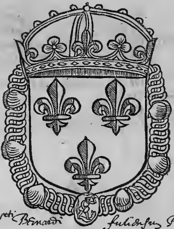
CHIRVRGIA

è Græco in Latinum conuersa, Vido Vidio Florentino interprete, cum nonnullis eiusdem Vidij cõmentarijs.

Indicem auctorum & operum sequenti paginâ quærito.

Cum priuilegijs Rom. Pontificis,
GALLIARVM REGIS, ET DVCIS
Ferrariæ, quorum exemplum indici librorum subiecimus.

Excudebat Petrus Galterius Luteciæ
Parisiorum, pridie Calendas Maij.

M. D. XLIIII.

Index auctorum & operum.

PAVLVS PP. III.

Vniuersis & singulis, quibus hæ nostræ literæ præsentabuntur, Salutem & apostolicam benedictionem. Quùm sicut dilectus filius Vidus Vidius Philosophus Florentinus, Regis Christianissimi Physicus nobis nuper exponi fecit ipse ad communem omnium vtilitatẽ Hippocratis de vlceribus, de fistulis, ac de vulneribus capitis, necnon de fracturis, de articulis, & de officinâ medici, ac Galeni de Fascijs, & Oribasij de laqueis, aliúmque de machinamentis libros cum eiusdem Galeni commentarijs in tres vltimos ex supradictis Hippocratis libris ab eo è Græco in Latinum conuersos, cum cõmentarijs etiam, quos ipse Vidus in tres priores Hippocratis libros desuper expressos edidit, imprimi facere & emittere intendat. Nos ne alij lucrum ex alieno labore quærentes, sumpto inde exemplo, dictos libros & commentarios in eiusdem Vidi damnũ & prȩiudicium imprimant, prouidere, eiusdémque Vidi indemnitati consulere cupientes, eius super hoc nobis porrectis precibus inclinati, omnibus & singulis Bibliopolis & librorũ impressoribus in vniuersâ christianitate constitutis sub excommunicationis latæ sententiæ pœnâ, in nostro verò & sanctæ Romanæ ecclesiæ statu mediatè vel immediatè subiecto commorantibus, etiam sub amissionis librorum & centum ducatorum auri de Camerâ, pro vnâ Camerȩ nostrȩ apostolicȩ, & pro aliâ medietatibus eidem Vido applicandorum pœnâ inhibemus, ne dictos libros & commentarios intra Decennium proximè futurum sine dicti Vidi licentiâ imprimere, seu impressos vendere, aut venales habere audeant vel præsumãt. Mandantes omnibus & singulis locorum ordinarijs, & eiusdem status nostri gubernatoribus & officialibus, vt ad omnem dicti Vidi requisitionem præsentes publicent, & eas iuxta ipsarum tenorem obseruari faciant & curent, Iuris & facti remediis opportunis. Cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis, cæterísq; contrariis non obstãtibus quibuscunq;. Datũ Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris. Die sexta Decembris M. D. XLIII. Pontificatus nostri Anno Decimo.

Blo. El. Fulginen.

Spes que differtur, affligit animam; pro. 13.

micael heroardus

FRancoys par la grace de dieu, Roy de France: au preuost de Paris, bailly de Mascon, senechal de Lyon: & a tous noz autres iusticiers, officiers, & leurs Lieutenans, salut. Nostre cher, & bien ayme, maistre Vidus Vidius de Florẽce, docteur en medecine, nostre medecin ordinaire & lecteur en Paris, nous a faict dire & remõstrer, quil estoit apres auoir laisse a imprimer a ses grandz fraiz, mises & despens, & au gand proffit & promotion des estudians en medecine, & principalement en la chirurgie vng liure intitule, Chirurgia è græco in latinũ versa, Vido Vidio Florentino interprete. lequel liure il exposeroit & feroit voluntiers mectre en vente, a ce quil fut publie & manifeste a vng chacun, aymãt la chirurgie, pour en prẽdre fruict & erudition: Mais il doubte, que apres quil auroit este veu & manifeste (cõme dit est) aulcuns imprimeurs & libraires sefforcent de le vouloir imprimer & vendre: en nous humblement requerãt a ceste cause, que nostre plaisir soit luy octroyer, que pour le tẽps & terme de six ans prochainement venant, a commencer du iour & datte de ces presentes, autres imprimeurs ne puissent imprimer ne vendre ledict liure ensemble, ou par ses parties, que ceulx a qui ledict suppliant permectra. Pource est il, que nous inclinans a la supplication & requeste dudict maistre Vidus Vidius nostre medecin, auons permis & octroye, permectons & octroyons, & nous plaist de grace special, que durãt le tẽps & terme de six ans, de la datte que dessus, il puisse & luy loyse laisser imprimer ledict liure tãt de foys que bon luy semblera, & a telz maistres imprimeurs quil vouldra, sans ce que durãt ledict temps autre que ceulx quil vouldra le puissent faire imprimer. Si vous mandons, & expressemẽt enioignons, & a chacun de vous (si comme a luy appartiendra) que de noz presens, grace, conge, permission & octroy vous faictes, souffres, & laisses ledict docteur Vidus Vidius, iouyr & vser plainement, & paisiblement ledict temps de six ans durant: en faisant, ou faisant faire, expresses inhibitions & deffenses de par nous sur certaines & grãds peines a nous a applicquer, & de perdition, & cõfiscation desdictz liures, & de amẽde arbitraire, a tous imprimeurs, libraires, & autres que ledict suppliant, que durant ledict temps ilz nayent a imprimer ledict liure ne en latin, ne en frãcoys translate, sinon par permission & conge dudict docteur, en les contraignant a ce faire & souffrir par toutes voyes & manieres deues & raisonnables: nonobstãt oppositions, ou appellations quelconques, pour lesquelles ne voullons estre differe, car tel est nostre plaisir. Donne a Fontainebleau, le deuxiesme iour de Ianuier, Lan de grace mil cinq cens quarante trois, & de nostre regne, le vingt neufiesme.

Par le Roy, a la relation du conseil.

Signe Hurault.

Priuilegium ducis Ferrariæ non adscripsimus, quòd vnâ excommunicatione exceptâ idem contineat, quod priuilegium Pontificis.

VIDVS VIDIVS FRANCISCO
Valeſio Galliarum Regi S. P. D.

ALexander ille Magnus,quùm audiret Ariſtotelem foras dediſſe phyſicos libros,cum eo queſtus eſt atque expoſtulauit,vt qui animũ induxiſſet cæteros mortales de tantâ rerum naturalium contemplatione defraudare: tu ex contrario rex regum maxime diuulgari iubes Græcorum chirurgiam, cuius cuſtodiendæ ac proferendę fuit arbitrium tuum,quùm ſolus habeas non modò has noſtras interpretationes & commẽtaria, quæ tibi ſuperioribus annis dicaueram, ſed græcum etiam volumen , quod Cardinalis Rodulphus conſenſu omnium in Italiâ ſummus literarum patronus ad te miſit munus tanto rege digniſſimum. vnicum enim legebatur in eius ampliſſimâ bibliothecâ. nam ea pars,quæ græcè impreſſa habetur,mendoſa vſque adeò eſt,vt non ſecus quàm cæteræ, quæ alibi non extant, dici ſanè poſſit eo tantum exemplo contineri. Quantum verò attulerit detrimenti, huius operis priuatio,illi quotidiè experiuntur,qui diu quantumuis paruis vlceribus detinentur,qui membris luxatis aut fractis,vel claudi, vel minùs idonei ad ſolitas actiones euadunt, optiméque ſecum agi ſibi perſuadent, quùm non intereunt : qui capite etiam leuiter icto,vbi multum vexati à medicis fuerunt,tamen decedunt. ac ne caſus ſingulos recẽſeam,ex noſtris chirurgicis quotus quiſque tãdem eſt,qui, quod res exigit,manu appoſitè moliatur,cõmodè faſcias inijciat,idoneis machinationibus cõminuta oſſa cõponat,vel ſuo loco mota reſtituat, capitis vulneribus medeatur? Sed bonâ ex parte à culpâ vindicantur,quòd careant græcis auctoribus, qui hanc medicinæ partem ſummâ cum dignitate excoluerunt:hæc quùm probè noueris,tantum humanæ calamitatis præſidium mortalibus non inuides,quo nomine, vt alijs compluribus Alexãdrum facilè ſuperas.nihil enim magis contendis,quàm vt hominũ generi prosis,dijs immortalibus ſimilis.Illos enim in primis colimus,quòd quæcunque poſſidemus bona nobis impertiũt,nos ſuſtinent,nos alunt, nobis conſulunt atque opitulantur.quã rem tu,vt ſi quiſquam vnquam,omni operâ,ſtudio, cogitatione imitaris,atq; vt iuſtitiam,pietatem,prudentiã,magnanimitatem,& alias virtutes omittam,quibus rempublicã adminiſtras,quâ vteris dij boni liberalitate,quos ſumptus facis, vt bonas artes in veterẽ dignitatem è barbarorum fece reſtituas? Id præter cæteras academias ſenſit Lucetia Pariſiorũ,quæ antè obducta tenebris,nunc tuâ ope cœpit caligine diſcuſſâ reſpicere:ſed quid cœpiſſe inquã? nunc oculorũ acie clariſſimâ eſt, nunc græcã, hebręam,& latinã linguam doctè adeò callet atq; elegãter,vt ſi maiores ad vitam redeant,qui eas à nutricibus didicerunt,Pariſios à ſuis diſcernere vix poſſint.nunc mathematices,rhetorices,dialectices,medicinæ,naturalis deniq; ac diuinæ philoſophiæ peritiâ cæteris academijs ità præſtat,vt meritò prima omniũ eſſe cẽſeatur.quę omnia tibi rex maxime accepta refert,quùm vndequaq; copiã vetuſtiſſimorũ librorũ compares,maximis ſtipendijs accerſas,& ampliſſimis ſacerdotijs ornes,qui cõmemoratas artes & ſciẽtias publicè profiteantur ac doceant.In quorũ numerũ quòd me allegeris, plurimum tibi debeo,quãdoquidẽ me idoneum putaueris, quẽ non ſolùm inter tuos medicos referres,ſed in cœtu quoq; eorũ profeſſorũ annumerares. At lõgius laberer, ſi perſequi vellem, q̃ liberaliter,q̃ benignè tam literas quàm literarũ ſtudioſos cõplectaris,vnũ illud attingã,quod tu interea dũ tantæ reipublicę adminiſtratio ab huiuſmodi ſtudio te auertit,ne literæ iacturã faciant,hanc prouinciã dediſti Petro Caſtellano viro doctiſſimo Matiſconenſi Pontifici deſignato , ad quã de ſententiâ omniũ, neq; aptiorẽ quenquam inuenias, neq; meliorẽ, quippe cùm verè philoſophus ſua in minimis ponat,de republicâ literarum vehementer laboret, & gratiâ,quã iure plurimum apud te valet,conſilio,labore, ſtudio nitatur,vt præclara,quã inſtituiſti, academia abſoluatur, promptã & paratã habeat librorũ copiam,nihil deſideret,quod ad ſe facere poſſe videatur. Vale rex clariſſime Lucetiæ Pariſiorũ Cal.Maij M. D. XLIIII.

Vidius lectori S.

AD chirurgiam, quod ex vi nominis colligitur, ſolum illi morbi pertinent, qui manus operã requirũt, & idcirco ea præſidia, quæ manu dũtaxat adhibẽtur. Iure igitur vlcera, fiſtulæ, fracturæ, luxata, quamuis certam victus rationem & medicamẽta exigant, quià tamen à manu maximam partem curationis petũt, à nobis in hoc volumen, quod chirurgiam inſcripſimus, cõferuntur: iure etiã faſciæ, laquei, machinamenta, cùm hæc auxilia ab eo tãtùm, qui manu medetur, admoueantur: de officinâ medici nihil attinet dicere, cùm ad vſum inſtrumentorum chirurgi ſpectet ferè vniuerſa.

In quibus eũ ordinẽ ſecuti ſumus, quẽ tum ratio, tum auctoritas indicauit. anteà enim morbos adſcripſimus, deinde inſtrumẽta ad eorũ curationẽ neceſſaria: ex morbis primo vlcera & fiſtulas, quę ad vlcera quaſi ad genus ſpecies referũtur, dein fracturas, priùs quidẽ cãpitis, tùm aliarũ partiũ, poſtremò luxata, quo ordine ſcripſiſſe etiam Hippocratẽ conſtat. In libro de officinâ medici, quanquàm tradit principio proœmium totius artis, ſummatim tamen multa percurrit ex his, quæ dilatata erant in eo, qui de fracturis eſt, & de articulis, q̃obrem Galenus hunc poſt illos legendũ eſſe in commẽtarijs, quos in ipſum ſcripſit, ſæpius teſtatur. Faſcias præpoſuimus laqueis, vt quæ dentur ſæpenumerò ſine his, & contrà vbicunq; laquei inijciuntur, ipſę quoq; obuoluãtur. Mitto ꝙ alioquin priùs Galeni, q̃ Oribaſij libros appoſuiſſe par fuit. Machinamẽta poſt laqueos ſcripſimus, ꝙ hæc ſimiliter ꝑpetuò eorũ operã deſiderẽt, ſed laquei ſæpè citra machinationes aptẽtur.

Quòd ſi græcũ exẽplar, quod paſſim legitur, cum noſtrâ interpretatione conferas, cõplura inuenies longè aliter habere, cùm quæ in illo ſcripta ſunt mendoſiſſimè, à nobis correcta fuerint ac reſtituta, quod quidèm temerè non fecimus, ſed freti plærunq; exẽplaribus manu ſcriptis, ijſdẽq; vetuſtiſſimis. eorũ nobis tùm alibi copia fuit, tum Romæ, præcipuè apud Cardinalẽ Rodulphum patronũ noſtrum, qui non ſecus ac permulta alia volumina ſummâ diligentiâ ac ſumptu maximo hęc varia cõparauerat. nonnunquam mendũ tale fuit, vt vnâ vel alterâ literâ mutatâ, adiectâ, vel expunctâ facilè corrigeretur, plurimúmque ad emendationem contulit diligens collatio vnius atque eiuſdem loci, quem ſæpiùs à Galeno pertractatum animaduertimus.

Eò autem vbiq; ſpectauimus, vt clarè mẽtem auctoris interpretaremur, quantũ hæc permiſit, ſequuti verba. nec de noſtro quidquam adiecimus. ꝙ ſi non omnia latina reſpondere gręcis, ſed quædã addita cõperias, hæc certè nouã ſentẽtiam nõ declarant, ſed eam, quæ ipſius auctoris eſt, adeò enodãt, vt ſine illis cõprehẽdi nullâ ratione potuerit. quod potiſſimùm in Galeni commẽtarijs accidit, vbi aliquod Hippocratis vocabulũ explanat, de hoc enim loquitur quaſi de eo, quod in propoſitis verbis Hippocratis legatur. atque in græco quidẽ codice res ità habet, in latino non item, in quo verba ipſa Hippocratis, quæ Galenus nititur enodare, græcè nõ legũtur, ſed latinè, ità vt neceſſariũ fuerit adſcribere, quo verbo vſus fuerit Hippocrates, cùm Galeni ſentẽtiam aſſequi alioquin nõ liceret. Exẽpli gratiâ in primo de fracturis Hippocrates mutuatur verbũ χείριξιν, quod Galenus accipit vel pro chirurgiâ, vel pro rerũ omniũ admotione, id nos latinè reddimus curationẽ, q̃obrẽ in Galeni interpretatione coacti ſumus de noſtro græcũ vocabulũ adijcere, hoc modo cùm habet [Curationẽ verò] ſubiecimus [quã χείριξιν dixit], quod nõ opus fuit, vbi ex toto latinũ verbũ græco reſpõdebat. Omittũtur etiã quędã à Galeno, vt gręcę linguę peritis euidentiſſima, quę ab interprete exponẽda ſunt, ſi modò latinæ linguę peritis librũ interpretatur. id nos fecim⁹ in ſecũdo de officinâ medici non lõgè à fine, cùm diſputat de verbo Hippocratis ἀποπεσόντων, ſcriptùm ne ſit attico more, vbi atticũ morẽ indicauimus, à Galeno prætermiſſum, vt qui græcis ſcriberet, eiuſmodi loquẽdi formã non ignorantibus, hoc ſecus accidit interpreti, quod quidèm non eſt aliquid adijcere de ſuo, ſed auctoris mentem clariſſimè explicare.

Vt autem res oculis, ac manibus teneretur, in his, quæ obſcura viſa ſunt, & (vt cenſet Galenus) monſtratione indigent, picturam adiecimus, neque vllam diligentiam prætermiſimus, vt hæc propoſitę rei reſponderet, quo ſaluo indulgẽdum fuit aliquid pictori.

Poſtremi libri de faſcijs, de laqueis de machinamẽtis nõ reperiũtur (quod ſciã) niſi in eo codice, cuius mẽtionẽ fecimus in epiſtolâ ad regẽ, in quo ſunt tres auctores de faſcijs, Galen⁹, Soran⁹, & Heliodorus, è quib⁹ ego latinũ feci Galenũ dũtaxat, nam qui hũc norit, reliquos planè norit. Sed an eiuſmodi liber germanus ſit Galeni, dubitare nemo debet, nã vel ipſo ꝓœmio cõuincit̃, atq; hic eſt ille liber, quẽ ipſe pollicitus eſt in ſcđo cõmentario dę officinâ medici. Verùm deſiderantur in Galeno quędã, quæ placuit accepta à Sorano & Heliodoro in hũc librũ inſerere, ne qua ſupſit humani corporis pars, cui⁹ vinculũ in hoc opere nõ reperias. quę ſuppleuim⁹ putam⁹, vel ab auctore omiſſa, vel (qđ magis ꝓbabile eſt) intercidiſſe. neq; enĩ veriſimile eſt Galenũ tã Sorano q̃ Heliodoro poſteriorẽ, q ab vtroq; multa alia de faſcijs mutuat̃, quæ nũc deſiderãtur omiſiſſe, nec ſingulis partib⁹ (vt pollicet̃) ſuã vinciẽdi rationẽ aſſignaſſe. Huc accedit ꝙ deſcriptio Aſciæ vinculi, quã poſuit Heliodor⁹ ad vinciẽdũ femur, in libro Galeni nõ legit̃, licet eius meminerit ſæpenumerò, quià tamẽ neceſſaria fuit, prętereũda fuiſſe nõ videt̃. vbicũq; autẽ aliũdè quidq̃ petem⁹, auctoris nomẽ maiuſculis literis notabim⁹ hoc pacto. EX SORANO. EX HELIODORO, cũq; ad Galenũ reuertemur. Nũc Galen⁹.

Laudatur liber de laqueis à Galeno in libro de faſcijs, quámuis alibi quoque mentionẽ facit laqueorũ, qui hoc opere cõtinẽtur, refertur tamen hic liber in gręco exemplo ad Oribaſium auctorem, quidquid eſt, opus vtiliſſimum eſt, ſine quo multa ſunt, quæ in medicinali arte nec cõprehendi, nec præſtari poſſunt. pertinent enim laquei non modò ad faſciandũ, ſed etiã ad extendendum oſſa fracta, vel ſuo loco mota, ſeu æqualiter, ſeu inæqualiter adhibere vim oporteat: tum ad curanda atque alligãda membra, dum manus adhibetur.

Machinamẽtis verò nõ ſolũ vtunt̃ architecti, ſed medici etiã, cũ his robuſtiora mẽbra vtiliter, & quãtum fieri poteſt, ſine dolore extẽdãt, vbi luxatis vel fractis medẽtur. hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, Galeno, atq; alijs auctoribus, vt patet, vbi ſingulorũ vſus & ſtructura exponit̃: ſed præter vtilitatẽ, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicinâ locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles. quanquàm in hoc libro machinamenta aliqua deſunt, quæ auctor inter initia commemorauit, vbi vniuerſam machinamentorum rationem recenſet, ſed optimè nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.

INDEX EORVM QVÆ ex hoc opere annotanda duximus. vbi prior numerus paginã commonstrat, alter eiusdem paginæ lineam: quòd sicubi posterior desit, satis euidens monstratio tibi fuerit paginæ solius.

A

B

I

Idem &

L

M

Manus

N

O

P

Plagæ

V

FINIS.

INDEX ALTER GRÆcas dictiones complures, tum à Galeno ipso, tum ab alijs explicatas commonstrãs, qui verborũ quidem est, non tamen cuiuis cognitorum.

A

B

Γ

ὁμόχροιας

φλαῖ.

ΤΕΛΟΣ.

Catalogus foliorum huius libri.

aa. quaternus. bb. quinternus.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z.
Omnes ſunt quaterni.

A B C D E F G H I K L.
Omnes ſunt quaterni, præter K & L ternos.

MICHAEL HEROARDVS

[1] Hippocrates de vlceribus Vido Vidio Florentino interprete, cvm eivsdem Vidii commentario.

LIBRORVM Hippocratis duo esse genera cõstat, quùm Galeno auctore alij peranguſtè, & viâ quaſi cõpendiariâ, quod propoſitũ eſt, exequantur, ſicut ille, qui, quùm ſit de impellendis oſſibus, μοχλικὸν inſcribitur, in quo ſummatim recenſuit, quæ latè prodidit in opere de articulis: contrà vberius alij, & clariùs rem indicẽt, & propè vniuerſam aperiãt. atq; hi bipartiti ſunt, nõnulli enim adeò perfectè legũtur, atque ordinatè, vt parũ adhuc deſiderare luminis videantur, in horum numerum illi reponuntur, qui tam capitis q̃ membrorum fracturas comprehẽdunt: nõnulli relicti ſunt informati dũtaxat ac rudes, ita vt neceſſariũ ſit, quæ præciſè dicuntur, dilatare, definire, quę indefinitè, inchoata abſoluere, quę remota de medio atq; inuoluta ſunt, explicare. eiuſmodi eſſe hũc de vlceribus teſtatur Galenus, qui fracturas vno tantùm ex libris de ratione curãdi, ſexto videlicet perſequutus, vt quam hîc tradit Hippocrates curandorum vlcerũ rationem erueret, perfectamq; omnibus numeris demonſtraret, de eâ tertium, quartum, & quintum referſit. quos libros ante hunc euoluẽdos eſſe manifeſtũ eſt, vix enim colligi animo poterit via hæc ſanãdorum vlcerum expeditiſſima, niſi quã ille ibi affert lucem, adhibeamus. id quod fracturis non euenit, quę tam latè ac perſpicuè ab Hippocrate tradũtur, vt ſatius ſit antè in illis verſari, dein ad lectionem ſexti de ratione curãdi, vbi ſtrictim tractantur, ſe transferre. Patet autem librum hũc eſſe illum, quẽ Hippocrates de vlceribus compoſuit, quãdo ſententiæ complures, iiſdẽ, quibus hîc verbis expreſſæ à Galeno ſæpius laudãtur, qui ſe ait commentaria in eum quoq; confeciſſe, quę ꝓ interierint, iacturã fecimus incredibilẽ. ſed quià iungitur cum tãti operis amiſſione deſperatio recuperandi, nos, quoad noſtra facultas tulit, excutere auctoris intelligentiã contẽdimus, quã, vbi licuit, ex varijs locis collectã per multa Hippocratis volumina cõprobauimus. Sed hactenus præfati iam librum exponere ingrediamur.

INSCRIBITVR περὶ ἑλκῶν, id eſt de vlceribus, quo verbo ſolet Hippocrates ſignificare, tum quę telũ & externa vis intulit, tum quę ab interiori cauſã oriũtur. quod clarè oſtendunt, quæ partim habentur in hoc libro, partim in eo, qui de articulis eſt & de fracturis. quãquam τραῦμα. quod nomen latinè vulnus dicitur, illis impoſitũ eſt, quæ exteriori cauſã inferũtur. Ergo curationẽ omnium vlcerum complectitur, ſiue ab exteriori, ſiue ab interiori cauſã oriantur: neque ſolas ponit præceptiones, ſed propria etiam remedia, quibus, quod pręcipitur, commodè præſtemus: cúmque curatio alia ſit, quùm vlcus per ſe eſt, alia, cùm adijcitur alteri affectui, & ſanari eo manente non poteſt, Hippocrates vtramque adſcribit, adeò, vt nullum reſtet vlcus, cuius hîc ſanationem non reperias. illa ſemper excipio, cum quibus nudatum os eſt. hęc ſiquidem, ſi ad caluariam pertineant, in libro de vulneribus capitis: ſi ad cætera oſſa, in tertio de fracturis, & quarto de articulis vberrimè ab Hippocrate explicantur.

" VLcera nulla madefieri debent pręterquàm vino, niſi ſi articulum teneant.
" quùm, quod ſiccum eſt, ad ſanum: quod madet, ad vitiatum propiùs acce-

dat. Vlcus enim madet: quod ſanum eſt, ſiccum eſt.

Vlcerũ omniũ, quatenùs vlcera ſunt, cõmunis curatio ſiccãtibus perficitur. hanc ipſe indicat, quùm cauet, ne contrarijs, hoc eſt, madefacientibus nutriantur. cuius præcepti eam rationẽ affert, ꝙ ſiccum ad ſanum, madẽs ad vitiatum propiùs accedit. hoc autem ex eo elicit, quòd integra caro non madet, ſed arida tangitur: quæ vlcerata eſt, humida eſt. quare ſi eò tendimus, vt quod curatur, à vitiato recedat, ſequitur, vt admotis ſiccãtibus, quæ madefaciunt, expellamus. Quod multò clarius fiet, ſi quod de partibus noſtri corporis dicitur, traducatur ad medicamenta in hunc modũ. quæ ad ſanum propiùs perducunt, quod vlceratum eſt, ſiccant: quæ ad vitiatũ, madefaciunt, quùm quod ſanũ eſt, ſiccum ſit, quod vlceratũ, madeat, illis autem opus eſt, quę ad ſanum propiùs perducũt, & vitium ſummouẽt, igitur quæ ſiccant, vlceri neceſſaria ſunt, quæ madefaciunt, aliena. cui ſententiæ auctoritatẽ adiungit, ac firmamentum natura ipſa vlceris, quæ, ſi ad viuum reſecetur, nõ aliud eſt, q̃ diuiſio eius carnis, quę ſolida erat, & continua. quamobrẽ, ſi contrariorũ contraria ſunt remedia, cõiungẽtibus opus eſt & glutinantibus, hæc autẽ adſtringunt & ſiccant, vlcus igitur, quod per ſe eſt, curatur ſiccis, & (quod iure Hippocrates monuit) madefaciẽtibus offenditur. Quid ꝙ alij affectus, quos vlceri ſæpenumerò adiectos videmus, ſiccis medicamentis ferè omnes tolluntur? talia enim ſunt, quæ vel ſordem purgant, vel carnem alunt, vel ad cicatricem ducũt: talia, quæ ſupercreſcẽtem carnem abſumunt. Sed Hippocratis conſiliũ ad ſolum vlcus dirigitur, cuius natutã intuitus cauet, ne vllâ re madefiat præterquã vino, quod inter omnia pręſidia eſt aptiſſimum, quùm glutinandi vim, quam habet vlceribus neceſſariã, ad penitiores vſq; partes tranſmittat. quod non faciũt plæraq; alia ex glutinãtibus, quamuis alioquin vino paria ſint, quemadmodũ argẽti ſpuma. hęc enim vel eo nomine longè minùs idonea experimur, quòd ſummas pattes cogũt: interiores ad quas penetrare nõ poſſunt, ſolutas relinquũt, atq; inter ſe diductas. Eſſe autẽ vinum debet nigrũ, auſterũ, quale accipitur ab Hippocrate ad ea luxata vel fracta, quibus carnis quoq; vulnus acceſſit. eo nõ ſolùm vlcus glutinatur, ſed ab humoris quoq; eruptione defenditur, ſiquidẽ auſterũ eſt, atq; idcirco adſtringit & glutinat. naturã pręterea ſiccam habet ac frigidã, quâ repellit, neq; ſinit materiam in affecto loco recipi, atq; inflãmationẽ excitari. Adde ꝙ cùm frigidũ ſit, nullũ ferè odorẽ mouet, & ob id caput non tentat. Siccare autẽ poteſt duobus modis, & per ſe, quatenùs naturã habet ſiccandi, & quatenùs repellit, cùm repreſſo humore affectus locus ſiccior ſeruetur. Ergo cùm tam per ſe, q̃ aliud efficiendo ſiccet, nihil mirũ, ſi eo Hippocrates vlcera fouens, madefaciẽtia repudiat, quæ (vt Galeno placuit) ſiue id per ſe pręſtẽt, vt quę, ſicut oleum, naturã ſint humidiora: ſiue quatenùs ante aliud efficiũt, vlceribus perpetuò infeſtiſſima ſunt. In libro autem de vulneribus capitis, nõ ſolùm cætera humida reijcit, ſed vinum etiam ipſum, vt in eius operis expoſitione declarabitur. nam vulnera ibi curat, quę vſq; ad os pertinẽt, ita, vt id nudatũ ſit, quorum agglutinatio quùm deſperetur, non opus eſt vino, quod potiſſimum datur ad vulnera glutinãda, neq; eo egent etiam vulnera capitis, vt repellat, cùm non ſint in parte, quæ dependeat, aut quæ alijs ſubiecta ſit, vndè ſuccos facilè recipiat. Adijcit Hippocrates [niſi ſi articulum teneãt]. quæ verba, ſi ſeparatim ex ſe cõſiderentur, neq; ad ea conferantur, quæ auctor & in ſecundo libro de fracturis quà de pede, quùm violatos articulos perfundi aquâ calidâ iuſſit, & alibi (vt oſtẽdemus) latiùs explicauit, ambigua

1 uit,ambigua videbuntur,quùm & ad præceptum,quod tradidit,ne vlcus madefiat:& ad exceptionem,quã ponit de vino,referri æquè posse videantur,ita, vt alterutrum sibi velit,vel articulorũ vlcera, tam alijs, quàm vino madefieri: vel & ab hoc & ab alijs madefacientibus offendi.Sed sublata omni ambiguitate perspicua res fiet, si ea spectentur, quæ in quarto de articulis ad vulneratos simul & prolapsos articulos ab Hippocrate adhibentur,vbi pãnos, lanam, & folia betæ super imponit, quæ omnia vino respergit, quod articulorũ quoque vlceribus idoneũ sit: hoc quùm ità habeat, nulla relinquitur ambiguitas. Sed quod ait[nisi si articulum teneant]ad id refertur,quod præcipit,ne vlcera 10 madefiant,exceptis quæ in articulis vagantur: hæc si quidem licet,tum vino, tum alijs madefacere.Quamobrem Hippocrates non contentus vino vlceratos articulos respersisse,liquido etiam cerato inungit.Sed roget quis, si natura vlceris(vt iam concessum est)in vniuersum præsidia exigit,quæ siccãdi facultatem habeant,quid est,quòd articuli,vbi vlcerantur, contraria etiam admittunt? ceratum enim tantùm abest, vt siccet, vt etiam locum reddat humidiorem,& glutinari plagam non sinat. Hanc quæstionem diluit Galenus, quùm eum locum exponit, vbi ait Hippocratem non vlcera intueri, sed periculum, quod ex naturâ affectæ partis ingens subest,ne neruorũ distentio superueniat: hoc vt euitet,cerato inungit ac tepido, qui si ad vlcus respiceret, neque cerato 20 prorsus vteretur,neque tepidum aliquid induceret. Quo patet articulorum vlcera,& si nulli alteri affectui iungantur(de his enim agit)madefaciẽtia tamen requirere,quod ferè sub eiusmodi plagis nerui distendantur: eâ de causa, non solùm vino,sed relaxantibus,& mollientibus nutriuntur.Illud tamen ignorare non oportet,quòd vbi parui articuli,quemadmodum in digitis,vlcerantur, quùm nulla sit suspicio,ne sequatur distentio neruorum, Hippocrates relaxãtia,& mollientia submouet, neque solùm adhibet siccantia: sed ea eligit, quæ vehementer id præstare possint: eius generis sunt, quæ pertinent ad vulnera capitis,quod ratione non caret, quùm tegendum carne os sit, quod nudatum est.Nam si nudatus articulus non esset,neque plaga vsque ad ipsum descẽderet, eâdem ope indigeret, quâ cætera vlcera: sed quia hæc prolapso articulo, 30 vel aliundè illata os ipsum attingit, desperata glutinatione, super osse nudato producere carnem oportet, ac propterea siccioribus vtendum est, vt latiùs in expositione libri de vulneribus capitis indicauimus.

» EXpedit autem,quùm cataplasma non inducitur, à vinculo quoque abstinere.Est etiam interdum,vbi in vlceribus vti cataplasmate non licet, idq; in recentibus magis quàm in vetustis,tum in his,quæ articulos infestant.

Si vtriusque effectum contemplemur, cataplasmatis, & vinculi facilè causam inuestigabimus, cur vbi vnum non datur, neque alterum dari etiam debeat. Datur quidem cataplasma, vbi doloris atque inflammationis causâ, le-40 nire,vel relaxare conuenit,seu pus mouere. Fieri autem solet ex farinâ, aquâ, oleo,& cęteris similibus,ità,vt effœminet ac resoluat:glutinosos verò & muccosos succos non discutiat: sed (vt testatur Hippocrates, qua de aure fracta) magis eorũ copiã augeat,& molestiores efficiat suppurationes, atq; abscessus, quùm oneri sit, & foramina claudẽdo expirationem prohibeat.Itaque vbi nec lenire dolorẽ,nec relaxare oportet,aut maturare pus, perpetuum est in cunctis vlceribus à cataplasmate abstinere,atq; adeò in illis,quæ partes occupãt ficciores & muccis naturaliter redundant,quibus illa idonea sunt,quæ possint præ-

ſtanter ſiccare. Non immeritò igitur docuit Hippocrates eſſe, vbi in vlceribus 1
interdum vti cataplaſmate nõ licet, quùm non niſi ob propoſitas cauſas liceat, quod magis accidere ait recentibus vlceribus, q̃ vetuſtis. Cauſa in aperto eſt: nempè quod recens eſt, glutinantia exigit, & ea, quę humorem concurrentem repellunt. Cataplaſma quia relaxat, glutinationẽ prohibet, & ſedem affectam ſuccis influentibus patefacit. At ſi caro non ſolùm vulneretur, ſed etiam collidatur, res dum recens eſt, cataplaſmã requirit: neceſſe enim eſt colliſam detritámque carnem in pus verſam tabeſcere, quod præclarè in ſequẽtibus adſcribit. Verùm id vlcus non eſt ſimplex, & eâ de cauſâ cataplaſmate non læditur: vbi res iam tempus habet, alio medicamentorum genere finitur. Sæpè tamen 10
interuenit, vt oriatur inflãmatio, quæ poſt quartũ diẽ magis excitari ſolet, vel oræ indureſcant, & eo nomine poteſt cataplaſma vetuſtis vlceribus prodeſſe, quod recentibus non æquè accidit. quę verò in articulis verſantur, qui naturâ ſicciores ſunt & muccoſi, ſicciora poſtulãt præſidia, neque vllo ferè magis læduntur, quàm cataplaſmate: licet autem, quòd neruorum diſtentionem afferre ſoleant, interdum madefacienda ſint non tamen debent cataplaſmate nutriri, quod cauit Hippocrates etiã, quùm vlceratis medetur & luxatis ſimul. Eâdem autem ratione, quâ articulis, inimicum eſt auribus vlceratis: quùm vtræq; partes & ſiccioris naturæ ſint, & muccis redundent. Quocirca quùm plagæ auris medetur, cataplaſma repudiat (vt non multo antè demonſtrauimus) medica- 20
mentúmque optimum cenſet, ſine medicamento locum relinquere. Sed hactenus de cataplaſmate: reſtat vt intelligamus, cur vbi hoc non imponitur, vinculum quoque alienum ſit, ſi antè, vinculi vſum explorauerimus. Hunc nobis in libro de officina medici duplicem oſtendit: nam vel ipſum per ſe efficit, vel efficiendi ſocium eſt: hoc quidem continet, quæ ſuperdantur: illud verò aut ſeparata coniungit, aut nimis cohærẽntia ſeparat: aut materiam vel confluentem repellit, vel quùm opus eſt, concitat, aut aliud huius generis pręſtat. Nocet autem, vbi inflammationis ſuſpicio eſt, quòd cõpreſſione, ac pondere malè vitiatam partem afficiat, præſertim ſi caro modica ſubeſt, & os cute dũtaxat cõtegitur. Ergo quod Hippocrates ait, quãdo cataplaſma nõ inijcitur, 30
vinculum quoque admouendũ non eſſe, ſi ad id referatur, quod efficiendi ſociũ eſt, quódq; impoſita pręſidia tenet, nihil erit, quod dubitari poſſit, quùm ſi cataplaſma nõ detur, non opus ſit vinculo, vt cõtineatur. Itaq; mirum nõ eſt, ſi Hippocrates in vulneribus capitis, in fracturâ auris, in vlceratis ſimul & prolapſis, & paſſim, vbicũque vnum ſummouet, velit ab altero quoque abſtineri. Sed ſi hæc ſententia in eo vinculo accipiatur, quod per ſe efficiẽdi vim habet, non ita perpetua erit. Vulnera quidem articulorum, vbi ſuſpicio eſt, ne oriatur neruorum diſtentio, non minus hoc genere vinculi læduntur, quàm ipſo cataplaſmate. Sed recentia vlcera, quibus hoc inimicum eſt, ſæpiùs vinculi operâ egent. Nam vt oræ vlceris glutinentur, vbi coniunctæ ſunt, vinculo interdum 40
contineantur, neceſſe eſt: plaga item recens, quùm fracturæ iuncta eſt, ſine cataplaſmate faſciam deſiderat: ſed Hippocrates agit de ſimplici duntaxat.

" Abſtinentia verò & aqua, tam cũctis vlceribus prodeſt, quàm quòd maxi-
" mè: magis autem recentibus, q̃ vetuſtis. Tum vbi inflammatio vel acceſ-
" ſerit, vel expectetur, ſeu periculum inſtet, ne quid corrũpatur, ſeu articuli vl-
" cere premantur, atque inflãmatione, nerui diſtentione periclitentur, aut ven-
" ter vulneretur, ſed vt quùm maximè, ſi caput, femur, aliúdve perſtringatur.

Non

1 Non aliâ de causa nunc aquam potui præstat, & abstinentiã imperat, quàm quæ ab ipso primũ exposita fuit, quùm edixit, ne vlcera madefierent: ea est vlcerum natura: nã quùm humida sint, vt glutinentur sanescantq́;, siccari necessariò debent: humores verò, qui à corpore ad plagã feruntur, quia madefaciũt, committi & glutinari oras non sinunt: sed inflãmationem concitãt, & carnem quæ iuxtà est, lædũt, citra cuius sanitatem, quod diuisum est, minimè glutinatur: natura enim quę carnem producit, & sinum implet, eadẽ quod separatum est, glutinat. naturã verò non intelligimus totius corporis, sed proximę carnis. Proximam igitur carnem, vnde glutinandi vis nascitur, integram esse, necesse
10 est, & omni vitio prorsus vacare. Patet autem quanto liberalius corpus nutritur, & vinum meracius sumitur, tanto plus sanguinis atq; aliorum succorũ, ad vlceratam partẽ transmitti, & ob id glutinationem impediri, & succorũ copiâ proximam carnem distendi: consueuerunt enim, quæ redundant, concurrere ad locum affectũ, vbi promptè admittuntur: vnde caro vitiatur, neque plagam glutinat, neque suo munere amplius fungitur. His ita constitutis iam apparet cunctis vlceribus nihil æquè prodesse, ac modicum cibũ, & aquę potionẽ, quo victu si ægrotans sustineatur, nouâ succorũ copiâ nõ coactâ, qui priùs aderant, exhaurientur: exinanitur enim corpus abstinentiâ, nam quùm nihil ingeritur, quod priùs aderat, à naturâ facilè consumitur. Huiusmodi victus quãquam ad
20 ampliora vlcera in vniuersum pertinet, magis tamẽ quibusdam accõmodatur, quæ ipse nominatim recenset. Habet autẽ rationẽ affectuum, qui accedere solent, & naturæ partiũ, quæ vlcerantur: alioquin ille victus æquè omnibus idoneus est, quùm vlcera, vbi per se sine vllo affectu curãtur, nec partiũ discrimen attenditur, pariter glutinationẽ, ac proptereà tenuiorẽ victum desiderent. Primùm ergo ait [magis autem recẽtibus, q̃ vetustis.] vtraque autem per se, & ab omni alio vitio seiuncta, eandẽ exigunt animaduersionem: sed quæ diuturna sunt, plerunque præter vnitatis solutionẽ sinuantur, eum sinum quùm implere carne oporteat, cui materiam subministrat sanguis, vt sit vnde caro generetur, abundè hunc produci conuenit. Vino igitur & cibo pleniori opus est, qui-
30 bus augeatur sanguis: abstinentia & aquæ potio expellendæ sunt. Cõueniunt autem recenti plagæ, quæ nec caua est, & plerunque glutinari potest: ac si quẽ habeat affectum adiũctum, is ferè dolor est, qui quùm inflãmationem excitare consueuerit, nos ad eundem victum hortatur, quod ipse innuit, quùm subijcit, [tum vbi inflãmatio accesserit, vel expectetur,] tenuis hic victus, qui alioquin vlceribus prodest, potissimũ ad ea pertinet, quibus inflãmatio vel accessit, vel accessura esse videatur. Id quanquã recentibus accidit, nonnũquam tamen accidit etiam vetustis, vel ex prauâ ratione victus, vel ex motu intempestiuo, aut ꝙ refricetur vlcus, vel affecta sedes altero vitio laboret: hæc vbi interueniũt, si inflammatio nõdum superuenit, tamen pertimescenda est. Quamobrem pu-
40 gnandũ est ineđiâ, quę (vt suprà ostendimus) corpus quodammodo exhaurit, sinítque naturam liberè suum munus præstare: quò fit, vt quæ præsens est inflammatio, coërceatur: quæ expectatur, repelli sæpenumero soleat. Frequenter autem inflãmatio quùm augescit, in gangrænam degenerat: atque hæc rursus in σφάκελον, quùm ita intenditur, vt ipsa particula corrumpatur, græcè enim sic dicitur. Id malũ tam in libro de fracturis, q̃ in eo, qui est de vulneribus capitis, nasci ait, quùm vlcus malè curatur, quod nõ modò ad medicamenta pertinet, quæ superinijciũtur, sed etiam ad victum. Cauendum igitur est, non solùm ne

madefaciētia imponātur, ſed ne is victus imperetur, qui poſſit & aliorum ſuccorū,& ſanguinis copiam contrahere. Iure ergo tenuem victum, & aquæ potionem imperat, præcipuè vbi vlcera in articulis verſentur, & cum inflāmatione iungātur. Nam ſi cæteræ partes quùm vtrunq; malum experiūtur, eo victu egent, multo magis articuli, qui (vt antè dictū fuit) inferre neruorum diſtētionem ſolent. Ipſe autem ſe explicat, quùm inquit, [nerui diſtētione periclitētur] cui malo & vinum & copia cibi firmioris, plurimùm obeſt. Quāobrem, ſi vel articulis vlceratis, vel alia parte, neruorum diſtentio timeatur, rectè inedia pugnat. Sed ad articulos reuertamur. Quùm ait, [articuli vlcere detineantur, atq; inflammatione] quod nos vertimus [inflammatione] græcè habet [φλέγμασι,] quod ad pituitam ſignificandā vſurpatur: quo modo ſi accipiamus, non aliam intelligemus, q̄ quæ μύξα, id eſt, muccus, ab eodem nūcupatur, quem plurimùm eſſe in articulis, paſſim recēſet. Fortaſſe igitur voluit abſtinētiā contra muccos niti, vt ſine impedimēto poſſint à naturā diſcuti atq; extenuari. Nos tamē ratione freti, [inflāmatione] vertimus. φλέγμα enim, vt in prognoſticis, quùm agit de inflāmatione præcordiorū, apud Hippocratem inflāmationē notat, quod à Galeno in eius loci interpretatione admonemur: idē nunc ſibi voluiſſe ratio dictat, quùm articuli vbi violantur, inflāmationem, doloremq; afferant intolerabilē, quēadmodū in quarto de articulis memoriæ prodidit, cūq; inflāmatio (vt apertè iam narrauimus) magis q̄ muccus & pituita circūſpectam victus rationē deſideret. De ventre vulnerato res clarior eſt, q̄ vt luminis indigeat: ventrē autem quē κοιλίην dixit, & thoracē intellexit, & quod ei ſubiectū eſt, vtrunq; enim nomine κοιλίης, id eſt, vētris complectitur, cuius rei teſtis locuples eſt Galenus in quarto de ratione curandi. At vbi propriè voluit alterutrū ventrē notari, κάτω addidit vel ἄνω, vt nō ſolùm venter intelligatur: ſed vel ſuperior vel inferior, hoc eſt, thorax, vel quod tegitur abdomine: idē quoq; in libro de ratione victus in morbis acutis, tū in prognoſticis atq; alibi ſępius cōmemorat. Viſcera ergo quæ complēt vtrunq; vētrem, quùm vulnerātur, in inflāmationem, cui maximè opportuna ſūt, facilè incidūt: tūc autē propoſita ratio victus maximè idonea eſt. Quod ſi vlceri acceſſerit, etiam fractura, ſeu capitis, ſeu femoris, ſeu alterius mēbri, duplici nomine eādē vti abſtinentiā præſtat: quādoquidē morbus eſt duplex, & caſus grauior, periculūq; inſtat inflāmationis ingens. id q̄uis ſeruari vbiq; debeat, multo magis tamē, quùm vel pręſtantiſſimū quid periclitatur, cuiuſmodi cerebrū eſt in vulnere capitis, vel grande admodū eſt os, quod frāgitur, quia tūc malū quoque grādē eſt. Capite quidē violato, dura mēbrana inflāmatur. Nam neq; repelli poteſt, quod cōcurrit, neque facilè extrahi, quod ſuper ipſa collectū eſt. Eā de cauſā timenda eſt inflāmatio, licet alioquin caput, cùm ſuperius ſit, & nō dependeat, nō ita humorū cōcurſum admittat, vt apertè in libro de vulneribus capitis explicabitur. Verùm ſi mēbrana, vel leuiter etiā inflāmetur, cerebrū, quod proximū eſt, ob cōſortiū eodē affectu maximè periclitatur: id cū accidit, nihil propius homini eſt, q̄ vt decedat. Sed hūc circūſpectus medicus, rem lōgè antè pręuidēs, tenuiori victu defendet. Femur quoq; in eodē periculo reuoluitur ob caſus magnitudinē neceſſariā: atq; idcirco in tertio de fracturis, eandē obſeruationē poſuit femore fracto, quę vulnerato capiti debetur. Nec illud obſtat, quod Hippocrates ad fracturā coſtę inediā vitat: tūc enim grauius exiſtimat coſtas ſine fulcro ſuſpēdi, quod accidit cùm in ieiunio, inani vētriculo minimè ſuſtinētur, q̄ ſanguinis copiā ad affectā partē trāſfūdi.

Neque

1 NEque stare conuenit quem vlcus exercet, præsertim si in crure versetur, sicut, nec sedere, nec ingredi, sed quies & ocium plurimum conducunt. Si quis ligna seu lapides, seu eiusmodi aliqua tentet, dum mouentur, inter se glutinare, nihil minus efficiet. Immobilia enim tenere oportet, quæ conferue-scunt, quod perçquè in animalis partibus conspicitur, nā nisi quiescant & immobiles sint, nequeūt vlla ratione coalescere. Quapropter, quū vlcus est, quod glutinationem postulat, vitare in primis motū oportet: nocet enim abundè, ad partem, quę exercetur, humorem euocans: hic autem & madefaciendo glutinari plagam non permittit, & plærūque solet inflammationem afferre: quam-
10 obrem ocium & quies vlceri optimum medicamentum est: moueri & ambulare, nisi sanis, alienum: quod Hippocrates alibi etiam protulit, quùm edixit, vt costâ violatâ, ab his quæ tussim excitant à venere, ab omni motu, atque agitatione corporis caueremus. Sed esto, quiescendum esse, & ob id ingressum lædere, si vlcus sit in crure: quid est quòd neque stare licet, neque sedere? An non quiescimus, quùm stantes, vel sedentes locum non mutamus? Quæstioni huic respondet Galenus in libro de tremore, vbi hunc ipsum Hippocratis locum laudat. Ostendit enim partes nostri corporis moueri, quanuis locum non mutent, sed in eodem manentes, immobiles esse videantur: nam quod in tremore deprehendimus, in secunda valetudine latet. Tremor quidem duplici motu
20 continetur, deorsum altero, quo fertur membrum suo pondere: altero sursum, quo naturæ viribus reuertitur: in quo casu euidentissimus est naturæ motus. At quùm pars integra est, res obscura est: eâdem tamen vi naturæ, quâ in tremore attollitur, habetur sublimis: atque illud idem musculi præstant, nempè versus initia contrahuntur. Pars igitur, quæ benè valet, superior continetur, etsi, quùm grauis sit, suopte nutu deorsum feratur, quod illis nō contingit, qui viribus iam solutis præcipitantur ad morté, quos in prognosticis ait nullo modo se continere posse, sed subinde in lecto ad pedes delabi, quùm musculi robore penitus deficiantur, sine quo contineri partes nequeunt, quo minus sua grauitate deorsum intendāt. Eam sententiam firmat Galenus allato auium ex-
30 emplo, quæ per aërem mouentur, etiamsi quiescere videantur, & locum non mutare. Nam vbi moriuntur, protinus decidunt, neque vltrà in aëre versantur, vt quæ moueri etiam non possunt. Ergo seu stamus, seu sedemus, quâquàm ne latum quidem vnguem loco discedimus, mouemur tamen: alioquin neque stare nobis liceret, neque sedere: delaberemur enim, quemadmodum quibus in propinquo mors est. Itaque si crure vlcerato, nec stare licet, nec sedere: sequitur vt quiescendum sit, quod per se manifestum est, & alijs locis ab Hippocrate explicatur, qui fractum brachium ex ceruice suspendit, crus in lecto collocat, id quod potest, à fracturis ad vlcera transferri: vtrobique enim similiter respondet. Vlceratum itaque crus si immobile iaceat, prohibitâ inflammatione,
40 vt ipse in secundo de victus ratione in morbis acutis testatur, minori negocio ad sanitatem perducetur. Duo autem vocabula ἡσυχίη καὶ ἀτρεμίη, quæ nos quietem & ocium interpretamur, vel idem significant, vel si diuersa sunt, alterum euidenti, alterum latenti, & obscuro motui aduersatur: sub nomine autem σκέλεος, id est, cruris, pes & femur etiam subijcitur, quæ partes ambulatione potissimum læduntur. At quemadmodum mouere vlcerata membra non expedit, ita saluberrimum est ea, quæ longius à vitio absunt, perfricare.

» PORrò minus inflammatione tentatur recens vlcus omne,& cum ipſo quod 1
» iuxtà eſt,ſi quis quàm celerrimè pus moueat,idq́ue oris receptum minimè
» ſupprimatur,quam ſi prohibens ne ſuppuret, niſi id paululum, quod neceſſa-
» rium eſt,pugnet maximè ſiccantibus,& medicamentis,quæ vinculum non po
» ſtulant. Quãdoquidem igneum redditur: dein horror accedit ac pulſus.Inflã-
» mantur enim vlcera,quùm ad ſuppurationem ſpectant: ſuppurant autem ſan-
» guine eouſq; alienato,ac feruẽte,vt putreſcens in eiuſmodi vlceribus cõuerta-
» tur in pus.Vbi cataplaſmate vlcus nutriẽdum eſſe videatur,reduci à plaga de-
» bet,& proximis partibus imponi,vt pus euadat,& quæ dura ſunt, emolliãtur.

Oratio hæc niſi præpoſtera eſſet,multo minus afferret obſcuritatis,hoc eſt, 10
ſi antè de affectu loqueretur, qui vlceribus nonnullis ſtatim à principio iungi-
tur,deinde moneret,quam ille opem requirat.Verùm longè aliter habet.Prius
enim docet,quid obſeruandum ſit,pòſt ad narrandum affectũ aggreditur, qui
& à principio interdum conſueuit ad vlcus accedere, & propoſitã nunc obſer-
uationem deſiderat,is autem eſt,quùm caro præter plagã,quam accepit, etiam
colliditur,de quo proximè loquetur.In eo caſu neceſſe eſt id omne,quod colli-
ſum detritumq́; eſt,in pus verſum tabeſcat,quùm aliter(vt infrà dicetur) reſti-
tui non poſſit.Venire igitur ad cataplaſma oportet,& mouere pus,eâ animad-
uerſione,quam nunc & in ſequentibus,ſed latius in libro de vulneribus capitis 20
præcepit,nempè vt quàm celerrimè pus moueatur,atque exitum habeat,neque
oris plagę retineatur:cuius præcepti eam rationem affert,quòd ſic recens vlcus
omne,& quod ei proximum eſt, nõ ita in inflãmationem compellatur, quem-
admodum ſi detur opera, ne ſuppuret niſi id paululum, quod euitari non po-
teſt,medicamenta ſiccantia inducãtur,& quæ vinculi operâ non egent. Quod
enim ait [& vinculum non poſtulant] græcè habet [φαρμάκῳ μὴ περισκελέϊ]:iure
autem ita latinũ fecimus. Nã περισκελός græcè ſubligaculũ ſignificat,nec quid-
quam veriſimilius nobis viſum eſt,quàm Hippocratem loqui de medicamen-
to,quod non alligetur:alligantur autem quæ decidunt,ſicuti cataplaſma,quod 30
ad pus ciendũ pertinet:hoc enim quoties ab Hippocrate reijcitur,expelli quo-
que faſciæ ſolent. Opinamur autem eius rationẽ in hũc modum eſſe inſtruen-
dam, minus ſic inflammabitur vlcus,& quod iuxtà eſt, quàm ſi vitentur,quæ
vinculum poſtulant,hoc eſt,cataplaſmata, & pus mouentia : admoueãtur quæ
faſcijs non egent, & ſiccandi facultatem habent, non ſinatur in pus verti, niſi
id paulum,quod impediri nequit. Suffuſus enim ſanguis in carne, quæ colliſa
eſt,atq; aliqua ex parte nimium detrita,prohiberi non poteſt, quo minus ſup-
puret,atque hoc eſt id paululũ,quod neceſſarium ait. Quibus poſitis ſequitur,
id ſeruandum eſſe,quod præceptum eſt.Reſtat autem vt efficiat,quod aſſumit, 40
quod quia dubium cõtrouerſumq́; eſt,adiecta rurſus approbatione conuincit.
Hæc quùm multis ſit offuſa tenebris,clarè à nobis explicabitur,atque ità excu-
tietur,vt propè oculis ac manibus teneatur. Eius igitur quod aſſumitur, caput
eſt.niſi pus citò moueatur,ſed ea dentur,quæ fieri ſuppurationem prohibeant,
magis & vlcus,&quod proximum eſt,inflãmatur : atq; hîc eſſe approbationis
exitus & determinatio debet.Ita autẽ argumẽtatio habet. Solent vlcera quùm
ad ſuppurationem intendũt,inflammatione tentari: tunc verò ad ſuppuratio-
nem intendunt, quùm ſanguis hactenus mutatur ac feruet, vt putreſcẽs verta-
tur in pus: quibus poſitis conſequens eſt,vt quùm ſanguis mutatur,feruet, pu-
treſcenſq́; pus efficitur,vlcera inflãmatione occupentur.At non propterea ob-

tinetur

1 tinetur quod propositũ est, nisi subijciatur, sub eâ curatione sanguinem incẽdi, alienari, & ita putrescere, vt conuertatur in pus: hoc enim assumentes, si eo quod proximè cõclusum est, propositionis loco vtamur, illud proculdubio cogemus, ad quod peruenire consilium fuit, nimirum sub ea curatione magis & vlcus, & quod proximum est, inflãmari. Breuiter autem hæc ab Hippocrate scribuntur, atque admodum obscurè. Cõclusionem, cuius gratiâ cætera apponuntur, principio innuit, quùm inquit. [quãdoquidem igneum redditur, dein horror accedit ac pulsus.] Horror quidem fit ob febrem, quæ inflãmationi superuenit. Sedis vlceratæ calor igneus cum pulsu, nihil aliud sibi vult, quàm in-
10 flammationem: de eo enim pulsu loquitur, de quo egit, quùm in illis sententijs, qui aphorismi vocantur, à vehementi vlcerũ pulsu sequi sanguinis profluuium indicauit. Accidit autẽ eiusmodi pulsus, quùm arteriæ, quæ liberè mouebãtur, ob angustiam loci, quam humorum impetus attulit, æquè moueri amplius non possunt, ita vt homo tunc earum motu lædatur, quem anteà minimè sentiebat. De pulsu verò arteriarum sine dolore, qui & morborum genera nobis indicat, & virium robur, nihil referri ab Hippocrate, Galenus sæpenumero demõstrauit. Sed redeat oratio illuc, vnde deflexit. Ergo quùm ait [quandoquidẽ igneũ redditur, dein horror accedit ac pulsus.] notare nobis propositam conclusio-
20 nem voluit, ob eam scilicet curãdi rationem vlcus, & quod iuxtà est, magis inflammatione teneri. Addit [inflammantur enim vlcera, quùm ad suppurationem spectant.] quod nullâ ratione firmauit: quoniam si quis id neget verissimè constitutum, nunquam expertus suppurationem est, neque alium vidit, quem hæc malè haberet. Necessariò enim, quùm ex sanguine fit pus, affectæ parti feruor accedit, ac pulsus, tum dolor, cum vehementi febre hominẽ inuadit, vt alibi quoque declarauit. Quod proximè subijcit [suppurant autem sanguine vsqueadeo alienato ac feruente, vt putrescẽs, in eiusmodi vlceribus conuertatur in pus.] assumptio est, clarior itidem, quàm vt approbationem desi-
30 deret, quùm inter omnes constet fieri pus ex sanguine putri, & à naturâ suâ plurimùm abhorrente. Ex prædicta propositione atq; assumptione infertur, dum sanguis mutatur, atque in pus vertitur, vlcus magis inflammatione tentari: hoc quià euidentissimũ est, idcirco ab Hippocrate omittitur. At neque hæc (vt dictum est) ea conclusio est, quam intendit, sed ipsam infert, si propositionis loco accipiatur, addita assumptione hac, nempè ex eâ curatione sanguinem mutari, atq; in pus conuerti, quod Hippocrates significare voluit, quùm ait [in eiusmodi vlceribus.] quæ verba ad assumptionem prioris ratiocinationis non faciunt, sed hãc alteram nobis innuunt. In eiusmodi enim vlceribus, hoc est, quæ
40 hoc modo curantur, sanguis suppurat: nisi si hæc referas ad ea vlcera, quæ ad suppurationem spectãt. Sed oportebit tunc de nostro secundæ ratiocinationis rationem apponere, videlicet, ob eam curationem sanguinem verti in pus, sicque assequemur ob eandem vlcus inflammari, quæ fuit complexio proposita. Verùm habet aliquid quæstionis, quod à nobis assumptum est, nimirũ, si prohibeatur fieri pus, si medicamenta dentur, quæ siccandi vim habeant, si cataplasmata repudientur, sanguinẽ magis alienari, feruere, atque putrescere, quàm si maturare pus contendas. Videtur enim contrà res habere, quandoquidem cataplasma, & eius generis medicamẽta, eatenus pus citant, quatenus ob calidam atque humidam naturam, sanguinem putrem efficiunt: quod siccat, quódve pus fieri non sinit, tantum abest, vt putrem sanguinem reddat, vt huic effectui

nihil magis possit esse contrarium:est autem naturâ frigidũ & siccum,id quod fieri suppurationem non patitur,vt tam medici,quàm philosophi scientissimè demonstrarunt:ergo pus mouẽtibus, quæ calida & humida sunt,maximè aduersatur. Quo pacto igitur quæstionem profligabimus,aut ad exitum adducemus,sub ijs,quæ fieri pus inhibent,magis q̃ sub cataplasmate & medicamentis pus mouentibus sanguinem putrescere? Ante omnia reuocare in memoriam oportet affectum illum,cuius gratiâ conscribi hæc ab Hippocrate diximus,hic autem est, quùm quid colliditur simul & vlceratur, de quo proximè loquetur: tunc autem necesse est collisam carnem in pus versam tabescere, neq; licet amplius curatione vti,quæ vlceri aptetur,hoc est,siccis & glutinantibus,quę proximè ἔναιμα vocauit,quòd protinus cruentis vulneribus inijciantur:habent autem vim adstringendi,atque item siccandi & refrigerandi,ita, vt nec pus omnino citent,nec putre quidquam fieri permittant. Sed his reiectis, ad calida & humida veniendum,sub quibus sanguis ille suffusus,longè minus putrescit atque alienatur,quàm si ea dentur,quæ siccando & refrigerando sunt. Hęc enim vbi adeò violata caro est,vt necessariò futurum sit,vt citò putrescãt,eo nomine incommoda sunt,quod calorem includant, tenuia foramina dẽsent, atque adstringant,& expirare vapores non sinant.Hinc naturalis calor in igneum vertitur, & sanguis alienatur, quod Galenus euenire in ea febre dixit, quæ à succis putribus oritur. Res secus accideret, si præter vulnus pars collisa non fuisset. His ita positis,apparet verissimè cõstitutum esse, sanguinẽ,qui detrita carne ac venulis abruptis suffunditur, magis putrescere sub ijs, quæ suppurationẽ fieri prohibent,quàm sub quibus cõuertitur in pus:relinquitur igitur,vt quùm collisa caro est,plaga & quæ proxima sunt, minus in inflammationẽ incidant, si quàmcelerrimè pus maturetur, quod nunc ab Hippocrate ponitur: sed latius explicatur in libro de vulneribus capitis, quùm præcipit dari operam, vt vlcus citò admodum suppuret,quoniam hoc pacto,quæ iuxta sunt, inflammari non possunt, & ipsa plaga celerrimè purgatur,ac propterea celerrimè etiã sanescit. Nec ratione caret animaduersio, quam adscribit.vt pus exitum habeat,neque inter labra vlceris supprimatur:cõstat enim quod retinetur augere inflammationem,& proximas partes corrũpere:ergo iure ait,vbi cataplasmate opus est, hoc est,vbi pus maturandum est,quemadmodum in hâc ipsa re,non vlceri,sed partibus adiũctis imponendum esse:vt pus quàmcelerrimè euadat,&quę dura sunt,molliantur,quod à plærisque medicis nostri seculi ignoratur, qui cataplasmata nõ minus plagæ oris inculcant,q̃ proximis partibus,sed eorũ errores satis ostendimus,atque explosimus in expositione de vulneribus capitis. Reducendum igitur cataplasma est ab ore vlceris,vt puri exitus pateat, quod præceptum in sequẽtibus etiam recenset:Galenus autẽ eâdem de causa, pannũ quem ad fistulas adhibet,medium excidit,vt puri ac saniẽi commodè exitus detur.

" Quodcunque vlcus telo acuto inferatur,vel ita etiã,vt altè insidat, medica-
" mentum exigit, quod cruentis vulneribus protinus inijcitur, quódve sic-
" cando suppurationem prohibeat: si quid carnis collisum attritúmq; à telo fue-
" rit,ita curandum est,vt quàmcelerrimè suppuret: nam & minus inflammatio-
" ne prehẽditur,& necesse est collisam detritámque à telo carnem in pus versam
" tabescere,deinde nouam creari.

Quanquam vlcus glutinantia exigit,& quę siccandi facultatem habent,interdum tamen cataplasmata requirit, & pus mouentia:quando autem hæc vsu veniant,

quidem illa pro
[illegible] mouent

veniant,iam nunc declarat,duplicem vlceris rationem proponens, vnam simplicem,vbi sola separatio est eius, quod solidum erat, quem ictum accipi acuto telo duntaxat necesse est:quandoquidem retuso(vt clarius in libro de vulneribus capitis demonstrabitur)caro etiã colliditur:atque hæc est altera vlceris ratio haud simplex, quoniàm vulnerato accedit etiam collisum. Vlcus quidem simplex, quùm glutinari debeat, illis eget, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, ἔναιμα vocauit,hæc adstringere & siccare possunt, ac repellere, cuiusmodi in sequentibus esse ait,quod habet loti ramenta,acetum,amurcam,& serum picis,quale item barbarum est,& nigrum emplastrum,ac cætera,quæ à
10 Galeno in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium,conscribuntur.Huiusmodi igitur medicaméta, tum ea quæ siccando suppurationem coërceãt,voluit ad simplex vlcus aptari,quùm studium sit, quàmcelerrimè glutinare, nec quidquam sit, quod debeat in pus conuerti, sicut in altero vlcerum genere,in quo ait collisam detritámque à telo carnem, oportere in pus verti & tabescere,vt noua increscat, & eo pacto vlcus ad sanitatem perducatur. Nàm caro quæ lacerata est, & perruptis venulis sanguine suffusa, nec sanari potest,nec inhiberi, quo minus putrescat, præsertim quùm per vulnus naturalis calor expiret: ea verò quæ integrâ cute collisa est,nônunquàm digerentibus restituitur,quod Galenus euenire quoque dixit, vbi san-
20 guis suffunditur: ergo quùm & vulnerata & collisa caro sit,necesse est in pus vertatur ac tabescat,& plaga nouâ carne impleatur: id ergo moliri debemus, vt quàmcelerrimè suppuret,quò fiet, vt minus in inflammationem incidat ob eam causam,quam in expositione superioris orationis attulimus.Cataplasmate igitur medebimur & siccantibus.Ex hoc loco Galenus in quarto de ratione curandi, colligit Hippocratem voluisse vlcera omnia siccari, illis exceptis,vbi mouendum est pus. Sed ad vlteriora pergamus, si prius exposuerimus vocabulũ [διακοπῇ] quod mutuatur hîc Hippocrates, id nos accipimus in eo vulnere,vbi telum altius insedit, & ideo vertimus [vel ità etiam vt altiùs insidat.] vulnus enim quod acuto telo infertur, modò in superficie est,modò altiùs pe-
30 netrat,atque hoc solet appellari ab Hippocrate διακοπὴ,vt ex ea sententia elicitur,vbi docet vulnus cerebri, vesicæ, ventriculi, tenuioris intestini, iecinoris lethale esse:sed clarius ex libro de vulneribus capitis.

» Recenti cuiuis vlceri, nisi fuerit in vẽtre, pro valetudine est sanguinis am-
» plius minúsve è plaga statim fluens: nam & ipsum vulnus, & quæ iuxtà
» sunt,minus inflammatione premuntur: prodest etiam diuturnis vlceribus id
» agere,vt sanguis crebrò tam ab ipsis,quàm à partibus adiũctis,vtcũq; oppor-
» tunum videbitur,effundatur: atque adeò si vlcus fuerit in crure, vel in digito
» pedis,aut manus, magis quàm si in alia parte corporis.exhaustũ enim sangui-
» nis eruptione siccius redditur,ac minus, neque madere vllo pacto finitur.ad-
40 de quod à putri atque alienato sanguine omnia proficiscuntur.

In curatione vlceris siccare consilium est, & cõtendere,quantũ fieri potest, ne inflammatio subsequatur, quæ vbi sit, sanescere plagam non patitur, quò spectans auctor in ea sententia fuit, vt sanguis vel ab vlcerato loco, vel à proximo effunderetur: sic enim futurum existimauit, vt detracto impedimento facillimè ad sanitatem perueniat. Quamobrẽ principio docet saluberrimam ex quolibet recenti vlcere, præterquàm ventris, maiorem aut minorem sanguinis detractionem: cuius præcepti rationem subijcit, quòd hâc viâ & vl-

cus

cus, & quæ in vicinia ſunt, non æquè inflammationi exponantur, quæ res manifeſtior eſt, quàm vt exponi debeat. dempta enim aliqua ex parte cauſâ, ſanguinis fluxu, quis dubitet minus in metu eſſe inflammationem? Quanto autem ſanguis citius funditur, tanto minus periculi ſubeſt, & ob id [ſtatim] appoſuit, quin & ſanguis à principio ſuâ ſponte interdum erumpit, ita vt nullo negocio quantumuis emanet, ſed tempore non ſimiliter per ſe procedit. Quoad verò ſinamus effluere, Hippocrates præterijt, tantùm dixit, [amplius minúsve] prout ſcilicet magnitudo vlceris, & amplitudo ſuadet, prout item affectus locus, habitus totius corporis, natura offenſi, & cætera hortantur, quæ vel ipſe, vel eius aliquis æmulus in quarto de ratione victus in morbis acutis ſectâ venâ prodidit modum mittendi ſanguinis indicare: qui quùm certus præſcribi nequeat, medicinam coniecturalem maximè reddit: eadémque ratio ſanguinis eſt, ſeu ſinatur ex plaga fluere, ſeu ſecetur vena: quę quùm ita habeant, aliquando copioſius, aliquando parcius effundi hunc patiemur, intuiti, quęcunque Hippocrates ſolitus eſt alibi reſpicere. Excepit vlcera vētris, κοιλίην, id eſt, ventrem, thoracem intelligens (vt Galeno placuit) & quod abdomine tegitur. Cur autem vulnerato ventre fundi ſanguinem noluerit, in aperto eſt: veretur enim ne dum ex plagæ oris erumpit, aliquâ ex parte ad interiorem regionem feratur. quod quùm accidat, mala affert complura. Si quidem (vt ipſe alibi demonſtrat) vbicunque ſanguis in ventrem præter naturam fluxerit, neceſſe eſt ſuppuret, vt qui naturam ſuam non poſſit extra venas retinere. Quamobrē vulnera ventris hic tantùm accipienda ſunt, quæ vſque ad ſpacium interius pertinent, quò periculum eſt, ne ſanguis ſe conferat: cætera quæ ſummam tantùm partem attingunt, nihil proprium exigunt, ſed ab imminēti inflammatione non ſecus, quàm quæ ſunt aliarum partium, fluxu ſanguinis ſine vllo periculo vindicantur. Facta recenti vlceris mentione, ne huic tantùm aptari hoc præſidium arbitremur, præcipit, vt in vetuſto quoque demus operam, vt ſanguis tum ab ipſo, tum ab ijs, quę in vicinia ſunt, crebrò euadat. Mouetur autē ferè eâdem ratione, atque in recenti. Vtrunq; enim ſiccare opus eſt, illis vitatis, quæ ſaneſcere plagā non ſinunt, quò etiam cōſilium dirigit, quùm iubet ex vetuſto vlcere ſanguinem effundi. Iure igitur illi reprehenduntur à Galeno quarto de ratione curandi, qui Theſſali ſententiam adamarunt: volunt enim nō modò Theſſalum, ſed etiam Hippocratē petere curationis conſilium à tēpore, quùm hîc vetuſti vlceris meminerit, iuſſerítq; vt ſanguis crebrò effundatur: quod longè aliter habet. Non enim ad tempus reſpicit, ſed ad naturam affectus, qui ex recenti, vel ex vetuſto vlcere, vtiliter ferri ſanguinem denunciat. Sed vtitur Hippocrates priſcorum breuitate, qui vbi recenſenda tria eſſent, è quibus primum ſecundi indicium ſit, tertium ſequatur ex ſecundo, contenti primum ac tertium ſcripſiſſe, omittere ſecundum conſueuerunt: quod apertè in hoc loco deprehenditur. Tria enim reſpicienda ſunt, vlceris diuturnitas, affectus malignitas, & ſanguis ab vlcere manans: diuturnitas vlceris, quod primum eſt, proculdubio alterum indicat, nempè malignitatem, ſine quâ minimè protraheretur, vbi nihil eſſet in curatione peccati: vt autem malignitas omnis tollatur, debet ſubinde ex plagâ ſanguis effluere: id erat tertium, quod Hippocrates à primo proximè ſubiecit, quùm inquit. [prodeſt etiam diuturnis vlceribus id agere, vt ſanguis crebrò tam ab ipſo, quàm ab adiunctis partibus effundatur.] præterijt autem ſecundum, hoc eſt,

1 est,malignitatem vlceris, quod primo & tertio interijciendum fuit, sed facilè percipitur,quùm significetur à primo,quumq; tale sit, vt inferat tertium. Deberi enim sanguinē fundi,non ex vetustate(vt illi sentiunt) sed ex vlceris malignitate colligitur. Adiecit[crebrò]quùm nō tantùm satis sit,semel aut iterum id moliri,vt exhauriatur sanguis in affecta parte receptus, quādò ille qui confluit,quùm nondum sublata malignitas est,corrumpitur: quamobrem donec particula ad antiquum statum reuertatur, subinde euellendus est. hoc autem fieri voluit, vtcunque opportunum videbitur,quod vel ad tempus referri debet,ità, vt tunc expediat,quùm à tempore, hoc est, morbi conditione requiri-
10 tur: vel ad locum,ex quo sanguis eijciēdus sit,quem duplicem posuit, eum qui vulneratus est,& eum qui iuxtà est:eliges autem modò hūc,modò illum,prout in rem esse iudicabis, quam rem situs ipse partium,ante omnia declarabit. Hanc medicinam præcipuè probat,quùm vlcus in crure versatur, vel in digito pedis,aut manus. Hæ siquidem particulæ subiectæ sunt, & ab alijs dependent,vnde promptè materiam concurrentem recipiunt,atque (vt in libro de vulneribus capitis testatur)inflammatione occupātur, quod non euenit in capite,quùm superius sit,& aliundè non pēdeat, quapropter eas partes tāto magis exinaniri decet,quanto faciliùs inflammationi obijciuntur. Habet in fine à putri sanguine,atq; alienato omnia proficisci. nam mala, quæ grauissima ti-
20 meri possunt,è sanguine oriuntur,qui putrescens,& in saniem versus,inflammationem auget,quæ postea in gangrænam degenerat,sed tandem pars alienatur & corrumpitur,cui malo non caro solùm,sed os quoq; exponitur, quod vbi defluente sanguine afficitur, in ea mala compellitur, quæ ipse in fracturis & capitis,& aliarum partium,indicauit. Nullum igitur tam graue malum est, quod putrescēte atque alienato sanguine non fiat: sed hoc periculum euitabitur,si,vt præcipit,sanguis ex vlcere profluat. Hinc patet,quantum recentiores medici labantur,& quàm longè recedant à præceptione Hippocratis,quùm id non agant,vt ex vetusto vlcere crebrò sanguis euadat,quod adeò necessarium est,vt sine hoc,vel nullo modo,vel certè vix fieri voti compotes possint:sed in
30 recenti quùm sanguis per se manat,plurimùm sæpè laborent,vt vtiliter fluentem supprimant, neque vsum animaduertant, quem homo ex sanguinis eruptione consequeretur.Sed plura q̄ statueram,redibo igitur ad Hippocratem.

» POst detractionem sanguinis vtiliter his vlceribus spongia alligatur densa,
» mollis,incisa,siccior,nō madēs,vel spongiæ super inijciūtur folia gracilia.

Fieri non potest,quùm sanguis euadit,quin aliquid retentum ad labra vlceris adhæreat,ipsúmque madefaciat,& sanari non permittat, ei malo nunc succurrit,spongiam admouens,quæ sanguinem illum vniuersum absorbeat:hanc voluit densam esse,quia quæ rarior est, non ità sanguinem combibit: mollem verò & incisam,ne duritie & gibbâ mole oras vlceris offendat, quod maximè
40 vitandū est. quandoquidem ex dolore, succi ad plagam concurrūt,id etiam si non fieret,vitari nihilominus ea offensa debuit,ne frustra homo lędatur. Vbique enim monet auctor, vt quùm aliquid molimur, vbi durâ quapiam re corpus excipiendum sit, subiectâ lanâ,vel pannis aut molliori aliquo interposito, duritiem fugiamus,atque hoc sibi voluit,quùm in proœmio de ratione victus in morbis acutis imperat,vt vbi euitari dolor possit,ægrotans curetur maximè iucundè. Sit igitur spongia incisa ac mollis,vt plagæ aptetur, & duritie, doloris sensum nō afferat:arida item sit,& non madeat, quod mox de linteo etiam

ſubijcit,quoniam quæ arida eſt,valentem ſiccandi facultatem habet,quod vlceri expeditiſſimum eſt,quæ madet, neque ita ſiccat, neque ita ſanguinem retentum abſorbet. Vbi ait [non madens] verbum[non] ab ipſo ſcribitur.ἢ. quod etſi ad diſtinguendum vſurpari ſoleat, hîc(Galeno teſte)negandi vim habet, quomodo vſitatum in Homero quoque legimus,in eo verſu:

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

Significat enim:Volo populũ ſeruari,non perire. Folia quoque gracilia ſuperinducit,quorſũ verò aut cuius herbæ,ex alijs locis intelligitur: infrà enim, verbaſci,trifolij,& epithymi folijs vtitur,vbi contra inflãmationẽ pugnat,ob quam in opere de articulis ad vlcerata ſimul & luxata,tuſſilaginis,& betę folia imponit,quæ, ꝙ modicè ſiccent,vlceri etiam cõducunt,atq; huius generis nũc accipi debent herbarũ folia: nã quæ graciliora non ſunt,ſed portulacę vel vmbilici Veneris,modò craſſa & pinguia,ſine vlla ſiccãdi facultate madefaciunt.

„ OLeum, & quæcũque medicamenta lenia ſunt,aut olei vim habent,his vl-
„ ceribus aliena ſunt,niſi prorſus ad ſanitatem iam intendant. recenti item
„ vlcere medicamenta,nec lenia,nec pinguia conueniũt, præſertim quùm valdè
„ purgari deſiderat:atque(vt vno verbo dicam) oleo tam hyeme, quàm æſtate,
„ ad ea vlcera vtendum,quæ facultatem eius generis requirunt.

Medicamenta,quæ nos lenia interpretamur,Hippocrates μαλθακώδεα nũcupat,cuius verbi vim aperuit Galenus,eo comprehendi volens quæcunque olei naturam habẽt,cuiuſmodi eſſe ait adipem,pręſertim ſuillam,tum vrſinã,dein ceram,quibus annumerauit etiã ceratũ,quod ex cera & oleo conficitur. Oleum igitur & lenia medicamẽta omnia inquit inimica eſſe vlceribus his,nẽpè diuturnis, de quibus proximè loquutus eſt, quum imperauit, vt ſanguis ſubinde euelleretur. Nam ſeu glutinari hæc oporteat,ſeu quòd caua ſint, carne impleri lenia medicamenta incõmoda ſunt,quoniam glutinationẽ impediũt, plagam non modò non ſiccant,ſed,quod deterrimum eſt, ſummoperè madefaciũt. Et vbi æſtate vlceri ſordido adhibentur,putrem reddere affectam particulã poſſunt,quamobrem recenti quoque vlceri aliena ſunt, maximè ſi ſordidum fuerit,quia vbi purũ ſit,non æquè nocent,minus item aliena ſunt,quùm alijs medicamentis miſcentur,vt in ſequentibus apparet,vbi cataplaſmate ex lenticula vtitur,oleum adijciens. Quid quòd neq; idonea ſunt lenia medicamenta,quæ ſuperuenienti inflammationi ſuccurrant: his enim medentur verbaſcum, trifolium,& alia, quæ ſiccandi & diſcutiendi facultatem habent, vt clarè ex ſequẽtibus patebit. Excipit vlcera,quæ iam ad ſanitatem intendant,vt quæ tutò & vtiliter lenibus foueãtur: infrà enim, quùm ſcribit quo pacto cicatricem inducere pulchram conueniat,adipem, oleum,& ſimilia imponit, quorum vſus potiſſimum in vetuſtis requiritur,quæ ferè dura ſunt & aſpera. Eſt tamen vbi alioquin vlcera lenibus inungere oporteat. Solet enim dolor vehemens interdum vlceratam partẽ occupare,præſertim ſi inflãmatio acceſſerit, in quo caſu poſthabitã vlceris curatione,cõſilium ad finiendũ dolorem intendit, quã rem lenia & relaxantia medicamenta,commodè perficiunt. Eadem aptãtur, ſi periculum ſit diſtentionis neruorũ,quemadmodũ vbi cum vlcere fractum os eſt, aut luxatum,quod Hippocrates cerato inungit,lanamq; vino & oleo madentem ſuperinijcit:hîc autẽ imperat, vt, ſi quãdo ad hæc præſidia confugiamus, ſiue ęſtate,ſiue hyeme,oleo potius quàm cæteris vtamur,puta quàm adipe, reſina,vel cera:quando autem id vſu veniat,ſatis expoſitum eſt.

1 - PVrgare verò aluum in bonâ parte vlcerum præstat, nempè in vulnere capitis, ventris, articulorum: atque vbi periculum instat, ne quid corrumpatur: in his item quæ suturam postulant, vel exedunt, aut serpunt, vel alioquin inueterauerint, aut vinciri debeant.

Si cæteræ huius libri orationes ita clarè legerētur à Galeno exposite, vt hęc, quam perfectè aperuit in quarto de ratione curandi, mihi multò minùs laboris impenderet, satis enim fecisse viderer, si nihil de meo adijciens, huc ea duntaxat transferrem, quæ ille varijs locis adscripsisset, quod nunc faciā. Censet igitur Galenus Hippocratem ad vlceris naturam respicere, quùm cauet, ne madefiat: ad magnitudinē, quùm præcipit, vt aluus purgetur, ita vt in vlceribus simpliciter madefacientia vitari debeant, non item simpliciter atque absolutè alui purgatio necessaria sit, sed si tantùm ex eorū genere sint, quę magna sunt. parua enim, quùm periculo careant, neque eo dolore premantur, qui euocare succorum copiam ad violatam particulā possit, ferè sine purgatione cōsanescunt: contrà, quæ magna sunt, purgationem amant, vt corpore puro existente, purus quoque locus affectus seruetur, neque humores aliundè influētes recipiat, sitq; natura exonerata potentior ad plagam sanandam. id enim opus nō est medici, sed naturæ. Triplici autem de causâ, tam vlcera, quàm reliqua vitia redduntur magna, vel quòd præstantem locum occupent: vel quòd latius pateant, atque ampla sint: vel quòd maligna. Hippocrates tria hæc genera propositis verbis complectitur, nam singula purgari corpus requirunt. Vulnera quidem capitis, ac ventris vtriusque, scilicet thoracis, & eius qui abdomine contegitur, ideo magna sunt, quià partes occupant præstantiores. quæ suturā aut vinculum poscunt, ampla sunt, quùm, quæ exigua sunt, sine vinculo, sine suturâ glutinētur. restat tertium genus, quod ea comprehendit, quæ ex malignitate magnorum sibi nomen inuenerunt. hæc notauit, quùm meminit eorum, quæ in articulis versantur, aut inueterauerint, aut vbi periculū sit, ne quid corrumpatur. siquidem hæc omnia maligna sunt. vocauit enim Galenus malignum vlcus id, quo humor acris fertur, & vbi locus vlceratus adeò vitiatus est, vt quidquid recipit, corrumpat. Ergo illa vlcera malignis annumerari possunt, vbi periculū est, ne quid corrumpatur. quià tunc veremur, ne caro corrūpatur, cùm maximè detinetur inflāmatione, quæ posteà in gangręnam degenerat, & tandem in id vitium, quod Hippocrates vocat σφάκελον, sub quo non solùm caro, sed os quoq; vitiatur. quæ exedunt aut serpunt, id similiter efficiunt ob coitū humoris mali ac biliosi, sine quo nec diutius trahi consueuerunt, inde enim fit, vt cicatrix, aut nulla inducatur, aut inducta rursus decidat. Hæc omnia, quià eam cōditionem habent, vt succum non modò vitiosum admittant, sed etiam efficiant, idcirco inter maligna referuntur, & propterea magna sunt, ac purgatione indigent. in quorum cœtu poni etiam possunt, quæ articulos detinent, qui chordis & neruis continentur, & carnis ferè sunt expertes, atque hâc de causâ dolorem & vigilias afferunt, & aliquando neruorum distentionem, quo fit, vt obnoxij sint succorum fluxui, & quos recipiunt, facillimè corrumpant.

EMplastra autē inducere priùs non expedit, quàm vlcus exquisitè siccetur, quo facto vtiliter imponuntur. sæpiùs verò spongia ad plagā admouenda: sæpiùs item dandū est linteum purum, siccum, tum medicamētum, quod idoneum videatur, inijciendū est, quod aut alligetur, aut sine vinculo relinquatur.

ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα, quod Hippocrates scribit, latinè reddimus [inducere

emplastra]. Sunt autem hæc medicamenta, quæ ferè ex metallicis componuntur, & siccandi beneficio vlceribus accommodãtur. è quibus alia dicuntur ἔναιμα, quòd cruẽtis vlceribus ad glutinandũ protinus inijciantur, atque hæc nunc præcipuè intelligit: alia σαρκωτικὰ, quòd carnem alant: alia ἐπουλωτικὰ, quòd cicatricem inducant: alia detergunt vlcera sordida: alia superãtem carnem exedũt. quidquid horum fieri oporteat, non antè dari emplastrum debet, quàm plaga ex toto sicca fuerit. nam, si madeat, quùm superimponitur emplastrũ, eius vim non sentiet, & concluso ac retento humore, non mediocriter offendetur. hunc ergo vniuersum prius combibi & exiccari voluit per spongiam sæpius impositam, vt paulo suprà etiam prodidit, quùm eam adhiberi mollem iussit, tum densam, incisam, & siccam. Sed quià veretur, ne possit ex toto per spongiã siccari, post hãc linteum admouet, vt quod reliquum est humoris absorbeat. hoc autem siccum accipit, quòd madidũ siccare nequeat: prætereà purum, vt oculos delectet, ne si rubrum sit, opinionem faciat sanguinis fluentis, si aliâ re inficiatur, vel plagę incommodum sit, vel indecorum. Neq; solummodo linteum admoueri purum voluit, sed fascias etiam, vt clarè in secundo de officinâ medici demonstrauit, vbi eam conditionem adiecit, vt sint molles, ne molestiam afferant, quùm plagam contingunt. id quanuis hic pręteréatur, æquè tamen ad linteum pertinet: sed satis apponitur, quùm spongiam inijci mollem imperat. Quid quòd Galenus in quarto de compositione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentium lintei nominatim meminit, edicítque, vt ad detergenda vlcera mollius sumatur? Vlcere iam sicco, id imponi debet, quod commodum videatur. spectandum autem principio est, quid plaga exigat, num simplex sit, & quæ glutinari debeat, an caua, & quæ impleri, an aliud remedij genus desideret: quo cognito consideranda natura hominis, & propriè partis affectæ: inspicienda item alia omnia, quæ valentius aut infirmius medicamẽtum requirunt. quùm nõ satis sit genus nouisse, nisi propria quoque species intelligatur. atque hoc sibi voluit, quùm inquit [medicamentum quod idoneum videatur]: id quod vel obligabis, vel solutum dimittes, vtrum expediat, docebit positus partis. vbicũque enim ita pars sita est, vt neque deorsum spectet, neque multum promineat, frustra vinculum datur, quùm medicamentum per se maneat, possítque vinculum comprimere, atque ob id inflammationem excitare: sin ea fuerit positura sedis affectæ, vt nequeat emplastrum retinere, ne decidat, alligandum est, quemadmodum præcipit Galenus in glutinando vulnere abdominis, eâ lege seruatâ, quam Hippocrates in secundo de officinâ medici tulit, vt scilicet fasciæ arctentur, quatenus contineant, sed non vrgeant. Cataplasma verò promptius decidit, quàm emplastrum, quod valentius hæret. quocirca, vbicũque cataplasma superdedit, vinculum quoque adhibuit, neque id vnquam sine fasciâ reliquit, vt nunc facit emplastrum.

PLerisque vlceribus calida tempestas hyeme salubrior est, nisi fuerint in capite & ventre: salubrius adhuc æquinoctium.

Cœlum, quo continemur, medicamenti locum habet, ita, vt quùm morbo aptatur, iuuare possit: nocere, cùm alienum est, quæ noxa interdum euitari non potest, sed contrariæ facultatis remedio finitur. Verùm cœli vocabulo duplex subiecta notio est, regionis scilicet, ac tempestatis. quãquam Hippocrates breuitati studens, alterius tantùm mentionem faciens, regionem præterijt, quæ & ipsa sub eandem rationem cadit. vtraque autem ad ambientis aëris qualitatem

1 tem refertur,quo in curãdis vlceribus temperato egemus, & immoderati tam frigoris,q̃ caloris omnino experte, vt liceat naturæ id præstare, quod sui muneris est,nempe glutinare,implere,ad suppurationẽ perducere,prout vlcerum conditio postulat:maximè verò licebit, quùm nulla cœli exuperãtia impedietur.quò spectauit Hippocrates in secundo de ratione victus in morbis acutis, vbi illis subuenit,qui cibũ præter consuetudinem ingesserunt: calorẽ enim & frigus cauit,vt sine vllo impedimento natura in cibi coctionem incũbat. Non immeritò hîc saluberrimam censet æquinoctij tempestatem,quę propter mediam quandam tẽperationem ab vtroque excessu recedit. quòd si vergere ad 10 alterum oporteat,ęstatem hyeme opportuniorem ducit.Excipit vlcera capitis & ventris,hoc est,thoracis,& eius,qui abdomine velatur.Frigus quidem vlceribus inimicũ est,calor verò idoneus,quod ipse alibi tradidit:ideò magis ęstas prodest,quàm hyems. hoc noluit valere in vlcere capitis ac ventris. cur autẽ in libro de vulneribus capitis salubriorem posuit hyemem,quo tẽpore hominem alioquin ex vulnere capitis moriturum diutiùs trahi dixit quàm æstate. mihi non alia nunc ratio succurrit,magis ad rem apposita,quàm quæ ab ipso redditur,quùm habitiorem iuuenem mediâ æstate,neruorum rigore detẽtum perfundi multâ aquâ frigidâ iubet,vt naturalis calor à quo solui morbum oportet, hâc viâ in vnum coactus potentior fiat. Idem accidet in vulnerato capite,ven-20 tre,aut thorace,quibus locis viscera, venæ, atque arteriæ multæ & grandiores subsunt:quò naturalis calor confugiet coactus frigore ambiente: & quùm validior efficiatur,morbum minori negocio tollet, hoc est, sanationem vlceris perficiet.At membra, quùm neque venis,neque arterijs ità magnis constent, naturali calore non abundant: sed hunc ità infirmum habent, vt nequeat frigidiorem aërem superare,sed magis cedat,propterea læduntur membrorũ vlcera,longè magis hyeme quàm æstate.

p^a. 67. l. 18

» VBicunque in vlceribus,quæ neque rectè,neq; vt res postulat, assiduè pur-» gata priùs fuerint,produci caro cœperit,solet plurimùm supercrescere: in » his verò,quę rectè,atque vt res postulat,assiduè purgentur,& nisi collisum ali-30 quid accesserit,siccis præsidijs nutriantur,plærunque caro non excrescit.

Locus hic mutilus legitur in codice Hippocratis, sed eum restituimus ex quarto de ratione curandi,vbi Galenus integrũ inseruit.Agit autem de vlcere cauo,quod glutinari nõ debet,sed impleri,quod siccis medicamẽtis perficitur. Nanque vlceris curatio siccantibus(vt suprà indicauimus) in vniuersum perficitur, præterquàm vbi caro collisa est, quæ quùm sanescere nequeat, necesse est in pus vertatur ac tabescat: alioquin perpetuum est, vlceri siccantia medicamenta superdare:quod pręceptum quamuis anteà proditum,tamen quia saluberrimum est,reducere nũc in memoriam voluit. Ergo vbi caro producenda est,si vlcus minùs rectè purgatũ fuerit,plus iusto increscit; si cõmodè priùs 40 siccetur ac purum fiat,plærunq; excrescit. Creatur quidem caro à naturâ partium,quæ iuxta plagam sunt,ex humore,qui ibi continetur. Probabile igitur est,quo minus siccatur vlcus, purgaturq; ab humore necessariò superante, eo plus ali carnis atq; infirmioris, adeò vt supercrescat & hebes sit, quo siccius & purum magis seruatur eo minùs carnis produci ac firmioris, quod in libro de vulneribus capitis præclariùs expressit. Monet enim ne sinamus carnẽ humidam esse,ac diutiùs purgari,sed quàm celerrimè purã exhibeamus. nam sic ait carnem nõ hebetẽ,sed firmam creari,& minimè supercrescere: id quod tenere

memoriâ debemus, cum eo, vt intelligamus, vbi vlcus sordidũ fuerit, nõ modò carne non impleri, sed à sanie exedi, & assiduè magis sinuari, & fieri cauum.

» QVod si os vstum, aut sectum, aut aliâ de causa abscesserit, ea vlcera cicatri-
» ces cauas accipiunt.

Vbi fracturæ carnis quoq; vulnus adijcitur, nõnunquàm id os secedit, neque recõdi posteà potest, nisi aliquid ex ipso præcidatur, quemadmodum ipse retulit in opere de fracturis: interdum aliquod fragmentum resolutum ab alio osse, per plagam recedit: interdum, quod corruptum vel cariosum sit, aduritur. quocúnque modo abscedat, asserit Hippocrates cicatrices cauas induci: idem quoque prodidit in sexto libro sententiarum, quos aphorismos vocauit. Ratio in aperto est: quippe quùm, vbi os deest, aliquid calli increscat, super quo caro non ità producitur: quandoquidem non à callo, sed à carne, quę eandem naturam habet, creari debet. Alitur ergo caro, quâ caro est, & cauum implet, quâ callus, non item: atque id in causâ est, cur cicatrix caua inducatur.

» IAm verò vlcera non purgata, nec si in vnũ cogantur, glutinari possunt; nec
» per se cõmittuntur: glutinari itẽ ea nequeũt, quorũ partes, quę iuxta sunt, in-
» flãmatione vrgẽtur, dum hæc maneat. Tum illa, vbi quæ vlceri proxima sunt,
» nigricie occupãtur ob putrescentẽ sanguinem, aut ob varicẽ fluxum sanguinis
» subministrantẽ, neq; illa glutinari possunt, nisi quę iuxta plagã sunt, curentur.

Quùm nullo pacto sanari vlcera possint, nisi natura, cuius id effectũ est, rectè valeat, & nulla impedimenta prohibeat. meminit Hippocrates vtriusque: impedimenti quidẽ cuiusmodi est sordes, quùm ait, non purgata vlcera nõ sanescere: naturæ verò scilicet partis violatæ, quę causa sanitatis est, quùm indicauit proximas partes oportere priùs & ab inflammatione & à nigricie vindicari. Scire autẽ licet, tunc sanari vlcera, quùm oræ, quæ diuisæ erãt, cohærescũt, id quod duobus modis contingit: altero, quùm sola diuisio est, nec quidquam carnis detractum est, in quo casu oræ à medico in vnũ coguntur, & si opus est, vinculo, fibulâ, vel suturâ continẽtur, sicq; suâ sponte coalescunt: altero, quùm aliquid carnis iam perijt, ità, vt oræ nequeât amplius se contingere ac glutinari, sed per carnem iungantur, quæ media inter ipsas producitur, quem sanationis modum Galenus appellauit κατὰ συσάρκωσιν. Hunc attigit Hippocrates his verbis [nec per se cõmittuntur] propriè enim per se committi dicimus, & non medici operâ quæ increscente carne mediâ coniunguntur, sed priorẽ modum sub ijs verbis complectitur [nec si in vnũ cogantur, glutinari possunt] ea enim vlcera significat, quę suâ sponte coalescunt nullâ carne inter oras productâ, sed tantùm oris in vnum adductis, atque ità contentis. Vtrouis modo curare vlcus præstat, tolli impedimentum necesse est, & adiunctas partes benè valere, alioquin, ne oræ glutinari possent, nec media caro increscere. Purgare igitur sordem conuenit, quam vlcus contraxit, & proximas partes in antiquum statum restituere, quæ quamuis multiplici genere vitij teneantur, tantùm inflammationis meminit, & nigriciei, quòd frequentiores sint. Inflammationi itaq; medeberis, tum nigriciem tolles, & si quod aliud malum proximam sedem infestet, vt quùm sana fuerit, natura validior suum præstare munus possit. Cæterũ nigriciem proficisci ait à sanguine putri, vel à varice fluxum sanguinis præbente. Sanguis enim (vt Galeno placuit) quùm aliquã partem corporis suffundit è venis eductus, vel quòd apertæ, vel quòd collisæ ac detritæ fuerint, colorem mutat, nec retinet florẽtem illũ ruborẽ, sed nigrescit aut liuet, vel à naturâ

vincitur

1 vincitur ac ſuppurat, cinerei coloris efficitur, ſed interim liuet. eſt enim liuidus color medius inter nigrum & rubicũdum: qui conſueuit etiam apparere, quùm ſanguis,qui iam niger eſt,in pus conuertitur, ſicq; liuor ſuppurationem denunciat.At tũc manet niger ſanguis,quùm nequit à naturâ ſuperari: ſed ex toto putreſcit & corrumpitur, quem locum Galenus in ſecundo de fracturis, qua de calce,fuſiùs enodauit.Meritò igitur Hippocrates nigriciem fieri ob putrem ſanguinẽ indicat:nequit enim à venis transfuſus à naturâ vulneratæ partis ſuperari, atque in pus conuerti, vtpote quæ ex ictu & inflammatione, quæ plærunq; ſubſequitur,imbecilla ſit. Accidit etiam nigricies ob varicem, vndè 10 ſanguis ad vlceris regionem transfunditur, qui per ſe niger eſt & craſſus, & multo nigrior redditur, quùm extra venas fuſus, neque diſcutitur, neque ſuppurat:eiuſmodi ergo nigricies auferẽda eſt, quùm ſaneſcere plagam non permittat. De verbis autem Hippocratis,quod nos interpretamur [non poſſunt] ille habet οὐκ ἐθέλει, quod propriè ſignificat nolunt,ſed vſurpari etiam ſolet pro [nõ poſſunt]tum ab Homero,tum ab Hippocrate,vt in opere de articulis,qua de femore in priorem partem prolapſo,vbi Galenus eius verbi vim expreſſit.

„ VLcera in orbem,ſi intus caua fiant,quod abſcedit,vel ad totum orbem,vel „ ad dimidium ſecari debet in longitudinem hominis naturalem.

Cauſam nunc ſanitatis attẽdit,nempè naturam partiũ,quę iuxta vlcus ſunt, 20 quas voluit ab omni affectu explicari,vt natura firmior, ſuo munere pręſtãtiùs fungatur, & ſanitatẽ reſtituat. Igitur præter alia mala ſolent labra vlceris dura fieri & occalleſcere, præſertim quùm res diutius trahitur, quò fit, vt quùm hæ partes nõ amplius valeant,nõ poſſit vlcus ad ſanitatẽ peruenire,niſi callo priùs & duritie liberẽtur. quod nunc agit Hippocrates,quùm vlcus in orbem proponit,& intus cauum: (id enim Galeno teſte intelligit)quod oras habet duras & calloſas,vt quæ,quùm cauo intus vlcere abſceſſerint, à ſubiectâ carne haud fouẽtur. Præcipit igitur,vt ſecetur omne id,quod abſcedit, ſic,vt ſcalpello,vel per totum, vel per dimidiũ orbem linea ducatur in lõgitudinẽ hominis naturalem,& detracto callo ac duritie fiat aditus, per quẽ immittere medicamenta 30 liceat,quod anteà non licebat,quo nomine ſecari plagã voluit,vt clarè in libro de vulneribus capitis teſtatur,vbi non modò eam,quæ in orbẽ eſſet,ſed aliam, (modò intus caua eſſet)incidi iuſſit,cuius præcepti rationẽ adſcripſit his verbis [incidere id cauum tranſuerſum conuenit, quà non facilè medicamentum quodcunq; idoneum fuerit admittit.] Quùm verò de vlceribus in orbẽ tractauit,iuſſit, vt lõga efficiãtur orbe duabus lineis inciſo in longitudinẽ hominis: nunc adijcit,vel ad totũ orbem,vel ad dimidiũ:ſiquidem ſectio totum orbem comprehẽdat,duplex ſit neceſſe eſt,quod in libro de vulneribus capitis expoſuit:vna enim linea ab oræ principio ducta ad plagam terminatur, altera è regione à plagâ incipiẽs ad ſanam vſq; partem procedit: ſecari enim totus orbis 40 vnâ perpetuâ lineâ non poteſt,ꝗ ſi dimidiũ duntaxat incidatur,abũdè eſt vnâ ducere. Quando id conueniat Hippocrates prætermiſit:facilè autem ex cauſis intelligitur, quibus venire ad ſectionem cogimur, ex cauo ſcilicet,quod inter „ oras eſt,& carnẽ ſubiectã, quâ medicamentũ nõ recipitur, & ex callo atq; duritie. Hæc ſi ſubſint toti orbi,ſecare totũ oportet: ſi alteri parti,dimidiũ. Rectè autem monuit,vt linea in longitudinẽ hominis ducatur: cauet enim,ne tranſuerſi ſecẽtur muſculi,qui paucis exceptis, quemadmodũ in inguine, in longitudinem hominis procedunt. Illud autẽ ignorare non oportet:ꝗ ſi plaga,quę

in orbem eſt,ſecetur,& longa fiat, quamuis neque caua ſub oris ſit, neque calloſa,citius tamen ſaneſcet, & caro ab angulis multo celeriùs producetur. 1

» QVicunque vlceri ſuperueniat eryſipela purgare corpus conuenit, ſeu de-
» iectione,ſeu vomitu,prout vlceri præſtabit.

Curationem non modò vlceris apponit,ſed vitij quoq;, quod cum eo iungitur,quódve niſi prius tollatur,ſanari plaga nõ poteſt. Eiuſmodi eſt eryſipela,quæ ſi ſuperueniat,purgare corpus oportet excitato vomitu,vel aluo ductã: vtraque enim purgatio ſaluberrima eſt,ſed modò hæc, modò illa,pro ſitu partis affectæ,quã rem nũc non explicat, ſed ſatis in libro de ſuccis oſtenſam exiſtimat,vbi in humorũ curſu auertendo iubemur quàm longiſſimè ab eã parte, 10 ad quam fluunt,ipſos attrahere, idq; tunc maximè,quùm maximo impetu feruntur:cõtrà verò eos,qui in affecto loco recepti ſunt,deriuari voluit, per proximam partem eductos.His ità conſtitutis,vlceris ſitum ſpectãtes facilè intelligemus, vomitúne,an alui ductione purgare hominem expediat.Quùm plaga in ſuperioribus partibus verſatur,ſatiùs eſt, ſi humores non vltrà profluũt, ad vomitum confugere:ſi vſque irrumpunt,ſolicitare aluum. ecõtrariò,quùm violantur partes inferiores,ſi humorũ impetus ceſſauit,ducere aluum præſtat: ſi manet,excitare vomitum.Quo medicamẽto moliri id conueniat, etſi Hippocrates non doceat:maximè tamen perſpicuum eſt ex his, quæ alibi de purgatione egit:quam tunc probat,quùm educit quæ educenda ſunt,hoc eſt,quæ 20 morbum faciunt:ſic enim cõfert,alioquin pernicioſa eſt. Nunc autẽ eryſipela proponitur,cuius cauſa eſt flaua bilis: dari ergo catharticũ debet, quod purget flauam bilem,hoc ipſe nominatim expreſſit in libro de vulneribus capitis, quùm medetur eriſypelæ,quæ interdum ſolet faciem occupare.

» QVoties autem iuxta vlcus, quod inflammatione vacet, oriatur tumor,
» hic progreſſu temporis ſuppurat: ſed ſi cum inflammatione tumor non
» ceſſet,deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, veren-
» dum eſt,ne oræ non glutinentur.

Succi,qui tumorem excitarunt,ſi inflammatio quoque acceſſit,celerrimè in pus vertuntur: quòd ſi abſque vllo ardore tumor ſit, non ità citò maturantur, 30 ſed longum tempus ad ſuppurationẽ requirunt.Pus igitur in eiuſmodi tumore, non niſi procedente tempore ſubſiſtit,atque hanc ſententiam in prioribus verbis aperuit,ex quã elici illud poteſt, quod non mediocriter ad curationem confert,nimirum quùm tumor iuxta plagam verſatur, neque vlla inflammatio ſe oſtẽdit,videtúrque ea materia craſſior,quàm,vt diſcuti ac diſſipari poſſit,vtendum eſſe pus mouentibus,vt id horũ ope citò aſſequamur,quod alioquin fuit à naturã diuturnitate temporis expectãdum,quò fiet, vt tumor celeriùs finiatur,& eo finito vlcus non magno negocio conſaneſcat. In altera parte orationis vbi ait,[ſed ſi cum inflammatione tumor non ceſſet deſidentibus alijs, quæ ſimul tumere & inflammari cœperunt, verendum eſt ne non glutinentur.] de eo tumore loquitur,qui adiunctam habet inflammationem,ità,vt 40 ſucci, quibus excitatur, iam vehementer incaleſcant, eo malo non ſolùm oras vlceris,ſed proximas etiam partes detinẽte. Hic ergo tumor,ſi,quùm iam deceſſerit ab illis partibus, quæ tumere & inflammari ſimul inceperunt, adhuc oras vlceris occupet,periculũ eſt,ne non glutinetur.Ratio in aperto eſt,ſi quis ſtatuat glutinationem à naturã vulneratæ partis prouenire,quæ ſiquidem tumore atque inflammatione vexetur, minùs probè id perficiet, quod ſui muneris eſt,

1 neris est. Non prius ergo tentanda glutinatio est, quàm orę vlceris à tumore, inflammatione, & omni denique vitio liberentur.

» QVibuscunq; cadentibus, vel alio pacto quæ iuxtà plagam sunt deterun-
» tur, colliduntur, intumentq;, & quùm suppurant, pus ex tumore ad vlcus
» transfunditur, vbi hæc exigere cataplasma videantur, ipsi vlceri ne impona-
» tur, sed partibus quæ iuxtà sunt, vt pus euadat, & quæ dura sunt, emolliantur.

Siue de industria, quod ea, quæ ad artem maximè pertinent, sæpius reuocare in memoriam expediat, siue quòd librũ neque correxerit, neq; perpolierit, idem prorsus iterat, atq; in prioribus habitũ est, id, quùm à nobis abundè fuerit
10 explanatũ, nihil est, quod in eo diutius immoremur, tantùm illud admonebimus, quod, quæuis cataplasma non debeat plagæ oris superdari, quùm pus mouetur, ne ipsum retineat: est tamen vbi debet, quùm scilicet earum inflãmationem discutere, aut lenire confert, quod clariùs in sequẽtibus demonstrabitur.

» POstquàm mollita sunt, & inflãmatio cõquieuit, repellere oportet que abs-
» cesserunt, per spongias adstrictas vinculo, quod à parte sanâ incipiat, &
» paulum porrigatur: super spongias itẽ folia multa inducere: si quid autem re-
» pelli nequeat, in causa est caro humida, quam detrahere necesse est.

Quùm tumor suppurauit, & per plagam pus effluxit, relinquitur sinus ille, quo continebatur. Hic quùm cauus sit, partes non se contingunt, sed superiò-
20 res ab inferioribus recedunt. Quæ autem sic abscesserint, vrgeri debent, ità vt cum alijs iungãtur: hæreant, & vel per se, vel per aliquid carnis, quod medium increscat, glutinentur, sicq; nullus maneat sinus. Spongia quidem per se mollis est, & præterquàm quod humores absorbet, Galeno auctore abundè siccat, neque premit, aut onerat, sicuti quæ duriora sunt: hanc super plagam alligat, vt quæ abscesserunt, reprimantur. Fasciam verò à parte sanâ ordiri voluit, & paulum super ipsam circuire: satis enim est, si hanc suo capite complectatur, deinde ad vitiatam procedat. Sed quid est quod super sanam partem dari primò fasciam iussit, quùm in opere de fracturis super affectam primò vinculum inijciat, & inde ad violatam porrigat? Scire licet, ità naturâ comparatum
30 esse, vt succos vinculum inde præstantius exprimat, vbi & primò inijciatur, & arctiùs alligatur: ex quo sequitur, vt ordiri ab ea parte debeat, & adstringi magis, vnde expellere humorem oportet, deinde eo laxius ferri, vbi hic citrà noxam recipitur. In fracturis igitur & vulneribus, quùm periculum sit, ne violatę parti inflammatio superueniat, necesse est humores à violatâ parte ad sanâ repellere, quâ vel innocenter admittentur, vel certè parùm oberunt. Econtrariò quùm ea vlceris conditio est, quam nunc proponit, à sanâ regione exprimendi succi sunt ad vlcus, vt inde euadãt, vbi exitũ habent: neque enim timetur amplius dolor aut inflammatio, sed quùm sinus, qui à parte sana incipiens ad os vlceris pertinet, assiduè humore aliquo redundet, hunc eijcere necesse est, quâ
40 exitus patet, alioquin quæ abscesserunt, minimè cohærescent. Iure igitur præcipit, vt vinculum, quo adurgenda sunt, à parte sanâ orsum ad vlcus feratur. Constat autem ex his, quæ dicta sunt, ob eãdem causam, quâ à parte sana incipit, ibi etiam arctiùs adstringi, dein paulatim laxari, sic, vt, quùm ad vlcus pertinet, laxissimum sit. Quatenus verò adstringi debeat, in secundo de officina medici prodidit, vbi vinculi facultatem exponens eundem locum dilatauit: eatenus autẽ arctari iubet, vt quę abscesserunt, sedem contingant, à quâ diducta sunt. Folia insuper inducit permulta, quod ipse συχνὰ dixit, nisi legẽdum sit,

ἰσχνὰ, hoc eſt,tenuia & gracilia, cuius generis eſſe ea voluit, quæ ſuprà dari iuſ- 1 ſit,quùm effuſo ſanguine vlceri ſpongia imponitur, & ſuper folia inijciuntur, quæ ἰσχνὰ, id eſt,tenuia vocauit. Sed vtrouis modo legas, perſpicuum eſt eâde cauſâ admoueri,vt ſiccent . quare(vt ibi oſtenſum fuit) neceſſe eſt tenuia ſumantur,qualia ſunt polij & verbaſci,quorum infrà mētionem faciet. Hoc igitur pacto res procedet : quod ſi minùs contingat, cauſatur Hippocrates carnem hebetem atque humidam,quæ non patitur diductas partes,vbi cogantur, inter ſe glutinari. Præcipit igitur,vt hanc detrahamus , quod chirurgi modò ſcalpello,modò medicamentis exedentibus præſtant.

„ QVòd ſi vlcus inſederit ſub carne altiori, vtroque nomine, & quod alli- 10 „ gatur,& quod comprimitur,intus aſſurgit in ſpeciem varicis . Hoc itaque,vt fluxui exitus detur,ſecari debet ab ore, ſi licet,quatenus ſpecillum penetrat,quomodocúnque opportúnum videbitur.quo facto ad ea remedia veniendum,quæ idonea iudicabimus.

Sinus,quem proximè alligari, atque adſtringi voluit,ex ea tum iuncturâ, tum compreſſione conſueuit humoribus repleri , ſic, vt in tumorem attollatur, quod ipſe dicit [ὑποκιρσοῦται] nos interpretamur, [intus aſſurgit in ſpeciem varicis.] Nam ſinus inſtar venæ, quæ humoris copiâ diſtenditur,& toros excitat, ob compreſſionem erumpente materiâ intumeſcit , quod quùm accidit, vt detur exitus intus lædentibus, ſcalpelli operâ vtendum eſt :accidit au- 20 tem magis, quando ſinus ad penitiòres partes intendit , quàm quando vel modicâ carne , vel ſolâ cute includitur, quùm materiam copioſiùs recipiat ille, qui altius penetrat , ſed vbi ſinus habeat os deorſum ſpectans , etiamſi altiùs inſederit, vix poterit ſub vinculo tantùm materiæ compelli, vt diſtendatur atque intumeat, quandoquidem,dum vrgebitur, per os effluet,neque tam diu ſubſiſtet, vt ſinum in tumorem attollat : quamobrem in eo accipiendam Hippocratis ſententiā cenſeo,cuius os ſublime eſt,ac ſurſum vergit, vndè non ità facilè educitur, quidquid à vinculo expreſſum fuerit, ſed manet ac tumorē facit.Hoc autē comprobat Galenus,qui varijs in locis de huiuſmodi ſinu tractat,vbique autem præcipit,vt quùm ſublime os habet,incidatur, vt ſanies li- 30 berè effluat:quùm verò deorſum ſpectat,ſatis tunc eſſe eum exitum putat, per quem abundè humores deſtillent : at ſi os nec ſublime eſt, nec deorſum inclinat,ſed in latus ſpectat obliquum,neque tunc etiam ſcalpello vtitur,ſed membrum adeò vinctum ac figuratū collocat,vt os,quod obliquum erat, rectâ deorſum ſpectet,atque ità detur exitus intus lædentibus . Ergo tantùm, quùm os ſuperius eſt,ad ſectionem veniemus,quod credibile eſt nunc voluiſſe Hippocratem,quùm alioquin nec ſinus intumeſcat,nec opus ſit alio ore: ſed abundè per id, quod ſinus habet in inferiorē partē verſum , ſuccorū copia effundatur. Modum autē ſectionis definiuit,quùm demitti ſpecillum iuſſit,& quantū penetrat,hoc eſt,vſq; ad fundum ſuper id ſecari, vt ſinus totus pateat, ac purgari 40 poſſit. Addit [ſi licet]quoniàm interdum nō licet,vel quòd nimis magnū ſpacium occupet,vel quod aliquid ſubſit, vt arteria,aut vena grandis,vel neruus, quod periculosè incidatur : tunc autem petendum conſilium à Galeno,qui in fundo ſinum aperit , vt aliud os habeat in inferiori parte ſitum , quod fortaſſe ſibi voluit Hippocrates, quùm ait, [quomodocunque opportunum videbitur.]nam ſi tutò ſecare totum ſinum non liceat, ſecandus erit, quomodo opportunum videbitur, exempli cauſâ in fundo. Sectione adhibitâ ea medicamenta

1 menta imponentur, quæ magis in rem erunt: nam vel sordem detergentia, vel glutinantia, seu carnem producentia, & modò hæc, modò illa, prout opportunum maximè existimabimus.

» FEre autem omne vlcus, quod sinum habet rectum, ità vt perspici possit, si
» tumore vacet, si corruptum sit, si caro subsit hebes & putris, & ipsum, &
» quod iuxtà est, nigrum se ostendet, vel subliuidum. Inter vlcera verò exeden-
» tia, vbi id fit, quod φαγέδαινα græcè nominatur, vehementérque exedat ac vo-
» ret, tunc quoque & vlcus, & quod in viciniâ est, nigrū apparebit vel subliuidū.

Vlceris color liuidus aut niger, ille extingui, hic extinctum esse naturalem
10 calorem significat: in prognosticis autem & in libro de vulneribus capitis, quùm seruari homo non potest, resque omni modo desperationem habet, docuit plagam eiusmodi coloris se ostendere, quare nihil mirum, si talis conspicitur, quam nunc proponit: est enim aut sine tumore, & corruptâ ac putri carne continetur, aut ex numero exedentium, quæ genera vlcerum pessima sunt. Quod quidem ad tumorem attinet, si in vulnere graui non appareat, malum est: peius item si, vbi fit, cōtinuò euanescat, quemadmodum ipse alibi testatur. Plerunque enim insania, neruorum distentio, lateris aut intestinorum dolor subsequitur, quæ si tumor sit, superuenire minimè solent. Magna ergo vlcera, qualia sunt, quæ sinū habēt, & corrupta sunt ac putria, si sine tumore sint, pes-
20 sima habenda sunt, quùm summam caloris naturalis infirmitatem denūcient: quippe qui non amplius in exterioribus partibus vigeat, sed ad interiores cōfugerit, ad quas feruntur illi humores, qui consuerunt ad plagam concurrere. Iure igitur hæc, si perspici possint, neque sinus tortuosus sit, nigra se ostendūt, vel subliuida. Porrò vlcera exedentia ex fluxu vitiosi succi oriuntur, & ex aliquo affectu, quem plaga longiore tempore cōtraxerit. Hæc, si in summâ parte versentur, & cute tenus serpant, ἕρπητες græcè nominantur: sin subiectam quoque carnem corrumpant, φαγέδαιναι. Phagedęna igitur, altiora exest, quare maligna est, deterior adhuc, quùm vehemētius carnem vorat, qualem Hippocrates nunc posuit. Indicat autem naturali calore iam fracto eum, qui pręter natu-
30 ram est, atq; igneus, omnia corrumpere, adeò vt nec vlcus, nec quæ iuxtà sunt, pristinum calorem retineant, sed vel iam nigra sint, vel certè subliuida.

» CAtaplasmata verò tumoris & inflammationis partium adiunctarum. co-
» ctum verbascum, folia trifolij cruda, epipetri folia cocta, polium: cuncta
» hæc, vbi purgari vlcus oporteat, purgandi vim habent. Super hæc fici atque
» oleæ folia, & marrubium, quæ omnia incoquenda sunt. Inter hæc autem ma-
» ximè coquere oportet viticem, ficum, oleam: vtiliter etiam coquūtur mali pu-
» nicæ folia: crudis verò vtendū est folijs maluæ contritis ex vino. Item rutæ at-
» que origani, quibus omnibus, lini semen tostum ac bene contritum adijcitur.

Superuenit vlceri tumor cum inflammatione, modò vbi caro graui ac retu-
40 so telo colliditur, in quo casu, vt suprà ostendit, cataplasmate vtendū est, quod pus maturet, modò ex dolore, nonnunquā ex curatione alienâ, vbi nihil etiam collisum sit: vulnerantur enim interdum partes, quæ sensu acriore sunt ac maximè dolent, quapropter in inflammationem incidūt: interdum non adhibetur idonea ratio victus, non mittitur sanguis, non purgatur aluus, vt res postulat, tum pro siccis, atque adstringētibus medicamentis, relaxantia inducuntur, & mollientia, quod ferè faciunt nostri sęculi chirurgi, qui initio ad omnia vulnera cataplasma imponunt, quod resinam terebinthinam, vitellum oui, & ro-

ſam accipit. Inflammatio igitur ac tumor, quacunque cauſâ oriatur, antequàm accedat, opportunè repellentia inducuntur: poſtquàm acceſſit, votum eſt, ne ſuppuret, atque idcirco Galenum ſequuti, ad ea veniemus, quæ diſcutiunt ac ſiccant, & quantum fieri poteſt, affectum ſummouent. huiuſmodi Galenus ait eſſe ferè omnia, quæ nunc proponuntur ab Hippocrate. At ſi, ne hac quidē viâ prohibere fas eſt, quo minùs materiæ aliquid ſuppuret, acria medicamēta inijciemus, quę id omne exhauriant, quod in pus conuerſum eſt, id, vbi cutis ſola ſubſit, ſcalpelli operâ citius euellitur. Illud autem obliuiſci non oportet, quòd vbi inflammatio dura ſit & parua, cerato liquido & mollienti emplaſtro commodè curatur, quod præclarè Galenus expoſuit in ſeptimo libro de compoſitione medicamentorum generatim ad morbos attinentiū. Auxilia igitur quæ traduntur, propriè ad inflammationem attinent, & non ad dolorem, ſicuti relaxantia & molliētia cataplaſmata, quę ſcilicet ex farina, oleo, aut alio eius generis componuntur. Primò igitur ponit, verbaſcum, trifolium, epipetrum, polium, quæ non modò ſiccant, ſed etiam detergunt, quod Galenus ſuo loco declarauit. Iis autem vtitur cōctis, vt leniora ſint: nam cruda exaſperāt, & fruſtrà vlceri moleſtiam afferunt. Trifolium accipiēdum eſt, quod bitumen redolet, de quo fusè Scribonius Largus tractauit. Epipetrum, vt nōnulli cenſent, ex eorum genere eſt, quæ græcè appellantur ἀείζωα, quaſi ſemper viuentia: eo autem monētur, quod Ariſtoteles habet in quarto libro de partibus animaliū, quùm ait, Ex terreſtribus plantis nonnulla eſſe, quæ viuant & gignantur, aut in alijs plantis, aut abſoluta, quale eſſe dicit, quod epipetron à quibuſdā vocatur, quod viuere poteſt ſuſpenſum. Ergo ſi epipetrum intelligamus ſpeciem ἀειζώου, habet quidem facultatem ſiccādi moderatam, ſed abūdè refrigerat, quocirca vtilius inter initia imponitur ad humoris fluxum repellendū, quàm poſteà, vbi materia iam recepta eſt. Non enim diſcutit aut detergit vlcus, ſicut cætera, quæ nūc ad inflāmationem tradidit. Quod ſequitur cataplaſma ex marrubio, folijs fici atque oleæ, vlcus ſiccat & purgat, non nimis tamen vehementer, quùm oleæ folijs, quæ adſtringunt, temperētur ficulnea, quæ acria ſunt. Marrubium verò quod his admiſcetur, ſatis digerere inflāmationem poteſt, & vlcus detergere. Concoqui autē debent, nō ſolùm, vt ea mixtura lenior reddatur ac mitior, ſed vt, ſi qua ſit virium exuperantia, remittatur. Incoqui ſimiliter voluit aliud cataplaſma, quod viticē habet, ficum, & oleam: adijcit & mali punicæ folia, quæ niſi cùm proximè poſitis miſceantur, non intelligo, per ſe quo pacto ad rem pertineant, quùm refrigerent & adſtringant: conſilium verò dirigi ad ſiccandum ac digerendum videatur: niſi dixeris Hippocratem, non modò hùc ſpectaſſe, ſed eò etiam, vt quod confluit, reprimeretur, & idcirco diuerſas facultates conſcripſiſſe. Id autem manifeſtum eſt, quòd ſi mali punicæ folia cum vitice, fico, & oleâ, miſceantur, cataplaſma fiet, quod præſtanter quidem, non nimis tamen ſiccare & detergere poterit, modò nactum ſit medicū, qui opportunè vtatur. Cruda verò ſuperinducit folia maluæ, ex vino contrita, tum rutæ atque origani, quibus adijcit lini ſemen toſtum ac tritum: ſatis autē exiſtimat, ſi eiuſmodi herbæ, quùm lenes ſint ac molles contritæ ſine vllâ coctūrâ imponantur. quod ad earum vires ſpectat, malua quidem mollit ac digerit, ſed magis quæ ſylueſtris eſt: ruta valenter ſiccat & diſcutit: origanum ſiccando ſimiliter, atque extenuādo idoneum eſt: lini ſemen mediam qualitatem habet inter calidam, frigidā, humidam & ſiccam, ſed ſi frigatur, ſiccius efficitur: craſ-

ſioris

» 1 sioris autem habitus est, iungitúrque vtiliter his, quæ dicta sunt, vt cataplasma lenius reddatur, quod quidem aliquid molliet, sed siccabit magis, atque inflãmationem discutiet.

» VBicunque periculũ fuerit, ne erysipela vlceri superueniat, glasti folia con- » terens cum lino cruda imponito, aut cataplasma, quod linũ habeat ex so- » lani, vel glasti succo dilutum: quod si vlcus purum fuerit, sed cum ijs, quę iuxtà » sunt, inflãmatione teneatur, lenticula ex vino decocta, ac bene contrita, & olei » modico respersa superijciatur atq; alligetur, vel cataplasma, quod fiat ex folijs » caninæ sentis, in aquâ decoctis ac benè contritis. Tenui autem ac puro linteo- 10 lo contegatur ex vino atque oleo madente: at si contrahendi consiliũ sit, cani- » næ sentis folia eo modo, quo lenticula, parẽtur, seu nasturtium, vinum, lini se- » men cõtritum inter se misceantur, aut lini semen, vitex cruda, & alumen me- » linum, ex aceto madefacta.

Interdum super vlcus erysipela etiã accedit, quam tunc timemus, quùm iam præsentis aliqua indicia se ostendunt. Præsagimus enim tunc futurum malum (Galeno auctore), quùm ex aliquâ notâ, eius principium deprehẽdimus. Ergo si vlceratus locus iam incalescat, vel doleat, aut colorem ex flauo rubicundum, seu aliam notam quantúmuis exiguam præ se ferat, verendum est, ne erysipela subsequatur. eam suspicionem auget natura ægrotantis, tempus anni, regio, & 20 cætera eius generis, quùm talia fuerint, quæ soleant eiusmodi vitio patẽre. In eo casu præcipit Hippocrates, vt glasti folia cruda contrita cum lino imponamus. Propositum enim est, quod influit, repellere, incipientem ardorẽ coërcere, siccaréque id materiæ, quod iam receptum est, quæ omnia præstat propositum cataplasma. Siquidem glastum, quod seritur videlicet, quóve vtuntur infectores (nam agreste ob ingentem acrimoniam mordet,) valenter siccare potest, & tumores optimè discutere: pro acrimonia autem, adstringendi vim habet, quâ repellit, refrigerat quidem, non tamen præstanter, cuius rei indicium est, quod gustu amarum etiam sentitur, quamobrem valet ad vlcera quoque exedentia: sed si quando vehemẽtius videtur, temperatur adiectâ polentâ, vel 30 farinâ hordeaceâ, aut triticeâ. Hippocrates linum admiscet, quod (vt dictum est) omnis excessus est expers, sic vt remittere glasti vim cõmodè possit. Quod subijcitur cataplasma ex lino diluto ex succo solani, vel glasti, eundẽ effectum prębet, sed refrigerare magis potest, si solani quàm si glasti succus adhibeatur, & propterea magis repellere: sed glastum ad tumorem discutiẽdum efficacius est. Hæc autem tepida imponẽda esse, & nullo modo frigida, clariùs est, quàm vt ab Hippocrate exponi debeat, qui vbi vlcus sit, caueri frigus voluit, quàuis alioquin erysipelæ saluberrimum foret. Quę hactenus posita sunt, quùm purgandi ac detergendi facultatem habeant, pertinent ad vlcera sordida, quæ, ꝙ acria sint, dolorem afferunt, quoniàm caro, quę sorde protegitur, medicamen- 40 ti acrimoniam nõ sentit, sicut quę pura est: interponitur enim sordes inter carnem & medicamentum. Simile quid accidit intestinis, quæ (vt docuit in libro de ratione victus in morbis acutis) si inania sint acriori oxymelle deraduntur, si id contineant, quod ex cõcocto cibo superat, non ità oxymellis vim sentiũt, sed quòd modo quodam illita sint, defendũtur. Igitur si vlcus purum sit, præsidia, quæ ad inflammationẽ dantur, leniora esse debent, cuiusmodi sunt, quæ nunc subijciuntur. Lenticula enim nec nimis calefacit, nec nimis refrigerat, vt quæ mediam naturam habeat, sed siccat, & valenter adstringit, quam Galenus

in quinto commẽtario,in ſextum de morbis vulgaribus aſſerit vtiliter imponi 1
vlceribus inflammatis,quùm ob adſtringẽdi vim, inflammationem coërceat,
reprimátq;,&,vbi neceſſe ſit,humorem inſidentem concoquat,& in pus conuertat: intenditur proprietas repellendi: ſi ex vino inferueat,quùm accipiendum ſit auſterũ,quale iam ſæpius dictum eſt. quod enim aut tenue eſt,& acre, aut nimis acerbum,quùm dolorem afferat,vitãdum eſt: miſcet autẽ modicum olei,vt ex omnibus mixtura fiat,quæ commodè illinatur,& poſſit etiam mollire.Neque oleum ſuſpectum eſſe nobis debet, quùm & modicum accipiatur, & ad vlcus detur, quod iam purum eſt:tunc verò timendum eſſet, vbi vel copioſè adhiberetur,vel vlcus ſordidum eſſet. Cõſtat autem, quùm non ſit mo- 10
uendum pus, licere non ſolùm partes, quæ iuxtà ſunt, ſed plagæ quoque oras eiuſmodi cataplaſmate fouere.Secus accidit,vbi debet pus euadere:tunc enim præcipit,vt ab oris reducatur.Folia ſentis caninę, quę inferbuerint ex aquâ & contrita diligenter fuerint, inflammationi ſimiliter aduerſantur,quùm ipſam cohibeant,fiunt autẽ ex coctura mollia magis. Superdatur linteum oleo ac vino madens,quod ad leniendum dolorem valet,& humorem concurrẽtem inhibendum.Sed quod nos vertimus,[linteolo contegatur] Hippocrates ſcribit [ὀθόνιον ὑποτείνας] quod videtur ſignificare linteolum potius ſubijciendũ eſſe cataplaſmati,quàm ſuperdandum,quùm ὑπὸ ſub notet:ſed res aliter habet: nam ratio dictat cataplaſma linteo madente contegendũ eſſe, ne ille humor ad nu- 20
dum vlcus pertineat,ſed per cataplaſma mediũ temperetur. Idem quoque voluit,vbi ſuper vlcus fractum quid,aut luxatum eſſet:anteà enim medicamentum inijcit,dein humorem adhibet,quo madefiat.Prætereà ſi verbum ſpectemus,nonnũquàm vſurpari in hanc ſententiam inueniemus. Nam & apud latinos ſub,quod ὑπὸ græco verbo reſpondet,nonnunquàm ſimiliter accipitur. Sit autem linteum tenue,ne onere premat: purum,vt faciliùs humorẽ admittat.hoc ſuprà etiam oſtendimus,quùm lintei puri mentionem fecit. Quæ poſtremò appoſuit medicamenta,glutinant & adſtringunt, quamobrem meritò ait illis vtendum eſſe,quùm neceſſe eſt,oras vlceris cõtrahere,hoc eſt,quùm vlcus purum eſt, ac ſine inflammatione, nec impleri poſtulat, ſiquidem tunc 30
ad glutinantia veniendum: hæc autem valenter ſiccant, atque adſtringunt cuiuſmodi ſunt, folia ſentis caninæ, quæ ſi eo modo, quo lenticula parentur, hoc eſt,ſi coquantur ex vino nigro auſtero,robuſtiora fient,& plagę oras agglutinabunt. lenticulam enim ſuprà ex vino incoxit:ſed modicum olei adiecit,quod nunc vitare conuenit,vtpote glutinandis vlceribus, vt ſi quid aliud, incommodum.Iungit inter ſe naſturtium,lini ſemen,ac vinum:puto autẽ intellexiſſe naſturtij folia viridia. Sic enim leniter mordent,alioquin adurunt,ſi arida ſumantur,ſicut etiam ſemen viride.Igitur naſturtium,ſi vino nigro auſtero,& lini ſemine temperetur,ſiccare quidem poteſt,non tamen vehemẽter calefacere:totáque hæc mixtura mediocriter vlcera glutinat:magis autem na- 40
turâ calidioribus atq; humidioribus aptatur,quàm quæ antè poſita eſt. Quod tertio adijcitur, ex viticis folijs crudis, lini fructu, alumine melino ex aceto madefactis vtrouis ſuperiore efficacius eſt, & ad eos pertinet, qui naturâ ſicciores ſunt ac duriores.Melinum autem alumen,quod in Melo inſula fit, quæ Coo proxima eſt,ſecundum Ægyptium validiſſimum eſt, id autẽ in ſequentibus μηλιάδα vocauit.

Vua alba

1 » VVa alba immatura in vase ex rubro ære contũditur, colatáque interdiu in
» sole ponitur, noctu summouetur, ne rore madefiat: interdiu assiduè agita-
» tur, vt æqualiter siccescat, & plurimum ex ære contrahat. Hactenus autẽ in so-
» le continẽda est, vt mellis crassitudinem habeat, deinde in ollam æneam con-
» ijcienda, in quam demittitur mel quàm optimum & vinum dulce, ex quo prius
» resina terebinthina inferbuerit, dum mellis cocti modò indurescat: quâ dein-
» de proiectâ vinum in ollam infunditur: maxima portio sit vuæ acerbæ, tum
» vini, deinde mellis.

Præstantissimum est hoc medicamẽtum, vbi glutinare opus est, quùm va-
10 lenter admodum siccet atque adstringat, ita vt vua acerba, si per se accipiatur, præparata in vase ex rubro ære, & in sole arefacta, cicatricem quoq; valeat inducere, sed remittitur vis eius adiecto tam vino dulci, quàm melle, quáuis hoc detergendi quoque facultatem habeat, quæ glutinationi officit, superatur tamen ab aliorum mixturâ. resina terebinthina sicca est, & modicè adstringit. Vniuersa igitur confectio siccando, & adstringendo maximè idonea est. Æs rubrum sumit, quod potentius est. Mel autem quale optimum sit Galenus sæpenumero declarauit: debet enim purum esse, atq; omnino sine sordibus, pellucidum, flauum, boni odoris, gustu paululum acre, sed suauissimũ, cohærens, ità, vt si attollatur, continuum defluat. Easdem ferè notas licet ex Hippocrate
20 colligere, qui tunc mulsam incoquendam esse ait, quùm mel vitiosum sit, hoc est sordidum, nigrum, mali odoris: quare si contrariorum contraria sunt cõsequentia, id bonum esse dicemus, quod contrarias cõditiones habet, cuiusmodi est quod ex Galeno probauimus.

» MYrrha item stacte, aut certè quàm optima benè cõteritur, diluitúrque ex
» eodẽ vino, quod paulatim instillatur, dein per se in vino incoquitur atq;
» agitatur, vbi ad iustam crassitudinem peruenisse videatur, in succũ vuæ acer-
» bæ conijcitur, & nitrum quàm optimum frictum paulatim cum medicamẽto
» miscetur, tum floris æris minor modus quàm nitri, quæ vbi inter se mixta fue-
» rint, non minùs quàm triduum feruere oportet sub ficulneis lignis, quo minùs
30 vrantur, vel ad prunas, ne frigantur: cuncta autem hæc, quæ adijciuntur, aquæ
» sint expertia, quúmque mixtura hæc illinitur, vlcera ne madefiant. Eâ autem
» vtitor tam ad diuturna vlcera, quàm ad recentia: præterea ad cutem, quæ glan-
» dem tegit, ad vlcera capitis atque auris.

Compositio hæc; quùm ex varijs facultatibus constet, illis annumerari potest, quæ græcè πολύχρηστα vocantur: videtur autem idonea detergendo, glutinando, ac cicatricẽ inducendo, præsertim in partibus siccioribus, quandoquidem ex quibus ea fit, valẽter omnia siccare possunt, quamobrem vlceribus capitis, auris, & cutis, quæ glandem tegit magnopere accommodantur: illę enim partes remedia exigũt valentissima. Quid quòd curatio, quam ipse tradidit in
40 libro de vulneribus capitis (teste Galeno) longè siccior est, quàm quæ hic proditur ad reliqua vlcera? Quo patet Hippocratem loci rationẽ habuisse, quùm medicamentum validius proponens ad sicciores partes iubeat adhiberi. Myrrha quidem calida est, & in secũdo ordine exiccantium, ac vulnera capitis cõmodè glutinat. Nitrum tenuium partium est, tostum præsertim, ità vt prurigi-nem moueat, & nõ mediocriter vlcera detergit. Flos æris non solùm detergẽdo est, sed quùm eandem vim habeat, quam æs vstum, valet quoque ad cicatricem duris corporibus inducendam. Ex quibus elici potest medicamentum

varios effectus præstare, & vehemens esse: multo autem acrius esset, nisi vino 1
eodē leniretur, hoc est, dulci: id enim suprà adhibuerat. Non immeritò autem
dixit, tum recenti vlceri, tum diuturno aptari, quùm hoc cicatricem, illud glutinationem desideret: vtrunque medicamento posito perficitur.

» MEdicamentum aliud ad eadem vlcera, habet fel bubulum aridum, mel
» quàm optimum, vinum album in quo loti ramenta inferbuerint, thuris,
» myrrhæ, croci, floris æris, singulorum pondera paria. ex liquidis maxima por-
» tio sit vini, deinde mellis, minima verò fellis. Aliud, Vinū accipit, mellis cedri-
» ni paulum: & ex aridis, florem ęris, myrrham, malicorium siccum. Aliud, Flo-
» ris æris dimidium, myrrhæ duabus partibus amplius, croci tātùm, vt myrrhæ 10
» triplū sit, cum exigua mellis portione ex vino incoquūtur. Aliud, Thuris pars
» vna, gallæ tantundem, croci partes tres, vnumquodque aridum per se contun-
» ditur, dein miscentur atque in sole admodum ardente per tres dies terūtur, &,
» donec glutinosa fiant, vuæ acerbæ succus instillatur: dein ex vino austero, ni-
» gro, odorato paulatim perfusa madefiunt.

Aliquot subijcit medicamēta, quorum multiplex vsus ijsdem vlceribus accommodatur, recentibus scilicet ac vetustis, & ijs quæ versantur in capite, aure, & cute, quæ glandem tegit: omnia autem robusta sunt, ad detergendum ac glutinandum valent, & cicatricem inducunt: id quod perspicuum erit, si singula seorsum intueamur. Prima itaq; confectio fel bubulum habet, quod de- 20
tergendo & siccādo idoneum est, præsertim vbi aridum est: quòd si taurinum accipiatur, acrius est, quùm erodere etiam possit. Si qua vero est fellis bubuli acrimonia, vino albo lenitur, quod frigidum est. Mel item ad detergēdum valet, cuius calor remittitur à vino, in quo inferbuerint ramenta loti, arboris scilicet, quæ Galenus modò ex vino, modò ex aquâ, prout res exigit, incocta ad adstringendū approbat. Thus leniter siccat & detergit. Myrrhæ facultas paulò suprà dicta est. Crocus, quamuis calefaciat, magis tamen siccat, ac paululum etiam adstringit & concoquit. Flos æris detergit, quæ omnia, si diligēter æstimemus, iudicabimus medicamenti vsum efficaciorem esse ad detergendum, deinde ad glutinandum, postremò ad cicatricem faciendam, pręsertim in ijs, 30
qui molliores sunt. Contrà quod sequitur medicamentum vlceribus, quæ vel cicatricem desiderant, vel glutinationem, in duriori corpore magis idoneum est, quàm ijs, quæ sordida sunt, & purgari debent. Cōponitur enim ex adstringentibus magis quàm ex detergentibus: habet autem florem æris, myrrham, malicorium. Aliorum proprietas iam exposita est. Malicorium autē valentem siccandi atque adstringendi facultatem habet, sed validum est, antequam siccescat, quod tempus exiguum est, posteà verò quùm inarescit, simul infirmius redditur: satius ergo est, vbi licet, id accipere, quod nōdum aruit: incoqui autem ex vino debet austero, quod neq; recens sit, neque vetustum, quæ omnia Galenus prodidit in quarto de compositione medicamētorum generatim ad 40
morbos attinentium: nunc autem ab Hippocrate cum vino similiter miscetur, quod itidem austerū accipiēdum est. Adijcit mellis cedrini exiguam partem: intelligimus autem mel cedrinū illud, quod roris modò destillat, & in monte Libano (vt inquit Galenus in tertio de alimentorum facultate) colligitur ex folijs arborum, vbi quùm cedrus frequentissima sit, ex hâc potissimùm accipi verisimile est. Hoc igitur Hippocrates vocat mel cedrinum, nisi fortasse si dicas, duo ab Hippocrate diuersa intelligi, scilicet mel & cedrinum liquorē, hoc est, cedri

1 est,cedri lachrymam,quod mihi non probatur, quùm nimis calida sit & sicca, atque habitus tenuioris,ita vt carnē exedat. Adde quòd Hippocrates nō coniungeret ea verba simul [mel cedrinū]. Idem ferè præstat, quod proximè subijcitur ex flore æris, myrra, croco, & melle: sed minùs adstringit, quùm non habeat malicorium. Quod postremò adscribitur,longè magis cicatricē inducit,qùùm ex galla etiam componatur, & vuâ acerbâ, quæ valentissimè siccant & adstringunt.

» ALiud, Radices ilicis ex vino dulci odorato inferuent, atque vbi rectè ha-
» bere videntur,vinum transfunditur,cuius duæ partes sumuntur cum vnâ
10 amurcæ,quàm maximè aquæ experris. hæc deinde sub leniore igne, ne vran-
» tur,incoquūtur,mouentúrq;, dum ad iustam crassitudinē peruenerint. Aliud,
» Reliqua sunt eadem,sed pro vino sumitur acetum album quàm acerrimum,in
» quod conijcitur lana admodum succida,tum amurca infunditur, miscetúrque
» succus caprifici,alumen melinum,nitrum,flos æris:vtrunque autem vstum ad-
» hibendum. Medicamentum hoc ad purganda vlcera præstantius est, quàm
» quod proximè positum est, quamuis id non minorem siccandi vim habeat.

Valenter vtraque compositio siccat, sed quæ priùs conscribitur,minùs detergit,quàm altera.Ilex ad glutinanda vlcera pertinet,estq; adstringendi proprietate præstantior quercu. Idem facit vinum,in quo radices ilicis bullierint,
20 donec earum vim contraxisse videatur. Amurca siccat magis quàm calefacit, quanquàm non mediocriter calida sit,terrenam item naturam habet.quocirca duriora corpora glutinat, reliqua exasperat, quamobrē, si vna pars huius cum duabus eius vini iungatur, fiet medicamentum, quod valde siccare poterit,& glutinare.Altera compositio similiter amurcā habet,& ilicis radices,quę non amplius in vino,sed in acri aceto incoquuntur, quod quùm tenuioribus partibus cōtineatur,ad altiora penetrat,& alia, quibus cum miscetur, secum ducit. Lana, quam in acetum conijcit, maximè succida,hoc est, quæ plurimùm sordis habeat(quam οἴσυπον dicunt)digerendo & concoquendo est. Caprificus tantam detergēdi vim habet,vt etiam erodat, quemadmodum nitrum,& flos
30 æris,quanquàm horum acrimonia vstione remittitur. Alumen adstringit: totius igitur facultas siccare & detergere potest atque adstringere.

» ALiud,Lana in minimâ aquæ portione iaceat, cui deinde tertia pars vini
» adijciatur,incoquantúrque donec iustam crassitudinem habeant,sub hoc
» celerrimè recentia vlcera suppuranr.

Inordinatè medicamēta hæc adscribit,quùm modò detergētia,modò glutinantia,aut cicatricem inducentia referat: interim quæ multiplicē vsum præstant,dein ad eadem reuertatur.Id igitur,de quo nunc tractat,recēti vlcere ait pus maturare.Quādo verò eius vsus requiratur,in prioribus docuit,quùm,vbi caro collidatur, pus moueri iussit.Lana quidem succida sit,qualem adhibet in
40 quarto de articulis: vinum verò non amplius austerū,sed aliud ex his,quæ calidiora sunt, vt ex lanâ & vino ea reddatur mixtura, quæ pus concitet. quod faciet in recenti vlcere magis: quoniàm diutinum,quùm caro iam induruerit, si pus mouendum sit,multo efficaciora postulat.

» ALiud, Inspergatur arum siccum,& cortex viridis ficus cum succo ex vino
» tritus illinatur,vel sine vino hîc per se cum melle.

Quod nunc proponitur,& propter arum,& propter ficus ac mel detergere manifestum est.

" Aliud, Loti ramenta ex aceto albo incoquito, in quod amurcam deinde 1
" conijcito,& ſerum picis crudum, tum inungito, inſtillato, ac deuincito,
" vel aceto abluens,vino madentem ſpongiam ſuperimponito.

Medicamenta quæ ſuppurationem prohibent,ſiccandi vim habent,& ſtatim cruentis vulneribus injjciuntur, quod præclarè in ſuperioribus expoſuit. Huiuſmodi ergo voluit hoc eſſe, quod ex aceto albo in quo loti ramentã bullierint,amurcâ & ſero picis componitur. Acetum enim,quod per ſe ſiccat, adſtringere etiã non mediocriter poterit,ac repellere, ſi loti ramenta incocta habeat. Amurcæ proprietatem iam narrauimus. Pix calefacit, ſiccat, & modicè etiam detergit,eius ſerum conſtat ex partibus tenuioribus, atque eâ de cau- 10 ſâ ad recẽtia vulnera in tertio libro de fracturis, & quarto de articulis ab Hippocrate adhibetur. Addit idem perfici,hoc eſt,ſuppurationẽ prohiberi,ſi aceto abluatur, dein ſpongia vino madẽs ſuperdetur: vbi enim linteo vel ſpongiâ plagam deterſeris, ſi aceto abluas,& ſpongiã alliges expreſſam ex vino nigro auſtero,hoc enim maximè idoneum eſt, efficies ne vlcus vllo modo ſuppuret.

" Aliud, Plumbum contritum cum ſpodio cyprio tenuiſſimo inſpergatur,
" tum loti ſcobes, ſquama æris, alumen, chalcitis cum ære vel ſeorſum, &
" iuncta item cum loti ſcobe. Alioquin ſi opus ſit aridis,hæc vtiliter inſpergun-
" tur:tum ſpodium illyricum contritum cum ſcobe:præterea ipſa ſcobes per ſe,
" flos argenti per ſe item q̃ tenuiſſimus:ad hæc ariſtolochia raſa & bene cõtrita. 20

Quæ nunc perſequitur plagam glutinant,& ſimiliter prohibent,ne ſuppuret. Principio enim aſpergit plumbum contritum cum ſpodio cyprio: plumbum quidem reprimit,nec patitur citari pus. Spodium ſiccum eſt, & adſtringit,quo vtitur Galenus ad oculos, id quod etiam teſtatur ſe vidiſſe in Cypro decidere,quùm fiebat pompholigo. Ideò autem Cyprium ab Hippocrate ſumitur,quia præſtantiſſimum eſt,quemadmodum & ęs:regionem verò nominat,vt optimum notet,id ſi non eſt,aliud ſumemus ſimile,vt docemur à Galeno de corio Ægyptio,quo vtitur Hippocrates ad extendẽdum crus fractum. Loti ſcobes ad idem valet,quanquam imbecillior eſt. Squama æris non modò ſuppurationem prohibet,quùm ſiccandi & adſtringẽdi facultatem habeat, vt 30 cæteræ ſquamæ,ſed carnem quoque abſumit,quamobrem vel alijs temperanda eſt:vel,ſi per ſe admouetur, duris corporibus parcè inſpergenda,non ſecus quam myſi & chalcitis,quæ cicatricem inducunt:& niſi leuiter inſpergantur, carnem detrahunt. Alumen verò adeò adſtringit,vt ab eâ proprietate στυπτηρίας apud Græcos ſibi nomen inuenerit. Æs & chalcitis adſtringunt,& eo nomine fieri pus prohibẽt,quibus præſtat vti vſtis atque elotis,vt mitiora fiant. Ex eo autem medicamento,quod ſubjicitur,inſcriptum ad vulnera cruenta colligere licet,hæc etiam ex vino diluenda eſſe,quod ſimiliter eorum acrimoniam lenit:præſertim ſi id fuerit,quale ſæpius iam oſtenſum eſt. Quod ad ſpodium Illyricum,ipſe quidẽ ſcripſit τῷ ἰλλυριώτιδι,cenſeo legẽdum autẽ,quod Hermo- 40 lao Barbaro probatur,λαυριώτιδι: nam quùm anteà laudauerit ſpodiũ cyprium, non eſt quòd adijciat Illyricum,ſed magis veriſimile eſt intelligendũ eſſe laurioticum, eſt enim laurion teſte Pauſania locus in Attica,vbi erant argẽti fodinæ.In hac igitur oratione duplex ſpodiũ habetur,vnum cypriũ ex ære,alterum laurioticum ex argento,quod lenius eſt & infirmius, ac mollioribus corporibus accommodatur. Florem argenti nonnulli pro ſpuma accipiunt. Ariſtolochia,hoc eſt,radix eius raſa ſiccando eſt, & calefaciendo: detergit etiam,

ſed

1 sed minùs rotunda quàm longa: nunc quùm non detergere velit, sed prohibere pus, fatiùs est, rotūdam intelligere. Ponitur autem aristolochia in numero herbarum, quæ malignis vlceribus aptantur.

» Aliud, quod cruentis vulneribus inijcitur. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos » æris vstus, alumen Ægyptium vstum, œnanthe, œsypus, plūbi recremen- » tum, singula pari pondere mixta ex vino diluuntur. Alius effectus per eadem. » Acetum album quàm acerrimum, mel, alumē Ægyptium, nitrum quàm opti- » mum leuiter frictum, fellis paulum simul incoquito. hoc medicamentum car- » nem supercrescentem detrahit, cauátque sine morsu. Aliud, Herba quæ minu-
10 ta folia habet, cui nomen est parthenium minuti folij, quæ cutis glandem te- » gentis thymia aufert: tum alumen chalcitis, & melias cruda, elaterium contri- » tum aridum inspergitur, & malicorium contritum similiter aridum.

Quænam sit proprietas glutinantium medicamentorum (græcè ἔναιμα dicuntur) latè in superioribus demonstrauimus. cruentis enim vulneribus protinus inijciuntur: quamobrem vehementer siccent, & adstringant necesse est, cuiusmodi sunt ea, quæ in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium à Galeno exponuntur. Tale est, quod nūc Hippocrates tradidit: si qua enim accipiat non ità sicca atque adstringentia, per hæc, exuperans aliorum vis remittitur. Adiungit aliam mixturam, quæ ex ijs-
20 dem ferè constat, quæ ad suppurationem prohibendam, & ad glutinandum prodidit, quia tamen alio modo mixta sunt, & fellis aliquid habent, alium effectum præstant: ità enim detergunt, vt carnem supercrescentem consumant, atque vlcus cauum reddant, quod tamen sine morsu faciunt, quùm & nitrum frictum sit, & fellis nō multum accipiant. Alumen autem credibile est vri debere, vt infrà ad eūdem effectum docebit, quoniàm alioquin nimium adstringit, quæ vis ita vstione leuatur, vt vstum carnem facilè possit exedere, sícque ad eum vsum à nostri seculi chirurgis frequentatur. Quod sequitur medicamentum non modò adstringit, sed increscentem quoque carnem consumit, & vlcus excauat. Parthenium eligit minuti folij: quùm aliud sit, quòd fo-
30 lia habet latiora, quòd & arthemisia vocatur: id autē, de quo agit, sanare thymium scribit: est autem thymium, quùm super corpus quiddam, quasi verrucula eminet ad cutem tenue, suprà latiùs, subdurum, & in summo perasperum, ídque summum colorem floris thymi repręsentat, vndè ei nomen est, ibíque facilè finditur & cruētatur: pessimum autem in obscœnis est. id ergo, quod est in cute, quæ glandem tegit, postulat quæ valenter siccet: quamobrem, si parthenium sanare hoc valet, necesse est, præstanter siccet. Adijcit alumen, chalcitidem, & meliada. Intelligit autem Galenus meliada, id quod ex Melo insula affertur, seu alumen sit, seu chalcitis: nam hæc quoque auctore Theophrasto ex Melo optima fertur: meminit etiam suprà aluminis melini. hoc loco
40 igitur aut duo accipiemus, scilicet alumen & chalcitidem melinam, vel vnum duntaxat (vt placuit Hermolao Barbaro) scilicet alumen, quòd chalcitis dicitur, quia fit ex lapide & melias, quia ex Melo insulâ optimū fertur, quam sententiam confirmat Hippocrates in sequentibus, quùm dicit στυπτηρίη ἡ χαλκῖτις. Respergitur igitur alumen contritum, elaterium, & malicorium, quæ compositio, licet adstringat, carnem modicè etiam exedit, atque vlcus sinuat.

» Maximè implet vlcera caua, vbi pura sunt, herba, cui nomen est lagopy- » ros: est autem, quùm inarescit, furfuri similis, folia habet instar oleæ, sed

„ longiora: & marrubij folium cum oleo. Aliud. Fici ſiccæ pars interior pin- 1
„ guis mellíſque ſimilis quàm maximè arida, aquæ partes duæ, lini ſeminis non
„ admodum toſti ac bene contriti pars vna.

Vt nullum deſideretur medicamenti genus, quod ad vlcera pertineat, ea etiam tradit, quæ carnem alunt. Reuocare igitur in memoriam conuenit, quæ ſit eorum natura, quibus vlcera impleantur: conſtat autē hæc ſordem abſtergere, & humorem ſiccare, atque ita impedimenta tollere, quæ carnem creari à naturâ non patiebantur. Nam, & ſi vlcus purum ſit, aſſiduè tamen neceſſariò, & madet, & aliquid ſordis contrahit, quùm ſanguis in carnem degenerat. quamobrem, vt caro increſcat, modicè ſiccantibus ac detergentibus eſt 10 opus. Ponit igitur principio herbam, quam λαγώπυρον appellat, quæ (vt Hermolaus cenſet) ea eſt, quæ dicitur à Galeno λαγώπους, hæc ita ſiccat, vt fluentem aluum ſupprimat, ob quam proprietatē aptiſſima eſt, vbi puro vlcere increſcere carnem oportet. Marrubium quidem valentius eſt, quàm vt ſinat carnem produci, quùm eius materiam abſumat: ſed frangitur adiecto oleo, quod nimis lene eſt, quódve per ſe vlcus ſordidum reddit, ac ſi iungatur acriori medicamento, adeò ipſum lenit, vt ad implendum vlcus accommodetur, quod euenit ærugini æris, quā Galenus iungit cum cerato liquido, duodecim partes huius, decimam tertiam illius accipiens: interdum tamen paulò plus æruginis, interdum paulò minùs immiſcet, prout requirit natura ægrotantis: ergo ſicut 20 ærugo ad carnem producendam cum cera & oleo miſcetur, ita & marrubij folia, quæ vehementiora ſunt, nec fieri carnem ſinunt: ſi oleo temperentur, vbi caro producenda ſit, maximè aptantur. Addēdum autem modò plus olei, modò minus, prout qui curātur, robuſti ſunt, aut naturâ molliores. Aliud medicamentum accipit ficum ſiccam, quæ aliquanto minùs quàm mel detergit, & quia quàm ſicciſſima ſumitur, modicè ſiccare poteſt, ac propterea ad producēdam carnem pertinet. Lini ſemen, ſi toſtum admoueatur, moderatè item ſiccat, atque hoc nomine ipſum quoque ad rem facit. Addit aquam, quæ quidem aliena eſt, & à Galeno in emplaſtri compoſitione reijcitur. nec eſt quod eâ dicas lini ſemen, & ficum ſiccam temperari, quādoquidem horum vis me- 30 diocritatē non exuperat: vereor magis ne locus ſit mendoſus: præſertim quia fici pondus præterijt, quod aquæ & lini propoſuerat.

„ ALiud, Ficus ſicca, floris æris contriti paulum, fici ſuccus. Tum ficus ſicca,
„ chamæleon niger, fel bubulum aridum, cætera eadem. Arida verò na-
„ ſturtium cōtritum crudum, irio, pari pondere miſcentur: item ficus ſiccæ, par-
„ tes duæ, lini ſeminis tantundem ex ſucco ficus. Vbi autem alicuius talis me-
„ dicamenti vſus requiritur, pannus aceto madens ſuperimponitur, dein ſuper-
„ iniecta ſpongia paulo arctiùs alligatur. Quòd ſi, quæ iuxtà ſunt, inflammatio-
„ ne teneantur, illinito quodcunque opportunum videbitur.

Quę hac oratione recenſentur medicamenta, quùm detergere valēter poſ- 40 ſint, pertinent ad vlcera ſordida, quùm hebetem ac putrem carnem ſiccare & detrahere oportet. ficus quidem ſicca ad modicè ſiccandum ac detergendum valet: ſed mixta cum flore æris & ſucco ficus, quæ non mediocriter exedunt, eorum acrimoniam paulū remittit, ſicuti fellis in alterâ compoſitione, quùm ficum ſiccam chamæleontem nigrum ac fel bubulum inter ſe miſcet. Cætera eadem ſumit, id eſt, ſuccum ficus, quo arida hæc excipiātur, veluti quæ proximè propoſuit. Quod ſubijcitur aridū eſt, & puluis per ſe, neque vllo liquorę excipitur:

1 excipitur; habet enim nasturtium contritum & irionem, quæ pari pondere miscentur. Nasturtium acre est, & similiter irio, quòd ἐρύσιμον græcè appellatur, cui Galenus eandem, quam nasturtio, vim tribuit, quóve vtitur ad vlcera, quæ ægrè cicatricẽ recipiunt: sed hæc mixtura non æquè vehemens est, atq; ea, quę bubulum fel vel æris florem habet. Quod sequitur, nisi ex succo ficus dilueretur, nullam exedendi vim haberet. Timet autẽ, ne sub propositis medicamentis inflammatio excitetur, quam prohibet superinijciens pannos ὀξηρὸς, hoc est, aceto madẽtes: nam & οἰνηρὸς eos appellare solet, quos vino madefacit. Sic igitur locum ab inflãmatione defendit, pannum aceto madentem imponit, & super 10 spongiam inijcit: Galenus verò in curatione vlceris maligni, quùm acria medicamenta induceret, linteum siccũ admouit, dein spongiam aquâ madẽtem, seu vino, quod similiter repellit: quamuis acetũ valentiùs siccet, ex quo expressam spongiam superdari iussit Heraclides, quùm vlcera exedentibus curarentur, sed quia ne sic quidẽ inhibere interdum licet, quo minùs inflammatio in adiunctis partibus subsequatur, præcipit, vt tunc id medicamẽtum illinamus, quod opportunũ esse videatur. Docet autẽ Galenus ad hũc vsum, emplastrum diachalciteos dilutũ ex oleo adstringẽte, vtputa myrtino. Addit etiam vinculum, quo inflãmationẽ reprimit: circundari enim binas fascias iubet eo modo, quo retulit Hippocrates in primo de fracturis, vt vtrinq; humores ad superiorẽ 20 atq; inferiorem membri partem repellãtur. Id cõtingit, quùm prior fascia sursum fertur, altera deorsum primo, dein sursum reuersa eâdẽ regione, quâ prior, finitur: has autẽ resoluere tertio quoq; die cõuenit, & eo tẽpore intueri proximas partes, videreq; num inflãmatione vexẽtur, & cõmoda pręsidia adhibere.

» SI velis liquido vti, caricum medicamentũ inungito, atq; ad eandem ratio-
» nem, qua prius scriptũ est, alligato: componitur autẽ ex veratro nigro, san-
» darachâ, squamâ, plumbo eloto abundè, sulphure, auripigmẽto, cãtharidibus,
» quibus inter se mixtis, vbicunque opus fuerit, vtitor ex cedrino oleo dilutis:
» dein vbi satis diu illitum medicamentũ manserit, summoueto: & arum coctũ
» contusum inijcito, vel aridum contritum ac melle exceptum. at si carico opus
30 sit arido, ab his abstinebis. Proficit autẽ aridum ex solo veratro & sandaracha.

Adscribit deinde aliam mixturam ad carnem exedendam, quam Caricon appellat. Differunt autem pharicon & caricon, hoc siquidem componitur ab Hippocrate, illud simplex est. Caricon igitur & liquidum & aridum, vtrũque valenter carnem detrahit: quare, vbi siue ꝙ putris, siue ꝙ callosa sit, absumere hanc oporteat, expeditissimũ est. Veratrũ enim callum detrahit, & præsertim nigrum, quod nunc accepit, quódve (auctore Galeno) calidius est. Sandaracha non modò detergit, sed etiam adurit. Squama, scilicet æris, ea enim efficacior est, & magis frequentata, carnẽ similiter absumit. Sulphur extrahẽdi ac detergendi vim habet, ita vt vim ad hanc mixturã conferat. Auripigmẽtum, quod 40 græcè ἀρσενικὸν dicitur, adurit: scribit autẽ attico more Hippocrates ἀῤῥενικοῦ pro ἀρσενικοῦ. Cantharides exulcerare nemo dubitat. Plumbũ elotum, quod, vt metallica solent, antea vrendũ existimo, aliorum acrimoniam paulũ remittit: hæc inter se mixta liquãtur cedrino oleo, hoc est, cedri lachryma, quę similiter carnẽ cõsumit. Quùm satis carnis sub hoc medicamento absumptũ esse videatur, remouendũ est: dein, quia detracta caro in saniem ac sordem cõuersa est, purgandum vlcus: quod fieri iubet aro iniecto vel incocto & cõtuso, vel arido cõtrito ac melle excepto. Sed caricũ etiam inducere aridum licet, tuncq; aro vti

ut intelligi voluit hic quoque aro utendū esse, ut in superiori dixerat.

non oportet: quia si aridum detur, puluis qui carnem absumet: plagam quoque purgabit, & saniem detrahet. Constat autem aridum caricon ex solo veratro & sandarachâ, quorum vires satis sunt in superioribus expositæ.

» ALiud liquidũ, herba cuius folia, ari naturã habent, sed alba sunt ac lanugi-
» ne obducta, & magnitudinẽ æquant foliorũ hederæ. hæc inquã herba ex
» vino illinitur, aut quod trunco ilicis inhæret, ex vino cõteritur atq; imponitur.

Liquidum medicamentum, quod apponitur, vtrunque repellendi vim habet. proximè autem subijcitur exedentibus, vt quam hæc concitant inflammationem, eo coërcere possimus. Herba, quam describit, nõ alia est, quàm tussilago, quæ græcè βήχιον appellatur: nam hæc & ari naturam habet, quamuis paulò imbecillior sit, & folia magnitudinis hederæ alba, ac lanugine obducta: eãdem ad luxata & vlcerata simul ex vino nigro austero dilutã adhibuit, vt inflammationem repelleret. viridem verò accipiendã esse ita manifestum est, vt expositionem non desideret. Quod verò trunco ilicis inhæret, muscum intelligo, græcè βρύον appellatur, quod & vim adstringẽdi habet, & frigidum est, quamuis non multum à mediâ temperatione recedat.

» ALiud. succus vuæ acerbę, acetum quàm acerrimum, flos æris, nitrum, suc-
» cus caprifici. In succum verò vuæ acerbæ alumen quoque conijcito benè
» contritum, & in vase ex rubro ære in sole dimoueto, atq; vbi satis habere cras-
» situdinis iudices, demito.

Constat medicamẽtum hoc præstanter admodum siccare, sed, quùm partim acetum, vuam acerbam, & alumen accipiat, quæ valdè repellunt: partim florem æris, nitrum, & succum caprifici, quæ detergere validissimè possunt: incertum est, quorsum id tradat, nisi fortasse dixeris ad ea vlcera pertinere, quæ sordida sunt, & simul inflammatione periclitantur.

» ARida hæc exedunt. Veratrum nigrum quàm optimè tritum aspergitur,
» donec humidi aliquid se ostẽdat atque exesi: vincitur autem eodem mo-
» do, quo emplastra. Aliud simile, Salis grana q̃ siccissima paris magnitudinis,
» non vasta in ollam vel æneam, vel fictilem nouam conijciuntur, & super salem
» mellis quàm optimi tantum infunditur, quãtum coniectes esse duplũ salis. post
» hæc olla super prunas imponitur, continetúrq;, dum totum id vratur: tum vl-
» cere priùs spongiâ deterso ac purgato, vt suprà ostensum est, alligatur ac paulò
» etiam arctiùs. postridiè quà non videatur admissum medicamẽtum inspergi-
» tur, cõpressúmque deuincitur: vbi subtrahere id volueris, calido aceto perfun-
» dito, donec abducatur, ac rursus eadem facito, si opus est, spongiâ detergens.

» Præter Caricon, quod suprà ad carnem exedendam posuit, alia subdit, quæ eundem vsum præstant, quanquàm quod nos intepretamur exedunt, græcè legitur ἔναιμα, quod verbum (vt aliàs ostensum est) glutinãtia notat, quę cruentis vulneribus protinus inijciũtur, sed locus est proculdubio mendosus: tãtum enim absunt hæc ab his, quę cruẽta vulnera glutinant, vt nihil illis magis possit esse contrariũ: siquidem exedunt & excauãt, quamobrem νεμόμενα potiùs legendũ, hoc est, vorantia & exedentia. eiusmodi enim sunt, quę nunc prodidit, quam sententiã comprobat, quod ipse de vsu veratri subdit, his verbis. [ἕως ἄν τι τοῦ ὑγροῦ ἐνείῃ καὶ νεμομένου.] hoc est, donec humidi aliquid se ostendat atque exesi.] sicut enim, quùm de medicamẽti effectu loquitur, habet νεμομένου: ità, quùm inscriptionẽ apponit, credibile est, nõ ἔναιμα, sed νεμόμενα, id est, exedentia legendũ esse: tum ab vno verbo labi ad alterũ facile est. Veratrũ nigrum (vt antè ostensum est)

1 ſum eſt) carnem abſumit:inſpergitur autem in puluerem redactũ,& quoad carnis aliquid liquauerit,inſperſum relinquitur,deinde ſummouetur: atque, vbi non ſatis carnis abſumpſerit, iterum inducitur,quod Hippocrates in ſequẽti medicamẽto præcepit. Vincitur autẽ eo modo,quo emplaſtra,hoc eſt, ſuperinijcitur pannus multiplex,aut madens ſpongia arctiùs alligatur:quod paulò ſuprà iuſſit, quùm de exedentibus loqueretur. cõſilium enim eò direxit,vt inflammationem,quæ tunc ſuperuenire ſolet, coërceret. Quod fit ex ſale & melle vſtis valet ſimiliter ad abſumendam carnem.iuſſit autem vt eodem modo,ſcilicet,pãno madẽte & ſpongiâ ſuperdatis vinciretur, ſed pau-
10 lò arctiùs, quo magis impellatur eius vis, hoc, quia ægrè ſubtrahitur, aceto calido perfũditur, vt id omne,quod inhæſit,abducatur:quòd ſi vltrà exedere neceſſarium ſit,idem adhibet,ſed antè ſpongiâ plagã detergit,vt id omne ſordis ac ſanieĩ, quod iam contractum eſt,adimatur : alioquin exedi caro nõ poſſet,quæ non medicamento, ſed ſanie proxima contingeretur.

„ ALiud aridum mordẽs ad humida ac putria.Inſpergatur myſi in tenuiſ-
„ ſimum pollinem redactum, vel flos æris non ex toto contritus. Aliud
„ aridum ſimiliter mordẽs, vlcere per ſpongiam deterſo lanâ admodum ſuc-
„ cidâ in teſtâ vtitor,tedâ admotâ dum tota cõburatur, hæc benè contrita re-
„ ſpergatur, atque eâdem ratione alligetur. Aliud aridum ad eadem vlcera:
20 chamæleon niger,alumen ex ſucco ficus dilutũ: dilui autem debet vſtum,&
„ cum anchuſâ miſceri. Inſpergatur item anagallis, alumen Ægyptium, or-
„ chomenium.

Quæ carnem exedunt, tam illi aptantur, quæ in vlceribus ſupercreſcit, quàm illi,quæ,quòd putris ac hebes ſit,detrahenda eſt. Huius generis complures facultates poſuit. Sed quid eſt,quod hîc adiungit[mordens,]quod in ſuperioribus non fecerat? an quia hæc magis ſenſum mordentium excitẽt? Myſi, quùm leuiter ſuperdatur,cicatricem inducit:idẽ (teſte Galeno) ſi copioſius aſpergatur,detrahit carnem. Lana verò ſuccida vſta, maximè digerens, ſicciſſima ac tenuiorum partium redditur & acris, ità vt carnem ce-
30 lerrimè liquet. Vtendi modum docuit Galenus, qui hâc ollam nouam implet,atque operculo tegit multis foraminibus diſtincto.Ex anchuſâ verò ſumendam radicem exiſtimo,atque eius præſertim,quæ onoclia & alcibiadia nuncupatur, quæ efficacius quàm alia ſiccat & detergit. Idem præſtat anagallis. Sed orchomenion, quod poſtremò poſuit,vix animo cõcipitur, quid ſibi velit. Theophraſtus quidem quarto libro de hiſtoriâ plantarum, meminit lacus orchomenij, vbi multas fieri arbores humiles affirmat. idem lacus tam ab Ariſtotele,quàm à Strabone Copaïs nominatur:in eo Plinius copioſè naſci adarcam ſcribit,quam veriſimile eſt nunc Hippocratem intelligere, ſiquidem vehemens eſt & acris.

40 AD vlcera, quæ exeduntur : alumen & Ægyptium vſtum & melinum:
„ ſed antè nitrum vſtum infricetur, & ſpongiâ detergatur. tum chalcitis,
„ alumen vſtum : vratur autem,dum candens fiat.

Vlcera,quæ exeduntur, qualia eſſe diximus herpetes, & phagedænas, Hippocrates appellare ſolet νομάς. Hæc quùm putri carne contineantur, requirunt valida præſidia,quibus id omne, quod putre eſt, ſiccetur ac detrahatur. Ad hæc pertinent permulta ex his,quæ hactenus enarrata ſunt. & in-

ſuper quod hîc ponitur ex alumine Ægyptio vſto & melino : nitro autem perfricari anteà locum voluit, vt putris caro, quæ per id eroſa fuit, alumine poſteà facilius abſumatur. Idem proficit chalcitis, ſiue ſit ſpecies aluminis, (vt placet Hermolao Barbaro) ſiue intelligamus metallicum aliud per ſe, quod propriè chalcitis nominatur, hæc autem leuiter inſperſa, cicatricem inducit : ſed ſi copioſè imponatur, carnem detrahit, quod Galenus ait, non modò chalcitidi,ſed myſi etiam accidere.

» AD vlcera diutina, in priori parte cruris,quæ ſanguine ſuffunduntur,& » nigreſcunt,flos ſertulæ campanæ cõteritur, & melle exceptus illinitur,

Vlcera tunc diuturna fiunt, quùm vel homo alienâ victus ratione vtitur, vel vlcerata pars iam vitium contraxit, & ſuccos recipit aliundè fluentes: facilè autem ad crura concurrunt, quùm inferiora ſint, & ab alijs partibus dependeant,quod potiſſimum incidit, ſi vlcerato crure ambuletur aut ſtetur,quod cauit in principio libri, ne fieret.Hac igitur de cauſâ diutina vlcera crurum, ſanguine implẽtur, qui ſponte alioquin ad inferiores partes deſcendit : nigreſcunt autem, quod ille partis vitio corrumpatur. Eiuſmodi autem reddi vlcera crurum paſſim videmus, in quo caſu detergere partim, partim concoquere aut diſcutere, vitioſum ſanguinem expedit, quæ commodè efficit propoſita compoſitio : mel ſiquidem detergendo eſt : flos ſertulæ campanæ,& concoquere poteſt & digerere.

» AD neruos præciſos alligare oportet agreſtis myrti radicem contuſam, » & per cribrum traiectâ, oleo reſperſam,vel herbam quinquefolium al- » bum,ac lanugine obductum,quod magis procerum eſt,q̃ nigrum quinque- » folium, conteritur hoc, atque oleo dilutum alligatur,ac tertio die reſoluitur.

Per ea conuenit neruorum vulneribus mederi, quæ valenter quidem ſiccant,ſed citra omnem morſum. id facit puluis myrti agreſtis, qui, etſi validam ſiccandi vim habeat,quùm oleo temperetur, afferre mordentium ſenſum non poteſt. Eadem eſt ratio quinquefolij : id autem quod deſcribitur album differt à nigro, quòd magis attollatur à terrâ. Ruellius hoc id eſſe exiſtimat, quod vulgò tormentillam vocant, quanuis hæc folia ſeptem habeat, non quinque.

» MEdicamenta lenia,quæ & decoras cicatrices inducunt, hyeme autem » magis admouenda ſunt, quàm æſtate. Scillæ interior pars glutinoſa » contunditur: aut picea cum adipe ſuillâ recenti,olei paululum, reſinæ ſimi- » liter ac ceruſſæ: tum adeps anſerina & ſuilla recens, ſcillæ atque olei exigua » pars. Cera quàm albiſſima : adeps recens curata. Aut ſcilla,oleum album, & » reſinæ paulum. Cera,adeps ſuilla recẽs ac vetus, oleum,ærugo.æris,ſcilla & » reſina: accipiatur autem dimidio minùs recentis adipis,quàm vetuſtæ: alio- » rum verò quantum opportunum videbitur. Adeps recens liquari debet, & » in alteram ollam tranſmitti, cui adijciendum eſt,plumbi recrementum dili- » genter contritum,& per cribrum traiectum. ferueat autem ac primò dimo- » ueatur: tum vſque eò incoquatur, dum extracta inde gutta indureſcat : dein » remotâ ollâ omnia transfundantur præter id, quod ſubſidet in ſpeciem la- » pidis, quod reſinâ adiectâ dimouendum eſt, & vbi detrahitur ab igne cum » exigua cedrini olei parte miſcendum. Cuncta autem lenia, quæ reſinam ac- » cipiunt,neceſſe eſt,quùm ab igne recipiuntur, dum adhuc calida ſunt, ad-

iunctâ

1 iunctâ resinâ agitentur. Aliud, Adeps suilla vetus cera, atque oleum: arida
" verò, loti scobis partes duæ, thuris pars vna, tantundē adipis recentis. Aliud,
" Adeps suilla vetusta duntaxat, & cum hac caprina recens, quæ exemptis
" membranulis curetur, & in minimas partes teratur, vel benè contunda-
" tur. infundi item debet oleum & plumbi recrementum inspergi cum di-
" midio minori portione loti scobis. Aliud, adeps caprina, spodium, chalci-
" tis, cyaneus, oleum.

Anteà edixit, ne lenia medicamenta, cuiusmodi oleum est, cera, adeps, & resina vlceribus imponerentur, nisi iam ad sanitatem intenderent. quor-
10 sum verò tunc dari debeant, nunc exponit, quùm his ad faciendam pulchram cicatricem vtitur: sæpius enim euenit, vt hæc crassa fiat, vel scabra callosa & aspera, ita vt locum turpem exhibeat, quod malum per ea summouet, quæ tum discutiant, tum relaxent, molliant, ac detergant, quem effectum præstant eius generis medicamenta. Mollit quidem adeps, si recens accipiatur, si vetus, magis discutit. Cæterum suilla adeps frigidior est: anserina tenuiores partes habet, & altiùs penetrat: caprina calore præstat & siccitate: oleum similiter quùm recens est, magis mollit: quùm vetus discutit, & diuturna vlcera ad cicatricem perducit, cuius rei non modò Galenus, sed Archigenes quoq; auctor est, qui diuturna vlcera vetustissimo oleo
20 ad cicatricem perducebat. Picea mollit & concoquit, similiter resina terebinthina videlicet, quæ præstantissima est: scilla mollit ac discutit: cera mediam naturam habet, & nihil præcipuum efficit, aliquam tamen ex melle digerendi vim retinet: quòd si abluatur ita vt alba sit, tantum viribus detrahetur, quantum albedinis comparabitur: cerussa & lenire & refrigerare potest. Non multùm dissimile est plumbi recrementum, quùm simile sit argenti spumæ, illo interposito discrimine, quòd crassius est & frigidius: spodium & loti scobes reprimunt, quibus vtitur mixtis, vt vim caprinæ adipis remittat. Chalcitis (vt paulò suprà dictum est) si copiosè inijciatur, vrit: alioquin valet ad cicatricem inducendam. Cyaneus, lapis videlicet, tan-
30 tam detergendi facultatem habet, vt carnem possit detrahere, quod facit etiam alcyonium, quod fortasse pro cyaneo legendum fuit. Hæc de simplicibus, ex quibus propositæ mixturæ fiunt. licet autem ex his colligere, quem vsum, quæque confectio præstet, & quando rectè admoueatur.

AD VSTA.

" ILicis radices teneras incoquito, quarum corticem, si maximè crassus sit,
" & viridis, in minutas partes incidito, ac vinum album infundito, dein ad
" lenem ignē incoquito, dum satis habere crassitudinis videatur, vt illini pos-
40 sit: licet autem eodem modo aquam infundere. Aliud, quod non mordet.
" Vetus adeps suilla per se supra liquetur per radicem scillæ diuisam, superin-
" iectam, atq; alligatam. postridie locus madefiat. Adeps suilla vetus liquetur,
" misceatúrque cum cerâ, oleo, thure, loti scobe, ac rubricâ, atque ea mixtura
" inungatur. Vtiliter etiam alligantur ari folia imposita ex vino atque oleo
" decocta. Aliud, Postquàm recēti adipe suillâ inunxeris asphodeli radices ex

„ vino contritas mollitásque, illinito. Aliud, Suillam adipem vetuſtam cum re- 1
„ ſina ac bitumine miſceto, & linteolo excipito, tum igne calefaciens induci-
„ to ac deuincito.

Aduſtorum nũc remedia perſequitur, quos appellat πυρικαύσους. eo vocabulo Galenus illos etiã notari ait, qui aquâ calidâ vruntur, ità vt quacunq; de cauſâ & quâuis re quis aduratur πυρίκαυσος vocetur. Si quis autem vſum eorum, quæ Hippocrates prodidit, comprehendere diligenter voluerit, curationis rationem inueſtiget, quam præcipuè mali conditio indicat. Conſtat igitur in his, quæ aduruntur, ſolui quod ſolidum, continuum, & perpetuum erat, & idcirco fieri vlcus, quod in cauſa eſt, quamobrem in hoc opere, quod de vlceribus 10 eſt, inſerantur. Sed extra vlcus eſt etiam calor præter naturam, quem aduſta particula contrahit: hic autem inflammationem & dolorem concitat ac puſtulas, quibus augetur vlcus. Neceſſe eſt itaque initio calorem hunc reſtinguere, & ne inflammatio ſuperueniat, néve puſtulæ oriantur, vti repellentibus: quo facto, quùm nulla adhuc ſuſpicio reſtet, ad vlceris curationem veniendum per ea, quę ſiccent ac detergãt, neque vllum morſum inferant, non calefaciãt non refrigerẽt. vlcus enim cauum reſtat, quod impleri debet, quãdoquidem cruſta ipſa reſoluitur, emoritúrq; omne id, quod aduſtum eſt: poſtulat ergo quæ carnem alant, quum ferè purum ſit, nec per ea, quæ valenter detergant, purgari deſideret. abundè enim eſt modicè detergẽtia, ac citra omnem morſum ſiccantia adhibere, quæ nõ ſolùm ad producendam carnem 20 conferent, ſed etiam ad reſoluendam cruſtam, quam decidere neceſſe eſt, & quum emortua ſit, ſeparari ab eâ parte, quæ viuit. fit autem hoc eo celeriùs, quo producta caro celerius ſubit, & cruſtam expellit, quóve celeriùs ſuccreſcit quod aduſtum eſt. Nam (vt oſtẽſum eſt in libro de vulneribus capitis) quod emoritur, ſeiũgitur ab eo quod viuit, quia ſiccatur: humidum enim eſt, quod viuit. cruſta igitur citius cadet, ſi dentur medicamenta, quæ ſiccent: nam ſic partim expelletur à carne, quæ creabitur: partim per ſe recedet exiccata. Cæterũ abſtinere ab acribus ac mordentibus oportet, & mitiora inducere, quod Hippocrates alibi quoque teſtatur. Vlcerata enim & fracta leuibus medicamentis nutrienda inquit, non ſecus atque aduſta. Sub acribus verendum eſt, 30 ne locus ob pręcedentem affectum exaſperetur. Hæc ratio curandi, quam rei natura demonſtrauit, ex Galeno etiam colligitur, qui Samiam vel Chiam terram ex poſcâ vel aceto non ità acri dilutam inter initia adhibet: ad quem vſum probat, & ouum, vel totum vel album duntaxat lanâ exceptum atque impoſitum: probat item diachalciteos ex aceto liquatum, quamuis hãc confectionem, quùm varias facultates habeat, non ſolùm inter initia, ſed per vniuerſam curationem eſſe vtilem doceat: at quùm puſtulæ non amplius timentur, ſiccandum eſſe ait, & ſine morſu, frigore, vel calore detergendum: quo tempore eandẽ terram imponi iubet, non tamẽ ex aceto vt anteà, quùm 40 neq; repellere velit, neque calorẽ extinguere. His ita cõſtitutis apparet idem fuiſſe Hippocratis cõſilium, quùm primo teneram ilicis radicem ex vino albo, vel aquâ incoctam tradat, quæ refrigerare poteſt ac repellere: dein complura medicamenta perſequatur, quæ detergunt ac ſiccant ſine morſu, cuius rei quàm maximè neceſſariæ nos cõmonefacit, quùm dixit [quod non mordet] neq;

1 det] neque obſtat, quod ex ſimplicibus, quæ ſumuntur, nonnulla calidiora ſint & mordeant: frangit enim eorum acrimoniam adipe admixtâ. Illud verò meminiſſe oportet, quòd Hippocrates plures adſcribit cõpoſitiones, cùm vt vbique præſto ſit quo vtamur, tum vt id eligi poſſit, quod cuique naturæ conueniat: nam vt eodem ſpectent, alia tamen vehementiora ſunt, alia imbecilliora, atq; hæc teneris corporibus accõmodantur, illa durioribus. Facilè autem compoſitionis effectum intelliges, ſi vim ſimplicium attendas, quam maximâ ex parte indicauimus: neque enim omnia vbique inculcanda ſunt.

VBi vlcus in dorſo, ſiue ex ictu, ſiue alioquin oriatur, ſcillam coquere oportet, & contritam ac linteolo illitam deuincire: dein caprinam adipem & ſuillam recentem, ſpodium, oleum, ac thus inungere.

10

Quia dorſum ſiccum eſt, & continetur neruis plurimis, qui ſenſus acrioris ſunt, quacunque de cauſâ vulneretur, ſicciora medicamenta exigit, & quæ dolorem non inferant: igitur, quùm ſcilla impoſita fuit, ſi quid exaſperatum eſt, lenitur altero medicamento, quod ſiccandi etiam facultatem habet.

PEdum tumores ſiue ſponte, ſiue alioquin oriantur, ſi & ipſi & inflammatio nihil ſub cataplaſmate deſidát, tum vbi ſuper parte ſanâ ſpongiam, aut lanam, aut quid aliud deuinxeris, ſi tumor atque inflãmatio reuertatur, à venis prouenit, quæ ſanguinem fundunt, vbi colliſum in cauſâ non ſit. eadem ratio eſt, quùm id quâuis aliâ parte corporis accidit.

20

Non ſolùm vlcerum, quæ aliundè proueniunt, curationem ponit, ſed eorum quoque quæ à medico fiunt. Eius generis ſunt, quæ in tumoris ac varicis ſectione à chirurgo accipi neceſſe eſt, tum quæ fiunt in cucurbitulâ defigendâ, & in ſanguinis detractione. hæc omnia in fine huius libri exequitur. Tumoris autem & varicis curatio alio nomine etiam vlceribus inſeritur, quoniàm vbi hæc iuxtà ſint, ſaneſcere plagam non ſinunt. De huiuſmodi autem affectibus ſuprà etiam tractauit. Tumor ergo propoſitis medicamentis interdum non cedit, ſed manus operam deſiderat, quam nũc adſcribit, vbi nõ tantùm perſequitur tumores, qui vlceribus ſuperueniunt, ſed illos, qui ſponte citra omnem vlceris occaſionem naſcuntur, quùm iiſdem præſidijs tollantur. Primò autem cauſam indicat, cur neque tumor neque inflammatio à cataplaſmate remittantur, cur item redeant, quùm anteà deceſſerint: proptereà quòd ſpongia ſeu lana, ſeu quid aliud, puta duplex aut triplex pannus ſuper ſanâ parte fuerit alligatum. Conſtat enim, vbi tumor ad membri extremitatem ſe recipiat, ſi quid ad ſuperiorem partem, quæ ſana eſt, vinciatur, repelli humores ità, vt vltrà ad imum locum non confluant: præſertim vbi quod imponitur poſcâ vel liquore aliquo ex reprimentibus madeat. Quòd ſi tumor atq; inflammatio, vbi hac viâ deſederint, reuertantur, cauſatur venas ſanguinem fundentes: hinc enim efficitur, vt quùm iam hęc deſtiterint, reuertãtur: quùm adſunt, nihil cataplaſmati cedant: ſucci enim, qui aſſiduè à venis eunt, rurſus in eâdem parte recipiuntur: adeò, vt ſi quid materiæ à medicamento diſcutiatur, alia protinus in eius locum concitetur. Requirit igitur cauſam, vt curãdi ratione inueniat, hanc eſſe credit ſanguinis fluxũ, niſi vbi colliſum ſit, quoniàm, & ſi venæ nihil ſanguinis fundant, caro vbi colliſa eſt, tumorem atque inflammationem mouet, niſi vertatur in pus & tabeſcat, quemadmodũ in ſuperioribus enarrauit. Verũ quia non ſolùm pedibus, in quibus id frequentiſſi-

30

40

mum est: sed alijs quoque partibus potest tumor atque inflammatio eodem modo superuenire, idcirco subdit, [eadem ratio est, quùm id quauis aliâ parte corporis accidit] ad eandem enim causam refertur.

» SEd mittere sanguinem oportet potissimum ex venis, vnde profluit, si cõ-
» spicuæ sint: alioquin scalpello tumor altè exasperandus est, ac plurimis lo-
» cis: id, quod agendum est, quodcunque aliud scalpello exasperetur. debet au-
» tem ferramentum quàm acutissimum esse, ac tenuissimum. Detracto sangui-
» ne per specillum comprimito, leniter tamen ne locus collidatur: tum acri ace-
» to perfundito, ne in partibus scalpello exasperatis, concreti sanguinis aliquid
» relinquatur, inijcitóque medicamentum, quod cruentis vulneribus accom-
» modetur, supérque lanam mollem ac benè carptã deuinciens, vino atque oleo
» respergens. Sublimis autem habendus est locus, qui expertus scalpellum fuit,
» ac minimè deuexus: neque vllo modo madefaciendus est. Ad hæc, inediam
» imperare conuenit, & aquam potui prçstare. Vinculo resoluto, si locus inflam-
» matione teneatur, cataplasma imponendum est ex vitice ac lini semine. sed si
» exulceratus sit, & fistulas contraxerit, figuram intueri debes, dein cætera, vt res
» postulat curare.

Quum tumori cataplasmata non proficiunt, causam adimere conatur, eam nihil aliud esse demonstrauit, quàm sanguinem effusum à venis. ideò, aut venam secat, vnde fluit eiusmodi sanguis: aut si non appareat, tumorem ipsum scalpello crebris locis incidit, vt sanguis educatur, qui sub cataplasmate discuti non potuit, neque vltrà tumor excitetur. Quod præceptum rationi minimè consentaneum videtur: scalpello enim attingi tumor non debet, nisi suppurauerit, quùm periculum sit, ne maiori impetu materia in affectam sedẽ erumpat, sicque tumor augeatur, quem iam ostendit eruptione sanguinis concitari. Sed huic instantiæ facilè occurremus, si eam esse Hippocratis mentem constituamus, vt scalpellum opportunè velit adhiberi: tunc autem opportunè adhibetur, quùm antè inutiles succi exhauriũtur, vel detracto sanguine, vel purgato corpore per deiectionem seu vomitum, prout magis expedit. quod in superioribus docuit, quùm de erysipela loqueretur: quam sententiam comprobat Galenus in quarto de compositione medicamẽtorum generatim ad morbos attinentiũ, qui in eiusmodi tumore, antè sanguinem mittit, aut purgatione vtitur, dein transit ad hanc affectæ partis curationem: sic enim, quùm corpus purum sit, nullum manet periculum, ne admoto scalpello sanguis ampliùs irrumpat. atque hoc tempore idonea deriuatio est, quam in libro de succis παροχέτευσιν appellat, cùm vel affecta pars, vel certè quę proxima est, aperitur, vt Galenus de sententiâ Hippocratis tradidit. quemadmodum offenso oculo, quùm vena quæ in eius angulo, & in anginâ ea, quæ sub linguâ est, inciditur, vbi ferramento attingere laborantem particulam non licet. Hæc si in memoriam redeant, patebit constãtissimè ac rectè Hippocratem iussisse, vt vena secetur, quæ sanguinem fundit, atq; vbi hæc non se ostendat, incidatur tumor. Constituit enim materiam, quæ iam recepta est in venis, iuxta tumorem exhaurire, ne hic vltrà oriatur aut increscat: quamobrem aperire eas conuenit: & vbi conspicuę nõ sint, ipsum tumorem: quoniam sic id omne euadet, quod iuxtà collectum erat, & cùm corpus purum anteà redditum fuerit, & erumpere humor desierit, nulla restabit suspicio, ne locus iterum succis confluentibus distendatur. Præcipit autem vt ferramentum tenuissimum sit & acutissimum

1 mum, atque altè demittatur,id, quod crebris locis fieri voluit, vt sanguis ille vniuersus,non modò ex cute,sed ex altioribus quoque partibus educatur, neque lata plaga fit, vt posteà non magno negocio sanetur. quod perpetuum esse affirmat,quicquid scalpello eâdem causa exasperetur, vt sanguis detrahatur. nam alioquin, licet scalpellum etiam in summam partem duntaxat demittere: quod ipse fecit in fractura calcis, quùm inflammationem timet: vbi cutem quæ in calce est, vt relaxetur, incidit, pluribus lineis scalpello in superficie ductis & non altè. Ergo quoties demendi sanguinis causâ hoc præsidium adhibetur, altè demitti ferramentum debet: quod non modò acci-
10 dit in tumore nunc proposito, qui cataplasmati non cedit,sed etiam quùm inter initia adeò augetur, vt nimis inflammatam partem distendat, quem Galenus præcepit crebris sectionibus incidi, quibus superans materia aliquâ ex parte posset euadere. Potest etiam auertendi causâ pro venæ sectione contraria pars varijs locis scalpello exasperari. Hæc quùm incidunt, seruandum est,quod ab Hippocrate narratur,vt crebris locis atque altè ferramentum demittatur. Sectione adhibita,eandem ferè plagæ curationem prodit,quam infrà,quùm de cucurbitulâ agit, vt ibi etiam patebit:ne quid enim concreti sanguinis relinquatur, locum antè specillo exprimit eâ moderatione, ne suffundatur sanguine collidatúrque:deinde aceto perfundit: quod post eruptionem
20 sanguinis ab aliquâ parte discutere potest, si quid in ea retineatur. quamobrem quùm aliquid exciditur ex osse caluariæ instillatur super cerebri membranâ:ad eundem vsum posca à Galeno illis potui datur,qui ex pulmone sanguinem expuunt. perfuso aceto aliquod medicamentum imponit ex ijs, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur, cuiusmodi facultates abundè, suprà indicauit. Perpetuum autem est,quæcunq; pars aperiatur,prohibere,ne postquàm id humoris demptum est,quod opus fuit, alius ad eam concurrat, quod facilè fit,quùm eò partim iam fluere cœperit, partim dolore concitetur:quùm nunquam vel sanguis,vel alius humor tam exhauriatur,quin in corpore etiam puro materia supersit, quæ tunc ad eum locum feratur: hoc ne incidat, cauet
30 duplici viâ:primò lanam succidam benè carptam,ne scilicet tactu lædat, oleo ac vino resperſam alligat, quâ & lenitur dolor, & concurrens humor repellitur: eâdem vtitur ad vlcerata simul & luxata. deinde membrum ità collocat, vt sursum spectet: quod enim inclinatum est ac deuexum, plurimùm humoris fluxui patet. Vbique autem, quùm membrum læsum est,præcipit,vt superius habeatur: non tamen multo, sed paulò, vt ab ipso in opere de fracturis monemur, quoniam alioquin dolor, & propterea inflammatio fieret. terminum posuit Galenus, qui vbi timet eruptionem sanguinis ex aliquo membro, haberi eatenus sublime voluit,ne doleat. Edicit item, ne locus madefiat, vtpote qui iam vlceratus est: vlcera autem, vt principio demonstrauit, ma-
40 defacientibus magis læduntur. Abstinentia similiter, & aquæ potio non aliò euadunt, quàm vt corpus exhaustum reddatur,neque succi in affectam sedem erumpant: cataplasma verò quod ad inflammationem subijcit ex vitice & semine lini,facultatem habet discutiendi, vt in superioribus narrauimus,vbi medicamenta hæc accepit. Est etiam interdum,quùm sub hâc medicinâ plagæ non sanescunt, sed in fistulas vertuntur: tunc autem spectanda figura est, vt appareat scilicet,rectæ ne,an tortuosæ sint, & in quam partem indere medicamentum expediat:idque dandum, quod idoneum esse videatur, seu glu-

tinare opus sit, seu carne implere, aut cicatricem inducere. 1

» Varix autem vbi in crure est, seu euidens sit, seu carne contineatur: crus ve-
» rò nigrescit, desideraréque videtur sanguinis detractione exhauriri, locus
• scalpello exasperari non debet: nam vbi id committitur, vlcera ob fluxum ex
» varice plærunque amplíantur: sed ipse varix multis locis pungendus est, vbi
» opportunum existimetur.

Eâdem ratione qua proximè egit de tumore, ad varicem nunc aggreditur: vterque enim, quùm scalpello curetur, ad vlcus spectat: vterque item, quùm super vlcus fuerit, nisi priùs decesserit, id sanari non permittit, eandémque exigit curationem, siue per se oriatur, siue ad vlcus accesserit, ac siue in crure 10 aut pede versetur, in quibus frequentius incidere solet, siue in quauis alia corporis parte: quamobrem quæ hîc traditur medicina non modò ad varicem pertinet, qui vlceri iungitur, sed ad eum quoque, qui per se est. Est autem varix genus quoddam tumoris venarum, quùm crasso ac nigro sanguine distentæ in toros assurgunt, quod maximè accidit in cruribus, ad quæ solet eiusmodi sanguis suâ grauitate descendere, ac suopte nutu ferri, deinde in testibus, posteà in alijs partibus corporis. Occupat autem varix modò summam cutem, ità vt euidens sit: modò altiùs descendit, & sub carnem penetrat: crus verò nigrum redditur, quùm varix (vt diximus) à nigro sanguine oriatur, videtúrque exigere, vt sanguis ille detrahatur: quod monet Hippocrates ne fiat, 20 eo modo, quo suprà de tumore indicauit, hoc est, ne scalpello satis altis plagis aperiatur, quià tunc sequitur, vt propter humorem, qui ex varice fertur, vlcera amplientur & magna fiant: sed pro sectione præcipit, vt pluribus locis perforetur, vtcunque opus sit, quo tempore scilicet vel quâ parte opportunum videatur: sic enim effuso sanguine residet vena, & varix curatur. Anteà verò purgandum esse vniuersum corpus, aut venam secandam commune præceptum est: & propriè ad hâc rem scribitur à Galeno in quarto libro de compositione medicamētorum generatim ad morbos attinentium, vbi varicibus aliâ ratione medetur, quādoquidem cum his venam excidit, quod facit etiam in opere de ratione curandi: diuisâ enim cute, vena quæ dilatata est, duobus 30 locis per hamos prehenditur, & quod medium est, id omne exciditur, cum eo tamen, vt laqueus vtrique varicis extremitati inijciatur: quod Galenus iubet, quùm timet fluxum sanguinis ex venâ grandiori: sic enim nullum periculum restat, ne varice secto hominem perfusus sanguis exhauriat. Hæc curandi via non solùm à Galeno frequentatur, sed ab his, qui ante Galeni tempora fuerunt, vt patet ex Cornelio Celso, qui post hanc chirurgiam imperat, vt glutinantia super dentur.

» Vbicunque vena secatur sanguine detracto & habenulâ resoluta, si sanguis
» non supprimitur, mittatur ex contrariâ parte, atque fluit, seu brachium
» sit, seu crus, vt retrocedat, sicque plus minúsve temporis iacens detineatur, at- 40
» que ita alligetur, ea animaduersione, nequid in sectione cōcreti sanguinis su-
» persit: tum duplex pannus vino madens imponatur, & super lanâ lotâ atque
» oleo inunctâ. Nam si vehemens fuerit sanguinis eruptio, supprimitur: quòd
» si sanguis in sectione cōcrescat, & ità inflammetur, suppurare solet. Est autem
» mittēdus, quùm homo liberaliter aut parciùs pransus fuerit, ac biberit, quúm-
» que leuiter fuerit calefactus, calidiore die magis quàm frigidiore.

Obseruationes

1 Obseruationes docet in sanguinis missione necessarias:in primis autem quo pacto succurrere conueniat,quùm sanguinem supprimere nō possumus. Solemus enim, quùm tantum misimus, quantum satis esse videatur: protinus habenulam resoluere, quâ membrum tres aut quatuor digitos super locum qui secatur,alligauimus, túncq; sanguis supprimitur,neque vltrà fertur, quod plærunque accidit: id si minus contingat,docet quibus remedijs sistatur. proximum autem est sanguinem mittere à contrariâ parte atque fluit, seu brachium sit,seu crus: retrocedit enim,quùm aliâ parte prorumpens, aliâ emittitur, desinítque fluere quâ volumus, alio dato itinere,quod est reme-
10 dium Hippocrati vsitatum, qui,quum mensium profluuium sistit, cucurbitulam quoque ad mammas defigit.Hoc sequitur Galenus in quinto de ratione curandi, vbi non solùm ad contrariam partem, sanguinis eruptionem attrahit,sed ad proximam etiam deriuat,quamuis hoc videatur cum præcepto Hippocratis pugnare,qui materiam deriuari ad latus voluit,quùm fluere desijt:dum fluit,trahi ad partem contrariam. Atqui alia ratio est,quùm sanguis ad aliquam partem cōcurrens in eâ retinetur, atque inflammationem concitat: alia quùm effunditur, atque extra corpus fertur: in eo casu,si ad latus detinetur, ob viciniam partis periculum est, ne affectæ sedis inflammationem augeat: in hoc quoniam extrà fertur, & integrâ parte secta vena est, nullum
20 eiusmodi periculum impendet, licétque innocenter persusionem sanguinis ad proximam partem euocare,neque hoc à sententia Hippocratis abhorret, qui,quùm in libro de succis deriuari ad vicinam regionem voluit humores, qui iam fluere destiterunt,non potuit alios intelligere, quàm qui partem aliquam distendunt. nam qui profusi sunt,nihil aliud requirunt:sed neque etiā quum auertimus ad contraria, eadem seruari præcepta debent, vbi materia in aliqua parte recipitur,atque vbi effunditur: de illa edixit in sexto de morbis vulgaribus, ne perseueremus in præsidijs auertentibus, sed aliquo interposito spacio eadem iteremus, quandoquidem natura non assiduè expellit, quod molestum est, nisi tanta etiam copia cogatur,vt ferri amplius non pos-
30 sit. sicuti ergo ex interuallo succi à naturâ transferuntur, ità ex interuallo auertendi sunt.quod videmus Galenum in libris de ratione curandi perpetuò seruasse.At in sanguinis profusione,quùm assiduè fluat,assiduè in auertentibus manendùm,donec consistat, ne si cesses, homo cum sanguine exhauriatur.Sed sentio me longiùs lapsum, quàm exponentis partes postularent, verùm traxit præceptionū consecutio: ad Hippocratem igitur reuertar,qui vbi sanguinem auertimus,iubet hominem iacere: nam si quiescat, minùs periculum est,ne sanguis iterū erumpat. debet autem ità detineri modò breuius tēpus,modò diutiùs,prout profusionis periculum leuius vel grauius impendet. Vincire autem oportet eâ obseruatione adhibitâ, ne quid concreti sanguinis
40 in sectione retineatur. putrescit enim in quacunque parte extra venam sit, vt ipse & alibi testatur, & hic etiam subijcit, quamuis nonnulla interponat, si sanguis inquit in sectione concrescat, sicque inflammetur, suppurare solet. Interponit autem superimponendum pannum duplicem ex vino madētem, & lanam oleo inunctam,sub quo asserit sanguinis cursum prohiberi:vinum quidem,si nigrum austerum sumatur,quale accipi solet ab Hippocrate,com-

modè eum vſum præſtabit:lanam verò puto eâ de cauſa inunctam ſuperin- ijci,vt locum protegat,& molliùs inſidat. Præcipit ſecũdo in ſanguinis detractione,vt pranſo homini mittatur, & qui biberit. quod videtur Galeni præceptis, & vſui medicorum pugnare, qui ieiuno ſanguinem detrahunt, ne ſi homo ſatur ſit, venæ, dum exinaniuntur, crudum alimentum attrahant. Verùm (vt equidem ſentio) intelligere ità Hippocratem debemus, vt non protinus ſecundum cibum & potionem mitti ſanguinem iubeat, ſed eo interpoſito ſpacio, vt iam modicus ille cibus,ſeu potio ingeſta penè concocta ſit, quo fiet, vt quùm venæ attrahent à ventriculo ſuccum, ille iam penè confectus ſit: ſicque duplex periculum vitabitur,alterum ne crudo alimento impleantur, alterum ne tam citò ſequatur animi defectio, quæ ſequi conſueuit, quùm à venis inanis ventriculus ſugitur: eâ enim actione mordetur ac læditur,& animus continuò deficit. Sed roget quis,quid Galenus manè intermiſſâ horâ poſt ſomnum venam ſecat, neque hominem anteà cibo reficit aut potione, quod ſimiliter à noſtri ſeculi medicis fieri conſueuit? Profectò nihil venit in mentem, quo commodiùs diſſolui quæſtio poſſit, quàm illud, quòd longè diuerſa erat victus ratio tempore Hippocratis ab eâ, quâ homines & tempore Galeni, & poſteà vſi ſunt: tunc ſiquidem magis exercebantur, & parciores erant ac ſobrij magis,quo fiebat,vt quùm pridie,ſicuti conſueuerant,cœnati parciùs eſſent,manè ventriculum ex toto inanem haberent: præſertim,quùm calor naturalis ob exercitationem potentior fieret, poſſetque nedum parciorem cœnam, liberalem etiam conficere. Veretur igitur Hippocrates, ne, ſi ſanguis ieiuno mittatur, venis ſugentibus, quùm nihil in ventriculo contineatur, animi defectio ſuperueniat, quæ non ſinat tantum ſanguinis detrahi, quantum res poſtulat: id autem non fuit timendum Galeno, qui (vt ſexcenties teſtatur) eo tempore vixit, quo & homines iam deſidiâ ac ſegnitie pro exercitatione vtebantur: pro abſtinentia, ingluuie atque ebrietate: neque enim quidquam ſibi temperabant, quod nunc fieri etiam videmus. Nullum enim ferè tempus eſt, quùm in ventriculo non contineatur aliquid ſaltem pituitæ, quandoquidem ita imbecillus eſt, vt non poſſit perfectè concoquere: præcipuè, quùm immodicum ſit quod deuoratur: atque hâc de cauſâ debet ieiuno nunc ſecari vena, quùm alia ſit ratio victus. Neque in hoc tantum recedendum eſt ab Hippocratis ſententiâ, ſed in alijs etiam nonnullis,vt quùm ad fracturam calcis dari veratrum inter initia iubet, quod Galenus ait ſuo tempore non licuiſſe, quùm crudiores ſucci maximè redundarent. Tertium adſcribit præceptum, vt leuiter calefacto homine, & die calidiore magis quàm frigidiore ſanguis mittatur: interdum enim aperta vena non ità continuò fluit, quod frigidior ſit & craſſior: quocirca antè modicè calefaciendum eſt corpus, præſertim vbi ſanguinem frigidum eſſe, & craſſum conijcimus. tunc enim (vt prodidit in quarto de ratione victus in morbis acutis) ad fomenta confugiendum: Galenus verò ante fomenta frictionem adhibet: ſic enim ſanguis,qui conſiſtit & immobilis eſt,ita liquidus redditur,vt detrahi poſſit: pertractari autem corpus voluit eatenus,vt ſanguis eat, neque deterreri medicum,ſi interdum non ſequatur,vt in attonitis: nam ſi

& fomenta

1 & fomenta, & frictiones diu admoueamus satis detractum iri certum est. præsertim, si, quemadmodum præcipit, calidiori die venam secemus, quod quidem intelligendum est, vbi expectare liceat. Nam alioquin, si res acuta sit, & vrgeat, periculum est, ne, si differre sanguinis missionem ad calidiorem die volumus, homo interim morbi grauitate decedat, in quo casu protinus ad venę sectionem veniemus, neque hoc Hippocratis præceptum obseruabimus, nisi, vbi sine periculo possit id præsidium differri, & calidior dies expectari.

» QVùm admota cucurbitula est, si vbi remouetur, sanguis effunditur,
10 vel copiosè etiam, aut tenuis humor euadit, citò, antequàm impleatur,
» rursus defigenda est, & quod superest extrahendum: alioquin, quùm san-
» guis concretus in locis relinquitur scalpello exasperatis, vlceribus posteà
» inflammationem adiungit: omnia verò hæc aceto perfundere oportet, dein
» cauere, ne madesiant, néve homo in partem iaceat, quam scalpello attige-
» ris. Sed aliquod ex his medicamentis superimponendum est, quæ cruentis
» vulneribus protinus inijciuntur. Quòd si vel ad genu, vel infrà cucurbitula
» admouetur, id fiat, quùm homo stat, si stare potest.

Quæ nunc subijcit præcepta ad cucurbitulas attinent, neque ab re (vt suprà dictum est) eiusmodi locum, & eum, qui de venæ sectione est, in hunc
20 librum contulit, quando in vnoquoque præsidio, scalpelli operâ vtendum est, & vulnus inferendum, ità vt quùm vtrâque viâ sanguis detrahitur, restet vlcusculum, cuius curationem iure in libro de vulneribus adscribit: præterquàm quòd aliquot ex affectibus suprà enarratis hæc remedia expeditissima sunt. rectè itaque hîc tradidit, quâ ratione debeant adhiberi. Cucurbitula igitur, si concisa antè scalpello cutis est, eandem ferè animaduersionem exigit, quam non multo antè indicauit, quùm de tumore egit, quem iussit scalpello exasperari. eódem spectat, cucurbitulam incisâ cute defigere, & scalpello exasperare. Adde quòd quùm admouetur cucurbitula, de qua loquitur, cutis scalpello exasperatur, & rursus, quùm hoc fit, ferè
30 necessaria cucurbitula est, quæ sanguinem extrahat, qui spontè non satis effunditur. Summa autem totius curationis propè in eo consistit, vt caueamus, ne sanguinis aliquid in ipsa sectione concrescat, qui & augere plagam possit, & inflammationem afferre: iterum igitur cucurbitulam defigit, vt id omne, siue sanguinis, siue tenuis humoris, quod plaga continetur, eximatur, ad quem vsum antè detracto sanguine incisum tumorem leniter specillo comprimebat. Aceto autem tam hîc quàm ibi sectionem perfundit: vtrobique item madefacientia expellit, & medicamentis vtitur, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, vt violatam partem ab inflammatione tueatur, ob quam causam suprà imperauit, vt sublimis haberetur, & mini-
40 mè deuexa: nunc ob eandem cauet, ne homo iaceat in eam conuersus. Sed quorsum postremò imperat, vt quùm ad genu, vel infrà cucurbitula accommodatur, homo stet, & in recto habitu detineatur? an eo, quia cucurbitula magis & minori cum molestia tunc exhauriat partem, ad quam datur: quàm si homo alio modo figuretur, quùm sic in suo statu naturali cutis maneat, quæ alioquin nimis extenditur, aut relaxatur, ita vt vel nihil ferè per cucurbitulam euocetur, vel dolor intolerabilis afferatur? Adijcit [si

ſtare poteſt,] quoniàm interdum vel propter corporis imbecillitatem, vel propter cruris affectum detineri in eo ſtatu non poteſt. quod quùm accidit, eligendus ille habitus eſt, quem ſuſtinere valeat: nam vt quimus (aiunt) quando vt volumus, non licet.

FINIS LIBRI DE VLCERIBVS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de fistulis Vido Vidio Florentino interprete, cum eiusdem Vidii commentario.

ORiuntur fistulæ partim ex colliso, vel ex phymate, partim remigatione, vel equitãdo, quùm sanguis ad nates iuxta anum cogitur. putrescens enim eoúsque exest, quæ mollia sunt, dum phyma aperiatur, & vsque ad imum ani corrumpat: quãdoquidẽ anus naturaliter madet, & caro quæ voratur, mollis est. quod vbi accidit, oritur fistula, & saniem fundit: inde etiam deiectio, spiritus, & fœtor nõ mediocris euadit. ex colliso autem nascitur, cum sub ictu, casu, vulnere, equitãdo, aut remigatione pars aliqua prope anum colliditur. cogitur enim sanguis, & putrescens suppurat: ex suppuratione verò id sequitur, quod de phymate propositum est.

Siue hic liber cõprehendatur sub inscriptione [de vlceribus] siue propriam inuenerit [de fistulis] fueritq́; ab auctore seiunctus, nihil interest, modò sciamus fuisse ab Hippocrate cõpositum: quod prçter alia multa testimonio Pauli Æginetæ conuincitur, qui, quùm recenset sectionem fistulæ per linum, quam hic habemus, Hippocrati eam tribuit. Mitto Corneliũ Celsum, qui, vt alia cõplura ex chirurgia Hippocratis transtulit: ità ex hoc libro fistulæ curationem ferè vniuersam. Est autem fistulæ nomen vlceri alto, angusto, calloso: quod (vt censet Galenus) translatum est à fistulis, quibus musici vtuntur. Egit autem de huiusmodi sinibus in libro quoque de vlceribus, quùm alligari eos voluit fascia, quæ à sanâ parte orsa vsq; ad os vlceris circuiret. Sed propriè nunc de illis tractat, qui iuxta anum sunt: quorum curatio aliquã ex parte alijs etiam aptatur. In fine quædam addit de ano procidente, atque inflammato: quæ mala solent, vbi fistula fit, superuenire. Igitur propositis verbis fistularũ causam exequitur: tota autem spectat ad sanguinem putrẽ: seu putrescat, quùm abscedit phyma, quod est genus tuberculi: seu quùm caro colliditur, perruptisq; venulis suffunditur sanguine, quẽ alibi dixit, quùm extra venas est, necessario corrumpi. Eiusmodi ergo sanguis, nõ secus, quàm qui in phymate subsistit, rodẽdo sinuat, ac fistulam efficit, quę cæteroquin nasci potest, quum vlcus, quod altum & angustum est, non benè curatur: occallescit enim, & in fistulam cõuertitur: id, quùm medẽtis culpâ fiat, ab Hippocrate omittitur. Quæ ponitur autem causa, omnis (vt diximus) refertur ad sanguinem putrescentem: distribuitur tamen in phyma & collisum. Inter causas collidentes, ictum recensuit, casum, & vulnus: quãquàm ictui & casus & vulnus quasi partes generi subijciũtur: ea tamen apposuit, vt essent ictus exempla. Collidit autem ictus, seu homo cadat, siue graui ac retuso telo feriatur, siue aliquid super ipsum incidat: sicut clarè in libro de vulneribus capitis indicauit. Quòd verò ait de remigantibus, & equitantibus, primo seiunctum quiddam ab alijs causis videtur: posteà tamen apertè in cœtu collidentium reponitur. quandoquidem partes, quæ ano proximę sunt, eâ exercitatione atteruntur, &, quòd molles sint, facilè sinuãtur atque eroduntur: ad quam rem plurimùm conducit humor, quo anus naturaliter redundat: quùm exitum præbeat ijs, quæ superant ex cibo: idcirco quæ iuxta oritur fistula, penetrare solet vsq; ad imum recti intestini: quod vbi eue-

nit,deiectio per fiſtulã redditur,tum fœtor ac ſpiritus. Quod nos anum inter- 1
pretamur ipſe modo ἕδραν nominat, modò ἀρχὸν: vtrunque autem latine eo
vocabulo exprimitur.

» ANte omnia igitur,quùm naſci ſenties eiuſmodi aliquod phyma,priuſquã
» ſuppuratio ad anum pertineat, celerrimè crudum ſecabis. At ſi orta iam
» fiſtula tibi cõmittatur,reſupinato homine & cruribus diuaricatis recẽtem allij
» ſtilum eatenus indes,vt occurrat quod renitatur, eóque fiſtulæ altitudinẽ me-
» tieris. Tum ſeſelis radix diligenter contrita quatriduum in aquâ iaceat, cuius
» aquę adiecto melle ieiuno ternos cyathos potui pręſtato,vermes interim pur-
» gans:decedit enim homo,vbi ſine curatione relinquatur. 10

Prouidet primùm,ne fiſtula oriatur:hâc fieri dixit ex phymate,quùm ſuppurans vſque ad anum perrodit: quod,ne accidat, cauet phymate priùs ſecto, dum crudum eſt,nec maturitatem expectat.leuius enim ducit id malum,quod ex ſectione crudi phymatis affertur, quàm fiſtulam,quæ vitari expectata maturitate nõ poteſt.pręterea nihil accidet ex eâ ſectione,quod grauius ſit,quàm inflammatio,quæ,ſi corpus,vt conuenit,purũ ſit,antequàm ad ſcalpellum veniatur,vel nulla vel leuis admodũ ſuperuenit,& nullo negocio depellitur: fiſtula verò diutius trahitur, nec ſine magno tormento atque ingenti moleſtiâ aufertur. vbi orta iam eſt,in primis explorãdum eſt,quàm altè penetret. Igitur ſupino homine cruribus reductis ſtilũ allij recentẽ in fiſtulam demittit,quantùm poteſt,id eſt,dum inueniat,quod reſiſtat,ſicq; altitudinẽ metitur. vtiliter 20 autem pro ſpecillo allij ſtilũ indit,qui quùm flectatur,& mollis ſit, citra dolorem fiſtulæ flexus perſequitur:neq; periculũ eſt,ne perrumpatur,quùm non ſit aſparagi modo fragilis.Mulſam verò,in quâ ſeſelis radicem macerauerit, bibi eâ de cauſâ iuſſit,vt materiam à poſteriori parte ad priorem,hoc eſt,ab ano ad veſicam deriuet: ea enim vis eſt propoſitæ potionis. Opportunè autem tunc deriuat,quùm iam fiſtula orta eſt, neque humor vltrà fertur : quod antè,dum phyma increſceret,minimè cõueniſſet:quùm alibi præceperit,vt humorũ impetus,quàm longiſſimè inde quo confluit,attrahatur,neq; vllo modo ad proximam partem deriuetur,niſi quùm ſubſedit,& non ampliùs irrumpit. Porrò 30 ἀσκαρίδας nos latinè vermes reddidimus,ſunt autem lumbrici minuti, qui verſantur in imo recti inteſtini, & idcirco facilè oriuntur, quùm eum locũ fiſtula occupauit,quæ materiã putrẽ ſuppeditet,ex quâ eiuſmodi beſtiæ fiãt.Hi ergo vermes,ſi negligantur,neq; vt res exigit,purgentur,quùm materiæ vitiũ intẽdant,hominẽ cõficiũt.Galenus,quùm eiuſmodi vermes in putri vlcere ſe oſtẽdunt, mixturã inungit ex pari pondere polij ac ceruſſæ pice liquida exceptis.

» POſt hæc linteum biſſinũ intinctũ in ſucco tithymalli magni, reſperſumq;
» æris flore vſto & contrito,in collirij modũ ad fiſtulę longitudinem impli-
» catur,per extremum verò tum lintei,tum ſtili traijcitur linum,&eo inſtrumẽ-
» to,quo dilatantur atque aperiuntur,quæ recondita ſunt,& latent, vt in cõſpe- 40
» ctum veniant:quid ex ano perroſum ſit, conſideratur, eoq; ſtilus demittitur:
» cumq; apparet ad anũ penetraſſe,prehenditur, trahitúrq;, dum linteum ſub-
» eat,& ab imo & à ſummo ęquetur:quo intro compulſo cornea glans in anum
» inditur illita cretâ detergẽte, atq; ibi ſinitur:quùm deſidendi cupiditas fuerit
» eijcitur,& rurſus immittitur vſq; quintũ diem, ſexto ſubtrahitur, & linteũ ex
» carne euellitur. Tum glans plena aluminis contriti,in anũ conijcitur,contine-
» turq;,donec alumen madeat. Anus autẽ,dũ opus eſſe videatur,myrrã illinitur.

Explorauit

1 Explorauit altitudinem fistulæ demisso allij stilo, nunc remedium ingreditur, quo illa detrahatur. eo autem euadit, vt detergat fistulã, & callum absumat, vt sinus vel glutinari possit, vel impleri carne, & aliorum vlcerum modo consanescere. Immittit igitur linteum intortum in speciem collirij, hoc est, figuræ teretis, & alterâ parte tenuius, alterâ plenius: quod linteum in succo tithymalli intinguendum est, & flore æris vsto respergendum, vt callum exedat atque adurat. tithymalli enim succus fistularum callos adimit: grandem verò tithymallum accipit, quem puto eum esse, qui charassia quòque nuncupatur. Flos æris valenter quidem detergit, sed vstione adeò frangitur, vt tithymalli acrimoniam remittat: quanquam per se sine tithymallo, non multò pòst detur ad fistulæ callum detrahendum. Æquare autẽ debet hoc linteum longitudinem fistulæ, vt totam attingat. sumitur bissinum, quod molle est, & facilè in quamuis formam implicatur, & succum combibit, in quem demittitur. vbi hoc non sit, in vicem alio vtemur, quod maximè in rem esse videatur. Ergo eiusmodi linteum implicitum, & intinctum in succo tithymalli, respersúmque flore æris vsto in fistulam inditur per stilum allij, qui linum ducat, quod ad linteum alligatum sit, ità, vt linteum sequatur, quùm linum attrahitur. veretur autem, ne rectum intestinum, ad quod fistula pertinet, sub hâc medicinâ inflammetur: quod periculum propulsat demissâ corneâ glande illitâ cretâ detergente, quæ, quùm repellat, non sinit inflammationem excitari: sed cretam, quam nos interpretamur detergentem, Hippocrates vocauit σμηκτρίδα, fortasse Selinusiam vel Chiam accipiens, quâ vtuntur, qui lauantur, quia σμήχει (vt inquit Dioscorides) hoc est, detergit, vndè σμηκτρὶς cognominatur. Cauet igitur per glandem cretâ illitam, ne sub exedentibus medicamentis inflammatio ad proximas partes concitetur: quod etiam in libro de vlceribus animaduerti iubet pannum aceto madentem superimponens. Tamdiu autem continendam intus eam glandem ait, quamdiu linteo callus exeditur: abundè autem esse putat vsque ad quintum aut sextum diem, licet infrà terminum posuerit septimum. Quo facto alumen in anum demittit, vt, si quid ob inflammationem influit, reprimatur & siccetur, glutinetúrque, quod exulceratum est. Post alumen myrram admouet, quâ non vtebatur antè, quod præter siccitatem calefacere etiam possit: hactenus autem debemus in eâ perseuerare, dum vlcus abundè siccum esse arbitremur.

» ALia curatio. linum crudum quàm tenuissimum quincuplex ad palmi » longitudinem sic tortum, vt vnitas facta sit, equinâ setâ obuoluendum » est: cuius caput in extremitatem specilli stannei perforatam conijciendum, » ídque specillum in fistulam demittendum. eodem autem momento sinistræ » manus index digitus in anum indatur, & specillum, quùm occurrit, educat extremâ parte inclinatum: cum specillo item extrahatur lini caput, quod in » id coniectum erat, & cum altero capite bis aut ter vinciatur: quod verò de» pendet ex lino intortum ad nodum alligetur. Post hæc præcipito homini, » vt seipsum secet. Reliqua curatio. Quatenus linum exesâ fistulâ relaxatur, ha» ctenus cotidie coarctari atque intorqueri debet. Sed si linum putrescat, ante» quàm fistulam exederit, alterum simile ad setam alligetur, traiectúmq; vin» ciatur: seta enim idcirco lino adiungitur, quia non putrescit.

Prior curatio tantùm detrahit callum, vt ſinus, vel glutinari, vel impleri poſſit: hæc non modò id præſtat, ſed cutem, quæ ſuper fiſtulam eſt, etiam incidit: quod ſatiùs eſt, vbi fieri tutò poſſit, qùum magis medicamentum admittant, & faciliùs glutinentur, quæ hac ratione inciduntur, quàm quæ indito linteo tantùm à callo vindicantur. Secandi rationem adeò expreſſit, vt nihil deſiderare luminis videatur. Excribitur autem à Cornelio Celſo in ſuâ chirurgiâ, vbi præter hæc imperat, vt id linum bis térve die, ſaluo nodo ducatur, ſic vt ſubeat fiſtulam pars, quæ ſuperior fuit: ſed curationem duobus modis recenſet, altero, qùum linum laxum tenetur, & res diuturnior eſt: alterum, qùum adſtringitur, & homo celeriùs ab eâ moleſtiâ explicatur: celeritati adijci ait, ſicut dolori, ſi id linum medicamento aliquo ex callum exedentibus illinatur. vtrâ curatione vtendum ſit à Celſo præteritur: docemur autem à Galeno in eiuſmodi caſibus requirendum eſſe ab ægrotante, malit ne tardiùs ac ſine magnâ moleſtiâ ſanari, an celeriùs & cum maiori tormento. Fieri etiam poteſt, vt ad ſcalpellum eò loci veniendum ſit: quando autem, & quo pacto id agendum ſit, Celſus eodem loco indicauit: idem aperuit Paulus Ægineta, qui hanc Hippocratis curationem per linum ad eos pertinere ait, qui ſcalpellum pertimeſcunt.

» SEctâ fiſtulâ incidere mollem ſpongiam oportet, & quàm tenuiſſimam imponere, deinde florem æris vſti per ſpecillum copioſè in fiſtulam conijcere. ſiniſtræ autem manus digito indice ſpongiam melle tinctam mediam intro compellere, adiectâque alterâ ſpongiâ idem vinculum dare, atque vbi venæ in ano ſanguinem fundunt: poſtridie reſoluendum eſt, & aquâ calidâ abluendum, tentandúmque ſiniſtræ manus digito per ſpongiam fiſtulam purgare, rurſúſque iniecto æris flore alligandum, ídque ſeptem dies faciendum: ferè enim intra hoc tempus fiſtulæ tunica conſumitur. poſt hæc, dum ſaneſcat, eodem modo vinciendum. ſic enim fiſtula per ſpongiam coacta atque aperta, neque rurſus committi poteſt, neque ab vnâ parte curatur: ab alterâ iterum in fiſtulam vertitur, ſed ſaneſcit vniuerſa. In curatione item multâ aquâ calidâ fouendum, & inediâ pugnandum.

Propoſito lino mordetur paulatim, atque inciditur id cutis, quod ſupra fiſtulã eſt, quo execto adimere callũ oportet, & detergere humorẽ, qui redundat, qùum callus conſumitur, quod, vt fieri poſſit, ſeruari aperta debet, & dari aditus medicamentis, ne oris glutinatis fiſtula reuertatur. Quamobrem ſpongiam demittit: quam mollẽ accipit, ne tactu lædat: incidit, vt inde fruſtum tenue ſumat, quod fiſtulæ conueniat: melle inungit, vt detergendi vim habeat: non ſolùm autem ſpongiam adhibet, ſed flore æris vſto per ſpecillum copioſè fiſtulam reſpergit, quo ſupra etiam cum implicito linteo vtebatur: habet autem flos æris facultatẽ exedendi callum. Cęterum, qùum vinciẽdi rationem eandem accommodari ait, atque, vbi venę, quæ in ano ſunt, ſanguinem fundunt, fortaſſe eam intelligit, quam tradit in ſequẽtibus ad anum procidentem, duabus autem faſcijs continetur, altera cingitur ſuper ilia, altera priori mediæ aſſuitur, & per dorſum rectâ ad anum attrahitur, atque inde ad zonam iuxta vmbilicũ porrecta religatur: eodẽ pertinet Heliodori vinculum, quod inſcribitur [Aſſuta iunctura ad anum] legitur autem in libro de

faſcijs

1 fascijs: eundem vsum habet,id, quod Celsus tradidit ad ani condyloma,vbi ait vinculum ei loco linteolum esse, aut panniculum quadratum,qui ad duo capita duas ansas, ab altero totidem fascias habet, cunque subiectus est,ansis ad ventrem datis, à posteriori parte in eas adductæ fasciæ conijciuntur, atque, vbi arctatæ sunt, dexteriori sinistrâ, sinisteriori dextrâ procedit, circundatæque circa aluum nouissimè nodo inter se deligantur. Quicquid horum detur,vtile est. Postero die resoluit, & aquâ calidâ locum perfundit: quæ non modò saniem abluit,sed dolorem lenit, si quem medicamenti acrimonia excitauerit.humorem per spongiam siccat,rursúsque eun-
10 dem æris florem indit: hoc facit, dum callosa fistulæ tunica exedatur:quod ferè septem diebus fieri ait. In prioribus autem terminum statuit quintum, aut sextum diem: sed, præter florem æris, tithymalli succo, qui vehemens est, implicitum linteum inunxerat. Timet autem,ne,si sectæ oræ coëant,sinus iterum occallescat, & fistula reuertatur. ideóque spongiâ apertam plagam seruat,vt tota simul sanescat. euitat autem inflammationis periculum, quod ob situm & naturam loci instat non mediocre, tum aquâ calidâ fouens, quæ dolorem lenit, tum abstinentiâ pugnans,ne pleniori victu succorum copia augeatur.abstinere autem dixit λιμοκτόνειν, quod verbum mutuatur in quarto de ratione victus in morbis acutis, vbi Galenus eo significari
20 ait exquisitam abstinentiam adhibere.

„ AT si fistula non ita perroserit, vt peruia sit, specillo anteà demisso in-
„ cidenda est, quatenus penetrat, ac flos æris inspergẽdus,& vsque quin-
„ tum diem relinquendus: dein aquâ calidâ fouendum,& cataplasma super-
„ dandum, quod polentam habeat ex aquâ subactam, & betæ folia super al-
„ liganda. At vbi flos æris ceciderit,& fistulæ vlcus purum fuerit,eadem cu-
„ ratio, quæ priùs,admoueatur. Quòd si per locum scalpello vti non liceat,&
„ fistula altè insederit,flore æris,myrrâ,& litro ex vrinâ dilutis eluatur. Plum-
„ bi item aliquid ori fistulę accommodetur,ne coalescat. Abluere autem fistu-
„ lam expedit per pinnam,quæ ad vesicã alligetur, vt per hanc liquore com-
30 pulso eluatur:sed non sanescit,nisi secetur.

Ex fistulis ani aliæ vsque ad imum recti intestini penetrant, de quibus hactenus egit, aliæ proximè ad eius tunicam accedunt,quæ nondum tamen perrosa est, sed integra manet: harum curationem nunc persequitur. Primò autem præcipit,vt demisso specillo incidatur, quatenus penetrat, quod ipse dixit. ἕως ἂν διέλθῃ. ambiguè profectò,ità,vt duæ differentes sententiæ accipi possint:si alteram sequamur ad vltimum specillum secanda tunica est, sic, vt tantum fistula peruia fiat, dein curetur per ea, quæ callũ detrahunt, hoc est, per florem æris, siue cum implicito linteo indatur, siue post linum, quo(vt suprà ostensum fuit) totam fistulam secat. Altera sententia est, vt fistula non
40 tãtùm peruia fiat,sed tota ab ore ad fundum secetur, quatenus specillum penetrat,atque intrò fertur: quod voluit in libro de vlceribus, quùm tractauit de sinu, qui peruius non esset: cui subscripsit etiam Paulus Ægineta. Quanquàm vtraque intelligentia vera est, mihi tamen hæc magis probatur: quùm post sectionem nihil lini intorti aut lintei impliciti meminerit, quæ tamen necessaria ad curationem essent, nisi totam fistulam secaret: sed simpliciter voluerit exedentia adhiberi, quasi credat patere aditum,

per quem hæc dari ad fiſtulam poſſint,vtpote iam exectam. Adde quòd re- 1
media ſubijcit ad inflammationem coërcendam, quam par eſt ex ampliori ſectione concitari, at non æquè, ſi fiſtula non exciditur, ſed tantùm in ſundo aperitur. Nec eſt, quòd in ſecando ſcalpellum timeat, quandò neceſſariò eodem vtitur, vt fiſtulam per viam reddat. Poſt ſectionem conijcere intrò conuenit, quod callum detrahat: reſpergit autem flore æris, in quo manet vſque quintum diem, anteà verò non tantùm hunc terminum conſtituit, ſed ſextum vel ſeptimum: quùm definiri tempus ex toto non poſſit: ferè autem inter quintum & ſeptimum diem exeſo callo reſoluitur medicamentum,quod inhærebat. Interim, quùm propter ſectionem, & medi- 10 camenti acrimoniam periculum inflammationis inſtet, lenientibus ac relaxantibus vtitur: antè quidem aquâ calidâ ſouebat, nunc, quùm ob ſectionem periculum grauius circunſtet, non contentus ſolâ perfuſione aquæ calidæ,betæ folia adiungit & cataplaſma,quod fieri voluit ex polentâ & aquâ. In libro autem de vulneribus capitis,quùm ſcalpelli opera neceſſaria fuit,cataplaſma ſimiliter ex polentâ ſuperiniecit, ſed pro aqua ſumpſit acetū, quoniàm ob loci ſiccitatem ſicciora præſidia requirebantur. folia betæ ſiccant & diſcutiunt, quæ ad vlcerata etiam & luxata ab Hippocrate ſuperdantur. Quùm abſumpto callo plaga pura eſt, eandem curationem probat, quæ priùs admota eſt: intelligit autem vel alumen & myrram, quo præſidio fi- 20 ſtulam curauit callo per implicitum linamentum exeſo: glutinare enim ac ſiccare poſſunt: vel eam obſeruationem, quam proximè tradidit, quùm ſectâ per linum fiſtulâ, ſpongiam immiſit, vt oras diductas ſeruaret, quo plaga ab omni parte ſanaretur: abſtinentiam ibidem imperauit, & aquæ calidæ perfuſionem: atque hoc mihi magis arridet, quandoquidem, quùm hic fiſtulam ſcalpello aperiat, idem voluiſſe videtur,quod ſuprà,quùm lino eam ſecuit. Illud autem monet, quod interdum vti ſcalpello non licet, id euenit, vbi,vel altiùs penetrat, ita, vt multum ſit, quod incidi debeat, vel ad partes pertinet, quæ ſcalpello haud tuto attinguntur, vt quùm inter inteſtinum verſatur & ceruicem veſicæ, quæ, vbi ſcalpello violatur, fiſtula redditur 30 penè inſanabilis. Ergo,vbi confugere ad ſcalpellum non liceat, exedendus callus eſt, per litrum, æris florem, myrram, quæ ex vrinâ diluantur: hunc liquorem infundi voluit per pinnā ad veſicam alligatam. Galenus pro pinnâ corneam fiſtulam alligat, quùm dilutum aliquod emplaſtrum in ſinum inijcit. nunc ſimiliter pro clyſtere ad aluum ſacculo vtimur ex corio, cui fiſtula annectitur. licet etiam per oricularium clyſterem eluere, verùm,vbi craſſior humor infundendus eſt, aptior veſica eſt, quam Hippocrates propoſuit. Quod poſtremò adiecit non ſanari fiſtulam, niſi ſecetur, in his intelligendum eſt,quæ altiùs penetrant, in quas infundi eum liquorem iuſſit, eas monet, ne putes ex toto ſanitatem recipere: aliæ verò ad quas pertinere 40 medicamentum poteſt,quæúe altiores non ſunt, curari citra ſectionem queunt: quod ipſe oſtendit, quùm eam curationem narrauit,quam per linteum implicitum molitur.

» QVòd ſi anus inflammetur,dolor & febris accidat,atq; homo crebrò de-
» ſidat,ſed nihil deijciat,videatur anus ex inflāmatione decidere, & in-
» terdum vrinæ difficultas ſequatur: hoc mali accidit cum pituita ex corpore ad

1 re ad anum transfunditur. Remedio sunt calida, hæc enim adhibita pitui- „ tam extenuare ac liquare possunt, efficeréque, vt quod acre est, & salsum, tabe- „ scat, ità, vt neque æstus, neque mordentium sensus aliquis in intestino relin- „ quatur.

Diximus inter initia libri de vlceribus hoc opus ex eorũ numero esse, quæ Hippocrates nondum perfecta reliquit atque absoluta: ille verò, qui exscripsit, talem nobis tradidit, qualem accepit, ità, vt iure dici de hoc possit, quod Galenus ait de quarto libro de ratione victus in morbis acutis, scilicet, eiusmodi commentarios memoriæ causâ scriptos esse, non, vt edantur, sed, vt tem-
10 pore ex his posteà conficiatur liber, qui passim diuidi, & peruulgari possit. Hippocrates igitur, quùm de ani fistulis tractasset, qui locus ad vlcera pertinebat, nunc ani inflammationem adiecit, quæ cum fistulis nullam habẽt societatem: sed verisimile est, quùm ani mẽtionem fecisset, succurrisse aliud malum eiusdem partis, idque, & si nihil ad fistulas spectaret, tamen reminiscendi causâ in hunc locũ contulisse. Inflammatur itaque interdũ anus, id est, imum recti intestini, sequitúrque dolor, ac febris, quæ communiter superuenire inflammationi solent: sequitur item crebra desidendi cupiditas, sed nihil deijcitur: quoniàm materia, quæ inflammationem excitat, crassa est & glutinosa, ità, vt non facilè expellatur, quamuis natura id tentet, tentat autem sæpè ob
20 acrimoniam humoris. Alibi autem hoc malum vocatur ab Hippocrate τεινεσμός, quod intestinum tendatur ab humore, qui in eo receptus est: ille autem est (quantum ex propositis verbis colligitur) pituita salsa acris glutinosa & crassa, sic, vt etiam quùm natura maximè conatur, educi non possit. Anus inquit procidere videtur ὑπὸ τοῦ φλέγματος, hoc est, ob pituitam, quæ huius morbi causa est: nos tamen vertimus [ex inflammatione] nam φλέγμα (quemadmodum ostendimus in libro de vlceribus) ab Hippocrate, non solùm pro pituita, sed pro inflammatione etiam accipitur, quod in hoc loco maximè probabile est, quandoquidẽ pituita in eà sede inflammationem excitat, ob quam sequitur, vt anus prolabatur. nam in libro de fracturis, quùm eos reprehendit,
30 qui hinc atque hinc fasciam obuoluunt, plagam verò solutam relinquunt, excitari inde inflammationem ait, & labra vlceris in exteriorem partem recuruari: quam rem Galenus multò clariùs in secundo de officinâ medici indicauit, fasciæ vsum explanans, quæ hiantia inter se committit: vbi causam cur hient, inflammationem assignat. Igitur quod euenit vlcerum labris ob inflammationem, idem ano accidere credibile est: sed siue pituitam, siue inflammationem dicas, res eódem redit, quandò hæc ab illa proficiscitur. Porrò inflammationem nũc mihi intelligito non propriè: ea enim fit à sanguine, sed calidum tumorem, latiùs siquidem patet inflammationis nomẽ: fit autem inflammatio, de quâ hìc loquimur, à pituità salsâ, sic, vt tumor sit calidus. Huic
40 malo accedit στραγγουρίη, id est, vrinæ difficultas: sic enim latinè redditur id vocabulum à Cornelio Celso, quùm vrina crebrò & paulatim destillat. Galenus causam ponit eius vitij, tum vrinæ acrimoniam, tum imbecillitatem retentricis potentiæ vesicæ, quæ subinde cogitur expellere, neque ferre potest magnam vrinæ copiam coire: adijcit aliam causam, quùm ipsa vesica benè valet, sed afficitur aliundè & comprimitur, vt nunc ob inflammationem recti intestini, quod naturaliter cum eâ ità coniungitur, vt ipsam sustineat: at-

que hoc eſt,quod in illis ſententijs, quæ aphoriſmi vocantur, dixit recto in- 1
teſtino aut vtero inflammato, vrinæ difficultatem ſuperuenire. nunc itaque ano inflammato propter conſortium,vrinæ difficultas ſubſequitur. Ratio autem curandi, quam Hippocrates docet, in ſummouendâ cauſâ conſiſtit, ea eſt (vt diximus)pituita ſalſa craſſior,atque ità inhæreſcens,vt vix auferri poſſit: hanc extenuare priùs oportet ac liquare,deinde educere. Danda ergo ſunt calefacientia, ſub quibus non ſolùm quod craſſum & glutinoſum eſt liquabitur, ſed tabeſcet etiam, quod ſalſum eſt, neque vllus remanebit in inteſtino morſus:inijcienda inſuper,quæ purgare pituitam poſſint ac detergere, & dolori,qui non mediocris ſubeſt, occurrere: cuncta hæc perficiũtur medicamen- 10
tis,quæ proximè ſubiecit.

» CVratio igitur ſic adhibenda eſt. homo in aquâ calidâ deſidat, grana
» gnidia ſexaginta conterantur dilutáque ex vini dodrante atque olei di-
» midio tepida per clyſterem infundantur: hæc autem & pituitam & deie-
» ctionem educunt. Quo tempore in aquâ non deſidit, oua in vino nigro tepe-
» facta ad anum admoueantur, & calidum aliquid ſubijciatur, ſeu veſica cali-
» dâ aquâ repleta, ſeu cataplaſma, quod habeat lini ſemen toſtum contritum,
» atque in tenuiſſimum puluerem redactum,& farinę tantundem,quæ vino ni-
» gro odorato atque oleo excepta,quàm calidiſſima imponantur, vel cum hor-
» deo miſceantur, aut cum alumine Ægyptio contrito, fingatúrque glans ob- 20
» longa: hanc poſtquàm igne tepefeceris, illiueris,foueris, digitis aptato, atque
» omnino tepidam in anum demittito: exteriores partes cerato inungito,& ca-
» taplaſma imponito ex allijs decoctis in vino nigro diluto: quo ſubtracto de-
» bet homo in aquâ calidâ deſidere. Poſt hæc ſolani ſuccus, adeps anſerina &
» ſuilla,chryſocolla, reſina, cera alba ſimul liquetur, & inter ſe mixta inungan-
» tur. Dum inflammatio manet, perſeuerandum in cataplaſmate ex allijs cali-
» dis.ſub quibus pręſidijs,ſi dolor ceſſauerit,ſatis eſt:ſi adhuc manet,potionem
» ſumat ex papauere albo, vel aliquo alio, quod pituitã purget, &,dum inflam-
» matio eſt,leuioribus cibis vtatur.

Præſidia hæc (quemadmodum iam diximus) eo euadunt,vt pituitã,quam 30
morbi cauſam ponit,extenuẽt,detergant ac purgent,& prætereà dolorem atque intentionem leuent. Quùm homo in aquâ calidâ deſidet, extenuatur pituita,tabeſcítque id ſalſum, quod in ea continetur. Infundit in anum coccum gnidum, quod(vt ipſe ait) pituitam purgat,& deiectionem:habet etiam vim adurendi, qua (Galeno auctore) differt à cnico, quod ſimiliter pituitam purgat: frangit autem adurendi vim adiecto oleo & aquâ. abundè enim eſt,ſi adeò calefaciat, vt pituitam liquare poſſit, quæ iam extenuata eſt per aquam calidam. Accipit autem grana gnidia ſexaginta,non quo hic numerus perpetuus ſit,ſed quo eum indicet,qui plærunque ſatis eſt. Admiſcet vini dodrantẽ, & olei dimidium. Rectè autem nos dodrantem vertimus, quod ipſe cotylam 40
vocauit: pendet enim hæc nouem vncias, quod à Galeno ſæpiùs oſtenditur. Quo tẽpore homo in aquâ calidâ non deſidet,edicit,ne deſiſtamus à fomẽtis, ſed oua adhibeamus feruefacta ex vino nigro odorato:hæc leniẽdi vim habẽt & calefaciendi, cum tactu calida imponantur, & inteſtinum firmãdi ob vini facultatem,ſic, vt poſteà valentius pituitam expellat: eodem vino vtitur Galenus ad inteſtina per plagam abdominis prolapſa atque inflata,quod calefacere ait,

1 cere ait, & inteſtinum firmare. Quo autem pacto admoueri oua debeant, aperuit nobis Cornelius Celſus, quâ de ani rimis. inquit enim. Columbina quoq; oua incoquenda ſunt, & vbi indurauerunt, purganda, deinde alterum iacére in aquâ benè calidâ debet, altero foueri locus, ſic, vt inuicem vtroque aliquis vtatur. Hippocrates nunc pro aquâ vinum accipit, eo ſpectans, vt inteſtinum confirmet. Non contentus autem oua admouere, vt diutiùs eorum calor maneat, ſubijcit veſicã aquâ calidâ repletam, vel cataplaſma ex lini ſemine & farinâ, quamuis hoc non ſolùm oui calorem diutiùs ſeruet, ſed molliẽdi quoque vim habeat, & roborandi propter vinum, ex quo diluuntur. Poſt cataplaſma-
10 tis & fomenti vſum, glandem in anum demittit, quam conficit ex proximo cataplaſmate adiecto hordeo vel alumine: hac autem relaxatum inteſtinum coërcet confirmátque, ità, vt anus procidere amplius nequeat. Extrinſecus ceratum inungit, quod inflammationem ac dolorem lenit: cataplaſma imponit ex allijs decoctis in vino nigro diluto. Allium per ſe calefaciẽdi, & diſcutiendi vim habet: ſed ſi in eiuſmodi vino decoquatur, firmare quoque inteſtinum poterit. eo ſubtracto præcipit, vt homo rurſus in aquâ calidâ deſidat, quæ pituitam liquet atque abluat, ne poſſit ob acrimoniam lædere. Mixtura, quam ſubdit ex ſucco ſolani & chryſocollâ multiplicem vſum præſtat diſcutiendi, leniendi, atque inflammationem repellendi. remittitur autem chryſocollæ
20 acrimonia à ſolani facultate, ità, vt medicamentum moderatũ reddatur, quod affectam partem non mordeat. Neque mirum eſt, ſi quàmdiu inflãmatio manet, perſeuerari in cataplaſmate ex allijs calidis voluerit, quùm diſcutere (vt diximus) ſalſam pituitam poſſint, quæ cauſa inflammationis eſt. Si per hæc parum proficitur, confugit ad potionem alicuius medicamẽti, quod pituitam educat, proponítque album papauer, quod & Herculeum nominatur, & aphrodes, quòd totum ſpumans ſit: cuius ſemen pituitam purgat, in vicem cuius licet vti agarico, aut alio medicamento eiuſdem proprietatis. Rectè autem differt purgationem, neque id eâ cauſâ tantum, quòd à principio leuioribus vti conueniat: ſed quòd purgatio inter initia inflammationis (vt ipſe docuit
30 in quarto de ratione victus in morbis acutis) maximè pernicioſa ſit, quippe quæ nihil ab inflammatâ parte detrahat, & quæ integra ſunt, liquet, ac vires conuellat. iure igitur ante remedia impoſuit, quæ pituitam extenuãt, ac ſi minus educunt, certè talem reddunt, vt poſſit catharctici potione detrahi. Hæc autem multò poſt initia inflammationis ſumi voluit. Victus tenuis quorſum imperetur, dum inflammatio manet, in aperto eſt: timet enim ne copia ſuccorum ſub pleniori victu contracta inflammationem augeat.

" HInc vrinæ difficultas ſubſequitur. ob anum veſica incaleſcit, & pituita ad
" ipſam tranſmittitur, quæ vrinę difficultatem affert. hæc autem plęrunque
" vnà cum morbo finitur, quòd ſi parum ſuccedat, ad ea medicamenta venien-
40 dum eſt, quæ ad vrinæ difficultatem pertinent.

Vrinæ difficultatis, quam inflammato ano ſuperuenire dixit, nũc cauſam exponit, quæ non alia eſt, quàm quòd veſica recti inteſtini morbo afficitur. ea enim eſt coniunctio harum partium, vt non modò calor ab vnâ ad alteram transferatur, ſed materia quoque, veluti in propoſito caſu pituita, quę, cum calore ab ano ad veſicam tranſmittitur, & quia craſſa eſt in itinere, vrinæ ſe opponit, neque hanc reddi liberè ſinit, quod malum etiam incidere ait in altero genere febris ardentis, quod à ſalſâ pituitâ ſimiliter proficiſcitur. Ergo ſicuti

quùm vesicam inflammatio exercet, deiectio supprimitur, quod ipse in tertio libro prognosticorum narrauit,ita inflammato ano vrina difficulter redditur, quùm vesica(vt dictum est)afficiatur.Cessat autem hic affectus plærunque simul cum morbo, à quo prouenit, hoc est, cum recti intestini inflammatione: quod tamen perpetuum non est. solēt enim interdum affectus,qui ob consortium partem aliquam detinēt, ità eam processu temporis occupare, vt in illius morbum vertantur,& iam finito morbo alterius loci,vnde orti sunt,etiam remaneant,ac propriam curationem desiderēt.Quamobrem,si iam liberato intestino,vrinæ difficultas perseueret, ad ea confugere oportet, quæ huius mali remedia sint.si vesica calefacta est aut refrigerata,cōtraria præsidia conueniūt: si humoribus crassis atque acribus repleta,illos extenuare atque exhaurire decet.In septimo autē libro sententiarum,qui aphorismi vocātur, ad hunc morbum,potionem vini & sanguinis detractionem scripsit. vinum quidem refrigeratā vesicā idoneum est,venæ sectio,quùm eadem ob succorum copiam atque acrimoniam inflammatur.Est etiam interdum,quùm vrina acris ipsa sibi difficultatem faciat, quod aliarum partium vitio accidit, quas sanare oportet, sed nunc aliud agitur.

» QVòd si anus procidat,per mollem spongiam repellendus est, & cochleā
» illinendus,tum manibus alligatis homo paululum temporis suspēden-
» dus & concutiendus est. Sed si amplius procidit,& intus manet, ilia cingan-
» tur fasciā ,quæ ex zonā à posteriori parte dependeat:intestino introrsus com-
» pulso spōgia superdetur expressa ex aquā calidā,in quā decocta fuerit loti sco-
» bes,& eādem aquā anus perfundatur:tum ea fascia inter crura porrigatur, &
» ad vmbilicum religetur . Vbi deijciendi cupiditas sit , super asseribus,quàm
» maximè angustis desidat: si puer sit, fœminæ pedibus insidat ad genua ad-
» hærens.inter desidendum crura habeantur extenta : minimum enim hoc pa-
» cto anus delabitur.

Anus & ob pituitam,& ob inflammationem vsqueadeò interdum læditur, vt non modò procidere videatur(quod suprà posuerat) sed etiam procidat ac delabatur.quod quùm accidit,imperat,vt cochleā illitus per mollem spōgiam reprimatur.Cochlea quidem,siue tota sumatur,siue muccus duntaxat,tantam siccandi vim habet, vt(Galeno auctore) glutinosum atque altè insidētem humorem discutiat, & quod maximum est, sine morsu suum effectum præstat, quod in medicamentis requirit,quę ad anum siccandum adhibentur.Suspendi verò hominem iubet manibus alligatis,& ità concuti, vt intestinum ex ea succussione in suam sedem reuertatur.Cæterum,quùm suspenditur,ità collocandum esse,vt pedes sursum spectent, &si ab Hippocrate prætereatur, ex se tamen manifestum est: nam si aliter suspendatur, pedibus videlicet deorsum conuersis, tantum aberit, vt anus intrò reuertatur, vt magis etiam procidat. Einsmodi rationem suspendendi tradidit ad reponendū femur in interiorem partem prolapsum, quam eorum esse ait, qui videri volunt egregium aliquid præstitisse. ibi autem alligat manus ad latera, & deinde hominem suspendit capite deorsum spectante. At vbi euenit,vt amplius intestini excidat,quamuis reponatur,& in naturali statu maneat,veretur tamen,ne iterū delabatur,& ob id vinculum admouet,de quo suprà etiā tractauimus: assuitur enim fasciæ mediæ alterius fasciæ caput,ità,vt ambę simul,T.literam referāt:dein prior fascia cingitur, capitáq; in priorem partem adducta, iuxta vmbilicum nodo inter se vinciuntur:

vinciuntur:altera verò à dorſo demittitur,& inter femora porrigitur,atque ad priorē iuxta vmbilicū deuincítur,quâ faſciâ anus continetur ne procidat:præſertim quùm inter anum & faſciā ſpongia detur madefacta ex aquâ calidâ,in quâ inferbuerit loti ſcobes.habet enim ſiccādi vim & adſtringēdi modicè,ità, vt poſſit procidentē anum coërcere. quamobrē nō ſolùm ex ea madeſit ſpongia,quæ vnà cum vinculo inijcitur, ſed antè anus ipſe. Cauendum autem, vt quùm maximè,ne anus procidat,vbi homo deſidit: tunc enim ob deijciendi cupiditatem nititur,& cum deiectione ſæpè inteſtinum expellit.quod malum euitabitur,ſi homo tunc ſuper aſſeribus anguſtiſſimis conſidat,vt ſic vtrinque anus introrſum compellatur,neq; prolabi poſſit,quemadmodum in ſedili latè perforato ac patente,vbi nullâ re coërcetur. ſi puer ſit, pro aſſeribus vtendum pedibus mulieris, quibus inſidat, ità, vt dorſo & ceruice, eius genibus inhæreat. Ob eandem cauſam præcipit, vt in deijciendo crura habeantur extenta, quo habitu anus magis adſtringitur,qui contrà,ſi curuētur,relaxatur,quod ſimiliter euenit,ſi nimirū inter ſe diducantur,hoc Hippocrates ſilentio non prçterijt,quùm paulò infrà iubeat femora inter ſe deuinciri.

» QVòd ſi anus madeat,& ſaniem fundat, ſubluendus eſt vini fece combu-
» ſta, & aquâ cum myrto incoctâ : ſiccandúmque adiantum eſt & contri-
» tum ac cribro excuſſum inſpergendum. Si ſanguis profluat, iiſdem ſubluendus eſt, tum inſpergenda chalcitis iuncta cum pari portione ſcobis contritæ,
» cupreſſi,vel cedri,vel pinus,vel terebinthi: & exteriores partes craſſiori cera-
» to inungendæ.

Sæpè euenit,vt ob inflāmationem anus madeat,ac ſaniem fundat,& interdum etiam ſanguinem,quùm venarum ora ſalſo humore aperiātur,cuius mali nūc remedium proponit. Ergo quùm anus humidus eſt & ſaniem emittit,nihil aliud requirit,quàm ſiccantia & detergentia : vtitur ergo fece vini vſtâ, & aquâ,in quâ decocta myrtus fuerit.Fex quidem vini vehementer calefacit,ità, vt vrere etiam poſſit:quamobrem ſi per ſe adhibeatur,ano aliena eſt,qui citra omnem acrimoniam ſiccantia exigit : ſed frāgit eius vim Hippocrates aquam adijciens, in quâ myrtus inferbuerit, quæ ſiccandi etiam atque adſtringendi facultatē habet.tutò igitur admoueri hoc pacto vini fex poteſt,præſertim quo tempore id ani,quod prouolutum eſt,humidum eſt & ſordidū:pars enim quę ſordibus atq; humore tegitur,non ita offenditur acribus. Anus igitur vbi periculum ſit,ne putreſcat,valentius detergentia exigit & ſiccantia. Adianti verò puluis quem inſpergit,ſine morſu ſiccat. Si anus ſanguinem fundat,chalcitide vtitur,quæ adſtringendi vim habet:&ſi validior ſit,quàm vt ano conueniat, inſpergi tamen debet,vt fluentem ſanguinem ſupprimat,præſertim admixta cum ſcobe adſtringente quam mōſtrauit: ſic enim innocenter adhibetur. Ceratum verò eâdem cauſâ extrinſecus inungitur, vt inflammatio coërceatur,quæ ſolet ſub eâ curatione prouenire:craſſum verò ſumit,vt diutiùs inhæreat, ne ſi liquidum ſit citiùs diſſoluatur. redditur autem craſſiùs, vbi plus ceræ accipit vel emplaſtri. fit enim creatum, quùm eiuſmodi aliquid in oleo liquatur:vbi magis diluitur,liquidū efficitur,quali vtitur Hippocrates ad fracturas,vt à faſcijs combibatur. Adijcitur interdùm cerato pix arida, efficitúrque ceratum,quod(vt Galenus ait) πισσηρὰ κηρωτὴ nominatur.atque hoc fortaſſe nunc intelligit Hippocrates. quidquid eſt,hîc conſtat craſſiori cerato inflammationem externarum partium cohiberi.

» QVum anus procidit, & nequit ſuo loco cõſidere, laſerpitium quàm opti- 1
» mum ac denſiſſimum in minutas partes conciſum imponito, & medica-
» mentum ad nares dato, quod ſternutamentum moueat, atq; hominẽ concuti-
» to, vel aquâ calidâ abluens, in quâ malicorium incoctum fuerit, aut alumen ex
» vino albo conterito, & anum perfundito: dein pannum ſuperimponito, & fe-
» mora in tertium diem inter ſe deuincito: imperánſque inediam vinum dulce
» potui præſtato. quòd ſi ne ſic quidem aluus reſpõdeat, rubrica cum melle cru-
» do mixta inungenda eſt.

Quâ viâ reponere anum prolapſum oporteat, ſatis in prioribus indicauit: nunc, quià interdum quùm reponitur, non manet, ſed iterum procidit, alia re- 10 media adijcit efficaciora, cuiuſmodi laſerpitium eſt, quod pituitã & materiam inflammationis diſcutere atque exiccare poteſt. Quorſum verò ſternutamentum excitet, incertũ eſt, quùm quatiat corpus, & ſuccuſſu magis procidat anus & expellatur, non ſecus, quàm quæ vtero continentur, quę ſternutamento excitato Hippocrates expelli voluit. An eo nunc vtile eſt, vt id inteſtinum, quod procidit, magis delabatur, vt meliùs purgari & foueri medicamẽtis poſſit, atque ita repoſitum in ſua ſede contineri? Medicamẽta autem, quę mouere ſternutamẽtum poſſint, Galenus complura nobis tradidit, vt piper album, album item veratrum, ſuccũ cucumeris agreſtis, ſtruthium. Poſt hæc perfundit Hippocrates atque abluit anum humore admodũ ſiccãte atque adſtrigente, dein- 20 de per pannũ efficit, vt introrſum repellatur, neque amplius procidat. alligandum verò eſſe per vinculum clarè in ſuperioribus demõſtratum fuit. Iubet autem femora inter ſe deuinciri, quod antè omiſerat. Imperat abſtinentiã, ne humorum copia redundet, & ad anum concurrat: indulget autem ægrotanti in potione vini dulcis, quod pàrtim nutrit, partim ſoluit aluum, quę, ſi ne ſic quidem liquatur, mel crudum inungit, quod acrius eſt, & deiectionem educit. miſcet rubricam, quæ ſiccando atque adſtringendo plurimùm ad rem pertinet, neque patitur anum cum deiectione procidere.

» SI anus procidat & ſanguinem fundat, cortex radicis ari ex aquâ inferueat,
» dein contritus cum farina iungatur, & cataplaſma fiat, quod calidum im- 30
» ponatur. Aliud, Brioniæ albæ (quam nonnulli ψιλώθρον vocant) radices quàm
» tenerrimæ conciduntur, & in vino mero nigro auſtero incoctæ contundũtur,
» & tepefactæ illinũtur. Miſcetur etiam farina, ex vino albo atque oleo ſubacta
» ac tepida. Aliud, Cicutæ ſemen contunditur, interim vinum album inſtilla-
» tur, & tepefactum imponitur.

Egit paulò ſuprà de ano ſanguinem fundẽte, nunc ad eundem ſubijcit alia præſidia, quæ mitiora ſunt, quòd morbi conditio aſperior ſit, quàm quæ ante propoſita eſt. quandoquidem extra ſanguinis fluxùm vrget inflammatio non mediocris, ob quam anus prolabitur, atque idcirco nõ modò ſanguinem ſupprimit, ſed ſimul inflammationem lenit, exiccat, ac detergit. Farina quidẽ mi- 40 xta cum detergentibus atque exiccantibus, quùm proprietatem habeat, quam Galenus emplaſticam nũcupat, non ſolùm ſanguinem ſiſtit, ſed inflammationis impetum ac dolorem leuat. Arum & brionia alba præſtanter ſiccãt & detergunt: quòd ſi ex his conficiatur cataplaſma, quod farinam itidem accipiat, varium effectum præſtare, ac maximè idoneum eſſe neceſſe eſt. Cicutæ ſemen ſimiliter & ſanguinem ſiſtet, & inflammationem repellet. Iubet autẽ, vt hæc tepida imponantur, veritus ne, ſi frigida dentur, quod inflammatio & ſangui-

nis

1 nis profluuium exigunt,materia inflammationis,quæ crassa est, magis spisse-
tur,reddátque morbum difficiliorem.

» VBi inflammatio fit,radix hederæ in vino inferueat,ac benè cõtrita inun-
» gatur cum farinâ ex vino albo quàm optimo subacta, & adiecto pingui
» aliquo illinatur. Aliud, Mandragoræ radix potissimum viridis vel certè arida:
» si viridis sit,abluatur,concidatúrque, & ex vino diluto incocta inijciatur: sin
» arida, conteratur, & similiter detur. Aliud. imponitur cucumeris maturi pars
» interior diligenter contusa.

Nunc pugnat tantum contra inflammationem ani absque sanguinis fluxu:
10 sed quùm hæc remedia refrigerent repellántq;, magis inter initia accommo-
dantur,quàm vbi res iam tempus habet,& detergentia ac siccantia desiderat.
Cucumis maturus præter refrigerandi facultatem,aliquid etiam detergit.

» QVòd si dolor sine inflãmatione sit, litrum rubrũ,alumen, & salem com-
» burens ac diligenter conterens pari pondere inter se misceto,& cum pi-
» ce quàm optimâ iungito,linteóque excipiens imponito atque alligato. Aliud,
» capparis folia contrita in sacculum conijcito ac superdeligato, quúnque vrere
» videbuntur,summoueto & iterum imponito. si folia capparis non sint,radicis
» cortex contritus, & ex vino temperatus eodem pacto vinciatur, quod valet
» etiam ad dolorem splenis.

20 Quanquàm non sit inflammatio in ano, potêst tamen dolere, quòd à ma-
teriâ pituitosa atque acri distentus mordeatur:proximè autẽ & pituitam cau-
satur & bilem.hoc quùm accidit,acriora adhibet medicamenta, quòd non ti-
meat inflammationis feruorem,quamobrem non lenientibus pugnat,sed his,
quæ doloris causam tollunt.hæc autẽ valentem detergendi ac siccandi facul-
tatem habent.qualia adhibentur à Galeno,vbi tormina infestent, & vires ro-
bustæ sint.ea siquidẽ est propria sanatio,cùm morbi causa summouetur. Quæ
igitur primo ab Hippocrate traduntur, siccare valenter possunt, & pituitam
liquare atque absumere. Capparis quidem folia & cortex detergunt, adstrin-
gunt aliquantulum atq; etiam incidunt,ac si nascuntur in regione calidâ,pos-
30 sunt etiam vrere,quod ipse cauet summouẽs, vbi vrere videantur, atq; iterum
imponens:cortex autem validior est,quàm folia. Valet item capparis ad lienis
dolorem,siue extrinsecus imponatur(quod hîc agit)siue deuoretur,aut in po-
tione sumatur. solent enim lienis affectus à crasso ac glutinoso humore profi-
cisci, quem capparis incidit,discutit, atque extenuat, itá, vt (Galeno auctore)
aptetur lieni, vt quiduis aliud.

» INter hæc cataplasmata,quæ refrigerant,fluxum prohibent: quæ calefaciũt
» & molliunt, digerendo idoneasunt: quæ proprietatẽ habent ad se trahen-
» di, siccant atque extenuant. oritur autem hic morbus, quùm bilis & pituita
» eam sedem occupant. Vbi anus inflãmetur,inungatur mixturâ, quæ resinam,
40 oleum,ceram,plumbi recrementum atque adipem accipiat, quæ calefacta li-
» quentur atque illinantur.

Quod inquit[inter hæc cataplasmata]non tantùm ad ea refertur,quæ pro-
ximè,sed communiter ad ea,quæ hactenus ad anum habita sunt,ex quorũ vi-
ribus effectum recenset,quod illis consentaneum est,quæ à Galeno in primis
libris de simplicium medicamentorũ facultate proponuntur. si quis autem in-
telligere velit,quæ nam ea sint,quæ repellere ait, tum digerere,aut extenuare,
legat,quæ antè declarata sunt,quùm vniuscuiusq; vires sigillatim exposuimus.

Atqui vitium hoc, quod suprà fieri demonstrauit à pituitâ salsâ, nunc nasci ait à bile & pituitâ simul. quoniàm idem sequitur, siue pituita cum bile iungatur, siue putrescens salsa fiat: incenditur enim, quùm propositum ani morbum infert. Quod in fine adijcit ad inflãmationem ani, accipere debemus, quùm dolor accedat: nam alioquin, si citra dolorem fit, per ea sanatur, quæ in prioribus tradidit, quùm cataplasmata ex hederâ & ex farinâ superinduxit. Ergo, si inflammatio sit cum dolore, grauiori scilicet, quùm nũquàm dolore penitus vacet, hæc mixtura vtiliter inungitur. mollit enim ac leuat inflammationem sinè morsu: quod Galenus seruari voluit, quantum fieri potest, vbi pars aliqua doleat simul & inflãmetur: iubet enim in septimo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium, vt mitiora dentur, siquidẽ quæ valida sunt, inflammationis feruorem intendunt, quamobrem incipiẽdum ait à modicè calidis & valdè humidis: dein paulatim transeundum ad ea, quæ crassiora sunt & ficciora: postremò relaxantibus ac mollientibus pugnandũ. Proposita igitur mixtura maximè ad rem facit, scilicet ad inflãmationẽ cum dolore præsertim in ano, ad quem aptantur mitiora præsidia, & quæ nullũ inferant mordentium sensum. Accipit hæc compositio plumbi recrementũ, quod sine vllo morsu siccandi vim habet, & quod expeditissimũ est, cum alijs liquatur, quare ex omnibus fit medicamẽtum maximè idoneum. Galenus ad hũc vsum emplastrum inijcit diachalciteos ex rosâ vel alio liquatum.

FINIS LIBRI DE FISTVLIS HIPPOCRATIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Hippocrates de vulneribus capitis

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE, CVM EIVSDEM VIDII COMMENTARIO.

COmpoſuit Hippocrates librum vnum de articulis, alterũ de fracturis, vbi latè indicauit, quæcunq; ad oſſa, tum fracta, tum prolapſa pertinerent, illis exceptis, quæ capiti accidunt: hæc, quia vinciendi rationem, & totam ferè curationem diuerſam exigunt, ſeparatim in hunc librum contulit: quem inſcripſit περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων. nos vertimus de vulneribus capitis. τρῶμα enim, ſiue τρῶμα (vt ſæpe Galenus teſtatur) vulnus ſignificat: quod in capite, vel in ſola carne eſt & cute, vel vſque ad os penetrat, hoc autem interdum læditur, interdum inuiolatum ſeruatur, ſi in ſola carne eſt & cute, ad librum Hippocratis de vlceribus pertinet, ſi vſque ad os penetrat, tractatur in hoc opere. Nec eſt quòd dubites, ſit ne germanum Hippocratis, quandò in eo traditur, quod in alijs libris, qui de articulis & de fracturis ſunt, reſtabat ſcribendum, & tam ſententiæ, q̃ ſtilus ab Hippocrate ipſo non abhorrent. Quam rem comprobat etiã Galenus, qui in ſexto de ratione curãdi doctrinã hanc, & eam, quæ eſt in libro de fracturis, perfectam fuiſſe ab Hippocrate teſtatur, & huius operis explanationem, quã pollicetur, ſe feciſſe autumat, eiuſq; meminit pluribus locis, qui à nobis adducẽtur, vbicunq; aptari ad exponendã mentem Hippocratis videbũtur. Voluimus autem non ſolùm interpretis officio fungi è græco in latinum vertentes, ſed commentaria quoque de noſtro adijcere, vt multa aperiamus, quæ obſcurè ab Hippocrate traduntur: & ſiqua deſint aliundè à Galeno & idoneis auctoribus petamus. quod minimè opus eſſet, ſi extaret, quam Galenus exarauit, explanatio: nunc quoniàm tanto hominũ detrimento nulla extat, ſatiùs duximus has noſtras annotationes (quæcunq; illæ fuerint) edere, quàm pati, vt, quæ nos multis vigilijs multóque labore animaduertimus, ab altero & labore & vigilijs itidem comparẽtur. Spero equidẽ non ingratas fore, præſertim cum curationem, quam ſcribit Hippocrates ad vulnera capitis, ſigillatim cùm ea conferamus, quæ à noſtri ſeculi chirurgis frequentatur: quæ dij boni quantum diſtat? id quanquàm explanationis fines excedit, operæprecium viſum eſt, ne tantâ noſtrâ pernicie perpetuo verſari in iiſdem erroribus cogamur, qua in re Galenum ipſum ſequimur, qui, quamuis explanationis legem ferat, interdum tamen ipſam tranſgreditur. Sed iam iam Hippocratem audiamus.

HOminum capita nihil ſunt inter ſe ſimilia.

Capitis naturam proponit, antequã eius vitia & curationem doceat, quod in alijs quoque corporis partibus facere conſueuit, qui, quùm de manu, pede, cubito, genu, tractat, priùs eorum naturam exequitur, deinde ad affectus & curationem tranſit. ignotâ enim naturâ partis, quî fieri poteſt, vt vel vitiũ, vel curandi ratio intelligatur? Quare perſpicuum eſt nonnulla, quæ in quodã exemplari ante propoſita verba à principio leguntur, aduentitia eſſe, & nullo modo Hippocratis. alioquin priùs traderet præcepta ad curãda, & dignoſcẽda vulneta capitis, deinde eius naturam indicaret, quod maximè abſurdum

est,præcipuè cum eadē magnâ ex parte in sequentibus scribantur. adde quod 1
illa propositis minimè connectuntur. Atque idcirco eam nos probauimus lectionem,quam & ratio cōfirmat, & exemplaria vetustissima habent, vt Hippocrates ita ordiatur [hominum capita nihil sunt inter se similia.]

Varietatem capitū in hominibus maximā esse indicat Aristoteles in primo de historiâ animaliū.Hanc autē intelligūt omnes,qùm passim ea rotūda cōspiciant,oblonga à priori,vel à posteriori parte,vel vtrinq; prominētia,& plus & minùs,adeò,vt difficile sit homines similis capitis reperire.sicq; accipienda est sentētia Hippocratis,vt capita hominum nihil sint inter se similia,hoc est, vt valdè inter se distent,quod planum erit, si ad brutorū capita comparentur, 10
quæ ferè consimilia intuemur.Neque credendū est Hippocratem voluisse nihil prorsus simile in hominū capitibus inueniri,sed,quemadmodū in illis sententijs, quas aphorismos vocauit,quæ plærunq; accidunt,quasi perpetua scribit,ita nunc,quę valdè solent inter se discrepare,nihil habere similitudinis ait. Datur itaque caput,figurâ & modo verè medium,quod pilam ceream vtrinq; compressam refert,atque hic habitus capitis optimus est,qui ab eo recedit,vitiosus:recedit autē casu aliquo,quemadmodū illis, quos dixit in libro de aëre loco & aquâ capite oblongo esse,quod statim natis cōprimeretur:recedit item vitio potentiæ corpora nostra componentis,tum materiæ,quæ modò superat, modò deficit, modò minùs idonea est. pergit autem à dissimilitudine figuræ 20
ad suturas,quæ plærunque pro huius varietate mutantur : plurimùm verò cōferunt,ad cognoscenda & curanda vulnera capitis.

NEc suturæ caluariæ omnibus eodem loco.

Suturarum caluariæ,nec certus est numerus, nec certa sedes, quā rem Hippocrates proximè indicat earum persequēs varietatē. videmus interdum, sed raro,caput solidū sine suturis.non quo non ibi sint suturæ,quia esse necesse est,vt & cerebri vapores,& illi, qui in toto corpore sursum ferūtur,exitum habeant, transireq; possint tam ligamēta, quibus membrana,quę sub cute caluariam tegit,& ea,quę sub caluaria cerebrū complectitur,inter se connectuntur, quàm venæ,per quas alimentū subministratur,ad hæc,vt membrana,quæ super caluariam est,producatur:sed,quo sint adeò compressæ, vt caput solidum 30
prorsus appareat. Contrà nonnunquàm suturæ complures sunt, atque ita manifestæ,vt caluariæ ossa dehiscere magis, quàm cōmitti inter se videātur, aliæ his interiectæ sunt,& tanquàm mediæ,quæ duntaxat rectè se habent,neq; caput ita obnoxium reddunt aut morbis,qui ab interioribus causis oriūtur,sicut priores,aut exterioribus noxis,sicut posteriores. Similiter tamen se habent suturę in viris,atque in fœminis:nullū enim discrimen,aut oculis ipsis videmus, aut ab Hippocrate vel Galeno notatū legimus.quāquàm Aristoteles in primo de natura animaliū suturam fœminę vnam in orbem ponit:viri autem tres simul coeuntes,cui non subscribimus,sed sensum magis sequimur, quem quùm 40
ipse docuerit rationi anteponendum, quanto magis auctoritati præferemus? Ergo quod ad suturarum numerum & positionem pertinet, vbi caput optimi habitus sit, vt(quēadmodū diximus) à priori & à posteriori parte promineat, tres habet suturas, vt Hippocrates etiā mōstrabit,quarū vna procedit à priori parte transuersa,quā coronæ collocabātur:altera in occipitio similiter trāsuersa ad figuram græcę literæ .Λ. tertia per mediū caput in longitudinem fertur, & ad vtranque trāsuersam terminatur.quo fit,vt tres simul. H. literam referant.

nōnunquàm

1 nonnunquam etiam futura, quæ in longitudinem tendit, non terminatur ad eam, quæ transuersa à priori parte progreditur, sed vlterius porrecta inter supercilia desinit. Præter has ternas sunt etiam aliæ capitis suturæ, vt in malis & in illis ossibus, quæ à lapidis similitudine λιθοειδῆ nuncupantur (hæ modo dici debeant suturæ) quarũ non meminit Hippocrates, de tantùm enim illis loquitur, quæ caluariâ continentur. Quòd si caput vtrinque non promineat, sed vel alterutra, vel vtraque prominentia desit, quo pacto seruetur, & sedes & numerus suturarum, nunc explanat, inquit igitur.

» SEd qui in priori capitis parte prominentiam habet (est autem prominẽtia
10 id ossis, quod præter aliud rotundũ extat) huic suturæ caluariæ. T. literam
» repręsẽtãt, quùm breuior linea sita sit super prominẽtiâ transuersa, altera per
» mediam caluariam perpetua in longitudinem ad ceruices procedat. Cui pro-
» minet pars capitis posterior, suturæ contrariâ ratione, atque in priori conspi-
» ciuntur: nam breuior linea transuersa super prominentiam fertur: longior per
» mediam caluariam ad frontem perpetua. At si caput vtrinque: & à priori & à
» posteriori parte promineat, suturę. H. literæ similitudinem habent, & ex lineis
» longiores transuersæ super vtranque prominentiam progrediuntur, breuior
» per mediam caluariam in longitudinem ducta ad vtranque longiorẽ lineam
» terminatur. Caput, quod neutrâ parte prominet, suturas habet ad imaginem
20 literæ. χ. alterâ linea transuersa ad tempus tendente, per mediam caluariam in
» longitudinem alterâ.

Proposita verba clariora sunt, quàm vt enodationẽ requirant, illud tantum adijciam, non mirum esse, si, vbi vna prominentia desit, suturæ mutentur: hæ siquidem & alijs de causis factæ sunt, & eâ potissimum, vt vapores exitum habeant: quamobrem, vbi capitis atq; idcirco cerebri modus & figura mutetur, necessẽ est, numerus quoque suturarum, & sedes moueatur. vapores enim, qui à cerebro excitantur, pro amplitudine eius atque exiguitate, proq; situ in hac parte magis quàm in illâ, & pluribus, & paucioribus suturis egent, & alio atq; alio loco collocatis: hisq; interdum non serræ, sed vnguis vel cunei speciẽ va-
30 riè referentibus. Hic autem est vnus ex locis, qui cogũt nos fateri librum hunc esse, quem Hippocrates composuit de vulneribus capitis, cùm proxima verba nono libro de vsu partium à Galeno omnia laudentur, vbi præter quatuor capitis figuras, quas Hippocrates narrauit, indicat quintam posse animo cõcipi, sed re vera non inueniri, vt scilicet vtrinque à temporibus promineat.

» POrrò caluaria media duplex est, ossaque eius, & à summâ parte, qua carne
» contegitur, & ab imâ, quâ cerebri membranã contegit, durissima sunt ma-
» ximè dẽsa & leuia, sed quùm à summâ & ab imâ discedis, ex durissimis & ma-
» ximè densis, minus densa, mollia magis, & caua inuenies vsque ad interiorem
» partem, qua inter se connectuntur: hæc autem maximè caua est, mollissima &
40 spongiæ similis.

A suturis caluariæ ad ossis naturam transit: & primò mollitudinem, & duritiem, deinde crassitudinem & tenuitatem exequitur, vt inde prognostica signa & morbum colligat. os igitur medium duplex esse demõstrat, sic, vt tam summa pars, quæ membranâ proximè cingitur, deinde verò carne: q̃ ima, quæ crassiorem cerebri membranam complectitur, durissima sit maximè densa & leuis: interior verò, caua, mollis, & spongiæ similis, quod necesse fuit propter vapores cerebri tenuiores, qui, quãuis per suturas cum crassioribus digerantur,

non tamen adeò,quin opus fuerit in totâ caluariâ alijs foraminibus,non rectis 1
ſicut in cribro(quod nonnulli affirmarunt)ſed,quemadmodũ in ſpongia tortuoſis,ne ſine vllâ morâ aër protinus ad cerebrum aſpiraret. Cęterum leuẽ eſſe ſummã partẽ & imam oportuit, ne ſi foraminibus aſpera & inæqualis fuiſſet, membranã exaſperaſſet. Caluaria ergo media duplex eſt, neque aliter eſſe potuit:nam craſſa & denſa caput nimium oneraret,denſa ac tenuis breuitate itineris,per quod telũ tranſeundum eſſet,fracturâ periclitaretur. Reliquum ergo fuit, vt craſſa eſſet, & minimè denſa,ac propterea duplex, vt ab interioribus partibus rara ſpongiam referret,tum propter locũ, quem facit cerebri expirationibus,tum,ne põdere ipſo læderet,ac ne fracturę obnoxia eſſet,ab exterio- 10
ribus denſa. Addit Hippocrates [leuis] quam rem exprimit vocabulo ὁμοχροίη, quod apud ipſum leuitatem ſignificat,& æqualitatẽ corporis, non ſimilitudinem coloris,vt quibuſdam placuit χροιῆς nomine deceptis,id vel ex eo cõprobatur,quod apud eundẽ Hippocratem in libro de fracturis legitur,vbi eos reprehendit,qui brachium pronum alligabant: mouebantur autẽ eo, quòd brachio ita figurato,partes æqualitatẽ ſeruarent,quam ibi ὁμόχροιαν nominat. χροιὴ enim non tantum colorem,ſed corpus etiam ſignificat,quemadmodũ & χρώς, à quo deducitur,vt apertè colligitur ex Theocriti pharmaceutria,quùm ait.

Αἰ αἰ ἔρως ἀνιαρὲ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα,
ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας? 20

» QVin & vniuerſa caluaria à ſummo & ab imo,parte exiguâ admodũ ex-
» ceptâ,ſpongiam repręſentat,plenáque eſt carunculæ ſimilis,madentíſq;,
» quæúe, ſi digitis teratur,in ſanguinẽ vertitur. Diſcurrunt etiam in oſſe venulę
» tenues ſanguinis plenæ. Quod igitur ad duritiem mollitudinem & cauitatem
» attinet, caluaria ſic habet.

Caluaria non ſolùm media , quam duplicem poſuit , ſummâ & imâ parte exceptâ,rara eſt,& ſpongiæ ſimilis : ſed vniuerſa etiam, quanquàm id magis perſpicuum eſt in medio. Igitur caluariæ os, præter tenuiſſimam partem à ſummo,hoc eſt,ab exteriori parte,& ab imo, hoc eſt, verſus cerebrum inſtar ſpongiæ totum cauis & foraminibus diſtinguitur : cauſam ſuprà narrauimus. 30
continentur autẽ huiuſmodi cauis humidę carunculæ ſpongię ſimiles,molles nimirum & raræ,quæ digitis attritæ reſoluuntur in ſanguinẽ:præſtant autem id,quod cęteris oſſibus medulla,nempè alimẽtum:oſſa enim quæ medullâ carent,rara ſunt & plena foraminum, quibus materia quædam includitur, medullæ nõ diſſimilis, vnde ali poſſint. Hic quidem eſt præcipuus carũcularum vſus:cui addere id poſſumus, quod ſicut architecti fornices inanibus teſtis referciunt,ne pondere ipſo ruant,ſic natura carunculis raris ac mollibus caua oſſium compleuit,vt citra oneris violentiam plena ſint. Materiam verò carũculis impertiunt venæ illæ tenues,quas ait in oſſe diſcurrere. Hactenus de mollitie cauitate & duritie oſſis. 40

» QVod ad craſſitudinem & tenuitatẽ,ex vniuerſo caluariæ oſſe id tenuiſſi-
» mum eſt,& infirmiſſimum,quod inter frontem & verticem eſt, idemq;
» pauciſſimâ & tenuiſſimâ carne contegitur. hac itẽ parte plurimũ cerebri ſub-
» eſt. Quamobrem vbi vulnus ac telum æquale ſit,vel etiam minus,ictus ſimilis
» aut leuior,os hac parte magis colliditur,finditur ac deſidit,in quo caſu res ma-
» gis ad interitũ præcipitat, maiori negocio curatur,& vitatur mors,quàm cùm
» id incidit qualibet aliâ capitis parte . Ex pari item vulnere, pari ictu, vbi alio-
quin

quin plaga lethalis ſit, homo celeriùs moritur, cũ hâc parte caluariæ percuſſus eſt,q̃ cùm aliâ quauis, quoniã cerebrũ inter frontem & verticem celerrimè ac maximè ſentit id malũ,quod accepit os & caro: tegitur enim hâc parte oſſe tenuiſſimo,carne itẽ paucâ,plurimũq; cerebri inter frõtem & verticẽ cõtinetur.

Natura,quę nihil agit fruſtra,quáúeHippocrates iuſtiſſimã appellauit,os,qđ in vertice,& quod inter hũc & frontẽ eſt,nõ immeritò tenuiſſimũ fecit,atque infirmiſſimũ:hęc enim inter alias partes ictibus minimè eſt opportuna, atque idcirco muniri nõ debuit craſſo & robuſto oſſe,qđ fruſtrà oneri fuiſſet. Quãuis autẽ Hippocrates inter frontẽ & verticẽ eſſe iſtiusmodi os dixerit,nihilominus in vertice etiã tale reperitur, qđ nõ tãtùm à Galeno didicimus, ſed ipſis quoque oculis intuemur. Tantũ id,quod ſubdit [hâc itẽ parte plurimũ cerebri ſubeſt]refertur ad eã regionẽ dũtaxat,quæ eſt inter frontẽ & verticẽ. At cum partis natura,vbi cognita eſt,nõ modò curationẽ indicet, ſed multũ quoq; ad noxę cognitionẽ,atq; ad prognoſticationẽ cõferat, Hippocrates ex tenuitate atq; infirmitate oſſis inter frõtem & verticẽ,atq; ex eo,qđ ibi plurimũ cerebri ſubeſt,cuius momenti,plaga ſit eius loci demõſtrat,quę res etiã ad exprimendam partis naturã cõducit. inquit ergo,à ſimili plagâ,telo, ictu,aut etiã leuiori os hâc parte collidi,findi magis & deſidere,tum malum pernicioſius eſſe, atque ægriùs curationẽ admittere,& vbi vulnus alioquin lethale ſit,hominẽ celeriùs decedere ,q̃ vbi aliâ quauis percutiatur. cauſa, quãobrem hoc accidit,& per ſe nota eſt,& ab ipſo declaratur. Quod aũt ait[os hâc parte magis colliditur,finditur & deſidit]fortaſſe obſcurũ videbitur,cùm nõ ità cõſtet,quæ vitia his vocabulis ſignificentur:cumq; nõnulla alia vitiorũ genera ſub ictu oſſibus incidãt,quæ hic omittit. Nos in ſequentibus cũ quinque modos exponemus, quibus Hippocrates voluit os caluarię violari,quid hæc ſibi velint aperiemus. nũc tantũ indicaſſe ſufficiat ex modis, quibus percuſſa caluaria lęditur,ternis, quos nũc propoſuit,magis patere os,quod à priori parte eſt,minùs qđ à poſteriori. Sed os verticis,quia tenuiſſimũ eſt,faciliùs finditur & colliditur, ſiquidẽ eiuſmodi ictus ſub graui telo incidit: hoc aũt magis lędit,qđ tenue,q̃ qđ craſſũ eſt. Reſtãt alij duo ictus,his quę oſſa magis pateãt,in ſequentibus apparebit.

EX cęteris os temporũ infirmiſſimũ eſt,ꝙ maxilla in tẽpore quùm caluariã cõmittatur,& ſurſum ac deorſum moueatur articuli modo, quòd iuxta ſit iter,per quod facultas audiẽdi eſt, quod vena caua & valida per tẽpus intẽdat.

Inter caluarię oſſa infirmiſſimũ ponit id, qđ eſt inter frõtẽ & verticẽ, quod tenuiſſimũ quoq; eſſe iã narrauit inter alia deinde id,qđ eſt in tẽporibus. Nos antè cuiuſmodi ſit hoc os explanabimus , deinde ſentẽtiã Hippocratis aggrediemur. A poſteriori parte capitis ad eã ſuturã,quę gręcã.λ.literã refert, terminatur quoddã os duriſſimũ,ac lapidi ſimile,qđ duos exigit ꝓceſſus, alterũ ſtilo,alterũ extremæ mãmillę nõ diſſimile,iuxta quos ſitũ eſt foramẽ auris:idem os,cùm verſus priorẽ partẽ intendit,tertiũ proceſſum exigit, qui cũ genæ oſſe iunctus iugale os ꝓducit:cùm vero ad ſuperiora porrigitur,in tẽpore cũ ſuperiori capitis oſſe cõmittitur,ità,vt vtrunq; tenuetur ad modũ ſquamę,& inferius ſuperiori inſidat,Hoc itaq; os variũ eſt,in tẽporibus autẽ infirmiſſimũ,nõ ſolùm ſi ad alias ſui partes,ſed etiã ſi,illo excepto,quod inter frõtẽ & verticem eſt,ad cætera caluariæ oſſa cõparetur. Hippocrates huius rei tria cauſatur, cõmiſſuram cum motu maxillæ, foramen auris, & grandiorem venam, quæ per tempus fertur:hæc vnà cum oſſis infirmitate ipſum quoq; locũ infirmiſſimum

reddunt. Maxilla quidẽ, quùm in cauo eius ossis altero processu, insinuatur, efficit, vt os ob cauũ illud imbecillius fit, & locus propter musculos, quibus continetur periculosiùs lædatur, ac propterea debilior sit. Ob auris verò foramen os ictui minùs resistit, q̃ si solidum esset: prȩterquàm quod neruus, per quẽ audiẽdi facultas nobis datur, quùm iuxtà sit, huic loco maius periculũ affert, vbi vulneretur, ac propterea illum reddit infirmiorẽ. Quod pertinet ad venã, quæ per tẽpus fertur, scire licet præter alias, quȩ à maximâ illâ venâ cauâ diducũtur ad collum quatuor oriri, quas σφαγιτίδας nuncupãt, duæ per interiora procedũt, totidẽ per exteriora, vtræq; capitis & colli partes nutriunt, sed illæ altiores, hæ verò summas, & per tẽpora quoq; feruntur, atque ibi grãdiores sunt. Hippocrates cauas venas intelligit grãdes, quæ sunt etiã validiores: nam & vena illa, quæ oritur à gibbâ iocinoris parte, quod sit omniũ maxima (auctore Galeno) dicta est caua: illius etiã venȩ, quæ per tẽpus intendit, particula propè maxillæ cõmissuram intrò ad cerebrũ fertur. Cum venâ item arteria nõ dissimilis magnitudinis per tẽpus procedit: venas enim & arterias ferè vbiq; iunctas videmus, & apud veteres sub nomine venȩ arteria etiã cõprehẽditur. Vena ergo & & ꝓpter consortiũ cũ cerebro, & propter suã magnitudinẽ efficit, vt locus nõ sine magno periculo violetur: atq; idcirco imbecillior sit, qđ infrà etiã demonstrat, quã de plagâ à medico incidẽda: cauet enim, ne regio, quȩ iuxta tẽpus est, incidatur ob venã, quæ per eã partẽ porrigitur, subditq; periculũ esse, ne si vna pars secetur, altera neruorũ distẽtione prehẽdatur, qđ suo loco explanabimus.

" EX vniuersâ caluariâ id, qđ post aures & verticẽ est, robustius est, & carne cõ
" tinetur copiosiore atq; altiore, q̃ omne id, quod à priori parte est. Quocirca
" vbi vulnera ac tela paria similiaq; oĩa sint, vel etiã maiora, atq; homo ȩqualiter,
" vel etiã grauius ꝑcutiatur, hâc parte caluariæ minùs finditur & colliditur: ac si
" alioqn ex vulnere homini intereũdũ sit, noxâ ĩ posteriori parte existẽte diutius
" trahitur, cũ os ob crassitudinẽ diuturniori tẽpus cõtrahat, & inferiùs ad cere-
" brũ transfundat. Prȩtereà hâc parte minùs cerebri subest: & plærũq; ex ijs, qui
" posteriori caluariæ parte vulnerãtur, plures mortẽ euadũt, q̃ ex ijs, qui ĩ priori.

Proposito osse tenuissimo nimirũ inter frontẽ & verticẽ, atq; in tẽporibus, restabat & id, qđ à priori, & id, quod à posteriori parte est, hæc inter se collata mirâ nũc breuitate cõplectitur, simul & eorũ firmitatẽ, & vtrũ firmius sit demõstrãs. inquit ergo os, quod post aures & verticẽ est, hoc est, in occipitio, valentius esse, q̃ omne id, quod à priori parte: hoc autẽ ipsis oculis patet: nã quod post aures est, lapidi similius videtur, q̃ ossi: quod post verticẽ, similiter crassũ & dẽsum est: quod in frõte, si, cum osse tẽporũ cõferatur, & cum eo, quod situ est inter frontẽ & verticẽ, firmũ est crassum ac dẽsum, si cum eo, quod secundũ aures & verticẽ, tenue atq; infirmũ. Meritò igitur inquit posteriorem partem collidi minùs & findi (nam de alijs, quȩ prȩter fissa & collisa, sub ictu caluariæ accidũt, paulò pòst tractabit) quàm priorem, atque ex plagâ posterioris partis, vbi alioquin mortifera sit, hominem tardiùs decedere: cuius rei causam ponit crassitudinem ossis, quod ꝓus diuturniori tẽpore cõtrahit, & ad cerebrũ transfundit. osse quidem purulẽto subiectã membranã ac cerebrum ipsum affici, & ægrũ consumi nemo dubitat: quâ ratione autẽ os purulentũ reddatur, abundè in sequentibus ab Hippocrate exponitur, quùm præcipit, vt rectè carnem curemus, ne os fusa inde sanie corrumpatur: neque enim ita dẽsum est, quin suis foraminibus saniem admittat, quæ tẽpore ipsum efficit purulẽtum, idẽ docuit in libro

1 in libro de fracturis, vbi deligandi rationē tradens inquit [si minùs rectè alligemus,periculū est,ne os corrumpatur,sanie à carne ad ipsum expressā] & nō multò pòst[si fractura vtrinque vinciatur,sanies ad ossa feretur,eaq; abscedēt, quæ minimè abscessura fuissent.]Iam verò os,quod crassum est,& densum longiori tēpore purulētum fit,quùm non ità facilè vitietur sanie defluente. Quod postremò scribit plures mortē euadere ex ijs, qui posteriori parte capitis vulnerantur,euidentissimū est:quia minùs cerebri occipitio subest, nō enim prominet æquè atq; in fronte,id item,quod subest,ob crassitudinē ossis non æquè sub ictu violatur,neque ità periculosè læditur atque in fronte. Quacūque autē
10 parte cerebrum vulneretur,si telum altè insederit(teste Hippocrate) res lethalis est.ex ijs,quibus telum summā cerebri partem duntaxat attigerat, Galenus aliquot vidit conualuisse,quāuis & iuuenem quoque scribat Smyrnæ in Ioniâ sanatū,cui telum vsque ad alterū ex anterioribus cerebri vētriculis penetrauerat:subdit tamen, si vterq; vētriculus vulneratus fuisset, ne paruo quidē tēpore seruari hominē potuisse:sed hęc rarissima sunt. Cerebri igitur vulnus lethale est, cumq; magis hoc incidat in priori parte,q̄ in posteriori,nō immeritò ait plures mori ex ijs,qui priori parte capitis vulnerātur,q̄ ex ijs,qui in posteriori.

» HYeme autem offensus diutius viuit,quàm æstate, vbi alioquin ex vulne-
» re,quacunque parte capitis fuerit,interiturus sit.

20 Voluit Hippocrates corpora nostra calore innato sustineri,ab eoq; naturales omnes actiones prouenire,& morbos exolui,cùm pus moueat,molliat,extenuet,dolorē tollat,neruorū rigori & distētioni medeatur:fracturis deniq;& vlceribus remedio sit,eūdémque hyeme potentiorē esse,q̄ æstate: causam nos docuit Aristoteles, quùm tradit calorem in vnū coactum augeri : cogi autem, quùm refugiat ambiēs frigus. Quāobrem nihil mirū, si vbi vulnus mortiferū sit,æger diutiùs viuat hyeme,q̄ æstate. Constat enim naturalē calorem, quùm soluere morbum nō valet,certæ vitæ spacium porrigere,magísque,vbi magis abundet & potētior sit,quod hyeme fieri ostendimus. Cur autem in libro de vlceribus plęrisque dicat magis prodesse calidam tempestatem, q̄ hyemē,nisi
30 in capite sint & ventre,tunc enodauimus,quùm eum locum explanauimus.

» VT autem os sub telo acuto ac leui incidatur duntaxat,neque findatur,ne-
» que collidatur,neque desidat,in priori ac posteriori parte capitis similiter
» accidit:at mors non æquè inde sequitur,neque etiam si sequatur.

Diximus caluariā pluribus modis vulnerari,atq; horū nōnullis magis patere priorem partē,q̄ posteriorē:magis enim finditur,colliditur & desidit : nōnullis similiter vtranq; exponi,quod in eo euenit,quē proximis verbis demōstrat : sub telo enim acuto & leui æquè inciditur pósterior pars ac prior , si de osse inciso tantùm loquamur,quod non findatur, non collidatur,non desidat. Videtur autē hic locus aliquātum obscurus,sed aliquid luminis afferemus,vbi
40 hos modos sigillatim exponemus. Quod subdit [At mors non æquè inde sequitur,neque etiā si sequatur]duo notat,& eiusmodi casum non similiter perniciosum esse in posteriori parte,vt in priori:neque pariter mortē afferre, vbi ad interitū præcipitat,hoc est,non eodē tēpore,sed maturius decedere,quibus anterior caluariæ pars incisa est,vt suprà quoq; demōstrauit,cùm de eâ loqueretur,tardiùs quibus posterior. Causa in aperto est,cùm priori parti plus cerebri subsit,& id, quod subest,noxā magis ac celeriùs sentiat.os autē,quod in posteriori parte est(vt anteà dixit)diuturniori tēpore pus cōtrahat,& ad cerebrū

trāſfundat. Adiecit hæc, vt ex naturâ loci nō modò indiciū vulneris & curan- 1
di rationem colligat, ſed prognoſticationem quoque, atque hæc ipſa ad inue-
ſtigandā naturam partis etiā cōducit, quo nomine ab Hippocrate hîc traditur.

„ SVtura, quæ nudato oſſe in plagâ conſpicitur, quacunque parte capitis vul-
„ neratā telum futuræ inſederit, ad reſiſtendum & ictui & telo infirmiſſima
„ eſt, vt, quùm maximè, vbi regio inter frontem & verticem, quâ caput infirmiſ-
„ ſimum eſt, percuſſa fuerit ad ſuturas, quas telum attigerit.

Quùm capitis naturā proponeret, vt inde eius affectū cognito poſſemus & opem afferre, & quod futurū eſſet prędicere, de ſuturis primò tractauit, poſteà oſtendit ex partibus oſſis, quænam periculoſiùs lædantur: nunc ad ſuturas re- 10
uertitur, ſimiliter periculū oſtendens: ait enim eum locū, qui ſuturis cōtinetur valde imbecillum eſſe ad reſiſtendū tam ictui, q̄ telo: addit autē maximè infirmas eſſe eas ſuturas, quæ ſunt inter frōtem & verticem, quam partem infirmiſſimam poſuit. quod clarius eſt, quàm vt diſputationem poſtulet: nam quis dubitet, ſi ſutura per ſe infirma eſt, infirmum item os, quod inter frontem & verticem, vbi hæc in vnum concurrant, locum infirmiſſimum fore. quamobrem infrà, quùm agit de ſectione oſſis, cauet, ne ibi ſecetur, vbi ſutura eſt.

„ VVlneratur autem caluarię os tot modis, ſuntque vniuſcuiuſque modi vul-
„ neris, ſpecies fracturæ plures.

Hactenus caluariæ naturā, quod ad ſuturas pertinet, atq; oſſis habitū & firmitatem pręfatus, ad eius iam affectus aggreditur, affectus inquā ſub ictu incidentes (nanq; hos duntaxat operis inſcriptio pollicetur) quorū varios eſſe modos ſcribit, & ſingulos diuidi in ſpecies plures. modos hîc intelligere debemus quaſi genera ſeu differentias ipſorū affectuum: ſic enim vocabulū τρόπος, id eſt, modus à Galeno exponitur in libro de officinâ medici, vbi hunc Hippocratis locū adducit. inquit igitur Hippocrates caluariæ os tot modis vulnerari, quot proximè ſubijcit. Sed, quùm res per ſe difficilis ſit, & locus admodū corruptus, atq; obſcurus, ne laboremus ſimul in re ipſâ aperiendâ, & in verbis Hippocratis enodandis, ſatiùs arbitramur aliquantiſper ab Hippocratis oratione digredi modos ſingulos enarrantes, deinde ad eam reuerti. 20 30

Caluaria (ſicut infrà ex Hippocrate colligitur) pro teli ictus atq; oſſis varietate variè frangitur: Galenus tam in libro de morborū cauſis, q̄ in ſexto de ratione curandi eius rei tria tātùm genera propoſuit, vbi videlicet, caluaria colliditur, finditur, vel ità inciditur, vt in oſſe appareat, qua telū inſederit. Nōnulli plura alia adſcripſerunt, quæ ad illa tria quaſi partes ad genera, aut quaſi cōpoſita ad ſimplicia referuntur. Primū ergo fracturę genus apud Galenū eſt, vbi os colliditur, quod plęrunque accidit tenerâ ætate ſub telo graui ac retuſo. Teli autem nomine nunc intelligi volo, non modò id, quo alter alterū vulnerat, ſed quod ſuper hominem incidit, vel ſuper quod ipſe cadit. atq; hoc genus propriè dici fractura non deberet: nō enim frangitur os, ſed potiùs deprimitur, ſub fractura 40
tamen cōprehenditur, quatenus aliquo modo continuū ſoluitur, quod malū in oſſe fractura nūcupatur: quare infrà quoque ab Hippocrate colliſum os ad fractum, quaſi ſpecies ad genus refertur. Alterum fracturę genus ponitur à Galeno, quùm os finditur, idq; ſimiliter graui telo ac retuſo accidit, & ferè vbi ætas induruit. hęc autē duo mala colliſum, ſcilicet & fiſſum, non ità fiunt in poſteriori parte ob craſſitudinē oſſis, vt ab Hippocrate docemur. at roget quis quonā pacto hoc genus ſimplex ſit, cureturq; à Galeno in ſexto de ratione curādi

fiſſum

1 fiſſum ſimpliciter,quod minimè colliſum ſit:quùm Hippocrates nõ poſſe findi os velit,niſi collidatur. Huic dubitationi optimè occurremus,ſi (quẽadmodũ Paulus Ægineta ſcribit)os & leuiter & grauiter collidi intelligamus:graui enim ac retuſo telo ità vehementer os interdũ colliditur, vt quaſi plumbeũ vas deprimatur : interdum ita leuiter,vt paruipendi res debeat,& nullius momẽti exiſtimari. Ergo,vbi os finditur, neceſſe eſt collidatur, quùm idem telũ collidat ſimul & findat,ſed ita leuiter interdũ colliditur,vt quaſi colliſum nõ ſit,ad rimam vniuerſa curatio dirigatur. Galenus cuius cõſiliũ & ad perficiẽda,quæ ab Hippocrate tradũtur,& ad curationẽ intendit, hoc appellat ſimpliciter fiſ-
10 ſum,quòd fiſſum ſimul & colliſum dicitur ab Hippocrate,qui non curationẽ, ſed rationẽ vulnerũ capitis exquiſitè perſequitur. aliud os, quod grauiter colliſum eſt,nõ ſolùm vt fiſſum à Galeno curatur,ſed vt fiſſum ſimul & colliſum. quin & Hippocrates,quùm ait[quo telo os finditur,eodẽ etiam colliditur]addit[plus minúsve]nõ enim ſemper eodem pacto,ſed nunc ampliùs,nũc minùs colliditur. Tertiũ fracturæ genus tradit Galenus, cùm os inciditur, ſic,vt in eo teli veſtigiũ relinquatur, hoc leui telo fit atque acuto, quod interdũ ſummam partem,interdũ altè os diuidit,nonnunquàm ità vt teſtã reſoluat:perinde ac ſi aſciâ ligni fragmẽtũ abſcindatur,pręſertim,ſi ictus à latere fuerit. vocatur autẽ à iunioribus ἀποσκεπαρνισμός. ſiquidem σκέπαρνος græcè aſciam ſignificat. hæc de
20 ſimplicibus fracturis. Reſtat vt cuncta alia,quæ à varijs auctoribus traduntur, iiſdem comprehendi demonſtremus aut conſtare. Nonnunquã fractũ os deſidit,ſic,vt cerebri membranã vrgeat,qui fracturę modus ex duplici genere cõponitur,ex colliſo & vel ex fiſſo,vel ex inciſo : duo enim exigit,alterum,vt os deprimatur:alterũ,vt ab alio,quod naturaliter habet, ſeparetur : alioquin ſubiectam membranã haud premeret. Telũ itaq; graue ſit oportet,vt deorſum os ſubigat,neq; intereſt,acutũ ne ſit,an retuſũ:acuto inciditur os, & ab alio ſeparatur,ſic,vt deorſũ ferri poſſit:retuſo finditur,ſic,vt ab alio ſimiliter abſcedat, ac ſi incideretur. Patet igitur hunc fracturæ modũ duplici genere cõſtare,cùm os collidatur,& ſimul,ſeu findatur,ſeu incidatur. Iam verò os,quod fractũ de-
30 ſidit,modò membranã vrget,modò in plura fragmẽta perrũpitur,quæ membranæ,pariter inhærent,hoc ἐκπίεσμα illud ἐγγίσωμα græci nominarunt. Euenit etiã interdũ,vt os,quod fractũ deorſum cõpellitur,ſimul cũ telo ſurſum reuertatur attollatúrq;:quod malũ(Galeno auctore καμάρωσις vocatur:καμάρα enim(vt ipſe octauo de vſu partiũ indicat)cauã orbis partem ſignificat : quomodocũq; hoc accidit,ex duobus(vt retuli)fracturæ generibus cõponitur. Supereſt alius fracturę modus,qui ex rimarũ genere eſt,quùm plaga in vnâ parte cõſpicitur, ſed alterâ fiſſa eſt,in quâ nullum plagę veſtigium apparet,huiuſmodi fractura græcè ἀπόχημα, ſiue ἀποκόπημα nominatur. Hæc ſunt fracturę genera,quæ vel animo cõcipimus,vel ſcripta inuenimus. ſingula autẽ(vt oſtẽdimus)ad tria illa
40 ſimplicia referũtur. Nũc quod ad Hippocratẽ attinet,ſcire cõuenit pręter tres modos ſimplices ex nũc propoſitis binos alios hic adſcripſiſſe,adeò,vt quinq; in vniuerſum recẽſeat,fiſſum:colliſum:tertiũ,cùm os deorſum ſubſidit : quartum,cùm inciditur,ſeu telũ ſummã partem violet,ſeu altè penetret, ac ſiue os incidatur tãtùm,ſiue incidatur,& vel findatur collidatúrque, vel ſolummodò collidatur:quintum,quùm finditur aliâ parte,quàm vbi plaga ſe oſtendit. His quinque modis complectitur omnes differentias,quas ſuprà narrauimus:nanque ex duabus,quas videri potuit omiſiſſe, vna cum fractũ os attollitur, ſub eo

modo compreheditur,quùm fractum desidit:quoniàm quod attollitur(vt diximus)antè necesse est desedisse: altera, vbi ità inciditur,vt excidatur,& fragmentũ inde recedat,spectat ad eum modũ,quem quarto loco narrauit. Abũdè itaque singulos fracturę modos exposuit,neq; contentus tribus illis simplicibus, vt perfectè rationem vulnerum capitis indicaret,compositos etiam addidit:quod non fecit Galenus,cuius fuisse propositũ diximus,nõ vulnerũ differétias persequi,sed,quod in Hippocrate desiderabatur adijcere, & ad curationem intendere: ad id autem abundè fuit ternos simplices modos narrasse. Addit vnicuique modo species cõplures,quas ab ipso audiemus.inquit igitur.

» FInditur os vulnere:vbi autem findatur,necesse est collidi id,quod iuxta ri-
» mam est,siquidem quo telo os finditur,eodẽ plus minúsve etiã colliditur,
» idq; dum finditur.Hic est vnus modus.Species autẽ rimarum varię sunt,non-
» nullæ enim tenuiores sunt,nonnullæ tenuissimę ità,vt minimè conspicuę sint,
» nec ab ictu protinus,nec quibus diebus afferre opem liceret,idque hominẽ ad
» interitum præcipitat.Contrà aliæ crassiores & latiores,alię latissimæ:quędam
» longiores,quædã breuiores:quædam rectiores, quædam rectissimæ, aliæ ma-
» gis aut minus flexuosæ:nõnullæ in summo,nonnullæ altiùs descendunt, non-
» nullæ per totum os vsque ad imum penetrant.

Primum fracturę modũ,rimam videlicet,his verbis persequitur.docet autẽ findi os non posse,nisi collidatur:telum enim,quod findit, etiam collidit: hoc autem(vt suprà indicauimus)graue sit & retusum oportet: quod ipse quoque in sequẽtibus declarabit,vbi præcipiet requiri ab homine,quo pacto percussus fuerit,vt inde noxæ genus intelligatur.hoc tamẽ nõ vt perpetuũ,sed,vt quod plærunq; euenit,accipiendũ est: quoniàm(vt subdit)si plaga ad suturas sit,qui locus est imbecillior,quùm os inciditur: potest etiã findi, quãuis id telo acuto fiat:atq; hoc est,quod suprà diximus caluariã nõ solùm ob ictus ac teli,sed ossis etiam varietatẽ variè lædi.Rimarum species varias subijcit:quod spectat ad tenuitatẽ,& si tenues sint omnes,non tamẽ ità,vt nullũ sit inter eas discrimen: quoniàm nõnullæ crassiores sunt & latioes,nonnullę latissimę,quantũ videlicet,rimę ratio patitur,quæ perpetuò tenuitatẽ postulat,nonnullæ contrà adeò tenues sunt,vt neq; ab ictu protinus, nec quo tẽpore curari possent se ostẽdãt, quæ res hominẽ interimit. Quod Paulus etiã testatur, qui rimã tenuissimam dictam à capillo τριχισμὸν, quùm lateat, ac propterea non attendatur, prodidit hominem occidere.hunc autem Hippocratis locũ in gręco codice admodum corruptũ ex eodem Paulo restituimus.reliquę species rimarum in aperto sunt.

» COllidi etiam os potest,quãuis in suo statu seruetur,& colliso rima non ac-
» cedat:hic secundus.collisi verò species sunt plures: nã plus minúsve col-
» liditur,& altiùs ac totũ os,vel in summo magis & non totum,& plus,minúsve
» etiam quod ad longitudinem & latitudinem pertinet:sed nulla conspectu co-
» gnoscitur qualis sit & quanta: neque enim,vbi quid collisum est, ab ictu pro-
» tinus,quod collisum est,& malum ipsum oculis patet:sicut etiã osse fisso non-
» nullæ ex rimis,quæ longiùs tendunt.

Alterum modum dicit collisum, sub quo naturaliter os habet, & non finditur:solummodò enim colliditur.Species collisi plures sunt, quæ à principio latent:neque enim apparet forma & quãtitas ipsius noxæ,nisi tempore,quùm os nigrescit.adijcit in fine[sicut etiam fisso osse nonnullæ ex rimis,quę lõgiùs tendunt] vbi eas rimas significat,non quæ præ tenuitate non apparerent,sed,

quæ

1 quæ vel vltra plagam longiùs ferũtur, quas Galenus vſque ad finem totas perſequendas ſcalpro noluit, vel alterâ parte ſunt, non quâ plaga illata eſt, & ſub quinto modo in ſequentibus comprehenduntur.

» DEſidit os à ſuo ſtatu in interiorem partem recedẽs, in quo caſu etiam fin-
» ditur, alioquin minimè deſideret: abruptum enim fractúmq; ab alio oſſe,
» quod in naturali ſtatu ſeruatur, in interiorem partem ſecedit: ſicque neceſſe eſt
» quod deſidit etiã findatur. Tertius hic modus, Deſidentis oſſis ſpecies ſunt va-
» riæ: nam & plus & minus oſſis deſidit: tum vel altiùs, vel in ſummo magis.

Hunc fracturæ modũ ſuprà abundè explanauimus, quẽ à telo graui, quod
10 interdum acutum, interdum retuſum erat, fieri clarè diximus: colligitur autem hanc fuiſſe mentem Hippocratis ex ſequentibus, vbi telorum genera exequitur: ſub telo enim graui, ac retuſo voluit os deſidere, idẽq; ſub acuto fieri conſtat, ex eo, quod ſubdit de modo fracturæ, quùm os inciditur, ità, vt telum per totum penetret: in quo caſu inquit, ſi inciſum os deorſum compelleretur, eſſet alius modus, ille ſcilicet, ſub quo os deſidit, quaſi non differat, niſi ꝙ in hoc os deorſum compellitur, in illo ſtatũ ſeruat naturalem, ſed in vtroq; os inciditur, à telo nimirum acuto, quod in eo modo graue, in hoc leue eſt. id, quod clariùs infrà oſtẽdit, quùm ait [os quod ſiue fiſſum ſiue inciſum deſidit]. Species huius modi ſunt pro oſſe, quod deorſum magis vel minus compellitur.

20 AD ſedẽ teli, quę inciſo oſſe apparet, poteſt rima etiã adijci, atque, vbi rima
» ſit, plùs minùsve os neceſſe eſt collidatur: quùm quâ parte rima inciſo oſſi
» adijcitur, eâdem colliſum ei, quod inciſum & fiſſum eſt. Quartus hic modus.
» Poteſt & collidi os, quod inciditur, quamuis nulla colliſo, inciſoq; rima ſuper-
» ueniat. fit autem ſedes teli in oſſe: vocatur ſedes, vbi oſſe in ſuo ſtatu manente
» videre licet, quâ parte telum inſederit. vniuſcuiuſq; modi ſpecies ſunt cõplu-
» res: nam quod ad fiſſum & colliſum pertinet, ſiue vtraq; ſedi adijciantur, ſiue
» colliſum duntaxat, varias eſſe vtriuſque ſpecies iam diximus. Sedes autem per
» ſe longior eſt, & breuior, recta magis vel in orbem: ſuntque huiuſmodi multæ
» aliæ ſpecies pro teli figurâ: nã & altè magis aut minus deſcendit, & anguſtior
30 eſt, aut latior, aut latiſſima. Aut præciditur os, hęc autẽ noxa cuiuſcunque lon-
» gitudinis ac latitudinis fuerit, ad ſedem refertur: modò alia oſſa, quæ ſic inciſa
» ſunt, naturaliter maneãt, nec quod inciſa ſint à ſuo ſtatu in interiorem partem
» compellantur: ſic enim ſedes non amplius eſſet, ſed os deſideret.

Siue vnũ, ſiue tres nunc ſcribat fracturæ modos, res ità habet. Inciditur os, ità, vt teli veſtigium remaneat, quod fracturæ genus appellatur ab Hippocrate ἕδρα, id eſt, ſedes, quùm (vt ipſe inquit) appareat in oſſe, quâ telum inſederit: fit autem (vt dictum eſt) ab acuto telo, quod & ipſe in ſequentibus, & Galenus in commentario in librũ de fracturis memoriæ prodidit, quùm ſub telo acuto incidi os dixit, atque id malum ab Hippocrate in libro de vulneribus capitis
40 nominari ἕδραν, id eſt, ſedem. Requirit autem ſedes, vt inciſum os nullo modo ad cerebri membranam inclinetur: nam tunc os deſideret, qui eſt alius fracturæ modus ſuprà expoſitus. hic autẽ de quo nunc agitur in tres diuidi commodè poteſt: quoniàm ſedes interdum alijs modis iungitur, interdum ſola eſt: iungitur alijs modis, quùm os, præterquàm ꝙ inciditur, etiam finditur, in quo caſu neceſſariò colliditur: anteà enim monſtrauit, vbicũque rima ſit, ibi os etiã collidi, atque hic erit vnus modus. interdum quoque ſine vllâ rimâ inciſum os colliditur, qui eſt alter modus. Fiũt autem hæc variè, pro teli diſcrimine, quod

non modò acutū est & incidit,sed etiā graue,ità,vt collidat, & osse duro rimā afferat,prȩsertim,quùm ictus vehemens fuerit. At vbi sedes per se erit:tertium modum efficiet,siue pars ossis tantùm violetur,siue os præcidatur,ità,vt telum per totum penetret.quod vitium Hippocrates διακοπὴν appellat.quo vocabulo vtitur, quum vulnus altè descendens significat, vt in libro quoq; de vlceribus ostendimus.Possunt ergo hi tres ad vnum,nempè ad sedem referri,possunt & quasi tres sint numerari. Verba Hippocratis variè leguntur,nos hanc lectionē, quā proposuimus,magis probamus,vt omnes hi sub sede,quæ est quartus fracturȩ modus,comprehendantur. Postremus,qui adhuc restat,quintus est:nam siue sedes iūcta alijs modis sit,siue sola,ac seu penetret,seu in summo sit,tamen sedes est,atq; vnus omnino fracturæ modus. Nonnulla autem ex antiquis exemplaribus in fine modi postremi, qui proximè sequitur,habēt [atque hic est septimus modus]eadē exemplaria,quùm Hippocrates dixit[potest etiā collidi os,quod inciditur,quamuis nulla collisio incisoq; rima superueniat]habet[atq; hic est quintus modus] si cui magis hæc lectio placeat , poterit hunc quartum modum sedem videlicet,in tres diuidere.quemadmodū monstrauimus.atque hac via ille,qui subijcitur,septimus erit. Species eorum claræ sunt: nam fissi & collisi suprà positæ sunt : sedis autem per se, siue telum pet totum os penetret, siue per partem , species variæ sunt , pro teli figurâ : tum prout plaga fuerit longa,lata atque alta. . . .

„ FRangitur caluaria sub vulnere aliâ parte,quàm vbi plaga est, atque os nudatum,quintus hic modus,quod infortuniū vbi accidit,nihil est,quod iuuare possis,quoniàm,vbi hoc malum fit,nullâ viâ deprehēdere licet, homo ne id patiatur,aut quâ parte caluariæ.

Hic est postremus fracturæ modus, quùm plaga in vnâ parte est, alterâ os finditur. Soranus,cuius scripta de vulneribus capitis adhuc extāt,voluit,quēadmodum in vitro ità in osse capitis,ictu vnius partis, nō solùm alteram findi, sed contrariam. quam sententiā reprehendit Paulus Ægineta, neq; enim credibile existimat percussâ vnâ parte eam findi, quæ contraria est:neq; similem iudicat caluariam vitro,quùm hȩc plena,id inane sit.censet autem euenire,vt caput pluribus partibus percutiatur,sed in vnâ plaga se ostendat, in contraria nullū plagæ vestigiū relinquatur,in quâ deinde abscessu orto atq; inciso,rima in cōspectum venit.Nos(quicquid nostrates medici dixerint)Paulo Æginetæ potiùs subscribimus,quùm eidem Galenum ipsum fauentē videamus. Voluit enim in nono de vsu partium caluariam non solidam, ac sine suturis factā, ne percussâ vnâ parte, magna ossis portio violaretur, quod eueniret, si solida esset:efficiunt ergo suturæ,vt ictus,quùm vnam partē lædit,alteram,quȩ vltra suturam est,non offendat,sed noxa terminetur ad ipsam suturā. Quare si malum,quod ab ipso affertur,vltra suturā non pertinet, multò minùs contrariam partem vexabit. Hippocrates autē non loquitur de contraria parte,sed de alia ac diuersa,quæ vt findatur,non rarò euenit ijs,qui in capite vulnerantur : telo enim plaga fit,& os nudatur:non longè autem à plagâ modò in hāc, modò in illam partem os frangitur: quod etiam in assere accidit, qui, si malleolo feriatur,non finditur,qua malleolus attingit, sed iuxtà: atque hoc agit Cornelius Celsus, cùm inquit fieri posse,vt aliâ parte ictus fuerit, alterâ os fiderit. Quod autem ait nullâ viâ deprehendi posse,an homo id patiatur,aut qua parte,manifestum est,quādoquidem ea regio tecta est, neque nudari debet, quùm nullum

1 lum ſit indicium,quod,vbi rima ſit,denũciet,niſi procedente tempore, quùm ſuperiecta cutis intumeſcit,ac vbi nõ nudetur, nullâ ratione dignoſci hoc malum poteſt,nec quam partem occupet. Fit etiam interdum,licet rarò, vt ex ſuperiori loco cadẽtibus aliquid in cerebro, vel in eius membranâ rumpatur,teſte Galeno in ſecundo de compoſitione medicamentorum ad ſingulas particulas attinentium, quamuis cute integra & oſſe, vt docuit Celſus. hic caſus ab Hippocrate omittitur,quoniàm eos ſolum perſequitur, in quibus os nudatum eſt,vt infrà patebit.

» IN his fracturæ modis ad ſectionem veniẽdum eſt,quùm os colliditur, ſiue
» res lateat,ſiue in aperto ſit,atq; vbi finditur,ſeu rima oculis ſubijciatur, ſeu
» minùs appareat. Præthereà,quùm os inciditur ſic, vt teli veſtigium in eo relin-
10 quatur,& ſimul vel finditur, & colliditur, vel ſine vllâ rimâ colliditur, in hoc
» fracturæ modo ad ſectionem confugiendum:id autem os,quod à ſuo ſtatu re-
» cedens deſidit, rarò ſecandum eſt, & quæ maximè deſidunt, & maximè per-
» rupta ſunt,minimè ſectionẽ requirunt. Ad hæc,neque ſedes teli,vbi os nõ fin-
» datur & collidatur,ſecari debet: neque id os etiam,quod præciditur,ſi inciſio
» magna fuerit & lata,nanque hæc & ſedes idem eſt.

A fracturæ modis,quos ſigillatim enarrauit,ad curationem tranſit, atq; ad eam primò,quæ manu adhibetur, nempè ad ſectionem oſſis, indicans quibus
20 modis ea cõueniat,quibus aliena ſit. quod vt viâ cum ratione intelligatur, antequàm verba Hippocratis exponamus, ſecandi cauſam demonſtrabimus. In curatione fracti oſſis cauendum eſt in primis,ne & in oſſe,& in partibus, quæ vel ipſum tegunt,vel eodẽ teguntur,ſanies colligatur:hęc enim ibi ſubſiſtens, quòd maligna ſit,cũcta cotrũperet. Quocirca Hippocrates ad fracta membra iuncturam illam ex binis faſcijs adhibuit: eo cõſilio, vt quicquid in vitiata ſede collectum eſſet,expelleret,ſimulq; prohiberet, ne quid aliundè concurrens cauſa inflãmationis eſſet.id,ſi in capite fieri poſſet,nihil antiquius.at quoniàm per capitis habitum faſcijs à vitiatâ ſede transfundere ſaniem ad alias,& aliũdè cõcurrentẽ reprimere nõ licet,pręterquàm in fronte(vt ipſe infrà demon-
30 ſtrabit)ſecari os voluit,vt patefactâ membranâ, exitus detur materiæ, quæ in eâ recepta eſt.quòd ſi ad membranã nihil cõflueret,ipſam aperire(Galeno auctore)ſuperuacuum eſſet. Sed in compluribus fracturę modis ſanies ad membranam caluariæ ſubiectã concurrit:facilè enim deorſum fertur. Ergo,vt ſpacium ſit ad extrahẽdam ſaniem,excogitata eſt ſectio oſſis.quare modi fracturæ,qui tales ſunt,vt cerebri mẽbranam per ſe patefactam exhibeãt, ſectionem non requirunt:ea tantùm fractura ſecari debet,vbi ſanies, in membrana cerebri collecta, exitum non habet. Rectè igitur Hippocrates, quùm os colliditur aut finditur,ſiue in aperto vitium ſit,ſiue lateat,ſecari os iuſſit,quùm in his caſibus non ſit, quâ ſanies excedat: neque enim aperta eſt membrana. Quòd ſi
40 caluaria incidatur (quem fracturæ modum ſedem vocauit) & præter ſedem, vel collidatur tantùm,vel collidatur ſimul & findatur,æquè etiam ſecãda eſt: quamuis enim ſedes, vbi telum per totũ os penetrauit,ſaniei exitum præbeat, non tamen vniuerſæ, quùm ſub alijs partibus,quæ fiſſæ ſunt & colliſæ, ſanies coẽat,quæ niſi membranâ patefactâ extrahi non poteſt.quare tunc quoque ad ſectionem veniẽdum.Os verò quod fractum deſidit,ſectionem rarò poſtulat, præſertim,quùm maximè perrũpitur,maximeq; deſidit: ſatis enim ſpacij habet ad ſaniem educendam, & per ſe,& quùm citra ſectionẽ eiuſmodi os ad id

factâ forcipe demitur. nã & demi alioquin deberet, si cerebri membranã pungeret: aut certè attolli, si eandem comprimeret: etiam si nulla sanies esset. Sæpè autem ità perrũpitur, vt possit sine vlla sectione euelli, aut ab ipsâ naturâ eijci, quemadmodũ Hippocrates infrà demonstrabit, quùm subijciet ossa, quæ magis abrupta sunt, minùs periculosa esse. Hoc igitur sibi voluit, quùm inquit, [quod desidit rarò secandum est]. Per se autẽ sedes sectionẽ non postulat, non quo semper os hiet, quantũ ad extrahendã saniem oporteret, quùm interdum, per totũ os non penetret: sed quo, vel nihil ad membranã confluat, quod verisimile est, cum leui ictu telũ similiter leue summã caluariæ partem incidit, vel, si confluit (vt probabile est) quùm telũ maiori impetu altè per os totum descẽdit, exitum habeat, potissimũ si sedes, amplior ac latior fuerit. quam sentẽtiam comprobant verba Hippocratis, qui os incisum sic, vt telum non penetret, ait sectione non egere, quandoquidem nihil in membranâ receptum est: id etiam euenit, vbi rima est, quæ vsq; ad membranam non penetret: tunc enim (vt infrà patebit) à sectione desistimus, quùm rima finitur: quia, quùm os totum non finditur, probabile est saniem super cerebri membranam nõ colligi. id autem, quòd ita inciditur, vt telũ per totũ penetret, si sedes magna fuerit, & lata, æquè voluit secandũ non esse, adiecit autem [magna & lata] quoniàm, si non hiaret, quantum satis esset ad saniem effundendã, amplianda esset. censet enim sub eo ictu, quo totum os inciditur, omnino saniem ad membranã ferri, quæ dilatatâ sede necesse est, educatur. Igitur, vt rem summatim colligamus Hippocrates ex quinque modis fracturę, quos proposuit, quintum omittit, quùm nec sectione, nec alio remedio curetur, vt pote, qui lateat: ex alijs in primo & secũdo, scilicet, vbi os fissum & collisum est, secari debet: tertius, quùm fractum os desidit, rarò sectionem exigit. superest quartus, quùm os inciditur, in quo adhibẽda distinctio est: nam, si incidatur, & simul findatur & collidatur, vel collidatur tãtùm, tunc æquè sectionem postulat: si solummodò incidatur, vel totum incidatur, vel summa pars, in hoc casu, quùm nulla sanies in mẽbranâ colligatur, sectio superuacua est, in illo si satis hiat omittenda, alioquin secãdum. Hinc patet quanto in errore versentur, plærique ex nostri sęculi chirurgicis, qui, vbi os incisum est, nullâ distinctione adhibitâ ad sectionem veniunt, frustràq; ægros cruciant, & in periculo vitæ constituunt. perpetuò autem sectio, vbi necessaria non sit, vitanda est, vt plus in osse propugnaculi cerebrũ habeat, q̃ habiturum fuit eo exciso. At non solùm decipiuntur, quùm os secant, quod secãdum non est, sed, quùm ex eo, quòd eijciendum est, maiorem modum auferũt, quàm necesse sit, & eo magis apertam cerebri membranam periculosè relinquũt, ostentántque ampliora fragmenta complura, quæ à caluariâ detraxerunt: eóque sibi plus præstitisse videntur, quo plus ossis substulerũt. Quantũ verò demendum sit, Hippocrates non tradidit, sed ex Galeno & Cornelio Celso colligitur. quã rem optimè intelligemus, si causam, cur detrahatur, animaduertamus. Hippocrates (vt videmus) non aliâ de causâ os secat, nisi vt detur exitus cerebri membranam lędentibus. Sed (sicut diximus) detrahendum etiam os est, quãuis non secetur, vbi membranã comprimit aut pungit, vel, vbi fragmẽtum aliquod ità ab osse integro diductum est, vt solidari ampliùs non possit, id clarius est, q̃ vt ab Hippocrate exponi debeat, qui breuitati maximè studet. Huiusmodi igitur ossa, neque serram, neque terebrã postulant, sed tantùm aut forcipe prehẽsa, aut scalpro circumrasa, vel præcisa euellũtur. ergo, vbi secatur os, vt humor,

1 qui cerebri membranam distringit, educatur, quàm minimum ex eo detrahẽdum est. exempli gratiâ: vbi fissum est, hactenus demendum est, vt rima hiet quantum curationi satis est. Celsus, vbi rimæ ora alteri insedit, satis putat id, quod eminet, plano scalpro excidere, si oræ inter se cõprimuntur, à latere rimę, interposito digiti spacio terebra foramen facit, ab eoq; scalprum duabus lineis ad rimam agit, ad similitudinem. C. literæ, sic, vt vertex eius à foramine, basis ad rimam sit: ac, si rima longiùs patet, ab altero foramine rursus similẽ sinum facit, vbi verò fractum os firmum sit, terebrâ in orbem perforat, & septa, quæ inter foramina sunt scalpris excidit, quo pacto satis exitũ præbet intus lædentibus. Os autem, quod vehementer est perruptum, Galenus totum auferri iussit, vbi rima longius pertineat, eam demi vsque ad finem noluit, cum cæteris
10 rectæ adhibitis nulla, inde sequutura sit noxa. callo enim increscente solidatur. id item os, quod deorsum insedit (Celso auctore) si circumpositæ caluariæ ex aliquâ parte inhæreat, totum auferri non debet, sed lunatus sinus faciẽdus est, & id, quod cerebri membranam premit, laminâ attollẽdum, ac si quid spinosum est, præcidendum.

„ Spectate autem in primis conuenit, quâ parte capitis homo vulneratus sit,
„ num imbecilliori, & capillos iuxta vulnus intueri, nanque vbi telo incisi
„ fuerint, & in ipsâ plagâ cõtineantur, verisimile est os nudatũ esse, quod, quùm
20 euenit, asserendum est violatum fuisse à telo. Hæc animaduertẽda sunt dicen-
„ dáque, priusquàm manus homini inijciatur.

Inordinatè videtur de vulneribus capitis tractare, quùm proximè loquutus fuerit de curatione, quæ manu adhibetur, nunc transeat ad indicia, quibus offensæ innotescunt, dein ad curationem reuertatur. Primò enim debuit fracturarum indicia tradere, posteà earum curationẽ exequi. Verùm non idem ordo necessarius est in exercendo, atq; in docendo: dum medemur, non licet ad curationẽ aggredi, antequàm malum suis indicijs innotescat, dum docemus, nihil prohibet, quin primò de curatione agamus, posteà de signis. satis enim est naturam partis, & eius vitia antẽ curationem scribere. notæ, quæ malũ signifi-
30 cant, possunt ante curationẽ, possunt & à curatione demonstrari. ordo, vbi necessarius est, optimè ab Hippocrate seruatur, alioquin negligitur. Hoc ipsum fecit etiã in opere de articulis, vbi antè ostendit, quâ ratione prolapsus humerus reponatur, dein notas, quæ prolapsum esse illũ denunciant. Hoc itaque loco, quùm ordo necessarius nõ sit, persequutus varios fracturæ modos, quorum alijs sectio conuenit, alijs inimica est, vt res clarior esset, proximè subiecit, qui sectionem postulent, qui ab illâ abhorreant. nunc ad signa aggreditur, vbi cõsideranda est coniunctio [autem] quùm ait [spectare autem in primis cõuenit.] Quasi dicat, Verùm antequàm ad sectionem venias, spectare conuenit, & quę sequuntur. interpositis signis reliquam curationem adscribit, vbi illud etiam
40 animaduertẽdum est, quòd, quanquàm in alijs affectibus curatio seorsum à signis exponitur, in hoc casu adeò inter se implicãtur, vt seiungi signa, & tradi sine curatione non possint. In sequentibus enim, vt fracturæ speciẽ deprehendat, plagam dilatat, scalpro os radit, atramentum inducit, nigritiem detrahit, quæ omnia ad curationẽ pertinent, quamuis morbi quoque genus & modum significent. His ostẽsis in curationem duntaxat incumbit. Ergo ex notis, quibus malum deprehẽditur, nonnullas spectari voluit, antequàm manus homini inijciatur, nonnullas postquã iniecta est. antè, præcipit, vt quâ parte caput vul-

neratum sit, capillos intueamur: nanq; vbi vulnus sit capitis parte imbecilliori, 1
& capilli à telo incisi in ipsâ plagâ cótineantur, verisimile est os nudatum esse,
atque, vbi nudatum sit, fuisse à telo violatum. id enim telum, quod capillos incidit, incidit etiam membranam, quæ sub cute caluariã complectitur: idémque
ob partis infirmitatem os lædit. Hęc, quùm oculis pateãt, intelligi possunt, antequàm manus homini inijciatur. monet autem, vt non modò intelligãtur, sed
etiam prędicantur. hoc autẽ fieri voluit, antequàm ipsum hominẽ attingamus,
quia non solùm ęgrotantibus consulit, sed medico etiam, cuius voluit auctoritatem maximã esse apud ægrotãtes. Quocirca in opere de articulis, si qui morbi graues appareant, re vera sint leues, imperat medico, vt hos libenter curãdos 10
suscipiat, contra eos fugiat, qui grauissimi sunt, & si nullius momenti habeantur. iubet itèm, vt in tempore summum periculum, quod impendet, denũciet.
Quin & in prognosticis ea etiam, quæ præterita essent, iussit à medico prædici, idq; non languentis, sed sui ipsius causâ. quod tandẽ non aliò spectat, quàm
vt æger medico magis fidem habeñs, magis obsequatur, atque inde secundam
valetudinem recipiat. Huius gloriæ videtur auidior fuisse Galenus, quùm tam
mira Glauconi, & Siculo illi medico prædiceret. Iubet igitur hoc loco Hippocrates, vt medicus ea de vulnere capitis prædícat, quo magis admiratione dignus sit, & propè diuinus videatur.

» Postquam iniectã est, danda opera est, vt an os nudatum sit, apertè intelli- 20
» gamus, & an in conspectum veniat nudatum: specillo enim considerãdum
» est, vbi oculis ipsis non pateat. Quod si nudatum os inueniatur à telo violatũ,
» primo malum, quod in osse est, videre oportet, dignoscereque quantum sit, &
» quam operam exigat. Requirendum præterea de homine, qualiter vulneratus
» fuerit, & quo modo.

Id, quod priùs dignosci ac prædici iussit, nunc, vbi manus iniecta est, apertè
intelligendum censet, scilicet, nunquid os patefactum sit, & discussã carne nudum appareat, siue ipsis oculis, siue, vbi id non liceat, specillo nudatum esse
significetur. At quùm eiusmodi os sub telo interdum læsum, interdum inuiolatum appareat, de eo, quod violatum non apparet, proximè tractabit: nunc 30
de eo, quod læsum se ostendit, inquit, videndum dignoscendúmque quantum
mali sit, & quam operam requirat, verbi causa, num terebra necessaria sit, num
sine hac mederi liceat. At vulneratur interdum sola cutis, osse neque nudato,
neque læso: interdum etiam integrã cute os frangitur itã, vt minimè nudetur,
sed tactu valde perruptũ sentiatur, quod euenit, vbi desidit, vel attollitur: alioquin, si findatur, aut collidatur, solùm coniecturâ percipitur. Quid ergo Hippocrates adijcit, si nudatum os videatur à telo violatum, videndum esse quid
mali sit, & quam operam requirat: nónne, & vbi nudatum non est, idẽ faciendum? Equidem arbitror, si cutis non collidatur, sed tantùm incidatur, vbi os
nõ patefiat, neque etiam perrumpi, quod infrà ex ipso Hippocrate colligitur, 40
quùm inquit [sub telis, quæ à latere feriunt, os minus finditur, colliditur, ac desidit: quibusdam enim vulneribus itã illatis, ne nudatur quidem] videtur enim
velle incisã cute os, quòd finditur etiam nudari: nam, si leuior sit ictus, qualis
à latere est, ait, non modò non findi, sed ne nudari quidem: quasi dicat, si finderetur, nudaretur, sed non nudatur, atque idcirco nõ finditur. Huiusmodi ergo vulnera, quùm non differant ab alijs, quæ in reliquo corpore sunt, non tractantur in hoc libro, sed in eo, qui de vlceribus est: hic autem Hippocrates tã-

tùm

1 tùm de illis agit, vbi os nudatum est, quemadmodum in sequentibus demonstrabimus. Verùm vbi integrâ cute caluaria perfringatur, nónne incidēda est, vt malū appareat, & si opus videatur secari os possit, & dari exitus cerebri mēbranam lædentibus? Hippocrates infrà, quùm dilatandam esse plagam ait, vt ossis vitium appareat, adijcit[nudato osse]quo videtur innuere, vbi nec os nudatum sit, nec vulnerata cutis incidendum non esse. Iacobus Perusinus Romæ celeberrimus, atque optimus nostri sæculi chirurgus mihi refert se longo vsu obseruasse magis seruari eos, qui citra scalpelli operam partim leniētibus, partim siccantibus curantur, quàm, quibus cutis iuciditur, & os aperitur. At dùm 10 requiro quo pacto sanies à mēbranâ cerebri detrahatur, nisi os patefiat, & ipsa mēbrana, dúmque insto nudati ossis exemplū afferēs, quod, quùm fissum vel collisum est, necessariò secari debet, vt humor euadat, qui in mēbranâ cerebri collectus est, neq; ibi subsistens putrescat, & cerebrū afficiat. Lōgè(inquit ille) hi casus inter se distant, quùm os apertum est, si absq; sectione dimittatur, humor, qui super membranâ cerebri receptus est, à calore, quùm expirat, discuti non potest: quocirca putrescens hominē consumit, neque tutū est citra sectionem ossis experiri emplastra, quæ, cùm caluariæ causâ componantur cephalica dicuntur, quáuis & hæc docētur à Cornelio Celso, & nunc à nōnullis chirurgis adhibeantur, sed ea medendi ratio fallacissima est. Vbi integrâ cute os 20 perrumpitur, calor non expirat, & per se digerere saniē potest, & ossa solidare, quod in membrorum fracturis apertè videmus: fragmenta enim, quùm nudata non sunt, solidantur: vbi patefacta sunt, nequeūt ampliùs cum alio osse glutinari, atque idcirco euelli debent. naturalis enim calor in nobis omnia efficit. nūquid oblitus es illius iuuenis, qui tribus abhinc annis in abdomine vulnus accepit, ità, vt telum à priori parte ad posteriorem in altero ilium penetraret, vulnusq; peruiū esset. is quùm minùs rectè curatus fuisset, & plagâ iam vetustâ, atque oris obcallescentibus deiectionem alui per plagam magnâ ex parte redderet, nos ambos accersiuit, quúmq; vereremur, ne (quod ratio dictabat) si plagam aperiremus, & vlcerati intestini oras, quas verisimile erat iam callum 30 contraxisse, scalpro exasperaremus, vt vnà posteà glutinarētur, hominē ad interitum præcipitaremus, satiùs iudicauimus plagam exasperare, vt cruor inde effunderetur, tum carnē producētibus ipsam nutrire, & postremò cicatricem inducere, atque ità naturæ intestinum apertum dimittere. res autem adeò rectè processit, vt ille prēter omniū opinionem ex toto liberaretur, & nunc benè valeat: nónne vides quantam vim habeat naturalis calor, siue ipsa natura? hæc enim(teste Hippocrate)morbos exoluit, & ad omnia sufficit, quæ animali necessaria sunt, hæc item, quùm valida fuerit, semper viam inuenit materię, quãuis crassa sit, debeátque per angusta foramina penetrare. nónne fracto osse & callo glutinato per integram cutem sanguis euadit ità vt lintea inficiat? quid 40 ergo mirum est, si integrâ cute natura, quùm potentior sit, humorem in membranâ cerebri collectum discutiat? hæc ille. quibus mihi persuasit eam omnino esse mentem Hippocratis, vt quùm os nudatum nō est, quamuis fractū, neque aperiatur, neque secetur, & si hoc Celsi & Pauli præceptis aduersetur. At si perrupto capite, neque os nudatum sit, neque fractura intelligatur, sed superueniant febris & mala indicia, quæ infrà indicabit, id mihi seruandum videtur, quod ab ipso prēcipitur, vt os scilicet, protinus secetur, & à membranâ detrahatur, etiam si nudatum non sit. Quod postremò addit[Requirēdum præ-

tereà de homine,qualiter vulneratus fuerit,& quomodo]græcus codex habet. ὅπως καὶ τίνα τρόπον.quæ nos vertimus qualiter & quomodo: videntur autē idem sibi velle vtraque verba,adeò,vt abundè sit alterum duntaxat adscribere.illud tamen non prætermittemus,quod infrà,vbi de ijs tractat,quæ ab ægrotāte requiruntur,duo præcipuè indicat,ictum & telum, pro quorum varietate variè os læditur: possumus ergo alterum verbū ad telum referre, alterum ad ictum. Quod igitur ad Hippocratis sententiam attinet, non solùm sensu inuestigari voluit mali modum,& quam operam requirat,sed ratione etiā intelligi,ex ijs, quæ æger respōdet de telo atque ictu,vt infrà demōstrabimus. Tradidit enim in libro de officinâ medici,præceptum illud,quod ad omnium morborum cognitionem spectat: nēpè vt intueamur sani, ne simile sit,an dissimile id, quod tractamus,atque vt hanc rem ex maximis,facillimis,& quibuscunque quomodocunque cognitis colligamus. Primò itaque considerari voluit indicia fracturæ subiecta sensui, quæ maxima sunt & cognitu facillima,deinde ea, quæ æger respondet,quę minùs efficacia sunt & cognitu difficiliora, & mente non sensu comprehenduntur: huiusmodi sunt, quæ Galenus κατ' ἔνδειξιν vocat, id est,ex naturâ rei collecta atque indicata, quùm alia sensibus exponantur, nec ratione indigeant.

» SEd,si manifestum non est, violatū nec ne os sit,multò adhuc magis inter-
» rogandū est nudato osse,qualiter vulneratus fuit,& quo modo. nam quod
» ad ossa pertinet,quæ collisa esse solent,& fissa,non tamen apparere,ex ijs,quæ
» homo respondet,primò eniti debemus ad cognoscendū,teneatur ne os aliquâ
» tali noxâ,deinde rem citra specillum ratione & operâ explorare.specillo enim
» non deprehenditur,vllam ne os talem senserit noxam,violatúmque sit, an in-
» uiolatum seruetur:sed id mali,vbi os vel ità inciditur, vt teli vestigiū retineat,
» vel à suo statu recedens desidit, aut vehementer rumpitur, quæ siquis intuea-
» tur,ipsis quoque oculis comprehendet.

Vbi os,quod nudatum est,sensu violatum percipitur,interrogari offensum præcepit,vt ex his,quæ responderet, offensæ modus & curatio intelligeretur. At,quùm nudatum os inuiolatum conspicitur,multò magis requirēdum censet,qualiter homo percussus fuerit,& quomodo.quùm non solùm mali modus & curatio,sed (quod difficilius est) ipsum quoque malū inde intelligi debeat: hoc enim,si minus sensui exponatur,conijciendū est, ex ijs, quæ homo refert de teli genere & grauitate,ictus,& ex ijs,quæ superueniūt: nam exempli gratiâ,sub retuso telo, atque ictu graui, findi os aut collidi credibile est, si homo concidit,si sine sensu quasi dormiens iacet,si oculi obcæcātur, æquè verisimile sit os læsum esse.Duo autem sunt inter genera fracturæ, quæ possunt sensui nō apparere: quùm os finditur aut colliditur,quià,quùm inciditur,sic,vt in eo teli vestigium relinquatur,aut,quùm fractum desidit à naturali statu recedens (vt ipse inquit)oculis deprehenditur,eo casu excepto,quùm os ad suturam inciditur:vbi non satis constat,teli ne sedes an sutura sit,quod cōspicitur, vt ipse infrà explanabit.Ergo,vbi nudatum os lęsum non apparet,primò danda opera est ex ijs, quæ æger respondet, vt intelligamus, num collisum,fissúmve os sit; dein ratione atque operâ citra specillum rem exploremus. Causam verò, quamobrem hic specilli vsum reijciat, ipse euidenter ostendit. At,quo pacto ratione exploranda res est,postquàm collecta est,ex ijs,quæ homo respondet? nónne & hęc ad rationem pertinent,quùm sensui non subijciātur,sed ratiocinantibus

nantibus

1 nantibus nobis ossis noxam denunciet? Dicendum est, vel Hippocratem noluisse comprehendere sub ijs, quæ ægrotans respondet, illa, quæ superueniũt, sed solũ requiri de homine iussisse, cuiusmodi ictu percussus fuerit, & quo telo, atque inde colligi violatũ ne os sit, deinde ratione ex his, quę superueniunt, rem explorari. Idem cõfirmat Galenus in quarto de ratione curandi, cùm causas euidentes indicare morbum ait, vbi nec sensu nec ratione deprehendatur: quasi aliud sit per rationem inquirere morbũ, aliud per causas euidentes, quãuis quę æger respondet, ad rationem referantur: Hippocrati tamen placuit ità loqui. cum (vt Galenus testatur) interdum exquisitam orationis formam con-

10 temnat. optimè autem dubitationem tollet, qui affirmabit Hippocratem imperasse: non vt ex ijs, quę homo respõdet, intelligamus læsum ne os sit, sed, vt, quùm id scire volumus: primò interrogemus hominem, & ex ijs, quæ responderet, dein ratione noxã æstimemus: sicque, quùm ait [ratione] nihil noui intelligemus præter ea, quæ æger respondet de telo ictu & ijs, quæ superueniunt. Quid sibi velit, quùm ait [opere] infrà demonstrat, vbi scalpro & nigro medicamento imposito deprehendi ossis noxam conscribit. Hinc autẽ patet causas euidentes atque externas, quanquàm nihil de curatione indicant: id tamen efficere, vt malum ipsum innotescat.

» Finditur autẽ os rimis & latentibus & conspicuis, colliditúrque, sic, vt colli-
20 sum non appareat. & à suo statu recedens desidit, vbi alter alterum de in-
» dustriâ vulneret, magis quàm vbi inuitus: cúmque à superiori loco telũ, vel ia-
» ciat, vel manu tenens percutiat (vtrunlibet eueniat) magis quàm, quùm ab æ-
» quali: magis item, quùm robustus imbecilliorem vulnerat. Inter eos, quibus in
» decidendo vulnerantur, quę iuxta os sunt, & etiam os ipsum, quicunque à loco
» maximè sublimi super durissimum quidpiam, & valde hebes cadit, periclita-
» tur, ne sibi os findatur, collidatur, aut à suo statu recedens desidat. ei verò, qui
» à loco æquali super quidpiã mollius decidit, os eiusmodi noxas, vel nullo mo-
» do, vel certè minùs sentit. E telis autẽ, quę super caput cadentia vulnerant, quæ
» iuxta os sunt, atq; etiam os ipsum, quod à loco maximè sublimi & minimè æ-
» quali incidit, quódque grauissimum, hebes admodum, & durissimum est, hoc
30 findere os & collidere potest. at minimè, quod ab æquali loco, minimè quod
» leue, minimè item, quod acutum & molle. Præcipuè autem periclitatur os, ne
» his modis lædatur, quùm ita vulneratur, vt è regione ad lineam telo occurrat,
» siue hoc manu teneatur, siue iaciatur, siue quid super os incidat, siue homo ip-
» se cadens vulneretur, seu quomodocunque percutiatur, osse è regione ad lineã
» telo ipsi occurrente. Sub telis verò, quæ à latere feriunt, os minùs finditur, col-
» liditur, ac desidit. quamuis nudetur: quibusdam enim vulneribus ità illatis, ne
» nudatur quidem.

Quùm os & findi & collidi possit, ità, vt malum non appareat, cúmque id intelligi dixerit ex ijs, quæ homo respondet, iamiam persequitur, quo pacto
40 hæc latentem ossis offensam denuncient. Ea quæ æger respondet, semotis ijs, quæ superueniunt, vel ad ictũ referuntur, vel ad telum: hæc autem pro suâ varietate variè os lædunt, sicut & cæteras partes, quæ vel secantur, vel colliduntur, vel abrumpuntur. Secant (Galeno auctore in quinto de ratione curandi) tela, quæ acuta sunt: collidunt, quæ grauia duráque: abrumpunt omnia, quùm vehemens ictus fuerit: idem facit casus ab alto, vel graue quidpiam durúmque incidens. omnia hęc ab Hippocrate accepta sunt, & ab osse ad alias partes trãs-

lata. Propoſita igitur oratio vniuerſa ad ictum pertinet, & ad ea, quę vulnerāt 1
alterutro modo, ſcilicet, ſiue ſuper caput incidentia, ſiue quòd homo ſuper ipſa
cadat, quæ nūc propriè non comprehendit nomine teli: tela enim videtur vocare,
quibus alter alterum vulnerat, quæ proximè exponet. Indicat igitur cuiuſmodi ictu
findatur os & collidatur, ſic, vt malum non appareat. at, quùm idem ictus poſſit &
findere os & collidere, ſic, vt malum in aperto ſit, & prætereà ità perrumpere, vt à
ſuo ſtatu recedens deſidat, non modò tractat de latentibus noxis, quarum gratiâ de
ictu loquitur, ſed de aliis, quę ſub eodem ictu conſuerunt euenire. Ictum igitur
triplicem proponit, quùm alter alterum vulnerat, quùm homo ipſe cadit, quùm aliquid
ſuper caput incidit. Commune eſt 10
omnium os findere, collidere, & ità perrumpere, vt deſidat, quùm ictus, à loco
ſublimi fuerit, ſiue ille, qui vulnus infert, ſiue homo, qui decidit, ſiue id, quod
ſuper caput cadit ſuperiori loco maneat, magis quàm cū æquali, atque itē cum os
eregione ad lineam telo occurrat, ſeu illi, quo quis ab altero vulneretur, ſeu illi,
quod ſuper caput cadit, ſeu illi ſuper quod homo cadit, magis quàm cùm à latere.
Propriè autem, quùm alter alterum vulnerat, ſiue telum manu teneat, ſiue iaciat, os
finditur, colliditur & deſidit: ſi de induſtriâ, magis quàm ſi imprudenter, vulnus
inferat: ac ſi robuſtus infirmiorem, magis quàm ſi infirmus validiorem percutiat.
Proprium item eius ictus, quùm homo cadit, eſt collidere os & findere, atque ità
perrumpere, vt deſidat, quùm ſuper duriſſimū quid- 20
piam & hebes cadit: nam vbi ſuper rem mollem decidit, vel nullo modo hæc ſentit, vel
certè quàm minimum. At ſi ictus ex eo genere fuerit, quùm quid ſuper caput cadit,
propriè, quod grauiſſimum duriſſimúmque eſt, & admodum hebes, maximè ſolet eiuſmodi
noxas afferre: minimè autem, quod leue, acutū, & molle. Quanquàm, quod ſuper caput
cadit, videtur habere eandem conditionem, atque id, ſuper quod homo decidit,
ſcilicet, vt ſit hebes & durum: adijcit tamen grauiſſimum in eo, quod ſuper caput
incidit. atque hæc poſſunt referri ad telum, quamuis (vt diximus) non dicatur telū,
niſi quo alter ab altero vulneratur. Addit in fine [ſiue quomodocunque vulneretur]
quaſi præter tria genera ictus aliud reperiatur, quod tamen difficile eſt mente
cōcipere, niſi for- 30
te ſi dicas, vbi homo cadit ab alio impulſus, aliud eſſe genus, quàm, quùm per ſe
cadit. quod tamen (vt opinor) ſecus habet: idem enim videtur genus ictus, ſiue homo
per ſe cadat, ſiue ab altero cogatur: quocirca illud potiùs ſentiendū videtur, quod
Hippocrates hoc adiecerit, vt omnem tollat difficultatē ac dubitationem eorum, qui
velint alia eſſe ictus genera. Tale quid videmus in libro de officinâ medici, vbi de
ſenſibus & mente loquutus ſubijcit [Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus intelligi
poſſunt] quaſi aliæ præter has potentiæ ſint, quibus cognoſcimus, quùm tamen nullæ ſint.

" EX telis autem id potiſſimum os findit rimis & latentibus & cōſpicuis, col-
" lidit, & ità perrumpit, vt deſidat, quod teres eſt, orbiculatum, planum, re- 40
" tuſum, graue, & durum: idem quoque carnem collidit, maturat & lacerat. vul-
" nera prætereà ſub huiuſmodi telis à lateribus, & in orbem caua fiunt, purulen-
" ta magis, atque humida, & longiori tempore purgantur. Neceſſe enim eſt col-
" liſam carnem detritámque in pus verſam tabeſcere. tela verò oblōga ad mul-
" tam partem tenuia, acuta & leuia, carnem ità incidunt, & os ſimiliter, vt per
" totum penetrent, magis q̄ collidant. telum autem ſic incidens in oſſe relinquit
" ſedem, eiuſmodi autē noxa & ſedes idem eſt. Verùm hæc tela non admodum
os collidunt,

1 „ os collidunt, aut findunt, aut ità perrumpunt, vt à suo statu recedens de-
„ sidat.

Quæcunque ad ictum pertinent, latè indicauit, restabat telum, quo, scilicet, alter alterum vulnerat, de quo nunc agit. Ponit autem duo genera teli: vnum, quod collidit, findit, & ità os perrumpit, vt desidat: alterum, quod incidit: sunt autem vniuscuiusque generis species complures, quas, vt viâ cum ratione colligamus, scire conuenit duo potissimum in telis ab Hippocrate considerari, pondus & figuram: nam durities, quam tribuit priori generi telorum, est communis etiam alterius: nequit enim incidere, quod molle est.
10 Quod igitur ad pondus spectat, telum aliud graue est, aliud leue: quod graue est, sub priori genere est, quod leue, sub altero. At figura, eius, scilicet partis, quâ ferit, vel insignis latitudinis est, vel nullam ferè latitudinem habet. id telum, quod latum est, ad genus priùs positum refertur, reliquum ad alterum. Porrò, quod latum est, vel teres est, vel orbiculatum, vel planum: ferè enim ad hæc tria pertinent alia omnia: hæc autem qualiacunque sint, retusa esse necesse est. Quod insigni latitudine caret, oblongum est, vt, quod cæsim ferit, vel ad multam partem tenue, vt quod punctim: hæc autem siue ob aciem, siue ob mucronem necessariò sunt acuta. Acuto telo carnem & os incidi, retuso collidi sensui apparet, quam rem Hippocrates, non solùm
20 hîc, sed in opere de vlceribus apertè demonstrauit. Vt summatim igitur rem omnem habeamus, telum graue ac retusum, siue orbiculatum, siue teres, siue planum, collidit os, findit, & ità perrumpit, vt desidat: oblõgum, vel ad multam partem tenue incidit, & hoc acutum est ac leue. nam quod graue est, non modò incidere solet, sed etiam collidere. atque hoc pacto licet ex teli specie, cuiusmodi fractura sit, inuestigare, quod fuit Hippocratis propositum. Mutuatur autem vocabulum ἀρτίστομα, quod nos [planum] vertimus: ἄρτι enim (vt Galenus docuit) idem sibi videtur, quod ἀπάρτι: ἀπάρτι autem integre significat, vt patet ex libro de articulis, quâ de naso, & ex eo præcepto Hippocratis, vbi ait, [Quæ iudicantur, & iudicata sunt integre,] & quæ sequun-
30 tur. verbum enim integre vel perfectè, ab Hippocrate dicitur ἀπάρτι. Porrò ei, quod integrum est, & perfectum, nihil deficit, tale est planum telum, quùm æqualiter procedat, nec quidquam habeat, quod cæteras partes superet, quibus aliquid deesse videatur: vel, si magis placet, dicemus ἄρτιον græcè significare æquale, sicque eadem erit sententia, vt, scilicet, telum ἀρτίστομα sit, quod æqualitatem habet, quod spiculis caret, quod tandem planum est: nam στόμα, quod os significat, eatenus ad telum quatenus ad plagam refertur, cùm quale telum sit, tale oporteat esse os plagæ: telum æquale, æquale item plagæ os efficit. Quod autem voluit, sub quo telo os violatur, carnem quoque vulnerari manifestum est, quùm telum primò carni occurrat, deinde ossi: qua-
40 re in libro quoque de fracturis tradidit, non admodum os frangi, nisi caro quoque vulneretur. Eius verò, quod subdit [à telis, quæ carnem lacerant, collidunt, & maturant, necesse est vulnera fieri caua, purulenta atque humida, & diuturniori tempore purgari,] ipsemet rationem subijcit, quùm inquit, necesse est collisam laceratámque carnem in pus versam tabescere: nam, vbi caro, quæ ad plagam est, in pus verti debeat ac tabescere, vlcera primò caua erunt, vel in orbem, vel à lateribus, pro specie teli, quod carnem à lateribus, vel in orbem detriuit, quâ absumptâ vlcus cauum redditur, eadem de causâ

etiam purulenta fient & humida, quùm caro in pus conuertatur, quod humidum vlcus efficit: adde, quod ea, quæ superant ex sanguine, qui verti in carnem debet, vlcus humidum similiter & sordidum reddunt, eadémque diuturniori tempore purgantur, quùm non priùs ex toto pura se ostendant, quàm caro collisa penitus tabescat, quod tempore accidit. hoc autem latiùs tractauit in opere de vlceribus, vbi ostendit, quæ vulnera protinus glutinari possint: quæ pus mouentibus egeant, quibus annumerat, quæ carnem collisam detritámque habent: huiusmodi enim caro, præterquàm, quòd ità affecta est, vt restitui non possit: sanguinem etiam continet, è venis fusum, quùm sub ictu, venulæ, quæ per ipsam discurrunt, abrumpantur: sanguis autem, qui extra venas est, corrumpitur, símulque caro, quâ continetur, necesse est corrumpatur. quod tamen sine vulnere collisum est, medicamentis restituitur, quùm calor in vnum magis coactus potentior sit, & medicamenta efficiendi socia habeat, vt in sequentibus patebit. Cætera in hac oratione clara sunt. id tantùm animaduertere oportet, quod postremò posuit de teli genere, quod incidit, in quit igitur [sub eiusmodi telis non admodum collidi os, aut findi] non tamen negat id euenire posse, quandoquidem euenit (vt ipse infrà demonstrabit) ait enim de plagâ ad futuras factâ, ob loci infirmitatem interdũ euenire: vt, quùm inciditur os, etiam findatur. Sed raro incidit, quod sibi voluit, quùm ait [non admodum].

" Omnia vero hæc, præter id, quod in osse oculis comprehẽditur, requirenda sunt: grauioris enim, vel leuioris plagę indicia sunt: ad hæc si offensus " sine sensu, quasi dormiens iacuerit, si oculi obcæcati fuerint, si vertigo ipsum " occupauerit, si conciderit.

Cum in osse nudato nullum apparet malum, interrogari hominẽ iussit cuiúsmodi telò atque ictu vulneratus fuerit, vt inde intelligerentur fracturæ illæ, quæ, quamuis lateant, interdum os tenent. Hæc igitur omnia, scilicet, quę spectant ad ictum ac telum, grauioris plagæ, vel leuioris notæ sunt, quibus subijcit ea, quæ vulnerato homini superueniunt: solet enim sine sensu quasi dormiens iacere, vertigine prehendi, cõcidere, solent oculi obcæcari. Hæc vbi non sint, leuius malũ indicant: vbi sint, grauioris noxæ faciũt opinionem: quæ fuit mens Hippocratis, quùm inquit [ad hæc si offensus sine sensu quasi dormiens iacuerit, & quæ sequuntur]. Inter hæc indicia, quæ superuenire ait, grauissimum est, quùm homo sine sensu quasi dormiẽs iacuerit, quod ipse dicit καρωθῇ: nobis enim placuit sequi interpretationẽ Cornelij Celsi, quę Galeni sententijs maximè cõsentanea est: in primo enim libro prædictionũ, quùm exponit κάρος vocabulum vsurpatum ab Hippocrate, nihil aliud significare ait, quàm inexpugnabilem dormiendi necessitatem. Alibi item sępius scribit, quùm κάρος est, nec moueri hominem, nec sentire, non secus atque vbi dormit. Eiusmodi stuporem Hippocrates alio loco etiã multis indicijs annumerauit: est enim manifestum indicium cerebri violati. Reliqua indicia, quùm oculi obcæcantur, quùm vertigo hominem occupat, quùm concidit, ad inordinatum motũ humorum in cerebro tanquàm ad causam referuntur: vnum tamen leuius est, alterum grauius. Primò enim est σκότος, hoc est, obcæcantur oculi (vt inquit Celsus) tenebris suffusi: deinde sequitur vertigo, posteà homo concidit, quùm res intenditur. Sed hic vomitum prætérijt, quem posuit in illis sententijs, quos aphorismos vocauit: nam vomitus biliosus super hæc indicia, vel cerebri, vel eius mẽbranę

1 eius membranæ offenſam ob ictus grauitatem ſignificat.

„ AT vbi os à telo nudetur plagâ ad ſuturas exiſtente, difficile eſt aſſerere de
„ teli ſede,relictum ne ſit eius veſtigiũ in oſſe,vbi id in ipſâ ſuturâ accidat,
„ quod in alio oſſe manifeſtũ eſt:ſutura enim vnà cum ipſo conſpicitur, reliquo
„ oſſe aſperior:neque cõſtat, teli ne ſedes ſit,an ſutura, niſi ſedes latè admodum
„ pateat. adijcitur etiam ſedi rima, plærunque, vbi ſedes ipſis ſuturis accidit,
„ cúmque os finditur,fiſſum affirmare difficilius eſt:propterea,quòd rima ſi ac-
„ cidit, plærunq; ſuturas occupet. promptè enim hâc parte os finditur & reſol-
„ uitur,eo quòd naturâ tenuius ſit,ac magis rarum, quodq; ſutura facilè finda-
10 tur,ac reſoluatur. alia verò oſſa,quibus ſutura continetur,non finduntur,quo-
„ niam hac firmiora ſunt. At rima ad ſuturam,ſuturæ quoq; reſolutio eſt, quam
„ non facile eſt aſſerere:neque,vbi à teli ſede in ſuturâ proficiſcatur, cùm findi-
„ tur & reſoluitur:neque vbi ſutura finditur & reſoluitur, propterea,quod os &ca-
„ ro collidatur. Verùm difficilius adhuc eſt aſſerere,num fiſſum os ſit propterea,
„ quod colliſum.quandoquidem ſuturæ,quæ rimæ ſpeciem referunt, & reliquo
„ oſſe aſperiores ſunt, medici animum atque oculos fallunt, niſi os vehementer
„ reſoluatur,atq; incidatur,vt telum per totum penetret: huiuſmodi enim ma-
„ lum & ſedes idem eſt. Oportet autem,ſi vulnus ad ſuturas fuerit, & telum oſſi
„ inſederit,diligenter animum aduertere, vt inueſtigemus,quâ noxâ os tenea-
20 tur,quùm à ſimili telo eiuſdémque magnitudinis,aut etiam minori, ictu æquè
„ graui,vel etiam leuiori, multò magis homo læditur, ſi telum ſuturas attingit,
„ quàm ſi alias partes.

Fracturæ ſpecies,quę nudato oſſe latent,duas poſuit,fiſſum & colliſum,indicans quâ viâ deprehẽdi debeant,nunc tertiam addit nempè ſedem,quæ nudato oſſe(vt inquit)interdum non apparet, nimirum,vbi in ſuturis ſit,quamuis in alio oſſe manifeſta eſſet: ſuprà enim dixit oculis patere,quùm os inciditur,ſic,vt appareat,quâ telum inſederit:nunc autem ſutura obſtat,cur non appareat:non enim patet id,quod conſpicitur, teli ne ſedes ſit an ſutura,niſi vbi ſedes magna fuerit:cum ſede enim teli vnà ſuturam intuemur,reliquo oſſe aſ-
30 periorem. At quùm ſuturæ mentionem faciat,& accidat,vt rima in ipſâ ſuturâ fiat:difficilius adhuc putat diiudicatu,rima ne ſit an ſutura:quùm hęc aſperitatem habeat,& rimæ ſpeciem repręſentet. Finditur autem ſutura,vel quùm inciditur, vel,quùm colliditur: quùm inciditur, quià non vna tantùm ſuturæ pars inciditur, ſed alia plærunque finditur & reſoluitur, hoc eſt, diuiditur & dehiſcit,tum quià os ibi infirmius eſt, tum quià ſutura paruo negocio finditur & reſoluitur.quamuis autem non ſoleat,ſub eodem telo ictúque findi os atque reſolui, quùm ſuprà demonſtratum ſit alio ictu ac telo os findi, alio incidi, id tamen poteſt ob loci naturam accidere, quemadmodum nũc ob ſuturã: quod patet cum aliud os,quod iuxtà eſt,integrum ſeruetur: Iam verò,quùm collidi-
40 tur,facilè ſuturã findi & reſolui nemo dubitat. Ergo in eiuſmodi caſibus medici,non ſolùm aſpectu,ſed mẽte etiam falluntur,niſi, ſi teli ſedes ac rima amplior fuerit. quare monet vt diligenter animaduertant: non enim ſatis eſt telum atque ictũ ſpectaſſe:ſæpè enim ictus mitior ac telum leuius,quàm vt aliud os læderet, ſuturis eiuſmodi noxas infert: atque idcirco ſpectare quoque ſedis naturam debemus,vt intelligamus,teneatur ne os aliquâ ex illis fracturis,quas deprehendi magno negocio teſtatur.

" HOrum quoque magna pars sectionem postulat: secare autem ipsas sutu- 1
" ras non expedit,sed ab illis recedere,atq;,vbi sectio necessaria sit, proxi-
" mum os secare.De curatione vulnerum capitis,deque ratione,quâ deprehendi
" debeant mala ossis,quæ non apparent, ità sentimus.

In superioribus,quùm tractauit de sectione ad fracturas adhibẽdâ,dixit rimas tam latentes,q̃ manifestas,& sedem interdum sectionem requirere: quod nunc etiã repetit:idcirco,quià de illis noxis propriè loquitur, quatenus suturæ accidunt.Quod igitur ad sectionẽ pertinet, nihil mouẽdum est ex ijs,quæ suprà dicta sunt,tantũ sutura relinquenda est sine sectione,& proximũ os secandum,eius rei causa manifesta est.diximus enim per suturas & venas trãsire,& 10 ligamenta,quę ferro attingi malũ est.suprà quoq; suturas posuit imbecilliores ad resistendũ,quamobrẽ periculosè etiã secantur:facilè enim serra ad cerebrũ penetraret.Quid quòd sectã suturâ,cũ callus incresceret expiratio prohiberetur? Sed cùm de parte tractemus,quæ secari non debet,operæprecium videtur adducere,quà potissimũ os secãdum sit.Scire autem conuenit, cùm os secetur, vt detur exitus intus lædentibus,vbi liceat perpetuò eã parte secandũ esse, quâ decliuius est:sed hoc interdũ prohibent,vel suturę quas Hippocrates edicit,ne attingãtur, vel crassitudo ossis,quod, cùm nõ nisi magno negocio discutiatur, efficit,vt cerebrũ agitetur,vel nerui,qui inde oriũtur,vbi secandũ sit. Quocirca Galenus,vbi eum curauit,cui fractum os inter frontem & verticẽ erat, sic,vt 20 fractura etiã ad os temporis pertineret,non tẽporis os,quod decliuius erat,sed, quod inter frõtem & verticẽ est,excidit.His aduersantur,quæ Hippocrates in fine libri recenset,vbi in excidendo osse,quâ crassissimum est,ferramentũ imprimit:quã ambiguitatẽ suo loco diluemus. Hęc inseruisse voluimus,vt(quod polliciti sumus)quæ ab Hippocrate prætermittuntur, aliundè petita suo loco adijciamus. Sed iamiam verborum ipsius expositionem aggrediamur.inquit igitur[Horũ magna pars sectionẽ postulat]posuerat sedẽ,& rimam duplicem prouenientẽ,scilicet,ex eo,quod os incisum est,vel ex eo,quod collisũ.duo posteriora sectionem postulant,quod in superioribus etiã ostendit.id,quod priùs posuit,scilicet,sedes,quùm os inciditur dũtaxat, secari non debet. atq; hoc si- 30 militer in prioribus dictum est.Quod postremò addit[de curatione vulnerum capitis,& quæ sequuntur]pertinere videtur ad superiora,quùm & de sectione tractauerit,& de indicijs,quibus latentes fracturæ deprehenduntur:aptiùs tamen ad sequentia refertur,ad quam rem facit etiam modus loquendi,& quod infrà addit de curatione vlceris , déque viâ deprehendendi latentes fracturas, per scalprum & atramentum.

" VLcus in capite neq; vino,neq; aliâ re madefacere oportet, aut certè quàm
" minimum.

Ad curationẽ aggreditur vlcerũ capitis,non quidem omniũ,sed solũmodò eorũ in quibus os nudatũ est:horũ enim curatio ab eâ differt,quã exigũt vlce- 40 ra aliarum corporis partiũ.nam (Galeno auctore in commẽtarijs in librum de articulis) Hippocrates ficciorẽ curationẽ tradit in libro de vulneribus capitis, q̃ in eo,qui de vlceribus est:ea verò vlcera capitis,quę vsq; ad os nõ penetrant, sub ijsdẽ pręsidijs,atq; aliarũ partium sanescunt:colligitur enim ex eodẽ Galeno in sexto de cõpositione medicamentorũ generatim ad morbos pertinentium,ficciora medicamenta vulnerato capiti eatenus idonea esse, quatenus os apertum est:quoniàm capitis vlcera,vbi os nudatũ non est,nihil proprium requirunt,

quirunt,magis q̃ in aliâ corporis parte,vbi semper spectanda est natura affectę sedis:quocirca in opere de vlceribus cõprehenduntur. Ergo solummodò eum casum exequitur in vniuerso hoc opere,vbi os nudatum est,cuius hic sæpenumero mentionẽ facit:nãq;,vbi intueri nos voluit, quid mali os senserit, & quã opem requirat,adiecit[nudato osse] in sequentibus item nudato osse interrogandum inquit hominẽ esse,qualiter vulneratus fuerit:similiter,quùm fracturam,quæ ad futuras est, cognitu difficilẽ ponit, & quùm incidi plagam iubet, vt malum ossis appareat[nudato osse]adiungit.Illud tamen animaduertẽdum est,ꝙ si telum membranam attigerit, quæ sub cute caluariam tegit, eadẽ ratio est,atque,vbi os nudatũ est. quùm propter dolorem incidenda tũc membrana sit,quo facto os nudatum relinquitur,vt Galenus docuit secundo de compositione medicamentorũ sigillatim ad morbos attinentium. Inquit igitur[vlcera capitis madefacere non oportet]Madefaciẽtia non modò in vlceribus capitis, sed in alijs omnibus vitanda sunt, quùm non priùs quàm siccetur, vlcus ad sanitatem perducatur,quoniã(vt docuit in libro de vlceribus)id,quod sanũ est, ad siccum accedit,& siccũ sano magis simile est.Sed,quid est,ꝙ ibi vinũ accipit,quamuis alia madefacientia repudiet: hîc vino etiam interdicit? nónne & capiti vulnerato vinum ad repellendum, vel ad glutinandum aptatur æquè ac cæteris partibus?Profectò nihil absolutè respõderi posse existimo,nisi distinguatur,cum vulnere ne os apertũ sit, an mẽbrana inuiolata tegatur. vulnerato enim capite, vbi os nudatũ non sit,eadẽ medẽdi ratio idonea est,atque in alijs partibus:nam seu vino,seu alijs medicamẽtis vulnus glutinandũ,ac(sicut Galeno placuit,qua de dolore capitis ex ictu) vbi opus sit oræ fibulâ inter se iungendę.quod si cauum sit,carnẽ producẽtibus nutriendũ est,deinde ad cicatricem perducendum:caro collisa in pus vertenda:vbi sine vlcere collidatur,primò repellentia & digerentia,dein tantùm digerentia admouenda sunt:quùm timetur inflãmatio,repellẽdum est vel vino, vel alio eiusdẽ facultatis medicamento: & in summâ nullũ discrimen est in curãdo hoc vlcere,atq; eo,quod in alijs partibus corporis incidit.Contrà,si os nudatum sit,aliud consiliũ est,q̃ in alijs vlceribus,& idcirco vino interdicit, quod in libro de vlceribus probauerat: simul autem à vino cauens,indicat nõ esse in vlcere capitis osse nudato id propositũ,quod in alijs.Duabus autẽ de causis pręcipuè constat vinũ ad vlcera pertinere,& quia glutinat,& quia repellit, neutrũ opus est in vlcere capitis osse nudato.siquidẽ glutinatio desperatur,quùm contractâ mẽbranâ,quæ caluariam tegit,oræ vehemẽter inter se recedũt,vt monet Galenus, cùm eã Hippocratis sentẽtiam explanat,vbi ait[cùm præcisum fuerit os,aut cartilago,vel neruus,& quæ sequũtur].Ergo cùm glutinari plaga nequeat,nõ opus est vino, sed medicamẽto,quod carnẽ producat.hoc,si os nudatũ est (Galeno auctore) siccius esse debet,& magis detergere, quàm,vbi patefactũ non est, quùm non modò siccare,sicut in alijs vlceribus, & detergere carnem oporteat, sed quicquid in osse pingue est detrahere, vt caro quæ increscit,hærere illi possit. Veteres ea medicamenta excogitarunt, quæ, quùm ferè fracto osse superdantur, catagmatica dicuntur:istiusmodi est emplastrum nigrum sub Aristâ auctore, & id,quod ad Moschionem refertur. Inter hæc, quæ robustiora sunt, à capite cephalica nuncupantur, quamuis non tantùm capiti, sed alijs etiamnum partibus aptentur: eius generis sunt,Isis emplastrum,viride cephalicum, & quod Deileontem auctorem habet. Hæc igitur medicamenta tam cephalica, quàm

catagmatica carnem producunt,& vbi os nudatum non eſt, neceſſe eſt ex ali- 1
quo liquore vel cerato diluantur,quùm vehementiora ſint: oſſe autem nudato
per ſe carnem alunt, ídque non modò in capite, ſed in alijs quoque corporis
partibus. Inter cephalica quædam arida ſunt, atque hæc maximè probantur à
Galeno,quùm nudato oſſe medicamenta vitet,quæ illini poſſunt,& linamentis
excipi. Componuntur autem arida cephalica ex thure, iride, ariſtolochiâ,
panace, farinâ erui, quanquàm hæc carnem communiter in vlceribus producunt:
variè tamen mixta (vt Galenus tradit) varia præſtant:nam, vbi ſicciora
adhibeantur,cephalica erunt,& nudato oſſe carnem producent:vbi in eâ mixturâ
ſuperent minùs ſicca,ad alia vlcera pertinebunt. In aridis itaque cepha- 10
licis à principio ad finem perſeuerabimus: ea enim eſt optima curatio vlcerum
capitis oſſe nudato, vbi ſcilicet, caro non ſit colliſa: alioquin in pus vertenda
eſſet,donec tabeſceret,quemadmodum ipſe in ſequentibus demonſtrabit,deinde
cephalica conueniret.Reſtat altera cauſa ob quam in vlceribus vinum
adhiberi ſolet,ea eſt,vbi inflammatio timetur,vt repellamus: tunc enim
vinum nigrum auſterum commodiſſimè perfunditur. hoc etiam Galenus perfundebat
grauia gladiatorum vlcera. quin & in alijs quoque membris cùm
fracturæ oſſis, carnis quoque vulnus acceſſit,Hippocrates eiuſmodi vinũ maximè
probauit.In vulnere capitis nõ æquè timetur inflammatio, atque in alijs
membris,& idcirco id remedium non conuenit, quo inflammatio admodum 20
reprimitur: conſtat autem non ità patere caput inflammationi,ſicut alias partes.
quùm(vt infrà oſtendet)non contineatur, quaſi pars inferior à ſuperioribus,vnde
copioſè materiã recipiat. adde quòd in partibus, quibus præter vlcus
accedit etiam fractura, & os nudatur, quùm neceſſariò collidantur, maius
periculum eſt,ne inflammẽtur,quàm in capite, vbi incidi & nudari os poteſt,
etiam ſi caro minimè collidatur: quare minùs dolet, ac minus inflammationi
exponitur. vino ergo vti non expedit,vt inflammationem repellat. Atque hęc
potiſſima cauſa eſt, cur Hippocrates in vulneribus capitis vinum reijciat: nam
& vinculum & cataplaſma,quæ proximè repudiabit,non aliâ ratione inutilia
ſunt,niſi quià inflãmationis ſuſpicio non eſt. Vinum tamen,vbi aliquantiſper 30
inflãmatio nos terreret,non eſſet ex toto vitandũ,id,quod puto Hippocratem
voluiſſe,quùm inquit[aut certè q̃ minimum]. Ergo vlcus in capite,cùm neque
agglutinare expediat,neque repellentibus ab inflãmatione defendi, vinũ non
exigit:nam,quãuis ſiccandi vim habeat,tactu tamen humidũ eſt,& principio
madefacit,quę res capiti infeſtiſſima eſt,quod imprimis ſiccãtia poſtulat,qualia
ſunt cephalica. Huc accedit, quòd vinũ auſterum nigrum(de hoc enim loquitur)refrigerandi
vim habet,quæ (teſte Hippocrate) vlcera non mediocriter
lędit,idque magis,cùm os nudatum eſt.maximè autem in capite,quod non
ſolùm facultate, ſed tactu etiam frigidis medicamentis offenditur, ità,vt periculum
inſtet,ne refrigerato cerebro neruorum diſtentio oriatur. Ex his patet, 40
quàm miſerè ægrotantes occidãt,qui non ſolùm alijs vulneribus, ſed illis etiã,
quæ in capite ſunt,medentur linteis ex aquâ frigidâ madefactis:nam ſi vinum
incommodum eſt, quãto magis aqua? Verùm multos adducunt hâc medicinâ
reſtitutos,neque verentur aſſerere id non aquæ potentiâ,ſed miraculo proficiſci,cùm
ſacris quibuſdã verbis prolatis aqua propè diuina reddatur, & id efficiat,
quod per ſe minimè poſſet. Quæ ſuperſtitioſa religio eodem modo refelli
poteſt,quo refelluntur,qui ſcorpionem volebant carminibus & ſaliuâ necari.

1 cari. nam, si vtrunque seorsum experiamur, idem præstare aquam per se, quod prolatis verbis inueniemus. Igitur, vt nugis omissis atque ineptijs rei naturam persequamur, frigida aqua nō aliter in vlceribus proficit, q̃ in frigidis morbis, in quibus, si hominem non ita calidum nacta sit, calorem extinguit, & ipsum interimit: si abundè calidum, quùm calor frigus refugiat, & in vnum coactus potétior reddatur, morbum exoluit. quod placuit Hippocrati, quùm iuuenem boni habitus æstate neruorum distentione prehēsum sanari aquâ frigidâ scribit. cunctis itaque vulneribus aqua frigida nocet: tunc autem magis innocenter adhibetur, quùm natura & corporis totius, & partis affectæ calida est, cùm 10 affectus recens, quùm per tempestatem licet frigidis vti. quod fortasse voluit Cornelius Celsus, vbi sine peregrinis & conquisitis medicamentis solâ aquâ frigidâ curari vulnera tradidit: nāque, vbi sustineatur, vlcus purū seruat, repellendi vim habet, & naturali calore aucto sanitatē restituit. Sed, quùm os apertū est, ex toto fugienda est, non modò in capite, quod vino quoq; offenditur, sed in alijs etiam partibus. Quod verò iactant innumeros eiusmodi præsidio liberatos, vtinam æquè liceret, interemptos aspicere, atque eos, qui conualuerunt.

Cornelius Celsus.

Adnotat.

» NEque cataplasmate, neque linamentis curare.

Capite vulnerato, quùm inflammationis periculum non sit, quemaddum non opus est vino, quod repellat, ità nec cataplasmate, quod collectam 20 materiam concoquat, in pus vertat, & dolorem leniat. vlceri enim, cui nullus affectus iungatur, quæ molliunt & maturant, omnia aliena sunt: sub his enim diutius perseuerat, sordidum & malignum redditur: quæ proxima sunt, putrescunt. quamobrem ex toto vitari debent, ac præcipuè in capite, quod in primis siccantia exigit, & propter causas superius adductas, & ne (vt ipse subdit) purulenta caro, os quoque purulentū efficiat, quo corrupto cerebri membranam, & cerebrum ipsum corrumpi necessarium esset. eâ de causâ cataplasmata summouet, quæ ferè ad pus mouendum inflammationis causâ fiunt, atque ex calidis & humidis componuntur. cuiusmodi est, quod ex farinâ tritici vel, ordei constat, ex oleo & aquâ dilutâ. eadem quoque reijcit, in opere de 30 vlceribus, & in eo, quod de articulis est, quâ de fracturâ auris: vbi Galenus prodidit cataplasmatis vsum resoluere & effœminare posse, non tamen siccare & detergere, quod ante omnia propositum est, quùm caro producenda sit, & inflammatio minimè timeatur. quod si aliquando doloris vel inflammationis causâ adhibeantur, vt ad vlcera frontis, & ad ea etiam, quę in reliquo capite sunt, quùm medicus scalpelli operâ vtitur, ferè componuntur ex ijs, quæ siccandi magis, quàm leniendi facultatem habent, atque idcirco non sicut cætera pus mouent duntaxat, sed non mediocriter etiam siccant & repellunt, vt in sequentibus patebit. A linamentis quoque abstinendum, quùm plærunque dentur, vt plagæ oras ad pus effundendum, vel ad os considerandū dilatent, 40 & medicamēta excipiant, quæ, quùm μοτοῖς, id est, linamētis excipiantur, græcè ἔμμοτα dicūtur: quamuis (teste Galeno in secundo de officinâ medici) dentur etiam ad supprimendum sanguinis fluxum. In vlcere capitis, nisi alius affectus accedat, neque pus effundendum, quùm inflammatio nulla sit, neque medicamētum superinducendum, quod linamentis excipiendum sit. his tantùm, vbi sanguis supprimendus non sit, aperta plaga seruanda est ad os considerandum, vt infrà demonstrabit. sed, quùm os vel sectum iam est, vel perspectum est, & sectione non indiget, nihil vltra inducere linamenta expe-

dit, aut plagam dilatare. Consueuit autem Hippocrates, vbi cataplasma repudiat, linamēta etiam vitare (quod in loco adducto de fracturis videmus) & vbi linamento vtitur, cataplasma quoque adhibere, quod paulò infra demonstrabit: ídque eâ de causâ, quià, quùm cataplasma superdatur (vt iam dictum est) ferè pus mouetur, atque idcirco plagam seruare apertam conuenit, vt id euadat. & propterea, quùm adhibetur cataplasma, imponendum non est oris plagæ, ne puris exitum prohibeat, sed (vt alibi dixit) partibus, quę iuxta sunt. Cōtrà plęriq; ex nostri sæculi chirurgicis, non modò alijs vulneribus, sed ijs etiā, quæ in capite sunt osse nudato, siue inflammatio vel collisum ad vulnus accedat, siue nihil tale sit, sanguine suppresso perpetuo primis diebus cataplasmate vtuntur, quod vitellum oui habet, & resinam terebintinā ex rosâ diluta, neque animaduertūt eiusmodi mixturâ vlcus diutinum ac sordidū reddi, subiectum os, vbi nudatū est corrumpi, & effectū præstari contrarium illi, quē res postulat: quùm, quæ in eâ mixturâ sunt vniuersa eius habitus sint, vt illinantur (emplastica à Galeno dicuntur) & quùm laxandi etiam vim habeant, pus mouēt, putrefaciunt & corrumpunt. quid quod & ipsa resina ab Hippocrate in libro de articulis, vbi vlcus est, expellitur? quod si eiusmodi medicinâ vterētur, cùm inflammatio vel collisum vulneri adijcitur, neque ipsi vulneri (vt faciunt) sed proximis partibus ipsam imponerent, veniâ digni essent. Mitto linamenta, quibus vbique plagam infarciunt, adeò, vt ex minimâ ingentem ipsam efficiant. Quid opus est verbis? nihil ferè obseruant ex ijs, quæ Hippocrates, nō vsu tantùm, sed ratione quoque fretus præcepit.

» AT neque adstringere etiam cōuenit capitis vlcus, nisi fuerit in fronte, aut
» in parte, quæ sine pilis sit, aut ad supercilia atque oculum. vlcera enim his
» locis cataplasmata magis & vincula requirunt, quàm aliâ capitis parte. Siqui-
» dem reliquum caput frontē vniuersam continet: vlcera autem vbicunque fue-
» rint, ob sanguinis cursum ex ijs, quæ continent, inflammantur, intumēntque.

Capitis vlcera, non modò cataplasmata, sed vincula etiam reijciūt. causam quamobrem hoc accidat, partim hâc oratione docemur, partim in libro de officinâ medici, vbi fasciarum duplicem vsum proposuit: nam aut ipsę per se aliquid efficiunt, aut efficientia nimirum medicamentum tenent. Inter ea præsidia, quæ per se fasciæ afferunt, id non postremum est, quod, quæ diducta sunt, in vnum cogūt: quamobrem vtilissimè inijciuntur, quùm amplior plaga glutinanda est; id item, quod ab inflammatione defendunt, materiam, quæ aliundè ad affectam sedem confluit reprimentes, & eam, quæ iam recepta est, expellentes. ad quem vsum excogitata est iunctura illa adeò celebris, membrorum fracturis accommodata: hæc dari in capite nequit ob eius figuram, quùm non habeat partes superiores & continētes, sicuti membra, brachia scilicet, & crura. Quamobrem sectio ossis necessaria fuit (quemadmodum suprà Galeno auctore demōstrauimus) vt quod in cerebri membranâ colligitur, extrahatur. Ad hæc cum patefacto osse glutinari vulnus nequeat, non opus est fasciâ, quæ diductas oras coniungat. Illæ autē fasciæ, quæ ad continēda medicamenta superdantur, in capite necessarię non sunt, vbi simpliciter vulneratū est: cum cataplasmata (vt dictum est) non conueniant. quare neutrum fasciarum genus capiti accommodatur: de eo tamen hic loquitur, quod continendi causā inijcitur, quùm de cataplasmate & vinculo simul tractet. Inquit ergo [neque adstringere etiam conuenit capitis vlcus] in alio codice non legitur adstringere, sed

1 ſed alligare,quod idem ſibi vult: ſæpè enim cõſueuit vnum pro altero mutuari. varia autem vincula ex linteis ſciſſis,vel ex faſcijs glomeratis,quæ Galenus & antiquiores ad caput in libris de faſcijs tradiderunt, ad id ferè ſpectant, vt capiti impoſita medicamenta contineant,quæ inflammationis vel colliſi cauſâ ſuperdâtur:ad quem vſum admouentur ab Hippocrate,quùm plaga in capite à chirurgico ſecatur, vt proximis verbis docebit. Igitur, vbi ſimplex vlcus ſit oſſe nudato, nec medicus debeat ſcalpello plagã dilatare, nec aliud vlceri adijciatur,vincire non oportet. Excipit autem eas partes, quæ magis inflammationi patent,huiuſmodi eſt frons, quã videtur diuidere in duas partes,in eam,
10 quæ caret pilis, & eam quæ eſt ad ſupercilia atque oculos. vtraque autem ad frontem pertinet.quibus locis vinculum non repudiat, cùm eo teneantur medicamenta,quæ inflammationi aptantur.ipſe etiam adſcribit cauſam,cur vinculum & cataplaſma tantùm ad frontem, & non ad alias partes capitis pertineant. quoniàm(inquit)reliquum caput frontem vniuerſam cõtinet, id,quod continet,materiam tranſmittit,& inflammationem concitat in eo,quod continetur,vbicunque vlcus fuerit. in membris enim inferiora ſuperioribus continentur,& ab illis materiam recipiunt:in capite frons reſpondet inferioribus membrorum partibus, reliquum caput ſuperioribus, atque hoc frontem continet,quùm prominens ab eo dependeat,quaſi inferior pars à ſuperiori,& id-
20 circo humores recipiat à reliquo capite tranſmiſſos. Huc accedit,quod magis carnoſa eſt,atque ideò magis inflammationi obnoxia ob materiam,quam copioſiùs admittit.Itaq; nõ alienum eſt cataplaſma, vt, quùm hæc pars inflãmatur, lenire dolorem poſſit, & ſi quid relictum in eâ fuerit digerere,aut concoquere. Rectè itaque cataplaſmatis cauſâ vinculum quoque adhibetur,quod alioquin omittendum eſſet: in libro enim de vlceribus memoriæ prodidit plagam,quæ cataplaſmate non eget,vinculum quoq; non requirere, quo,ſcilicet, medicamentum teneatur. Sed,quùm in fronte periculum inflammationis inſtet,& eâ de cauſâ detur cataplaſma & vinculum,quo teneatur, videtur etiam poſſe obuolui vinculum, quod repellat,ſicut fit in fracturis,cum vlcere: quod
30 tamen(vt opinor)aliter ſe habet:in membris enim adeò continẽtur partes inferiores ſuperioribus,vt promptè ab illis materiam recipiant,poſſitque eadem rurſus ab inferioribus ad ſuperiora trãſmitti citra noxam:in fronte,licet contineatur à reliquo capite, & materiam inde transfuſam admittat, non licet æquè eandem repellere, ne ad cerebrum deducta graues inflammationes afferat cum periculo mortis. Quocirca Hippocrates,tametſi pręcipiat,vt cataplaſmata & vincula ad frontem adhibeãtur,quę cauerat,ne alijs vlceribus capitis imponerentur, nullam vini mentionem facit, quod ſuprà eiecerat, quùm (vt diximus)non exiſtente inflammationis ſuſpicione repellẽdum non eſſet. Comprobantur hæc per ea,quæ Galenus tradidit in quinto de ratione curandi, vbi
40 pugnans contra ſanguinis fluxum ex naribus,non audet fronti repellentia ſuperinducere,ne cerebrum lædat,ſed auertentibus nititur. In fronte ergo,quãuis inflammationi pateat, nihil de vino loquitur, vt qui repellendum eſſe non cenſeat, ſed ſolùm cataplaſmate & lenientibus vtendum, & vinculum ſuperdandum,quo teneantur. Ex his etiam intelligere poſſumus, quantum noſtri temporis chirurgici à ratione & à præceptis Hippocratis recedãt, quùm non ſolùm in fronte, ſed in capite vniuerſo, vincula adhibent, quandoquidem & cataplaſmata(vt ſuprà demonſtrauimus) atque vbi faſciæ opportunæ ſunt ad

medicamenta continenda,eas adſtringunt, quod inflammationi maximè eſt 1
inimicum, vt ab Hippocrate in libro de fracturis, & de officinâ medici docemur,& infrà etiam,quùm cauet,ne caro inflammetur & comprimatur: præter hæc adeò craſſas & toties obuolutas ipſas inijciunt,vt,vbi nulla ſit,inflammationem excitent. Sed nimis longè laberer, ſi ſingulos eorum errores in faſciãdo perſequi velim. Ad Hippocratem igitur reuertar , qui,quod in fine vertimus [inflãmantur,intuméntque] græcè ſcripſit his verbis φλεγμαίνει, καὶ ἐπανοιδίσκεται, quibus vocabulis notat inflammationem cum tumore. nam quædam inflammatio tumore caret: ſed φλεγμονὴ apud Hippocratem ſignificat inflammationem omnem, & οἴδημα ſimiliter omnem tumorem : hæc duo vocabula 10
ſimul iuncta inflãmationem notant, eam ſcilicet,cui tumor accedit. poſſumus etiam, ſi magis placet, duo accipere per ſe, inflammationem cum materiâ, & tumorem ſine inflammatione,cuiuſcunque generis fuerit. quod tamen ait de ſanguine,priorem opinionem magis comprobat,vt vnum hæc duo vocabula exprimant, nempè inflammationem cum tumore: ſiquidem huius cauſa eſt ſanguis,de quo loquitur.

„ VErùm,nec quæ in fronte ſunt,per totũ tẽpus cataplaſmate nutriri debent,
„ ſed quùm inflãmatio ac tumor ceſſat, tunc à linamẽtis vinculo & catapla-
„ ſmate adhibendis deſiſtendũ eſt.In cęteris autẽ capitis partibus,nec linamen-
„ tis,nec cataplaſmate vtendũ,neq; alligãdum,niſi ſcalpelli opera neceſſaria ſit. 20

Si cataplaſma & vinculum inflammationis cauſâ adhibetur, iure, vbi hæc conquieſcit,nihil vltrà expedit cataplaſma inducere atque alligare. repetit autem,quod iam dictum eſt, in cæteris partibus capitis,nec cataplaſma,nec vinculum conuenire: cataplaſma quidem,quùm non ità inflammẽtur: vinculum, quùm,& eas nequeat ab inflammatione tueri, & non opus ſit cataplaſma cõtinere. Quod ſi ad plagæ ſectionem veniamus,tunc opus erit cataplaſmate, linamento,& vinculo . Non addit vinum,quià in reliquo capite ea ſummouere propoſitum eſt,quæ fronti idonea poſuit: in quâ,cùm nullam vini mentionem faciat,non neceſſe habet hìc illud expellere: ſatis enim fuit ſuprà dixiſſe vlcera capitis,neque vino etiam madefacienda eſſe. Quod verò ait [aut certè quàm 30
minimum] accipiendum eſt in eo caſu,vbi ſit inflammationis ſuſpicio, quemadmodum,vbi medicus vtitur operâ ſcalpelli. Quando autem ſecari plaga debeat,ipſe proximis verbis ſubijciet: quam verò curationem admoueat, quùm cataplaſmate non vtitur,hic præterijt: ſed,quùm produci carnem nudato oſſe conueniat,nulla magis aptantur,quàm ſiccantia & propriè arida medicamenta,quæ ſuprà cephalica nuncupari diximus.

„ POſtulant autem ſcalpellum vlcera capitis ac frontis,quùm os nudatum eſt,
„ & veriſimile ſit fuiſſe à telo violatum: ipſa verò breuiora ſunt atque angu-
„ ſtiora,quàm vt perſpici patiantur,num quid mali os ſub telo ſenſerit,& cuiuſ-
„ modi ſit,& quantum: quãtum item carnis colliſum ſit: contrà etiã num os ſub 40
„ telo inuiolatum ſeruetur,nihilq; læſum ſit,quidque opus in curatione ſit, tam
„ quod ad carnis,quàm,quod ad oſſis vitium pertinet. hæc itaq; vlcera ſcalpelli
„ vſum requirunt. Quod ſi nudato oſſe vulnera intus caua ſint,abundè incidere
„ id cauum tranſuerſum conuenit,quâ non facilè medicamentum, quodcunque
„ id fuerit,admittit. vlcera inſuper in orbem,atq; admodum intus caua, ſcapelli
„ quoque operam poſtulant. orbis enim duabus lineis incidẽdus eſt in longitu-
„ dinem hominis,atque vlcus longum efficiendum.

Proponit

1 Proponit tria genera vlcerum,quæ in fronte & capite ſcalpellum requirũt, primùm,vbi os nudatum conſpicitur,probabiléque eſt læſum fuiſſe à telo, neque plaga hiat,quãtum ſatis eſt ad intuẽdum vitij genus, modum & curationem: in hoc enim caſu amplianda eſt. quâ ratione autem hoc agendum ſit,in ſequentibus demõſtrabit.Alterũ genus eſt,quùm vlcus intus valde cauum eſt, ità, vt latius pateat,quàm extrà, neque poſſit ea medicamenta recipere,quibus nutriendũ eſt.atque hoc ſimiliter incidi debet ſcalpello tranſuerſâ lineâ ductâ, quâ parte medicamentum non admittitur. Quod autem addit [nudato oſſe] dubitandi cauſa eſt,quùm etiam non nudato cauum vlcus aperiendum ſit. an
10 eo hoc adiecit,quia ſolùm illa capitis vulnera hîc perſequitur,vbi os nudatum eſt?cætera enim(vt ſuprà oſtendimus)non aliam curationem poſtulant,quàm reliqua vulnera:atque idcirco ab Hippocrate omittuntur,vt,qui ſatis eſſe exiſtimet,quæ de illis tractauit in opere de vlceribus. Tertium genus ponit vlcera, quæ in orbem ſunt & caua, quæ (vt in libro quoque de vlceribus tradidit) ſecare etiam oportet,ſic,vt duæ lineę ſcapello ducantur in longitudinem hominis,altera nimirum à ſuperiori parte orbis,ab inferiori altera,quo pacto vlcus longum reddetur:eóque fiet,vt medicamẽta faciliùs admittat, & carne citiùs impleatur.plaga enim,quæ in orbem eſt,quùm non habeat angulũ, vndè caro increſcat,diuturniori tempore impletur.Sed,vtinam chirurgi nunc & in
20 tribus propoſitis caſibus perpetuò plagã ſecarent,quod non faciunt,& in nullo alio præter hos ſcalpelli operâ vterentur, neque inconſideratè plagam ampliarent,quùm primùm ad ægrotantem accedunt,vt intueantur oſſis noxam, quæ vel ſatis patet,vel nulla eſt,quùm os nudatum non ſit.

» VBi caput incidendum ſit, cæteræ partes eius tutò inciduntur, tẽpus & re-
» gio ſuperior iuxta venam,quę per tempora fertur,hic inquam locus ſcal-
» pello attingi non debet:eum enim, qui inciſus fuerit,neruorum diſtentio pre-
» hendit: ac ſi tempus ſiniſtrum inciditur, dextrum neruorum diſtentione oc-
» cupatur,ſi dextrum,nerui diſtenduntur in ſiniſtro.

Caro & cutis quâ tegitur caput,vbique tutò ſecatur, præterquàm in tẽpore
30 & regione,quę ſuprà eſt,per quam vena procedit:nam in cæteris partibus capitis nihil eſt,quod periculoſè incidatur, per tempus & ſuperiorem regionem tendit vena grandior,cuius nunc meminit,ob quam ſuprà etiam dixit tempus eſſe imbecillius:cum vena etiam arteria ſimul fertur, quàm iuxta veterũ conſuetudinem ſub venæ nunc vocabulo complectitur. Eiuſmodi igitur vena in cauſâ eſt,cur tẽpus periculoſè vulneretur,vt ſuperiùs prodidit, vbi aliam quoque cauſam adiecit, videlicet maxillæ motum, quæ cum capite iuxta tempus committitur:illigatur enim muſculis,qui à temporibus oriũtur. quare periculum eſt,ne,vbi ea regio ſecatur,neruorum diſtentio ſuperueniat. eâdem nunc ratione mouetur,quùm edicit,ne ad tempus & regionem,quæ ſuprà eſt, ſcal-
40 pellus adhibeatur: ſiquidem neruorum diſtentio ſequeretur, violatis eâ parte muſculis,quos in opere de articulis κροταφίτας à temporibus nuncupauit. muſculi enim,qui maxillam mouent,dum os clauditur, à temporibus naſcuntur: hi ergo,ſi incidantur,neruorum diſtentionem afferunt. Vbi autẽ ſiniſtra pars ſecatur, dextra neruorum diſtentione tenetur, contrà vbi dextra, ſiniſtræ id malum accidit.nam,ſi præcidantur muſculi,qui maxillam ab vnâ parte cõnectebant, nequeunt ampliùs prohibere, quo minùs muſculi alterius partis ad ſuum initium contrahantur,quæ propriè natura eſt omnium muſculorum. hi

enim antè à maxillâ tenebantur,quæ musculis alterius partis illigabatur, qui- 1
bus præcisis, quùm non æquè contineatur, non æquè potest contrariæ partis
musculos continere:meritò ergo contrahūtur.Simile quid accidit,vbi maxil-
la ab vnâ parte prolabitur,in quo casu eam ferri dixit versus integram partem,
quùm ab hâc musculi contrahātur. Multa quoque scribit in opere de articulis
hoc modo germana esse, quod ad neruorum & musculorū extēsionem perti-
net,ità,vt,quùm vna pars læditur,cōtraria sępè afficiatur. Attingere ergo scal-
pello tempus non cōuenit, nec regionem,quæ iuxtà est. quādoquidem vulnus
lethale est propter musculos,qui neruis cerebro proximis cōtinentur, atq;,vbi
dextra pars secetur,contractio apparet in sinistrâ, quod (vt ostensum est) alijs 10
quoque euenit,quæ germana sunt in corpore.

„ ERgo, quùm nudati ossis causâ plaga in capite secatur, vt appareat, læsum
„ nec ne à telo fuerit,eatenus incidi debet, quatenus opus esse videbitur. o-
„ portet autem,vbi secatur, diducere ab osse carnem, quæ mēbranæ & ossi iun-
„ cta est, deinde vlcus vniuersum linamētis implere,quæ in posterum diem mi-
„ nimo labore ipsum apertum exhibeant.vbi autem linamenta dātur, quamdiu
„ adhibentur,imponendum est cataplasma ex polentâ tenuissimâ,quę,ex aceto
„ subacta incoquatur, & maximè glutinosa fiat.

Tres causas posuit,ob quas secari plagæ in capite debēt.Prima est,quùm os
nudatum est,vt in conspectū veniat,quid mali senserit, & quę curatio necessa- 20
ria sit:altera,quùm vlcus cauum: tertia,quùm in orbem est. de duabus postre-
mis, abundè suprà tractauit, nunc ad primam reuertitur, docens, quid obser-
uandum sit,dum vlcus inciditur,vt nudatum os liceat intueri.Primò igitur de
modo sectionis agit,præcipitq;,vt incidamus,quantum satis esse videatur, ad
os,scilicet,inspiciendum & curādum. De sectionis figurâ nullam mentionem
facit,ex alijs tamen idoneis auctoribus colligitur ita ferè secandam esse plagā,
vt tota.X.literæ similitudinē referat,sic,vt vna sit linea ipsius plagæ,altera,quā
scalpello chirurgicus ducit.anteà verò radendū caput esse clarius est, quàm vt
dignum sit, quod ab Hippocrate scribatur. In sectione autem caro,quæ, cum
osse & membranâ connectitur,ab osse diducenda,atque erigenda est: at non 30
modò carnem,sed & membranam,quæ caluariam tegit ab osse diduci debere
manifestū est,quandoquidē vlcus eâ de causâ inciditur,vt os appareat.Sed,quî
fieri potest,vt appareat,nisi membrana quoque detrahatur? Carnis autem vo-
cabulo Hippocrates & cutem significat,& membranā, quæ os complectitur:
hanc inquit ossi iunctam esse,& membranæ,illi videlicet,quæ sub caluariā ce-
rebrum tegit.ligamentis enim,quę per suturas transeunt (vt suprà dictum est)
altera cum alterâ connectitur. hoc facto vlcus vniuersum linamentis implen-
dum,quæ(vt Galenus in secūdo de officinâ medici testatur)plagā facilè aper-
tam seruant in posterū diem,præterquàm quòd sanguinem sistunt. Iam verò,
dum linamenta dantur,cataplasma superinducendum est,vt leniat,& inflam- 40
mationem arceat. in prioribus autē cataplasma eiecit, quoniàm de plagâ sim-
plici loquebatur,in quâ non ita erat inflāmationis suspicio,nec vehemens do-
lor:atque idcirco carnem producentibus & cephalicis dūtaxat opus erat,qui-
bus contraria sunt,quæ leniendi vim habent:nunc agit de eâ,quā medicus fa-
cit,cui,quùm os nudetur cute & membranâ detractâ,superuenire dolor & in-
flammatio solet,atq; ideo cataplasma necessarium est,quod leniat, & inflam-
mationem coerceat.Illud autem animaduertendum est,quod in vlceribus cu-
rantis

1 rantis consilium dirigi adeò ad siccandum voluit, vt etiam, vbi inflammationis causâ lenire expedit, siccantia admisceat, quod in libro de vlceribus clarè conspicitur, quùm ad vlcerata simul & collisa, verbasci folijs vtitur: id, quod nunc multò magis in capite obseruat, cùm cataplasma imponat, quod farinam habet hordei tosti ex aceto subactam atq; incoctam, sic, vt maximè glutinosa reddatur: hæc enim farina siccandi facultatem habet, acetum siccādi simul & refrigerandi: rectè autem adhibetur (vt tradit Galenus secundo de cōpositione medicamentorum sigillatim ad particulas attinentium) cùm cerebri membrana dolet, sed patefacta non est, cū rosâ lenire volumus, vt eius vis per os pe-
10 netret, acetum admiscemus, atque istiusmodi mixturam inter frontem & verticem damus, vtiliter etiam adijcitur medicamentis, quæ plagæ oris in capite superinducūtur, nisi grauis inflammatio vrgeat, aut dolor intolerabilis. reprimere enim valenter potest, & nullam leniēdi vim habet. in hoc casu, cùm protinus à sectione detur, nondum inflammatio est, nec dolor intolerabilis: atque idcirco rectè cataplasmati miscetur, vt repellendo inflammari affectum locum non patiatur. adde, quod cocturâ vis eius remittitur. Propositum igitur cataplasma reprimere & siccare potest, cúmq; reddi maximè glutinosum debeat, nonnihil etiā lenire, ac siquid repelli non poterit cōcoquere. huiusmodi enim glutinosa (quæ, quùm illinantur à Galeno ἐμπλαστικὰ dicuntur) puri mouendo
20 aptantur. Alij, non cataplasma, sed vinum oleo temperatum statim admouēt, vt, qui magis dolorem timent: quanquàm hæc medicina non leniendo tātùm idonea est, sed etiam repellēdo. Iubemur autem cataplasma imponere, quamdiu linamentis vtimur. nam (vt ex sequentibus colligitur) posteà magis siccādum est: vtemur quidem linamētis, quamdiu plaga aperta opus erit, ne os curetur, dein siccantia nimirum cephalica superdabimus, sub quibus, siquid ossis abscessurum est, maturiùs abscedet, quemadmodum infrà demonstrabit. Sed antequàm ad Hippocratem reuertamur, illud restat exponendū, quod ἄλφιτον græcè idem sibi vult, quod latinè polenta, scilicet, farinam ordei tosti: hāc, vbi ex quopiam liquore subacta est, Hippocrates μάζαν appellat, sicuti nunc, quùm
30 ex aceto diluitur.

» POstridie, vbi linamenta subtraxeris, inspiciendum est quo malo teneatur
» os, quod si, cuiusmodi noxa fuerit, comprehendi nequeat, nec conspicuum
» sit, num mali aliquid senserit, probabiléque sit telum os attigisse, ipsumq; vio-
» lasse, scalpro radendum os est in altitudinem ac longitudinem hominis, atque
» etiam transuersum, propter rimas, quæ conspectui non subijciūtur, & propter
» collisa, quæ latent, quùm os non desederit ab alio capitis osse recedens: scalpro
» enim deprehēduntur ossis vitia, si alioquin manifesta nō fuerint. Item, vbi teli
» sedem in osse intuearis, radenda est & ipsa sedes & ossa, quæ iuxtà sunt: inter-
» dum enim sedi adijcitur fissum & collisum, vel collisum tantū, quæ deinde la-
40 tent, quùm conspectui non subijciantur.

Iis factis, quæ suprà indicauit, ostendit quid postridie agendum sit, summa verò totius orationis est docere, quâ viâ deprehendantur ossis noxæ, quæ ipso etiam patefacto non apparent. scalpro itaque radit, infrà, vbi scalper non sufficiat, nigro atramento vtitur, atque hoc est id operis, quo suprà dignosci voluit latentes ossis offensas, quùm primò interrogandum esse hominem ait, deinde rem opere explorandam. præcipit igitur, vt postridie subtractis linamentis os cōsideretur: atque vbi noxa minus appareat, & verisimile fiat (ex ictu, scilicet

telo

telo,& ijs,quæ superueniunt)violatum fuisse os à telo,vt scalpro radatur, non modò in altitudinem, sed in longitudinem hominis ac latitudinem. sic enim quæ latebant,oculis exponuntur. suprà autem ostensum est fissa præcipuè latere & collisa:hæc autem radendo dignoscuntur:nam vel os nō sui coloris inuenitur,vel interiores partes sanguine suffusæ,aut huiusmodi quædam pręter naturam se ostendunt. Ad hæc,vbi os(vt antè indicauit)ità inciditur,vt appareat,quà telum insederit,solet interdum vel findi & collidi,vel collidi tantùm, licet huiusmodi noxæ manifestæ non sint.iubet itaque, vt,cùm teli sedem intuemur,scalpro & sedem ipsam,& os adiūctum radamus,hoc pacto siquidem in conspectum veniunt. 10

„ POstquàm scalpro os deraseris,si tibi exigere sectionem videtur, secare debes,neque pati,vt res tertium diem excedat, priusq̃ seces,sed intra id spacium secabis,præsertim,vbi tempus calidū fuerit,túq; principio adhibearis.

Ossis noxa non aliâ de causâ requiritur,nisi vt curatio admoueatur: quamobrem,vbi scalpro deraseris,videndum est,num res postulare sectionem ossis videatur. Suprà autem scripsit hos fracturæ modos sectionem requirere,nèmpè collisum & fissum,vel per se, vel cùm sedi vtrunq;,seu alterutrum adijcitur: item,cùm os præcisum est,sed modicè. in his enim casibus iubemur ad sectionem confugere. quare nunc quoque imperat, vt postquàm os deraseris, si tibi secandum videatur,hoc est,si sit aliquis ex fracturę modis,qui supradicti sunt, 20 sectionem requirere,intra triduum seces,præsertim(inquit)si calidum tempus fuerit,& æger tibi initio tradatur.æstiuo tempore caro magis putrescit, & os gangrænâ periclitatur ob saniem defluentem, & ideò,quo celeriùs os secatur, eo celeriùs cataplasma summouetur, & plaga sanescit impositis medicamentis,quę magis siccandi vim habent,minúsque os periclitatur. inquit autem,si à principio adhibearis, quoniàm medicus non intra tres dies, sed longè tardiùs sæpenumerò adhibetur. Scribit enim in libro prognosticorum,mori nonnullos antequàm medico tradantur, nonnullos paulò postquā traditi sunt,vsqueadeò negligentes sunt,qui accersere ipsum debent, quamobrem exequi hoc præceptum non potest. Expeditissimū itaque est principio os secare: nam tūc 30 non est inflammatio,quæ post triduum infestare hominem cōsueuit:quare os hoc tempore tutiùs tractatur.iubemur enim ossa fracta,aut prolapsa intra hoc spacium componere,vel in suam sedem collocare, vbi hoc non fiat,expectare, dum inflammatio conquiescat: quod tempus hîc quoque expectandum videretur,nisi suspicio esset,ne sanies affectam sedem priùs corrumperet. quo mouentur iuniores, qui æstate vsque ad septimum diem, hyeme vsque ad decimumquartum secari os posse existimant, neque animaduertunt id cum præceptis Hippocratis pugnare.

„ VErùm,si suspiceris ne os fissum,collisum,vel vtroque modo violatum sit, „ de sermone hominis coniecturam faciens:quod vehementer ictus fuerit: 40 „ quòd a valido vulnus acceperit,vbi alter ab altero vulneretur:ꝙ telū quo per- „ cussus fuerit,ex eorum numero est,quæ grauiter lædūt, dein,quòd vertigo se- „ quuta est,oculi obcæcati sunt,æger sine sensu,quasi dormiens iacuit,concidit. „ hęc,vbi superueniunt,nisi patet,os ne fissum,collisum,aut vtroq; modo lęsum „ sit,neque alioquin videre licet,inducendum est super os medicamentum ali- „ quod nigrum,quod dilutum sit,ac super plagam linteum dandum, & ex oleo „ madefaciendum, dein cataplasmate ex dilutâ polentâ imposito alligandum.

1 „ Postridie autẽ resoluere oportet,& purgatâ plagâ os radere:quod si integrum
„ non fuerit,sed fissum & collisum,reliquum,quod rasum erit, albũ inuenietur:
„ fissum verò & collisum,quùm medicamentum combiberit, dilutũ & nigrum
„ in alio osse,quod album erit,nigrum conspicietur.

Nudatum os interdum iniuriam sentit, quanquàm videatur inuiolatum. quocirca iussit,vt intelligeremus,an læsum sit:primò ex ijs,quę homo respondet,tum ex ijs,quæ superueniunt,ac deinde rem operâ exploraremus: scalpro, scilicet,de quo suprà tractauit,& atramento,quod nunc ponit: Ergo,si nudato osse audias ictum fuisse vehemẽtem, & telum ex ijs,quæ malum magnũ afferunt (vtrũque enim propositis verbis expressit) os violatum esse credibile est. superuenientia autẽ,quæ videtur seiungere)ab ijs,quæ homo respondet,si(vt in superioribus etiam notauimus talia sint,qualia nunc retulit, læsum similiter esse os testatur.nam in septimo libro sententiarum, quas aphorismos vocauit, malum esse docet,quùm percusso capite homo est attonitus:id,siquidem affecti non modò ossis, sed cerebri quoque facit opinionem. Igitur,vbi,quæ proposita sunt,telum,scilicet,ictus, & quæ superueniunt, fractum os denunciant, neque malum scalpri vsu deprehenditur, medicamentum nigrum,quod dilutum fuerit,cuiusmodi est atramentum scriptoriũ,super os inducit,deinde plagam linteo contegit, & oleo madefacit, tùm cataplasma ex dilutâ polentâ superimponit,& alligat,continẽdi nimirum medicamenti causâ, antè etiã idem cataplasma imposuit à scalpelli vsu protinus,vt instanti dolori occurreret,atq; inflammationi, cui licet caput non æquè obnoxium sit, ac cætera membra, vt anteà dictum est,carne tamen & membranâ laceratâ, inflãmatione prehenditur. Nunc insuper oleum adijcit, quod vlceri per se inimicũ est, vt ipse in libro de vlceribus prodidit:accommodatur tamen ad leniendum dolorẽ,qui procedente tempore, materiâ ad affectũ locum concurrente, solet intẽdi & inflammationem augere, atque ideò non contentus cataplasmate, oleo etiam vtitur. Cauẽdum autem,ne cataplasma oris plagæ imponatur: sic enim saniei exitum prohiberet.tantùm ergo adiunctis partibus superdandum,quod clarè in libro de vlceribus expressit. Postridie autem resoluit, & purgato vlcere atramẽtum dettahit: siquidem nigritiem continet,quod fissum est aut collisum,cùm atramentum admiserit,quod integrum est,album conspicitur.

„ ITerum quoque rima,quam nigram intueris,altè radẽda est. quod si raden-
„ do huiusmodi rimam,quæ nigra apparet,ità summoueris,vt delitescat:col-
„ lisum quidem os fuit magis aut minus, atque ob id etiam fissum rimâ, quam
„ scalper detraxit. Res autem minùs terribilis est, minúsque negocij facessit,ri-
„ mâ delitescente: vbi altiùs descendit,& scalpro detrahi non potest, ad sectio-
„ nem veniendum est.

Radendum os, vt album præter rimam totum appareat, quo facto radenda item rima,quam nigram intuemur: nam vel delitescit,vel ita altè descẽdit, vt scalpro detrahi nequeat:quæ delitescit,minus terribilis est,& minùs tã medicum,quàm ægrotantẽ fatigat:quæ altè insedit,exigit,vt os secetur. Sed cùm duo membra opposita sint, duóque eorum vtrunque consequantur, in vtroq; membro alterum duntaxat apponit,volens ex eo reliquũ intelligi, vt qui maximè in breuitatem incumbat. membra igitur sunt, rima sub scalpro delitescens,quam minus terribilẽ ponit,& ea quæ altiùs descendit, quam ait sectione egere,in rimâ,quæ delitescit,id omisit,quod sectione nõ indiget,in eâ,quæ

altè descendit, præterit magis terribilẽ esse. Idem quoque fecit in secundo illa- 1
rum sententiarũ, quas aphorismos vocauit, quùm inquit [vbi fauces ægrotant, aut pustulæ in corpore nascuntur, intueri deiectiones oportet: nam, si biliosæ fuerint, corpus vnà ægrotat: si verò similes sanis tutò nutritur] qui perfectè sententiam vniuersam persequeretur, ità scriberet. si deiectiones biliosæ fuerint, corpus ægrotat, neq; tutò nutritur: si verò sanis similes, corpus nõ ægrotat, & tutò nutritur. Rima igitur, quæ altè descendit, metu terret, & sectionem postulat, cùm sub huiusmodi ictu verisimile sit saniem super cerebri mẽbranâ colligi, quæ non nisi detracto osse eijci potest. quâ ratione os vel serrâ, vel scalpris, vel terebrâ detrahatur, in fine operis demõstrabimus, ad quem locum 10
instrumẽtorum formam distulimus: vbi rima scalpro finditur, res leuior est, q̃ vt purgandam esse cerebri membranam credendum sit, atque idcirco sectionem non postulat: quod suprà etiam narrauimus, quùm in sede teli altiùs non descendit: ostendimus os minimè secandum esse. Quid quod leuiori curatione etiam eget, & emplastra, quæ cephalica dicuntur (vt ait Galenus in secundo de compositione medicamentorum generatim ad morbos attinentium) ad has fracturas pertinẽt, quæ vsque ad summum os inter medium & imum perueniunt? Quod autem inquit, fissum os, collisum quoque fuisse, etiam, si rima scalpro dematur, clarum est, quùm (vt in prioribus narrauit) quo telo os finditur, eodem collidi necessarium sit. 20

» SEctione autem adhibitâ cætera facienda sunt, quę vlceris curatio postulat,
» cauendúmque, ne os à carne, quæ minùs rectè curata fuerit, aliquo malo af-
» ficiatur. os enim, quod & sectum est, & quod alioquin nudatum, aut integrum
» est, aut quamuis à telo violatum sit, integrũ apparet, vbi caro, quæ ipsum cin-
» git, malè curetur, inflãmetur & comprimatur, magis periclitatur, ne purulen-
» tum fiat, licet alioquin futurum non esset. igneum enim os ipsum redditur, at-
» que admodum inflammatur, vt quod ob superiectam carnem calefiat, inflam-
» metur, motu pulsúque tentetur, & in omnia mala incidat, quibus caro ipsa ve-
» xatur, quæ, quùm ità se habeant, purulentum efficitur.

Persequitur curationem, quæ, cùm duo mala sint, ad vtrunque spectat, ad 30
fracturam, in quâ, si res exigere videatur, adhiberi sectionẽ iussit, & ad vlcus, de quo nunc agit. eos enim, qui vni consulũt alterum negligentes in opere de fracturis reprehendit, vbi membro fracto simul & vlcerato consilium partim ad fracturam dirigendum esse, partim ad vlcus demõstrat. Nunc igitur commonet, vt, qui secuit in cęteris vlceri medeatur, id est, ea pręcepta obseruet, quę in libro de vlceribus traduntur: nam, vbi caro collisa est, in pus verti debet, vbi increscere hanc oporteat, siccantibus modicè, & detergẽtibus plaga nutrienda est, hoc multò magis necessarium est osse nudato, atque adeò secto, quod mox subijciet. Galenus à principio ad finem in aridis cephalicis perseuerat: hæc enim carnem producunt, sed in alijs mẽbris sicca nimis essent, cum minùs 40
siccis ea immiscet: in capite osse nudato, cùm siccioribus opus sit, nullâ re vim eorum frangit. Facienda ergo sunt, quę vlceris curatio postulat, hoc est, danda sunt sicca, quæ ossis causâ validiora sint. Curandum itaque vlcus est, vt caro sanescat, sed multò magis, ne purulentum os fiat, quod sibi voluit propositis verbis. Afficitur autem à carne os, quod secatur, id, scilicet, à quo fragmentum detrahitur, atque illud etiam, quod quamuis non secetur, nudatum est, siue integrum sit, siue læsum, sed integrum videatur. de eo autem, quod non solùm

violatum

1 violatum eſt,ſed etiam videtur,nihil loquitur. Cõſtat enim, vbi à carne vitietur os,quod integrum eſt,& quod læſum,ſed integrũ apparet,multò magis id affici,quod ità grauiter læſum eſt,vt noxa oculis exponatur. os itaq; pus contrahit,cùm caro(inquit)malè curetur,inflãmetur,& cõprimatur,quibus vocabulis tria licet accipere. Nam,quod ait[malè curetur]ad medicamẽta pertinet, per quę,ſi colliſa caro eſt,ꝙ celerrimè pus mouendũ,deinde ſiccandũ,alioquin ſtatim ab initio ſiccãdũ, vt proximè indicabit,vbi humida ſit, ſi madefaciẽtia ſuperdẽtur, caro malè curatur. quod ſubdit[inflãmetur]ad multitudinẽ refertur eorũ,quæ ſuperinijciũtur,cuiuſmodi ſunt panni,faſciæ ac lintea.hæc enim
10 in affectâ ſede calorem mouent,& inflãmationem:quocirca in libro de officinâ medici,vt hanc noxã vitet,edicit,vt panni & faſciæ,tenues ac leues inijciãtur:in opere etiam de fracturis,cùm inflãmationem timet,cauet à multitudine linteorum & faſciarũ: expectat autem,dum inflãmatio ſoluatur, antequã hæc adhibeat,ſi alioquin neceſſaria ſunt:quoniam calorem augẽt, onere infeſtant, & expirationem prohibẽt.quamuis non modò hâc de cauſâ inflammetur, ſed etiam,ſi ea præcepta negligãtur,quibus docemur corpus exinanire,materiam fluentem auertere ac dolorẽ leuare. Quod poſtremò ponit[comprimatur]vincula ſignificat,quæ coarctãtur,ſicq; dolorem excitãt,& inflammationẽ.quare in locis proximè adductis,cùm inflãmationis ſuſpicio eſt:res tamen vinculum
20 poſtulat,ipſo vtitur laxiori. Vlcus igitur, quùm ab inflãmatione defendẽdum ſit,non ſolùm adſtringi non debet,ſed ne alligari quidẽ, niſi,vt oræ ad glutinationem iungãtur,vel vt cataplaſma contineatur. vbi vlcus ſimplex ſit, cataplaſma alienũ eſt,quare & vinculũ quoque,vt in libro de vlceribus indicauit. quòd ſi neceſſe ſit medicamentũ tenere,eatenus vinculũ adſtringẽdum eſt,vt contineat,non tamẽ comprimat,quod abundè in libro de officinâ medici declarauit. Caro itaque,vbi minùs rectè curetur,inflãmetur,& comprimatur, os purulentum efficit,quùm hoc pacto ſaniem contrahat,quæ ſubiectũ os afficit. quod latiùs in opere de fracturis aperuit,quùm vinculo minùs rectè iniecto os corrumpi ait,ſanie à carne ad ipſum defluente . nunc verò ſcribit reddi os pu-
30 rulentum,quoniàm igneum ſit,atq; admodũ inflãmatur. Quod nos vertimus [igneum]id eſt,valdè calidum,græcus codex habet πυρετῶδες, quod febricitãs ſignificat,& in libro de fracturis ſimiliter vſurpatur. Verùm apud Hippocratẽ idem eſt in corpore noſtro igneũ atque febricitans : nam & πυρετὸς,quæ latinè febris dicitur,græcè deducitur ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id eſt,ab igne: in libro etiã de vlceribus,& in eo, qui de fracturis eſt,idem notare volens, dixit πυρῶδες, id eſt, igneum,pro πυρετῶδες, quod febricitans ſignificat. Quod ſubdit[atque admodum inflammatur]idem exprimit,niſi hoc ad qualitatẽ & materiam, igneum verò ad ſolam qualitatem referatur. Cur verò os igneum fiat & inflammetur, cauſatur carnem,ob quam incaleſcit,inflammatur,motu pulſuque tentatur, &
40 omnia mala contrahit,quæ carnẽ habent.Incaleſcere autẽ os & inflãmari,tum à ſanie,quam admittit,tum ab inflãmatâ carne, quâ tegitur,euidentiſſimũ eſt. Sed quî fieri poteſt,vt pulſu tẽtetur, quùm non ſentiat?nam(Galeno auctore) pulſus apud priſcos motũ venarum cum dolore ſignificat.caro enim inflãmata,idcirco dicitur pulſare,quia ob anguſtiam loci venarum motum ſentit:antè enim liberè mouebantur, quùm nullâ re inſuetâ comprimerẽtur:quamobrem motus earũ,neq; cũ dolore,neq; ſine hoc à carne percipiebatur, quæ, vbi materia inflãmationis diſtringitur,pulſum iam ſentit:nam & venæ dũ mouentur

ipsam vrgent, & ab eâdem comprimũtur. In osse, quùm sensus expers sit, pulsus esse nullus potest, nisi fortè, si dixeris, aut proximam membranam huiusmodi pulsum sentire, aut venas, quæ per os ipsum procedũt, &, quùm mouentur, compressę dolent (vt apertè colligitur ex fine libri de officinâ medici) vel Hippocratem vsurpasse pulsum pro causâ pulsus, quùm dolorem accipere pro doloris causâ consueuerit, atque hoc pacto os pulsũ tẽtabitur, id est, causa pulsus, inflammatione videlicet. Adscribit autẽ Hippocrates duo, pulsum & motum, quæ ferè idem significant. quod nos motum conuertimus, græcè legitur ἄραδον, quo verbo motum significat & perturbationem, vt bis ex libro de ratione victus in morbis acutis colligitur, vbi ἄραδον vsurpat ad significandam perturbationem siue motum, qui de cibis diuersarum facultatum in ventriculo oritur. Hæc, quùm ossi superueniunt, pus cõtrahi necesse est. Vide, obsecro, quantum distet curatio, quæ à recẽtioribus scribitur, & à nostri temporis chirurgicis frequẽtatur, ab eâ, quam Hippocrates ipsâ rerum naturâ edoctus memoriæ prodidit: mitto medicamenta. quod ad tegendam plagam & alligandam pertinet, quonam spectant? quid animaduertunt? quem delectum linteorum habent? in primis vlcera omnia vinciunt, etiam, si à vinculo abhorreant. inflammatas partes adstringunt, caput velant, & linteorum multitudine onerant. Dicent protegendam à frigore plagam esse. At non adeò, vt ipsa & reliquum caput ità cõtegatur, vt oneretur & calefiat, quod sępenumerò videmus, quùm fascias abundè superinijciũt. non solùm autem vlcus in capite comprimendum non est, sed ne alligandum quidem, nisi fuerit in fronte, quod Hippocrates optimè in superioribus exposuit.

" MAlum autẽ in vlcere carnẽ humidã esse, hebetẽ & diuturniori tempore
" purgari. dãda verò opera est, vt vlcus q̃ celerrimè suppuret. hoc enim pa-
" cto, quæ iuxtà sunt, inflãmari nõ poterunt, ipsũmq; purum q̃ celerrimè efficie-
" tur: necesse enim est laceratã collisãmq; à telo carnem in pus versam tabescere.
" Postquàm purgata erit, siccari vlcus debet: nã sic maturè admodũ sanescet, &
" caro nõ humida, sed sicca pducetur: sic etiã in vlcere caro minimè supercrescet.

Vniuersa vlcerũ curatio (vt anteà dictũ est) siccãtibus cõtinetur, quãobrem simplex vlcus non aliud à principio ad finem requirit, q̃, quod siccãdi facultatem habeat. Perniciosum itaq; in vlcere carnẽ humidam, atq; hebetẽ esse: nam (vt in libro de vlceribus docuit) quod siccũ est, sano simile est, quod humidũ, à sano plurimùm recedit. vbi vlceri affectus quispiã iũgatur, qui humida & madefaciẽtia desideret, qualia sunt, quæ pus mouent, is, q̃ celerrimè idoneis præsidijs tollendus, deinde ad ea siccantia transeundũ, quæ capiti conueniant, cuiusmodi est medicamentũ ex succo vuæ acerbę, quod in libro de vlceribus dixit ad vulnera capitis pertinere. Caro quidẽ, cùm lacerata est & collisa, nõ patitur vlcus sanescere, nisi tota in pus vertatur & purgetur, cuius rei causam in superioribus indicauimus, vbi de retuso & graui telo agens eandẽ sententiam proposuit. Ergo, quùm collisa caro debeat in pus verti ac tabescere, malũ est, si diuturniori tempore purgetur. festinare enim conuenit ad pus mouendum, quùm, quò citiùs suppuret, eò, quæ iuxtà sunt, minùs inflammentur. nam carne in pus iam versâ, dolor cessat & calor, quibus inflãmatio solet in proximas partes cõcitari. huc accedit, quod si citò suppurat, vlcus quod purgari ante carnis suppurationem nequit, citò etiam purum efficitur. Vlcus iam purum siccãtibus nutriendum est: nanque hoc pacto citò sanescet, quùm caro non humida alatur,

1 alatur,ſed ſicca & firma, quod ſummopere ad vlceris curationem confert. hâc item viâ caro ſuper alia m non excreſcet, vt in libro etiam de vlceribus prodidit. ſolet enim,quùm humida eſt,adeò increſcere, vt coërcenda ſit & exedenda, quod faciunt medi camenta vehementer ſiccantia,quæ materiam eius abſumendo,produci ipſam plus iuſto non ſinũt. Ad id nunc à chirurgis adhibetur alumen vſtum, veteres vtebantur chalcitide, myſi, vel ærugine, & modo hoc,modo illo,prout natura ſicca magis vel minus eſſet.

„ IDem quoque reſpondet in membranâ, quæ cerebrum tegit:nam,ſi os pro-
„ tinus & ſecetur,& patefactâ mẽbranâ detrahatur,hæc quàm celerrimè pur-
10 ganda eſt & ſiccanda,ne diutiùs madens hebes fiat & attollatur,quę,quùm ità
„ accidunt,periculum eſt,ne putreſcat.

Cerebrum ſub caluariâ duabus cingitur membranis, alterâ molliori, quæ proximè ipſum amplectitur, alterâ duriore, quam caluaria proximè contegit, Hippocrates(vt apertè declarant eius verba,)de hac loquitur, quam μήνιγγα,id eſt,membranam ſuprà etiam vocauit,quùm in ſecundâ plagâ præcepit, vt detraheretur caro iuncta oſſi & membranæ.Hoc itaque,quùm patefacta eſt,ſecto ac detracto oſſe,in eodem periculo reuoluitur,atque caro,ſi diutiùs madeſcat:atque idcirco,ſicut in carne imperauit,vt,vbi colliſa eſſet, maturè ad ſuppurationem perducta purgaretur,ità nunc in membranâ,cuius eãdem eſſe ra-
20 tionem dicit. nam,ſi inuiolata ſit,ſiccãtibus nutrienda eſt:ſed ſi læſa cõſpicia-
„ tur(eo,ſcilicet modo,quo lædi membrana cerebri poteſt:non enim colliditur, quùm nihil durum oppoſitum habeat,quod Galenus ait requiri,ad hoc,vt aliquid collidatur)lenientia ſuperdari debent,& quæ dolorem finiãt,quùm non facilè ità violetur,vt inſtar carnis ad ſuppurationem perducenda ſit: deinde, quæ ipſam puram efficiant atque exiccent,ne,ſi longiori tempore madeat,hebes,id eſt,humida fiat,& minùs firma,atque in tumorem aſſurgat,quãdoquidem ſanie contractâ inflammatur,intumẽtque,& tandem putris efficitur. magis autem cauendum hoc eſt in membranâ,quàm in carne, quò ſiccior eſt, & idcirco madefacta magis læditur,quo itẽ cerebro propior,ne putreſcẽs ipſum
30 afficiat. Repurganda igitur membrana, & detrahendus ſanguis effuſus,& ſuper ipſâ collectus,vel ſanies,in quã hic conuerſus fuerit. Quę verò propriè cõueniant membranæ præſidia oſſe detracto,Hippocrates non poſuit: Galenus in ſexto de ratione curandi, duas curationes tradidit maximè inter ſe contrarias: altera enim mitis eſt,quã tunc Romæ frequentatam dixit:altera maximè ſicca eſt,qualem laudauit Meges Sidonius.hanc Eudemus adhibebat, qui nudatę membranę protinus ſuperinducebat emplaſtrũ,quod Iſis vocatur,& extrinſecus oxymel quâ curatione Galenus teſtatur plures ſeruatos eſſe,quàm leniente:adijcitq́; illâ ſe vſurum fuiſſe,ſi in Aſiâ manſiſſet, ſed cùm Romæ degeret,ſe vrbis morem ſequutum eſſe. magis itaque ſubſcribit Eudemi curatio-
40 ni,tum auris exemplum affert,cuius foramen non modò ad cerebri membranam,ſed etiam ad ipſum cerebrũ pertinet, & nihilominus tolerat medicamẽta vehementer ſicca,cuiuſmodi eſt Andronis paſtillus. videtur autẽ huius ſententię,quãuis rem non ità explicet,vt antequàm inflãmatio ſuperueniat,ſuper membranã vehemẽter ſiccãtia inducãtur. nam in vniuerſã curatione arida,cephalica inſpergit:vbi inflãmatio occupauit,leniẽtia ſuperdẽtur. id quod voluit Hippocrates, quùm eandem eſſe rationem poſuit membranæ atq; carnis. caro autem ſiccis pręſidijs eget,atq;,vbi lacerata ſit & inflãmata,lenientia poſtulat,

deinde ſiccãtia. Quare membrana etiam, cùm lacerata non eſt, aut colliſa, hoc eſt, quùm neq; inflammatio vrget, neq; dolor, ſiccari protinus debet, alioquin primò lenientia ſuperimponenda ſunt, tum ſiccãtia & detergẽtia. Conſtat autem Galenũ patefactâ cerebri mẽbranâ, non modò inflãmatione vrgente, ſed etiam doloris cauſâ lenientibus mederi, cùm in ſecũdo libro de compoſitione medicamentorũ ad ſingulas particulas attinentiũ, vbi Apollonij medicamẽta perſequitur ad capitis dolorẽ ex ictu, detracto oſſe tepidã roſam infundi ſuper cerebri membranã voluerit: eiuſdem meminit, quâ de ſanguine colũbino, qui iugulatâ colũbâ, vel venâ ſectâ in alâ, ſtatim calidus vtiliter ſuper cerebri mẽbranâ inducitur: magis tamen à Galeno probatur roſa tepefacta ſic, vt columbini ſanguinis calorẽ ęquet. Ergo iuxta Hippocratis & Galeni ſentẽtiam, vbi, nec dolor ſit, nec inflãmatio, valdè ſiccantia membranę inſpergenda ſunt: dolore vel inflãmatione infeſtante ad lenientia confugiẽdum. laudat autẽ Galenus ad leniendũ, in primis roſam, deinde ſanguinem columbinũ, ad ſiccãdum emplaſtra, quæ cephalica dicũtur. Idem comprobat Cornelius Celſus, qui, niſi inflãmatio oriatur, à principio ad finem in ſiccãtibus perſeuerat. Exciſo enim oſſe primò mẽbranam acri aceto reſpergit, vt, ſiue aliquid ſanguinis ex eâ cõfluit, prohibeatur, ſiue intus concretus cruor remanet, diſcutiatur: tum aliquod emplaſtrum adhibet, ex ijs, quæ caluariæ cauſâ componuntur, ex aceto mollitum, & cotidie vulnus curat, bis etiã æſtate. ꝙ ſi membrana per inflammationem intumeat, infundit roſam tepidam: ſi vſque eò tumeat, vt ſuper oſſa quoque emineat, coërcet eam benè tritâ lenticulâ, vel vitis ſolijs contritis, & cum recẽti vel butyro, vel adipe anſerino mixtis. vbi minus pura membrana videtur, parem modũ miſcet eius emplaſtri ac mellis, idque ſuperinfundit, eiúſque continendi cauſâ vnum vel alterũ linamentũ inijcit, & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegit: vbi plus pura mẽbrana eſt, eâdem ratione adijcit emplaſtro ceratum, vt carnem producat. Eandem ferè Paulus curationem adhibet: in eo tamen differt, quod vbique initio roſã vtitur. linteolũ enim ſuperimponit ex roſâ madefactum, deinde lanam ſimiliter madefactã, & hæc vſq; ad tertium diem itã dimittit, interim ſæpe roſam ſuperinſundens, cùm timeat (quãtum conijcio) dolorem, quemadmodũ & noſtri ſæculi chirurgi, qui inter initia perpetuò ad roſam conſugiunt. à tertio die Paulus mẽbranam ſiccantibus nutrit, qualia ſunt, quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur. Quod ſi inflammetur, ſic, vt intumeat, eam fouet roſâ calefactâ, & aquâ in quâ fœnum gręcum, ſemen lini, althea, anthemis, atque huius generis, alia decocta fuerint, & cataplaſma ex farinâ hordei ſuperimponit, vel ex lini ſemine & aquâ ꝓximè poſitâ. ſed iam lõgius labimur, dum, quę præſidia mẽbranæ propriè aptẽtur, oſtendimus: ad verba itaq; Hippocratis reuertamur, illud antè in memoriam reuocantes, cerebri membranam, vbi vulnerata eſt, nepetæ ſucco & farinâ hordei ſiccâ optimè glutinari, quod Galenus ab Apollonio acceptũ recenſet: vbi ſanguinẽ copioſè effundat, vtiliſſimè id medicamentũ adhiberi, quod duas partes aloës accipit, & vnam thuris, vbi vtendum eſt, oui albo dilutas, & leporinis pilis exceptas, protinus enim ſanguinem ſiſtit. hoc Galenus nõ ſemper eodem modo temperatum compoſuit: nam interdũ plus thuris, interdum minùs adiecit, pro naturâ hominis ſicciori vel madentiori.

» OS autem, quod capite vulnerato abſceſſurum eſt ab alio oſſe, ſiue ità inci-
» ſum ſit, vt oſtendat, quâ telũ inſederit, ſiue alioquin plurimum nudatum, abſcedit

1 „ abſcedit, cùm exangue admodũ fit. Exhauritur autẽ ſanguis in oſſe, tempore,
„ & maximâ parte medicamentorum: celerrimè vero abſcedet, ſi quis vlcus ce-
„ lerrimè purũ præſtet, deinde & ipſum, & os ſiccet, idq; & plus & minus: nam,
„ quod celerrimè areſcit, attenuatúrque, eâdẽ cauſâ potiſſimum abſcedit ab alio
„ oſſe, quod quidem ſanguinem habet & viuit, quià redditum exangue, ac ſic-
„ cum, ab eo, quod ſanguinem habet & viuit, valdè recedit.

Vulnerato capite, citò purum vlcus exhibet, & ſiccat. quod non modò carni prodeſt, & cerebri mẽbranæ: ſed oſſi etiã, eo nomine, quod non patitur ipſum fieri purulẽtum, quod iam ſuprà expoſitum eſt: ſed, quùm apertum os, ab aëre 10 alienetur, ſquamam neceſſariò remittit, quæ priuſquàm reſoluatur, non poteſt os cõtegi, neque vlcus impleri: & idcirco expedit, eiuſmodi ſquamam citò recedere, ad quam rem ſuperior quoque curatio conducit, quod propoſitis verbis exequitur. nõ ſolùm autem ſquama ab oſſe conſueuit abſcedere, ſed interdum teſta etiã. quod abundè in opere de fracturis expoſuit, quùm eius fracturæ curationem docuit, cui carnis quoque vulnus acceſſit, & in quâ expectatur teſta, quæ ab oſſe recedat. proximè autem proferet carne ſubcreſcẽte à reliquo oſſe fragmenta ſeparari, quod ſimiliter ſub eâdem curatione citiùs procedet. Nunc igitur ait, ſi os exangue fiat, abſcedere ab alio oſſe: fit autem exangue, & per ſe proceſſu temporis, & ope medicamentorum, quæ plurima admouentur 20 ſiccandi vim habentia, quâ ſanguinem exhauriunt, cuiuſmodi ſunt cephalica, quę (vt Galenus docuit in ſexto de compoſitione medicamentorũ generatim ad morbos attinẽtium) oſſis ſquamã remittunt. Si quis autem recedere os maturè velit, feſtinare debet ad purgandum & ſiccandum vlcus, atque ipſum os: hoc quidem, vt exhauſtũ ſine ſanguine relinquatur: vlcus, ne ſi aliter curetur, os humidum efficiatur. addit [& plus, & minus] quùm non omnibus æquè ſicca medicamenta conueniant, ſed ſicciora, quibus natura quoque ſiccior eſt. Sic autem conficit, celerrimè os ſiccantibus medicamentis abſcedere. ſtatuit ab alio oſſe, quod viuit, & ſanguinem habet, os eâ de cauſâ recedere, quià ſanguis ſiccatur, quod, ſi ità habet, cõſtat id citiùs abſcedere, quod citiùs ſiccatur: 30 exangue enim redditum, atque emortuum, ab alio, quod viuit, & ſanguinem habet, admodũ abſcedit. In ſeptimo etiam libro ſentẽtiarum, quas aphoriſmos vocauit, dixit os abſcedere, vbi corrumpatur: quam rem id confirmat, quod in arboribus videmus. decidunt enim folia, quoniã ſuccus, per quẽ ſurculo inhærent, exiccatur, eoq; fit, vt ipſa iam emortua à viridi ac viuo ſurculo reſoluãtur. Idem quoque euenire carni & cuti veriſimile eſt. cruſta enim (vt oſtenſum eſt in libro de vlceribus) multò celeriùs reſoluetur, ſi locus ſiccioribus præſidijs, quàm ſi madefacientibus nutriatur.

„ QVodcunque etiam os à ſuo ſtatu recedens deſidit, vel quòd perruptum
„ ſit, vel quòd latè omnino præciſum, minùs periculoſum eſt mẽbranâ in-
40 uiolatâ: quod item pluribus rimis & latioribus fractum eſt, minùs adhuc peri-
„ culoſum eſt, & faciliùs euellitur, neq; huiuſmodi quidpiam ſecare oportet, aut
„ periculoſè conari, priuſquàm ſponte ſequatur, detrahere, quod tunc fieri par
„ eſt, quùm primùm ſubeunte carne relaxatur. ſubit autem ab eâ ſede, quâ par-
„ tes duplicis oſſis inter ſe connectuntur: & ab eo, quod ſanum eſt, ſi ſuperior
„ tantùm pars oſſis corrumpatur. Hâc vtique viâ & caro quàm celerrimè ſub-
„ creſcet, ac producetur, & oſſa remittentur, ſi quis in vlcere ad pus mouendum
„ & purgandum feſtinet. quod ſi totum os deſidat, ſic, vt vtrâque parte tam in-

» feriori,quàm fuperiori intrò ad membranā fecedat, vbi eadem curatio adhi-
» beatur,celerrimè & vlcus confanefcet,& offa defidentia remittentur.

Sæpiùs euenit,vt mala, quæ corpori noftro incidunt, quamuis grauia fint, leuia videātur:& rurfus nullius fint momenti,quæ grauia cēfentur. ac,ne longiùs à propofitā offium materiā difcedamus,iugulū,quùm tranfuerfum frangitur, curatu longè difficilius videtur,quàm,quùm in lōgitudinem:res tamen contrà fe habet,nanque hoc valdè medicum fatigat,illud paruo negocio conferuefcit. Spina,fi cōcutiatur,grauiora mala afferre folet,quàm fi peruertatur, quanquàm minùs credibile exiftimetur. Cofta fracta minus periculofa eft, & faciliùs fanitatem recipit,quàm collifa,& fi metu magis terreat,quæ fracta eft. hæc omnia Hippocrates alibi latiùs explicauit. Nihil ergo mirum, fi (vt nunc ait)offa capitis,quò magis præcifa & magis abrupta funt,ac fiffa,eo minùs periculofa funt,quanquàm fecus intuentibus videatur. Adiecit autem[membrana inuiolata]quoniàm,vbi hęc læditur,malū maximè perniciofum eft,quemadmodum in fracturâ coftæ,fi,quâ cingitur membranâ,abrumpatur: malum, quod per fe leue effet,grauiffimum efficitur. Caufa autem,cur offa capitis,quo magis abrupta funt,eo magis periculo vacēt,in eo cōfiftit,quod, vt exitus detur faniei,quæ in membranâ cerebri collecta eft, non oportet os fecare,neque periculofè terebrâ caput concutere:nam fatis fpacij præftat fractura ad faniem extrahendam.atque idcirco fuprà,vbi tractauit de fracturæ modis,qui fectionem poftulāt,hos excepit. Demitur quoque per fracturam fanguis,qui in offe interdū nimis abundat,quemadmodū in pueris, atque idcirco folet purulentū os facere. Illud etiā periculo fubtrahit, quod res magis in aperto eft,nec quod lateat,& non attendatur,hominē interimit:quod(vt infrà oftendet)euenit in fracturis,quæ non apparent.tum,quod fragmenta,quę expellenda funt,fponte fequuntur,neq; vulfellā, magnâ vi educi debēt. huius rei caufam ponit carnem,quæ fubit inter integram atque emortuam partem,& quod abfceffit fragmentum expellit:hoc ipfum autem modò à fuperiori parte offis,modò à fuperiori & inferiori fimul abfcedit. Caluaria enim (vt Hippocrates narrauit) media duplex eft,atq; idcirco nonnunquā tota læditur, nonnunquā folâ parte fuperiori. Expellitur ergo fragmentū â carne fubcrefcente, fiue id â fuperiori parte recedat,fiue ab vtrâque.fubcrefcit autē caro ab eâ fede,quâ duplicis offis partes inter fe connectuntur(διπλόην nominat)& ab offe integro.mediū quidē duplicis offis, fpongiæ fimile eft, & fuis cauis carunculas continet, vnde caro producitur,fed ab eâ fede duntaxat,quâ integrū eft. quare,vbi tefta tātùm fuperior abfcedit,expellitur â carne,quæ ab inferiori parte increfcit:vbi vtraque, caro tūc vndiq; à lateribus producitur in integrâ fede,quâ fimiliter partes duplicis offis inter fe connectuntur,non tamen ab inferiori parte,quùm non ampliùs integra fit. At quorfum hęc? Tractauit Hippocrates de curatione,fub quâ maturè pus mouetur,& vlcus purgatur:dixitq;,fub eâ carnem celerrimè fanefcere,os minimè purulētum fieri,&celerrimè fquamam remittere:nunc fubdit fragmenta, quæ abfceffura funt, fiue fuperioris partis fint,fiue totius offis citò abfcedere. quod faluberrimum effe euidentius eft, q̃ vt lumen requirat,quùm aliter fanari plaga non poffit. Inferuit autem nonnulla de fracturæ periculo,ac de fragmentis,cur abfcedant; omnia tamen eò pertinent, vt oftendat ob propofitam medendi viam, offis teftas citò recedere, quùm à fubcrefcente carne expellantur: hæc autem eo citiùs alitur,quo maturiùs vlcus purgatur. Contrà

nunc

nunc chirurgici non expectant, vt os à naturâ resoluatur, sed antè ferramentis ipsum discutiunt. Paulus Ægineta forfice id præcidit. Galenus scalpro, qui in imo lenticulæ imaginem refert, de quo infrà loquemur: hoc, vbi os ità perruptum sit, vt sine vllâ vi educi queat, reijci non potest.

» Puerorum ossa tenuiora sunt & molliora, quoniàm plus sanguinis habent,
» & caua sunt, non dura, non densa, nõ firma: atque, vbi à telo pari, vel etiam
» imbecilliori, æqualiter, aut etiam leuiùs vulneretur tenerioris pueri os, magis
» ac citiùs purulentum euadit, quàm robustioris. Quòd si vulnus alioquin mor-
» tiferum sit, citiùs decedit tener, quàm robustus annis.

10 Qua ratione mederi conueniat capiti vulnerato hactenus magnâ ex parte demonstrauit, cauēs in primis, ne os putrescat. sed, quùm quædam ossa magis eiusmodi noxæ exponatur, atque idcirco propriam animaduersionem requirant, vt hanc quoque exequatur, docet quorũ ossa magis ac celeriùs putrescãt. quod, vt in aperto sit, in memoriam reuocandum est calorē vnà cum humore in causâ esse, cur quidpiam putrescat. quanto igitur os calidius fuerit & humidius, pus tãto citiùs, ac magis contrahit. patet autem puerorũ corpora calidiora esse & humidiora, ac propterea ossa etiam, quæ, quùm summã magnitudinē non impleuerint, tenuiora sunt & humoris copiâ molliora. citiùs ergo putrescunt & faciliùs. Hoc videtur cum his pugnare, quæ suprà de hyeme protulit,
20 quùm ait hominē diutiùs viuere hyeme, quàm æstate, vbi alioquin ex vulnere interiturus sit: quod propter naturalem calorem fieri diximus, qui hyeme potentior est: atque idcirco, si soluere morbum non potest, certæ vitæ spaciũ extrahit: neque enim naturalis est is calor, qui corrumpit, sed præter naturã. Puerorum ergo calor, quo pacto sinet ossa magis corrumpi, & hominē citiùs interire, quùm idem sit in causâ, cur partes nostri corporis seruentur incorruptę, & vitæ spacium porrigatur: an eò hęc fient, quià humor maius pondus habeat in corrumpendo, quàm in conseruando calor, qui ex ictu atque inflammatione præter naturam iam efficitur? hoc nõ potest ad hyemem transferri, in quo naturalis calor, quùm potētior sit, efficit, vt pus, vel nullo modo, vel diuturnio-
30 re tempore contrahatur, nisi vbi sit humoris redundantia, quemadmodum in pueris. in his etiam magis abundat sanguis, quãdoquidem in vniuerso eorum corpore copiosus est, quùm eos calidiores reddit & humidiores. ossa etiam caua habent, quibus sanguinis abundantiam admittant: ætate autem procedente, quùm, quod cauis ossium continebatur, siccum euaserit, cauum duriori materiâ obstruitur: quo fit, vt os, quod in pueris molle erat & cauum, dēsum magis ac firmum & durum reddatur. quare minùs purulentũ efficitur, & longiori tēpore. Contrà euenit in osse puerili, atq; ideò, vbi æquali telo, aut etiam debiliori, ictu simili aut leuiori percussum fuerit, magis ac citiùs putrescit, ex quo sequitur, vt, vbi ex vulnere, non quidem propter ætatē, sed offensam gra-
40 uiorē, intereũdum sit, citiùs intereat tener, quàm robustus. os enim, vbi purulentum est, cerebri membranam afficit, & cerebrum ipsum, atque hominē interimit. Ergo, quod citiùs, & magis purulentum efficitur, hæc mala citiùs affert. videtur autem vulnerato capite, vbi scilicet, homo statim ex ictu non moriatur, præcipuam causam mortis ponere os purulentum. quod fecit etiam in principio hujus libri, quùm, vbi res mortifera sit, diutiùs trahi hominē dixit, qui posteriori parte capitis vulneratus est, quoniàm os ibi crassius est, & longiori tempore pus contrahit, & ad cerebrum transfundit.

» Verùm oportet, vbi os nudatum sit, id operā dare, vt cognoſcamus, quod 1
» conſpectui non ſubijcitur, intelligamúſque num os fiſſum ſit & colliſum,
» vel colliſum tantùm, vel non ità inciſum, vt oſtendat, quâ telum inſederit, &
» præter id colliſum aut fiſſum, vel vtroque modo læſum ſit: atque, vbi aliquo ex
» his modis violetur, detrahere ſanguinem oportet oſſe per exiguam terebram
» perforato. ſubinde autem os conſiderādum eſt: tenuius enim & minùs altum
» eſt tenera ætate, quàm firma.

Animaduerſionem ponit propriè in oſſe puerili, quod magis periclitetur, ne purulentū fiat ob ſanguinis copiam: in eo autem cōſiſtit, quod oportet ſanguinem demere exiguâ terebrâ adactâ, vt, qui in mēbranâ cerebri receptus eſt, 10 euadat, & minuatur, qui in cauis oſſium continetur. hoc autem præceptum ad eos tantùm fracturæ modos pertinet, qui ſectionem poſtulāt, ſcilicet, quùm os colliditur, vel finditur & colliditur ſimul, ſiue hæc per ſe fiant, ſiue os præter ea ità incidatur, vt in eo teli ſedes appareat. in alijs autē fracturæ malis, cùm os vel deſidit: vel ità inciſum eſt, vt oſtendat, quâ telū inſederit, modò neq; colliſum ſit, neq; fiſſum, ex oſſe haud oportet ſanguinē detrahere. ſatis enim per ſe profluit, ſatis etiā ille exitū habet, qui cerebri membranā diſtringit. Contrà, ſi fractura ex earum numero eſt, quæ latere ſolēt (de quibus abundè in prioribus tractauit) vt ſanguis euadat, exiguâ terebrâ perforādum os eſt. Itaque, vbi os nudatum ſit, diligenter intueri oportet, num fiſſum aut colliſum ſit duntaxàt, ſiue præter hæc ità inciſum, vt teli veſtigium retineat, atque, vbi horū aliquid ſit, perforandum eſt exiguâ terebrâ admotâ, cùm amplior & grauior oſſi tenero aliena ſit. Subinde autem attollenda manus eſt, conſiderandáque foraminis altitudo, ne terebra membranam violet: os ſiquidem puerile tenuius eſt, & ſummum magis, neque ità craſſum atque altum, ſicut ætate iam firmâ. In fine etiam huius libri, quùm pro ſerrâ adhiberi poſſe terebrā dixit, cauit, ne vſq; ad cerebri membranam penetret. 20

» Vbicunque autem ex vulnere intereundū ſit, neq; poſſit homo ſanitatē re-
» cipere, neque ſeruari, ex his notis intelligere conuenit moriturū, & quod
» futurum eſt, præſignificare. hæc enim ægrotanti accidunt, quùm quis fractum 30
» eſſe os percepit, ſiue fiſſum ſit, ſiue colliſum, ſiue quouis modo ruptum, neque
» id radat, neque ſecet, quaſi non egeat & inuiolatū ſit. Hyeme plærunque ante
» quartumdecimū diem, æſtate poſt ſeptimum febris accedit: quæ, quùm ſuper-
» uenit, vulnus reddit, non ſui coloris, & ſaniem modicam effundit, quodque ex
» ipſo inflammatum eſt, emoritur, glutinoſum efficitur, & carnem ſale condi-
» tam repręſentat, ruffum, ſubliuidū, tuncq; corrumpi os incipit, & nigrum fit,
» lęue exiſtens, tandē ſubpallidum ſe oſtendit, vel albidum. At vbi iam purulē-
» tum eſt, puſtulæ in linguâ naſcuntur, & laborans mente non conſtante conſu-
» mitur. Plæriſq; etiam neruorum diſtentio in alterâ parte corporis ſupernaſci-
» tur, ſiquidem vulnus in ſiniſtrâ parte capitis fuerit, neruorū diſtentio dextram 40
» corporis occupat: ſi dextra capitis vulnerata ſit, nerui in ſiniſtrâ corporis diſ-
» tenduntur. ſunt & qui attoniti fiunt. ſicq; æſtate ante ſeptimum diem, hyeme
» ante quartumdecimum pereunt. Idem verò ſignificant hæc indicia vetuſto
» vulnere atque recenti.

In libro prognoſticorum, vt faciliùs prognoſticationem declararet, vnę curationem inſeruit: contrà nunc, vt meliùs curatio percipiatur, prognoſticationem interponit, & ſigna mortis. Res autem ſic habet: propoſitum eſt docere, quâ ratione

1 quâ ratione caput fractum curetur,sed,cùm febris nonnunquàm interueniat, quam sequuntur posteà mala complura,vt ostẽdat quid in eo casu medico sit agendũ,antè indicat,vbi res lethalis sit,primò febrem,deinde alia mala superuenire,monetq́ue,vt ex illis quid futurum sit, non modò intelligat, sed etiam prædicat.consulit enim medico (vt suprà etiam monstrauimus) & vbique eo spectare ipsum iubet,vt auctoritatem sibi & dignitatem comparet,ac tueatur. Sequuntur autem huiusmodi mala,vbi os fractum est,neque à medico secatur aut raditur,sed quasi integrũ sit,relinquitur:tunc enim præter inflãmationem vlceris,sanies quoque in membranâ cerebri collecta est, &,quùm exitum non
10 habeat,mala infert,quę ab ipso adscribuntur. In oratione Hippocratis legitur [quùm quis fractum os esse perceperit]quod potiùs legẽdum negatione adiectâ censemus[non perceperit]ità,vt mens verborum sit,medicum non intelligere os fractum esse,& idcirco neque radere, neque secare,sed ipsum dimittere,quasi non egeat,& sanũ sit.mouemur autem,quod magis verisimile est debitam curationẽ à medico prætermitti, quùm fractũ esse non intelligit,quàm, quùm id fractum cognoscit:eam sententiam comprobant, quæ ab ipso subijciuntur [quasi non egeat,& inuiolatum sit] nam si intelligeret os læsum, non dimitteret quasi integrum : magis enim credibile est id tãquàm integrum dimitti,quod nullo modo violatũ videtur. Adde,quod modi fracturæ,quorum
20 meminit,ex eorum numero sunt,quos suprà latere posuit,scilicet,quùm os vel fissum est,vel collisum,quamuis adijciat[vel quouis modo ruptũ]id potest referri ad os,quod ità inciditur,vt ostendat quâ telum insederit,& simul etiã vel finditur,vel colliditur,vel vtroq; modo læditur. Solẽt enim inciso osse,& fissa & collisa,quæ iuxtà sunt,latere:atque hi modi sunt,quos anteà dixit,præcipuè sectionem requirere.Sed nolim tibi persuadeas fracturam, quæ oculis subijcitur,periculo vacare:nam & ipsa quoq; sedis causa est,multisq; affectibus iungitur: tamen,si cum latente cõferatur,plærunq; minus periculosa est,vt abundè in prioribus expositum fuit.Quamobrem,vbi os fractum sit,medicus verò noxam non deprehendat,ac propterea neque ipsum radat,neque secet, super-
30 ueniunt mala indicia,quæ proponũtur, cúmque vel omnia,vel plæraque concurrunt, certum mortis indicium faciunt. Febris primũ æstate post septimum diem,hyeme ante quartumdecimũ accedit: accedit hæc interdum etiã à principio,sed non ità terret,sicut,quæ procedente tempore supernascitur : à principio enim & doloris causâ & loci,qui inflammari cœpit,febricitare sæpenumerò ægrotãtem videmus:quæ post septimũ diem oritur,quo tempore (vt ex libro de fracturis colligitur) cessasse inflammatio solet,malũ indicium existimatur:significat enim inflammationis grauitate cerebrum, vel eius membranam affici,cùm materia ibi collecta exitũ non habeat: putrescit enim, & febrẽ excitat:citiùs autẽ hoc accidit ęstate,quàm hyeme ob eandẽ causam,ob quam
40 suprà dictum fuit,vbi intereundũ ex vulnere sit,diutius trahì hominẽ hyeme, q̃ æstate,nam humor calore præter naturã æstate magis putrescit, quod Galenus exposuit in tertio de ratione curãdi.magis enim tunc viget: seruatur autẽ à calore naturali,qui potentior est hyeme,ńeq; ità citò vincitur, aut ipsum patitur in saniem verti.Ità autẽ obseruatum est,vt ęstate non nisi post septimum diem, hyeme ante quartũdecimũ febris inuadat , temporibus, quę inter hyemem sunt,& æstatem medio spacio inter septimũ & quartumdecimum,hanc supernasci verisimile est,citiùs autem vel tardiùs,prout ad æstatẽ magis vel ad

hyemem accedunt. Cur intra hoc tẽpus sequatur, philosophus inuestiget: medico satis sit, rem ità habere, quod non tantùm ab Hippocrate obseruatum est, sed cotidiè à nostris chirurgicis verum esse comperitur. Nominat autem dies septimum & quartumdecimum, quibus natura solet, vel morbum vincere, vel ab eodem superari. quare æstate post septimũ febris superuenit, id est, non antequàm septimus accedat, hyeme ante quartumdecimum, id est, priusquàm quartusdecimus finiatur. Septimo ergo vel quartodecimo die febris superuenit, medijs temporibus, vel nono vel vndecimo, qui dies eiusdem generis sunt, ac septimus & quartusdecimus. sicque inuadent mala hæc semper eo die, quo de ægris iudicari solet, quùm malum significent: nam (teste Galeno) quæcunque his diebus signa superueniunt, siue mala, siue bona leuiora sunt. Febre supernatâ vulneri adijciuntur alia mala, quæ gradatim, vt sequuntur, ab Hippocrate proposita sunt: leuiora enim incipiunt, deinde increscunt, donec hominem tollant. proueniunt autem (vt suprà narrauimus) ab affectu cerebri, & ab inflammatione, quæ augetur, & quanto grauior fit, vulnus tanto deterius efficit. Auctâ igitur inflammatione, & in gangrænam degenerante color vlceris corrumpitur, neque vltrà rubicundus seruatur, quià succi magis biliosi cõcurrunt, atq; adeò, quià innatus calor paulatim extinguitur. Ex vlcere item pauca sanies procedit, pauca quidem, q vis nutriens imbecillior sit, & succi ad interiora secedant: saniem verò dixit non pus, eo quòd materia ibi malè cõcoquatur: nam & in libro de fracturis istiusmodi vlcus nimis inflãmatũ à lachrymarum similitudine δακρυώδες fieri dixit, eo quòd sanies cruda & tenuis inde profluat, quemadmodum lachrymæ ab oculis, quùm vehementer inflammantur. post hæc emoritur, quod inflãmatũ est, & glutinosum redditur: propterea, q caro tabescat, & quasi in gluten vertatur. at, quùm iam tabuit, & non amplius alitur, repræsentat carnem sale condítam. Siccatur enim id vlcus, quod malum est (sicut in libro prognosticorum indicauit) quùm nutriens facultas languet. Color autem in vulnere ruffus est, & subliuidus: primò quidem ruffus, quùm à rubicundo versus nigrũ tendat: deinde subliuidus, quùm calor innatus ex toto deficit, quo tempore corrumpi os incipit. Neque mirũ est, suprà enim dixit omnibus malis affici os, quibus caro vexatur. iure igitur corrũpitur, quùm caro liuida est: talis enim (vt alibi testatur) ægrotante osse malum significat. Sequitur autem, quùm os corrumpi cœpit, vt leue sit, & nigrescat: leue quidem, vel naturaliter, quùm nondũ adeò affectum sit, vt leuius aut asperius se ostendat: vel magis, quàm anteà esset, ob liquatam carnem ac tabescẽtem: quæ, cùm glutinosa sit & pinguis, os leuius reddit, quod, ex contrario, acri humore exasperatur, quemadmodum Galenus in libro de morborum causis indicauit. nigrescit autem, quod album erat ob ingentem inflammationis calorem, ac deinde, quùm iam purulentum est, pallet, vel albidum efficitur: huiusmodi enim est color puris. Tale quid lignis euenit, quùm vruntur: igne enim primò nigra fiunt, deinde in cinerem versa albescunt. prouenit autem niger color (auctore Aristotele in libello de coloribus) à calore, qui & aquæ & aëris humorem absumit. Sed, cùm terra per se alba sit, siue cinerei coloris, vbi rei cuipiam iungitur, alio modo coloratur: eo autem cõsumpto, cui admiscebatur, terra ad albedinem reuertitur. Ligna itaq;, quùm nigra sunt, si ab igne rursus calefiant, absumitur ex toto materia, quâ nigra efficiebantur, & sola terra vel cinis restat. Hoc respõdet etiã in osse, quùm alieno calore primùm nigrescat, deinde subpallidum

1 pallidum fiat vel albidum, quod ἔκλευκον dixit: hoc autem verbum vel maximè album significat, vel quod albo proximum est, quamuis aliquãtulum recedat, nos, secundam significationem sequuti, albidum vertimus: tale enim fit os purulentum. Sunt, qui aliter hũc locum exponant, referunt verbum leue ad illud os, quod naturaliter habet, & inquiunt os, quod lęue est, tandẽ exasperari, idq; ob saniem à carne defluentem, quæ est admodũ acris, mutántque πελιδνόν, quod nigrum interpretamur, in κεγχνόν, quod asperũ significat: facilè enim potuit (vt inquiunt) librarius pro π. scribere κ: & pro κ, χ. Mutuatur autem Hippocrates vocabulum κεγχνόν, ad asperitatem significandam, vt patet in opere de ar-
10 ticulis, vbi & cibum exasperantem, & vocem asperam κεγχνώδη nominauit. iuxta quam explanationem nullam faceret coloris mentionem, nisi, quùm, vbi purulentum est, pallidum fieri, vel albidum ait, sed solam asperitatem & leuitatem intelligeret. Vbi os iam purulentum est, pustulæ (inquit) in linguâ nascuntur, & æger mente non constante consumitur. pustulas nostri chirurgici rarò viderunt, vt, qui cubantis linguam non intueantur: præsertim, quùm delirat, & in propinquo mors est. afficitur autem lingua ob cõsortium, quod inter cerebrum est & oris partes: sanies enim à cerebro ad palatum defluit, & ad linguam, ibíque insistens, quùm acris sit, pustulas excitat. prodidit enim in secundo de morbis vulgaribus pustulas acri, & rodente succo moueri, eas au-
20 tem nominat φλυκταίνας. sunt hæ (vt scribit Cornelius Celsus) varis similes & quùm rumpuntur, intus quasi caro exulcerata conspicitur. nascuntur igitur in linguâ ob saniem à cerebro transfusam, id, quùm accidit, saniei copiam in cerebro demonstrat, quâ sic opprimitur, vt non modò linguam afficiat, sed malè etiam suo munere fungatur, quùm mens non consistat. Sæpiùs autem ab Hippocrate obseruatum legimus linguæ affectu mentis alienationẽ, & cerebri noxam indicari. in libro enim prædictionum, linguæ tremorem ait labãtis mentis esse indicium, atque item mentis alienationem cum linguæ distentione ac tremore perniciem denunciare, tum siccâ atque aridâ linguâ febricitantium insaniam ostendi. Hæc igitur mala, quùm superueniunt, ad vltimum ventum
30 esse testantur, non quidem quùm vnum quoduis aut alterum accedit, sed cùm vel omnia, vel plæraque, vel certè grauiora supernascuntur: nanque, vbi febris, vel aliquod aliud oriatur, infrà docuit ad sectionem protinus confugiendum: quod nõ faceret, si res omni modo desperationẽ haberet. Propositis malis sæpiùs (inquit) adijcitur neruorum distẽtio, cuius causa est affectus cerebri. Sed, cur læsâ parte capitis sinistrâ, neruorum distentio dextram corporis occupet, & contrà dextrâ parte capitis ęgrotante, nerui in sinistrâ corporis distendantur, neque ipse causam scio, neque subscribo iuniorũ commentis: si quis tamen velit contrahi cerebrum, quemadmodũ in morbo comitiali, vt malũ expellat, & quùm in sinistrâ sit, incipere cõtractionẽ à dextrâ & ex cõtrario: sicut eue-
40 nit in ventriculo, & alijs partibus corporis, quæ, quùm quid expellere ab vnâ parte debent, à contrarrâ contrahuntur, si quis (inquam) velit huiusmodi contractionem integrę partis neruorum distentionem excitare in eâ parte corporis, quæ è regione est, huic aduersatur, quod à Galeno scribitur de cerebro & medullâ spinæ, in quibus natura dextram partem à sinistrâ per velamenta separauit, ne noxa vnius alteram afficeret. quî fiet igitur, vt dextrâ parte capitis læsâ sinistra contrahatur, quùm noxam non sentiat? magis enim verisimile est sinistram contrahi, quæ læsa est. Subijcit [sunt & qui attoniti fiunt, & quæ se-

cur læsa parte capi[tis] sinistra, neruorũ dis[tentio] dexterã corporis occup[et]

quuntur]à principio etiam casus interdum ità grauis est, vt inde statim homo decedat, vel intra paucos dies, vt, cùm attonitus fit, ac stupet, id, quod sæpenumerò ab ictu protinus accidit, nonnunquàm etiam primis diebus: plærunque autem hominem occidit, æstate ante septimum diem, hyeme ante quartūdecimum. ἀποπληξία enim, cùm, scilicet homo attonitus fit, per se lethalis est, neque potest vltra hos dies produci, adeò grauiter cerebrum vitiatum est. Ex his colligi potest duobus modis, capitis vulnus mortiferum esse: altero, quùm à principio graue est, ità, vt vel protinus, vel non multò post, hominē absumat, quēadmodum, quùm attonitus redditur: altero, vbi augetur inflāmatio, vlcus putre, & os purulentū efficitur: quod quùm accidit, notæ nunc propositæ se ostēdunt, ac tādem afficitur cerebrum, & mortem affert. Postremò addit idem notare signa hæc, siue res vetusta sit, siue recens: similiter enim mortem significant. hoc autem ideò apponit, quòd suprà dixerit ea superuenire æstate post septimum diem, hyeme ante quartumdecimū, ne credas, si citiùs vel seriùs aduenìant, aliud indicare: priùs etiam, quùm post septimū & ante quartumdecimum dixit, adiecit[plærunque] vt ostenderet id non esse perpetuum.

» VErùm, vbi intelligis febrem inuadere, vel quid aliud signū languenti superuenire, nihil cessare debes, sed os vsque ad membranā secare, vel scalpro radere facilè autem secatur, & facilè raditur: in cæteris verò eam curationem admouere, quam idoneam iudicabis, quod sit intuitus.

Quod si caluariæ fracturâ initio non deprehensā necessaria præsidia omittantur: procedente autem tempore, vel febris accedat, vel aliud ex signis, quæ suprà narrauit, nihil morandum est, nec differenda curatio, donec reliqua superueniant: tunc siquidem nullus esset omnino medicinę locus, quùm cerebrū corrumpatur. quod ipse alibi σφακελίζειν dixit, sed protinus secandum est. quod principio intra triduum fieri debuit, si malum & perspectū fuisset, & rectè curatum. Secto enim osse datur exitus materiæ, quæ in membranâ cerebri retinetur: id item os, quod exciditur, nec putrescit, nec mali quidquā, aut sentit, aut alteri infert. Non solùm autem exciditur os, quùm ad id facto ferramento secatur, sed etiam, quùm scalpro detrahitur. cuiusmodi autem esse debeant instrumenta, quibus secatur os, vel raditur, aut perforatur, suo loco demonstrabimus. cur item facilè secetur & radatur, in aperto est, quùm putrescere iam inceperit, & mollius euaserit. quod ipse etiam subjciet indicans celeriùs os purulentum secari. Exciso osse cætera facere conuenit, quæ cōmoda videbuntur, directo cōsilio (vt Hippocrates ait) πρὸς τὸ γινόμενον, id est, ad id, quod fit, nimirum ad rem ipsam, quę tunc hominē vexat. non solùm enim cōmodis auxilijs vulnus curandū, sed superuenientibus malis etiam succurrendū: quod proximis verbis ostendit, superueniētis tumoris curationē proponens, inquit igitur.

» VBi autem in vulnere capitis, siue sectio adhibita sit, siue non nudato osse tumor rubicundus, & ad erysipelæ naturā accedens, in facie atque oculis, vel vtrisque, vel alterutro oriatur, isq; tactus doleat, febris item superueniat, & grauis horror: vlcus verò, quod ad carnem pertinet, rectè habere videatur: os, & quę iuxta vlcus sunt, rectè procedant, excepto faciei tumore, cui nullus alius error in victus ratione adijciatur: aluus homini ducenda est, dato medicamento, quod bilem moueat. Post quam purgationē febris cessat, tumor finitur, sanitas restituitur. sed, quùm medicamentum datur, æstimandæ sunt vires hominis, vt valeant.

Tumori

1 Tumori subuenit,qui vulnerato capite ità,vt os apertum sit,siue secetur,siue citra sectionem relinquatur,occupare interdum oculos & faciem solet.hũc proponit rubicundum,& erysipelæ naturam habentem,qui tactus doleat, cui febris & grauis horror adijciatur. huiusmodi tumor magnâ ex parte à flauâ bile prouenit,quæ,quùm acris sit,& locum distendat,dolorem affert: cúmque putrescat,febrem & grauem horrorem mouet. transfunditur autem ad faciem atque oculos naturâ ipsius capitis validiore existente,& medicamentis confirmatâ,sic,vt malos succos non admittat. nam,quùm vel imbecillius est,vel madefacientibus nutritur, bilem aliunde transmissam facilè recipit, & erysipelâ
10 corripitur:quam nudato osse alibi malum esse nos docuit, cùm materia ad inferiores partes non transmittatur,sed in oris plagæ recepta tempore os ipsum corrumpat:de quâ nunc non loquitur,quùm eum casum proponat,in quo plaga rectè habeat. Ergo,si plaga,quod ad carnem attinet,benè procedat, vt,scilicet caro sit sui coloris,non hebes,sed firma,ac sine inflãmatione,& oris minimè tenuatis:rectè item os habeat,& quæ vulnus cõtinent, ità,vt nihil liuidum sit,nihil purulentũ (hæc enim suprà cum febre accedentia significare mortem dixit)sed supersit tantùm faciei tumor,nec quicquam in victus ratione aberretur,ità,vt ægrotans à cibo & potu vitioso,ac nimio sibi temperet,cęteraq; obseruet,quę in genere vitæ morbi ratio postulat,bilem purgandam ait,flauam,
20 scilicet,hæc enim erysipelæ causa est. imperat autẽ, vt medicus hominis vires intueatur: perpetuo enim vbi sanguis mittitur,vel catharticũ datur, spectare medicũ iussit, num vires sustinere eiusmodi auxiliũ possint, an periculum sit, ne cõuellãtur. purgato homine causa iam summota est.iure igitur febris tollitur, tumor euanescit,& cùm vulneris,& eorũ,quæ proxima sunt,curatio rectè cedat,ęger ex toto liberatur,modò nihil(vt ipse docuit)in reliquo vitę genere peccetur.Omisit autẽ,quod vitę genus conueniat,vt satis alibi declaratum. cùm in libro de vlceribus,qui hunc præcedit,iusserit,vt vulnerato capite aquã potui daremus, & victu tenui vteremur, idque non immeritò: morbus enim acutus est,& talem victus rationẽ postulat, qualem tradidit, & in libro de ra-
30 tione victus in morbis acutis,& in illis pręceptis,qui aphorismi nuncupantur. monuit item in opere de fracturis, vt vbique ad grauiora vulnera diu tenuiorem victum adhiberemus,& vbi femoris vel humeri os fractum, & per vulnus excedẽs reponeremus,eâdem ratione mederemur,atque in capitis fracturâ abstinentiam imperantes. abundè igitur in alijs locis aperuit,quo victu sustinendi sint,quibus caput ftactum est.Placuit etiã Galeno(quâ de capitis dolore ex ictu)in vulnere capitis abstinendũ esse à vino & à cibis robustioribus. Sed,quùm ad victus rationẽ aliquo modò spectet, etiam locus,vbi degere offensus debeat, de hoc nonnulla adscribere operæprecium arbitror. Calor(vt Hippocrates sæpiùs testatur)vtilis est nudatis ossibus & fractis. quare perru-
40 pto femore,non secus quàm in fracturâ capitis vitandum esse frigus ait. idem repetit, vbi tractat de articulis per plagam excedentibus, & in summâ in quo casu neruorum distentionem timet,frigus alienum esse proponit. quod in capite tanto magis euenit,quàm in alijs partibus,quanto est præstãtius,à quo & medulla,quæ in spinâ est,& nerui depẽdent. Capite igitur fracto offensus calido conclaui detineatur,nihil frigidum vulneri superdetur. At nõ propterea velamentis,linteis, fascijs(vt nonnulli consueuerunt)premendum atque onerandum est.hæc siquidem aliena sunt,præsertim,vbi inflammationis suspicio

sit: abundè enim est plagam protegere,ne ad eam frigus aspiret. Hactenus de victus genere victus. Restat,vt de alui purgatione, ac de missione sanguinis tractemus: quoniam purgationem,& sanguinis detractionẽ in hoc libro prætèrijt, non secus ac victus rationem,de quibus tractauerat in opere de vlceribus. tãtùm dixit purgãdam esse bilem,vbi erysipela in facie oriatur. Verùm in libro de vlceribus vulnere existente magno aluum carthartico purgãdã esse prodiderat,vbi triplex genus magni vulneris posuit:quod in parte corporis præstãtiori incidit,quod malignum,quod amplũ est.propriè autem capite vulnerato (quæ pars præstantissima est)aluum ducendam esse indicauit,idq; non aliâ de causâ,nisi vt succi ab affectâ sede auertantur,quod fit,cùm educti non ampliùs ad ipsam ferũtur. quin & in libro, qui de fracturis,& in eo,qui de articulis est, ad veratrũ confugit,vbi casus asperior est:verbi causâ,quùm calx lęditur,cùm os per plagã excedit. Quòd si sanguinis copia sit,non alienũ est secare venam, quod ex ipso Hippocrate colligitur: tum ex libro de vlceribus,cùm præcipit, vt sinamus ex plagâ sanguinẽ fluere,quo patet(vt inquit Galenus) vbi sponte non effundatur, à medico sectâ venâ mittendum esse, ne inflammatio superueniat:tum ex opere de articulis,quùm costâ collisâ sanguinẽ ex cubito detrahit,vbi Galenus ait,etiam si in corpore sanguis non redũdet, in eiusmodi plagis ad venæ sectionem decurrendum esse: miratúrque, cur Hippocrates calce percusso,potiùs hominem medicamẽto purget,quàm sanguinem exhauriat: id non solùm in fracturis accidit,sed etiam in alijs casibus: nam lateris dolori interiores partes infestanti Hippocrates veratro medetur, Galenus venæ sectionem præponit. Nos igitur Galenum sequuti,ab Hippocratis lege non abhorrentes,quùm parùm sanguinis ex vulnere profluet, venam secabimus, nisi alij succi in corpore admodum redundent,quos tunc purgare potius expedit, quàm sanguinem mittere. alioquin sanguinem detrahemus, quod præsidium laudatur etiam à Galeno ad capitis dolorem ex ictu.

" SVper sectione verò,quandò necesse sit hominem secare,hoc obseruandum
" est.quod si principio tibi curatione traditâ ad sectionem venias,os vsq; ad
" membranã excidere statim non debes,quùm non expediat detracto osse hanc
" diutiùs patefactã relinqui,vt quæ grauiter læderetur,& tandẽ putresceret,atq;
" hebes fieret:aliud item periculũ subest,si sectum os statim à membranâ euellatur,ne serrâ in ipso opere membranam laceres. Verùm in sectione id obseruãdum est,vt,vbi parùm iam est,id,quod secandum superest: iamq; os labat, ex opere te recipias,sinásq;,vt os per se abscedat: nam ossi,quod sectum est,& sine sectione relictũ,nihil superuenire mali potest, tenuatur enim iam, quod re-
" linquitur. In cæteris ea curatio admouenda est,quę cõferre ad vlcus videbitur.

Hoc videlicet,quod proponitur.quùm principio ad sectionem venias,non debes os vsque ad membranã excidere,quamuis enim & à principio intra triduum secandum os sit,& inter septimũ & quartumdecimũ diem,quùm mala illa se ostendunt,non tamen similiter in vtrâque occasione secandum est. Docet igitur,quùm initio ad ægrotantem adhibearis,quid in sectione obseruandum sit:nam,si æger tibi initio non tradatur,quâ ratione secandum sit,in sequentibus aperiet.quod etiam suprà exposuit,quùm malis indicijs accedentibus præcepit,vt os statim vsque ad membranã excideretur. initio igitur, cùm os secatur,excidere totum vsque ad membranam non conuenit,idque duplici de causâ, altera,ne membrana diutiùs sine ossis tegmẽto relicta intumeat,putrescátque:

1 trefcátque: quæcunque enim velata effe & claufa confueuerunt, vbi detecta atque aperta funt, externo & infueto fpiritu circundata alienantur, & vbi fic habentur, diutiùs putrefcunt, id euenit omento, quod interdum præcidendum eft, quùm abdomine vulnerato per plagam excedit, fed hoc tantò citiùs, quàm cerebri membrana corrumpitur, quantò humidiùs eft. diutiùs itaque fine offe relinqui membranam non expedit: Alteram caufam ponit periculũ, quod inftat, ne, dum initio os exciditur, membrana cerebri violetur, quã rem proceffu temporis, quùm ad fectionem venitur, nõ timet: vel, quod membrana defidat magis, & ab offe recedat, vt colligitur ex Galeno in fexto de ratione curandi:
10 vel quod cogatur maiori neceffitate vrgente os detrahere, quùm incertum periculum certâ defperatione fit potiùs. His igitur de caufis imperat, vt à principio eatenus os fecetur, vt moueatur, & parùm fit quod fecãdũ reftet. quo facto totum abfcedet, & à naturâ expelletur, carunculâ fubeunte, vt in prioribus indicauit: neque timẽdum eft (inquit) ne quid mali accidat offi, quod & fectum eft, & parte aliquâ fine fectione relictum. quoniã tenue eft, quod relinquitur, & non folùm naturâ, fed medicamentis etiam, quæ ficcandi vim habentia infperguntur, affiduè tenuatur. At qui funt, qui hoc tempore iftiufmodi præcepta obferuent? nónne etiam à principio, vbi os fecant, totũ auferunt, & membranam nudatam relinquunt? fed, quod deterius eft, pauci in hanc partẽ pec-
20 cant, quùm plærique non intra triduum omnino fecandũ effe os cenfeant, fed fatis effe exiftiment, fi æftate intra primum feptenarium, hyeme intra fecundum, hâc medicinâ vtãtur: quod quanto ægrotantiũ periculo fiat, & ab Hippocrate docemur, cùm inter initia dimiffâ fectione fuperuenire, tot mala narrauit, & experimento comperimus, cotidiè vidẽtes eos decedere, qui à principio non curantur, atque idcirco tot affectibus obruuntur.

» IAm verò, dum fecamus, ferra fubinde recipienda eft, & in aquã frigidã de-
» mittenda. calefacta enim, dum circũagitur, calefaciendo ficcãdoq; os adurit,
» efficítque, vt plus abfcedat eius offis, quod fectionem cõplectitur, q̃ abfceffurũ
» effet. Quod fi os protinus excidere vfque ad membranam velis, deinde ipfum
30 eijcere: fubinde fimiliter recipienda ferra eft, & in aquã frigidam demittẽda.

Obferuationem docet ad fecãdum os pertinentem, cúmque hoc interdum vfque ad membranam excidatur, interdum nõ totum fecetur, vtrobiq; neceffariam effe hanc demõftrat. Proximè quidem tractauit de eo offe, quod totum excidendum non eft, quando, fcilicet initio intra triduum fecatur, nunc fubijcit, quid in eo fecando animaduertendum fit, idémq; adfcribit obferuandum effe, quùm totum os vfq; ad membranam exciditur, hoc eft, quùm non principio fecatur, fed procedente tempore, quando mala indicia fupernafcuntur. Pręcipit igitur, dum fecamus, vt id ferramentũ, quo vtimur, fępiùs attollamus, & in aquam frigidã demittamus. Caufam, quamobrẽ hoc edicit, ipfe euidẽter
40 expreffit, incalefcit (inquit) ferra, dũ circunducitur, quod omnibus euenit, quę mouentur. conftat enim motum caloris caufam effe, ferra incalefcẽs os calefacit, cúmque omne id, quod nimium calefit, etiam ficcetur, ipfum quoque exiccat, quo pacto calefactum ficcatumq; os aduritur. quare non immeritò abfcedit, nam fuprà quoq; dictum fuit, os ab alio abfcedere, eò quòd ficcetur, & exangue fiat: quamobrem, quò plus offis fecatur, eò plus abfcedere neceffarium eft. cúmque extra id, quod fectione comprehenditur, vratur item, quod iuxtà eft, hoc etiam recedet, quod alioquin receffurum non fuiffet.

» AT si inter initia non accesseris,sed homo alteri priùs traditus,minùs tem- 1
» pestiuè tibi cõmittatur, acutiori serrã excidere os protinus vsq; ad mem-
» branam conuenit.subinde autem attollendum ferramentũ est,& tum aliâ viâ,
» tum demisso specillo eius circuitus considerari debet : quia citiùs exciditur id
» os,quod pus contraxit,& ipsum trãsfundit: sæpiúsque os summum inuenitur,
» pręcipuè,si plaga eâ parte capitis fuerit,quâ os magis tenue est,quàm crassum:
» quod ne te lateat,caueto,quùm serrã adhibes.Perpetuum verò sit,quâ os cras-
» sissimum videbitur serram imprimere, subinde considerare tentareq; dimo-
» uendo os demere.Reliqua curatio talis conuenit,qualem vulnus desiderat.

Adscribit alia pręcepta ad sectionẽ pertinentia,quæ conueniunt,vbi os ex- 10
ciditur,& à membranâ cerebri detrahitur.hoc autem potest ob duplicem oc-
casionem accidere:& cùm principio ad curationẽ abhiberis,de quâ non mul-
tò pòst tractatur: & quùm ægrotans ab altero curatus tibi traditur, quam rem
nunc agit.Euenit igitur interdũ,vt homo tibi nõ protinus tradatur, sed post-
eà,quùm iam necessitas subigit os totũ excidere,& à membranâ euellere : ex-
empli gratiâ,cũ mala indicia,quæ suprà posuit,superueniunt, in quo casu pro-
posita præcepta seruari debent.omnia autem eò euadunt,vt caueamus,ne fer-
ramento membrana cerebri violetur, ex quo graues inflammationes cum pe-
riculo mortis oriuntur.Monet autem,vt πρίονι χαρακτῷ,hoc est,serrâ acutiori,&
quę benè imprimatur,os incidamus. in alijs locis,vbi totum os noluit auferri, 20
solummodò[serrâ]dixit,non adijciens[acutiori]sicut hîc,vbi præcipit,vt totũ
vsque ad membranam excidatur.Iubet igitur, vt serram subinde recipiamus,
videamúsq; & ipsis oculis,& specillo indito altitudinem itineris, quod vbiq;
attendi debet,sed præcipuè,quùm os totum exciditur, & multò magis, quùm
purulentum est: tunc siquidem,quùm minùs durum sit, celeriùs opinione se-
catur,quod etiã accidit, cùm plaga eâ parte caluariæ fuerit, quâ os tenuius est:
tunc enim in summo magis reperitur. Vides ergo quàm rectè à principio cal-
uariæ naturam monstrauerit,quæ non modò pertinet ad cognoscendam ossis
offensam,sed etiam ad curandam.Os igitur,quod inter frontem &verticẽ est,
tenuissimum proposuit,crassissimum,quod in occipitio.ergo inter frontem & 30
verticem sæpiùs,quàm in occipitio considerandus est serrę circuitus.Alterum
præceptum est,vt ferramentum imprimamus,quâ os crassissimum est,nõ quo
os adeò patefactum sit,vt possit ad hanc partem,vel ad illam ferramẽtum ad-
hiberi:nam plærunque hoc non licet, quùm id ossis,quod apertum est, totum
tenue sit,sed quo imprimẽda serra grauius sit, atque vrgenda audacter, quâ os
crassius est,hoc est,minùs tenue,cùm in toto plagę circuitu nõ sit ęqualiter te-
nue. Sed huic videtur repugnare Galenus in sexto de ratione curandi, qui ne
cerebrum cõcutiatur ob crassitudinẽ ossis,non secat in loco decliui,quod alio-
quin fecisset. vitat ergo crassitudinem ossis,nec quâ parte ea est,ferramentum
adhibet,sicut Hippocrates. eo autem tollitur cõtrouersia,quòd ille non time- 40
bat, ne cerebri mẽbrana violaretur,quùm os ex toto nõ excideret, quod timet
Hippocrates,qui totum excidit,quâ in re longè grauius est periculũ,quod in-
stat,ne membrana cerebri laceretur,quàm quod ex con cussu affertur:quocirca
ferramentum admouet,vbi os crassius est,quià,quùm diuturniori tẽporis spa-
cio secetur,medicus interim,quantum sectũ sit, subinde intuetur. Postremum
præceptum est tentare dimouendo os detrahere,antequàm totum ferramẽto
præcidatur, quod eò spectat,vt euitetur periculum instans, ne membrana ce-
rebri

1 rebri lædatur. In græcis exemplaribus multa interposita hîc legũtur, quę, cùm nihil ad rem faciant, omittimus: magis enim referenda videntur ad opus, in quo de morbis renũ, vel ad id, in quo, de aëre, aquâ & locis tractatur, siue Hippocratis sint, siue alterius auctoris. Atq; hæc fortasse sunt, de quibus meminit Galenus, qui, quùm in procemio quarti cõmẽtarij de ratione victus in morbis acutis indicaret multa reperiri in eo libro, quæ non essent Hippocratis: idem quoq; ait euenire in libro de vulneribus capitis. Ad hæc, quæ in fine huius adscribuntur, propositis proximè subijci necesse est. quamobrem cætera, quæ inseruntur, aliundè omnia huc accessisse credibile est.

10 » QVod si principio ad curationẽ adhibearis, velisq; os excidere, & à membranâ detrahere, æquè specillo demisso, serræ circuitum considerato, & » perpetuo, quâ os crassissimum erit, serram imprimito, dimouendóque eijcere » os nititor.

Cauit in superioribus, quùm os à principio secatur, ne totum præcideretur, nunc addit, si quis velit inter initia id excidere, & à membranâ detrahere, eadem pręcepta seruare debere, atque illum, qui post principium id totum secat, atque expellit. Causam verò, quamobrem initio nonnunquam totum secetur, ipse non apponit. duo autem licet animo concipere, vel nunquam rectè ab initio os vsque ad cerebri membranam excidi: si quis tamen auferre id tẽtet, mi-
20 nùs errare, quùm proposita pręcepta non omittit: vel interdum aliquâ de causâ, vt, quùm vehemens ictus fuerit, os initio demendum esse, quùm probabile sit materiam copiosè ad cerebri membranam confluxisse, quam protinus exitum habere necessarium est: atque in eo casu, quùm exciditur, nihil ex ijs, quæ nunc imperat, prætereundum. Sunt igitur obseruationes, quas nunc persequitur, eædem, atque illæ, quæ proximè expositę sunt, vt serræ circuitum sæpenumerò consideremus, vt serram ab eâ parte, quâ os crassissimũ est, imprimamus: idq; (sicut anteà dictum est) nõ aliâ de causâ, nisi vt à mucrone terebræ seruetur membrana cerebri inuiolata, atque intacta.

» AT, vbi terebrâ vtaris, caue, ne vsque ad membranam penetret, si principio
30 per terebram curationem aggrederis, sed (quemadmodũ in sectione ossis » propositum est) tenuem ossis partem relinque.

Hactenus de excidẽdo osse per serram tractauit. sed, quùm id etiam per terebram fiat, edicit, ne, si os terebrâ initio perforetur, ipsa per totum penetret. Verùm, sicut, dum secatur, aliqua testa ossis intacta relinquitur, ità, quùm terebrâ res agitur, os totum perforari non debet, ob eandem causam, quam in sectione mõstrauit. In prioribus etiam, quùm tractauit de puerili osse, quod pertundendum est, paruam terebram admoueri iussit, & subinde os considerari.

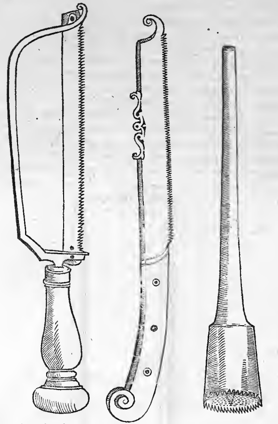
Verùm, quiâ serræ terebræ & scalpri mentionem fecit, operæprecium est, vniuscuiusque rationem exponere, quam in finem operis distulimus, ne cum
40 expositione verborum Hippocratis ipsam confunderemus.

Serræ itaque (vt ab hâc incipiamus) duplicem esse rationem constat, alteram longam, teretem alteram: longa similis est illi, quâ fabri vtuntur, hæc serrula vocatur: pertinet autem ad excidẽda ossa, non tamen in capite, cui (vt infrà declarabimus) teres dũtaxat aptatur, quæ cæteris partibus aliena est: exempli gratiâ in libro de fracturis, quùm Hippocrates secari iubet id ossis, quod prohibet, ne, quod per plagam excessit, in suum locum collocetur, componatúrque, pro tereti serrâ longâ vtendum est: hâc si tentes caluariæ os secare, quî

poteris? quùm os non ità nudetur, vt citra carnis lacerationẽ admoueri queat: 1
ac si nudetur, etiam ineptissima sit, neque possit, quod præcidi debet, in ambitum comprehendere, sed secet, quod secandum non est, quod inutile est, relinquat: præterquàm, quod ob inęqualitatem caluariæ inæqualiter excidit, quùm humiliorem eius partem vix attingat, per eminentiorem ità penetret, vt periculum sit, ne cerebri membranam violet. Quamobrem serram, quâ caluariæ os secatur, teretẽ esse necesse est, quod apertè ex ipso Hippocrate intelligitur, qui, dum caluarię os secaretur, considerari subinde serræ circuitum voluit. Atqui, circuitus non nisi ad teretem serram refertur, quam Celsus modiolum vocat, cuius rationem in hunc modum scribit. Modiolus ferramẽtum concauum 10
teres est, imis oris serratum, per quod medium clauus ipse quoq; interiori orbe cinctus demittitur: si vitium in angusto est, modiolus potiùs aptatur, quàm terebra: si caries subest, medius clauus in foramẽ demittitur: si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente circumactus modiolus delabi non possit. deinde is habenâ quasi terebra cõuertitur, estq; quidam premendi modus, vt foretur & circumagatur. quia si leuiter imprimitur, parùm proficit, si grauiter, non mouetur. neque alienum est instillare paulum rosæ vel lactis, quò magis lubrico circumagatur, quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferramenti hebetat. ac, vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. hinc patet, non modò figura teretis serrę, 20
sed & ratio omnis, & quid obseruandum sit, quùm admouetur. huius etiam meminit Galenus in sexto de ratione curãdi, vbi nonnullos timidiores ait pro terebrâ χοίνικα, id est, modiolum adhibere. Paulus eum eijci, tanquam noxium à iunioribus testatur. Sunt ex nostri temporis chirurgicis, qui ipso vtantur, quos neque laudamus, neque vituperamus. nam si circumspectè ipsum adhibeant, eáque seruent, quæ Hippocrates voluit in eius vsu seruari, proficit. Tutiùs fortasse res agitur scalpris, de quibus infrà tractabimus. Illud autem animaduertẽdum est, quùm modiolum adhibemus, quod æquè ac terebra nocet ossibus infirmis, & vehementer perruptis, quùm periculum sit, ne huiusmodi ferramẽta simul cum osse protinus ad cerebri membranam compellantur. Hæc de serrâ. 30

Serra quâ

Serra, quâ fabri vtũtur. Serrula. Modiolus.

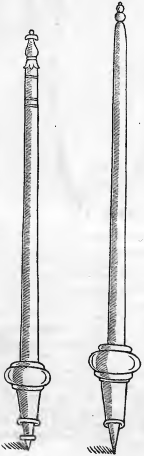
1 Terebrę autẽ ꝓpriũ eſt ꝑforare, cũ acutũ mucronẽ habeat, vt infrà declarabimus, vbi eius rationẽ ꝓponemus. Hippocrates autẽ in hoc opere bis terebræ mẽtionẽ facit: & cùm timens, ne puerile os ſanguinis copiâ putreſcat, iubet, vt paruâ terebrâ ꝑforetur: & in fine, cũ docet quid obſeruandũ ſit, ſi ꝓ ſerrâ initio terebra adhibeatur. Sed cũ terebra perforãdo ſit, dũtaxat, nõ poteſt ſerræ modo excidere: q̃obrẽ neceſſaria ſcalpri quoq; opa eſt, q̃uis Hippocrates ſilẽtio id ꝑtereat. Terebrâ enĩ (vt ait Celſus) foramẽ fit ĩ ipſo fine vitiati oſſis atq; ĩtegri, deĩde alterũ nõ ità lõgè, tertiũq;, donec totus is locus, q excidẽdus eſt, his cauis cinctus ſit: tũc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterũ malleolo adactus 10 id, qđ inter vtrũq; mediũ eſt, excidit, fitq́; ambitus ſimilis ei, qui in anguſtiorẽ orbẽ modiolo imprimitur. idẽ Galenus edocet, cũ os terebrâ in circuitu ꝑforatũ iubet admotis ſcalpris excidi. Cęterũ de ſcalpris deq́; eorũ varietate abundè agemus in ijs, quę ſequẽtur. Nũc de terebrâ, cuius vſũ ſcire cõuenit alienũ eſſe, vbi oſſa vehemẽter ſunt ꝑfracta, atq; vbi per ſe ĩbecilla ſũt. In oſſe aũt puerorũ, qđ nõ admodũ ĩbecillũ eſt, Hippocrates paruâ terebrâ vtitur, ſed, ſi oſſibus admodũ ꝑruptis, atq; ĩfirmis terebrâ vtaris, vix ꝓhibere poteris, ne, dũ circũagi-

Terebrę propriũ est per

tur,& ipſa & os ad cerebri mēbranā vrgeatur,& cerebrum cōprimat. Aptatur 1
autē ꝓpriè terebra (Galeno auctore) cū oſſa plurimū firma ſunt,ſed metuendū
eſt,ne,dum agitur,mucrone cerebri mēbranā violet. quâ de cauſâ Hippocrates
imperauit,vt in ipſo vſu caueamus,ne nimis altè deſcēdat. Nonnulli (inquit
Galenus) vt euitarēt hoc periculi,eiuſmodi terebras excogitarūt,quę altiùs deſcēdere
nō poſſent,quas ob id ἀϐαπτίϛους nūcuparūt.ſicq́; terebrarū duo genera
ſunt,alterū ſimile ei,quo fabri vtūtur:alterū,quod non poteſt altiùs deſcēdere,
quoniā paulò ſuprà acutū eius mucronē extat quidā circulus. cuius generis terebrę
cōplures habēdę ſunt,quę omni caluarię craſſitudini ſufficiāt. nā craſſiori
ea cōuenit, quæ inter extantē circulū & mucronē lōgius ſpacium habet, tenuiori
cōtrà,quæ breuius. Huc etiā pertinere vidētur deſcriptę a Celſo terebrę 10
capituli lōgioris,qđ ab acuto mucrone incipit,dein ſubitò latius fit,atque iterū
ab altero principio paulò minùs,q̄ æqualiter ſurſum procedit. prohibet enim
capitulū, quod ſuper mucronē ſubitò lateſcit,ne terebra altiùs penetret.

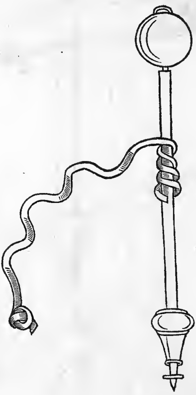
Terebrarū duo genera

Terebra,quę deſcēdere non poteſt. Terebra,quâ fabri vtuntur.

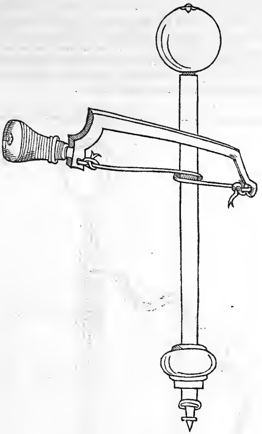
1 Quâ ratione circumagatur terebra apud veteres auctores non inuenio. ex Cornelio Celso, quâ de modiolo, colligitur hanc habenâ conuertẽdam esse. ait enim [modiolus habenâ, quasi terebra cõuertitur] non tamen constat, quo pacto voluerit habenam admoueri. videmus enim fabros habenâ tribus modis terebram circumducere. Vno quidem mediæ terebræ arctè illigata sæpiùs circa ipsam obuoluitur: deinde mucrone adacto, terebræ caput alterâ manu superimpositâ continetur, ac leuiter deorsum compellitur, alterâ ducitur habena vi quadam, donec tota ferè euoluatur, & interim terebrã circumagat, tum protinus relaxatur, terebrâque per se in contrariam partem conuertitur, ipso impetu & circumactæ pilæ, quam adiunctam habet, & ipsius habenæ, quùm huiusmodi omnia, quæ trahuntur, si in ipso impetu dimittantur, ferè eodẽ reuerti consuerint, vndè vi abducta sunt. Terebra itaque, quùm suopte nutu rediens in contrariam partem agatur, iterum habenam obuoluit: hæc manu æquè iterum ducta euoluitur, quod tertiò & quartò fit, donec, quod perforandum est, perforetur, atque hic modus non nimium est efficax.

Terebra, quæ per habenam in medio arctè illigatam conuertitur.

Alter eſt,quùm exiguus arcus admouetur,ſic,vt chorda ſemel circa terebrã voluatur.arcus enim manu prehenſus adducitur, reducitúrque & interim terebram circumagit.

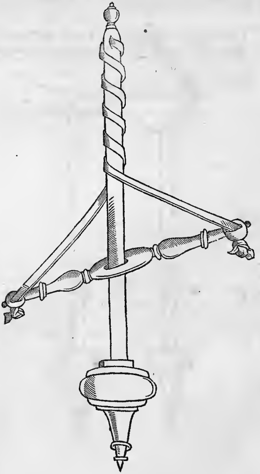
Terebra,quæ per arcum circumducitur.

Terebra,quæ

1 Tertio modo habena terebrã ducit, cùm terebra in trãſuerſarium inſeritur, quod mediũ perforatum eſt, ità, vt facilè ſurſum ac deorſum per ipſam feratur: ſumma verò foramen habet, in quod habena cõijcitur, cuius capita ad extremitates trãſuerſarij alligantur, ſic, vt habena cum tranſuerſario. Δ. literę ſimilitudinẽ referat, baſis ſit ipſum trãſuerſarium. Deinde, vbi perforãdum eſt, trãſuerſariũ circa terebrã agitur, ſic, vt habena per ipſã obuoluatur, & quaſi in cochleã ſerpat: tum alterã manu trãſuerſarium cõprehẽditur, ità, vt ab vno latere terebrę tres poſtremi digiti trãſuerſario ſuperponantur, ab altero pollex ſubijciatur, index ſuperdetur: atq; hoc pacto deorſum ducitur, & habenam euoluẽs 10 terebrã circumagit: inde manus attollitur, terebraq; ipſo impetu per ſe in contrariam partem conuertitur: hoc autem agitur, quoad foramen fiat.

Terebra, quæ per habenam, & tranſuerſarium circumagitur.

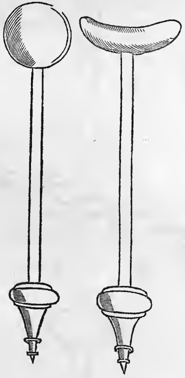

Hi ſunt modi, quibus habena terebrã cõuertit: primus, minimè ſtabilis eſt: alter, quamuis ſtabilior, non ſatis tutus videtur, cùm facilè delabi terebra poſſit, dum arcu ducitur, quod non ęquè accidit, vbi tranſuerſarium adijcitur, qui modus à fabris maximè frequentatur. quocirca, vbi per habenam terebra conuertenda ſit, nullam viam hâc tutiorem animo concipimus, quæcunque apud veteres in vſu fuerit.

Recentiores citra habenã alias conuertendæ terebræ rationes excogitarũt. quidam manibus ipſam circunducunt, vel ambabus aduerſis ad mediam terebram datis, vel alterâ ſummũ ipſius comprehendente, cui vel pila, vel trãſuerſum aliquid cõnexum ſit, qui modus non videtur multum in rem eſſe, cùm effectum nõ celeriter, quod eſt præceptum Hippocratis in chirurgiâ, ſed longo temporis ſpacio præſtet, quod vulneribus capitis maximè eſt aduerſum. docuit enim Galenus in octauo de vſu partiũ oſſa capitis, quàm celerrimè excidenda eſſe, ne cerebrum refrigeretur.

Terebra, cui pila in ſummo eſt, per quam circumagitur.

Terebra, quę per trãſuerſariũ, quod eſt in ſumma parte, conuertitur.

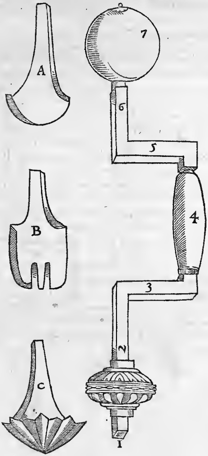
Alij verò

1 Alij verò manubriolo vtuntur in hunc modum. Ferramentum fit imâ parte quadratum, vbi cauum habet, cui breue aliud ferramentum inferitur, excidendo offi accõmodatum, quod latiùs infrà explicabimus. illud igitur ab imo tres digitos rectum sursum procedit, inde ad vnius vel alterius digiti spacium flectitur, ac rursus palmi spacio rectũ fertur, quâ tenue est, & affixam fistulam habet, quę circa ipsum facilè conuersa, vbi vtendum est, manu prehenditur, ac voluitur: deinde iterum ad vnius vel alterius digiti spaciũ flectitur, posteà rectum tendit, donec finiatur. quo fit, vt duos rectos angulos ostendat è regione sibi respondentes, ab interiori parte illius recessus, quem manu prehendi dixi-
10 mus: duos item ab exteriori, quâ flexum à rectâ lineâ declinat, & in latus conuertitur. in summo autem annexa pila est, in quâ paruo momento circunducitur. vbi vtendum est paruum aliud ferramẽtum in ipsum demittitur, & offi perforãdo vel excidendo imprimitur, alterâ manu pila, quæ in summo est, cõtinetur, alterâ, fistula circumagitur, atque hoc pacto id offis, circa quod ferramentum agitur, in orbem præciditur.

Præter mucronem ad perforandũ varia in hoc ferramẽta demittuntur, omnia tamen aciem acutam habẽt. ex ijs enim aliud rectum est summâ parte quadratum, sic, vt cauo alterius in quod conijciendũ est, respondeat, in imo semicirculatum, vbi vtendum est, angulo scalpri sinus fit, qui mediã & prominen-
20 tiorem semicirculi partem recipiat, tum hoc ferramentum admouetur, cõuersumq; os excidit: nec ad cerebri membranã descendit. quùm partes, quę minùs prominent, cæteras penetrare non patiãtur, nisi chirurgicus de industriâ violare cerebri membranam velit: huius autem generis cõplura habenda sunt latiora & angustiora. primo quidem latiùs admouendum est, deinde angustius, sic, vt quùm os dimidium excisum est, maximè angustũ adhibeatur. Nonnulli aliud demittunt, quod imâ parte vnguis speciem referat, qui medius duabus lineis sectus sit, sic, vt inter vtranque mucro sit, qui partes hinc atque hinc à lateribus paulum excedat: hæ verò aciem acutã habent, quæ in vno latere ab exteriori parte acuta est, ab interiori hebes: cõtrà in altero, vt facilè tam in sinistrã,
30 quàm in dextram cõuersum excidere possit, & scobem educere, ne sectionem impediat. In offe itaque, quod præcidendum est, medius mucro imprimitur: manubriolo autem circumacto latera os in orbem excidunt, neque nimis altè descendunt: siquidem partes humiliores non ità sinunt eas, quæ magis prominent, altiùs penetrare. Sunt, qui, vbi altero ex ijs ferramẽtis iter pressum est, ipsum educãt, & aliud demittant, quo tutiùs id, quod relinquitur, ex osse prę cidant, id ab imâ parte quasi in pomum desinit striatum, cuius extantes partes aciem acutam habent. hoc igitur adactum, vbi os aliquâ ex parte excisum est, quod restat, absumit, & ob figuram, quam habet ad cerebri membranam, non descendit.

1 Cauum, cui breue aliud ferramentum inferitur. 1
2 Ab imo tres digitos furfum procedit.
3 Ad digiti fpacium flectitur.
4 Fiftula, quæ circa ipfum conuertitur.
5 Iterum ad digiti fpacium flectitur.
6 Rectum redit.
7 Pila annexa in fummo.
A Ferramentum in imo femicirculatum.
B Ferramentum, quod imâ parte vnguis fpeciem repræfentat.
C Ferramentũ, quod ab imâ parte, quafi in pomum definit ftriatum. 10

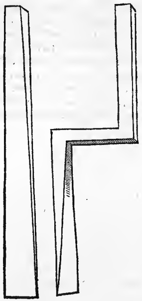
Terebra, quæ per manubriolum conuertitur.

Expofitis

1 Expoſitis, quæ ad terebram pertinebant, reſtat, vt ad ſcalpros tranſeamus, quibus Hippocrates radi os dixit, ac præcidi, non ſecus ac ſerrâ. cuiuſmodi autem fuerint, non ſatis conſtat, illud pro comperto eſt, quòd veteres his non ſolùm ad os radendum vtebâtur, ſed etiam ad excidendum. oſſe enim in ambitum per terebram perforato huiuſmodi ſcalpris, ab vno foramine ad alterum malleolo adactis, ſepta, quæ reſtabant inter foramina, præcidebant. nam Celſo auctore ſcalper, quùm planus admouetur, radit, quùm in latus conuertitur, excidit. quamobrem in excidendis ſeptis, quę reſtabant inter foramina, caueri voluit, ne angulo ſcalpri membrana cerebri violaretur. hic (quãtum conijcio)
10 non potuit eſſe rectus, ſed in medio recuruari neceſſe fuit, alioquin radendo minùs idoneus fuiſſet. certo enim loco radẽdum eſt, vltra quem, ſi ſcalper trãſeat, aut inutiliter radet, aut carnem attinget, & dolorẽ mouebit. ſcalper, ſi medius recuruetur, vbiuis facilè ſiſtitur, ſi rectus eſt, vix continetur, quo minùs vlterius delabatur.

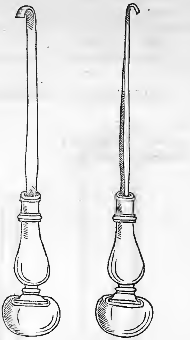
Scalper rectus. Scalper in medio recuruatus.

Apud Galenum tria ſcalpri genera leguntur, vnum cauum, quem κυκλίσκον 1
dixit: alterum, qui in imo lenticulæ imaginem refert, vnde φακωτὸς appellatur:
tertium radendo idoneum, quem ξυστῆρα nuncupauit: hoc tertio ſcalpri genere
ad rimas vtebatur, cuiuſmodi autem eius forma fuerit (vt hinc ordiamur) non
licet ex Galeno intelligere. Veteres quali ſcalpro raderẽt, iam diximus. Iunio-
res ferramentum inuenerunt, quo duntaxat os radunt, neque enim aptum eſt,
vbi os præcidendum ſit. id rectum eſt, ac ferè duorum palmorum longitudi-
nem implet: in imo autem recuruatur, ſic, vt paruum ſinum in orbem oſtẽdat:
oræ autem, quæ vtrinque à lateribus ſunt, aciem acutam habent. in ipſo autem
vſu ferramentum in latus vertitur, & vtriuſque manus digitis, partim ſubie- 10
ctis, partim ſuperpoſitis, imâ ſui parte os attingit, ductúſq; id radit. hoc vtun-
tur ad omnes fracturæ modos, vbicunque diſcutiendum os eſt. radendo enim
exitum prębet intus cerebri membranam lædentibus, & id oſſis, quod aufe-
rendum eſt, in orbem præcidunt. adeò, vt nonnulli hoc ſolo ferramenti ge-
nere contenti ſint, neque ſcalpro malleolo adacto cerebrum concutiant, ne te-
rebræ mucrone lædant membranam, quæ ſub caluariâ cerebrum tegit, quùm
aſſiduè os in conſpectum veniat, pateátque quando perrumpitur. adde, quod,
quùm ad imam oſſis partẽ peruenerunt, ſcalprum leniter imprimunt, & vtun-
tur maximè anguſto: complures enim habent, & latiores, & anguſtiores. Prę-
tereà ſi quis manu ſtrenuâ ſit, & exercitatus, opus hoc ſcalpro celerrimè perfi- 20
ciet: ità, vt mirum ſit, cur Galenus huiuſmodi ſcalpris (ſi tunc temporis inuen-
ti erant) ad omnes fracturæ modos non adhibuerit: ſolummodò enim ſcalpris
radit, vbi rima eſt, ſiue in ſummo ſit, ſiue altiùs penetret: in alijs fracturis, ſi oſ-
ſa firma erant (vt ſuprà oſtendimus) ad terebram veniebat, ſi vehemẽter per-
fracta ad cauos ſcalpros, de quibus mox agemus, & ad eum, qui in imo lenti-
culæ imaginem repræſentat. Hippocrates nullo interpoſito diſcrimine exci-
di os iuſſit, ſiue ferra vel terebra admoueatur, ſiue ſcalpro radatur, tantùm exi-
guam terebram admoueri iuſſit ad os puerile. illud autem os, quod valde ab-
ruptum eſt, citra ferramenti vſum ſiccis medicamentis reſoluit, vt anteà de-
monſtratum fuit. 30

Scalper,

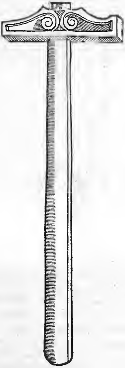
Scalper,quo iuniores os radunt.

1 Ponitur à Galeno alius ſcalper exciſorius, quem κυκλίσκον appellauit, & cauum eſſe voluit. hunc (niſi fortaſſe ſit ille, qui proximè poſitus ad recentiores refertur)puto rectum fuiſſe & imâ parte,quâ acies continetur in canaliculi ſpeciem vtrinque à lateribus ſinuatum:ſic enim & cauus eſt,& ad circuli figuram accedit, vndè κυκλίσκος vocatur. iſtiuſmodi ſcalpris ligna à fabris excauantur.admouentur autem plærunque malleolo adacti,vtro modo Galenus cauis ſcalpris vteretur,non docuit.vtrunque licet animo concipere, tamen veriſimilius arbitror Galenum intelligere cauum ſcalprum malleolo adigẽdum eſſe,quùm dicat excidendi oſſis rationem,quæ per cauos ſcalpros adminiſtra-
10 tur, vitio non carere, quod immodicè cõcutiat. hoc non faceret,ſi caui ſcalpri citra malleoli operam admouerentur. Adhibet autem Galenus cauos ſcalpros, quùm os vehementer eſt perruptum.nanque his tantum oſſis excidit,quãtum

ſatis eſt ad demittendum ſcalprum referentem in imo lenticulæ ſpeciem, de quo proximè tractabimus. hoc deinde indito,ac malleolo adacto,quod præcidendum eſt, vniuerſum præcidit. Sed cum oſſe terebrâ pertuſo, ſepta, quæ inter foramina erant,excidi iuſſit, an cauis ſcalpris, an alterius generis vtendum voluerit,non conſtat: conſtat tamen cauos ſcalpros parùm aptè ad foramina adhiberi. atque idcirco magis credibile eſt Galenum admoueri maluiſſe,vel eum ſcalprum,qui imâ parte lenticulam refert,vel eum,qui planus radit, & in latus conuerſus excidit,quo veteres vtebantur.

Malleolus.

Scalper cauus.

Reliquum

1 Reliquum ſcalpri genus apud Galenum id eſt, quod in imo lenticulæ ſpeciem habet, atque hanc hebetem: in lõgitudinem verò aciem acutam, quo vtitur, quùm vel cauo ſcalpro os excidens, vel forcipe, quod valdè comminutum eſt attollens, aut cõuertens, aditum facit, per quem lenticula immittatur: hanc enim ſuper cerebri membranam collocat, ſic, vt latâ ſui parte ipſam attingat: deinde malleolo ſcalprum ferit, quo fit, vt membrana inuiolata ſeruetur, cùm protegatur à lenticulâ, quæ in excidendo præit, & membranam, ſicubi adhæret, ab oſſe innocenter reſoluit: acies verò ſcalpri, quam eſſe in longitudinem diximus, ipſam inſequitur. Hanc excidendi rationem Galenus præter cæteras 10 approbauit, vt quæ celerrimè effectum præſtet, ſidque ſine vllâ membranæ cerebri noxâ.

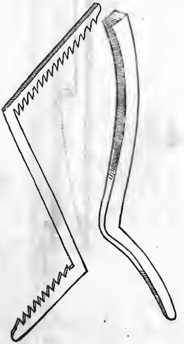
Scalper in imo lenticulam repræſentans.

Qui ante Galeni tempora fuerunt, vt membranam ab angulo ſcalpri tuerentur, μηνιγγοφύλακα, id eſt, laminam cuſtodem membranæ demittebant: hæc autem à Galeno in commentarijs de officinâ medici, chirurgicis inſtrumentis annumeratur, quâ etiam vtitur in corporibus incidendis, vt, quùm coſtam ſecat, eius mẽbranam intactam relinquat. Hæc (vt inquit Celſus) lamina ænea eſt, firma, paulũ reſima ab exteriori parte leuis, quæ demittitur, ſic, vt exterior pars eius cerebro propior ſit, ſubinde autem ei ſubijcitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac ſi excipit eius angulum, vltro tranſire non patitur, eóque & audaciùs & tutiùs ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum vndique os eâdẽ laminâ leuetur, tolliq; ſine vllâ noxâ cerebri poteſt: hâc etiam attollitur quicquid deorſum inſedit. Simile quoddã ferramentum habent noſtri chirurgi, quem vectem dicunt, cùm eo attollant os, quod ferè totum exciſum eſt, & iam labat, non ſecus, quàm grandiores lapides vectibus impelluntur: quanquam eodem ferramento cerebri membranam cuſtodiant. eſt enim lamina ferrea anguſtior, ab eâ parte, quâ os tangit, aſpera, ab alterâ leuis, nõ recta, ſed media duobus locis recuruata.

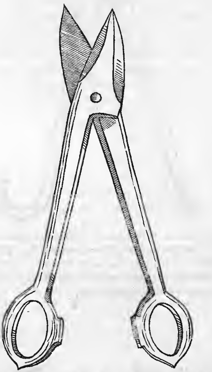
Vectis, quo recentiores membranam tuentur, & os attollunt.

Lamina cuſtos membranæ.

1 Hactenus omnia ferramentorũ genera proposuimus, quæ ad caluariæ fracturas, & à veteribus scripta inueniuntur, & à nostris chirurgicis frequentãtur. Restant solùm illi scalpri excisorij, qui oppositi nuncupantur, quibus detrahit Paulus Ægineta caluariæ os grauiter fractum, ijsdẽ Galenus in octauo de ratione corporis incidendi, præcidi costas iubet. Hos igitur scalpros inter se oppositos, non aliud esse cẽseo, quàm forficem, quâ fabri, vel æs, vel aliud tale excidunt. cõstat enim duobus ferramentis oblongis fibulâ paulò supra medium sic inter se connexis, vt alterum adduci ad alterum possit, & rursus reduci, hæc superiori parte latescunt, quâ aciem aduersam habent, ità, vt vnius acies contra 10 aciẽ alterius sita sit. Scalpros igitur oppositos non aliud fuisse, quàm istiusmodi forficem opinamur.

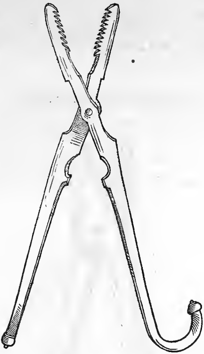
Scalpri oppositi, siue forfex excisoria.

Forceps autem, quæ ad euellendum ossa, vel dentes accommodatur, similiter ferramenta duo habet oblonga, fibulâ paulò supra medium, inter se connexa, sic, vt æquè inuicem adduci & reduci queant. quò magis autem versus

ſummitatem feruntur, eo tenuiora ſunt, vtrũque ab interiori parte in ſummo quoſdam proceſſus habet, & quoſdam ſinus, ità, vt vnius proceſſus cauo alterius reſpondeat. quo fit, vt, quum aliquid prehenderint, arctè ipſum teneant.

Forceps ad euellendum oſſa pertinens.

Poterant plura alia de ferramẽtis adduci, ſed ijs contẽti eſſe voluimus, quæ ad hanc rem maximè pertinebant. Paucis autem ad hæc additis, iam finem faciamus. Nolim mireris, ſi, quæ à nobis tractata ſunt, ſubinde Cornelij Celſi auctoritate comprobantur. quoniam in primis chirurgiã excoluit, in quâ permulta ſunt, quæ ſine eo vix aſſequi liceret.

FINIS LIBRI HIPPOCRATIS DE VVLNERIBVS CAPITIS CVM EXPOSITIONE VIDII.

Galeni

Galeni in Hippocratem de fractu-RIS, COMMENTARIVS PRIMVS. VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

Scire licet, antequàm singula exponamus, posse expositionẽ omnem, quæcunque in opere obscura sunt, aperire. aliquid autem ex ijs,quæ scripta sunt, vel vt verum demonstrare,vel vt falsum refellere,tutariq; si quid à cauillatore quopiã reprehensum fuerit,præter expositoris officium est, consueuit tamen fieri ab omnibus ferè,qui libros exponunt.quam rem ab expositore modicè attingi me hercle nihil prohibet: sed certare de auctoris sẽtẽtijs absolutè,expositoris fines excedit. Hoc igitur,nõ illud respiciẽs,vbique ijs,quę verè expositiones sunt,pauca ad cõfirmanda,quæ proponũtur,adijciam. Verùm,quùm duplex sit huius expositionis differentia:quãdoquidem & idi psum,quod obscurum est,duplex est,de hoc quoque aliquid pręfari expeditiùs arbitror.quod paucis explicabo,quasi quoddam compẽdium faciens eorum,quæ in libro de expositione seorsum latiùs enarraui. ibi enim ostendi aliud reuera obscurũ esse,aliud ob id præcipuè, quod multa sunt auditorũ genera,vt sermone eruditi sunt & exercitati,vel omnino rudes:tũ vt naturâ perspicaces sunt,& prudentes,vel hebetes,& imprudentes. Ac,ne longiùs exẽpla petamus, in hoc proposito libro de fracturis, vbi Hippocrates inquit [Dicendum ergo est è medicorum erroribus, quos docere volo, quosque dedocere] verba per se obscura sunt,quùm minimè existimemus quosdam esse errores, quos docere conueniat. Huiusmodi etiam illud est[Prętereà articulus ità extẽtus recuruatur in hoc habitu]intento enim brachio curuari inquit cubiti iuncturam,videtur autem,& hoc absurdum, id curuari dicere, quod rectum est. Item, quod inquit [Nam si ità collocetur imum caput humeri, quod cardinis modò in cubiti sinum conijcitur,efficit, vt brachij, atque humeri ossa dirigãtur,quasi totum vnum sit[sed,si quis viderit,quale vtrunque os sit,de quo agitur,nullam habet obscuritatem.iure autem verba existimabit obscura,qui naturam cubiti iuncturæ ignoret.Ego,quoniàm plærique eorum,qui librũ hunc legunt,in incidendis corporibus minimè sunt versati,meliùs duxi omnia huius generis explicare: quæ verò talia non sunt præterire, adhuc de his illud pręfatus ijs,qui librũ hũc lecturi sunt,vt si quã ex verbis à me expositis obscura ipsis aliquo modo videantur, ante omnia spectent, num quid mendi sit in suo libro,cum exemplaribus fide dignis illum conferentes,examinãtesq;:tum si rectè habere visus fuerit,eadem verba attentè iterùm,& tertiò legãt.ego verò, quùm præsens præsenti librum aperio, ad vnguem conijcere possum expositionis modum, vbique addiscẽtis ingenium inspiciens: at cum omnibus scribo,nec quid maximè,nec quid minimè idoneũ exigat,conijcio: nam illud plærisque obscurum est, hoc iniquo animo ferunt, qui in rebus claris immorantur. Optimum igitur censeo,quid mediocre ingenium postulet, conijcere, atque,vbi non succedit,magis ad id spectare,quod præstantiùs est: neq; enim commentarios legendos puto, quibus ingenium est inferius mediocri,quibus cum benè agitur, si postquàm eadem sæpiùs de doctoribus audierunt alijs atque alijs verbis exposita percipiunt.

" MEdicum oportet,quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodum ſta- 1
" tu intendere.

Nonnullæ orationes, & ſi nihil doceant,quod magni momenti ſit, tamen expoſitionis particulæ cenſentur, quales ſunt,quæ ſcripturæ varietatẽ notant. cuiuſmodi quidpiam nunc videmus in propoſitâ oratione,quæ ab alijs ſcribitur[medicum oportet]ab alijs abſq; primis verbis[medicum oportet] Atticis enim hoc prorſus eſt vſitatum,quorũ linguam Hippocrates aliquantum vſurpat,ità vt eius ſermo à nonnullis priſcus atticus exiſtimetur. Nos autem in alio paruo libello,quid de ſermone Hippocratis iudicemus, ſeorſum demõſtrauimus. Nũc explanationis initio ſatis eſt admonere omnia hæc à me prætermittenda, quùm propoſitæ materiæ neceſſariæ partes non ſint, & expoſitionem reddant nimis longam[quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta, recto admodũ ſtatu intendere] appellat autẽ,cùm oſſa citra fracturã ſuo loco mouentur,non ſolùm ἐκπτώσεις,& ἐκπτώματα,ſed etiã ἐξαρθρώσεις,& ἐξαρθρώματα. Quod ad fracturas pertinet, id animaduertendũ eſt Hippocratẽ,vt ſæpiùs κατάγματα,rarò ἄγμα nuncupet, eo vocabulo,quod rariùs vſurpauit,hoc opus inſcripſiſſe : quo fit, vt nonnulli velint non ſeiunxiſſe hoc Hippocratem ab opere, quod inſcribitur[de articulis]ſed vtrunq; in vnum contuliſſe:diuiſum verò fuiſſe poſteà in duo præ magnitudine,atq;,vbi in vnum ambo cõuenerãt,inſcriptũ fuiſſe[de officinâ medici]. Quam rem malè conantur teſtimonio firmare afferentes ſcriptum fuiſſe librum vnum de officinâ medici, ab homine antiquo primo Hippocrate, qui patrem habuit Gnoſidicum:libellũ verò,quem nunc ità inſcriptum habemus, compoſitũ nõ fuiſſe à magno illo Hippocrate, qui maximus inter græcos habitus eſt, auctor ac medicus. Sed quià in his duobus operibus tractatur de ijs, quę in officinâ medici fiũt,idcirco aiũt inſcripta fuiſſe[de officinâ medici]atq; eâ de cauſâ hîc etiam exquiſitum ordinẽ in docẽdo non ſeruari.ipſum enim in hoc opere de fracturis mentionẽ feciſſe de articulis quibuſdã luxatis,atq; operi,quod ſequitur de articulis,non pauca de fracturis inſeruiſſe. Verùm quibus placet opera hęc,non ab aliquo ſeiuncta,ſed à principio duo compoſita fuiſſe, ab ijs,circa quæ magis verſantur, inueniſſe inſcriptionem affirmant. ità enim opinantur ipſi inſcripta fuiſſe,atq; inde initio ſermonis accepto longiùs labũtur, oſtẽdentes plæraque ex operibus Hippocratis hâc ratione inſcribi. Equidem in vnum ne contulerit Hippocrates ambo hæc opera,an non,dicere non habeo:procedente autem ſermone oſtẽſurum me polliceor fracturas, & ea luxata,quæ tractantur in hoc opere,doctrinę cognationem inter ſe habere,atq; item luxata,& eas fracturas,quæ in opere de articulis. At quamobrem in propoſitis nunc verbis [quæ ſuo loco mota ſunt,& fracta]orationis ordinem permutet : ſcripſiſſe enim debuit [quæ fracta ſunt, & ſuo loco mota]eo quod antè de fracturis tractet. poſſum vnam duntaxat cauſam reddere,hoc pacto. ſæpiſſimè videre licet Hippocratem,& ex maioribus eos,qui eloqnẽtiſſimi ſunt, hunc enunciandi modum vſurpaſſe. Fortaſſe igitur non ordinem dicendorum,ſed ordinis concentum attenderũt,vel adeò exquiſitum ordinem in huiuſmodi orationibus neglexerunt.[recto admodum ſtatu intendere]. Membra,quæ luxata ſunt,aut fracta, dum intenduntur, præcipit recto admodum habitu figurari. ſed quâ de cauſâ intendi debeant, hîc omittit: de modo, quo collocari membrum conueniat, dum intẽtio adhibetur,latiùs pertractat. cùm poſſet in opere rem ipſam docens,nihil de his,qui ſecus ſentirent, meminiſſe.

Atqui

1 Atqui non in hâc oratione tantùm, ſed in cæteris omnibus ignorare non oportet, orationum aliâ ſummatim rem proferri, atque hæc omnium breuiſſima eſt: aliâ huic maximè contrariâ rem plenè explicari, in quâ nihil omnino prætermittitur, quod vtiliter dici potuiſſe videatur: reliquas verò omnes his interiectas eſſe, & alias ad breuiſſimam, alias ad longiſſimam propiùs accedere, ſicut alias rurſum paulum à mediâ diſtare. vtriuſque autem generis legere ſingulas debes pro arbitrio, atque ocio: eos autem nullo modo accuſare, qui, vel quòd breues eſſe laborent, obſcuri fiunt: vel, quòd orationis perſpicuitati ſtudeant, longiùs labuntur. illis enim dare legem non cõuenit, præſer-
10 tim, quùm nihil ſit profutura, ſed accipere ab vnoquoque, quod ſibi vtile ſit, cum eo, vt intelligas docendi propoſitum non eſſe idẽ in omnibus libris. verbi gratiâ, in his duobus de fracturis, & de articulis, plenè ſcribit: ſũmatim verò in eo, qui, quùm de impellendis oſſibus tractet, μοχλικὸς inſcribitur, vbi, quod ad res pertinet, idem agit. Eſt autem plenè explicandi ratio ad perſpicuitatem maximè accommodata: compẽdiaria verò ad memoriam. huius rei, quam ſemel indicaui, vbiq; memento. Sed iam pergimus ad ea, quæ tradũtur, diligenter animum aduertito. Ipſe ergo in ſequentibus cauſam inquiret, cur, ſiue fractum os componendum, ſiue luxatũ in ſuam ſedem collocãdum ſit, antè opus ſit extendere. Mihi autẽ rei explicandæ locus hic videtur, vt qui operam dem,
20 vt planè exponam: ad quod plurimùm cõferre orationis ordinem, quùm nullam controuerſiam recipiat, nihil eſt, quod demõſtremus: ſicut nec ab iis, qui quidpiam exponunt perſpicuitatis gratiâ, non ſolùm ordinem, ſed modum ſingularum omnium orationum attendendum eſſe. nullâ enim aliâ de cauſâ expoſitionem ſcribimus. In opere igitur de motu muſculorum oſtendimus maximè proprium eſſe muſculorum, ſi ad reliquas corporis partes referantur, ſi ad ſeipſos, maximè commune ad exemplũ lori, chordæ, aut ſunis, in ſeipſos contrahi. nam, ſicut hæc diſtenduntur, vbi eorum extrema prehendentes in diuerſa diducimus, & vbi ſinimus, ponimúſque, contrahuntur, ità muſculi oſſibus vtrâque extremitate innexi coniunctionẽ habent iis, quæ manu prehen-
30 duntur, reſpondentem, ab ipſis autem in contrarias partes attracti medij inter extremas partes, hoc eſt, ſuo corpore vniuerſo intenduntur. quâ de cauſâ, vbi eorum fibræ omnes tranſuerſæ præciduntur, partes plurimum inter ſe recedunt, vna quidem ſurſum ad totum muſculi initium, altera verò deorſum ad extremum, quâ parte poſt articulum cum altero membri oſſe coniungitur. Idcirco, vbi integro muſculo articulus ſuo loco moueatur, finis muſculi iunctus illi parti, in quã os excidit, vt potè, qui totus ad ſuum initium contrahatur, ſecum attrahit partem membri, cum quâ coniungitur, hoc eſt, caput oſſis, quod in receſſum inſeritur, quo contracto vnà contrahitur totum os. in quo caſu accidit, vt caput eius oſſis, quod in commiſſurâ ſubiectum eſt, priſtinâ ſede ſub-
40 limiùs collocetur. quare nullo modo reſtitui in ſuum locum poteſt, priuſquàm toto membro intento eatenus deorſum compellatur, quatenus ſurſum præter naturam venit. Hâc itaque de cauſâ oſſa, quæ prociderunt, priùs intendenda ſunt. quod autem comminuta quoque oſſa intendi debeant, vel ex eo potiſſimum colligitur, quòd ſicut in luxatis reſtituendum eſt, quod erupit, ità in iis, quæ fracta ſunt, quod affectum eſt, componi debet, ſic, vt comminuti membri extrema ſe tangant. eſt enim fractura perpetui oſſis abruptio, perinde, atq; vlcus carnis. vtrunq; autem tunc ex toto reſtituitur, cùm ad priſtinam vnitatem

id actum est. quod fieri non potest, nisi fracti ossis partes è regione collocētur, quæ curatio græcè διάπλασις dicitur. Itaq;, si leuis fractura fuerit, vtraq; læsi ossis pars suo loco manet: sin os penitus perfringatur, necesse est partes inter se cedere, hâc, vt puta in priorem, illâ in posteriorem regionem veniente, atq; aliâ in dexteram, aliâ in sinistram. Quamobrē ambabus manibus, vtrinque membrum prehendentes, quod in priorem partem erupit, retrò cogimus: quod in posteriorem, compellimus in priorem: quod in sinistram excidit, in dexteram trudimus: quod in hanc prolapsum est, in contrariam repellimus, ità, vt omnes comminuti ossis partes per manus componentis in contrarias partes vrgeantur. Dum hæc itaque fiunt, periculum est, ne aliquæ fracti ossis eminentiæ confringantur. non enim redditur ex toto leue vtrunque ossis extremum, perinde quasi sectum sit serrâ gladium referente: nam quæ dentata est, & ipsa exasperat. Quare fracti ossis partes in diuersa, partim sursum versus, partim deorsum deducentes, ad componendam fracturam venimus, cauentes, ne, dum coniunguntur partes ossis, quarum altera super alteram excessit, aliquæ ipsorum eminentiæ perfringantur. quod penitus assequemur, vbi ossa ἐγκεβύσῃσι, id est, condātur, vnum scilicet sub altero. eo enim vocabulo vtitur Hippocrates, vbi fracti ossis partes in suum locum reponuntur. Ergo, vt, quæ recesserunt, iungantur, necesse est alteram partem sursum, alteram deorsum attrahere. quod iam omnes medici faciunt, rem interdum solis ministrorum manibus committentes, interdum laqueos inijcientes, vbi maiori vi opus sit, in diuersa contendere. Ostendimus autem tam in fractorum, quàm in luxatorum ossium curatione, principio intendendum esse: adhibendam verò intentionem hanc membro non temerè figurato, deinceps dicemus, atque illud in primis, quùm in fracturæ curatione quatuor agere debeamus, intendere, componere, alligare, & continere, eundem habitum omnium esse cōmunem oportere. componimus quidem, dum intendimus: vbi composuimus, protinus alligare cōuenit, saluo eodem membri habitu, quo compositum est: quem rursus seruare decet, vbi continetur: nam, si moueatur, vinculum quadā parte laxiores habebit circuitus, quâdam arctiores. laxiores, quùm ossa moueri patiantur, quod compositum est, corrumpent: arctiores, quùm dolori sint, inflammationem excitabunt. Quatuor igitur, quæ agenda diximus, communem habitum requirere demonstratum est. consideremus posthac, quid intuiti, hunc habitum inueniamus. Porrò, quùm membrum intēditur, ille optimus est, sub quo nō magnâ vi separata ossa in diuersa diducuntur: quùm continetur, ille, qui minimè lædit. vtrunq; præstat, qui ità figurat, vt musculorum fibræ directæ intendantur. directæ autem intenduntur, quùm ab imâ membri parte vniuersus musculus collocatur: nam, si musculus, qui suum initiū habet à parte interiori, ità collocetur, vt medius ab interiori parte mēbri, extremus ab exteriori, vel sic, vt medius à superiori, extremus ab interiori situs sit, hoc pacto circa membrum in cochleam serpens magnam vim requirit, cùm intenditur. Itaque, si hoc modo figuratum musculum extendas, dum fracti ossis partes abundè diducantur, vehementer dolebit, magno cum periculo, ne conuellatur. constat enim intētionis vi conuulsos interdū musculos fuisse. Quare eundem esse habitū cōstat, qui minimè lędit, & qui musculos nullo modo peruersos continet: quod apertè Hippocrates expressit, volens brachium cubito tantùm inniti non ex toto curuatū, aut extentū, sed in medio inter hęc collocatū.

Quem

1 Quem habitum ipse docuit optimum esse, primò,quòd cubiti os longius est radij sede,ipsúmque firmiter sustinet:deinde, quià musculi,qui oriũtur ab interiori tuberculo humeri, extrema habẽt ab interiori parte totius brachij: qui àb exteriori incipiunt,ab exteriori finiuntur. Cuius autem musculi initium,& finis ab interiori parte sunt totius brachij , huius & reliquæ omnes partes, &. propterea totus ipse musculus.Similiter cuius extrema ab exteriori parte sunt, & ipse totus ab exteriori parte est totius membri. Quin & experimentũ indicat hunc habitum minimè lędere.Ex duobus verò,quibus hic interijcitur,supinus musculos plurimùm peruertit,& vehementem dolorem mouet, pronus 10 minùs peruertit,minúsque dolori est. Habes de brachio figurando summatim omnia, quæ latiùs deinceps Hippocrates docebit,eâ oratione vsus,quæ perfectè planéque rem exponit,ità,vt paucis omnino opus sit ad ea exponenda , ijs præsertim, qui imbuti sunt puerilibus disciplinis, vel de doctore librũ audierunt,quibus sanè commentaria scribuntur.

" EA siquidem est natura iustissima.

Quasi dixerit maximè conueniens.nam,vbi, quod cõuenit vnicuique, seruatur,res iustè habet,atq; administratur. Quid autẽ corpori cõueniat,præter id,quod secundum naturam est,haud facilẽ intelligitur. ergo cùm singulis partibus conueniens inest figura,color,& magnitudo,optimè habent.

20 SEd,si in hanc,vel illam partem declinatur, in pronum habitum peccetur. " leuius enim peccatum est,quàm si in supinum.

Duos habitus posuit,supinum & pronum, qui & ad vniuersum corpus referũtur,& ad vnam ipsius partem,nempè brachium. Totũ igitur corpus pronum dicimus iacere, vbi deorsum venter spectat, dorsum verò in superiorem partem:cõtra supinum,vbi sursum venter,in inferiorẽ partem dorsum. Quos habitus cõmemorãs loquuturum se de brachio indicauit, quùm nequeat corpus totum frangi,aut excidere. Sed causam, cur præstet in pronũ declinare,q̃ in supinum,vbi quis deceptus rectũ non assequatur,ipse in sequẽtibus aperiet.

" QVi nihil capiunt consilij,plærũque nihil errant.Ipse enim,qui deligatur, 30 sic iustâ naturâ coactus brachium porrigit.

Medici,inquit,qui ante naturalem brachij habitum,nihil attendunt , plærunque meliùs curant,quàm qui malè ratiocinantur. Idiota enim,qui alligandus est, medico brachium porrigit figuratum , quemadmodum minimè lædat,instructus à naturâ, quam nunc iustam dixit. Quippe, quæ generationis initio,& posteà in totâ vitâ degendâ οἰκεῖον, id est, conuenientẽ singulis partibus habitum inuenit.[Ipse enim,qui deligatur brachiũ porrigit] vocabulum porrigit, ἀπορέγει dixit,quod nonnulli accipiunt pro ὀρέγει,id est,porrigit medico,nonnulli pro ἀποκωλύει, hoc est,non permittit,vt medicus indoctior mẽbrum in contrarium cõuertat.omnes enim homines naturâ singulas partes fi- 40 gurant,quemadmodum minimè lædant:quem habitum indicat Hippocrates esse maximè rectum. Porrigũt igitur ægri seipsos ità figuratos. atque ægrè ferunt,vbi aliter à medicis collocentur,renituntúrque,atque ob dolorem ducẽti non parẽt. hoc autẽ volunt Hippocratem significasse verbo ἀπορέγει.Sed vtrouis modo acceperit,res eadẽ manet. nam idiotæ, quùm ità brachiũ collocent, quemadmodũ minimè lædat,prǽstantiores sunt medicis,qui,cùm sibi sapientes videantur, malè hoc figurãt. Sũt & qui ad vtrunq; id referãt[sic à iustâ naturâ coactus brachiũ porrigit].Sed cùm proposita res seruetur,quomodocũq;

verbum id acccipiatur,ſuperuacaneũ eſt in ijs ampliùs inſiſtere, inutilia enim ſunt,& inuẽtu facilia,quę ambiguis verbis tradũtur.Quare illi omittẽda ſunt, qui tẽpori parcit,quùm in ijs,quæ vtilia ſunt,id conſumere magis conueniat.

» SOphiſtæ autẽ medici vtique ſunt;qui peccant:porrò brachium fractũ non
» magno negocio pertractatur,idque(vt ita dicam)cuiuis medico facilè eſt.

Sophiſtas intelligit eos, qui ſapiẽter aliquid ſibi inueniſſe videntur:errãtes tamen,atque idcirco non obſeruantes, quod rectè omnes idiotæ cognouerũt.

» QVem locum cogor latiùs explicare, quoniam medicos vidi,qui, cùm de-
» ligarent,ſapientes habiti ſunt à brachio figurando, vndè par fuit videri
» ignaros. Multa enim alia,quæ ſunt huius artis,ità iudicãtur. Nã,quod nouum
» eſt, quãuis nondum conſtet,vtrum ſit vtile, anteponunt ei,quod conſuetũ eſt,
» quod iam ſciunt vtile eſſe,atq; id,quod alienum eſt,ei,quod receptum.

Ipſemet tibi oſtendit in ſequentibus,quæ omnia obſcura ſunt,cur ſermonẽ de figurando brachio dilatauit,quãquàm locus per ſe,nec difficilis eſt, nec ità multa verba deſiderat,ex quo protinùs cauſam inuenies,quamobrẽ in ijs,quæ tradidit,ordinẽ omnino exquiſitũ non ſeruarit.quiſq; enim prius de eo, quod magis vrget,verba facit. Ergo,quià medici eius ſæculi pro comperto habebãt ad omnem, tam comminuti,quàm prolapſi oſſis curationem intentione opus eſſe,ſed ignorabant, quinam habitus ſecundum naturam eſſet, idcirco de hoc in primis egit. Ac multò adhuc magis,quia medici quidẽ optimo deterrimum habitũ anteponentes,prauis rationibus eam rem ſibi ipſis,atq; alijs perſuadebant. Quòd ſi ignari omnino fuiſſent, oportebat verũ ipſos docere.at,cùm nõ ſolùm ignari eſſent, ſed etiam cognitionem ſibi vendicarẽt, neceſſe fuit Hipporatẽ id primò cõuellere, deinde animum iam purũ verâ ſcientiâ inſtituere.

» DIcendum igitur eſt è medicorum erroribus, quos docere volo, quoſque
» dedocere de brachij naturâ.

Dedocere vult ea, quæ medici non putant vitio danda, quùm tamen vitia ſint:docere quæ putant vitia,quùm non ſint.

» ETenim,quod hâc ratione traditur, ad alia quoque oſſa corporis pertinet.

Non iniuriâ dicit orationem hanc ad alia quoque oſſa ſanãda pertinere.ea enim ad quæ ſpectantes,inuenire naturalem vniuſcuiuſque habitum cõueniat,omnium communia ſunt.duo autem ſunt(vt ſupra indicauimus)nẽpè vt dolorem euitemus, & rectum ſtatum tueamur, illud experimento comperitur:hoc partium quoque ſitu,quem corporibus incidendis comparamus.

» ERgo brachium,de quo ſermo eſt,quidam vinciendum dedit pronum:hic
» autẽ coẽgit collocari modo ſagittariorum, quùm humeri caput conijciũt:
» atque ità deuinxit exiſtimans hunc eſſe naturalem eius habitum.quam rem eo
» argumento comprobauit, quòd oſſa omnia, quæ in cubito ſunt, inter ſe diri-
» gantur,tum ſuperiectæ partes æquentur,quòd etiã tam exteriores,quàm inte-
» riores inter ſe directę collocentur.ita enim inquit & carnẽ,& neruos naturali-
» ter ſitos eſſe. ſagittarios prætereà teſtes adduxit. his autem dicendis,præſtan-
» díſque ſapiens habebatur. Aliarum verò artium immemor erat, quæcũque vi,
» aut artificio quidpiam moliuntur, neſciens alium alibi eſſe habitũ naturalem.
» Quin & in eodẽ opere, alius erit dextræ, exempli cauſâ,alius ſiniſtræ habitus
» naturalis. Aliter enim brachium naturaliter figurant iaculantes,aliter fundito-
» res ,aliter rurſus, qui lapides conijciunt, aliter pugiles, aliter, qui in ocio ſunt.
» Quotquot enim artes reperiri poſſunt,ſingulę,naturaliter brachia requirunt,

non

1 » non eodem modo figurata, sed ad instrumentum, quo in singulis vtendum,
» & ad opus, quod efficiendum est, accommodata.

De his quoque semel aliquando meminisse oportet, quam rem nos minimè
præteribimus. Quidā ex his medicis, qui sapientes habentur, proposita verba
[Ergo brachium de quo sermo] tanquàm mendosa iure suo corrigens græcè
ità scripsit [τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν] adiecto verbo ἦν, hoc est [erat] suā nobis ostentans disciplinam, quā fuerat à grammaticis, rhetoribúsque eruditus,
ità, vt ignoraret modum præcisè loquēdi omnibus antiquis vsitatum. Erit autem plena oratio, si perficiatur hoc modo [Ergo brachium, de quo sermo erat,
10 quidam vinciendum dedit pronum] Idiotæ plærūque medicis brachium porrigunt conueniēter figuratum, sed horum quidam nimiùm curiosi ab eo proposito recedentes, quod spectari naturaliter debet (id autem fuit doloris carētia) pronum habitum eligunt, vt potè, quem commodiorem existimēt. nullus tamē idiota medico brachium porrigit resupinatum. multum enim abest hic habitus ab eo, qui minimè lædit. nonnulli autem medici, & ob inscitiam, & vt sapientes videantur, ipsum interdum admittunt, atque eā de causā sagittariorum exemplo brachium vniuersum collocant, quidam penitus resupinatum, quidam non multum ab huiusmodi habitu recedens. Peccāt igitur, nō modò in hanc partem, sed quòd extētum figurent. quos Hippocrates prodidit eā ra-
20 tione moueri, quòd vbi totū brachium sagittariorum exemplo figuretur, ossa diriguntur, & totius brachij superiectæ cutis partes æquantur. sed hæc valdè probabilia sunt, & se vicissim cōsequuntur: illud reuera non sic habet, carnem & neruos eo habitu, perinde, atque ossa in recto situ omnibus partibus seruari: quod si ità res haberet, non modò probabiliter, sed firmissimè demonstrarent huiusmodi habitum naturalem esse. Verùm hæc tolerabilia sunt. trāsferre autem huc sagittariorum exemplum, existimari debet prorsus fatuum, satiusq; fuit eos ab Hippocrate nullo modo cōmemorari, quàm acerrimè refelli. nam, quæ prorsus stulta sunt, deridenda magis sunt, quàm à scriptoribus confutanda: non tamen prohibeo, quo minùs, dum viuentes agunt, redarguātur:
30 ac præsertim, vbi, qui hęc nugatur, audientibus persuadet, vt sibi ipsi hominis curationem committant. Fit etiā interdum, vt nos quoque in scribendo stultis opinionibus contradicamus, vbi multos videmus illis credere, quasi veræ sint: quod nunc accidit Hippocrati, qui nihil esse commune sagittarijs, & vincientibus ostendit. Quæ verò afferuntur de ossibus, neruis, & carne recto statu collocandis, quamuis nullum per hæc fuisset Hippocrates reprehensurus, per se necessaria fuerant ad optimum habitum inueniēdum, cuius caput est, si argumentum ex signo colligamus, doloris carētia. id enim neque ipsos idiotas latet: verùm, si rei causam, naturámque spectemus, rectus partiū status, qui idiotis non item patet, sed illis duntaxat, qui incidendis corporibus operam de-
40 derunt. Quæ ab Hippocrate subijciuntur, maximā ex parte plana sunt, nec quidquā habent, quod in quæstionem vocetur. quare vniuersa hæc mihi prætereunda, quod non accidit ijs, qui librum legunt, quibus longiori tēpore sunt consideranda. Quod inquit [Hic autem coēgit ipsum collocari modo sagittariorum, cùm humeri caput conijciunt] obscurum est, & incertum. quocircà nonnulli verbū [conijciunt] quod dixit ἐμβάλλωσι. propterea scriptū ab Hippocrate existimāt, quòd extento brachio humeri caput in sinum ceruicis, quæ in lato scapularum osse est, conijciatur, in quem anteà non conijciebatur, cùm

brachium demissum erat.tunc enim iuxtà erat duntaxat, & cõtingebat:quam rem his verbis expressit[Versatur humerus in lato scapularum osse trãsuersus, vbi brachium iuxta latus extenditur]. Censent alij ἐμβάλλωσιν dixisse Hippocratem translatione vsum à nauium impetu, ἐμβολὴ græcè dicitur, vbi datur opera,vt naues hostium mergantur, quãdocunq; signo dato prora aptatur ad nauem alteram perfringendam,potissimum à latere,totámque dissoluendam, ac submergendam,tunc quasi paratũ esse ad ἐμβολὴν,id est,ad impetum faciendum aiunt. Item apud comicos porrecta membra dicũtur ad ἐμβολὴν, id est,ad impetum faciendum parata : quod Aristophanes ostendit, quùm inquit, χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λορδὸς ὡς ἐμβαλῶν, id est,recta accedit incuruus, quasi ad impetum faciendum paratus. Quæ subdit omnia, si animaduertantur manifesta sunt,vsque dum inquit.

» IN sagittarijs par est hunc alterius brachij habitum optimum esse. nam siità
» collocetur,imum humeri caput,quod cardinis modo in sinum cubiti cõijci-
» tur,efficit,vt brachij,atque humeri ossa dirigantur,quasi totum vnum sit.

Scribit nunc aduersus eos, qui vniuersum brachium intentum deuinciunt, sicuti sagittarij sinistrum continent. Ait enim ad id agendum iure opus fuisse brachio extento,quùm neruus dextrâ tenditur versus partem posteriorem:totus verò arcus in eâdem regione cõtinetur à sinistrâ, ne in alteram partem inclinetur.Nam si neruus dextrâ validè in posteriorem partem intentus totũ arcum secum adducat,ductio sagittæ in posteriorem partem impedietur,vt quę debeat à valido neruo cõtentóque emitti.Ergo,quantum ex vltimâ contẽtione remittitur,tantũ demitur de emissione sagittæ, quod,quùm in confesso sit, Hippocrates causam adiũgit huiusmodi.[Nam si ità collocetur imum humeri caput,quod cardinis modo in sinũ cubiti cõijcitur,efficit, vt humeri atq; brachij ossa dirigantur,& brachium totum sine inclinatione seruetur.]vocat autẽ γιγγλυμοειδὲς imũ caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur. quandoquidem cardines(græcè γίγγλυμοι) & quosdã sinus habent,& quosdam processus,sinibus recipiunt eorum,cum quibus committuntur,processus:processibus in ipsorum sinus inserũtur. Similiter imum caput humeri in gibbum ambitum desinens duo à lateribus tubercula exigit,vnde similitudo trochleæ fit.hæret autem huiusmodi ambitu trochleam referente in finibus cubiti.Extremus hic ambitus,& à priori, & à posteriori parte cauum habet,in vtroq; se insinuant cubiti processus rostro similes.Siquidem cubiti caput superiùs.C.literam refert.quâ,cum humero committitur, accipítque humeri ambitum, qui trochleam refert,ferè totum,vbi brachium sic collocatur,vt cubitus,atque humerus rectum angulum ostendant.At rursus,vbi humero quiescente, cubitus circa gibbum eius ambitum moueatur, si in priora feratur, cubiti commissuram flectit: si in posteriora,tendit. in maximo quidem flexu prior cubiti processus in humeri cauum,quod à priori parte est, conijcitur: in extensione posterior processus in posterius cauum, quod,quùm maius sit, maiorem processum accipit.quare plurimum extendere, & curuare totum brachiũ possumus: quod nullo modo contingeret,si nullum cauum in humero fuisset.Quùm huiusmodi ergo sit cubiti iunctura,vbi totum brachium ad rectum angulum figuretur,ità,vt humerus & cubitus rectum angulũ ostendant (quem habitum Hippocrates solitus est appellare ἐγγώνιον) ambitus trochleam referens medius hęret cauo cubiti,quod.C.literam repræsentat.At vbi totum brachium extenditur

1 ditur,cubitus in posterioré partẽ fertur,& processus,qui ab eâ parte est, motui præest:cessat autem, quiescitq́;,quùm primũ ad humeri cauum, quod eâ parte est,peruenit. Quo fit,vt cõmissura extẽdatur, & imum humeri caput,cardinis modo,sinu cubiti innitatur.vocat autem Hippocrates βαθμίδα, non modò humeri sinum,sed cæteros omnes, in quibus recipiuntur ossium processus.

» PRæterea articulus ità extentus recuruatur. ergo verisimile est sic eũ locum » minimè flecti,maximeq́; intendi, neq; à neruo, quem dextra tendit supe- » rari,neque illi cedere:ad hæc neruum ipsum plurimum adduci. Quo fit,vt sa- » gittæ à validâ,subitáque vi emittantur.quæ autem sic emittuntur, maiori im-
10 petu celeriùs feruntur,longiusq́;.sed vincientis & sagittarij nihil commune.

Ex modis,quibus brachium figuratur, extẽsio flexui contraria est, supinus habitus prono.hi ergo extremi sunt,& quasi quatuor habituum excessus:duo alij medij sunt: vnus quidem inter extremum flexum & extensionem,quem Hippocrates(vt dixi) εὐθύωρον appellat:alter inter pronum & supinum,sub quo ait cubitum radio subijci.Igitur,sicut hũc iustum & rectum dicit, sic etiam illum,qui εὐθύωρος dicitur,sub quo humerus cum cubito ad rectum angulũ collocatur.quod si hic habitus rectus est,sequitur,vt,vbi brachium extenditur, non debeat rectus appellari.si rectus nõ sit,certè erit in exteriorem partem recuruatus:quemadmodum,si in posteriorem partẽ ità recuruetur os cubiti,vt cum
20 humero angulum ostendat,quod iam nonnullis accidisse perspectum est,quibus necesse est posterius humeri cauum altum esse,in quod se inserit posterior cubiti processus. Quod si huiusmodi cauum nobis omnibus altissimum esset, flectere in posteriorem partem brachium possemus, vt dixi de his,quibus aliquantulum id licet, vtpotè qui posterius cauum non secundum naturam penitus habeant,sed nimis sinuatum.

» QVi brachiũ deligat,vbi sic figuratum contineatur, multa alia affert mala » grauiora,q̃ vulnus.nam,si curuari brachiũ imperet,non ossa,non nerui, » non caro eundẽ habitũ seruabunt,sed vinculis cedentibus in aliã atq; aliã par- » tem mouebũtur.Ecquid opus est sagittariorũ habitu?quã in re nullus fortassis
30 error fuisset,si sophista pmisisset, vt homo ipse vulneratũ brachiũ porrigeret.

Qui intentum brachiũ deuincit omnino(inquit)vel ità contineri iubet,vel curuari sinit:vtrumuis fecerit,ægrotantem lædit. nam,si in eodẽ habitu cõtineatur,dolor assiduè vrget:sin aliter figuretur,deprauatur brachiũ sub vinculo,quod eo spectat,vt membrũ,sicuti compositũ est ab iniectis fascijs contentum,sine vllo pressu tueatur. at,si aliter figuretur,contrarium accidet:nempè, vt fractura vinculo non cõtineatur, sed moueatur, trãsferaturq́; vnà cum neruis habitũ mutãtibus,musculisq́;,quos carnem vocauit,eorum nobis naturam ostendens. Sunt enim musculi caro sentiendi vim habens à simplici carne, ex quâ maximè constãt, caro nominati, per quos fibræ distribuuntur à neruis ac
40 ligamentis diductæ.creatur enim totus musculus à naturâ eiusmodi fibris cõtentus,quibus caro simplex vndiq; concrescit,atq; hęc est propria musculi natura,per quẽ venæ & arteriæ discurrũt,vt non secus ac cæteræ partes,alatur & viuat: propriũ verò musculorũ corpus fibræ sunt,quę simplici carne cingũtur, plurimum quidẽ medijs musculis,tum subinde minùs,pręsertimq; in initio ac fine ipsorũ. quocirca extremi musculi neruosi magis sunt, medij verò carnosi.

» QVidam alius medicus resupinatũ brachium extendi iussit, atq; ità figu- » ratum deuinxit, sibi persuasum habens hũc statum naturalem esse,quod

» ex cute conijciebat,& ex eo, quod ossa sic tueri naturalem habitum existima- 1
» ret.quia id ossis,quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti,è re-
» gione collocetur eius ossis,vndè cubitũ metimur.Hæc adducebat ad compro-
» bandum huiusmodi habitũ esse naturalẽ,rationiq; consentanea loqui videba-
» tur.Sed brachiũ vehementer cruciari,si supinum extendatur,experiri quilibet
» in suo potest.nam si extẽdatur,hunc habitum dolori esse cõperiet. quin,si im-
» becillis homo manus prehendat valentis ità collocatas, vt cubitus resupinatus
» curuetur,vtiq;,quò volet,ipsum ducet. Manus item eo modo collocata, si gla-
» diũ teneat,vti eo minimè poterit:vsqueadeò istiusmodi habitus violentus est.
» Ad hæc, vbi brachiũ in eo habitu vinciatur, grauiori dolore torquebitur ho- 10
» mo,dum ingredietur,graui,dum cubabit. quod si brachium flectatur,necesse
» est musculos contrahi, & ossa in eodem habitũ minimè contineri. ignorabat
» autem illud,præter alia, quæ in huiusmodi habitu incommoda accidũt,quod
» os in primâ palmæ parte extãs à parte minimi digiti,cubiti pars est:illud verò,
» quod in cubiti iuncturâ est,vnde cubitum metimur,est humeri caput.

Si quis brachium resupinauerit, videbitur humeri caput ab interiori parte, quod græcè κόνδυλος, id est,tuberculum nominatur,esse caput superius cubiti, cùm quodammodo è regione se ostẽdat capitis inferioris, quod in primâ palmæ parte extat à parte minimi digiti.Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo : sed sunt, qui metiri incipiant, ídque rectè à cubiti eminentiâ,quã græci ὀλέκρανον dicunt & ἀγκῶνα. At Hippocrates,vbi ait[vnde cubitum metimur]significare videtur,vel omnes,vel plerosq; inde metiri. Quomodo autem sese res habeat, hìc quærere superuacaneum est. illud meminisse oportet, quod inferius cubiti caput situm in primâ palmæ parte è regione superiori capiti respondet, vbi secundum naturam brachium figuretur, vt scilicet curua pars interior sit,gibba exterior,in quo habitu fit,vt minimus digitus ab inferiori parte subijciatur,pollex à superiori insidat.

» HIc verò putauit hoc idem os esse atque illud, & alij complures.

Non ità dixit[hoc idem os esse,atque illud]sicuti aliquẽ eundem cum seipso dicimus, vt Aiacem Telamoniũ eundem cum Æacide, sed quod vtrũque ossis extremum intelligat eiusdem esse,nempè cubiti. 30

» EST autem idem cum illo eminentia cubiti,cui potissimum innitimur.

Vocabulũ[idem]accipiẽdum nunc quoq; est eodẽ modo,quo proximis verbis explanauimus,cùm eiusdem ossis partes esse existimarent,quod in primâ parte palmæ sitũ est,& quod ab interiori regione cõmissuræ cubiti extat.

» ERgo,vbi brachium resupinetur,partim hoc os peruersum cõspicitur, par-
» tim nerui,qui ab interiori sede,& digitorum,& primæ palmæ partis pro-
» cedunt, supino brachio peruertuntur. tendunt enim huiusmodi nerui ad hu-
» meri os, vnde cubitum metimur. errores,atque ignorationes naturæ brachij
» tot ac tales sunt.Si quis autem(vt præcepimus) fractum brachium extẽdat,di- 40
» rigetur os,quod à parte minimi digiti ad cubiti eminentiam tendit: dirigẽtur
» item nerui,qui à primâ palmæ parte ad extremum humerum pertinẽt:suspen-
» súmque brachium in eodem habitu cõtinebitur, in quo fuerit colligatum,ne-
» que dolori erit,aut molestiæ,siue ingrediatur homo,siue cubet.

Quùm accidit,vt ossis cuiuspiã,vel nerui, vel musculi initiũ sit ab interiori parte mẽbri,finis vel ab exteriori,vel ab inferiori,cõstat partẽ hanc peruersam esse. Rectè igitur dixit omnia hæc peruerti,vbi totum brachium resupinetur.

Ac ne

1 Ac ne longiùs exempla petamus.nerui,qui ab interiori parte feruntur ad manum,cum cubito iunguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque resupinato brachio,vt neruorū,qui cubito illigātur,initia ab interiori parte collocētur,fines à superiori.idem accidet musculis,& ipsius cubiti ossi.horū enim omnium initia ab interiori parte sunt iuxta tuberculū humeri. Poterant autē per se musculi,cùm peruerterentur,abundè dolorē excitare, atque eâ de causâ inflāmationem.Si quis autē brachiū figurauerit,vt Hippocrates iussit,musculi,qui ab interiori parte cubiti oriuntur,toti ab interiori parte siti erūt,qui ab exteriori, in hâc similiter continebuntur,quemadmodū,qui à superiori,positum à supe-
10 riori tuebuntur in vniuerso mēbro. Ab inferiori autē cubiti parte nullus situs est omnino musculus. sed,si cubiti musculorū omnium situm cognoscere tibi curæ est,ex primo libro de incidēdorum corporum ratione addiscere poteris, tum ex opere de musculis incidendis,vbi musculorum omniū natura ad compendium confertur magis,quàm in libro de incidēdorum corporum ratione.

» COllocari sic hominem oportet, vt id ossis,quod excedit,ad lumen quan-
» tum maximè potest,illustre conuertatur, ne chirurgicum lateat,dum in-
» tendit,quando satis fuerit directū.Porrò,qui vsum habeat,quùm admotâ ma-
» nu os excedens continget,rem optimè comprehendet.

Siue iacere, siue sedere significare voluerit verbo [collocari]quod καθιχνεῖσθαι
20 dixit,cum altero,alterū quoque intelligendū est.Nam si ęgri vires, & fracturę magnitudinem intueamur,ipsum modò iacentem,modò sedentē vinciemus. Verùm vtrouis modo collocetur,vt vitiata pars cōspectui magis pateat,ex luminibus quæ dantur,spectare debet ad maximè illustre.

De brachio.

» OSsium brachij,cùm non vtrunque fractū est,facilior curatio est,vbi quod
» superius est,cōminuitur,quāuis plenius sit,tū quia integrū,quod subie-
» ctum est,fundamēti vicem præstat,tum quia faciliùs reconditur, præterquā in
» viciniâ manus.superius enim os carne plurimū contegitur. id verò,quod sub-
» iectum est, minimè carnosum est,ægrè conditur,ac maiori vi extenditur.

30 Indicauit brachiū ex binis ossibus cōstare,vbi ait ὧν μὴ ἀμφότερα,id est [cùm non vtrunq;]nō enim cōsueuit dictio ἀμφότερα græcè vsurpari ad vnū vel tria, vel plura significanda.Ex his ergo binis ossibus, quod subiectum est πῆχυς, id est,cubitus propriè vocatur, ídque sanè longius est : quod superinsidet κερκὶς, id est,radius.Plana autē est,non modò oratio hæc,sed reliquæ ferè omnes huius libri.Illa duntaxat explanationis mihi visa sunt indigere,quę à me enodātur. Quare si quid præter hæc obscurum tibi videatur,spectato, num quid in exemplari fuerit mēdosum,vbi enim correxeris,si quid lectū semel non comprehenderis,iterum ac tertiò relegens,quod propositum est,optimè percipies.

» VBi non hoc,sed illud fuerit comminutū,simpliciori vi opus ad intenden-
40 dum:vbi vtrunque extendere valentiùs oportet. Puerū iam vidi plus iu-
» sto intentum,sed plærique,minùs quàm res postulat,extenduntur

Vim simpliciorem,& quæ nō magno negocio adhibetur, φαυλοτέραν dixit. φαῦλον enim apud veteres græcos,non solùm significat vitiatum,sed simplex.

» INtentione adhibitâ, conuenit admotis prominentioribus palmarum parti-
» bus dirigere.

Prominentiores partes palmarum appellāt θέναρα deducto vocabulo à percutiendo, quod θείνειν græci dicunt, vt nonnulli volunt, qui verborum inter-

pretationibus ſtudent. Quicquid enim percutimus, prominētioribus his partibus percutimus. Alij non omnes prominentiores palmæ partes ſic appellatas exiſtimant, ſed eas tantùm, quæ pollici ſubijciuntur.

» DEinde cerato inungere non ità liberaliter, ne faſciæ ſuperinnatent, atque
» hoc modo deuincire.

Vinculi vſus duplex eſt, nam & cōminuti oſſis partes, quæ rectè inter ſe cōpoſitæ fuerint, fideliter continet, & lintea liquore aliquo reſperſa, vel illita medicamento, quod ad repellendā inflāmationē pręſentiſſimū eſſe putauerimus, decidere non patitur. Adhibēt itaque nonnulla medicamenta, quæ linteis illinuntur, his quæ excepta imponunt, vinculū ſuperdantes. Alij humorē aliquē ingerunt ad rem idoneum, quale eſt vinum, vel per ſe, vel cum oleo, & ſæpè liquidum aliquod medicamētum, cuiuſmodi eſt ceratum hoc. cuius duplex ratio eſt: interdum, ſiquidem ceratum ex roſâ, vel oleo liquatur: interdum, arida pix adijcitur, hincq; πιωηρὰ κηρωτὴ græcè nominatur. Sed liquida medicamenta, ſpiſſa quoque ſunt & craſſa, cuiuſmodi eſt liquidum ceratum. Fiunt autē, & ex emplaſtris inflammationem arcentibus, liquatis in oleo, de quibus loquuti ſumus, & in opere de ſimplicium medicamentorum facultate, ſed latiùs in eo, quod ſcripſimus de ratione curandi, & in eo, quod de compoſitione medicamentorum. Hippocrates igitur liquido cerato vtitur, quod multò magis inflāmationem coërcet, quàm quod durū eſt, ſeu quouis alio nomine libeat appellare. Modum verò vtendi huiuſmodi cerato indicauit inquiens [nō ità liberaliter, ne faſcię ſuperinnatent] ſed contrarium terminum, vt pote, qui nobis notus ſit, præterijt. is autem eſt, ne ceratum ità parum inungatur, vt iniecta lintea ſicceſcant, priuſquàm tertio quoque die reſoluātur. At quā de cauſâ cerato nūc inungendum dixerit. conſiderandū eſt, quùm, vbi os cute excedit, vinum nigrum auſterum ſuperinfundi iuſſerit. Mihi ſanè videtur vinū excogitaſſe ad hæc tanquam præſidium efficacius: omiſiſſe verò in alijs fracturis, vbi nullum ex comminutis oſſibus nudatum eſt. eo quòd vini vſus ſummam diligentiam poſtulet, nam, niſi ſubinde infundatur, aridę faſciæ maximo ſunt detrimento. Plærique autem ex iis, qui laborantibus ſeruiunt, recuſant ſubinde infundere, noctu præſertim. Sed quia extremus morbus extremâ curatione perfectè reſtituitur, idcirco quibus excedit os, vt vinum ſuperinfunderetur, edixit. Sed plura de facultate vini dicemus, vbi eo vtitur. nunc illud indicaſſe ſatis ſit. quod, cùm aliæ fracturæ ſolâ cerati inunctione curari ſine vino poſſint, non neceſſe eſt hoc adhibito grauiter interdum ob miniſtrorum negligentiam peccare. At, quùm ſummum periculum circunſtat, tunc & ipſi vltrò fatigandos ſe prębent, & nobis imperantibus parent. Adde, quod nos etiam ob periculum ingens frequentiùs his adſumus, atque interdum vniuerſam noctē immoramur, vbi veremur, vt miniſtri rectè exequuturi ſint, quæ præcepimus.

» CVrâ habitâ, ne manus inferior iunctura cubiti collocetur, ſed paulò ſu-
» perior, ne ſanguis ad imum fluat, ſed retineatur.

Cubitum ità figurandum eſſe, vt radio ſubiiciatur, atque ad rectum angulum cum humero collocetur, in ſuperioribus proditū eſt. Sed, quùm hoc fieri poſſit, manu & ſupra & infra cubiti regionem poſitâ, meritò hoc quoque definiuit, imperans, vt manus paulò ſublimior, quàm iunctura cubiti habeatur. Conſtat enim, vbi membra dependeant, ad ima concurrere materiam, ac propterea, quemadmodum, qui totum diem inambulant, quibuſq; crura calidiora ſunt,

1 ra sunt, maximi momẽti censent noctu hæc vniuerso corpore sublimiora cõtinere, itã iubet Hippocrates, vt caueamus ne manus dependeat, sed sublimior collocetur. quod si cubiti iuncturã multo sublimiorem figurari iussisset, huiusmodi habitus in iis etiam, qui paululum in eo perseuerant, dolorem afferret vniuerso brachio, potissimúmque musculis à priori parte humeri sitis. eum autem habitum dolori esse docebit ipsa experientia. doloris verò causam ostẽdet natura musculorum, cubiti iuncturam mouẽtium. sunt enim & à priori, & ab interiori parte humeri, atq; vbi cubitum flectimus, ad suum initium cõtrahuntur, & sursum versus intendũtur, cumq; ipsis contrahitur, ac sursum tendi-
10 tur totum brachiũ, cui suis imis partibus iungũtur. [ne sanguis ad imum fluat, sed retineatur] Verba hæc referenda sunt ad illud [ne manus inferior iuncturã cubiti collocetur] interposuit autem [sed paulò superior] sic, vt tota oratio sit huiusmodi. Curã habitã, ne manus inferior iuncturã cubiti collocetur, ne sanguis ad imum fluat, sed paulò superior retineatur.

" POst hæc fasciã alligare, capite, quã fractura est, iniecto.

Potest inijci caput, vel nõ inijci, quã fractura est, dupliciter. cùm id modò in longitudine membri, modò in latitudine accipiatur. Termini autẽ inijciendi fasciæ caput in longitudinem membri sunt, vbi primus fasciæ circuitus in orbem attractus fracturã vniuersam complectitur. Quod si, vel superiùs in-
20 ijciatur, q̃ vt fracturam contingat, vel inferiùs, q̃ vt ad ipsam perueniat, caput hoc verè quis poterit asserere minimè iniectũ esse, quã fractura est. sic mihi intelligito iniectũ, vel nõ iniectũ caput, quã fractura est. sed in latitudinem, cùm fasciæ caput primò superdatum, vel quã fractura est, vel extrã procedet. Hîc igitur Hippocrates membri longitudinem intuitus, caput, quã fractura est, inijciendum esse proposuit. hoc est, neq; fracturã inferiùs, neq; sublimiùs. quod indicauit per ea, quæ subdit, quùm inquit. [Vbi super fracturam iterum & tertiò circumierit, sursum feratur]. At in libro de officinã medici, cùm ait. [Principia inijcienda sunt, nõ quã vlcus, sed hinc vel hinc]. ad membri latitudinem spectauit, vt ibi rursus demonstrat verbis ἔνθα ἢ ἔνθα, id est, [hinc vel hinc] his
30 enim vocibus græcè latitudo significatur. Plæraque autem exemplaria sic leguntur. [Principia inijcienda sunt, non quã vlcus, sed quã nodus.]

" SIc vt insidat, non tamen vehementer adstringat.

Docet hoc loco vinculi moderationẽ. id siquidem insidere debet eatenus, dũ fracti ossis extrema immobilia tueatur: non tamen itã arctari, vt dolorem afferat laborãti. Quilibet enim dolor, cùm perseuerat, præsertim si ex cõpressione est, inflãmationem concitat. Hæc igitur spectari debẽt in fascijs coarctandis, quæ initio ad vnguem conijcere non licet: licet autẽ, vbi sæpiùs deuinxerimus. nam diligenter animaduertẽtes modum adstringendi, cùm vinculum iniecimus, interrogantésq; hominẽ, qualem circundatã fasciam sentiat,
40 iterum æquè ac primò inijcientes, laxare vel adstringere oportet: siquidẽ premi se dixerit, proculdubio laxare: sin vinculũ itã laxum affirmet, vt iniectum minimè sentiat, adstringere. Licet autem, priusquàm eum alligemus, quẽ fractura malè habet, exerceri sanum puerũ sæpiùs vinciendo, sed cum eo, vt percontemur, quæ paulò antè interroganda proposuimus. sic enim promptiores erimus ad fracturas deligandas. Illud etiam perspicere oportet, quod quæcunque corpora robustiora sunt ac duriora, vinculum sustinẽt arctiùs adstrictum; quæ verò infirmiora sunt & molliora, leniùs adstringi debent.

» VBi ſuper fracturam iterum, aut tertiò circumierit, ſurſum feratur, vt fluens 1
» ſanguis retineatur, atque ibi ſubſiſtat.

Ipſe cauſam expoſuit, cur primò velit faſciã ſurſum ferri: vult enim ſanguinem prohiberi, quò minùs à ſuperioribus membri partibus deſcendat. hâc autem vinciendi ratione, non ſolùm coërcetur ille, qui fluit, ſed, qui circa fracturam coijt, exprimitur: qui fluit, vno dũtaxat itinere fertur à ſuperiori parte deorſum: qui exprimitur vtroq;, & à ſuperiori parte deorſum, & ab inferiori ſurſum. Depelli enim aliquid poteſt, & ad ſuperiorem membri partem, & ad inferiorem. monet ſanè, vt vtrique operam demus, quùm duas adhiberi faſcias iubet, quarum vtraque ordiatur ab affectâ ſede, habitã longitudinis ratione, 10 deinde prior ſurſum procedat, ſecunda deorſum. quoniàm pręſtat ſanguinem à vitiatâ ſede exprimi ad ſummum membrum, atque ad totum corpus. imum enim minus eſt, quàm vt ſine iniuriâ recipere ſuccorum copiam poſſit. quãdoquidem, poſtquàm ſub priori faſciâ ſanguis tranſmiſſus eſt ad ſummum brachium, ſi altera arctiùs adſtringatur, inflammatio iuxta primã palmæ partem & digitos orietur. Hâc igitur de cauſâ antè ad ſuperiora depellendum eſt, potiſſimumq;, ſi fieri poteſt omne id, quod dolori foret: ſed, ſi ~~paru~~ paulum quid relictum fuerit, exprimendum ad inferiora, alterâ faſciâ iniectâ. Totam hanc ſententiam perfectiùs intelliges in ſermone de ratione vinciendi.

» PRior faſcia, longa ne ſit. 20

Iure hoc adſcripſit, prior enim faſcia, quùm à fracturâ incipiat, & ad ſuperiora feratur, atque ibi deſinat, breuior ſit, neceſſe eſt, quàm ſecunda. Hanc enim voluit à fracturâ orſam primò deorſum ferri, deinde ſurſum, ad eum locum, vbi prior finiebatur.

» SEcunda primùm ſuper fracturam inijciatur.

Non immeritò, inde enim excerni plurimum ſanguinis conſtituit.

» AC ſemel ſuper ipſam circumeat.

Secundæ faſciæ caput ſemel circuire iuſſit, non bis vel ter, ſicut prioris. vult enim ob propoſitam cauſam ſurſum magis, quàm deorſum transferri id, quod ad fracturam collectum eſt. 30

» TVm deorſum demittatur, leniùs adſtringatur, atque ex maiori interuallo
» circundetur.

Minùs adſtringi membrum iuſſit à ſecundâ faſciâ ob cauſas propoſitas: quin & eius circuitus non ità ſpiſſos adhiberi, quùm id opis, quod ſpiſſi afferunt circuitus, à priori faſciâ ſatis afferatur.

» VT poſſit relata ad eam partem, quâ prior deſinit, peruenire.

Hippocrates, antequàm pannos ſuperimponat, binas faſcias adhibet. alij verò ternis vtuntur: vnâ, quæ à fracturâ incipiens ſurſum tendat, quemadmodũ Hippocrates præcepit: alterâ, quæ à fracturâ deorſum: ac tertiâ, quæ ab inferiori parte ſurſum per priorem vtrãq; in cochleam ſerpat. Verùm hi ſecundam faſciam duabus prioribus breuiorẽ inijciunt, illas verò inter ſe æquales. propterea, quod prima faſcia ſuper fracturam ipſam iterum ac tertiò circumeat, membrúmque ipſum ſpiſſiori ambitu complectatur: ſecũda ſemel ſuper fracturam voluta ex maiori interuallo circundetur: tertia ſuper vtramque obuoluatur, & quià minùs ſpiſſè circumagitur, primę longitudinem non excedat. Sed conſtat (etiam me tacente) tres poſitas faſcias duabus, quas Hippocrates prodidit, contineri. quùm ſecunda duplicem vſum præſtet, quẽ illi partiti ſunt, 40

titi sunt,vnam inijcientes,quæ à fracturâ procederet ad partem inferiorem,alteram,quæ hinc sursum,quà prima finiebatur.

ATtrahere verò fascias in hoc casu,vel à dextrâ debemus,vel à sinistrâ,prout ab hâc, vel illâ parte ad fracturæ habitum,atque inclinationem in hâc, vel illam regionem confert.

Ossa,quæ sub fracturis peruertuntur,modò in dextram membri partẽ,modò in sinistram declinantur. Quocirca priores duæ fasciæ attrahi à contrariâ debent,ab eâ scilicet orsæ,in quam membrum cõuertitur,atque in contrariam inclinatæ.sic enim fractum os æquè in vtramque partem inclinabit,atque hoc est,quod nunc ab Hippocrate proponitur, quùm præcipit, vt fracturæ habitũ intuiti fasciam circumagamus,hoc est,vt ad contrariam partem,atque fractura inclinat,fasciam adducamus.

POst hæc panni superdẽtur modico cerato inuncti,siquidem leniores sunt, & stabiliores.

Panni duas fascias priores fulciũt,quas propriè ὑποδεσμίδας vocat.inijciũtur autem contrariâ ratione ac fasciæ:illæ enim serpunt circa membrũ transuersæ: pãni verò in longitudinẽ dantur,vniuersum vinculũ ex binis prioribus fascijs excipientes. iussit autem cerato modicè inungi. fluerent enim, vbi cerati copiâ labarent,non secus ac, si parùm inungerentur, quòd subiectis fascijs minimè coirent. exhibet enim ceratum vicem glutinantis. constat autem in aliis, quæ glutine colligãtur modum esse optimum. Panni igitur comprimunt,vbi sicci imponãtur. cui opponitur,quod inquit[leniores] sicut & quod dicit[stabiliores]illis contrarium est,qui ob cerati copiam non hærent. Iure itaque ait, [siquidem leniores sunt,& stabiliores.] namque,vbi panni nullo pacto cerato inungantur,non ampliùs lenes sunt,vbi plus iusto vncti sint, nõ ampliùs stabiles,labuntur enim copiâ cerati.

HI fascijs alligãdi sunt inter se aduersis, alijs à dextrâ parte,alijs à sinistrâ, plurimũ ab inferiori parte sursum ductis, aliquatenus à superiori deorsũ.

Fasciæ,quæ primò dabãtur,non circuibant inter se aduersæ,sed vtraq; mẽbrum,quod peruersum erat à contrario habitu ad naturalem restituebat: sed, quę pannis superinijciuntur,cùm eò pertineant,vt membrum vniuersum alligent,tueanturq; vinculũ vniuersum,quale exceperint,aduersæ inter se procedunt,atq; vna quidem à dextrâ parte, altera à sinistrâ circumagitur: similiter altera à superiori,altera ab inferiori: sic enim,quùm inter se aduersæ sint,vinculum,quale acceperint,potissimũ seruabunt. Quare quatenus à dextrâ parte, vel sinistrâ procedũt,iũctura ex toto fit æqualis: quatenus verò à superiori,vel inferiori feruntur,altera non longè alteram excedit.sæpiùs tamen circuit,quæ ab inferiori parte sursum tendit.hoc siquidem tutius est, ob causam,quæ paulò suprà posita est,vbi iussit sanguinẽ à fracturâ depelli ad summũ membrum.

QVæ extremitate tenuantur,pannis ęquanda sunt in orbem datis,qui,vbi ea dirigimus,non subitò,sed paulatim plurimi obuoluendi sunt.

Tenuantur membrorum extrema.quæ dixit ὑπόξηρα. Has igitur partes circundatis pannis transuersis compleri voluit,& pluribus fasciæ circuitibus cingi,quùm eo,vt quod tenuius est, nõ subitò (sic enim vinculum inæquale redderes)sed paulatim impleatur.

LAxæque circa primam palmæ partem varijs locis vinciendi.

Solẽt iuxta vitiatã sedẽ loca omnia inflãmatione affici,ac pręcipuè mẽ-

brorum extremitates. quoniàm paruę sunt, & minimè carnosæ, & idcirco materiam à locis, qui iuxta fracturam sunt, descendentẽ non recipiunt citra noxam. Eas igitur leuare constituit cerati inunctione. quod profectò satiùs fuit per se membris imponi sine vllo tegmento, neque alijs fascijs vti. sed quià caput & finem habentes sine aliquo fulcro, citò caderent, idcirco vsus est fascijs totius fracturæ, quas iure laxas inijcit, vt nullam afferant molestiam, sed id vnum duntaxat efficiant, vt inflammationem arceant. non enim admouentur ad id, quod fractum est continendum.

" QVod ad linteorum multitudinẽ pertinet, duas partes primò abundè est
" superdare.

Ad vniuersum vinculum, quod primum omnium damus, censet paucioribus linteis opus esse, quàm procedente tẽpore futurum sit. docuit enim paulò infrà, quo tempore plurimis vti fascijs conueniat. Sed, quùm linteorũ multitudo fasciarum & pannorum numero, longitudineq; augeatur. quæret quis num idoneo tẽpore maiora, an plura lintea inijci velit: quin & quanta singula esse debeant. Porrò lõgitudinem & latitudinẽ fasciarum definiuit in libro de officinâ medici, quùm inquit. [Quod verò ad longitudinem & latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinque, aut sex, lõgitudinem quidem cubitorum, latitudinem verò digitorum]. At neque numerum nunc silẽtio prætcrijt, ex fascijs enim, quæ primæ inijciuntur, duas dari iussit per vniuersum vinculum. pannos item duplices triplicésvè superinijciendos esse, ibi quoque explicauit, quos esse voluit tot numero, vt complecti queant vniuersum membrum. Sed fasciæ, quæ super pannos dantur, plærunque duæ sint, quarum vna ab inferiori parte sursum tendat, altera à superiori deorsum. has etiam licet, & ternas, & quaternas imponere: nos autẽ binis vbique vtimur. igitur, qui in hęc incumbet duas linteorum partes initio, sed quo tẽpore vitiatus locus inflammatione vacat, tres dandas esse conijciet. In libro itaque (vt diximus) de officinâ medici, fasciarum longitudinem definiuit, iubens, vt superinijciantur longæ ternos, vel quaternos cubitos, nimirum hominis, qui deuincitur. nam ridiculum esset puerum exempli causâ bimum vel trimum fascijs ità longis alligare, vt robusti hominis quaternos cubitos æquent: vel ad robustum ità breues adhibere, vt quaternos pueri cubitos impleant. Sed in hoc opere, fasciarum longitudinem non statuit, sicut neque latitudinem, ea nobis conijcienda relinquens. Constat autem fracturæ magnitudine inspectâ inueniri à nobis longitudinem fasciarum, quùm (vt ipse imperauit) debeat vinculum semper plurimum integræ partis comprehendere. Hæc non conuenit eadem vbique, sed pro magnitudine fracturæ, vt diximus. Quod si iterũ, aut tertiò super fracturã circumagenda prima fascia est, posteà crebris circuitibus voluta non priùs finienda, quàm integræ sedis plurimum complexa fuerit, planè debet ità longa sumi, vt propositis ab Hippocrate circuitibus sufficiat. Eâdem ratione, & aliarum fasciarũ longitudo tanta sit, vt possit partes, quæ ab ipso scriptæ sunt, amplecti. Porrò fasciarum latitudinem comperies, si ad ea, quæ ipse docuit, respexeris. inquit enim, [Fulciãtur, non tamen cogãtur]. significat autẽ fulciri quasi hærere. quod fiet, vbi fasciæ non ità latæ parentur, hæ siquidem rugant, quùm circũaguntur. nam alioquin latior fascia, vt quæ plurimũ amplectatur, fracti ossis partes firmiùs continet. atq; hâc de causâ latissima fascia ex vsu maximè est. verùm, quià, quæ talis est, rugas contrahens, quùm super affectas partes est obuoluta,

obuoluta, laxior fit, & quæ subiecta sunt, minùs fideliter continet. idcirco expedit, non ità latam imponere, sed eatenus eius latitudinem augere, quatenus nulla pars laxatur. Quamobrem experiens hæc omnia meliùs præstabit. eiusmodi enim obseruationes coniecturales sunt, neque scripturâ cõprehendi, aut lectione possunt. Ob quam verò causam plures fascias dari posteà velit, tũc intelliges, cùm ad eum locum peruenerimus.

» Hinc autem cognosces rectè hominem curatum esse, ac terminum deligãdi, vbi, num prematur, rogaueris, atque is responderit se premi quidem, » sed leuiter, ídque præsertim quà fractura est. Hæc itaque, sic habere, necesse est fateatur, qui rectè est alligatus.

Quoniàm ea, quæ nos spectamus in fascijs obuoluendis, intelligit non cõprehendi sciẽtiâ, sed coniecturâ, ex certis indicijs iudicãdum censet, quæ rectè iniectæ fuerint, quæ malè. Quod si homo abundè sub fascijs vrgeatur, celerrimè soluentes aptiùs deligabimus. sin fasciarum circuitus iusto laxiores fuerint, non patiemur diutiùs sic habere. Nam, quę arctiùs adstringuntur, dolent, inflammantur, & interdum etiam extremâ parte emoriuntur: quę laxiùs, prorsus eiusmodi periculo vacant, sed non prohibent membrum, quo minùs, quà fractura est, deprauetur. Vrget igitur arctior iunctura sic, vt necesse sit eodem die soluere, & rursus deligare, quæ laxior est, non item: potest enim vnum diem, & interdum alterum sustineri. Hâc igitur de causâ diligenter rogare eum, qui alligatus est, conuenit, qualem sentiat fasciarum circuitum. vt ex ijs, quæ respondet aliquid de fascijs emendandis intelligamus. Debet enim (inquit) respondere, qui alligatus est, sentire se vinculũ arctius iuxta fracturam, quàm alijs partibus ipsius membri. ea enim sedes inter eas, quæ adstringũtur, acerrimè sentit. quòd & ægra sit, & fascia à nobis magis compressa, vt potè, qui operam dederimus, vt sanguis vniuersus à fracturâ longè ad vtramque membri extremitatem exprimeretur siquidem hâc viâ futurum sit, vt quod vitiatum est, ab inflammatione defendatur.

» Moderationis autem indicia sunt, si eodem die ac nocte, quo deligatus fuerit, ipse sibi videatur non leuiùs, sed valentiùs adstringi. postridie » verò tumor in manu oriatur mollis ac paruus, indicant hæc vinculũ fuisse abs » te moderatè adstrictum.

Quùm adstringendi modus in vinciendo omnium maximè momentum habeat, quúmq; hic variari consueuerit, tam quòd quædam partes mollitie ac duritie inter se distent, quàm quòd alia corpora hebetioris sensus naturâ sunt, alia acrioris, meritò contendit ex pluribus notis securitatem ægrotantium inuestigare, atque hâc de causâ non contentus sola posuisse indicia, quæ ex interrogatione sumuntur, inspiciendas etiam nôbis ipsas partes existimat, potissimùm extremas. Inquit enim, vbi moderatè adstrinxerimus, futurum postridie in manu paruum tumorem mollem, hoc est, cedentem, si superdatis digitis prematur. Quare, si tumor hic, vel nullus appareat, vel durus, planè scire licet vinculum, vbi nullus appareat non satis fuisse adstrictum, vbi durus, nimis arctatum. Constat enim extremum membrum succis sub vinculo ad ipsum transmissis, quùm multi sint, impleri, digitísque pressum non cedere. ídque tibi indicio erit vinculi valentiùs adstricti, nõ secus atque, vbi manus nullo modo tumeat, conijcere poteris nihil fuisse sub vinculo expressum. nanque adstrigendi modo modus eorum, quæ exprimuntur, perpetuò respon-

det, & huic modus tumoris. Quare non immeritò renititur tumor in extremitate membri, atque ingens est, vbi comminuta pars eius fortiter fuerit adstricta: cedit atque exiguus est, vbi leuiter: non secus autem, vbi non adstringitur, nullus tumor excitatur. ergo euidentissimum est, vbi postridie in manu tumor magnus fit, & renitatur, membrum solui protinus debere, perfundíque multâ aquâ calidâ, cui oleum copiosè fuerit adiectum, rursúsque alligari modicè adstrictum: vbi postero die nullus tumor appareat, tertio resolui, & arctiùs alligari. quòd si tumor modicus fuerit, Hippocrates tertio die resoluit: nos vsque quartum, interdum quintum diem trahentes, hyeme potissimùm, nihil vidimus deterius accidisse. 10

» LAbente iam die minùs adstrictas fascias sentiat, sed tertio die penè resolutas. scire autem licet, si quid horum, quæ proposuimus, absit, vinculum non satis arctatum: si quid superet, fuisse iusto plus adstrictum. Hæc itaque indicia intuitus, deinceps, vel laxiùs alligabis, vel arctè magis.

Relaxantur fasciæ, non me hercle (vt nonnulli putant) quod intentæ tempore longiores appareant: sed quòd membrum extenuatum contrahatur, vbi rectè fuerit alligatum, quod euidenter in omni fracturâ perpetuum conspicitur, quemadmodum & ipse Hippocrates ostendet.

» TErtio die, postquàm extenderis, atque direxeris, soluere membrum oportet. quòd si primis diebus moderatè deuinxeris, paulò magis fascias adstringes. deligare autem incipies à fracturâ, quemadmodum priùs. nam, si hanc partem priùs deuinxeris, materiam inde ad vtramque membri extremitatem depelles: sin aliam priùs adstrinxeris, inde ad fracturam deduces, quod intellexisse pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri semper vinculum debet, atque hûc locum primum adstringere, alios verò pro portione. quo enim longiùs à fracturâ procedit, eo leniùs arctari: nûquàm verò ex toto laxari, sed adhærere. post hæc adijciendæ fasciæ sunt, quotiescunque deuincimus. rogatus autem homo respondeat adstringi se paulò magis quàm antè: præsertim, quà fractura est, atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, vrgeatur, leuetur pro ratione prioris iuncturę. Abhinc tertio die sentiat fascias relaxari. tum soluere conuenit, ac rursus deligare paulò arctiùs omnibus fascijs iniectis, quibus vtendum erit, post hæc laboranti omnia eueniât, quæ in superioribus alligandi circuitibus exposita sunt. 20 30

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adstringendum est, non adstrinxerimus, vbi, omnibus rectè factis, tertio die dolor remittatur, arctiùs alligamus, neq; tunc quoque quãtum res postulat. hoc siquidem, quùm omnia rectè procedunt, quinto die conuenit. quare tunc plurimis fascijs vtemur, & quantum res exigit, adstrictis, non obliti hoc ab ipso præcipi, vbi omnia conuenienti ordine sequantur. nam, si propterea quòd aliquid interim peccatum sit, brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos fascijs omnibus vtemur. Exhibet quidem fasciarum multitudo (vt ipse ait) vinculi firmitatem. potissimùm verò eâ vtemur, quo tempore desedit locus, qui circa fracturam est, & ipsum os, quod perfractũ est, laxius effectum est, & faciliùs tractatur, vt componi possit. At si quando hoc quinto die non cedat, differemus in alium circuitum, qui ad diem septimum perueniet. iubet enim donec ferulæ ad fracturam dẽtur, tertio quoque die solui ac rursus deligari, eâ de causâ, vt aqua calida infundatur ad educendos succos in comminu- 40

tâ parte

1 tâ parte exiſtentes, qui tenues ſunt, & ſeri naturam habent, digeſtionémque requirunt,& ſimul etiam ad leniendum dolorem,& pruriginem finiendam. Itaque,vbi nec dolor, nec prurigo hominem exerceat, atq; indicia illa omnia ſe oſtendant, ex quibus rectè fracturam habere cognoſcimus: etiam ſi quarto quoque die ſolues, nihil lædes, hyeme potiſſimùm, atque adeò magis homines agreſtes, qui lauari ferè non conſueuerunt, ſed eos, qui cotidiè lauari ſolent: & qui præſertim bis id faciunt, cõuenit non longo interpoſito ſpacio reſoluere,ac præcipuè, vbi carne fuerint molliori.

» INde, vbi ad tertium diem ventum erit, qui ſeptimus eſt à primo, quùm
10 iniectum vinculum fuit, ſi rectè alligatus fuerit, tumor in manu apparebit;
» iſque non admodum magnus: locus item, cui vinculum iniicitur, quotieſ-
» cunque deligabitur, tenuior,& gracilior conſpicietur, ſeptimo autem die, te-
» nuiſſimus, atque oſſa perrupta tractabuntur faciliùs, magíſque ducentur, vt
» dirigantur. quòd ſi hæc ità habeant, dirigere oportet, alligaréque, ac feru-
» lis excipere, paulóque ampliùs, quàm antè adſtringere, niſi, ſi tumor, qui in
» manu eſt, maiorem dolorem afferat. vbi verò faſcias inieceris, imponendæ
» ferulæ ſunt, ſúperque faſciæ alligandæ admodum laxæ, ſic, vt circundatæ
» ferulæ contineantur, nec quidquam brachium adſtringant. Quo facto pre-
» matur offenſus eodem modo, & releuetur, atque in prioribus vinciendi cir-
20 cuitibus. At, vbi ad tertium diem perueniens laxum vinculum ſentiat, ne-
» ceſſe eſt ferulæ magis arctentur, potiſſimùm quà fractura eſt, atque alibi pro
» ratione. ſiquidem ipſum vinculum laxum potiùs erat, quàm adſtrictum. Ple-
» niores autem adhibẽdæ ferulæ ſunt ab eâ parte, quâ fractura extat,non multo
» tamen: videndúmque eſt, ne è regione pollicis collocentur,ſed hinc vel hinc:
» neque item è regione minimi digiti, quà os in primâ palmæ parte excedit,ſed
» hinc vel hinc. Verùm,ſi fractura omnino ferulas requirit,his locis breuiſſimæ
» ſuperaccommodandæ, ſic, vt ad oſſa, quæ in primâ palmæ parte extant, mi-
» nimè pertineant: periculum enim eſſet, ne vlcus fieret, & nerui nudarentur.
» debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino, id ſpe-
30 ctantes,quòd eo nomine imponuntur, vt vinculum tueantur,non vt adſtrin-
» gant. Quòd ſi optimè perſpexeris, oſſa ſub prioribus vinculis abundè fuiſſe
» directa, neque locum prurigo aliqua infeſtat, neque vlla exulcerationis ſuſ-
» picio eſt,vltra vigeſimum diem finito alligatas ferulas manere. nam pleriſque
» ſummum triginta diebus brachij oſſa conferuent.

Si tertius dies fractum os nobis daret, quale ferè ſeptimus exhibet, neceſſariò ad ferulas veniremus, ſed quia (vt ipſe dixit) ſeptimo die πάνυ λεπτὸν, id eſt, tenuiſſimum apparet, quo vocabulo ſignificauit graciliùs fieri, quàm, quùm erat in priſtino ſtatu ſalubri, idcirco eodem die ferulas circumponit, tunc ſcilicet membrum diligentius componens, vt potè, quùm oſſa laxiora
40 ſint. eò autem ferulæ pertinent, quò & pannos antè diximus, nempè, vt fractum os contineant. at,quùm oſſa ob ſiccitatem naturalem nequeant carnis modo coaleſcere, callo circa fracturæ oras increſcente, quaſi quodam vinculo circundantur. hic autem creatur de eo quod ſuperat, ex ipſo fracti oſſis alimento. quod ſi laborans,vel non idoneo victu vtatur,vel plenus ſit,id,quod ſuperat, copioſius eſt, effuſúmque faſcias totas veluti craſſo ſanguine madefacit. Quicquid igitur ex eo, dum effunditur circa fracturæ oras concreſcit, tempore ab oſſe,cui hæret, mutatur, & ſimile ipſi redditur, callúſque nomi-

natur. Ergo, si fracti ossis oræ agitentur, dimoueantúrque, prohibebitur, quo minùs adstrictum maneat, atque ob eam rem creari callus non poterit. quod enim gluten lignis efficit, quæ glutinantur, id callus præstat ossibus fractis. Iure igitur summâ quiete opus est ad fracturas, quę callo debent solidari: nam, si agitetur coactus callus, dissoluitur, perinde ac gluten, quo ligna cohærent, & coactum lac. summam verò hanc quietem prębent fasciæ adstrictæ, & quæ superdata continent: porrò continent fasciarum multitudo, ac ferulæ. Quæ deinceps sequuntur, omnia plana sunt, his, qui animum adiungunt. præcipit enim, vt sicubi vinculum laxetur, ferulæ tertio quoque die arctentur, non tamen resoluatur tota iunctura, nisi homo ingenti prurigine vexetur, vel exulcerationis alicuius suspicio sit. prurit autem fractura initio magis, deinde minùs, quoniàm vitiata pars exhauritur. excitatur enim prurigo à vaporibus, qui ab eo, quod superest, profusi leuiter mordēt. At, vbi acriùs mordeant, prurigini iam dolor iungitur: igitur, quando pars inanis est, nihil omnino tale superat, vel certè, quàm minimum.

» NIhil autem perpetuum est: multum enim & ætas ab ætate distat.

Non dixit simpliciter differre ætatem ab ætate, sed adiectâ coniunctione indicat alias etiamnum causas esse, cur non omnes brachij fracturæ triginta diebus consanescant, sed quædam paucioribus. sunt enim in causâ, anni tempus, regio, natura ægrotantis, anni temperatio, ratio victus, & vinciendi modus. nam citiùs conferuescunt, hoc est, callo firmantur, & ob materiæ, ex quâ callus oritur, quantitatem, ac qualitatem moderatam, & ob robur virium ipsam cogentium. diutiùs autem trahitur ex materiæ inopiâ. quod enim breuiori tempore ob materiæ copiam vires efficiunt, id longiori præstant ob inopiam, & interdum etiam ob copiam immodicam. callus enim concrescens abluitur humore, qui ab interiori parte fluit, vbi multus sit, & continuetur. Porrò materia crassa commodè spissescit, & in callum vertitur, humor autem, vbi aquosus fuerit, & habitu tenuis, spissando callo maximè est alienus. Vires quoq; quùm valent, maturè suo munere fungi, serò, quùm imbecillæ sunt, nihil attinet dicere. quibus de causis callus diuerso tempore fractis ossibus circundatur. hæc autem ipsa, quæ nunc dicuntur ob causas priùs positas mutantur. quoniàm materia, & plus, & minùs abundat, & crassior est, ac tenuior ob temperamentum, tam vniuscuiusque naturale, quàm aduentitium ipsius fracturæ eo tempore, quo curatur, atque item ob victus rationem, quâ homo vtitur, & ob modum, quo deligatur, præter hæc, ætatem, tempus anni, regionem, ex quibus omnibus validiores vires sunt, aut infirmiores.

» VBi solueris, aquâ calidâ perfundito, & rursus alligato fascijs leniùs, quàm
» antè adstrictis, paucioribus item, quàm antè iniectis: inde tertio quoque
» die soluens rursus laxioribus fascijs, & paucioribus deuincito.

A primo die, vsque dum ad ferulas veniat, & fasciarum numerum auget, & arctiùs adstringit: eas autem imponens septimo die, membrum non soluit vsque ad vigesimum, statuere quasi firmam basim volens calli producendi, quo circundato fracturam penitus immobilem non ampliùs tuetur. nutrire enim callum oportet, vbi altiùs radices egit. nutritur autem, quùm materia in ipsum deriuatur: quam sicuti ab initio auertimus ab affectâ sede ad alias corporis partes, ità nunc euocare debemus aquâ calidâ perfusâ. quin & initio fascijs multis atque adstrictis, quo minùs ad vitiatum locum conflueret, ex

toto

1 toto ipſam prohibuimus. nũc paulatim numero demimus, preſſũmque laxamus, quùm non expediat prohibere, ne confluat.

» QVòd ſi alligatis ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa rectè concurrerint, vel aliud
» quidpiam hominem infeſtet, vbi dimidium tẽporis prçterierit, vel pau-
» lò ante ſoluere oportet, & rurſus deuincire.

Quç ſuprà poſita ſunt, intelligi debent, quùm omnia rectè procedant: nanque, vbi ſit ſenſus aliquis doloris, vel exulcerationis ſuſpicio, aut vereamur, ne fractura malè compoſita ſit, aut caſu aliquo interueniente membrum motũ ſit, ſoluere vinculum ante vigeſimum diem cogimur. id autem ipſum definiuit,
10 ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſuprà imperauit, fracturam quamlibet vſq; ad vigeſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilẽ. ſemper enim pugnare medicus debet aduerſus id, quod magis vrget, neque obligare ſe prçceptis tanquàm legi, quam contemnere nephas ſit, quùm omnia præter rationem eueniunt.

» QVibus initio cutis non abrumpitur, neque os cute excedit, idonea eſt ra-
» tio victus propè quæuis, minùs tamen cibi ſumant vſque ad decimum
» diem, præſertim, quùm quieſcant.

φαῦλως vocabulum ſolent veteres græci ferè omnes vſurpare, quùm ſignificare volunt [ſimplex] aut [quoduis] huic opponitur exquiſitum, quod Iones
20 σκεθρὸν appellant. Sicut igitur exquiſitam victus rationem σκεθρὰν vocat, ità, huic contrariam φαύλην: atq; hâc ratione nunc eam, quæ propè quæuis ſit, ὑποφαύλην dicit, quæ media eſt inter quamuis ſimpliciter, & exquiſitam. Exquiſitã victus rationem imperat, quibus initio, præter oſſis fracturam, carnis quoque vulnus acceſſit, ac præcipuè; quùm ex fracto oſſe aliquid cute excedit: ſimplicẽ, id eſt, quamuis illis, qui omnino periculo vacant: propè verò quamuis mediámque, quibus os fractum eſt primis diebus, quorum terminum conſtituit decimum, non quòd non interdum maturiùs, interdum ſeriùs mutare victum liceat: ſed, quòd plærunque ità accidat. vtitur autẽ mediâ victus ratione, propter eà, quòd neque ità magnum periculum eſt, ſicut cùm oſſa nudantur, neque ità res tuta,
30 ſicut cùm intacto oſſe caro ſimpliciter vulneratur. meritò igitur ijs, qui medij ſunt inter eos, qui periculo vacant, & eos, qui periclitantur, mediam victus rationem indicit: prçſertim, quùm vſque ad decimum diem, quibus brachiũ fractum eſt, ex toto quieſcant, quod Iones ἐλινύειν dicunt. Itaque par eſt exquiſitiori victu ſuſtinendos eſſe quieſcentes, quàm qui mouentur. at, quùm à decimo die plærique ſuſpenſo brachio inambulent: meritò præcipit, vt in eum vſque diem medio victus genere vtantur, præſertim quùm quieſcãt. Quod [prçſertim] vertimus, Hippocrates habet ἤδη, quod plærunque tempus notat, ſed adijcitur etiam ad aliquid comprobãdum, vt, ſi dicamus, & ob alia, & ἤδη, hoc eſt, præſertim propter hæc credendum huic, faciendum hoc eſt, quomodo vi-
40 detur nunc ab Hippocrate vſurpatũ, ſic, vt oratio talis ſit. mediocri victu vtẽdum vſque ad decimum diem, & aliâ de cauſâ, & præſertim, quùm homo interim ex toto conquieſcat.

» ADhibeantq; ex obſonijs mollibus, quæcunque modicè aluum deijciunt. Ptiſſanam videlicet, betam, aut maluam, atriplicẽ, ſiue blitum, vel cucurbitam, & piſces teneros.

» SEd à vino, & carne ſibi temperent.

Docuit ipſe exquiſiti victus rationem, & eius, qui quiuis eſt, & eius, qui

propè quiuis, quam nunc præcipit vſque in decimum diem ſeruari. nam, cùm æger carnẽ edit, & vinũ potat, victus ſimplex eſt, & quiuis: ſed cùm ſolo ptiſſanæ cremore, & mulſã viuit, victus tenuis eſt, atque exquiſitus: inter vtrunque eſt ille, quem proximè indicauit, quùm inquit [adhibeántque ex obſonijs mollibus quæcunque aluum modicè deijciunt].

„ TVm paulatim ſe reficiãt. oratio hæc lex iuſta fertur de curatione fracturę. Reficiantur, dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil aliud ſignificat, quàm, vt cui comminutum os eſt, poſteà recreetur. ſcribit autem ἐκ προσαγωγῆς, hoc eſt, paulatim, cui contrarium eſt repentè: damnat enim, quod ſubitò plurimũ implet, aut demit, vel quid aliud præſtat.

„ QVare danda opera eſt, vt iuſtâ curatione adhibitâ res benè procedat: vbi „ autẽ non ſic procedit, ſcire licet aliquid curationi defuiſſe, aut ſuperaſſe.

Iuſtam vocauit eam, quæ laboranti omne id præbet, quod ei conuenit, & nihil prætermittit. curationem verò, quam χείρξιν dixit, vel pro chirurgiâ, vel pro vniuerſã ſimpliciter rerum omnium admotione accipit. græci enim μεταχειρίζεσθαι dicunt, non ſolùm, quæ manibus prehendunt, ſed quæcunq; tractant.

„ ILlud prætereà animaduertere in hoc ſimplici modo conuenit, quod medici „ non admodum attendunt: quanquàm, ſi non rectè fiat, corrumpere curam „ omnem, omnémque vinciendi rationem poteſt.

Simplicem modum fracti oſſis, & prolapſi vocat, vbi nõ accedit vlcus, non nudatur os, neque quod perfringitur, in multas partes comminuitur, quod fracturæ genus recentiores à farinâ ἀλφιτηδὸν appellant. itã, vt nullus ex propoſitis modis ſimplex ſit, ſed ille dũtaxat, vbi fracturæ nullus alius caſus adijcitur. ſic autem à ſe vſurpari vocabulum [ἁπλοῦν, id eſt, ſimplex] apertè oſtẽdit paulò infrà in hoc ipſo libro, vbi propriè eam rem agit. quod ſi oſſa ſimplici fracturæ modo perfringantur, peccatur, videturq; id peccatum leue, ſi quis tamen diligenter ſimul omnia æſtimet, maximũ momentũ habet. id enim, ſi cõmittatur, priorem curam vniuerſam corrumpit. quid autẽ hoc ſit, in ſequentibus oſtendet. Scribitur item aliter eadem oratio ſic [quãquàm, ſi nõ rectè fiat, corrumpi omnis cura, omníſque vinciendi ratio poteſt] vbi curam ipſam, quùm aliquid peccatur, damnare videtur, vt, quæ corrumpere poſſit, quæcũque ad laborantem particulam rectè adhibita ſunt.

„ QVòd ſi vtroque oſſe cõminuto, vel eo, quod ſubiectum eſt tantùm, deli„ gatum brachium mitellâ ſuſpẽdatur, eáque plurima circa fracturã detur: „ partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint, neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti.

Diligenter voluit animaduertẽdum eſſe, quâ ratione totum brachium ſuſpendatur, quùm homo iam ingreditur, & nõ amplius cubat, hoc eſt, à decimo die. ante ſiquidem plærunque cubabat brachio (quemadmodũ ſuprà oſtẽſum eſt) ita figurato, vt manus paulò ſublimior haberetur: ſed, quùm iam inambulat (vt fieri conſueuit, brachio ex ceruicibus ſuſpenſo) mitellam adhiberi præcipit ſic latam, vt brachium vniuerſum ſuſtineat, totúmq; æqualiter amplectatur, neque vllam partem eius relinquat, quam non fulciat, quo fieret, vt brachij os à parte, cum quâ iungitur, deorſum inclinaret, ac deprauaretur. nam priuſquàm vitiaretur, totum perpetuum erat: corruptâ autem eius vnitate, vbi perruptũ eſt, poteſt altera eius pars à ſubiectâ mitellâ ſuſtineri, altera verò pars, vt quæ non ampliùs cum illâ continuetur, deorſum inclinata peruerti. Poteſt item ex eâdem parte, vbi nõ rectè mitella ſubijciatur, altera extremitas ab hâc

elata

1 elata sursum ferri, altera deorsum inclinata peruerti. Quatuor igitur modis mitella brachio malè subijcietur. primò, vbi fracturam solummodò sustinet, partes autem hinc atque hinc suspensæ manent: secundò, vbi extremæ brachij partes & suprà à cubito, & infrà à manu diligẽter mitellâ fulciuntur, medium non suspẽditur: tertiò, & quartò, vbi interdum prior brachij pars, interdũ posterior mitellâ excipitur. Ex his quatuor modis binos dũtaxat scripsit, qui maximè membrũ peruertunt, reliquos binos præterijt, vt, qui ex enarratis intelligi possint. eorum, quos scripsit, alterũ propositis verbis ostẽdit, vbi censet in ijs, quibus vtrunque brachij os fractum sit, vel tantum id, quod subiectum est,
10 (cubitus propriè nuncupatur) intelligendũ esse primum ex propositis modis. sed commune, id est, duobus modis, de quibus verba faciet. proprium verò est vtriusque: prioris quidem, quem nunc indicat, subiectâ brachio mitellâ angustiori, quàm, vt totum membrũ complectatur, fracturam solummodò fulcire: alterius rursus, vtranque membri extremitatem sustinere, fracturâ tantùm non fultâ. Deprauari autẽ inquit priori modo brachium in superiorẽ partem conuersum, sed in inferiorem altero modo, quẽ subdet proximis verbis. priorem, qui sursum versus peruertit, nunc proposuit. Nam, quùm brachium, quâ fractũ est, à mitellâ sustineatur, partibus, quę vtrinque sunt, deorsum inclinatis, quùm non sit, cui firmiter innitantur, accidet, vt quod à mitellâ excipitur, altiùs exci-
20 tatum callo glutinetur. Eum verò habitum, quo membrum callo solidetur, in posterum perpetuò seruabit. quare sæpiùs necessariũ est, quæ sic peruersa sunt à nobis de integro abrũpi, extẽto membro rursus fracturam, qualis initio fuerat, reddẽtibus, quam suprà diximus nullo modo coalescere, sed alligari à callo, qui circundatur. hunc igitur extendendo dissoluimus, rursúsque operã damus, vt callus increscat fracturâ conuenienter figuratâ. videre autem licet in alijs animalibus comminuta ossa non omnino coalescere, vt in sue, apro, boue, caprâ, oue, gallo, gallinâ. si quãdo inuenies (inuenies autem sæpè, quemadmodum & nos) fracturæ oras callo inter se glutinatas, vbi hoc tibi curę sit, callum deradens conspicies fracturæ oras se contingere, non tamen coaluisse, solida-
30 tásque esse eo modo, quo in vulneribus glutinata caro coalescit. At cur, vbi vtrũque brachij os cõminutum sit, &, quod propriè cubitus vocatur, & quod radius, accidat, vt membrum adeò peruertatur, si in suspendendo aliquid peccetur: sed minùs, si alterum tantùm, cubitus scilicet: ac si radius per se, nihil omnino deprauetur, non magno negocio comperies, si eorum, quæ ipse retulit, memineris. quià, quod subiectũ est (inquit) fundamẽti vicem præstat ei, quod abruptum est, atque ipsum deprauari non patitur: sed radius, vbi intactus sit, cubitum quodammodo secum dirigit, si rectè vinculum adhibeatur. tueri autem ipsum à deprauatione ex toto non valet, vbi aliquis error fit in suspendendo, quandoquidem cubitus subiectus nihil habet, quo fulciatur, præter
40 vinculum ipsum.

» In ossibus sic fractis mitella manum duntaxat, & articulũ cubiti excipiat,
» reliquum verò brachiũ suspensum sit, deprauatum inclinabitur deorsum.

Ex quatuor modis, quos paulò suprà declaraui, secundũ hic tradit, qui primo cõtrarius est: si quidem in priori mitellâ solam fracturã sustinebat: in hoc, quùm cætera sustineãtur, sola fractura sine fulcro est. Quemadmodũ igitur in priori suspendendi ratione, vbi fractura, quùm sola à mitellâ sustineretur, sublimior fuit, reliquæ verò partes vtrinque humiliores, iure dixit deprauari bra-

chium totum in ſuperiorem partẽ conuerſum: ità nunc, quùm ea tãtùm mẽbri pars, quâ fractura eſt, nõ ſuſtineatur, deprimetur, & deorſum verſus inclinabitur, quo fiet, vt brachium in eam partem curuetur, atque eâ de cauſâ, vbi callus circundatus fuerit, peruerſum deorſum ſpectet. Expoſuimus igitur vniuerſam propoſitę orationis ſententiam. legitur autem ſcripta duobus modis, ſi vocem ſpectemus, maximè inter ſe cõtrarijs: re tamen, ſi animaduertãtur, inter ſe minimè diſcrepantibus. Itaq; brachium ſuſpenſum nonnulli intelligunt, quod à mitellâ non excipitur, ſed ſolùm in aëre ſuſpẽditur: alij contrà, omne id, quod à mitellâ ſuſtineatur, vt potè, quùm in inferiora minimè inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod ſuſpenſo contrarium eſt. Meritò igitur ſcripturæ, verbis inter ſe pugnant, ſententiâ conueniunt. nanque hæc vox μετέωρον, hoc eſt, ſuſpenſum, quùm apud expoſitores cõtraria ſignificet, à quibuſdam eorum citra negationem ſcribitur [reliquum verò brachium ſuſpenſum] ab alijs negatione adiectâ [reliquum verò brachium non ſuſpenſum] verba, vt illis videtur, accõmodantibus ad vtramque ſignificationem vocabuli μετεώρου, hoc eſt, ſuſpenſi.

» Debet ergo brachium ſuſpendi per mitellam latam, mollémque, multum
» brachij cum primâ palmæ parte æqualiter ſuſtinentem.

Duas hîc indicat ſuſpendendi rationes, quas prætererat, eas inquam duas, quarum commune eſt extremam brachij partem ſuſtinere: proprium autem vtriuſq;, vel eam, quæ à cubiti commiſſurâ, vel eam, quæ à manu tantùm. Exequutus enim eam ſuſpendendi rationem, vbi mitella ſolummodo fracturã excipiebat, atque alteram, vbi vtramque extremitatem, deinde ſubijciens verba proximè poſita, in quibus pręcipit, vt plurimum ex brachio, cùm primâ palmę parte, mitellâ æqualiter ſuſtineatur, reliquas duas ſuſpendẽdi rationes euidenter reprehendit: quùm non habeant id, quod maximè requiri voluit. ſiquidem neutra primam palmæ partẽ, & plurimùm ex brachio æqualiter fulcit, non tamen propriè eas hîc expreſſit: præcipuè (vt dixi) quod intelligi ex ſuperioribus poſſint: tum quòd leuem omnino noxam afferant, vbi nihil in deligando peccetur. duæ enim ſuperiores ſuſpẽdendi rationes, eâ de cauſâ plurimùm erãt alienæ, quòd fractura cõtineretur contrario modo, atque eius partes vtrinque, quùm interdum ſola à mitellâ attolleretur nullâ eius particulâ fultâ, interdum ſola deorſum conuerteretur.

FINIS PRIMI COMMENTARII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fracturis commentarius secundus, Vido Vidio Florentino interprete.

De humero.

AT vbi humerus perfringatur.

Testantur nonnulli ex ijs, qui librũ hunc exponunt, Hippocratem, vt suprà πῆχυν vocauit modò eam partẽ totam, quæ inter manũ & cubiti articulum est, modo cubitũ, qui è duobus ossibus longior est, ità nunc humerum appellare βραχίονα, nempè id os, quod à cubiti articulo pertinet ad humeri caput. Alij non ipsa ossa, sed partes, quæ inter articulos sunt, volũt ijs vocabulis nuncupari, quòd consueuerimus ità loqui, ille in capite plagam accepit, vel in malis, aut naso, & vbi plaga cutem tantùm violauit, & vbi altiùs aliquid læsit, puta musculi membranam, neruum, arteriam, aut venam. quin, quùm humerum exulceratum dicimus, ostendimus humero id mali incidisse, quod vlcus vocatur. at, quùm definitione vlceris caro contineatur, quamuis nominatim nõ explicetur, vlceris tamen vocabulo notatur. carnis enim diuisionem appellamus vlcus, sic, vt, cùm dicimus Dioni exempli causâ humerum esse exulceratũ, carnem humeri significemus. eâdem ratione, quùm fractum humerum dicimus, significari volunt os huius partis eo vitio teneri, quod fractura nuncupatur. sed controuersia hæc de nominibus, ac significationibus nullo modo ad fracturæ curationem pertinet. neque enim quidquam officit, aut prodest. quę verò in sequẽtibus docet, quâ ratione curare fractũ humerum conueniat, ostendunt. cuncta autem (vt mihi videtur) plana sunt, non secus, atq; alia, quę suprà de brachio tradidit. ea enim paucis admodum verbis exceptis, clara erãt. longiùs autem lapsi sumus, quùm causam adiecerimus, cur singula præcipit: quæ res, & si expositionis fines excedat, fieri tamen (vt retuli) ab omnibus expositoribus consueuit. at, quùm hæ rationes alibi paucis ab ipso ostendantur, neque nos hîc eas tanquã auctores adiecimus, sed ordinem mutauimus. totus autem nunc propositus sermo, si per se examinetur, cõsideretúrque, perquam facilis est. adde quòd ratio singulorum, quæ tractantur, fuit in sermone de brachio explicata. ad communia enim præcepta, quę ibi tradita sunt, hæc quoque referuntur. primùm de vniuerso brachio figurando: tum de extendendo, de componendo: postremò de continendo ac suspendendo, quæ continendi species est. His itaque habitis, si quid se offeret, quod breue sit, & non planum in sequentibus aperiemus.

SI brachium extendatur, eóque sic figurato intentio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur, atq;, vbi, qui deligatus est, cubitum curuet, humeri lacertus habitum mutabit.

Propositæ orationi illud adijcere oportet, quod anteà dictũ est, scilicet, vbi humeri lacertus ab iniecto vinculo aliter figuretur, futurum esse, vt alias eius partes vehemẽter vinculum comprimat, alijs laxius fit, atque delabatur: compressę item partes inflammatione tententur, sed relaxatis vinculis membrum peruertatur. Quare brachij habitus nullo modo variãdus est, sed perpetuo (vt

supra demonstratum est) à principio ad finem seruandus. At contrà, si ille habitus seruetur, in quo extentum membrum deuinctum est: vinculum quidem nullo loco arctius erit, aut laxius, sed ipse habitus, quùm vitiatus sit (vt suprà declarauimus) dolorem, atque idcirco inflammationem afferet.

» IVstissima itaque intentio ad humerum sic adhibetur, lignũ, quód cubitum
» æquet, vel paulò breuius sit, qualia sunt ligonũ manubriola, habenâ ab vtrâ-
» que parte alligatum suspenditur: homo autem sublimiori alicui sedi insidet,
» brachiúmq; super manubriolum imponit, sic, vt id in alam indatur eâ mode-
» ratione, vt ille vix considere possit, nihílque propius sit, quàm vt suspendatur.
» tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhæreat scorteo puluino superdato
» vno, vel pluribus, ità, vt ad eam altitudinem perueniat, vt cubitus ad rectum
» angulum collocetur. commodissimè autem lorum molle, latúmq;, seu lata ha-
» bena circundatur, atque inde magni ponderis aliquid suspenditur, quod ex-
» tendere conueniēter possit: aut in vicem huius, robustus aliquis in inferiorem
» partem cogit cubito cum humero ad rectum angulum figurato.

A Lignum quod cubitum æquet.
B Habena per quam suspenditur.
C Sedile sublimius.
D Brachium super manubriolum impositum.
E Aliquid aliud cui brachium inhæreat.
F Scorteus puluinus.
G Cubitus ad rectum angulum.
H Lorum molle, seu lata habena.
I Magni ponderis aliquid.

B
B
A
D
G
F
H
E
C
I

Ostensum est in libris de philosophiâ, naturæ iustitiam in eo consistere, vt quod vnicuiq; conuenit, distribuat, nō lege aliquâ, sed suopte nutu. quod iam suprà quoque dictum est. dictū est insuper, eum esse iustū habitum, qui aptum situm vniuscuiusque particulæ membri tuetur. demonstratū est etiam huiusmodi habitum minimè omnium lædere. hic autem in brachio est, vbi cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. toto itaque brachio sic figurato præcipit hominem sedere, iuxta ipsum verò à priori parte poni lignum transuersum, quale ac quantum est ligonis manubriolum. ligones verò appellat σκαφία, quibus terram fodimus (græci σκαλίδας dicunt) his annumerantur etiam bipalia (Attici μινύας vocant). vult autem huiusmodi lignum, quod iuxtà collocatur, immobile reddi, sic, vt dum manus admouetur, nec sursum feratur, nec deorsum. quod continget, si ab vtroque extremo habenis vinciatur: quę ad aliquid sublime religentur, vt lignum inde suspendatur. Præcipit igitur, vt æger brachium antè super ipsum imponat, hoc est, vt lignum transuersum alæ subijciatur: tū is, cuius humerus fractus est, sedeat ità sublimis, vt parum absit, quin suspendatur. sedere autem ægrum iubet, vt vires, dum manus adhibetur, sufficiant, neq; proptereà quod stet, conuellantur. neq; in humiliori sedili hominem collocat, sed quàm maximè potest alto, quùm sedet: & ob ipsum medicum, vt rectus agere possit, neq; plurimùm cogatur deorsum inclinari: & ob ægrotantem ipsum, cui magis expediat ità sedere. solent enim, quibus brachium extenditur, præ dolore ducentem sequi, atque attolli, nec in eâdē sede penitus, quâ collocati sunt à principio, permanere. quo fit, vt intentio remittatur. Hoc igitur cauens imperat, vt homo sedeat, quantum maximè potest sublimis, & propè suspēdatur, ac si paulū attollatur, stet. quod, vbi eueniat, neque ipsum ægrotantem, neque alios latebit, atque, vbi non lateat, paruo negocio rursus, vel ab alijs, vel per seipsum in priorē sedem restituetur. quin, vbi homo ità sedēs stabit, paulùlum mutabitur: plurimùm verò, vbi humilior fuerit collocatus. Quare ex sessionis mutatione minimùm læduntur, qui sublimiori insident sedili, plurimùm, qui humiliori. Constat itaque transuersum lignum ab Hippocrate eâ de causâ sub alam demitti, ne brachio ab inferiori parte intento, æger sequatur, atque intentionē soluat. quod nos sine ligno soliti sumus sæpiùs facere per laqueos alæ circundatos, quorum extrema versus posteriorem partem extendenda sunt. non secus etiam alijs laqueis circumligatis fractum os in diuersa diducimus, vbi intentio, quæ per manus adhibetur, imbecillior sit, quàm oporteat. Verùm, si hanc credamus per se posse effectum præstare, vt in puerili corpore, nō opus est ampliùs laqueis, & multò minùs machinamentis habentibus axes, ad quos extremos laqueos alligātes valentiùs in diuersa contēdamus. quo extendendi modo ad luxata potissimum vtimur. In eâ autem extēdēdi ratione, quam nunc probat, præcipit, vt brachiū rei cuipiam hæreat, quam ipse vocat ἔφεδρον, hoc est, huiusmodi quidpiam, cui firmiter insidat, scorteis puluinis subiectis: deinde ab imo humero iuxta cubiti articulum graue aliquod corpus suspendatur, quæ pondera σταθμοὺς nuncupauit: hæc sunt, quibus vti consueuimus, ex ferro, ære, aut plumbo cōfectis. prætereà lorum molle, latū, vel habena valida imo humero circundetur, vndè pondera suspendantur.

" DEbet autem medicus curare, stans altero pede super quâpiā re sublimio-
" ri collocato: componere autem os prominētioribus palmarum partibus.

facilè

1 » facilè autem componitur. ea enim extendendi ratio optima est, si quis conue-
» nienter ipsa adhibeat: post fascias inijcere à fracturâ orsus: reliqua verò omnia,
» vt anteà iussus est exequi, eademq; de homine requirere: tum ex ijsdē indicijs
» intelligere moderata, néc ne sint: ac tertio quoq; die soluere, & rursus deliga-
» re, arctiúsque adstringere.

Eligit hūc chirurgici habitum tanquam firmiorē, idem in opere de officinâ medici præcepit, cùm inquit [stantē verò oportet pariter ambobus pedibus benè insidere, sed agere altero insistentē, at non eius partis, cuius manus agit.]

» DEin septimo aut nono die ferulas alligare. quòd si vereatur, ne rectè ossa
10 concurrerint, intereà soluere, dirigénsque rursus deuincire.

Quod in superioribus, quà de brachio, supplendū esse existimaui, idem nūc existimo, scilicet, quùm omnia commodè respondeāt, eo tempore ferulas imponendas esse. Verùm, vbi de brachio egit, septimo die simpliciter iussit ferulas circundari: in sermone verò de humero, coniunctionē, quam disiungentem appellāt, vsurpauit. ait enim [septimo aut nono die ferulas alligare] eo quòd in humero ob musculorum, quibus continetur magnitudinem, quæ circa fracturam sunt, diuturniori tempore ex toto gracilia fiant, laxáque. vbi verò talia essent, ostendimus opportunè tunc ad ferulas veniri.

» HVmeri os ferè quadraginta diebus conferuet, quos vbi excesserit, soluere
20 oportet, & pauciores fascias dare, leuiúsque arctatas, ac diutiùs vti victu
» magis exquisito, quàm antè: intueri autem manus tumorem, & vires.

Cōseruere, quod κρατύνεσθαι dixit, intelligit, vbi fracti ossis partes callo firmātur, vt in superioribus etiam, quà de brachio. Quo autem grandius est humeri os, eo longiori tempore per callum glutinatur. Reliqua omnia, ex ijs, quę dicta sunt de brachio, plana sunt. nullâ igitur opus est explanatione.

» ILlud etiam ignorare non oportet, quòd humerus naturâ ab exteriori parte
» gibbus est, & peruerti facilè solet, vbi malè curetur. quin & alia ossa omnia,
» quæ naturaliter aliquâ parte gibba sunt, vbi comminuta curantur, facilè ab eâ
» peruertuntur. Ergo, vbi tale quidpiam timetur, lata fascia humerum excipiens
30 in orbem circa pectus agatur: &, quùm quiescere humerum oporteat, pannus
» multiplex implicitus inter cubitum, & latus subijciatur, vel quidpiā huius ge-
» neris aliud. hâc enim viâ os gibbum dirigetur. est autem cauendum, ne nimis
» in interiorem partem conuertatur.

Quæ in sermone de humero vsque ad finem scribuntur, omnia clara sunt. namq; ipse causam exponit, cur in exteriorem partem conuertatur, & quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. iussit autem, vt multiplex pānus inter latus & cubitū demitteretur, ne humerus attingat latus, sed in medio spacium sit, quo cōpulsus habenâ ad pectus adducente minimè deprauetur, quùm naturâ in exteriorem partem spectans ad interiorem conuersus dirigitur.

40 De pede & manu.

» PEs hominis ex multis minutísq; ossibus constat, quemadmodū & manus.
Similitudinem quandam habent inter se totius cruris & brachij partes. qualis enim est humerus in brachio, tale est in crure femur: quale item in brachio est id, quod est inter cubitum & manum, tale in crure id, quod inter genu est & pedē: reliqua verò pars, scilicet manus, pedi respondet. Cęterum manus apud græcos proprium nomen non inuenit distinctum à toto brachio, sicut pes, qui nomen habet distinctū à toto crure. quare Hippocrates meritò pe-

manus nomen distinctū a apud grecos non [illegible]

dem simpliciter πόδα vocauit ἄκρον vocabulo non adiecto: manum verò non 1
vno verbo expressit, sed χεῖρα dixit, quod brachium significat ἄκραν adijciens,
quo extremum notatur. Sed satis dixi de vsu nominum, venio ad res. Ijs, quæ
superiùs tractauit, proximus erat sermo de manu. ipse verò non tantùm agit de
hac, sed etiam de pede, sermonémque de ipso dilatat, quòd maiorē diligētiam
requirat. Dicit ergo vtramque partē ex multis minutisq; ossibus constare. nos
autem adiungimus[& duris] quandoquidem medullâ carent, caua minimum
sunt, & à lapillis paruis non abhorrent. Simile igitur est totum brachium to-
ti cruri, atq; itidem vnius extremum extremo alterius. qualis enim in manu
primæ palmæ pars est, tale est in pede id, quod inter talos est & plantam. tum 10
qualis in manu palma, talis plāta in pede est. similitudo autem, quæ inter digi-
tos est, vel me tacente, clara est. præter hæc in pede sunt ossa iuxta calcem, atq;
idcirco de pede plura verba facit, quàm de manu. quæ quidem pes habet, com-
munia quoque ipsius manus primùm enarrat, deinde illa subdit, quæ propriè
ad pedem pertinent. Primam igitur palmæ partē complent octo ossa, palmam
quatuor. at singuli digiti ternis ossibus continentur, vt in vniuersū ossa manus
septem sint & viginti. sed in pede quatuordecim sunt ossa digitorū. nam ma-
gnus digitus ex binis constat, planta ex quinis. quocirca in vtrâque parte sunt
decem & nouem. Totidem in manu palmam & digitos explent, quùm planta
vno osse palmam excedat, ac digiti manus, pedis digitos æquè vno osse exu- 20
perent. quocirca, si vtraque pars ad vtramque cōferatur, idem erit ossium nu-
merus. Restant in manu ossa octo, quæ primam palmæ partem constituunt: in
pede autem ea pars, quæ inter talos & plantam sita est, cum calce ac talo, quæ
omnia ossibus octo continētur. Calcis autem os, omnium, quę in vtriusque ex-
tremitate sunt, maximū, sustinet talū & crus, ac propè corpus fert vniuersum,
vbi stamus: à priori autem parte committitur cum osse, quod à cubi similitu-
dine κυβοειδὲς appellatur: perinde atque tali caput, cum eo osse, quod, quià sca-
pham repræsentat, σκαφοειδὲς dicitur, cum vtroque horum iungnutur alia ossa,
quæ partem potissimùm inter talos & plātam explent. Si quis autē velit talum
extremo cruri reddere, idem erit ossium numerus in vtriusque membri extre- 30
mitate, ità, vt docendi modo, non naturâ ipsâ rerum inter se discrepent, qui vi-
gintiseptem, & qui viginti sex ossa pedis esse affirmant. erunt enim vigintise-
ptem, vbi talus non annumeretur cruris ossibus, sed sine hoc vigintisex. Rectè
igitur scribit[pes hominis ex multis minutísq; ossibus cōstat, quemadmodum
& manus.] agit enim cū ijs, qui prima elementa didicerunt, & incidendis cor-
poribus operam dederunt, in memoriam reuocans, quæ perceperunt ad hunc
locum faciētia. quùm non solùm scire conueniat propositarum partium vtrā-
que ex multis duris minutísque ossibus constare, sed meminisse etiam habitus
& magnitudinis singulorum, & quâ ratione cū proximis connectantur. quod
θέσιν, id est positionem vocant, vt, vbi aliquod ex ossibus, quę his partibus sita 40
sunt, suo loco mouetur, promptè restituamus.

" OSsa hæc ferè non rumpuntur, nisi acutâ, vel graui quâpiam re carnosæ
" partes vulnerentur. De vulneratis autem dicemus, vbi vlcerum curatio-
" nem persequemur.

Carnosas partes χρῶτα nuncupauit, quo vocabulo vocant Iones, quidquid
in nostro corpore carnosum est. cuius generis præcipuè sunt, cutis, & muscu-
li, tum membranæ ac viscera. ossa verò cartilaginem & ligamenta χρωὸς vo-
cabulo

cabulo non significant. ad hoc etiam exemplum videtur vsurpari ab Homero, quùm cutem χρῶτα vocat his versibus.

αἰεὶ τοι ἔσαι χρὼς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων. Et iterum,
ὥς οἱ μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃς.

Propositarum igitur partium ossa ait, ferè non perfringi sine vlcere. illud enim [nisi carnosæ partes vulnerentur] idem sibi vult, quod [sine vlcere.] nihil autem interest, quod ad hunc locum attinet, vlcús ne an vulnus nominetur. atqui carnosa pars extremis membris minima est, plurima autem in humero & femore. Ea igitur tota facilè læditur, vbi externum aliquid super manũ vel pe-
10 dem incidat, quod frangere aliquid possit ex ipsorũ ossibus. Abrũpitur autem os quatuor de causis maximè generalibus. super ipsum enim vehemẽti impetu incidit aut aliquid cõterẽdi vim habens, quod planè necesse est naturâ durum esse, & mole non exiguum: aut aliquid, quod non tantùm cutem, & quæ inter cutem sunt & ossa, sed hæc quoq; secare possit. quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἕδραι appellat: nonnulli etiam ob saltum ex altiori loco fregerunt tibiæ, vel femoris os, quòd sicciora his essent, & non ità densa: videmus item in palæstrâ cõminui os κατὰ περίκλασιν, hoc est, vbi tibia vnà cum surâ perfringitur, & præter fracturam, vulnus quoque magnum accedit, atq; ossa nudantur. quod fracturæ genus accidit, cùm luctantis mem-
20 brum cruri ipsi transuersum subijcitur, atque vtrunq; eius extremũ, tam quod à genu, quàm quod à pede est, deorsum versus cogitur. Euenit huiusmodi tale lignis, quæ nos de industriâ rũpimus. imposita enim super vtrunq; femur obliqua, & manibus ab vtroq; extremo in inferiorẽ partem coacta effringi media videmus. Quemadmodũ igitur, neq; magnũ lignum, neque validum, sed paruum & infirmum hâc ratione frãgitur, ità, cùm os infirmum naturâ fuerit, medium sub propositis palæstræ generibus perrũpitur. At ossa, quibus extrema membra continentur, sub huiusmodi palæstrę generibus, siue ex superiori loco saltãtes deorsum ferantur, & in terrã incidant, siue pes vehementer conuellatur, non facilè rumpuntur. his enim ictibus franguntur ligamenta ossium
30 magis, quàm ipsa ossa. cuius causa est, eorũ non tam exiguitas, quàm durities. sed neque externa, quùm magnâ vi super incidũt, possunt hæc ossa facilè perfringere, nisi duriora illis sint, & grandia. at quod tale est, neq; carnẽ inuiolatã relinquit, quẽadmodũ nec ictus ab acutâ re. nam & hic priusquã attingat ossa, quæ ipsis super iniecta sunt discutit. Quare meritò dixit ossa hęc ferè non abrumpi sine vlcere. sed quoniàm in sequentibus seorsum de fracturis aget, quibus carnis quoque vulnus accedit, hæc ad eum huius libri locum reseruauit.

" Siquis erumpat ex digitorũ articulis, vel aliud quidpiam ex ijs ossibus, qui-
" bus continetur pars pedis, quę inter talos & plãtam est, compellere singu-
" la in suam sedem oportet, quemadmodum in manu.

40 Quod ait [quemadmodũ in manu] accipiendũ est, non quasi aliquid pręfatus sit de ossibus, quæ in manu sita sunt, sed quasi ità scripserit, singula ossa pedis in suam sedem compellenda sunt, id, quod etiam fieri debet in manu. Cõpellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν, vel, vt alia exempla habent καταναγκάζειν, quod idem sibi vult, ac si dicat, os suo loco motum restituere. mouetur autem, vbi ligamẽta, per quę cum proximis annectitur, abrũpuntur. non tamẽ abrumpuntur omnia ligamenta, quæ prolapsum os in orbem comprehendũt. rarò enim id ex toto accidit. in quo casu os, quod ità lęditur, suam sedem relin-

quens ad cutem prorũpit, præsertim quibus ea laxior est, ità, vt ossi, quod pro- labitur, parùm renitatur. eâ verò de causâ ferè non solet os, quod mouetur, in inferiorem partẽ pedis excidere, quià cutis, quæ pedi subiecta est (ἴχνος græcè dicitur) crassa est & dura. adde, quòd, quæ pedem feriunt, plærunque à superiori parte super ipsum cadũt. Ergò hâc vnâ viâ os, quod suo loco mouetur, in inferiorem partẽ excidet, scilicet, quùm ex superiori loco quis saltauerit super rem aliquam, quæ eminentias habeat admodum asperas acutásve. Quæcunque igitur vndique prorsus resoluta sunt, vbi suâ sede mota in superiorem, vel inferiorem pedis regionem veniunt, ægrè recõduntur: siquando autem (quod rarò accidit) recondatur, semper magno negocio in suâ sede seruantur. namq;, vbi os rursus vehementer moueatur, nihil erit, quod ipsum contineat, vtpotè solutum ligamẽtis, quibus alligabatur: quæ si non fuerint ex toto abrupta, sed aliquâ ex parte integra, sicut euenit, quibus procidere solet, distẽdentes totum pedem vrgebimus.

„ TVm cerato mederi pannis fascijsq;, non secus atq; vbi frangitur, excepto „ quòd omittẽdæ ferulæ sunt, eodémque modo adstringere, ac tertio quo- „ que die alligare. is autem, qui deuincitur, similiter atque in fracturis adstringi „ se respondeat, vel laxari.

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nũc ad ossa, quæ extremis membris mouentur, præcipit adhiberi. Primò, siquidẽ extendere conuenit, ad hoc, vt ossa, quæ prolapsa sunt, in suam sedem compellantur: tum, vbi reposita fuerint, deuincire, cõsilio ad idem directo. propositum enim est membrum ab inflammatione, tueri, & sub linteis adstringere, continereque os, quod restitutum est. In superioribus autem ostensum est hæc nullo modo rectè fieri posse, nisi sanguis, qui in affectâ sede subsistit, ad summum atque imum membrum depellatur, prohibeatúrque, quo minus alter cõcurrat. Hęc itaq;, si in memoria habeatur, spectantes vniuersam vinciendi rationẽ fracturis idoneam inueniemus, quam hic vtendã dixit, nisi ꝙ ferulę non debẽt circundari. quandoquidẽ loci natura eas non patitur. nam partes quibus ferulæ injiciẽdę sunt, æquè planę esse debẽt, cuiusmodi non est ea pars pedis, quę inter talos & plantã sita est.

„ OMnia hæc viginti diebus perfectè ad sanitatẽ perducũtur, nisi, quæ cum „ cruris ossibus iunguntur, vel ex eius regione sita sunt. interim verò iacere „ conuenit, non tamen id sustinent, qui morbum paruifaciunt, sed ingrediun- „ tur priusquam conualescant, eóque fit, vt plærique non benè sanẽtur, sed sub- „ inde languoris sensu aliquo tententur, atque id quidẽ non iniuriâ. ferunt enim „ pedes onus corporis totius. Vbi ergo nondum conualuerũt, si inambulãt, arti- „ culi, qui moti sunt, malè cõfirmantur, atque hâc de causâ subinde ossa dolent, „ quæ cruri iunguntur. Porrò quæ cruris ossibus iungũtur, cæteris maiora sunt, „ & cùm mouentur, longiori tẽpore confirmantur, sed medendi ratio eadẽ est.

Cruris ossa intelligit tam surã, quàm tibiam. volens autem significare è regione, κατ᾽ ἶξιν dixit, quam loquutionem sæpiùs varijsque in locis vsurpauit. sed & paulo inferiùs eâdem ter ex ordine vtitur, de crure pertractãs, quùm ait [femoris enim caput superius corpus fert. id autem ab interiori cruris parte situm est, at non ab exteriori, sed è regione tibiæ, tum quia pars altera corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. adde, quod os interius plenius est, quàm exterius, non secus atque in brachio, vbi os, quod è regione minimũ digitum spectat, tenuius est, & longius.]

Pluribus

1 » PLuribus autem fascijs,pannísque vtendum est.
Vt ossa,quæ reposita sunt,suo loco maneant,solét tum fasciæ,tum panni circumdari,præsertimq́;,cùm loci inæqualitas alligari ferulas non finit.
» FErę autē hinc atq; hinc vincire cōuenit, adstringereq́;, sicut cætera omnia
» eâ parte potissimū,quâ os prolapsum est, primūq; ibi fascias circumagere.
» In prioribus imperauit, vbi fractum os in aliquam partem conuertatur, si ad dextram inclinet,vt ad sinistram adducatur:si ad hanc spectat, vrgeatur ad dextram. At vbi alligare pedem oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari,quùm ossa,quæ suâ sede excidunt, non ad latera, sed ad superiorem,
10 vel inferiorem partem conuertantur.
» QVotiescunq; vinculum soluitur,multâ aquâ calidâ fouēdum.in omnibus
» autem,quæ iuxta articulos sunt affectibus liberaliter calida aqua perfun-
» denda est.quod ad laxandum vel adstringēdum pertinet, iisdem temporibus
» eadem indicia se ostendant, quę in superioribus: resoluere item,& rursus de-
» ligare similiter expedit. Hi autem quadraginta diebus ex toto conualescunt:
» præsertim,si iacere sustinent,sin minùs,in eadem mala incidunt,quæ superiùs
» posita sunt,atque etiamnum grauiora.
Quùm leniendus dolor est, & corpora,quę adstricta sunt,laxāda,tunc pręcipit,vt multa calida aqua perfundatur. id potissimùm accidit in affectibus ar-
20 ticulorū,quùm hæ partes ossibus magis,& neruis contineantur. Adstringuntur igitur sub inflammatione,& magis dolorem sentiunt,quod magis neruosæ sint. Appellauit autem affectus σίνεα,quoniam affici σίνεσθαι dicit.

De calce.

» QVicunq; ex superiori loco saltantes, calci vehementer insistunt, his ossa
» diducuntur,venæ sanguinem effundūt,carne circa os attritâ,tumor ma-
» gnus oritur,& dolor.hoc enim os exiguū non est,extatq; è regione sub tibiâ.
ἐκχυμῶσθαι dixit venas,significare volens effundere succum, quem continent, nempè sanguinem,quod fit,quùm colliditur earum tunica.corpora enim,quæ
30 colliduntur,naturalem vnitatem amittunt,quùm pluribus exiguisq́; partibus diuellantur,quibus sanguis suffunditur. Hunc igitur effusum sanguinem recipiunt loca,quę venam cingunt, quibus non seruatur,qualis recipitur : tempore siquidem nigrescit,perinde atque vbi extra corpus effusus diu manet : concrescit insuper,quam rem græci θρόμβωσιν appellant. hinc factum est,vt sanguis propterea,quòd concrescat θρομβὸς iam,& dicatur,& fit.priùs autem nigrescit, deinde redditur admodum putris. Atqui nō possunt grauissima hæc accidere sanguini,qui à venis in corpore funditur. namq;,vbi natura vincit, hunc non secus mutat,atque alium,qui in inflammatione suppurāte continetur, vertitq́; in pus. Ad hoc autem vt partium natura sanguinem superet, duo obseruanda
40 sunt,alterum,ne inflāmatio corpori superueniat, id quâ ratione fiat, suprà habuimus: alterum,vt sanguis,qui effusus est,detrahatur. In hęc itaque incūbens Hippocrates omnia,quæ subijciuntur,pręcepta sigillatim tradit. Diducuntur (inquit)ossa his,qui ità saltant,abruptis nimirum ligamentis, quibus ipsa nectebantur,sicut paulo suprà de eâ parte,quæ inter talos & plantam est,dicebamus. iungitur autē cum calce à superiori parte talus,à priori id os,quod à cubi similitudine græcè κυβοειδὴς vocatur,sicuti cum talo à priori parte id ossis committitur,quod à scaphæ similitudine σκαφοειδὴς græcè nominatur.cum vtroque

autem horum, scilicet cum eo, quod cubum & cum eo, quod scapham refert, 1
quatuor ossa, quæ inter talos & plantam sunt, committuntur. omnia autē hæc
ossa tam manus, quàm pedis in commentario de ossibus exposita sunt.

» COniungitur item venis & neruis grandioribus, posteriórq; chorda huic
» ossi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato pannis fascijsq;: ad hæc
» calidam aquam largè infundere, fasciarúmque numerum augere, tum alijs vti
» optimis præsidijs, ac maximè lenibus.

Coniungitur, inquit, os calcis neruis quos nominat ἐπικαίρους, id est, grādiores, tum venis non paruis. Innectitur item huic ossi posterior chorda, quæ diducitur à musculis, qui siti sunt in parte cruris, quæ carnosa à posteriori parte 10
prominet. De his autem abundè diximus, tam in eo libro, qui de corporum, quàm in eo, qui de musculorum incidendorum ratione est. ea autem tenere ad vnguem debet, qui assequi vult, quæ nunc ab Hippocrate traduntur.

» QVòd si cutis, quæ calcē tegit, naturaliter tenera est, relinquenda est, quo-
» modo se habet: sin dura & crassa, qualis in quibusdam cōspicitur, æqua-
» liter succidenda est, atque extenuanda, non tamen vulneranda.

Propositis vitijs circa calcem, atque adiunctas partes periculum est, ne ingens dolor atq; inflāmatio non modica superueniat. huiusmodi enim partes ossibus continētur, non quibuslibet, sed valdè minutis, ità, vt vel leuis inflammatio magnum dolorē possit comprimendo excitare. chordę verò, quo calci à 20
posteriori parte innectitur, cùm grandior sit, vbi inflāmatur, periculum erit, ne neruorum distentio superueniat. quin & cum hâc parte iūguntur multi nerui, qui ossa contingunt, quod in libro de incidendis neruis ostendimus. Reliqua igitur vniuersa curatio diligentem animaduersionem requirit, & quod ad victum tenuem pertinet, & quod ad modum calidæ aquæ perfundendæ. sed & cutis, quæ pedi subiecta est (ἴχνος græcè dicitur) incidenda est magnâ cū moderatione. vbi dura est, altitudo plagę debet duritiei altitudinem æquare. occalescit enim quibusdam, ità, vt ne paululum quidē sanguinis fundat, nisi scalpellus altè admodum demittatur. Illa igitur secanda est, quæ sanguinem non fundit: quæ verò statim cruentatur, relinquenda est. nam, si secetur, dolet. At 30
neque in illâ, quæ dura est, quouis modo, sed æqualiter incidere conuenit, id, quod ex ipsâ cute durum est. spectare autem tria debet, qui æqualiter incidit. primò, longitudinem sectionis, deinde altitudinem, tertiò, interuallum. sectiones autem æquè longæ, atque altæ sint, oportet, & æquè inter se distantes, vt vniuersa cutis, quæ pedi subiecta est sine tormento inflāmationis tempore similiter distendatur. Constat autem omnem inflammationem distendere, quodque distenditur dolere, atque idcirco inflammationem augeri, & neruorum distentionem excitari. Quemadmodum igitur liberalis aquæ calidę perfusio, cui oleum copiosè sit adiectum, saluberrima est, ità etiam secandam cutem duxit scalpello eatenus altè demisso, vt hæc minimè cruentetur. 40
vtiliter autem excogitauit huiusmodi sectionem. quandoquidem in alijs partibus, vbi vehementer inflammantur, cogimur cutem scalpello exasperare: partim educentes aliquid eius sanguinis, qui in inflammatione superat: partim expirationem efficientes: partim laxantes, quę sub inflammatione distendebātur. At in pede inflammatione nondum ortâ festinabimus ad cutem incidendam, eo quòd durissima sit. vbi verò talis est, nequit sub inflammatione ampliùs extendi. quamobrem dolebit hæc, & vehementissimè premet inten-

tione

1 tione quâdam proximas partes, præcipuéque latam chordam, quæ illi iuncta est, cuiúsque initium est ex fine vnius ex musculis sitis in posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet. Igitur, vbi hæc dolore, atque inflammatione tentetur, periculum est, ne totus musculus eadem sentiat. id si accidat, neruorum distentionem sequi verisimile est. Ob hæc itaque omnia cutem, quæ sub pede est, secare, vt dictum est, conuenit, deinceps, vt retulit, extenuare, hoc est, tenuem reddere. id autem fiet, si molliatur ipsius durities, & multitudo exhauriatur. Ad hæc ambo valet oleum, & aqua calida, si copiosè infundatur: à perfusione verò priusquàm vinculum detur, olei, quod nullam adstringendi vim
10 habeat, inunctio.

„ HÆc benè alligare non cuiusuis est. nam si quis vinciat eo modo, quo cætera circa talos vinciuntur, fasciâ modò ad pedem datâ, modò ad ipsam „ chordam, circumactæ fasciæ compressio, calcem, quâ ictus fuit, expellet.

Dictionem [benè] ἀγαθῶς dixit, sæpè enim ab alijs veteribus ità vsurpatur. præcipit autẽ, vt vitia, quę circa calcẽ sunt, vinciantur eâ ratione, quâ fracturę, eos reprehendens, qui eo modo deligant, quo deligare sępiùs consueuimus, vt medicamenta, seu cataplasmata, seu quædam ex persusione madentia, eâ parte teneantur. vinciendi modus, quem damnat, sic se habet. Fascia ab alterâ parte talorum orsa, obliqua fertur à priori parte extremi cruris, quâ talus extat, quem
20 ἀστράγαλους vocant, inde transuersa sub pede demittitur, eóque circũdato vsque ad cõtrariam partem obliqua rursus infernè sursum procedit ad priorem partem tali, eíque inijcitur, quemadmodum antè. At vbi ità circumeat, necesse est in priori parte pedis sibi occurrat, &. X. literam repræsentet, inde in orbẽ circa talos data eò redeat, vndè incepit, sic autem iterum circumagitur, ità, vt eodem reuertatur, tertióque similiter voluta rursus ad suum initium redit, atque inde rursus circa talos porrigitur. verùm alij, vbi transuersam sub pede fasciam dederũt, non protinus obliquam sursum attrahunt ad talos, sed antè per superiorem partem pedis in orbem ipsam adducũt, quemadmodum alij in orbem circa talos, sic, vt obliqui circuitus ab ijs; qui in orbem sunt, comprehẽdantur.
30 Hæ quidem vinciẽdi rationes vsitatę sunt, sed ad proposita vitia minimè accommodantur, quòd ante fascias nihil ibi imponatur, quod illis continẽdum sit, néque calx vitio vacet, sicut in eo casu, qui illas requirit, sed ipse primò lęsus sit. quare proposità vinciẽdi ratio, quùm ad calcem sanguinẽ exprimat, ipsum expellit. at contrariũ fieri debet. sanguis enim à calce ad partes, quę iuxtà sunt, per vinculum expellendus est: quam rem ea duntaxat vinciendi ratio pręstat, quæ ad fracturas pertinet, quã suprà demonstrauit, eâdem igitur nunc vtitur.

„ ATque hoc pacto periculum est, ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσαι. nam, quùm pars ex toto corrũpitur, veteres dicere id vitium solent σφάκελον, quod, vbi carnosis partibus accidit, alijs
40 nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnẽ, quæ putrescit, σαπρὰ, μυδῶσαν, σηπομένην, atque alijs etiam num vocabulis. At vbi os ex toto corrumpitur, σφάκελον vsurpat, quod vitium ossibus accidit, vbi à superiectâ carne perniciosa sanies profluit, quæ hæc ipsa irrigando corrumpit.

„ QVod vbi corrumpitur, morbus æuum durat.

Apertiùs dixisset totam ætatem hominis. habet autem ipsius oratio hanc mentem. si quãdo calx corrumpatur, casus curationẽ non recipit, quódque ex eo sequitur malum, totam ætatem hominis durat.

" NAm alioquin, vbi calx hoc modo non corrumpitur, sed quòd nigrescat,
" quia dum homo iacet,negligēter habitus fit, vel quià crus iamdiu graue
" vulnus acceperit, quod calx etiā sensit, vel vitiati femoris, aut alterius affectus
" causâ diu iacuerit,diuturna tamen res est,& molesta.tum subinde recrudescit,
" nisi summâ diligētiâ, & longâ quiete attēdatur. Quare quæcunq; hoc modò
" corrumpuntur, præter aliam noxam,corpori summū quoque periculū afferūt.

Calcis os(inquit)non modò ex propositis affectibus vitiari solet, sed ex eo, quòd calx diu iacuerit(quam rem ὑπτιασμὸν dixit)nigrescit sæpè,quando negligenter fuerit collocatus.id autem euenit,vbi super quāpiam re durâ cōtinetur, neq; subinde attollitur:sed ijs,quæ subiecta sunt,cōtinēter calefit,premiturq;. Quocirca attollēdus est,mutandusq́; orbiculus ex lanâ molli,quē nonnulli ex græcis τρόφιον dicunt.eius autem cauum respondere debet magnitudini calcis, quo orbiculo ità calx fulcitur, vt imum eius attollatur ,ne comprimatur : ne incalescat,ne expirare prohibeatur.

" SEquuntur enim febres acutę admodū,continentesq́;,cum tremore,singul-
" tu,mentis alienatione,quæ paucis diebus hominem præcipitant.

Hæc fieri inquit,vbi calx corrumpitur, non eâ de causâ, quià os alienatur. ipsum enim,si per se circūscribatur, nullam superiorū partium afficit, sed quià ad partes,quæ ipsum cingunt,ipsiq; alligātur, eius vitium pertinet,idcirco superiores quoque corporis partes læduntur. Chorda igitur,quę calci innectitur, vbi inflammatione teneatur , musculos quidem posterioris partis cruris , quæ carnosa prominet , propter consortium afficiet, quùm ab ipsis oriatur. quibus musculis affectis,nerui,qui per eos distribuūtur,promptè lędētur,quēadmodū, & arteriæ, per quas cor noxā sentit, sicut per neruos cerebrū. Sed quoniàm cor innati caloris fons est,cerebrū verò per se rationis domiciliū habet, & per musculos partes mouet motu,quē volūtarium dicunt,cōsequens est,vt propter cor febris oriatur,mētis alienatio,propter cerebrum,tremor,neruorúmque distentio,propter musculos, singultus,propter stomachū,qui plurimū neruosus est.

" HIs accedunt,venarū sanguinē fundentium liuor,nausea,gangræna. causa
" compressio est.possunt hæc alioquin incidere, etiā si nihil corrumpatur.
" Hactenus de ijs,quę superueniunt,vbi ictus vehemēs admodum fuerit.plæra-
" que tamen leuiter colliduntur,neque ità magnum studium & diligentiā exi-
" gunt,sed curari nihilominus rectè debent. quod si casus videatur asperior, ful-
" cire oportet,aliáque efficere,quæ proposui.

Sanguinem fundentes intellexit venas grādiores,quādoquidem his diuisis sanguis effunditur,quod exiguis venis non accidit. parùm enim ab his sanguinis profluit,celeriterq́; citra noxā in oris plagæ concrescit. Nauseæ nomē duxit à nauseantibus,atque eâ de causâ vomētibus,quam appellauit ναυσίωσιν,cùm Iones ναυτίαν,id est,nauseā sic appellēt. ac ferè,quod antè dixit ἐκχυμώσεις, vocat nunc ναυσιώσεις,vbi venæ sanguinem expuunt, & quasi vomunt:tum suâ imbecillitate,quam inflāmatio attulit:tum multo vitiosoq; sanguine oppressæ,quē constat sub huiusmodi affectibus vitiari. Gangrænam vocauit,quùm venæ ex ingenti inflammatione emoriuntur.quorum omniū causam esse affirmat alienam vinciendi rationem, quæ duplex caput habet : vnum, quòd calcem non comprehendit,sed nudum relinquit:alterum,quòd partes,quas complectitur, arctiùs adstringit. Diligentiam expressit vocabulo μελέτης.sic enim ab Ionibus appellari solet, & ab ipso sæpiùs nominatur.

1 „ FAsciamq; maximâ ex parte ad calcem dare, & modò circa extremum pe-
„ dem,modò circa medium,modò etiam circa crus obuoluere:tum,quæ his
„ proxima ſunt,hinc atque hinc omnia comprehendere ,quemadmodum ſuprà
„ oſtenſum eſt,neque arctè admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi,quam ſuprà damnauit,quæque apud multos in vſu eſt,ſub quâ ſanguis ex alijs partibus pedis ad calcem trāſmittitur. debemus enim ſuperātes ſuccos, à calce ad alias partes depellere,hūc vincientes,quomodo ſuprà ad fracturas docuit, faſciámque maximâ ex parte ipſi obuoluentes,non tamen nimis arctantes.

„ SEd linteorum numerum augere.

10 . In ſuperioribus etiam indicauimus Hippocratē velle, vt vinculi firmitatem,vel faſciarum numero moliamur,vel arctiùs adſtringendo.

„ MAximè item ad rem pertinet veratrum eodem die epotum,vel certè po-
„ ſteriori.prætereà tertio die reſoluere,& rurſus deligare.

Veratrum potui pręſtat,non eo nomine tantùm, vt quæ ſuperſunt,purget, ſed & in aliam partem auertat. conſtat autem dari ab Hippocrate albū, quod vomitum excitat,& à toto corpore materiam in ventriculū auocat,priuſquam ad inteſtinorum ſinus deducatur. quod autem albū intelligi debeat,planè licet ex ſequētibus colligere. Inquit enim[ſed ſi homo vacat febre,per ſuperio-
20 ra cōuenit purgare ſicut dictū eſt]Quod igitur ea,quæ ſuperant,vtiliter educantur,quodq; ad cōtrariam partem,atque affecta eſt,materiam depellere magnum momentum habeat,euidentiſſimè apparet: at num albo veratro moliri id expediat,nondum eſt manifeſtum. ſtrangulare enim interdum ſolet, vbi redundat in corpore glutinoſus ſuccus,aut craſſus. quocirca hic priùs diſſipari debet victu extenuandi vim habente,de quo totum librum compoſuimus. Fallaciſſimum ergo eſt veratrum dare,antequā corpus victu pręparetur,quùm ſæpiùs nō facile ſit,vt quales corpori ſuperſint ſucci,dignoſcātur. Hippocratis ſæculo veratrum albū fortaſſe tutò ſumebatur ob rationem victus eorum hominum,qui curabantur,qui vitæ genus non ocioſum ſequebantur, aut intem-
30 perans,ſed laborioſum,paucíſque alimētis erant contenti,ſic, vt craſſos ſuccos nullâ ratione contraherēt. neq; enim nos latet fieri hos, cū ocio,tum abūdantiâ. Quòd ſi vim æſtimaueris corporum eius ſæculi, quam ex eiuſmodi victu comparabant,magis adhuc dari veratrum permiſeris. quùm,quæ vomitus affert incommoda,ferre homines illi facilè potuerint.

„ EX eo autē intelligitur,futurum néc ne ſit,vt hi affectus recrudeſcant.nāq;,
„ vbi ſanguis à venis tranſfuſus,nigrities,& quę his proxima ſunt,ſubrubi-
„ cunda ſunt & ſubdura,periculum eſt ne recrudeſcant.

Malos affectus,qui recrudeſcūt,vocat παλιγκοτα παθήματα, & παλιγκοταίνειν dicit,quaſi mala rurſus fieri. Docet autem quibus indicijs cognoſcantur propo-
40 ſiti affectus,quando futurum eſt,vt rurſus mali fiant. Quæ indicia ad ſuperuenientem inflammationem ſpectant,quam in primis cauit,ne oriretur. Quælibet igitur inflammatio rubicundiorē duriorémq; cutem efficit, quorum neutrum opus eſt affectis partibus. mollis enim eſſe debet, ac ſubuiridis ſanguis à venis tranſfuſus.hunc enim voluit citra inflammationem ſuppurare. quare,ſi membrum molle ſit,& non rubeat, inflāmationem abeſſe demonſtrabit. ſuppurantis ſanguinis indicium erit carentia vtriuſque coloris, ruboris ſcilicet & nigritiei. nam,vbi ruber eſt,inflammari: vbi ex toto niger eſt,neque ſuperari,

neque concoqui se à naturâ denunciat,sed cõcretum esse. Hoc enim ipsi accidit,vbi diutiùs extra venas maneat,etiam,si in corpore contineatur, siquidem in eo casu nunquam in pus vertitur. Contrà,si natura in corpore superet,vertitur in pus, si ea vincatur,putrescit,non secus,ac vbi extra corpus est, atq; adeò magis,quùm in calido loco retineatur.

" SEd,si homo vacat febre,vomitu purgetur,sicut dictum est: idem cõuenit,
" si febris sit,sed non continua:vbi ea non intermittat,abstinẽdum à purga-
" tione,à cibo & sorbitione,aqua potui danda,vitandũ vinum,sed nõ ὀξυγλυκύς.

Purgare φαρμακεύειν dixit.cõsueuit enim Hippocrates vsurpare id vocabulum,non vbi quæuis medicamenta adhibet, sed solùm,vbi purgantia. præcepit autem,vt veratrum eodem die detur,vel posteriori, priusquam inflammatio in affectis partibus oriatur,atque homo febricitet. sed, si febris præuenerit; siquidem leuis est,veratro nihilominus vtitur, nos verò neque integro homine dare veratrum audemus:si vehemens,id præsidium omittit,sed maximam abstinentiam imperat,non cibo,non sorbitione vtens,solam potionẽ adhibet, neque hãc vini,quod licet nusquam posuisset,fugiẽdum esse manifestum erat. permittit autem,vt æger eâ potione vtatur,quæ dicitur ὀξυγλυκύς,vel etiã mulsâ. hæc enim potui præstat in tenuissimo victu,& tertiũ ad hæc oxymel,quod ex mulsâ,& aceto cõstat. sed ὀξυγλυκύς fauos habet dulcissimos maceratos,atque incoctos,sicut etiã nũc in Hellade cõponitur,cuius ratio est.Faui expresso melle in ollam conijciuntur,in quâ pura aqua sit: tum inferuẽt, donec omnẽ prorsus humorem in aquâ posuisse videantur.is autem humor reponitur,seruatúrque, & æstiuo tempore bibitur ad sitim tollendam, frigidâ aquâ dilutus.Hâc ergo potione nunc vtitur Hippocrates, si ea non est, sumere mulsam licet.sed oxymel,vbi neruosæ partes vitiatæ sint, alienum est. aceto enim tentantur,quam rem & vsus docuit,& ipse demõstrauit. quibus verò idoneũ sit oxymel, ostẽdit in libro de ratione victus in morbis acutis, quem malè nonnulli inscribunt [In Cnidias sententias]nonnulli [De ptissanâ]neque etiam hi rectè.

" SEd,si nullum periculum est,ne recrudescãt,sanguis suffusus, nigrities,pro-
" ximę partes subuirides sunt,& citra duritiem.

Vis horũ verborum exposita est in eo sermone,vbi inquit[namq;,vbi sanguis à venis transfusus,nigrities,& quæ his proxima sunt, subrubicunda sunt & subdura,periculum est,ne recrudescant] illis enim,scilicet subrubicundis & subduris, nunc opponit subuirides,& sine duritie. fiunt enim subuirides, vbi paulatim in pus vertuntur: duritie carẽt, propterea ꝙ inflammatio non est admodũ vehemens.id enim causa fuit,quãobrẽ effusus sanguis verteretur in pus.

" QVod idoneum testimonium est, vbicunque sanguis transfunditur me-
" tuendum non esse,ne malum recrudescat.

Idoneum dixit ἀγαθὸν, quasi certum stabile,verum,perpetuũ. testimonium posuit pro signo,siquidem testis est,nobísque opinionem facit eorum,quæ ab Hippocrate propositis verbis traduntur. Inquit igitur positum indicium certum esse, vbi sangnis suffunditur, non solùm in calce, sed in cæteris partibus etiam,ídque iure,quùm non ex partiũ indicatione,sed ex ipso sanguine transfuso intelligatur.Malus autem transfusi sanguinis affectus,non par affert periculum. differt enim pro naturâ partiũ,quibus suffunditur. Prouenit tamen periculũ non ex ijs partibus,sed ex sanguine suffuso,qui in pus non vertitur.quo minùs in pus vertatur,prohibet ingens inflammatio, vel sub alienâ vinciendi ratione

ratione orta,vel ob ſuccos,qui,aut copiâ ſui malè habēt,aut corrupti ſunt.quibus Hippocrates ſuccurrit purgatione per medicamenta,nos per venæ ſectionem,miramurq; ipſum hâc ſolâ contentum non fuiſſe, quùm hoc præſidium nouerit,atque ad huiuſmodi caſus adhibuerit. ſiquidē in libro de articulis inter alia,quibus opus eſſe cenſet ad coſtas colliſas,venam incidi in cubito iubet.

Sin duræ ſunt,& liuent,nigritie periclitantur.

Sanguis etiam,qui ſuper terram funditur,interdum diutiùs cōſeruatur, modò magis flauus fit,modò in nigriorem, modò in euidēter atrum conuertitur.veriſimile autem eſt ab aëre,in quo cōtinetur,ſereno,nebuloſo, humido, ſicco,calido,aut frigido variè colorari.Pręcipua verò cauſa varietatis colorum conſiſtit in ipſo ſanguine,qui varius eſt,ſicut in ſingulis hominibus conſpicitur,vel ad atram bilem magis,vel ad flauam ſeu pallidam, vel ad pituitam accedens,vel etiam aquoſus.Id quod illi etiam accidit in animalium corporibus. namque à venis tranſfuſus in varios colores conuertitur,& vbi non ſuperetur, & vbi à partibus,quæ ipſum continēt,in pus vertatur.Meritò autē hoc tēpore liuidus apparet.color enim liuidus illis interiectus eſt,qui nigri penitus ſūt,& qui floridum colorem habent, qualis præſertim eſt rubicundus, & flauus. ſed & hic color,liuidus inquam,à colore florido recedens,ad nigrum accedit, qui apparere etiā ſolet,vbi,quæ nigra ſunt,dum ſuppurāt,inalbeſcunt.Sæpè enim videre licet,quæ nigra ſunt, quùm incipiunt verti in pus, liuida ſe oſtendere: tum paulatim nigritie amiſſâ ad ignis colorē accedētia,albidiora euadere.eſt enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nūc diſcrimē in eo ſanguine,qui tranſfuſus liuidum ſe oſtendit. nam, ſi cum duritie ſic appareat, partes inflammatione tenentur:ſi ſine duritie,inflammatione vacant. quæ inflāmatione carent,naturam robuſtam demonſtrant, & ſanguinem concoquendum eſſe,& in pus vertendum:at inflammatio naturæ infirmitatem indicat,quę ob inflammatarum partium imbecillitatem,& multitudinē mali ſucci ſubſiſtentis,tranſfuſum ſanguinem,nec concoquere poteſt,nec in pus vertere.Sequitur itaque,vt nigreſcat & corrumpatur.

Pedem verò expedit itá collocare, vt reliquo corpore plærunq; paulò ſublimior habeatur,ſaneſcit autem ſexaginta diebus,ſi quieſcat.

Si pes humilior ſit,ſanguis,qui ex crure ad ipſum cōfluet,inflāmationē excitabit:ſi ſublimior,nihil confluet. atq; idcirco ſublimior omnino continēdus eſt,non tamen multo.dolet enim, ſi diutiùs hâc ratione contineatur.quæ verò dolent,in inflammationē incidunt.Sublimiter ergo figurandus eſt, quatenus non doleat.hoc autē cōperies.ſi tēdi pedē ſenties ,vbi paulò altior cōtineatur,

De crure.

Crus binis oſſibus continetur, quorum alterum altero ab vnâ parte multo,ab alterâ paulo tenuius eſt.

Verba hæc, quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare ſententiam videntur,qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate,nō totum id,quod compoſitum ex oſſibus &partibus ſuperiectis eſt,ſed ſola oſſa. At reuera ex his ipſis verbis colligitur, non hoc modo , ſed illo etiam accipi poſſe. quare nomina hęc,quibus vtitur,duobus modis accipere licet,ſicut accipiunt, qui ea referunt,modò ad ipſa oſſa tantùm, modò ad oſſa ſimul & partes,quibus oſſa ſuperconteguntur,ſic,vt κνήμη appelletur id,quod inter pedem eſt,& genu.Duorum autem oſſium,quæ in eâ parte ſita ſunt,alterum ſcilicet tibiam

græcè appellari κνήμην,reliquum ſcilicet ſuram, περόνην:ad hæc tibiā pleniorem eſſe,ſuram verò tenuiorem,ac medium, quod minimè carnoſum, & per vniuerſam hanc partem à ſummo ad imum in longitudinem fertur,& in his,qui graciles ſunt,conſpicitur(græcè ἀντικνήμιον vocatur)tibiæ partem eſſe,nō ſuræ, atque alia,quęcunque ad oſſa pertinētia ſcire licet,omnia expoſuimus in libro quem de oſſibus confecimus,ad eos,qui primas inſtitutiones addiſcunt.

» HÆc ad pedem inter ſe iunguntur,communemq; appendicem habent.

Communem non debemus ità accipere,quaſi continuā, atque omnino vnam,ſed quaſi vtriuſque appendices inter ſe iungantur, & vnius tantùm opinionē faciant.ità enim inter ſe conueniūt hæ appēdices, vt vna eſſe videatur.extremæ verò earum partes rotundę,quà carne nudantur,non rectè à quibuſdam talus nominatur. perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte,qui ab hâc tectus nec viſu comprehenditur,nec tactu.

» SEd recta in crure dehiſcunt.

Dehiſcunt propoſita duo oſſa recta in crure,hoc eſt,in longitudine cruris non ſe contingunt,neque inter ſe connectuntur.

» AD femur autē iunguntur,& appendicē habent: appēdix verò diſcrimen.

In commiſſurā genu,caput tibiæ longè craſſius eſt,quàm ſurę,atq; idcirco appendix tota eſſe tibiæ videbitur,ipſamq; ab exteriori parte ſura fulcit. Diſcrimen,quod διάφυσιν vocat, id intelligit, quod in medio extat neruoſum cartilaginoſumq;,quod proceſſus femoris,qui in tibiā conijciūtur, diſtinguit, ſed in oſſibus eorum corporum, quæ iamdiu mortua ſunt, corrumpitur, ſic,vt aliquis decipiatur, falſumque exiſtimet,quod ab Hippocrate ſcribitur, iniuriâ quidem, quoniam in recenti cadauere id ſemper apparet.

» LOngius autem paulo eſt alterum os,quod à parte minimi digiti eſt.natu-
» ra oſſium cruris ſic ſe habet.

Quod inquit longius,ego ſic ſcribendum cenſeo [longius autem paulo eſt alterum os à parte minimi digiti.]Quòd ſi non hoc modo,ſed illo Hippocrates ſcripſiſſet,confirmaret prorſus tibiæ appendicem in genu communem eſſe vtriuſque oſſis,non propriam tibiæ.nam ſimpliciter longius eſſet,non ab imâ parte duntaxat.

» LVxantur hæc modò à parte pedis:ac tunc,modò vnà cum appendice oſſa
» ambo, modò appendix tantùm mouetur,modò alterum os.

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν vſurpari ad ea oſſa ſignificāda, quæ toto loco mota ſunt,ſed ὀλισθαίνειν (quo verbo[luxātur]expreſſit)ad ea,quę paululum,non tamen ex toto naturali ſede exceſſerunt.Verùm hi non videntur legiſſe librum de articulis, vbi initio protinus ait[articulum, qui cum lato ſcapularum oſſe committitur, vidi vno modo excidere nempè in alam]in quo loco verbum excidere ὀλισθαίνον dixit.atqui totum humeri caput eo ſinu mouetur,in quo recipitur, quùm nō poſſit paulum excedere,ſicut ipſe Hippocrates docuit,vbi cauſam adiecit,quam habebimus,quùm ad eum locum veniemus.

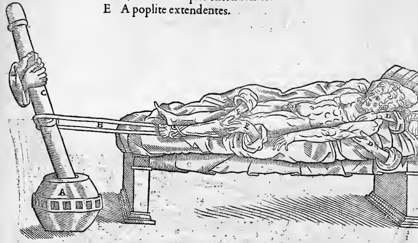
» HÆc quidem minùs moleſta ſunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, ho-
» mines modò quieſcant.curatio autem in vtroque caſu ſimilis requiritur.
» namque hæc conijcienda in ſuum locū ſunt,intenta perinde atque illa,ſed va-
» lentiorem etiam intentionem requirunt,quatenus corpus hâc etiam parte va-
» lidius eſt.Plærunque ſatis duo homines ſunt,qui in diuerſa contendāt.qui,vbi
» nequeant abundè extendere, facilè eſt validiorem intentionem adhibere.

Non modò

1 Non modò minùs molesta sunt, quàm quæ in primâ palmæ parte, sed multò magis, quàm quæ in pede. Sed quoniam de pede & manu communiter tractauit, ideò abundè existimat alterius partis duntaxat meminisse, quæ, quod ad molestiam pertinet, media est inter crus & pedem. quãto enim maiorẽ molestiam affert, quàm crus, tanto minorem, quàm pes, & præcipuè quàm calx, de quo paulo suprà egit.

NAm vel rotæ modiolũ defigere oportet, vel aliud quid simile: tum molli » aliquâ re pedem obuoluere, bubulísque loris latis circumligare, & eorum » capita, vel ad pistillum, vel ad aliud lignum deuincire, eiúsque imam partem, 10 in modiolum demittere, summam recuruare: alios verò & ab humeri capite, » & à poplite in contrariam partem extendere.

A Rotæ modiolus.
B Lorum latum.
C Pistillum.
D Ab humeri capite extendentes.
E A poplite extendentes.

Lignum defigi iubet, quod recipere possit imam partem vectis, per quem membrum debet ab inferiori parte extendi. tibi verò ignotum esse non credo, rotæ modiolum πλήμνην ab Ionibus appellari. cùm apud poëtam hoc quo-40 que vocabulum legatur. Commonet autem Hippocrates, vt vbique ex ijs, quæ ad curationem conducunt, illis vtamur, quæ in promptu sunt: & nunc etiam meminit modioli rotæ, qui præsto nobis esse potest vbiuis gentium: similiter pistillo pro vecte nunc ad extendendum vtitur. Sed quâ viâ adhiberi hæc debeant, ipse suis verbis, si animaduertantur, apertè declarauit.

» SEd à superiori quoque parte adhibere vim licet.

Vim, hoc est, valentem in vtramque partem intentionem ἀνάγκην appellauit, vt vehementem eius potentiam indicaret.

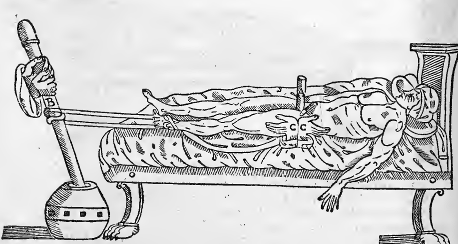
» POteſt etiam, vbi velis, altè lignum defigere rotundum ac leue, ſic, vt pars 1
» eius extet, quæ inter crura, media inter anũ & naturale demittatur, vt pro-
» hibeat ſequi corpus, quod à pedibus extenditur.

Rectum ſtatuit lignum hoc firmiter inhærens, ne corpus (vt dictum eſt) à pedibus extentum ſequatur, quòd collocatũ ſit hoc lignum inter anum & primam naturalis partem, quem locum περίναιον appellat.

» DEinde, ne corpus inclinetur in id crus, quod intẽditur, collocare aliquem
» à latere oportet, qui clunem repellat, ne corpus ducatur.

In plæriſque exemplaribus, quæ nunc proponuntur verba, proximè poſitis ſubijciuntur, quanquam ſine his vniuerſa ſententia maneat. vult enim me- 10 dium lignum ſtatui inter vtrunque crus, atque ità ab inferiori parte affectum crus extendi, aliquo ſurſum clunem repellente, ne corpus eâ parte trahatur, & in alteram partem inclinatum permittat crus ducẽtem ſequi. namque, vbi hoc accidat, intentionem remitti neceſſe eſt.

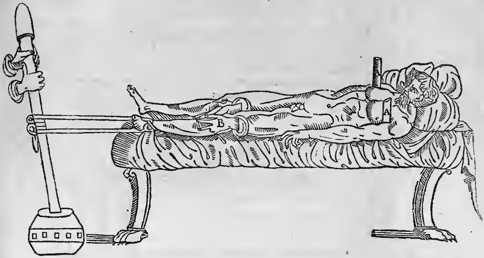
A Lignum rotundum ac leue.
B Extenſio à pedibus.
C Repellens clunem à latere. 20

Idem quoc

1 » IDdem quoque fiet,ſi ad vtramque alam lignũ figatur, brachia verò ſeruen-
» tur extenta,& alius genu prehendens in contrariam partem adducat.

A Lignum ad vtramque alam.
B Alius à genu prehendens.

Modum alium docet, quo prohibere poſſis, ne totũ corpus extẽtam membri partem ſequatur. figit enim lignum ad vtramq; alam, quod corpori obie-
30 ctum,hominem ſequi non patiatur,quùm partes inferiùs extẽduntur. Sed nũc nihilominus oportet crus,quod ab inferiori parte extenditur,propriè à genu prehenſum in ſuperiorem partem attrahi,atque ità in diuerſa diduci.

» NIhil etiam prohibet, ſi placeat, lòra alia ad genu, vel ad femur alligare,
» aliúmque rotæ modiolum poſt caput hominis figere, loráq; ad aliquod
» lignum dare,quod in modiolum demittatur.

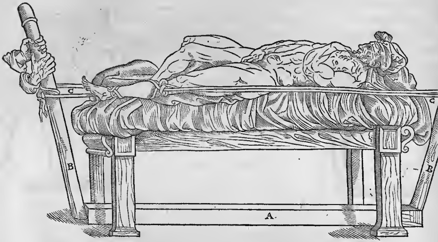
Vbi velis crus à ſuperiori parte extendi,vt in diuerſa diducatur,moliri eam rem poteris iniectis loris,quorum capita ſurſum adducta ad vectem religẽtur: imæ autem vectis parti,quę hærere pauimento debet, neceſſe eſt cauũ aliquod ſubijciatur, cuiuſmodi eſt rotæ modiolus, qui obex vecti ſit, vt poſſit in con-
40 trariam partem attrahere.

» ET ad contraria,atque ad pedes attrahat.

Ad contraria dixit τἀναντία. Sed ſi ſcriptum inueniremus (πρὸς τἀναντία) quidnam obſcurum in verbis aut ſentẽtiâ eſſet? Verùm quià legimus τἀναντία, ſine præpoſitione πρὸς,quæ ſignificat ad,duorum alterum exiſtimandum eſt, aut principio ab eo,qui librũ deſcripſit,omiſſam fuiſſe particulam εἰς,vel πρὸς, aut ab ipſo Hippocrate de induſtriâ,vel,quòd idem ſignificet,vel,quòd vocẽ [τἀναντία] vſurpet pro aduerbio, quaſi dixerit ἐναντίως.

» PRo modiolo etiam poteris lecto mediocrem trabeculam ſubijcere,eiúſque 1
» vtrunque caput ſtabilire,ligníſque recuruatis lora extendere.

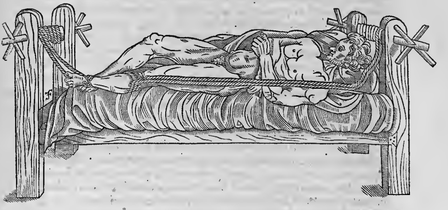
A Trabecula.
B Ligna recuruata.
C Lora.

Antè, binis modiolis, biníſque vectibus in contrarias partes extendebat, vno infra pedem extento,altero ſupra caput.Sed quoniam(vt retuli)in eo exerceri nos voluit, vt præſidia in promptu habeamus, alium modum docens, in ſimilium inuentione te exercet. nam,ſi modioli non ſint, tignum,quod lecti,ſuper quo ægrotans iacet,longitudinem æquet, ſubijciendum eſt. Cætera omnia,eadem atque antè efficienda ſunt.lora enim corpori inijcienda eo modo,quo ſuperiùs docuit,vinciendáque ad ligna,quibus, quaſi vectibus ad extendendum vtimur.Sed pro modiolis nunc adhibentur extrema longioris tigni,quę capita dicuntur,vt modicè vtrinque lectuin excedentia,& à capite,& à pedibus,extendentibus lignis,mora ſint. trabeculam verò, quod lignum in longitudinem lecto ſubijcitur, δοκίδα dixit,quaſi μικρὰν δόκον, id eſt,paruam trabem ſignificans. 04

Commodè

1 " Commodè item extendes per axiculos ab vtrâque parte collocatos. sunt
" etiam aliæ extendendi rationes, quàm plurimæ.

20 Axes solitus est appellare ὄνους, quemadmodum, vbi scribit [Axis versatio] nunc verò axiculos nominauit ὀνίσκους, vsus nomine diminutiuo, sicut in superioribus verbis, trabeculam δοκίδα dixit, paruam trabem significans. Exerceri autem debes, non solùm in ijs, quæ prompta sunt, excogitãdis atq; admouendis, sed etiam in machinamentis, quæ parantur à medicis ad has intendẽdi rationes. Axes itaq; collocandi sunt, nõ recti in longitudinẽ corporis, sed transuersi ab ijs, quæ hinc, atq; hinc sunt, partibus corporis, quod curatur. id autem non aliud significat, quàm alterum ab inferiori parte à pedibus, alterum à superiori à capite collocandũ esse. Post hæc iniecta lora extrema ad axes danda, qui versati crus, quod curatur, in diuersas partes diducant.

30 Optimum autem est, si quis medicinã in magnã vrbe exerceat, paratũ habere lignũ, per quod vim omnem adhibeamus, ad fracta & luxata omnia
" restituenda, tum extendentes, tum impellentes. abundè autem erit lignum ta-
" le, quales sunt quadratæ columnæ quernæ, quod ad longitudinẽ, latitudinem,
" & crassitudinem pertinet.

Organi cuiusdam, seu machinamenti, quod haberi voluit, mẽtionem facit: in libro autem de articulis, qui huic subijcitur, docet eius fabricationẽ. nos ibi si quid obscurũ fuerit, exponemus. nunc proximũ est ad ea trãsire, quæ subdit.

" Vbi satis extenderis.

Crus videlicet, de crure enim agens circa talũ prolapso inseruit exten-
40 dendi rationem: sicq; rursus ad sermonem reuertitur, quem initio proposuit.

" Articulus facilè reconditur. diducitur enim ab antiquâ sede, sic, vt è regio-
" ne supra ipsam spectans non hæreat. prominentioribus itaque palmarum
" partibus dirigendus est, partim, quod extat adurgentibus, partim infra talum
" repellentibus. Eo restituto crus, si fieri potest, extentum alligandum est: sin lo-
" ra prohibeant, ea soluenda, & dum vinculum inijcitur, in contrarias partes ex-
" tendendum.

Hippocrates articulũ ἄρθρον dixit, quo mouentur, qui volunt sic apud ipsum

vocari extrema ossa, quæ in cauis recipiuntur, sic, vt totum id appelletur διάρθρωσις, vbi committuntur extrema ossium, quæ in flexu atque porrectione mouentur. Ex vtroque autem osse id, quod inseritur, ἄρθρον: cauum, quod recipit κοτύλη, vel γλήνη ab Hippocrate dicatur. sed hęc nominum disceptatio reijciēda est. Deinceps verò ostendet luxati restituendi rationem vniuersam, sicut nos in primo horum commentariorum diximus, vbi intēdendi vsum explicauimus, demonstrantes non posse luxata commodè restitui, nisi ità diducatur, vt alterum alteri non inhæreat. protinus autem terminum habes, ad quem vsq; extēdere conueniat. namque, vbi iam videbuntur eatenus extenta esse, vt altero alteri non inhærente, diducantur, extendere desines. 10

» DAndum insuper eodem modo vinculum est, æquè capitibus eâ parte, quę
» extat, impositis: ibique primò & plurimùm circundādum, & pannis plu-
» rimis iniectis potissimùm adstringendum.

Capita summatim cōmemorauit illius vinculi ad fracturas pertinētis, quod antè declarauimus. Meminisse autem oportet, ea, quæ in manu, pede, calce, talísque, suo loco excidunt, eo modo vincienda esse, quo fracturæ, atque idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Causam verò, quamobrem ità vinciendum sit, siue fractum os sit, siue prolapsum, in superioribus habuimus.

» TVm hinc atque hinc plurimum obuoluendum.

Hoc etiam docuit in libro de officinâ medici, quùm inquit [comprehendátque vinculum integrę partis quàm plurimum]. Causa in prioribus posita est. satiùs enim est succos, non solùm exprimi à vitiatâ parte ad ea loca, quę iuxtà sunt, sed repelli ad ea, quæ plurimùm recedunt, & longè cohiberi. 20

» HVnc autem articulum, vbi primò deuincimus, comprimere magis debe-
» mus, quàm qui in manu.

Modum comprimendi, & fasciarum numerū constituit pro magnitudine articulorū, intuitus etiam, quàm neruis contineantur, & quàm acris sensus sint. hos siquidem minùs comprimi iubet.

» INiecto vinculo pars deligata, reliquo corpore sublimior habeatur. sic tamen
» continenda est, vt pes minimè suspendatur. 30

Pedem continendum esse reliquo crure paulo sublimiorem, suprà quoque dictum est. Dictum est insuper ipsum eatenus excitandū, quatenus extēti musculi non laborant. Nunc pręceptum adiungit, quod ad tutò continendū pertinet, vt pes, ne minimùm quidem suspēdatur. id autem fit, vbi lanâ molli vndique cingitur. quin & pars eius extrema, quâ cutis est, ipsi subiecta, molli aliquo, vt puluino fulcienda est, tum ligno aliquo erecto, ad quod per mollem habenam vinciatur.

» EXtenuari autem corpus debet, prout ossa grauiter suo loco excidunt. non-
» nulla enim leuiter, nonnulla plurimùm mouentur.

In aperto sanè est, quæ paululū excesserunt paruā curam exigere, quę plurimùm prolapsa sunt, & maiorem abstinētiam, & cætera, quæ corpus extenuāt. 40

» MAgis omnino àc diutiùs extenuare corpus oportet, vbi crus, quàm vbi
» brachiū læditur, quùm illud maius sit, & crassius, quàm hoc. necesse itē
» est corpus quiescere, atq; iacere: sed soluere articulū, tertio quoq; die, & rursus
» alligare, nihil prohibet, nihil item cogit. reliqua omnia eadem fieri debēt, quę
» in prioribus posita sunt. Quòd si homo quiescat, & iaceat, abūdè sunt quadra-
» ginta dies, modò ossa in suam sedē restituta fuerint. sin quiescere nolit, ægriùs

crure

1 crure vtetur, cogetúrque diutissimè vinculum adhibere. Ipse causam reddidit eius, quod præcepit, inquit enim [quùm illud maius sit, & crassius, quàm hoc.] quibus tertium adijcit, quòd homo cubans consanescat, non ingrediens, sicut vbi brachium offenditur. Hæc igitur in vniuersum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

» VErùm, vbi ossa ex toto in suam sedem non reuertuntur, sed aliquid abest,
» tempore extenuatur coxa, femur & crus: ac, si in interiorem partem exce-
» dant, exterior pars tenuatur: si in exteriorem, interior.

Si qua ex integris partibus diu quiescat, vel leuiter moueatur, tenuior fit,
10 quàm priùs esset. motus enim corpora calefacit, eorúmque vim firmat, quo fit, vt partes meliùs nutriantur. sed, vbi luxatum aliquid non fuerit perfectè restitutum, deteriùs perficiuntur motus, præcipuéque à contrariâ parte illi, in quam venit, quandoquidem locus eâ vacuus relinquitur, quùm os in contrariam moueatur. Homo igitur faciliùs illi parti inhæret, in quam articulus excidit. superiores enim partes sedem requirunt, quam inanis locus non exhibet, sed plenus, quùm nihil possit inani loco hærere, atque eâ de causâ crus ab eâ parte, in quam articulus erumpit sustinere corpus solet, & tantùm musculis, qui eâ continentur suo munere fungi. hi siquidem benè nutriuntur: inexercitatis verò non satis alimenti subministratur, hi autem in contrariâ parte
20 continentur.

» PLæraque tamen in interiorem partem promouentur. sed, si integrâ cute
» vtrunque cruris os comminuatur, validiùs intendēdum est. si vna pars fra-
» cturæ valdè super alteram excedat, aliquo vtendum est ex propositis inten-
» dendi modis: abundè quoque est, & per homines extendere. ferè autem satis
» sunt duo homines robusti, qui in diuersa contēdant: vnus ab vnâ parte, alter ab
» alterâ. Extendere autem rectâ secundum naturam oportet, & è regione cruris
» ac femoris: tam si huius quàm si illius fracti ossa extendantur.

Quæ excidunt ab inferiori parte, quâ cum talo committūtur, in interiorem partem magis prorumpunt. cuius rei causa est suræ processus, qui ab exteriori
30 parte talum magis complectitur, quàm tibiæ processus ab interiori.

» ATque ita extenta ambo deligare, vtrumuis deuinxeris. at non eadē cru-
» ri ac brachio accommodātur. namque vbi brachij vel humeri ossa com-
» minuta deligantur, brachium suspenditur, atque, vbi extentum alligatur, caro
» alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. nequit enim cubitus extentus diu
» haberi. non enim solitus est sæpè in hoc habitu detineri, sed curuatus. quin,
» quùm homines ingredi possint brachio comminuto, necesse habent cubitum
» curuare. crus verò, quià ambulando & stando in inferiorem partem, nunc ex
» toto, nunc propè ex toto intendi secundum naturam, & ferre etiam reliquum
» corpus consueuit, idcirco sine molestiâ extenditur, quùm opus est. quid quod
40 & in lecto sæpiùs hoc modo continetur figuratum? Sed, vbi frāgitur, necessi-
» tas hominis animū subigit. nequit enim excitari, quare de curuando crure, aut
» de surgendo nullum verbum facit, sed ità figuratus quiescit, & cubat.

Siue femur, siue crus alligetur, præcipit, vt vtraque commissura extendatur, scilicet, quæ in coxâ est, & quæ in genu. Cur ità figurari debeat, ipse deinceps adijcit euidenti demonstratione vsus, cuius mentem facilè comprehendes. Horum itaque verborum capita sunt. Consueuit crus, & eorum, qui stant, & eorum qui ambulant, extēdi. à naturâ enim corporis ferendi gratiâ factum,

ab eâdem ad hunc habitum præparatum est, atque eâ de causâ in cubãdo plærunque extentum seruatur, sed brachia & in ingressu, & alioquin ferè modicè curuata continentur. quandoquidem nemo extentis brachijs ambulat. ac proptereà brachio etiam deuincto mitellâ cubitum excipiẽte ambulare æger potest: at crure perfracto, priusquam callo firmetur, ingredi minimè licet.

» OB has igitur euidentissimas causas non conuenit idem habitus brachio,
» atque cruri extendendo ac vinciendo. Quòd si abundè fuerit per duos
» homines adhibita vis, frustra laborandum non est. iactantiæ enim est vti ma-
» chinamentis, vbi res non exigit. At si duo homines non satis extendant, con-
» fugiendum ad eum ex propositis intendendi modis, qui expeditissimus sit.
» Intẽtione satis adhibitâ ossa facilè restituuntur, & in suam sedem compellun-
» tur, prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Postquàm
» restituta fuerint, extenta fascijs alliganda sunt, quæ siue à dextrâ, siue à sini-
» strâ parte magis attrahi debeant, illis primò inuoluendæ sunt. Ordiantur au-
» tem ab eâ parte, quâ fractura est, primóque ibi circumeant, deinceps ad par-
» tem cruris superiorem porrigantur, quemadmodum ostensum est in alijs fra-
» cturis. fasciæ verò latiores & longiores, ac multo plures ad crus adhibeantur,
» quàm ad brachium. vbi deligatum fuerit, super aliquâ re planâ mollíque col-
» locandum est, ne in hoc, vel illud latus deprauetur, néve in anteriorem, néve in
» posteriorem partem peruertatur.

Euidentissimas causas appellauit προφάσεις, quamuis causæ, quas proposuit, veræ sint, neque id vocabuli ad falsas causas significandas (vt vsurpari solet) mutuatur: paulo infra etiam eodem modo ipsum accipit, quùm inquit, [Ob has igitur euidẽtissimas causas, si os, quod ab exteriori parte est, confringatur, maturè homo ingreditur.] Id quod de surâ dixit veram causam reddẽs, cur eâ fractâ crus celeriter moueatur: atque, vbi tibia perfringitur, longo spacio opus sit ad hoc, vt homo vti crure possit.

» MAximè autẽ pro valetudine est ceruical subijcere ex lino aut lanâ, quod
» medium in longitudinem molle sit, vel quidpiam tale.

Crus fulciri iussit eo modo, quem posuit, ceruical magis quàm canalem adhibens, proximè autem subdit, cuius rei illos accuset, qui canali vtuntur.

» DE canali, qui fracto cruri subijcitur, incertus sum quid dem consilij, sub-
» ijci nécne debeat. prodest quidem, sed non quantum existimant, qui il-
» lum admouent. non enim quiscere cogit, vt arbitrantur. nam neque si reli-
» quum corpus in hanc, vel illam partem conuertatur, prohibet canalis, quo mi-
» nùs sequatur crus, nisi ipse homo caueat. Neque item prohibet, quo minùs si-
» ne corpore crus in hanc, vel illam partem moueatur. Sed & subiectum lignum
» immite est, nisi molle aliquid in ipsum indatur: est tamen commodissimum,
» quando vel sterni lectum, vel desidere hominem oportet. Licet igitur, & cum
» canali, & sine eo curationem benè vel malè admouere. Vulgò sibi persuasum
» habent medicum culpâ magis vacare, si canalem subijciat, quanquam res mi-
» nùs artificiosa est. crus enim rectum prorsus iaceat, oportet, & super planâ ac
» molli aliquâ re, quùm necesse sit contineri vinculum, ne peruertatur, dũ mem-
» brum iacet, quocunque se vertat, & moueatur. Respondeat item, qui deligatus
» este ad em, quę suprà posita sunt. Nam vinculũ tale esse conuenit, & tumorem
» in extremis partibus assurgere, & eodem modo laxari, ac tertio quoque die re-
» solui, & rursus deligari: ad hæc id, quod alligatur tenuius inueniri, tum artiùs
vinciri,

1 » vinciri,& pluribus linteis vti,pedémque non arctè comprehẽdere, nisi fractu-
» ra ad genu proximè accedat.Debent etiam ossa modicè extẽdi,ac dirigi, quo-
» tiescunque vinculum inijcitur. nam, si curatio idonea fuerit, & tumor vt con-
» uenit,procedat, alligata sedes tenuior est, atque gracilior, & ossa faciliùs tra-
» ctantur, & ducentibus magis parent. septimo autẽ vel nono die ad ferulas ve-
» niendum est,quemadmodum dictum est in alijs fracturis.

Quosdam medicos noui,qui etiam nunc cruri vel femori affecto canalem vel glossocomum subijciunt, vbi femur quidem læsum est vniuerso cruri:sed, si quod inter genu & pedem est,læditur, nõnulli vniuerso cruri lignũm sub-
10 ijciunt,nonnulli eam partem duntaxat glossocomo fulciunt. lædunt, qui vnà femur etiam comprehendunt,sed minùs quàm alij. noxas docuit Hippocrates sic apertè, vt meâ explanatione non egeant: verùm, si quid iudicauero in verbis eius fore cuipiam obscurum, illud explicabo, atque ante omnia, quid inter canalem, & glossocomum intersit. Glossocomum ab atticis appellatur arcula illa, in quâ seruare homines solent eas res,quas in precio habent, & scripta, quæ recondi volunt,quâ nonnnlli ad itinera vtuntur. At nihil refert, siue glossocomium,siue glossocomum nominetur, sicut neque siue per duplex.tt. siue per duplex.ss. Constat autem glossocomum, quod cruri subijciẽdum est, longius esse debere,& angustius,quàm quę in vsu sunt.eius enim latitudo pa-
20 rùm excedere debet cruris latitudinem, seu crassitudinem, seu quomodocunque libeat appellare. vt lanâ vndique adiectâ benè crus firmetur,sic,vt loci angustia, etiam si æger velit, crus moueri non patiatur. sed,ne in dextram partem, vel sinistram moueatur, potest imposita lana efficere : at quo minùs in superiorem vel inferiorem feratur aut excitetur, prohibere non potest. Quocirca Hippocrati huiusmodi ligni vsus non placet,quoniàm præter cætera incommoda durum est.nam immite,quod ipse dixit ἀτεράμον,durum significat, & insuaue,quòd nihil cedat, quemadmodũ ceruical, & ille puluinus,qui cùm cubito subijciatur, ὑπαγκώνιον græcè dicitur. Hæc enim modicè cedentia cruri minimè infesta sunt. Commodum autem est machinamentum hoc, quùm
30 desidere homo debet, vel ad lectum alterum transferri, vt ille in quo iacet, sternatur, quâ potissimùm causâ eius vsum admittimus. quãquam alij ceruical adhibentes habenâ transuersâ initio illi protinus subiectâ, atque, vbi crus in id coniectum fuerit, habenæ capitibus inter se aduersis vtrinque ductis in altitudinem cruris, & in superiori parte membri inter se deuinctis, fideliter contineri crus existimant. quoniàm ceruical, vbi homo ex vno lecto ad alterum transfertur, cruri vicem glossocomi præstat. Adiecerũt nonnulli ad imam eius partem lignum rectum lanâ superdatâ, vt pes extremus morã habeat: ne homo videlicet, crus vel ad superiora attrahat, vel ad inferiora demittat. ad superiora enim ferri, vinculum non patitur:ad inferiora verò, lignum, quod plã-
40 tæ adijcitur. Verùm, vt hæc à medicis stabilia præparentur, non tamen prohibetur motio articulorum, quùm languens possit articulum tali ac genu paulatim dimouere. De coxæ enim articulo nihil attinet dicere, quùm nec à vinculo, nec à glossocomo comprehendatur. canalis verò in cæteris glossocomo similis est, sed figurâ ipsâ differt. quùm ab exteriori parte teres fit, ab interiori cauus, ad exemplum fictilis canalis, vndè nomen traxit. Videtur autem hic ad propositum vsum maximè idoneus. namque vniuersum crus in orbem complectitur, magis quàm glossocomum, in quo nonnulla loca inania re-

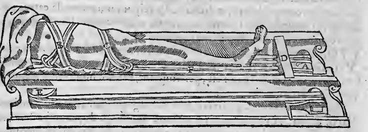
linquũtur,postquàm demissum crus fuerit. quidam verò medici plures canales paratos habent, vt ad singula membra eo vtantur, qui idoneus sit, id lignum conquirentes, ex quo cauare eos possint firmos, albos,& molles. Apud nos autem quidam medicus eiusmodi canales complures habebat ex tiliâ cõfectos,sic,vt ad singula crura eos adhiberet,qui magnitudini membri responderent, non sine vinculis, quæ (vt recensui) à quibusdam ceruicalibus superdantur. Sed vincula in ceruicalibus laxãtur, & compositum crus corrumpunt: canales verò,dum homo ex vno lecto ad alterum transfertur,ob ligni mollitudinem,sine vllâ compressione id continent.

Ad continendum autem firmiter, Glossocomum à iunioribus medicis inuentum est,seu femur,seu crus fractum sit,cuius structurã vsũmque subijciam. id autem non ab re mihi videtur fuisse excogitatum, & tam si femur, quàm si crus comminutum sit,vbi callus circũdatur,commodissimè adhibetur. Habeat ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. inijciãtur laquei extremis partibus ossis,quod curatur, fiántq; ex duabus habenis,sic,vt quatuor vterque capita habeat,bina à dextrâ parte,totidem à sinistrâ. Ex ijs capitibus,quæ inferioris laquei sunt, per foramina facta in inferiori parte glossocomi ad axem duci debent, quæ superioris, primò procedere ad superiora: deinde ipsa quoque per latera glossocomi perforata traijci, quibus foraminibus trochleæ inclusæ sint. vtrinque autem ab exteriori parte glossocomi superioris laquei capita ferenda sunt ad axem. His enim ità constitutis vna axis conuersio pariter ambos laqueos extendit, deorsum versus illum,qui ad inferiora fracti ossis alligatur,sursum alterum,sic,vt,vbi crus iacet, liceat in posterum cotidiè hanc laqueorum in diuersas partes intẽtionem corrigere,valentiùs vel leniùs extendendo. Laqueum igitur,qui in inferiori parte est,directâ ductione axis extendit, eum,qui in superiori parte,intercedẽte alio motu,græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

A Axis ad quem laquei alligantur.
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars glossocomij.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte glossocomij.

Glossocomium.

GLOSSOCOMIVM.

Cauendum eſt, ne ferulæ è regione talorum, vel eius chordæ, quæ à crure ad pedem tendit, imponantur. conferuent autem oſſa cruris quadraginta diebus, ſi rectè curentur:ſed, vbi ſuſpicio ſit, ne quid oſſis dirigi debeat, néve aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus ſoluere oportet, tum dirigere, & rurſus alligare. At ſi alterum os abrumpatur, lenius intendendum eſt, ſed non propterea omittenda intentio eſt, aut negligenda. potiſſimùm autem, vel cùm fractura primò deligatur, vel certè quàm celerrimè, extendenda ſemper oſſa ſunt, dum in ſuum locum reuertantur. Quodcunque autem membrum oſſibus non rectè compoſitis ſub vinculo adſtringitur, magis indoleſcit. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus cruris interius, quod conſpicitur in priori parte cruris, quam græci ἀντικνήμιον dicũt, curationem ægriùs admittit, & intentionem poſtulat valentiorem, neque latere poteſt, vbi non rectè oſſa concurrant. totum enim ſe oſtendit, & ſine carne eſt, multóque tardiùs homo ingreditur, vbi hoc fractum eſt: Quòd ſi exterius os abrumpatur, caſus longè tolerabilior eſt, neque id ità facilè deprehenditur, quùm minùs rectè componitur, quoniàm carnoſum eſt, maturiùs item æger pedibus conſiſtit. maximam enim oneris partem ſuſtinet os, quod ab interiori parte ſitum eſt. tum quià magis laborat, & ob ipſum crus, & ob pondus, quod è regione eſt. femoris enim caput ſuperius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte ſitum eſt, at non ab exteriori, ſed è regione prioris partis tibiæ: tum quià altera pars totius corporis è regione huc propiùs accedit, quàm ad exterius os. Adde, quòd os interius plenius eſt, quàm exterius, nõ ſecus, atque in brachio, cuius os, quod è regione minimum digitum ſpectat, tenuius eſt, & longius.

Extantes oſſium partes, cuiuſmodi ſunt tibiæ, ſuræq; extrema, ferulas non patiuntur. Cautio igitur eſſe debet, ne his locis circumdentur. [imponantur] dixit ἐνέδρας quaſi ἕδρας, adiectâ prępoſitione ἐν, vt clariùs rem ipſam exprimeret. Hæc itaque oſſa, quùm extent, & carne minimè tegantur, impoſitis ferulis premuntur. Magis autem premi dicantur, non ipſa, ſed muſculi illis ſuperiniecti, tum quidam muſculorum fines & cutis. hæc enim collocata inter duo corpora dura, nempè inter ferulas ab exteriori parte, & os ab interiori, premuntur, atteruntúrque, & ſæpiùs ità læduntur, vt exulcerentur. Calci verò à poſteriori parte verſus priorem innectitur chorda, quæ ab vno diduci-

tur ex musculis, qui continentur in parte cruris posteriori, quæ carnosa prominet. hæc, quùm carnis maximè expers sit, potissimùm in homine gracili, superimpositam ferulam nõ sustinet: sed, quùm acerrimi sensus sit, si comprimatur, inflammatione vrgetur. ea verò, quę tibiæ suræq; tuberculis superiniecta sunt, ob duritiem eorum, quibus (vt dictum est) excipiuntur, compressa eatenus læduntur, vt exulcerentur. summæ autem cutis exulcerationes sub comprimentibus ortæ, ἐκθλίμματα ab Hippocrate vocantur.

» VErùm lõgioris ossis structura in inferiori articulo dissimilis est. non enim
» similiter flectitur cubitus, & poples. Ob has igitur euidentissimas causas,
» si os, quod ab exteriori parte est, perfringatur, maturè homo ingreditur: si,
» quod ab interiori, tardè.

Quùm ipse in prioribus dixerit, suræ os longius, quemadmodũ & in brachio os cubiti, vtrunque autem è regione minimum digitum spectare, & tenuius esse, quàm id, cum quo iungitur: deinceps addidit, quâ ratione inter se distent. Explicauimus autem in commentario de ossibus, præter alia, quomodo se habeat vtriusque commissura: atque insuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi, ac circa ipsum moueri in exteriorem vel interiorem brachij partem conuersum: sed in crure, tibiam solam cum femore committi, quià sura nullum motum præstat. Nam, neque hic articulus in latera vllo modo mouetur, sicut articulus cubiti, sed curuatur duntaxat, ídque non eâdem ratione, quâ articulus cubiti, vbi humeri ambitus trochleam referens in cauo cubiti recipitur. at in genu duo processus femoris in sinus tibiæ se inserunt. Adde, quòd ex cubiti processibus rostrum referentibus, postetior in posteriori sinu humeri recipitur, vbi maximè articulus extenditur: prior in prioti, vbi maximè curuatur. quorum neutrum tibiæ accidit, quùm nullum penitus processum habeat rostro similem. nõ enim similiter flectitur cubitus ac poples. cubiti verò eminentiam clarum est vocasse ἀγκῶνα, quo nomine vsus est etiã in superioribus, de cubito agens, quùm dixit [est autem idem cum illo eminentia cubiti, cui præcipuè innitimur.] Eandem eminentiam & ὠλέκρανον dicunt, & κύβιτον. sed nunc ait [non enim similiter flectitur cubitus & poples] idem significans, ac si dixisset, illa commissura, quæ iuxta cubiti eminentiam est, & illa, quæ iuxta poplitem, dissimiliter curuatur. Cuius rei exemplum infrà habet, quâ de luxatis, vbi asserit, quæ in cubiti articulo sunt, molestiora esse. illud autẽ multis in locis meminisse oportet, exquisitam nominum rationem, ne ab vno quidem ex vetustis græcis seruari, quùm quibusdam abutantur, quædam à proprijs rebus ad alias transferant. Atqui poplitis nomen tale est quale ipsa ala, quæ locum significat sub humeri capite. at poples id appellatur, quod à posteriori parte ipsi genu opponitur: genu autem notant, priorẽ partem huius articuli vniuersam. Quare, si cui hâc parte cutis exulceretur, eum hominem inquiũt teneri vlcere in genu. quod si chorda, quę sub cute os cingit, secetur, genu accepisse vulnus dicunt: non secus, etiã si patella vitietur, quam græci & μύλην, & ἐπιγονατίδα vocant. Ad hæc, qui latera corporis exprimunt, modò ab interiori parte genu, modò à posteriori vlcus ortum aiunt. vniuersum enim hunc locum à lateribus, genu vocabulo appellant. eâdem ratione, & poplitem, & alam, & humeri caput: sic etiam cubitum, & talos, & primam palmæ partem ad totum locum significandum vsurpant. sæpè etiam adijciunt, articulum capitis humeri, aut cubiti, genu, coxæ, vel talorum.

1 lorum. constat igitur Hippocratem variè nominibus vti, aliorum maiorum exemplo (vt retuli) contemptâ, quam iuniores excolunt, curiosâ verborum ratione. quæ ab ijs, qui in eâ versantur, exquisita diligentia dicitur.

De femore.

» AT si femoris os fractum est, valenter omnino extendi debet, ne minùs q̃ » res postulat, id fiat. siquidem plus iusto intentum non læditur. Nam ossa » hæc, quæ per vim diducta sunt, si sic recedentia inter se vinciantur, non sanè » poterunt, ità diducta, vinculis contineri, quin celerrimè concurrant, quùm pri-10 mum, qui extendunt, ex opere se receperint.

Quia maximi sunt musculi, qui femur circundant, non immeritò veretur, ne (quod sæpè contingit) non satis membrũ extendatur. Ergo, vt audacter extendamus, intentio (ait) iusto valentior nõn lædit. fieri enim in hâc parte potest, quod suspectum esset in alijs. At quid hoc est? vt deuinciatur os fractum, dum ipsius partes, quæ pertractantur, inter se recedunt, quas non secus, atque vbi membrum naturaliter se habet, coire oportebat nullo relicto inani spacio, in quo ex cõtractâ sanie periculum sit, ne os corrumpatur. Siquãdo enim fracti ossis partes, quùm vehementiùs intentæ fuerint, diductæ vinciantur, non poterunt post iniectum vinculum, vt in cæteris locis cõtineri, in quibus circum-20 actę fasciæ musculos immobiles seruant. quod in femore monet pertimescendum non esse ob magnitudinem musculorum. quùm hos vinculum non superet, sed cedat. quam rem propterea dixit, quòd proprietas est, vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum accepit: musculi verò ad suum initium concurrere. Quùm contraria igitur sit proprietas vtriusque, si vinculum superet, naturalis musculorũ motus cedet, quùm fracti ossis partes diductę contineantur: sed, si musculorum motus vinculo validior fuerit, ipsi ad initiũ cõtrahentur, atq; vnà trahẽt, & ad superiora adducent comminuti ossis partẽ inferiorẽ.

» CRassa enim ac robusta caro vinculum superabit, at non superabitur. Id » ergo, quo de agitur, extendi valenter oportet, sicque, vt in neutram par-30 tem conuertatur, nève minor vis, quàm ipsum exigat, adhibeatur. quùm tur- » pe magnopere sit, atque incommodum, femur breuius reddere. brachiũ nam- » que, si breuius fiat, celari poterit, neque noxa magna erit: crus si breuius red- » datur, hominem claudum demonstrabit. ab integro enim, quod longius erit, » prodetur, adeò, vt illi, qui malè curandus sit, satiùs fuerit vtrunque crus fran- » gi, quàm alterum. æquè enim in vtrãque partem inclinaretur. vbi verò exten- » tum sit abundè, prominentioribus palmarum partibus, eodem modo, quo su- » prà positum est, dirigatur, ac deligetur: fasciæq; caput inijciatur, vt antè indi- » cauimus, ipsáq; sursum versus porrigatur: tum itidem respõdeat, vt in superio- » ribus: præterea, & magis vrgeatur, & laxius vinculum sentiat ijs partibus, quæ 40 suprà positæ sunt: ad hæc similiter resoluatur, ac rursus deligetur: ferulæq; eo- » dem modo superaccommodentur. cõferuet autẽ femur quinquaginta diebus.

Hippocrates vsitato vocabulo carnem appellauit, quos in superioribus musculos diximus. nam quæcunque caro sentit, musculi pars est, atq; hæc in medijs musculis potissimùm se ostendit, quùm in extremitatibus musculi neruosi magis quodammodo sint, minúsque carnis habeant.

» ILlud etiam scire licet, quòd femur ab exteriori parte gibbũ est, magis quàm » ab interiori, & à priori magis quàm à posteriori. in has igitur partes conuer-

» titur, vbi nō rectè curatur. quin & in his partibus minùs carnoſum eſt, quàm in
» alijs: vt quādo peruertitur, latere minimè poſſit. Ergo, ſiquid eiuſmodi ſuſpe-
» ctum ſit, tale quidpiā moliri oportet, quale traditū eſt ad humerū peruerſum.

Gibbum dixit, γαῦσος. at quòd hæc vox gibbum ſignificet, res ipſa declarat, ſiquidem femur nō omnino rectum eſt, ſed à priori, atque exteriori parte gibbum, ſicut à contrarijs ſimum. Vtrum verò vox γαυσος, poſtremâ ſyllabâ acui an penultimâ circumflecti debeat, incertum eſt. non enim frequenti in vſu eſt apud grecos id verbi. quidam à ſimilitudine ducti penultimam circūflecti volunt, quemadmodum, καῦσος, μαῦρος, γαῦρος: quibuſdam verò magis placet vltimam ſyllabam acutam eſſe. quoniam omnia nomina duarum ſyllabarum, quę affectū ſignificant, acuto ſunt accentu in vltimâ, ψολὸς, λοξὸς, στρεβλὸς, κυρτὸς, βλαισὸς, ῥαιβός: nec ſolùm, quæ duabus ſyllabis conſtant, ſed ferè quæcunque affectum notant, ἀρθριτικὸς, πλευριτικὸς, ἡπατικός. Cōcedito igitur, vtro quis velit modo pronunciare. at γαυσὸς, efferenti tibi vltimâ acutâ (eos enim, qui librum legunt ire in hanc ſententiam tantùm comperi) ſi quiſpiā aduerſetur, exiſtimans debere penultimam circumflecti, tu quoque, vtcunque illi placet, pronunciato. Quòd ſi alium rurſus nactus fueris, qui malit vltimam acui, tu itidem facito, nomina, atque accentus paruipendens, vtpotè, quæ nihil ad philoſophiam conferāt, & multò minùs ad geometriam, arithmeticen, muſicen, aſtronomiam. Quare, ſi nulli arti ad ſuum finem importunâ, contemnendáque nominum inquiſitione opus eſt, non modò horum hominum non probare ſtudium conuenit, ſed quàm maximè deridere.

» CIrcundare autem aliquot lintea oportet, eáque in orbem circa coxam &
» ilia. vt inguina etiam, & quod inter anum & naturale eſt (πληχάδα græci
» vocant) inuoluantur. quod & ob aliam cauſam vtile eſt, & ne extremæ ferulæ
» nudam partem offendant.

Coxa, id eſt os illud, in quod ſe inſerit femoris caput, ἰσχίον grecè nuncupatur, ſicut & ipſius cauum κοτύλη. vtroq; nomine vtitur poëta in hoc carmine.

—ἔνθα τε μηρὸς
ἰσχίῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δέ τε μιν καλέουσι.

Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro ilium oſſibus, nonnulli pro parte, quæ ſuper ipſa eſt, quæ λαπάρα propriè vocatur, quod verbum apud poëtam reperitur in eo carmine, —οὖτα κατὰ λαπάρην.
Equidem de vocabulo λαπάρας dicere poſſem, adductus experimento, & Hippocratis ac poëtæ vſu, tum ipſo morbo, eam ſignificare partem, quæ inter oſſa pectoris, & quæ propriè appellantur oſſa ilium, eſt interiecta. de quo ſuo loco agemus. Quæ autem partes ἰξύες nominentur, non eſt quod multis agam. ob id enim, quod poëta numero ſingulari ἰξύαν ſcripſit in illo carmine,

—περὶ ζώνην
βάλλετ' ἰξύϊ ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id, quod credibilius eſt zonā dari inter ilia & thoracis oſſa, exiſtimet aliquis hāc ipſam partē corporis ἰξύαν appellari. Contrà verò ex eo, quod Hippocrates multitudinis numero ἰξύας dixit: quódque ad ilium oſſa, voluit vinculum pertinere, iure arbitrabitur aliquis ἰξύας hæc ipſa nūcupari. Quod ad hunc locum attinet, quādo ſuperior femoris pars cōminuitur, faſcia nō ſolùm vſque ad inguina ferri debet, ſed vltrà aliquam ex ſuperioribus partibus comprehēdere. tales ſunt, primum coxa, deinde oſſa ilium, poſtremò ea pars quę ſine oſſe

est(λαπάραν vocāt)quam, vbivis,complecti licet,dum ilium ossa etiam deuinxeris,quibus omissis, fasciam protinus ad hanc sedem,porrigēdam esse minimè puto, quùm Hippocrates maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, sed ęquè perpetua,donec ex integrâ parte cōprehensum aliquid esse videatur, omnia fascijs alligari. πληχάδα quidam per χ scribunt : quidam per γ,πληγάδα. eo vocabulo significatur,quod inter vtrunque crus spacium est. vnde Hippocrates diuaricari vocat ἐκπεπλῆχθαι καὶ διαπεπλῆχθαι. Nā & poēta τὼ δ' ἐκπλήσσοντο πόδεσσι dixit,significare volens[diuaricabant pedibus.]

A' Quâ semper vtrinque satis recedere debent.semper autem cautio sit, ne imponantur super ossa in articulis naturaliter prominentia,neque in articulorum viciniâ super neruum.

Solet Hippocrates,vbi de vnâ specie pertractat,complura docere ex ijs,quę communia sunt ac generalia,monens ea non esse propria vnius speciei, sed ad omnes,vel multas, vel aliquot pertinere. Adijcit autem orationi modò particulā[semper]vt in propositis verbis:modò[quod intellexisse pertinet ad multa loca] interdum[hoc ad omnia vtile est.]Est enim reuera,quod nunc ab ipso proponitur,semper commodissimum,non in femore duntaxat,sed in vniuersum in omnibus fracturis, quæ ferulas postulant. Breuiores enim sint oportet, quàm vt ad eam sedem perueniāt,quæ fasciâ non excipitur.quod potissimum obseruādum ait,vbi ferularum extremitates proximæ sunt ossium tuberculis.

TVmores verò iuxta poplitem vel pedem, aut alibi sub constringentibus vinculis assurgentes, multâ lanâ succidâ curentur,benè carptâ,& vino,& oleo respersâ:tum cerato inuncti deligentur:atque,vbi ferulæ vrgeāt,citiùs laxentur. extenuarētur autem tumores,si sursum versus ad ferulas tenues fasciæ vincirentur,quæ ab imis partibus orsæ ad superiores intenderent.

Tumores(inquit)sub constringentibus vinculis assurgētes (quos ἐξαφρυμένους dixit:) propterea,quod succi expressi magno impetu ferātur,curari debent alligando multum lanæ succidæ benè carptæ,item vino atque oleo respersę.cutem verò,cui hæc superimponuntur, iubet cerato inungi,atque ad eādem rationem vinculum adhiberi à tumoribus sursum procedēs.Fasciandi rationem ipse aperuit,docens à quâ parte quis inceperit deuincire, ab eâdem transmitti materiam,atque depelli.At de facultate medicamentorū,quibus vtitur,abundè dictum est in operibus,quæ de illis sunt : dicentur & nunc capita eorū,quæ in illis fuerunt ostensa. Ergo oleum dolorem leuat, & discutiendi vim habet. Vinum siccare potest,repellere,& concoquere,item mollire & digerere.Constat autem lanam succidam(quam nonnulli οἰσυπηρὰν vocāt)& ceratum præter leniendi vim,digerendo quoque esse & repellendo. Nō sine ratione igitur ab eiusmodi medicamentis præsidium petijt. quoniàm verò tumor fit iusto maior ab ijs,quæ sub vinculis eò exprimūtur, curatio primùm dirigi debet ad id exhauriēdum,quod in tumidâ parte præter naturam subsistit.At,quùm multa sint,quæ hoc efficiunt,quibúsnam vtemur? digerentibus,repellentibus, lenientibus : digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniàm apertè exhauriunt : at lenientibus eo nomine,quòd prohibēt,ne materia præ dolore ad vitiatam sedem concitetur,atque ob hanc causam lenius digerētia,ac reprimentia ad inflammatam partem admouemus.nam, quæ horum vtrunque fortiter præstant,dolorē irritant.His ratiocinationibus ductus Hippocrates, lanâ succidâ vsus, hoc est, œsypo redundante,curationi adijcit oleum,vinum ac cera-

tum, lanámque ipsam bene carptam esse vult, quo lenior sit, & dolorem leuet: 1
quæ elota quidem est, carpta facilè mollitur : at succida ob sordem non facilè
tractatur, carpitúrque, eóque fit, vt negligēter carpta, dura dolenti parti inhæreat. quod Hippocrates, quùm aliquando neglectum animaduerteret, addidit
[benè carpta.] Iam verò copiosè ipsam adhibet, vt vino atq; oleo madēs conseruetur, quùm facilè siccescat, quæ exigua imponitur. Ad primum etiam consilium pertinet ratio vinciendi tumoris, quæ ex tumidis partibus (vt dictum
est) ad superiora succos expellit.

» HAc siquidem viâ tumor celerrimè extenuaretur.

Diceret extenuari membrum, non tumorem, qui propriè loqueretur. 10
danda siquidē opera est, vt tumor ex toto euanescat. maiores tamen complura
sic loquuntur, præsertim, qui eloquētissimi sunt contemptâ, quam iuniores excolunt, curiosâ nominum inquisitione, non exquisitâ diligētiâ, vt ipsi nuncupant, qui in eâ versantur. Sed digni vtique essent, quos laudaremus, si hac vel
exquisitâ, vel propriâ (vtcunque ipsi nominent) verborum inquisitione, rem
clariùs aperirent, quàm Hippocrates : sin obscura atq; humilis est eorum oratio, præstat maiorum æmulari negligentiam.

» ET ad priorem iuncturam superferretur. ad quem deligandi modū venien-
» dum non est, nisi tumor aut pustulis, aut nigritie periclitetur. Sed nihil ta-
» le sequitur, nisi quis fracturam vehementer adstrinxerit, aut siuerit dependere, 20
» aut manu scalpserit, aut aliquid cutem attigerit, quod ipsam irritauerit.

Vna quidem hæc scriptura est [& ad priorem iuncturam superferretur] putant tamen expresso tumore alij materiam depelli super iuncturam, alij ad loca, quæ iuxtà sunt. quorum cōtrouersiam diiudicare facile est, si antè vinciendi ratio constituatur. vbi enim ferulis relaxatis, tumida pars (vt suprà ostēsum
est) alligetur, aliquid sanguinis ad loca, quæ iuxta iūcturā sunt, depelletur: sed,
si ferulis summotis, atq; omni vinculo penitus resoluto de integro vinciamus,
simul & eam iuncturam adhibētes, quæ fracturis accommodatur, & eam, quæ
à tumore incipit, succus hâc viâ expressus vltra partem priùs deligatam ad superiora transferetur. 30

» SI quis femori canalem subijciat breuiorem, quàm vt vltra poplitem perti-
» neat, noxam magis quàm opem afferet. quādoquidem prohibere non po-
» terit, quin corpore aut crure moto, femur quoque moueatur. popliti item infe-
» stissimus erit, vbi adhibeatur, cogētque id fieri, quod minimè est opus. mini-
» mè namque opus est curuari genu. omnia enim deuincti cruris ac femoris vin-
» cula necessariò mouerentur, si quis genu curuaret: neq; fieri posset, quin mu-
» sculi alio atque alio modo figurarentur, comminutáque ossa dimouerentur. In
» primis igitur danda opera est, vt extendatur poples. videtur autem femur in
» eum canalem vtiliter conijci, qui à coxâ ad pedem est.

A tumoribus ad canalem aggressus est, quē euidēter exposuit. mox autem 40
adscribet canalem vel διαμπερῆ, hoc est, qui totum crus excipiat, vel nullo modo subijciendum esse. Glossocomum verò machinamentū diximus rectè fuisse à iunioribus repertum.

» DEtur item fascia lenta iuxta poplitem cum canali, quo modo & infantes
» inuoluuntur in cunis. sic enim, vbi femur in superiorem partem, siue in
» latus vertatur, cum canali alligatum meliùs continebitur. Canalis igitur, vel
» totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi.

1 Quod inquit [cum canali] duobus modis exponitur. nonnulli existimant canalem extrinsecus fasciâ circundandum, itâ, vt hæc sit Hippocratis sententia. Fasciam dare laxam conuenit, quę vtrunque complectatur, & hominis poplitem & canalem, qui ipsum excipit, id est, vt ipse poples nō seorsum, sed vnà cum canali comprehendatur. Alij circumligandum esse poplitem intelligunt, vt crus immobile cum canali contineatur, hoc est, subiecto etiamnum canali. quùm neque vinculum per se possit satis fideliter continere, neque canalis, sed ambo simul.

» ITem maximè videndum est, vt in fracturâ tam femoris, quàm cruris, quan-
10 tum potest, imus calx optimè contineatur. nam, si dependente pede crus re-
» liquum fulciatur, necesse est ossa gibba in priori parte cruris conspici: sin calx
» iusto sublimior collocetur, reliquo crure leniter suspēso, os in priori parte cru-
» ris iusto magis simum necessariò se ostēdet, ídque adeò, si calx hominis natu-
» raliter est grandior. Ad hæc omnia ossa tardiùs conferuent, vbi non figuran-
» tur naturaliter, neque in eodem habitu detinentur. Præterea callus infirmior
» circumdatur.

In superioribus, vbi de cubito mitellâ suspendendo pertractauit, diximus à quibusdam scribi [brachium suspensum] demptâ particulâ [non] à quibusdam eâ adiectâ [brachiū non suspensum] & illos quidem intelligere suspēsum bra-
20 chium, quod non inhæret, neque subiectæ alicui rei insidet: hos verò id, quod fideliter sustinetur. De crure autē, quod fulcitur ἑρματισμοῖς dixit ducto vocabulo à fulcris, quæ dicuntur græcè ἕρματα, quorū meminit poeta in eo carmine.
„ ὑπὸ δ' εἴρυον ἕρματα νηῶν. Sic igitur accipitur vocabulum ἑρματισμοῖς.

FINIS SECVNDI COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni in Hippocratem de fractu-
RIS COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

INteruenïunt hæc,quibus os quidem fractum est,at non excidit,nec alioquin vulnus accessit.

Hactenus simplices fracturas proposuit, in quibus neq; os cute excidit,sic, vt nudum se ostēdat, neq; vllo modo vulnus accessit. Constat autem ossa nec excidere,nec nudari,nisi cutis & superiecti musculi secentur,fieri tamen vlcus potest,etiā si nihil ex comminutis ossibus detegatur. Transit ergo iam atque aggreditur ad fracturas, quibus carnis quoque vulnus accessit, siue id solum sit, siue præter id,os etiam nudetur.

QVibus sine fragmentis ossa simplici modo comminuta,eodē die,vel certè posteriori reposita sunt,atque in suam sedem restituta,nec testæ alicuius expectatio est,quæ ab osse abscedat:aut quibus vulnus quidem est, sed abrupta ossa non excidunt,neque fractura talis est,vt metuendū sit,ne testa quępiam ab osse abscedat. his omnibus aptissima deligandi ratio est, quæ simplici fracturæ accommodatur.

Fracturæ,vbi vulnus quoq; adijcitur, duplicem curationem docet,alteram quatenus aliquid fracti ossis nudatur,vel testa vrget,quæ à contrito osse diducta est:alteram,quùm nihil tale est,sed extra fracturam,quæ rectè cōposita est, vno vulnere solicitamur. Nam, si nudum os cute excidit,quod protinus benè compositum fuerit,& restitutum,mutādum esse superius genus curationis nō censet. Verùm alia requiritur curatio,vbi vulneri adiectâ fracturâ os excedens restitutū est, neque suspicio est, ne aliqua testa à perfracto osse resoluatur: alia, vbi os tegitur cute,sed expectatur testa,quæ resoluta procedēte tempore à naturâ per vulnus expellatur. In priori casu vtitur iuncturâ, quam posuit conuenire,vbi os integrâ cute perrumpitur: in altero variam curationem adscribit, vt mox euidenter ostendet. satiùs enim est ipsum audire.

NOnnulli(atque hi non admodum proficiūt,aut obsunt) vlceribus imponunt aliquod ex purgantibus medicamētis, vt ceratum, quod picem habet,vel quodpiā ex ijs,quæ cruentis vulneribus inijciuntur, vel quoduis aliud, quod componere soleant.Illos autem laudo,qui pannos superdantes vino madefactos,aut lanam succidam, vel eius generis aliquid deuinciūt: vbi verò vlcera pura sunt,& iam glutinantur, tunc lintea complura adhibent,& per ferulas dirigunt. Hæc ratio curandi aliquid confert, neque multum lædit: ossa tamen in suum locum non similiter reponuntur,sed hâc viâ fiunt aliquanto tumidiora, quàm par sit.

Retuli ad eas fracturas, quibus carnis quoque vulnus adijcitur, curationem duplicem ab Hippocrate admoueri:nunc orsus ab eâ,quam primo loco posui, eos primùm reprehendit, qui malè vlceri illi medentur, in quo,quùm fractum os benè compositum est,nihil aliud,quàm ipsum restat,neque vlla suspicio est, ne fragmentum ab osse resoluatur. Quidam(inquit)medici eos,qui sic affecti sunt,inter initia curant,perinde, ac si vlcere solo detinerentur: vbi hoc ad sanitatem

1 nitatem ſpectat,tunc eâ vinciendi ratione vtuntur, quæ ad fracturas pertinet. Caput igitur propoſitorum verborum huiuſmodi eſt.multus autem eſt in eorum curatione narrandâ ,quâ nonnulli vtuntur. eo quod ſingula perſequatur. Equidem ſcripſi eos ità curare, ſicut,ſi citra fracturam vulneri mederentur : at ipſe, quibus etiam medicamentis vterentur, expoſuit, factâ mentione cerati, quod picem accipit, tum medicamentorum, & quæ protinus cruentis vulneribus inijciuntur,& quæ purgandi vim habent,item panni vino madêtis.Rectè autem medicamēta,quæ cruentis vulneribus inijciuntur,ἔναιμα vocat.namque etiam nunc apud medicos id vocabuli eſt vſitatum, quo ea medicamenta
10 nuncupare ſolent,quę vulneribus ſuperdantur, vt primùm illata ſunt, & nondum ex toto ſicca,ſed adhuc cruenta,hoc eſt,cùm cruor(græcè αἷμα dicitur)ex cute ipſâ vulneratâ,ſeu etiam ex carne,in roris ſpeciem deſtillat. purgans verò medicamētum eſt, quod modicè ſiccat (quam rem demonſtratū eſt caput eſſe in vlcerum curatione)ac detergendi facultatem habet, quâ vlcera pura reddit. Huius generis ſunt mixturæ, quæ ex ærugine æris & ſquamâ componuntur, quarum duplex ratio eſt. ſiquidem ærugo ab alijs coquitur, ab alijs adijcitur cruda,quæ crudam accipiunt,virides dicuntur:quæ coctam ruffæ,à colore,qui in vtriſque ſe oſtēdit. Igitur hæc medicamenta purgare vlcera poſſunt,quùm mediocrem habeant detergendi facultatem.huiuſcemodi eſſe,quę ſordem ab
20 vlceribus detrahūt,ſicut contrà,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, carere detergendi facultate indicauimus. variè autem miſcentur ſicuti priora. At,quemadmodum in illis exempli gratiâ,æris æruginem attuli & ſquamam, potui & alia ſimilia eâdem ratione proponere. nūc autem abundè ſit illud indicaſſe, quod ἔναιμα vocata,quibus abeſt detergendi facultas,ſunt, quæ ex bitumine componuntur.Horum exempli gratiâ mentionem faciā,quùm omnia quæ id præſtant, in opere de medicamētis fuerint explanata. Ceratum autem, quod picem habet,inter omnes ferè conuenit, lenire dolorem,& pus mouere. tunc verò cōfert,quùm vlcus iam inflammatione tenetur : alioquin ipſum nemo imponeret,quùm neque detergere ſordem poſſit,neq; vlcus glutinare,aut
30 ad cicatricem perducere. At panni vino madentes ob vinum ipſum repellunt. dantur enim ad continendū ab ijs, qui hoc modo medētur, qui adhibere volunt,vlceris cauſâ eas faſcias,quibus antè iniectis aliæ ſuperdātur. Quæ autem ſcire oporteat eū,qui rectè vlcera curaturus ſit,poſita à nobis ſunt,quo ordine ſingula requirebant,in tertio & quarto libro de ratione curandi, atque etiam abundè in expoſitione libri de vlceribus : quod ad hunc locum pertinet, ſatis eſt hæc retuliſſe. nam de curatione propoſitorum affectuum rurſus tractādum nobis erit,quùm Hippocrates illam exequetur: nunc meminit aliorum medicorum,quos ait,non ſimiliter grauem noxam afferre, atque illos, quorū mentionem facit. Quid igitur eſt, quod errāt? ſiquidem,quùm primum id cogni-
40 tum fuerit,cōſtabit etiam iure ab Hippocrate ſcribi illos non admodum proficere,aut obeſſe,qui vlceri non malè prouident, ſed fracturā initio negligūt, idoneum vinculum, poſteà ſuperdantes, quod proditum eſt ab initio conuenire,quamobrem(inquit)oſſa fiūt tumidiora. Satius igitur eſt per omne tempus curationis comprimi hæc, atque adſtringi, quod præſidij ad non paucos dies initio prætermittūt.afferit enim,vbi iam futurum eſt,vt vlcera glutinentur,tunc,qui ſic medentur,incipere deligare eo modo,quo fracturæ conuenit. Conſtat autem vlcera ſuppurare,deinde purgari,priuſquàm glutinanda ſunt,

quod triduo fieri nequit, aut quatriduo. 1

" QVibus tam cruris, quàm brachij vtraque ossa fuerint cõminuta, breuiora
" etiam fiunt.

Breuitatis Hippocratis proprium est id, quod in proposito sermone desideratur, apertè ex eo, quod subiicitur, indicare. quam rem nunc fecisse perspicuum est. præfatus enim eorum, qui superiori ratione curantur, ossa reddi tumidiora, nõ definiuit, omniúm ne an aliquorum. at nunc ex propositis verbis euidenter colligitur, non omnium, sed eorũ duntaxat, quibus alterum fractum est, quùm partes, quæ iuxta fracturam sunt, minimè ipsum contineant, vt, quæ per omne tempus curationis, nec adstrictæ fuerint, nec coarctatæ. Membrum 10 tamen breuius nõ redditur. quandoquidem alterum os integrum manet, quo naturalis longitudo seruatur. Sed, vbi vtrunque comminuitur, musculi (vt antè exposuimus) contracti, ad superiores partes vitiata quoque ossa contrahunt. quamobrem extendi ea iubet, antequam cõponantur. Sed, quià sine cõuenienti iunctura composita ossa nequeũt contineri, eâ de causâ, donec increscat callus, curiosè deligat. Quam rem qui negligunt, & vlceris curationi insistũt, non solùm tumidum magis quàm naturaliter conueniat, membrum reddunt, sed breuius etiam efficiunt.

" RVrsus alij reperiuntur, qui lintea in eiusmodi casibus à principio proti-
" nus circundantes vtrinque deuinciunt: vlcus verò ipsum relinquunt, & 20
" nudum esse patiuntur: deinde super ipsum imponunt aliquod ex purgantibus
" medicamẽtis: tum pannis ex vino madentibus ac lanâ succidâ medẽtur. Hæc
" quidem curatio aliena est, quâ qui & in his fracturis, & in alijs vtuntur, longè
" aberrare verisimile est. Maximè enim ad rem pertinet nosse, quo pacto inijci
" primò linteum debeat, & quà valentissimè coarctari: item quid conferat, quâ
" potissimùm parte conuenit, quùm fasciæ caput superdare, tum adstringere:
" quídve sequatur incommodi, si aliâ parte, atque opus est, ossa fascia fuerit, nec
" quà maximè expedit, sed hinc vel hinc fuerit arctata. Vtriusque vinculi effectũ
" in superioribus demõstrauimus, cuius testimoniũ est ipsa medicina. Illi enim,
qui sic deligatus fuerit, necesse est vlcus in tumorem assurgere. 30

Eorum nunc meminit, qui summopere lædunt, & quæ ab his admoueantur, planè docet: tum errores ipsorum apertè redarguit, sic, vt meæ expositionis non egeant, qui in ijs, quæ ab ipso afferuntur, laborare non recusent.

" NAm, si carnosa pars, quæ sana est, hinc atque hinc vinciatur, media non
" comprehensa, ea pars, quæ relicta sine vinculo fuerit, maximè turgebit,
" minúsque erit sui coloris. Quo pacto igitur vlcus hæc effugiet?

Hippocrates quamlibet carnosam partem appellat χρῶτα, vt suprà quoque indicauimus. Nunc illud animaduertẽdum est, quòd qui rationalem medicinam profitetur, vbi præsidium idoneum esse comperit, non expectat longum vsum. putant autem, vbi vlcus sine vinculo dimittentes, vtrinque fasciam circumagunt, excitari inflammationem, & vlcus malè affici ex malâ conditione 40 affectus, at non ex eâ, quam adhibent, curatione. cuius primus auctor seipsum falsâ ratione decepit: successores verò vsitatam hanc curationem seruarunt, eò quod mutare non auderent. ex quo magnum malum sequitur. id illis meritò euenit, qui artes vsu, sine ratione pertractant: vna enim ratio est, quâ fretus aliquis, rei naturâ demonstrante mutare tentat, quæ malè fuerant longo vsu receptâ. Quâ ergò ratione motus Hippocrates ipsorũ curationem mutauit? non hercle

1 hercle probabili assumptione, aut alienâ, sed quæ scientiam faceret, ac necessaria esset. Quòd si corporibus benè valentibus, sub eâ vinciēdi ratione materia vtrinq; in medium spacium inter partes deuinctas expressa inflammationem excitat, quî non longè magis id faciet ægrotantibus?

» IGitur necesse est, decoloretur vlcus, & materia ad ipsum exprimatur, tū lachrymet, ac minimè suppuret: ossa verò, & quę abscessura nō esset, abscedāt.

Quæ accidant, vbi malè vlcus deuincitur, hoc loco declarauit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiscuntur. quandoquidem ob hanc vlceris labra in exteriora vertuntur, perinde atq; ea, quę propriè oris labra no-
10 minantur, vbi inflammatione vexentur. Totus autē locus mali coloris non iniuriâ conspicitur, quod & ipsum constat ex immodicâ inflāmatione prouenire. Destillat verò ab vlcere tenuis, & cruda sanies, similiter ac lachrymæ ab oculis inflammatis. inde translatione vsus, dixit lachrymare vlcus, vbi sic afficitur. Præstereà succi, qui inflammationem excitarunt, crudi permanent, dum ea vinculi ratio admouetur. sed & ossa necesse est procedēte tempore vitiari. his enim crudorum succorum abundantiâ madefactis mirum nō est, si qua particula abscedat, vbi qui sic medetur, ab alieno vinculo non desistat. Singula, quæ in vniuerso sermone restant, euidentissima fient, si quis (vt diximus) animum adiungat, tum in memoriâ habeat, quę suprà ostensa sunt. eò enim hæc omnia
20 pertinent, & (quemadmodū ipse Hippocrates admonet) his illa cōfirmantur.

» VLcus item pulsu affligetur, atque igneum erit, tumor item coget cataplasmata superdari. quod incommodum similiter afferunt, qui vtrinque deligant. quùm præter alium pulsum, inutile quoque onus adijciant. Fascias tandem soluunt, vbi vlcus recrudescere conspiciunt, & reliquo tempore sine iunctura medentur, nec secus curant quoq;, si aliud vulnus nacti sint. siquidē hæc euenire minimè censent, eò quòd hinc atq; hinc deligauerint, & nudum vulnus reliquerint, sed aliquod aliud infortuniū causantur. Quòd si hâc deligandi viam, penitus alienam esse, frequētari verò à compluribus, tum maximè ad rem pertinere eam dediscere, apertè non cognouissem, nō tam multa scripsis-
30 sem. Adde, quod hæc testantur, quæ suprà exposita sunt, maximè ne, an minimè adstringendum sit, rectè fuisse tradita. Oportet autem (vt summatim dicam) vbi nullum expectatur os, quod recessurum sit, similiter curare, atque vbi fractura est sine vlcere. extendenda enim æquè ossa sunt, ac dirigenda, & eodem modo vinciēda. Ad hæc vlcus cerato, quod picem habeat, inungendum, tenuíve panno duplici contegendum, proximæque partes albo cerato illinendæ. fasciæ verò, cæteráque scindenda paulo latiora, quàm si vlcus non esset, & quâ parte primùm dantur, latiora multo danda, quàm vlcus. quùm, quæ angustiora sunt, instar zonæ ipsum cingant, quod minimè expedit. primus enim circuitus totum vlcus complecti debet.

40 Indicauit paulo suprà sub hâc vinciendi ratione, tumorem exprimi ad ipsa vlcera. tumorem verò οἶδος nuncupat, sic, vt sermo talis sit. Sanguis, qui sub alienâ vinciendi ratione vtrinque ad ipsum vlcus exprimitur, tumorem facit præter naturam, huncq; & οἶδος, & οἴδημα solitus est appellare. Tumori autem, quùm pulsus accedit, atque ardor, inflammationem perficit, quæ propriè φλεγμονὴ superiùs appellata est, quod vocabulū non sic accipiebatur apud veteres, eo siquidem notabant omnem ardorem, quemadmodum sæpenumerò declarauimus: ab Erasistrati verò sæculo consueuit vsurpari ad illos tumores signi-

ficandos,quibus nō modò ardor accedit, ſed renixus etiam & pulſus,neceſſarióq; rubent. ruborē efficit ingens ardor:renixus & pulſus à multitudine oritur. Poterat Hippocrates igneum vlcus dicere πυρετώδεις, quaſi febricitans: dixit autem πυρώδεις, ſumpto vocabulo ab igne,quem græci πῦρ vocant,quo ardorem(vt mea fert opinio)nobis reduceret in memoriam. quoniàm & febris, quæ πυρετὸς græcê nuncupatur, ab eodem vocabulo ducitur. quùm nihil aliud ſit febris natura,quàm igneus calor.

FEratur item faſcia præter vlcus ad partes etiam,quę ſuprà ſunt,atque infrà.

Veteres quùm ſuperiorem atque inferiorem partem ſignificare volunt, raròἔνθεν καὶ ἔνθεν ſcribūt. his enim vocabulis plærūq; exprimunt partes vtrinq; à lateribus ſitas: Hippocrates tamen hîc antiquā exponendi figurā vſurpauit.

ERgo caput faſciæ inijciatur è regione vlceris, & laxiùs paulo attrahatur, quàm ſi fractura eſſet citra vlcus.circumagatur autem eo modo,quo ſuprà poſitum eſt:ſintq́; faſciæ molliores ſemper, quàm ſi integrâ cute os eſſet abruptum,neque pauciores,quàm priùs diximus,ſed aliquanto plures.homini verò,quùm inuolutus fuerit,videantur aptiſſimè inhærentes, non tamen adſtrictæ,afferátque ſuper plagam maximè inhærere. tum eodem tempore,quo ſuprà indicauimus,ipſas & benè inſidētes,& laxiores ſentiat.deinde tertio quoque die ſoluantur,& rurſus alligentur. In cæteris ſimiliter agendum, vt in ſuperioribus: hîc tantùm latiùs, q̄ ibi coarctentur. Quòd ſi ſiát,quę rationi conſentanea ſunt,locus in quo plaga eſt,& reliqua etiam ſub vinculo comprehenſa,ſemper graciliora ſe oſtendent. iam verò & pus ocyùs orietur, quàm ſi alia curatio admoueatur.Carūculæ præterea,quæ in vlcere nigreſcunt,& emoriūtur,celeriùs ſub curatione hâc reſoluētur,& recedent,quàm ſub aliâ,atq; vlcus celeriùs cicatricem recipiet,ſi hâc viâ,quàm ſi alio modo curetur.Cuncta hæc propterea fient,quòd & locus exulceratus:& quæ iuxtà ſunt,extenuentur.

Ἶξιν ſemper intelligit Hippocrates[è regione] modò in longitudinem corporis,modò in latitudinem.veluti nunc,quùm voluit primæ faſciæ caput dari ſuper dextram,vel ſiniſtrā vlceris partem, dein ſuper ipſum vlcus inuolui, ſic, vt vniuerſum complectatur,neque vllam partem nudam relinquat.

REliqua curatio eſſe debet, perinde ac ſi oſſa citra plagam perfringantur, niſi ꝙ ferulæ non ſunt imponendę.quamobrem pluribus faſcijs hîc opus eſt,quàm alibi,quùm & minùs adſtringendū ſit,& ferulę tardiùs circūdandę.

Interdicit, ne ferulæ imponantur, vbi fracto oſſi vulnus acceſſit,veritus ne comprimant,atque ob eam rem præcipit, ne arctiùs ſuper has faſciæ deligentur,ſed vtrâque de cauſâ plures imponantur. Memēto autem, ipſum imperaſſe, vt plures inijcerentur, propterea,quod & minùs coarctantur,& ad ferulas tardiùs venitur.

TAmen,ſi ferulæ ſuperaccommodentur,è regione vlceris minimè circumponantur,detûrque opera,vt laxiores ſint, ne vehementer adſtrictæ premant,quā rem in ſuperioribus quoque propoſuimus. Tenuiori autē cibo diutiùs contenti ſint,quibus à principio carnis quoque vulnus acceſſit,vel oſſa cute exciderunt, &(vt vnâ complexione complectar) grauiſſimę fracturę rationem victus tenuiorem amant,& diuturniorem.

E'regione nunc intelligit in longitudinem,in hanc ſiquidem ferulę imponuntur.Suprà loquutus eſt,vt,qui ferulas ſummouebat:nunc,vt is,qui nonnūquam ipſas accipit.Inquit[Tamen,ſi ferulę ſuperaccōmodentur] Quid ipſe in eiuſmodi

1 eiusmodi casibus facere consueuerit,& in ipso crure etiam,non est,quod contendam,quùm rem minimè definiuerit. Exponam tamen id,quod facio.in illis fracturis,quibus in longitudinem membri, carnis quoq; vulnus accedit, ferulas vtrinque à lateribus vulneris adhibeo:sed si hoc transuersum fuerit, non patitur ferulas superdari,præsertim,vbi grandius sit.

» Eandem verò curationem requirunt vlcera,quæ non à principio fract uræ, » sed, vel ob lintea nimium arctata, vel ob impositas ferulas, aliáve de cau- » sâ, sub curatione posteà oriuntur. Cognoscitur autem, vbi vlcus subest ex do » lore, & pulsu, item ex tumore, qui tunc extremis partibus indurescit, & si di-
10 gito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur. Igitur, si quid tale suspe- » ctum sit, soluere oportet:atque vbi,vel ea pars,cui superdantur illæ fasciæ,quę » primæ inijciuntur,vel altera,quæ deuincta fuerit,pruriat,in vicem alterius ce- » rati inungenda est eo,quod picem habeat.

De vlceribus nunc agit,quæ procedente tempore fracto ossi ob circumpositas ferulas superueniũt.Docet ergò,quibus de causis fiant, quibúsq; indicijs cognoscantur,vbi iam orta sunt: post hæc præcipit,ne per consuetum tempus alligatas esse fascias sinamus, sed celeriùs subtrahentes, idoneam curationem quam ipse euidenter exposuit,admoueamus.

» AT si nihil eiusmodi sit,sed ipsum vlcus irritatum,nigrum valdè,aut sor-
20 didum reperiatur: tum caro purulẽta,futurúmque etiam sit, vt nerui ex- » cidant,hos non conuenit ex toto nudare, neque suppurata hæc timere, sed in » cæteris eadem ratione mederi,atque vbi initio vulnus adiectum est.

Nudare dixit ἀπαψύχειν, hoc est,vinculum detrahere fracturæ idoneum, vt vlcus nutriatur.non enim vult nullâ re impositâ, nudum prorsus ipsum relinqui,sed adijciens [non conuenit ex toto nudare] mediam curationem indicat. esset autem media huiusmodi quępiam,si in vulnere aliquod ex propositis signis apparet,imperat,vt quàm primùm soluatur iunctura fractis ossibus accõmodata,& vno atque altero die curatio,quã vlcera postulant,adhibeatur,mẽbrúmque rursus deligetur,quemadmodum subiecta verba demonstrant.

30 TAntum fasciæ laxæ admodum ordiantur à tumore,qui in extremitatibus » est,deinde semper sursum versus circumagantur, neque vllo modo coar- » ctentur:insideant item vlceri commodissimè,alibi verò laxiùs vinciantur.sint » autem hæc prima lintea munda, non augusta, & eorum, quæ circumdari so- » lent, vbi ferulæ imponũtur, vel numerũ æquent, vel non multo pauciora sint.

Imperat hoc loci,vt vinculum orsum à tumore, qui in extremis membris assurgit,inde ità feratur,vt nihil nudum relinquat,donec ad ipsam fracturam, quâ parte exulceratio est, porrigatur. ità, vt in vnum committatur vinculum, quod tumorem curat,& quod fracturam deuincit:vnáque fit vtriusque intentio,quæ paucis circuitibus absoluatur.Iubet autem fasciam commodissimè vl-
40 ceri insidere,hoc est laxam esse eatenus,vt nullo modo adstringatur:super cęteras verò partes, atq; adeò iuxta fracturam magis edicit, vt minimè coarctetur. perpetuum enim esse voluit arctiùs eam partem vinciri, vnde sanguis exprimi debet. monet autem, vt in extremitatibus, quæ tumidæ sunt, fascia laxiùs alligetur,ad id consilium dirigẽs,vt vinculum in vnum committatur. At non propterea vniuersam illi curationem committit.non enim id est,quod in hoc casu remedio sit fractis partibus, vbi nigræ sunt, atque emoriuntur: sed tumori,de quo ad verbum scripsit.[Tumor extremis partibus indurescit, & si

digito presseris, exprimitur, ac rursus citò reuertitur.] Hæc tumoribus superueniunt. iure igitur non æquè eos negligit, atque vbi molles sunt, nec ad eosdem dirigit præcipuum totius curationis consilium.

» VLceri abundè est pannum inducere albo cerato inunctum. nam siue caro, » siue neruus nigrescat, procidet: his enim acria superdare non expedit, sed » mitia, non secus atque adustis. Insuper tertio quoque die soluere conuenit, ac » rursus deuincire: tum ferulas vitare, & magis quàm antè conquiescere, atque » abstinere. Scire etiam oportet, vbi futurum sit, vt vel caro, vel neruus excidat, » hâc ratione vitium minùs serpere, & celeriùs multo excidere, ac proximas par- » tes fieri longè graciliores, quàm si vlcus linteis resolutis, quopiam ex medica- » mentis purgantibus nutriatur. Iam verò, vbi excidat, quod purulentum est, » citiùs caro increscet, & cicatrix maturiùs inducetur hoc pacto, quàm si alio » succurramus. Hæc omnia igitur eò pertinent, vt sciamus rectè, & cum mode- » ratione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus, reliqua victus ratio, & fa- » scia quàm aptissima.

Declarauit ipse adustorum exemplo, cur acriũ medicamentorum vsus eiusmodi vulneribus noceat. siquidem orta sunt ex calidorum atque acrium succorum mixturâ. Cum quo simul etiam ostenditur, albo cerato acrius esse id, quod picem habet. pix enim eo est acrior cerâ, quo calidior.

» AT si quis deceptus recenti vulnere nullo modo existimans fore, vt os re- » cedat, quod recessurum sit, eam vinciendi rationem adhibeat, quam sim- » plices fracturæ postulant, eiusmodi medicinam nõ debet pertimescere. quan- » doquidem nullum ingens malum apportabit, dum possit modò rectè, & citra » noxam manu deuincire.

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fracturæ idoneum, quamuis recessuri ossis indicia se ostendant. quænam illa sint, proximis verbis addisces.

» DEnunciat autem futurũ esse, vt sub curatione hâc ossa recedant, pus, quod » ex vlcere ampliùs profluit, & videtur ad exitum festinare.

Vbi copiosiùs, quàm pro vlceris modo, pus feratur, verendum est, ne subiectum os vitiatum sit: sed, si præter id videtur ad exitum festinare, quod ὀργῶν dixit, hoc est, si festinanter à vitiatâ parte expellatur, iam certa res est. At vndè cognoscemus membrum festinare ad expellendum? Primùm ex oris plagę, quę inter se nõ committuntur, sed dehiscunt, & in interiora vertuntur: deinde ex hominis sensu, qui exiguum quendam motum sentire sibi in altioribus partibus videtur, vbi cæteras non sensu, non animo aduertẽs, hanc vnam obseruet, cui hæc superueniunt.

» REsoluere igitur ac deligare frequentiùs oportet ob humoris abundãtiam. » cùm alioquin febres excitẽtur, & vlcus, cum his, quæ proxima sunt, si ni- » mium vinculis coarctentur, emacrescant.

Humoris abundantiam (vt solitus est) appellat πλῆθος, seu tenui habitu sit, seu crasso, quale nunc est pus, quod, quãdo pars quæpiam ab osse recessura est, dixit copiosiùs euadere.

» ERgo, vbi expectatio est tenuium partium, quæ ab osse recedãt, haud mul- » tum expedit variare: fascia tantùm laxior circumligetur, ne pus retineatur, » sed exitum facilè habeat, &, dum os recedat, sæpiùs soluatur, ac deligetur: fe- » rulæque omni modo vitentur.

1 In quibusdam exemplis simpliciter legitur [variare] non adiectâ particulâ [multum.] sed verisimilius fit illam adijci debere. nam, quùm ratio fracturæ alligandæ tribus modis varia sit, mutetúrque, non diceret simpliciter [haud expedit variare] quandoquidem additâ etiam particulâ [multum] dicet aliquis Hippocratem falsa prædicasse, propterea quòd imperet nunc, vt fascia laxior inuoluatur, vt sæpiùs resoluatur, ac deligetur, vt ferulæ non imponantur, & quarto (id quod vbique ab ipso præcipitur) vt fasciarum numerus augeatur, vbi vel laxiùs deligantur, vel ferulæ omittuntur. sed, quod seruatur, est modus ille vinciendi, qui pertinet ad fracturas, cuius habitâ ratione dixit in cu-
10 ratione [haud multum expedit variare.] Fascijs enim vtendum, quę primò inijciuntur, quarum vna à vitiatâ parte orsa, vbi ter fuerit super ipsam voluta, desinat in superiori parte, eóque modo feratur, quo antè proposuit, altera item, quæ super priorem fertur, ab eâdem parte incipiat, tum deorsum ducta ad superiora reuertatur, minúsque arctetur: Panni quoque extrinsecus inducendi ad eundem modum, quo in prioribus declarauit, & super hos fasciæ dandę, quæ omnia docuit, vbi vinculum fracturæ idoneum indicauit. At, si suspicio est, ne grandior ossis testa recedat, non ampliùs ad quem modum fracturæ postulant, deuincit, vt proximis verbis subijciet. Iure igitur hîc scripsit [haud multum expedit variare.] Quòd si detractâ particulâ [multum] legamus, au-
20 diemus ipsum asserentem, non mutandam esse rationem deligandi, quæ ad fracturas posita est. nihil enim mouet, quùm similiter atque in eâ fascijs illis vtatur, quæ primò inijciuntur, & deligare incipiat, ac primò circumagat, posteáque adducat, item pânos æquè inijciat, & alliget, quod nihil aliud est, quàm eandem rationem seruare.

" AT quibus grandius fragmentum expectas ab osse recessurum, siue initio præsenseris, siue posteà cognoueris, non ampliùs eâdem medicinâ opus est. sed quod ad intendendum membrum, ac dirigendum pertinet, idem fieri debet: panni verò duplices sint, non angustiores, quàm vt dodrantis dimidium ęquent (quâ in re contemplari quoque vulnus cuiusmodi sit, oportet)
30 tum, quod ad longitudinem, paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur, multò autem longiores, quàm vt semel, tótque numero sint, quot res postulat. Tincti autem in vino nigro austero primũ medij superdentur, perinde ac fasciæ, quæ à medijs orsæ in vtramque partem attrahũtur: post hæc ad figuram asciæ dextrum caput ad sinisteriorem partem, sinistrum ad dexteriorem procedat.

In libro de officinâ medici, de circuitu fasciæ inquit [simplex orbicularis ascia.] Est ascia breuis ille circuitus, qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen est obliquus, definitq; ad similitudinem asciæ, quâ fabri vtũtur. namque à rectâ lineâ paulum recedens curuatur, vnde nomen asciæ tra-
40 xit. In hanc igitur figuram præcipit, vt panni super fractum membrum imponantur: eorúmque capita ducantur, non secus atque, vbi fasciæ à medijs orsæ vinciuntur, hoc est, vt panni super membrum medij primùm dentur, deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, sed paululum inclinati sic, vt à contrariâ parte, atque inceperint, ad X literæ similitudinem inter se committantur. quod non fieret, si circumagerentur in orbem. Nam, quæ ità procedunt, planè inter se coëunt. Pannorum longitudinem indicauit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum mem-

brum complectantur, multò autem longiores, quàm vt semel]. præcipit enim 1
membrum ab his sæpiùs excipi, sic, vt singuli semel ipsum amplectantur. At
non continerent firmiter, si quâ parte committuntur, eâdem finirentur, neque
vltrà procederent, aliámque membri particulā complecterentur. Ferè autē totius membri dimidium secundò pannis inuoluendum esse intelligit, quùm inquit [paulo breuiores, quàm vt bis fractum membrum complectantur: multo autem longiores, quàm vt semel] quod sanè continget, vbi hi dimidiū membri ambitum amplexi desinant. Quare si panni pedalis vtputa longitudinis totum membrum semel inuoluant, duplo longiores esse conueniet ad hoc, vt bis præstare idem possint: sed, si secundò vltra dimidium nō ferantur, eo lon- 10
giores sint, quàm vt semel totum membrum excipiant, quo breuiores sunt, quàm vt idem bis efficiant. erunt autem sic sesquipedales. Diligenter igitur contemplari membri crassitudinem oportet, & de ipsâ pannorum longitudinem coniectare, eósque tantos admouere, vt primo circuitu totum, secundo dimidium duntaxat, complectantur. Vbi minùs tuæ coniecturæ confidas, si eos super integrum membrum inducas, ad vnguem longitudinem reperies. Dubium autem non est, quin panni ità cohærere inter se debeant, vt nullum inter ipsos inane spacium relinquatur. Hos docet ex vino madefieri, quod colore nigrum sit, gustu austerum, habitu verò, quale illiusmodi vinum est, plenum videlicet. nam ex cunctis vini generibus ad hæc vitia, id optimum est, 20
quod nigrum & austerum est. communis enim illi gratia est, ob quam in vlcerum vinculis ingeritur, præterquam, quod minùs mordet, quàm aliud vinum ex adstringentibus, quod permagni in eiusmodi curatione refert. ostensum enim est sub dolore inflammationem se concipere. quare potius est, quod modicè, quàm quod vehementer austerū est. quandoquidē hoc dolorem mouet, quùm carnem vltra debitum cogat, comprimátque. Quamobrem, nec id vtiliter adhibetur, quod tenuium partium, quale albū est, aut flauum, aut ruffum. quùm ad altiores partes exulceratę carnis penetret, doloríq; sit, eam comprimens, atque adstringens: at plenum, cuiusmodi nigrum est, ad carnem altiùs non descendit, sed illam refrigerando & contrahendo, qualitatem dun- 30
taxat impertit. repellit itaque succos, qui iam recepti sunt, & eos, qui influunt, coërcet. Ratio igitur eligi vinum hortatur, quod nigrum sit & austerum. quâobrem, vbi velis etiam experimento comprobare, periculum faciens eius facultatis in maximis grauissimísque vulneribus, verum dixisse me cognosces. Dictum autem est etiam in superioribus, oportere vlcus ex eo continēter madere. quandoquidem, vbi superiniecta lintea paulatim siccentur, atque incalescant, vlcus inflammari necesse est, potissimùm æstate. Quo tempore, quùm pontifices Pergami apud nos semper gladiatores darent, eos, qui grauissimè vulnerati fuerant, curaui, multiplicem pannum vulneribus inducēs, istiusmodi vino madentem: extrinsecus verò superimponens spongiam mollem: de- 40
inde totum ferè diem noctémque perfundens. Vulnerato autem membro pellem subieci leniter à pedibus sinuatam, per quam procederet infusum vinum, & quasi per canalem efflueret, atque inani pelui receptum, regestúmque rursus infunderetur. Extra alios vsus, quos vinum hoc præstat, ferè nullum odorem mouet, id, quod inter cætera commodissimum est. cùm ex alijs quod odoratum est, maximè caput tentet. nigrum & austerum, neque etiam eo nomine officit, sed si vllum excitat odorem, ille exiguus est, cùm naturâ frigi-

dum

dum sit. Ostendimus autem in libro de simplicium medicamentorum facultate, vinum austerum naturâ frigidũ esse ac terrestre. Tale igitur, quùm ex misturâ constet frigidâ terrestríque, calidos vapores ad superiora minimè transmittit. At, quùm plærisque eorum, qui icti sunt, huius presidij vtendi copia nõ sit, quo nos ad gladiatores vsi sumus, diximus inter initia protinus horum commentariorum inungendum esse liquidum ceratum, quo simplices fracturæ illinuntur, quod vino longè imbecillius est, satis tamen efficere potest id, quod res exigit.

IMponantur autem hi super ipsum vlcus, & hinc atque hinc, neque vllo modo adstringantur, sed eatenus insidant, vt vlcus fulciant.

Nùnc rursus, quùm (hinc atque hinc) ἔνθεν καὶ ἔνθεν dixit, vt longitudinem membri, non vt latitudinem indicet. seruat autem commune præceptum, vt vincula non parùm super integram partem ferantur, vbi ingens vitium est, vt cum maximè.

AD vlcera verò admoueatur ceratum, quod picem habeat, vel aliquod ex ijs medicamentis, quæ cruẽtis vulneribus inijciuntur, vel aliud ex ijs, quę idonea sunt, quæ perfundantur.

Summa curationis in perfusione sita est primis diebus, quibus & exprimere ab vlceratâ parte conuenit, quidquid humoris in eâ iam contractum fuerit, & id prohibere, quod â superiori parte concurrit. A tertio die ceratũ, quod picem accipit, expeditius est, quo maturãtur, quę in vlcere collecta sunt. At Hippocrates cerato initio, cum vini proprietate vtitur, quòd vlceratas partes attingi nolit à vino puro, sed medium aliquid interijci, ne qua illis iniuria propter adstringentem vini facultatem accedat. non enim medetur vulneribus ensis ictu simpliciter illatis, sed quibus iuxtà omnis caro plus minúsve quodammodo necesse est, atteratur. siquidem sub quo ictu frangitur os, caro etiã atteritur. Meritò igitur super ipsa vlcera imponi quoque voluit aliquod medicamẽtum ex ijs, quę statim cruentis vulneribus inijciuntur, vt attrita curet, ac mitiora efficiat. præcipit autem, vt idonea legantur, quę id, quod extrinsecus infunditur, admittant. idoneum autem hoc loco ζωφόροις dixit.

SI æstas fuerit, panni subinde vino madefiãt: superdetur hyeme multa lana succida vino atque oleo resperſa.

Quia vitia hæc, vbi vehementer frigefiunt, interdum neruorum distentione periclitantur, & vinum tum habitu, tum naturâ frigidũ infunditur, propterea veritus, ne quid hyeme grauius accidat, quùm frigidæ medicinæ temporis quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adiectum sit, imperátque, vt ea succida sit, quo per œsypum aliquid calefaciat, & modicè refrigeret.

SVbijciatúrque pellis sic figurata, vt humor per ipsam facilè descendat: & quod effunditur, recipiatur.

Pellem ἰξάλην vocauit. quo nomine caprinã ne tantùm significetur, an alia quęuis, quęrere in arte hâc superuacuum est, quùm non verborum expositio, sed vitiorum curatio proposita sit, in quâ nosse id sufficit, quod subijcere pellem oportet raram non densam, per quam feratur quasi per canalem, non modò id, quo perfunditur membrum, sed etiam sanies, quæ abluitur: eámque à pedibus, vt suprà posuimus, figurare.

» MEminisse etiam debemus exulcerari eiusmodi partes, si diu in eodẽ ha- 1
» bitu perseuerent, & ægerrimè ad sanitatem posteà perduci.

Quæ cingunt os sacrum (quod & latum appellant) calefacta, atque exesa in torporem incidunt, & vltra cutem exulcerantur, eáque exulceratio difficulter curatur, quùm sub cute sint cartilaginosę ossium extremitates, quæ nudatæ cicatricem vix recipiunt.

» IN ijs, qui aliquo ex superioribus modis, vel ex ijs, qui posteà subijcietur, sub
» vinculis nequeunt ad sanitatem perduci, eò potissimùm incumbendum est,
» vt pars comminuta rectè contineatur, atque è regione corporis, eâ obseruatio-
» ne, vt ad superiora magis spectet, quàm ad inferiora. 10

Præcipit, vt crus omnino è regione corporis collocetur, sed extremâ parte paulo sublimiùs. De ijs enim superiùs iam posui ex humiliori habitu ad crus plurimum materiæ concurrere, ex sublimiori dolorem excitari. Hâc igitur de causâ vbique cauendus est humilior membri habitus, superior verò hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

» QVod si benè expediteq; rem agere quis velit, necesse est machinationi-
» bus vtatur, vt fracti ossis intentio iusta sit, ac minimè violenta. præcipuè
» autem ad crura machinationibus opus est. Quidam sanè reperiũtur, qui quo-
» ties crus abruptum est, & alligatum, extremũ pedem ad lectum deuinciũt, aut
» ad aliud lignum, quod iuxta lectũ defigunt. Hi ergò omnia mala efficiunt, nec 20
» quicquam boni. eo ꝙ nihil ad extendendũ conferat vinculum pedis. quoniàm
» nihilominus reliquum corpus ad pedes fertur, atque eâ de causâ non ampliùs
» extẽditur: neque etiam ad continendum è regione aliquid cõducat, sed potiùs
» peruertat. reliquo enim corpore in hanc, vel illam partem conuerso, vinculum
» non prohibebit, quo minùs pes, atque ossa quibus cõtinetur, reliquum corpus
» sequantur. quod si nullo modo vinciatur, minùs vtiq; peruertetur. minùs enim
» relinquetur, vbi reliquum corpus moueatur.

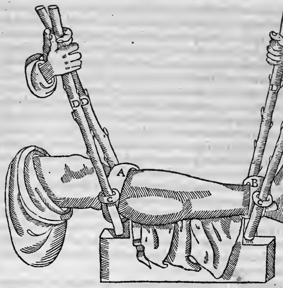
Intentione, quæ per organa adhibetur, quam in his latiùs, & iam exposuit, & nunc exponit, æquè totum membrum extendi, neque vllam sini particulam peruerti, superiùs ostendimus. Quę verò scribit de ijs, qui pedem vinciũt, pla- 30
na sunt, pergamus ergò iam ad sermonem de orbibus.

» SI quis è corio Ægyptio binos orbes suat, qualibus vtuntur, qui diu in ma-
» gnis compedibus detinentur, sintq; orbes hi vndique tunicis inuoluti, al-
» tioribus quidem à fracturâ, ab articulo humilioribus, tumidi prætereà, & mol-
» les, accommodentur autem vnus quidem super talos, infra genu alter, à lateri-
» bus verò vtrinq; habeât ex simplici vel duplici loro exiguos quasi sinus, alios
» vtrinq; à talis, alios à genu, sinusq; superioris orbis, è regione illis respõdeant,
» qui in inferiori: Deinde cornea bacula eiusdem magnitudinis prehẽdat, scili-
» cet digiti crassitudine, & eâ longitudine, vt quùm flectũtur, diducere ossa pos-
» sint, sic, vt non inhæreant. 40

A Orbis infra genu.
B Orbis super talos.
C Sinus vtrinque.
D Cornea bacula.

Sermo

1

20

Sermo de orbibus,quos Hippocrates excogitauit,mihi ità clarus videtur,vt meâ explanatione minimè opus ſit.Sed quoniàm nonnulli ſępiùs dixerũt ne-ſcire ſe,quomodo ſe habeant,quæ ab Hippocrate tradũtur, incertum eſt quid agam.ijs enim,qui negarunt intelligere ſe Hippocratem, orbes ipſos mõſtra-ui,ac librum legens,ſermonem planum feci,ſingula eius verba accommodans ad eam orbis partem,quã monſtrabam,de quâ ipſe tractauerat.In libro autem non licet orbes demonſtrare,ſic,vt neſciam,quâ viâ hanc orationem aperiam. ſi quis enim Hippocratis verba,quæ plana ſunt,comprehendere nequeat, nec
30 mea etiam comprehendet.Ea igitur ſæpiùs legat,ac diligenter conſideret.certum enim ſcio,eum,qui hoc ſæpiùs fecerit,ſi antè nõ intellexit, omnino intellecturum.equidem quicquid lucis addere potero, non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere,quales ſunt pilæ,quibus pueri ludunt.illæ enim verè orbes ſunt, ſed quos Hippocrates parari iubet à compedibus (vt ipſe retulit)non abhorrent, quorum afferre ſimilitudinem licet. eos enim concipito anguibus ſimiles vel farcimini. ergo,quemadmodum coqui inteſtinorum ſinus ſimilagine infercientes,vel carne conciſâ,vel alio eius generis quopiam, farcimen parant.ſic tu quoq; corium ſuito; quod inane inteſtinũ repręſentet, & molli aliquâ re impleto.Pręcipit autẽ,vt corium ſit Ægyptium,id eſt,vali-
40 dum & molle.quòd ſi in Italiâ,vel Thraciâ, aut vbiuis gẽtium eiuſmodi coriũ habeas,Ægyptium ne quærito.Sit autẽ aſſutum corium ità longum, vt cõpedum modo talos complecti in orbẽ poſſit. Alter prætereà orbis ad regionem, quæ ſub genu eſt,ſimiliter detur.his enim binis opus eſt ad ſingula membra, quæ curantur.quorum item multa paria diſparis magnitudinis habeantur, vt prout vnicuiq; conueniũt,huic quidẽ maiores:illi verò minores inijciãtur.hæ autem tunicę,quas σφαίρας,id eſt,orbes vocauit,ex toto eſſe in orbem nõ debẽt, neque paris latitudinis,aut altitudinis,ſed quà cuti hærent paulatim pateſcen-

tes quodammodo:qua verò attolluntur,rotundæ,neque etiam exquisitæ tales, sed ab interiori parte magis in altitudinē attollantur,inde in orbis speciem desidant,dum ad cutem perueniant à parte exteriori.ea pars,quæ desidit,in inferiori orbe ad pedem propiùs accedat,in superiori ad genu. Orbibus igitur(vt dictum est)constitutis,quędā appendices innectantur,quas in vtroq; vult duas esse,binas in inferiori orbe,quarum sinus sursum spectēt ad genu, binas in superiori, quarum sinus contrà deorsum conuertantur. hæ autem à lateribus assuantur ab eâ nimirum parte,quę maximè attollitur,hinc vna,atque inde altera.in quas conijci vult quatuor bacula extrema, quæ,vbi coniecta fuerint, eodem penè momento paulatim curuentur, vt,dum ad naturalem rectum habitum redeunt,orbes compellant, superiorem ad summum mēbrum,inferiorem ad imum.hoc enim facto fracturæ partes in diuersa extentæ rectè componuntur,seruantúrque. Imperat autem,vt ob firmitatē ligni bacula è corno accipiātur,constátque ad hunc vsum ex eo vtiliùs adhiberi. Glossocomum verò machinamentum membris in contrarias partes diducēdis aptissimum esse, in superiori commentario indicaui,vbi exequutus sum eius structuram.

» MAgnâ curâ, ne imæ fustium partes cuti insidant, sed extremis orbibus.
» Parentur autem baculorum paria tria,vel plura: sintq; alia alijs aliquan-
» to longiora breuioráve,vt,vbi magis extēdere volumus,commodè possimus:
» demittantúrque hinc atque hinc à talis.

Insidere dixit ἐγκέλσθαι,quasi inhærere significās. edicit enim,ne bacula,quę ad orbes data ipsos, alterum ad superiora,alterum ad inferiora compellūt,cutem tangant,sed,sublimiora ipsis orbium finibus inhæreant. Cornea verò accipi iussit ob firmitatē,vt,quùm induntur,vehementer inflexa rursus dirigantur,& ad pristinum habitum reducantur.neque dubiū est,& sursum, & deorsum orbes per hæc eatenus cōpelli,quatenus extenta in longitudinē procedēt.

» HÆc,si rectè parentur,iustè intendent,tum pariter è regione,nec fractura
» aliquod tormentum sentiet.nam,si quid exprimatur, partim ad pedem,
» partim ad femur trāsmittetur. Commodiùs autem bacula collocantur à talis
» hinc atque hinc, ne situm cruris impediant, & vt fractura benè oculis subij-
» ciatur & facilè curetur.

Δικαίως,id est,iustè dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως,id est,æqualiter.sed idē significare videbitur ὁμαλῶς,id est,equaliter, & ἴσως,id est,pariter,quod proximè subijcitur. Verùm ἴσως in partibus vnius rei accipitur,sed ὁμαλῶς minimùm in duabus rebus. Nunc autē,quod inquit[iustè intendet]intelligendum est de intentione,quæ per duos orbes in cōtrarias partes adhibetur,& de corneis baculis in eos demissis.quod verò subdit[pariter]de eâ intentione,quam singula præstant,puta orbis,qui à talis est,si per se æstimetur, dein is, qui iuxta genu, post hæc ea pars,quæ à dextro baculo,dein,quæ à sinistro.

» NIhil autem prohibet,si quis velit,vel duo bacula superiora inter se iūge-
» re.vel aliquid etiam superinijcere,sic tamē, vt,quod superinijcitur,à fra-
» cturâ attollatur.Si orbes igitur leues,firmi,molles,ac noui suātur,& bacula re-
» ctè extendantur(vt iam proposuimus)machinatio maximè idonea est: sed,si
» quid horum nō rectè habeat,oberit magis,quàm proficiet. Perpetuum autem
» est,alias etiam machinationes,vel rectè, vel nullo modo adhibendas esse. tur-
» pe enim est,& ab artificio plurimum abhorret,machinationibus vtentem ipsâ
» machinatione destitui.

Quatuor

Quatuor erãt bacula,ab vtrâque parte cruris duo,vnũ superius,alterũ inferius.duo(inquit)quæ à superiori parte sunt,alligari inter se possunt,vt maneãt recta,ne, dũ magnâ vi curuantur inter se aduersa,ad proxima loca cõuertãtur.

» PLærique tamen medicorum,fracturę,seu integra cutis sit,seu vulnus etiam » accesserit,primis diebus lanâ succidâ medentur, neque id videtur ab arte » alienum.Quicunque sanè recentioribus fracturis protinus, vbi lintea nõ sunt, » coguntur lanam imponere, maximè veniâ digni sunt. siquidem linteis exce» ptis nihil est,quod multò commodiùs,quàm lana super vitia hæc alligetur. ea » verò copiosè danda est,tum benè carpta,non aspera.pauca enim & mala, pa» rùm quoque proficit.Sed,qui vno die,aut altero viciẽdam lanam cẽsent: ter» tio autem,& quarto lintea inijcientes, tunc maximè adstringũt, atque exten» dunt,medicinalis artis sunt ignari,atq; admodum imprudentes.In vniuersum » enim omnia vulnera tertio & quarto die minimè vexanda sunt,omnisq; ope» ra specilli fugienda est his diebus,& quibuscunque alijs vulnera recrudescũt. » In summa enim vulnera plæraque tertio aut quarto die recrudescũt, tum quæ » inflammatione, tum quæ sordibus grauiter excipiũtur, aut febrem inferunt. » quo præcepto nullum aliud tradi potest vtilius. Nam quæ sunt in medẽdi arte » grauissima, quibus id non sit commune? non enim pertinet ad vlcera tantùm, » sed ad alios quoque morbos complures.

Propositum auctoris est prauam emẽdare consuetudinem medicorum,qui satiùs existimabant, non protinus à principio fractum membrum extendere, sed primùm duobus aut tribus diebus lenientes,tertio aut quarto die à principio vim adhibere.Hippocrates verò curandi rationẽ docet huic maximè cõtrariam,nempè initio membrũ extendẽdum esse, tertio & quarto die leniẽdũ. Quod si,quę hîc scribũtur,singula cõsideres,plana erũt. apertè enim loquitur.

» NIsi si quis dicat,alios quoq; morbos esse vlcera, quod quodammodo ve» risimile est.

Verisimile dixit ἐπιεικῶς,quasi probabile.id autẽ propterea posuit,quia nonnulla à ratione prorsus abhorrent.Quo igitur argumẽto mouebitur,qui alios morbos vlcera esse affirmet? Morbi sanè,qui dolorem afferũt,probabiliter admodum annumerari vlceribus possunt. indicaui enim dolorem inde oriri, & quod continuũ soluatur,vbi secatur,extenditur,aut contunditur: & quod immoderatum incidat temperamentum. Atqui solutionem cõtinui ad vlcus spectare, cuius manifestum est: sed immoderato temperamẽto, vbi subita mutatio accidat,aliquam fieri cõtinui solutionem, in opere de simplicium medicamentorum facultate demonstrauimus. Calorem quidem constat penetrare, & quasi exedere,quod continuum est: frigus item,quod vehemẽs est, cùm subitò cogit,quæ soluta sunt,aliquam creare solutionem, in eodem opere ostẽsum est. Iuxta hoc igitur non solùm probabile, sed verum quoque erit dolorem omnem ad vlcerum genus pertinere: at non æquè verè,atque id,quod propositum est, non tamen absurdè morbi omnes poterunt vlceris nomine appellari. quandoquidem, quùm plærisque morbis dolor coniungitur, à quibus sermo transferetur ad omnes, quùm ratione quis contẽdet totum corpus omnino,vel immoderato affici temperamento,vel contundi,extendi,aut euidenter secari: deinde conficiet à quolibet immoderato temperamento continuum aliquid solui.id,quod,quanquam euidẽter sensui non subijcitur,rationali tamen contemplatione verum esse comprobatur. hoc adeò magis accidit in ijs, quæ ex-

tenduntur,& contunduntur. hæc ſiquidem proximè accedunt ad ea,quæ diuelluntur,quæ res continui ſolutio eſt.

SÆpenumerò alij alijs germani ſunt.

Quos conſueuimus ſimiles dicere,coniũctos, aut cognatos, Hippocrates ſolet appellare germanos.quo vocabulo ſummã rerum cõiunctionem conſortiumq́; ſignificat.Nam,cùm multi inter ſe cognati ſint,nulli magis propriè cognati dicuntur,quàm germani.Eos igitur,qui maximè coniũcti ſunt, quaſi eandem coniunctionem habeant,quam germani, eo verbo nuncupat.

QVicunque verò exiſtimant lanâ vtendum eſſe,donec ad ſeptimum diem ventum fuerit,dein extendendum, dirigendum,& faſcijs vinciendum, non ità videntur imprudentes. tunc enim inflammationis impetus cõquieuit: atque oſſa ab his diebus laxantur, & facilè tractari poſſunt. Hâc tamen curatione longè melior eſt, quæ à principio vinculum adhibet, ſub quâ ſeptimus dies membrum exhibet ex toto alligãdis ferulis idoneum. quod ſub hâc multò poſterius contingit.

Illis in ſuperiori ſermone reprehenſis, qui tertio, aut quarto die adhiberent vinculum fracturæ accommodatum, ad eos nunc tranſit, qui poſt ſeptimum diem ad id veniunt,quos minùs errare indicat,vt qui partes extendant non ità inflammatas: ſed, qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflãmatio,quùm maximè vigeat,leniẽtibus eget,ab eo non mediocriter accuſantur.

ALia etiamnum affert incommoda, quæ omnia perſequi longum eſſet.

Longitudinis temporis accuſauit eam curationem, quæ non niſi poſt ſeptimum diem vinculo vtitur fracturis accõmodato,nunc ſubdit in alia quoque compellere incõmoda,quæ, ne multus ſit, omittit. Nos ſatiùs ducimus ea ſubijcere,moti ab ijs,quę in ſuperioribus demõſtrauimus.vbi fractura mediocris ſit, partes ſub hâc vinciendi ratione tumidiores fiunt, vt ſuprà etiã oſtendimus: quod ſi os aſperius & grauius perfringatur,periculũ quoq; eſt in eo caſu,ne corrumpatur, ſi vinculum,quod ad fracturas pertinet, dum tranſeat, ſeptimus dies differatur.hoc enim iubet à primo adhiberi,quoniàm in vtramque partem à fracturâ exprimit ſuperantẽ ſanguinẽ,qui,ſi diutiùs ibi ſubſiſtat,nõnunquam efficit,vt oſſa vitioſâ ſanie plurimùm irrigata corrumpantur.

QVibus oſſa fracta & cute excedentia reſtitui nequeũt,hoc modo in ſuam ſedem collocantur.

Solent græci,qui Aſiam incolunt,vſurpare verbum κατασῆσαι,vt ſignificent in ſuam ſedem collocare.vnde mihi videtur Hippocrates ducere nomen καταστάσεως per. σ. tertiam ſyllabam ſcribens, ſic,vt idem ſignificet,quod καθίδρυσις, quod vocabulum nihil aliud ſibi vult,quàm aliquid in ſuam ſedem collocare, quam rem κατάστασιν dixit.Malè igitur ſcribunt nonnulli κατάτασιν, abſque.σ. non enim per intentionem,quam κατάτασις notat,ſed & per impulſum nudata oſſa in ſuum locum reconduntur.

FErramenta facere oportet ad ſimilitudinem vectium,quibus in lapidicinis vtuntur,latiora ex vnâ parte,anguſtiora ex alterâ. quæ terna habeãtur,aut etiam plura,vt ſemper adijci aptiſſima poſſint. quibus demiſſis oſſa eodẽ penè momento,quo intenduntur,impellenda ſunt.Innitantur autẽ ab imo,inferiori oſſi,à ſummo,ſuperiori:atque(vt vno verbo dicã)non aliter,quàm ſi vectis ad lapidem vel lignum fortiter impellendum admoueatur. ſint autem ferramẽta quantum fieri poteſt firmiſſima,ne flectantur.Hæc itaq; curatio maximũ momentum

mentum habet,ſi ferramenta idonea ſint, & impulſus conueniens adhibeatur.

Conſtat fabricanda eſſe ferramenta ad figuram vectium, quibus in lapidicinis vtuntur,non tamē æquè magna,cùm,quę ad impellenda oſſa adhibētur, ab ijs nō abhorreāt,quę ad vrgendos dentes comparantur. Verùm ad oſſa impellēda parari multa debent, quorũ alia alijs pleniora,vel tenuiora ſint,vel minora,ab extremâ parte,quâ maximè ſuum effectum pręſtāt. ſed quâ viâ vti eiſdem ferramentis conueniat, Hippocrates ipſe euidenter declarat. ſi quis eius verba non intelligit,aliâ expoſitione, aut interpretatione nō indiget, ſed oculorum ſenſu. quædam enim res naturâ tales ſunt, vt aliqui nec diſcere,nec doceri eas poſſint,niſi in conſpectum adducantur.

» EX vniuerſis enim machinationibus, quæ ab hominibus excogitatæ ſunt, » hæ tres ſunt omnium valentiſſimæ,axis verſatio,impulſus per vectem, & » cuneus adactus. namque homines ſine aliquo vno, vel ſine omnibus, nullum » opus,quod maximā vim poſtulet,perficiunt. quare non paruifaciēdus eſt im» pulſus hic. ſiquidē oſſa,vel hâc viâ,vel nullâ aliâ,recōduntur: ſed,ſi id os,quod » ſuper alterum excedit,vecti idoneum locum non præſtet:ſitque ità acutum,vt » vectis effugiat,ſcalpro excauandum,donec vecti locus fiat,cui firmiter hęreat. » Impellere autem oportet,atque extendere eodem die,vel poſtridie,ſed nō ter» tio:quarto verò,vel quinto minimè.nam,ſi his diebus laceſſita oſſa nequeāt in ſuam ſedē reuerti,inflāmatio ſuperueniet,ac nihilominus etiā,vbi reſtituātur.

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνου & ὀνίσκου. Horũ itaque verſationem ait validiſſimam eſſe, ſicut & vectis impulſum, & cunei admotionem, quam vocat σφήνωσιν, quæ lignorum per cuneos diductionem, diuiſionémque ſignificat.

» ATqui multò magis neruorum diſtētio excitabitur, ſi os reſtituatur,quàm » ſi reſtitui nequeat. quod quidem ignorare non oportet. nā,ſi condito oſſe » neruorum diſtentio ſuperueniat,in anguſto ſpes eſt: præſtat autem iterum ex» pellere,ſi poteſt citra moleſtiam fieri.

Cauſam,quamobrem his omnibus vitijs inflammatio accedat,vbi oſſa cōdantur,ipſe deinceps omnem perſequitur,ſemel ipſam explicaſſe contētus, nō ſecus atque alia multa,quæ in medicinâ maximũ pondus habent,vt,qui tranſferendum nobis ſermonem cenſeat ad cætera eiuſdem naturæ omnia. Ecce tibi adſcribam eius verba, quibus vniuerſum hoc, quod ad multa ſingularia pertinet, exponit.

» NEque enim ijs,quæ iuſto laxiora ſunt,neruorũ diſtentio,aut rigor ſuper» naſcitur,ſed ijs,quæ vltra debitum intenduntur. Quod ad hunc locũ at» tinet,propoſitis diebus irritare non conuenit,ſed operam dare,vt vlcus quàm » minimè inflammatione tētetur,& quàm maximè ſuppuret: atque vbi ſeptem » dies,vel paulo plures tranſierint,ſi febris non ſit,atque vlcus inflāmatione vacet,tunc minùs prohibemur eniti ad reponendũ,vbi voti compotes fieri poſſe » non deſperemus,quoniàm ſine effectus ſpe non cōuenit,& ſibi & alteri mole» ſtiam afferre. Ergò,ſi oſſa in ſuam ſedem collocentur,quæ curatio admouenda » ſit,iam declaratum eſt,ſiue abſceſſura credamus, ſiue non. Quòd ſi abſceſſura » eſſe videantur(vt dixi)faſciæ in omnibus his ordiri à medijs debent,plærũq;, » quemadmodum illæ,quæ primæ circundantur,in vtramq; partem attractæ.

Oſtenſum eſt in libro de motu muſculorum ſingulos muſculos ſuo munere fungi,vbi verſus ſuum initium contrahuntur. quæ res,quando inuitis nobis

accidit ob inflammationis magnitudinẽ, nerui distenduntur. Cur igitur, si reponantur ossa, quæ fracta aut luxata inter se cesserunt, musculorũ distentio sequitur? Quæstio ex eo præsertim diluitur, quod membrum redditur breuius, quùm fractum, vel luxatum os cute excedit: sed postquam in suum locum reposita sunt, quæ nudata erant, suam longitudinem recipiunt. in quo casu coguntur musculi, quos inflammatio exercet, vnà cum toto mẽbro distẽdi. duobus igitur modis distenduntur, & sub inflammatione, & nunc, quùm ad pristinam longitudinem reuertunt.

ATtendenda insuper est figura vlceris, ne sub vinculo hiet, ac diuaricetur. Trãslatione vsus duo hæc verba vsurpat, hiare scilicet, quod σιέρεσθ dixit, ducto quidem verbo à labijs oris: & diuaricari, quod ἐκπλίκτεσθ.] à cruribus plurimùm inter se diductis. diducta enim crura diuaricata dicimus: labia verò, quùm sine motu maxillæ inter se distant, hiantia. namque, vbi os sic aperitur, vt labia non coëant, dẽtes verò inter se committantur, hiare dicitur. Cauet autem, ne orę vulneris diductę vinciantur. vult enim eas cõtrahi cutis partibus suum situm recipientibus. quandoquidem subiectum musculorum vlcus hâc viâ minimè comprimetur, & maximè tegetur. scire enim licet, quæcũque cute conteguntur, hâc eâdẽ delectari, nihilque nudari innocenter. At quid mirum est, si ea, quibus cutis proprium, atque innatum velamentum est, semper velamento gaudent innato, cæterísque omnibus læduntur? Equidem, quùm nihil ex cute præciderem, sed eam ab vlterioribus partibus super locum inducerem, à quo detracta erat, agglutinatam vidi, & (quod magis admiratione dignum est) quùm locus iam nigritie occuparetur. Illud item lõgè admirabilius, quòd non modò adolescentibus, sed senibus non paucis, cutem ità detractam protinus, vbi in plagâ nigresceret, sæpè agglutinaui. At nuda caro, si sine cute relinquatur, ægrè ad cicatricem perducitur, prę terquam quòd morsum omnino sentit, & sordida redditur. medicamẽta enim, quæ inflãmationem coërcent, ac leniunt, cuiusmodi est, quod τὸ ὑγρόν, & quod τετραφάρμακον nuncupatur, affectam partem ab inflammatione tuentur, sed vlcus sordidum efficiunt: quæ verò vlcus purgant, ob detergendi facultatẽ mordent. Sed, vbi pars, à quâ detracta cutis est, eâdẽ contegatur, nulli eiusmodi noxæ patet. quod simile est, atque vbi pustulæ sub varijs causis ortæ in tumorem assurgunt, & interdum grauem afferunt dolorem. acutâ enim acu (vt nosti) eas aperio, vt exitum habeant, collectóque ibi humore leuiter expresso, superiectam cutẽ relinquo. Hæ deinde iterum implentur præcluso foramine, impletæque eodem modo aperiuntur, humore expresso cutis ad carnem compellitur, seruatúrq;, dum quod sub eâ exulceratum est, ad cicatricem perueniat. Hæc dixisse volui, vt apertè ostenderem vlcus quodlibet innatâ cute contegendum esse. hîc autem non quodcunque tractatur, sed quod altè penitus insedit, quùm caro tota ab ossibus discussa sit. non enim cute excederent, nisi priùs vniuersam carnem incidissent. Hâc igitur meliùs est proximâ cute velari. namque, vbi nuda sit, contactu medicamentorum, quibus nutritur, si oleum accipiant, & vlcus mitius reddant, sordida euadit: sin purgent sordem, & detergendi vim habeãt, morsum sentit. At, vbi iniecta medicamenta, per cutem, suam facultatem carni exulceratæ impartiant, nullâ ipsorum particulâ penetrante, proderunt quidẽ, sed nullum afferent ex superioribus incommodis. Iure igitur Hippocrates magni momenti existimat oras huiusmodi vlcerum contrahi, id, quod benè vtiq; cedet, si

det, si diligẽter figura vlceris animaduertatur. si vna enim ora in alterum latus inclinetur, fascia inde orsa ad contrarium conuertenda est: si pariter in vtrumque, media primò inijci debet, atque oræ vulneris inter se committi.

FAscia commodè quibusdam à dextrâ parte attrahitur, quibusdam à sinistrâ, alijs in vtramq; partem ducitur. Quęcunque autẽ ossa reuerti in suam sedem non potuerunt, hæc scire licet abscessura esse, non secus etiam ea, quę ex toto carne sunt nudata. nudatur autem quibusdam pars superior, plęrisque verò emoritur caro, quæ circa fracturam est.

ζωντρόφως dixit, vt commodè significaret, inutili translatione vsus, quod mihi libuit notasse. quandoquidem eloquẽtissimus quisque translationem vsurpar, vt rem apertiùs declaret.

OSsa quædam sub fracturâ diuturnâ alijs putrescunt, alijs minimè, & quibusdam grauiùs, quibusdam leuiùs: tum modò grãdia, modò exigua ossa infestantur. Ob hæc igitur, quæ posita sunt, non licet vno verbo explicare, quo tempore abscessura sint. nonnulla enim, & quòd exigua sunt, & quòd in summo continentur, celeriùs excidunt: nonnulla non excidũt, sed arefacta, & putria squamã remittunt. præter hæc multum curatio alia ab aliâ differt. Ferè tamen ossa illis celerrimè abscedunt, in quibus celerrimè pus apparet, & celerrimè etiam, atque optimè caro increscit. caro enim, quæ in vitiatâ parte succrescit, plærunq; os attollit. Ambitus ergo totius ossis, si quadraginta diebus abscedit, optimè abscedet, quùm nonnulla vsque ad sexagesimum perueniát. Rariora quidẽ ossa maturiùs abscedunt, firmiora seriùs, alia, quæ minora sunt intra tempus multò breuius, atque alia aliter.

Ossa, quę putrescunt σεσάπρισαι dixit, verbo ducto à nomine σαπρῦ. nominant autem quæcunque corrupta sunt, σαπρὰ, ídque non rectè. quæcunque enim & vetusta, & diuturna sunt, ab ipso dicuntur σαπρὰ.

HIs autem de causis os pręcidendũ est, si restitui nequit, & parùm quid excedere videatur, abscindere hoc licet: si noxiũ sit, & carnẽ aliquâ ex parte vulneret, ac molestiam afferat, nudatúmq; sit, hoc quoq; abscindendũ est. Reliqua verò non multum refert, præcidantur nécne. scire enim certum licet ossa, quę carne nudata sunt ex toto, & arida, omnia penitus abscessura. ea verò pręcidi non oportet, à quibus squama resoluẽda est. ex propositis autem indicijs, conijciendum est, quę penitus abscessura sint. Ad horum curationem pannis vtendum est, ac vini perfusione, sicut antè indicauimus in ossibus, quę abscessura sunt: cauendúmq; ne frigidâ aliquâ re à principio perfundantur. nam periculum est, ne cum febre grauis horror sequatur, néve neruorum distentio superueniat. nam frigida semper neruorum distentionem afferunt, præsertim vlceribus. Illud item ignorare non oportet, quòd membra, in quibus vtraque ossa comminuta sunt, dum inter se cedentia curantur, & ea quibus fragmentum à toto ossis ambitu recedit, necesse est breuiora fiant.

Causas appellauit προφάσιας, patet autem ab eo hîc quoque sic vocari, non falsas, sed veras causas. vniuersus autem sermo de ossibus putribus planus est, quùm imperat, vt id ex ipsis præcidatur, quod in causâ est, cur non condatur, vt quod proximam carnem pungit, atque (vt ipse ait) molestiam affert, hoc est, cum perturbatione, atque tormento reponitur. Addit insuper futurũ prorsus, vt ea ossa abscedant, quæ nudata protinus restituta non fuerunt, ad hæc, quæ inaruerunt.

" QVibus femoris vel humeri os excessit, ferè non euadunt. sunt enim ossa
" hæc grandia,& medullosa. adde, quòd multa ac magna simul laceren-
" tur, nerui scilicet,musculi,ac venæ. Quòd si reponantur, solet neruorum dis-
" tentio superuenire : si non reponantur, acutæ, biliosæque febres cum singul-
" tu,ac nigritie. non minus euadunt, quibus nec reponimus, nec reponere tenta-
" mus : magis adhuc euadunt, quibus inferior pars ossis, quàm quibus superior
" excessit. Euadere etiam possunt, quibus reponnuntur, rarò tamen. multum e-
" nim curatio, multúmque natura corporis, alia ab aliâ distat, quod ad facilè fe-
" rendum attinet : multum quoque refert, an ab exteriori humeri femorísve
" parte ossa excesserint. multæ enim, & grandes venæ per interiorem partem 10
" feruntur, quarum nonnullę vulneratę hominem iugulant: per exteriorem ve-
" rò pauciores intendunt. In eiusmodi igitur casibus, periculi meminisse opor-
" tet, quod propriè circunstat, ídque in tempore prædicere. quòd si restituere
" cogaris, speréśque te id assequuturum, neque ossa nimium inter se cesserint,
" neque musculi contracti sint(consueuerunt enim ad suum initium recurrere)
" hæc quoque per vectem impellendo, extendendóq; in suam sedem reponito.

Constat quibus ossa hęc nudantur, non tam ossium, quã musculorũ, neruorum, arteriarũ ac venarum magnitudine periclitari: ad hęc quoniàm propiora sunt neruorum, musculorúmque initijs. diximus autem in opere de musculis, vbi ossa inter se cesserint, eos facilè in seipsos contrahi, id quod sæpiùs addu- 20 ximus. Cætera, si animum adiungas, in aperto sunt.

" VBi restituantur, veratrum molle potui dãdum est eodem die, si eodem die
" restituuntur, alioquin, ne tentare quidem oportet. vlcus verò curandũ est,
" non aliter, quàm caluariæ ossa, vbi comminuuntur. nihil frigidum imponen-
" dum, à cibo penitus abstinendum.

Incertum est, quid sibi velit [molle.] patet autem, vel qualitatem potionis, vel modum significare. nemo autem de modo exiguo, molle, propriè dictum existimaret, nec quâ ratione Hippocrates præparari ipsum velit, facilè intelligitur. Nos sanè radiculam ex oxymelle interdum dedimus, in quam veratri radicum surculi duntaxat per totum diem, ac noctem fuissent infixi. Huiusmodi autem purgatio per veratrum leuior est. ipsa autem res comprehendi 30 sanè non potest, quùm non adiecerit, quo pacto dari debeat. scimus enim & veteres medicos, & iuniores, & qui inter hos sunt, sumendi veratri varias rationes prodidisse.

" SI homo naturaliter amarâ bile redundat, sustineri debet potione aquę, cui
" oxyglycis odorati paulum aspersum fuerit: sed, si amarâ bile non redũdet,
" contentus sit aquæ potu. siquidem continenti febre laboret, non minus qua-
" tuordecim diebus hoc victu vtatur: sin febre vacet, septem.

Contrariam huic scripturam habet Artemidorus, qui Capito cognominatus est, volens, vbi amara bilis non superet, dandum oxyglyces: vbi superet, a- 40 quam. Scripsit autem hoc modo [si homo naturaliter amarâ bile non redundet, sustineri debet potione aquæ, cui oxyglycis odorati paulũ aspersum fuerit: sed, si amarâ bile redundet, contentus sit aquæ potu.] Quidam alij cum Artemidoro scripturam hanc superiori pręposítam habent. quanquam in libro de ratione victus in morbis acutis Artemidorus ipse eum locũ, vbi Hippocrates agit de potione aquæ, ità scribit [Alioquin, nec sitim tollit, sed amara efficitur. biliosis enim naturaliter bilem facit, & præcordijs aliena est: infestissima

1 stissima verò est, potissimúmque bilem facit, & vires conuellit, cùm inani corpore assumitur.] Qui locus, quùm à quibusdam ità scribatur [bilem enim naturaliter facit, & præcordijs aliena est] Artemidorus ipse priori scripturæ potiùs subscripsit, in quâ adijcitur [biliosis] atque ità legit [biliosis enim naturaliter bilem facit] volens aquam non simpliciter cuilibet, sed biliosis dũtaxat bilem facere. Quo pacto igitur nunc dat aquã bibere, quibus amara bilis abundat, nisi fortè si existimat amarâ bile redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios esse, atque biliosos. sed nemo est, qui nesciat illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat. namque altera bilis, quæ nigra conspici-
10 tur, acida est: quę verò pallida, & flaua, amara. Patet autẽ ob vitia, quibus languens detinetur, vinum remoueri. si quis autem amarâ bile naturaliter redundet, quùm ab aquæ potione plurimùm lædatur, quemadmodum dictum est in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantùm permittit dari paululum omnino oxyglycis, quam misturam nominat etiam ἀπόμελι. Eligit autem id, quod dulce est, ne tentet partes neruosas. nam, quod magis acidum est, magis nocet, ac præsertim, vbi ex melle cõstat, & aceto, non ex fauis (vt suprà indicauimus) quo modo in Hellade quidem, atq; Eli potissimum componitur, nos in alijs regionibus ex fauis conficimus, acetum melli adijcientes, post hæc incoquentes, donec eorũ qualitates in vnitatẽ coierint, atq; aceti vis frãgatur.

20 » DEinde paulatim pro ratione ad quẽlibet victum reuertatur. quibus item
» recondita ossa non fuerint, eadem purgatio cõuenit: eodem modo vul-
» nus nutriendum, & eadem abstinentia seruanda: pars item corporis, quæ tu-
» mida est, extẽdi non debet, sed contrahi potiùs, vt spacium in vlcere laxius sit.
» Ossa autem longiori tempore abscedunt, quemadmodum suprà dictum est.
» Cauere autem hæc oportet, præsertim, si bella cautio est. siquidem spes in an-
» gusto est, & pericula multa circunstant, atque vbi ossa non reponantur, medi-
» cus videtur arte destitui: vbi reponantur, homo ad interitum magis præcipi-
» tatur, quàm liberetur.

Anteà quoque diximus quamlibet victus rationem, quæ exquisitę contra-
30 ria est ab Hippocrate φαύλην nuncupari.

» VBi ossa genu, vel toto loco mota sunt, vel paulum excesserunt, casus mul-
» to mitior est, quàm vbi ea, quæ in cubito sunt, vel toto loco mouentur, vel
» paulum excedunt.

Quùm ossa toto loco mouentur ὀλισθήματα dicit, quùm paulum excidũt διακινήματα. mitiorem verò casum εὐηθέστερον appellauit, iuxta propriam significationem verbi εὐήθους, quo significatur bonos habens mores. nam, si stolidus grecè vocatur εὐήθης, similiter dicitur, atque χλουνέα & καλλέα. χλουνέαν quidem vocant suem, vbi dijs immolatur, vt blandè rem appellent: καλλέαν verò simiam. nam ab hoc quoque vocabulo cauent, quod testatur Callimachus quùm ait [à
40 vocabulo feræ per horam caueto.]

» NAm pro magnitudine tenuior est articulus femoris, quàm humeri.
Commissura genu duobus ossibus continetur inter se commissis, femoris scilicet, ac tibiæ. sed, sicut in cæteris commissuris necesse est quoddam cauum esse, in quod se inserat caput ossis, quod recipitur, atq; ipsum caput rotundum esse, vt promptè faciléque in cauum conijciatur: ità etiam in commissurâ genu, extremum quidem femur insinuatur, tibiæ verò caput recipit. nam, quùm hæc femori subiecta sit, duo eius tubercula, duobus cauis admitti re-

ſpondentibus, quæ media aptè diſtinguuntur cartilagine quadam neruoſâ. Meritò igitur Hippocrates ex oſſibus, quæ inter ſe committuntur, articulum vocat, non id, quod proximum proceſſum accipit, ſed, quod in cauo recipitur. nunc autem inquit [Tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri]. quoniã, vbi articulus hic, id eſt, imum femoris caput cum tibiâ cõmittitur, tenuior eſt, hoc eſt, minùs tumet: non tamen ſimpliciter eſt minor humero, quà cum cubito coniungitur, ſed, ſi pro portione æſtimetur. nam, ſi imum femoris caput magnitudini femoris reſponderet, longè maius eſſet. ſed res aliter habet. multò enim maius eſt femoris os, quàm humeri: imum verò femur paulo maius eſt, quàm imus humerus. 10

Atque hic vnus iuſtam naturam habet, eámque rotundam.

Femoris articulus, qui in genu eſt ſolus, inquit iuſtam naturam habet. Conſtat autem (vt ſæpenumerò indicauimus) iuſtum ab ipſo intelligi, quod æquale eſt. Si ſcrutemur itaque diligenter, quâ ratione dicat hunc vnum naturam æqualem habere, inueniemus nullas in eo partes excedere, quùm omnes inter ſe ſimiles ſint, quúmque vnam tantùm cõmiſſuram habeant. Igitur, quià femur eâ parte in duos rotundos proceſſus finitur æqualis magnitudinis ac figuræ, qui in duos tibiæ ſinus æquales conijciuntur: & quià vtrunque extremum femoris ſcilicet, ac tibiæ ſitum eſt è regione totius oſſis, eâ de cauſâ iure quis dicet articulum hũc iuſtam naturam habere. ſuperius enim femoris caput, quod cum coxâ committitur, neque è regione femoris eſt. ſiquidem videtur in interiorem partem proiectum, neque magnitudini eius reſpondet, cùm multo plenius ſit femur, quàm humerus, ac nihilominus ſummum caput humeri longè minus ſit, quàm femoris: at neque ipſum humeri caput è regione humeri ſitum eſt. Quòd ſi cæteras ſpectes commiſſuras, nullam inuenies habere omnem æqualitatẽ, quàm in genu propoſuimus. Ac nõ longè abieris, extrema tibia, quæ ſuræ iuncta, cum talo committitur, neque appendices, neque ſinus habet oſſibus reſpondẽtes. neceſſe enim fuit, ſi ità ſe habere debuit, quẽadmodum tibia longè craſſior eſt, quàm ſura, ſic eius appendicem & ab interiori parte cõmiſſuræ, quâ cauſa eſt, & ab exteriori, quâ gibba, maiorem eſſe. ſed res aliter habet. quin & ipſe talus non ſimplicem figuram repræſentat, quà committitur, ſed variam, partéſque habet plurimum inter ſe differentes. Inuenies autem ab his non abhorrere commiſſuram cubiti, & radij cum manu. Quòd ſi omnia perſequi velim, cogar longiùs labi, & multò magis, ſi cæterorum articulorum omnium naturam exponam, vt maxillæ vertebrarum, & oſſis, quod latum appellatur. ſatiùs igitur duxi rem ſummatim, breuíque ſermone complectens ad alia tranſire. is ſermo ſic habet. De natura omnium oſſium ſcriptus eſt à nobis liber vnus, vbi vniuſcuiuſq; magnitudinẽ, figuram, commiſſurámque explicauimus. quem, ſi quis præ manibus habeat, inueniet verè hoc loco propoſitum eſſe, inter commiſſuras omnes, ſolam, quæ in genu eſt, ad vnguem iuſtam eſſe. 20 30 40

Hvmeri autem articulus magnus eſt, & plures receſſus habet.

Quùm propoſitum ipſi fuerit genu, & cubiti commiſſuram inter ſe conferre, quúmque oſtenderit caſus genu mitiores eſſe, quàm cubiti, hanc rem conficere volens, dixit [nam pro magnitudine tenuior eſt articulus femoris, quàm humeri] & inſuper adiecit [atque hic iuſtam naturam habet]. Quod abundè fuiſſet, ſi genu cum cubiti commiſſurâ duntaxat comparaſſet. ſed quoniàm

niàm orationi adijcit[vnus]quùm inquit [atque hic vnus iustam naturam habet] cogitur articulorum omnium naturã referre, quam nullus simplicem habet,sed tum figuræ ac magnitudinis inæqualis,tum partium dissimiliũ.Nunc igitur,quùm ad cubiti commissuram veniat,ostẽdátque partes eius dissimiles esse,& inęquales,nos quoque verba eius sequuti,quæ proponũtur,singula explicabimus.Magnum ergo esse inquit humeri caput in cubiti commissurâ,idque non immeritò. latescit enim hâc parte,pluráq; habet capita inęqualia, quę κονδύλους græcè dicunt. at nullum eorum cauo recipitur, quemadmodum euenit in genu,nisi gibbum quoddam,quod inter ea mediũ est,& trochleæ imaginem repræsentat.quùm ex magnis tuberculis humeri,quod interius est,cum nullo osse coniungatur. quod ab exteriori parte est,committatur cum radio in summum eius sinum coniectum. Hactenus humerum videmus excipi cubito ac radio: sed alio rursus modo humerus cubiti processus excipit,cùm ab vtrâque parte quantum satis est, sinuetur, minùs quidem à priori, magis à posteriori, quùm & cubiti processus, quos à rostri similitudine græci, & fœminino genere κορώνας, & neutro κόρωνα vocant, non sint æquè magni, quíque à posteriori parte est,maior sit.Quocirca cubiti commissura varia & inęqualis est, ac dissimilium partium. atque ob hanc causam rectè ait Hippocrates iustum esse articulum in genu,in cubito nõ item. Sed cur dixit [& plures recessus habet]? an eo quia voluit cubitum cum genu cõferre? sunt enim in genu duo recessus tibiæ dũtaxat, sicut & duo femoris tubercula,sed in cubiti commissurâ vnus est magnus cubiti recessus,qui duobus ꝓcessibus terminatur, vno quidẽ breuiori à priori parte,à posteriori altero magis oblongo. ipse autem humerus duobus recessibus excauatur quasi foueis quibusdã,in quos cõijci diximus cubiti processus:exculptus item est alio recessu,qui medius trochleã repræsentat.

" AD hæc ossiũ cruris longitudo similis est, sed quod ab exteriori parte est,
" paululũ excedit,idq; non est animaduersione dignũ,nihilq; magni mo-
" menti prohibet,ab hoc oritur exterior chorda, quæ iuxta poplitem sita est.

Paulo maius esse ait exterius os,quod περόνην, id est suram dicũt, quod & in superioribus iam posuit,cùm simplicis fracturę cruris curationem tradidit.nos autem,quod eo loco diximus,nunc etiã repetimus, imâ parte suram tibiâ longiorem esse,à genu autẽ magis dicendum est tibiam esse longiorem. nõ enim coniũgitur femur cum surâ,verũ (vt paulò antè diximus)caput suræ, quod ab exteriori parte est in cauo tibiæ, ab eadẽ parte recipitur. Sed quâ de causã dixerit,à surâ nihil,quod magni momenti sit,prohiberi,manifestũ est ijs,qui librum de vsu partium legerint,vbi ostendimus in omniũ articulorum fabricatione duplex fuisse consilium,nempè, vt permittat membrũ sine impedimẽto suos vsus præstare, prohibeátque(quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne suo loco ossa moueantur.vt permittat quidẽ membrum suos vsus præstare,efficiunt,& caua in summo existentia,& ligamenta laxa:stabilẽ commissurã reddunt caua admodum sinuata,altioréſque oras habentia,tum firmioris naturę ligamenta, breuioráque,ad hæc robustæ chordæ valentésque cingentes commissuram à parte exteriori.Sura igitur ad firmitatem commissuræ genu nihil confert,nisi paululum quid, id quod expressit his verbis [ab hoc oritur chorda, quæ iuxta poplitem sita est]. Ad eius autem exquisitam cognitionẽ nõ debes expectare, dum corpus incidatur, cùm in omnibus gracilibus euidẽter quoque se ostẽdat ante corporis sectionẽ.At quamobrẽ chordas,id est, extremos musculos, cùm

in neruos degenerāt, τείνοντας vocet. sæpenumerò declarauimus. Chorda hæc ab exteriori parte poplitis sita ab eâdem commissuram quoque adstringendo ad huius partis firmitatem conducit, prohibétque, ne femur in eam prorumpat.

» SEd brachij ossa inæqualia sunt, quódq; breuius est, multo plenius est, quod
» tenuius, plurimum vltra articulum fertur, atque excedit.

Inæqualia dixit brachij ossa, non quòd cum crure hæc conferat, quasi crus inæqualia ossa non habeat, quippe, quùm in eo posuerit longius esse, quod ab exteriori parte sitū est: sed, quod exterius os tibiam excedat, minimùm tamen, cubitus verò plurimùm. nam, si diligenter summa pars cruris inspiciatur, sura videtur paulo minor quàm tibia, eadémque in imo crure apertè longior conspicitur. Ergo, quià sura in summâ parte paulo minor est, præ vt in imâ excedit: cubitus autem totâ suâ eminentiâ radium excedit, idcirco dixit vltra articulum ferri, articulum nominans, vel commissuram vniuersam, vel extremum humeri, quod cauo cubiti C literam referenti inseritur.

» NEruis item illigatur, quâ parte ossa inter se coniunguntur.

Ligamenta nunc neruos appellat, vbique autem eos itâ vocat: lata verò ligamenta, & quasi membranas circa commissuram nominari neruos patebit ex ijs, quæ proximè subijcit, sed & absque illis euidentissimum est, nullum ex ijs, qui propriè nerui nominantur, ad os pertinere, hoc siquidem proprium est ligamentorum, ac propterea chordarum, quùm hæ naturam habeant mixtam ex neruis ac ligamentis. Hæc autem omnia absolutè tradita sunt à nobis in libro de motu musculorum. sed, nunc ad id veniendum est, quod in propositis verbis exequitur. Illigatur (inquit) id cubiti, quod excedit, id est, eminentia cubiti, ligamentis commissuram comprehendētibus, quâ parte ossa inter se iungūtur, cubitus scilicet & radius. quod idcirco protulit, quià vltra hūc locum, totum id, quod in posteriorem proiectum est, carnis est expers, neque ligamentis commissuræ aliquo modo comprehenditur. ipsi enim innectitur latescens chorda musculi illius, qui cubiti commissuram extendit.

» PLuribus autem neruis ad humerum alligatur id os, quod tenuius est, quàm
» quod crassius. Natura igitur horum articulorum, atque ossium talis est.

Ex his verbis colligi diximus totius commissuræ ligamēta νεῦρα, id est, neruos ab Hippocrate nominari, quę quidem ab imo humero orta, summo cubito, ac radio eâ parte innectūtur. euenit enim in omni commissurâ, vt lata ligamenta, quæ ipsam comprehendunt, itâ communia sint ossium, quæ inter se committuntur, vt crassæ membranæ videantur. hæc autem capiti radij etiam iunguntur, sed magnâ ex parte cubito. atque eâ de causâ dixit [pluribus autem neruis ad humerū alligatur id os, quod tenue est, quàm quod crassius] hoc est cubitus, quàm radius. siquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quæ nunc retuli νεῦρα, id est, neruos ab Hippocrate appellari, sed pluribus alligatur cubitus.

» OB cuius naturæ modum ossa, quæ in genu articulo sunt, sæpiùs excidūt,
» & faciliùs reconduntur.

Ossium enim, quibus vtraq; commissura continetur, structura arctior est in cubito, laxior in genu. Huc accedit, quòd multi processus multíque sinus inter se commissi, vndequaque cubiti commissuram adstringunt: at in genu femoris tubercula in exiguos ac resupinatos tibiæ sinus conijciuntur. Iure igitur articulus hic magis prolabitur, & celerrimè reuertitur.

Inflammatio

1 » INflammatio verò non magna supernascitur, neque articuli vinculum.

Oritur inflammatio vi, quâ ossa expelluntur, quâq; in suam sedem collocantur. Sed in genu, quùm vtrunque facilè, & sine magnâ vi incidat, inflammatio non oritur, quæ, quùm absit, articuli vinculũ non sequitur. sub quo cùm neque facilè extendatur, neq; facilè curuetur, ægrè post curationem mouetur. Fit autem huiusmodi vinculũ eâ de causâ, quià articulus inflectitur ob neruos ac ligamenta, quibus continetur, quæ sub immodicâ inflammatione extẽduntur. Quocirca articulus ob quasdam inflammationis reliquias ita ægrè mobilis redditur, vt alligatus esse videatur. Nã, quùm chordæ ac ligamenta, quę ipsum
10 illigant, comprehẽdũntque, & extendi, & in omnibus promptè sequi musculos articulum mouentes non possint, sed propter duritiem in contrariam partem attrahãt, affectus vinculo similis proficiscitur. Verùm in cubiti commissurâ, quùm tenues extremitates processuum cubiti interdum confringantur, & vbi excidunt, & vbi conduntur: quúmque multorum concursus sit, vinculum articuli grauius oritur, & curatu difficilius.

» PLærunq; autem in interiorem partem mouetur, interdum in exteriorem,
» nonnunquam in poplitem, quæ mutationes vniuersæ difficiles non sunt.
» sed, si in exteriorem vel interiorem partem erumpat, super sedile aliquod hu-
» mile collocare hominem oportet, crure sublimiori quidem, sed non multo.

20 Quâ parte articulus magis adstringitur, eâ minus elabitur. perfectè igitur à priori parte adstringitur, quâ patella est, quam nonnulli medici, cùm toti genu opposita sit, ἐπιγονατίδα græcè meritò appellant. hâc ab exteriori parte continet lata quædam chorda, cuius initium est à ligamẽtis, quæ à priori parte femoris sunt. ea verò per totam patellam fertur, ac tibiæ capiti innectitur. Priorem igitur partem commissurę genu, & patella, & chorda, quæ (vt dictum est) ad tibiæ caput pertinet, optimè tuentur: sed posteriorem exquisitè rotundam adstringit caput eius musculi, quo curuatur crus. est quidem hic musculus exiguus, atq; ob eam causam ipsâ commissurâ absconditus, latet eos, qui corpora incidunt, maximè autem crassum caput habet, quod validissimis ligamentis
30 annumeratur. Supersunt duæ partes in commissurâ genu, exterior & interior, quæ nullâ tali re sepiuntur, quali prior & posterior. atque idcirco femur in eas prolabitur: magis autem in interiorem, vt quę minus septa sit.

» FErè satis est modicè extendere, crus scilicet ab inferiori parte, femur à con-
» trariâ.

Quùm extendendi apertè mentionem fecisset, de reponendo nihil meminit, vt de re, quę plana sit, quòd optimè nouerimus perpetuum esse in articulis omnibus reponẽdis ad cõtrariam partem eius, in quam venit, prolapsum articulum repellere. At, vbi reponimus, si quædam eminẽtia ossis non longa extat, os, quod reponendũ est, dirigere conuenit. quod etiam docet non secus, ac
40 fecerit in cubiti commissurâ. Nihil autem de genu articulo meminit, quùm in poplitem prolabitur, quoniàm eâdẽ ratione conditur, atque vbi in exteriorem vel interiorem partem mouetur. membro enim in diuersa diducto, articulus, qui excidit in priorem partem, adurgendus est.

» MOlestiora sunt, quę in cubiti, quàm, quę in genu articulo incidũt, & ma-
» iori negocio restituuntur, idque ob inflãmationẽ, & ob naturam ipsam,
» nisi protinus restituantur. Excidunt quidem hæc minùs quàm illa, sed ægriùs
» in suum locum collocantur, diriguntur q; magisq; inflãmatione prehendũtur,

» & callo circumdantur. hæc item ferè paululum excedunt, idque modò ad pe- 1
» ctus, modò in exteriorem partem: articulus autem non toto loco mouetur, sed
» aliquid ex cubiti processu, quà excedit, in humeri cauo manet. Hæc igitur, vbi
» in hanc vel illam partem procidunt, facilè reuertuntur. satis autem est è regio-
» ne humeri recta extendere, sic, vt vnus brachium à primâ palmæ parte exten-
» dat, alter prehendat hominem sub alâ: alius item vnâ manu ad os, quod extat,
» admotâ, prominentiori eius palmæ parte ipsum propellat, alterâ verò prope
» articulum datâ cogat in contrariam partem. atq; hæc quidem luxata non ægrè
» in suam sedem reponuntur, si priusquam inflammatio superueniat, recondan-
» tur. Plærunque igitur in exteriorem partem veniunt, veniunt & in interio- 10
» rem. figurâ autem ipsâ exprimũtur, sæpiúsque hæc licet absque validâ inten-
» tione restituere. Necesse est, vbi in interiorem partem erumpant, articulum ad
» naturalem sedem repellere: brachiũ verò magis in pronum habitum conuer-
» sum circumducere. Cubitus ergo plærunque in has partes excidit, sed, si hu-
» meri articulus in hanc, vel illam partem moueatur vltra cubiti processum, qui
» in cauo eius recipitur, quod rarò accidit: sed, si accidat, ad hæc luxata non am-
» pliùs accommodatur directa extendendi ratio. namque vbi sic extendimus, id
» cubiti, quod excedit, prohibet, quo minùs sequi humerus possit. Quæ igitur
» sic luxantur, eo modo extendenda sunt, qui antè traditus est ad extendendum
» humerum fractum, quùm alligandus est. ab alâ enim conuenit sursum versus 20
» extendere, à cubito deorsum cogere. Humerus enim hâc ratione diductus è
» regione sui recessus collocabitur, sic, vt non hæreat. hoc, vbi accidet, facilè re-
» stituemus prominentioribus palmarum partibus, partim id humeri, quod ex-
» tat, impulsum reponentes, partim id cubiti, quod iuxta humeri articulum est,
» à contrariâ parte coactum in suam sedem collocantes, eodem modo in vtroque
» casu. hæc autem intentio ad huiusmodi luxata iustissima est: restitui etiã pos-
» sent, si recta intentio adhiberetur, minùs tamen, quàm si hoc modo intẽdan-
» tur. At humero vt in priorem partem erumpat rarò admodum accidit. Sed,
» quid subita vis non expellit? multa enim suo loco excidunt, licet magnum sit,
» quo prohibentur. In hoc autem casu grande est, quod super os crassiùs exce- 30
» dit, plurimúmque nerui tenduntur. quibusdam tamen excidit, cuius rei id si-
» gnum est, quod neque minimùm quid curuare cubitum possunt, quod etiam
» articulum contingenti patet. Nisi ergo subitò reponatur, graues, vehemen-
» tésque inflammationes cum febre oriũtur: sed, si statim occurratur, non ma-
» gno negocio conditur. Expedit autem linteum durum, implicitum, non ma-
» gnum, quâ parte cubitus curuatur, transuersum inijcere, tum repentè cubi-
» tum flectere, & quantum maximè potest, manum ad humeri caput porrige-
» re. hæc enim reponendi ratio, ijs, quæ sic luxata sunt, abundè est. Potest item
» directus intendendi modus ad hanc reponẽdi rationem aptari. debet autem,
» qui restituit, prominentioribus palmarum partibus id humeri, quod, quà cu- 40
» bitus curuatur, præter naturam extat, retro cogere: alter ab interiori parte cu-
» biti eminentiam adurgere, sic, vt ad cubitum ipsum è regione spectet. Valet
» autem ad huiusmodi luxata ille extendendi modus, quem suprà narrauimus
» pertinere ad extendendum humeri ossa comminuta, quùm vincienda sunt.
» Intentione adhibitâ prominentiores palmarum partes admouendæ sunt, quẽ-
» admodum in prioribus demonstrauimus. Verùm, vbi humerus in posterio-
» rem partem erumpat (id quod rarò accidit) maximè omnium dolorẽ mouet,

& febrem,

1 » & febrem,eáque sub purâ bile continuatur,mortifera est,& paucis diebus ho-
» minem præcipitat: homo autem extendere brachium nequit. Quòd si à prin-
» cipio protinus adhibearis,coge cubitum extendi, ac per se restituetur: si iam
» febris anteuerterit, non ampliùs reponendus est. adhibitâ enim vi dolor ho-
» minem interimeret. atque (vt vno verbo dicam) nullum articulum, dum fe-
» bris est, compellere in suam sedem conuenit, sed minimè omnium cubitum.
» Obnoxia itē est cubiti iunctura alijs grauibus noxis. hoc enim os crassius est
» qúumque ab altero diducitur, ea neque curuari,neque extēdi similiter potest.
» id patebit, si quis priorem iuncturæ partem tangat,quà diuiditur vena,quæ à
10 superiori parte lacerti procedit.quæ res vbi accidit, non facilè restituitur.Ne-
» que enim alia ossa, quæ bina inter se iunguntur,vbi dehiscunt,facilè in pristi-
» num locum reuertuntur. sed necesse est ossibus sic diductis partem reddi tu-
» midam.rationem verò, quâ deligare conuenit, posuimus, vbi vinculum eius
» commissuræ,quæ ad talos est, ostēdimus. Est etiam, quùm perrumpitur, in-
» terdum os cubiti, quod humero subiectum est:interdum eius cartilago, à quâ
» nascitur chorda, quæ sita est in humeri parte posteriori. id, quùm accidit, fe-
» brem concitat,& malis vitijs annumeratur:articulus tamen suo loco remanet.
» basis enim eius tota hâc parte excedit. At, quùm ea pars comminuitur, quæ
» subiecta est humeri capiti,articulus huc atque illuc mouetur,si transuersa peni-
20 tus frangitur.Sed(vt summatim rem exponam)leuiora vitia sunt, sub quibus
» os frangitur,quàm sub quibus hoc inuiolato venæ ac nerui grādiores ibi con-
» teruntur. hæc enim hominem magis ad interitū pręcipitant,quàm illa,si con-
» tinua febris accedat,sed huiusmodi fractura raro accidit.Est etiam interdum,
» quùm imum humeri caput frangitur,quà prominet.id autē multo grauius vi-
» detur vitijs,quæ cubito incidunt,sed aliquāto leuius est. Quâ ergo viâ restitui
» potissimùm, curarique luxata singula debeant, diximus: atque id etiam, ar-
» ticulum protinus reponēdum esse, ꝙ nerui celerrimè inflammatione prehen-
» dantur.nam si,vbi excidant,statim recōdantur,nerui tamē contrahi solent,&
» aliquandiu consuetam porrectionem, contractionémq; non pręstare. Curare
30 autē hæc omnia similiter conuenit, & quę cōminuuntur,& quę dehiscunt,&
» quæ procidūt.omnia enim pluribus fascijs pānísque & cerato nutrienda sunt,
» non secus ac cætera,quæ franguntur. Figuranda autem est in his omnibus cu-
» biti commissura,sicut quando humerus & cubitus fractus deligabatur.huius-
» modi enim habitus maximè communis est omnium,quæ excidunt, dehiscūt,
» aut franguntur: maximè item communis mutationis,quæ posteà sequitur, si-
» ue curuari illa,siue extendi debeat.ab eo enim habitu mota ęquè,& curuari,&
» extendi potest.Præterea membrum ità figuratum citra molestiam ægrotan-
» tis continetur atque suspenditur. Ad hæc,si extento brachio callus obducere-
» tur,continerétq;,satius esset nullo modo increuisse. multum enim esset impe-
40 dimēto,& parùm proficeret. expeditius autem esset callo curuatum brachium
» firmari.multo autē meliùs est callum circumdari brachio medio inter hos ha-
» bitu collocato. Hactenus de figurando. Deligare autem conuenit fasciæ capi-
» te super vitiatā partē iniecto, seu fracta sit, seu prolapsa,seu diducta, eáq; pri-
» mos circuitus dare, ac maximè adstringere, sed hinc atque hinc leuiùs,vincu-
» lóque & humerum & brachium comprehendi,& vtrunque magis,quàm plę-
» riq; soleant,vt à vitiatā sede tumor,quàm longissimè ad partes,quæ hinc sunt
» atque hinc,depellatur.Inijciatur autem vinculum eminentiæ cubiti, si eâ par-

" te vitium sit, ne tumor ibi excitetur. Cauendum insuper est, quantum potest,
" ne in vinciendo plurimum vinculum colligatur, quà cubitus flectitur. adstrin-
" genda verò est, quàm maximè pars vitiata. reliqua eadem sequantur, quod ad
" vinculum spectat, arctius ac laxius: atque eodem tempore singula, quo supe-
" riùs scripsimus in curatione fracturæ: tum tertio quoque die fasciæ soluan-
" tur, ac rursus alligentur, sentiantúrque tertio die laxæ, sicut in fracturis. Ferulæ
quoque debito tempore circumdentur. nihil enim alienæ sunt, tam si fractura
" sit, quàm si non sit, nisi homo febricitet. laxissimæ autem imponantur, ac tum
" ad humerum, tùm ad brachium dentur, neq; crassæ sint; adhiberi item de-
" bent inæquales inter se sic, vt vna alteram excedat, quantum conferre 10
" ad flexum conijciemus. quin & panni superinijciendi sunt eâ-
" dem ratone, quâ ferulas diximus, sed quà vitium est, pau-
" lo pleniores. Temporis verò coniecturam facere
" oportet, & ex inflammatione, & ex ijs,
" quæ suprà scripsimus.

FINIS TERTII COMMENTARII GALENI IN HIPPOCRATEM DE FRACTVRIS.

Galeni

Galeni in Hippocratem de articulis COMMENTARIVS PRIMVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

LIbrum hunc illi proximè ſubiectum eſſe, qui de fracturis eſt, in commẽtarijs in eum iam diximus, quod nunc paucis etiam dicemus. Eam rem ante omnia planè demonſtrat principium vtriuſque libri. in illo enim ità orditur [Medicũ oportet, quæ ſuo loco mota ſunt, & fracta recto admodum habitu intẽdere] vbi apertè de fractis ac luxatis tractaturũ ſe indicat. Sed in hoc rurſus, ab initio protinus [δὲ] coniũctionem, quã [autem] vertimus, adiungit. quæ ibi adijci ſolet, vbi aliquid agitur, cuius antè mentio facta fuerit: nunquam tamen in principio ſermonis adſcribitur. quanquam nonnulli ad id ſapientiæ deuenerunt, vt Xenophontis librum, qui œconomicus dicitur, adducant, inde putanttes fidem facere, veteres ſolitos eſſe [δὲ] coniunctionem in principio ſermonis vſurpare: ac propterea Xenophontis libri tale eſſe initium aſſerunt, ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ, καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε μοι διαλεγομένου, non intelligentes eum librum poſtremum eſſe inter eos, quos de Socratis dictis ac factis memorabilibus ſcripſit. Ad hæc ipſa rerum doctrina teſtatur librum hunc ei, qui de fracturis eſt proximè ſubijci. ibi enim pollicitus de fractis luxatiſque tractare, quæcunq; ibi explicanda reliquit, hîc exequitur, ſic, vt nihil in opere deſideretur, atque eâ de cauſâ dixi Hippocratem iuxta quorundam ſententiam vniuerſum hoc opus in duos libros non ſecaſſe, ſed vno colligaſſe, eúmque inſcripſiſſe de officinâ medici, qui præ magnitudine poſteà ab altero diſtinctus fuit in duos. Nullum autem fracturæ, aut luxati genus fuiſſe ab Hippocrate prętermiſſum, exceptis, quę ad caput pertinent, cùm alio libro ab ipſo tradantur, euidentiſſimum eſt, ſi in memoriam reuocètur, & quę in libro de fracturis prodidit, & quæ in hoc ipſo oſtenſurus eſt. In libro itaque de fracturis ſcripſit de brachio, cubito, crure ac femore comminuto, tum de ijs, quæ pedi incidunt & manui, poſteà de illis fracturis, quibus vlcus accedit, & oſſa nudãtur, poſtremò de omnibus vitijs genu & cubiti. reſtabãt adhuc ex luxatis humeri caput, quod cum lato ſcapularum oſſe committitur, & femoris caput, quod coxâ recipitur, maxilla & ſpina: ex fractis, coſtæ, maxilla, naſus, auriculæ, quæ in hoc libro perſequitur. ſed & de oſſibus, quæ dehiſcunt, ac de ijs, quę circa articulos conteruntur in vtroq; libro tractat, & ſi quid in eo, qui de fracturis eſt prętermiſit, in hoc adiecit, ità, vt nullũ ſuperſit genus fracti, prolapſi, aut diducti oſſis. ſcripſit etiam de muſculis, venis ac neruis colliſis, & de alijs, quę (vt retuli) ſatis teſtantur hunc librum illi, qui de fracturis eſt, ſubijciendũ eſſe. Huc accedit, ꝙ in hoc ipſo exponit vniuerſam ſtructuram machinamenti illius, quod in eo voluit paratum haberi medicis, qui in magnâ ciuitate medicinam faciunt, ſimúlq; in memoriam reducit, illius ſe antè mentionem feciſſe. Id machinamẽtum à medicis, qui poſt ipſum fuerũt, ſcamnum Hippocratis appellatur. ſed ſatis hactenus oſtendimus librũ hunc proximè ſequi eum, qui de fracturis eſt. Ad expoſitionẽ igitur eius veniamus, adhuc illud præfati, quod in enodatione libri de fracturis propoſuimus, nempè ſermonem Hippocratis planũ eſſe,

minimáque expoſitione indigere apud eum, qui primis diſciplinis inſtitutus ſit, quique fuerit in Hippocratis ſermone verſatus . ſi quis enim ità paratus oſſium hominis,vel certè ſimiæ,cõmiſſuras inſpexerit, faciliùs adhuc comprehendet,quę in hoc opere traduntur.ſi quis autem incidendis muſculis operam dederit,& prudens alioquin naturâ fuerit huic(certũ ſcio)ſupernacua videbũtur complura eorum,quæ in ijs cõmẽtarijs poſuimus.quandoquidem verba Hippocratis priùs tenebit, quàm à me exponatur. ſed quoniam non his commentaria ſcribimus,ſatiùs arbitror aliorũ habitâ ratione,ſi quid vel parùm videatur obſcurum , id nullo modo præterire.

» ARticulum autẽ lati ſcapularũ oſſis noui vno modo excidere,nẽpè in alam.
Oſtẽſum iam eſt in ſuperiori libro Hippocratẽ ſolitũ eſſe mutuari nomen ἄρθρα (quem articulũ interpretamur) ad ſignificandum oſſium, quæ inter ſe committuntur,non cauum,quo proximi oſſis caput recipitur,ſed ipſum caput.nunc verò meminiſſe etiam oportet humeri caput,quod grande eſt,inſeri in extremitatem ceruicis lati ſcapularum oſſis,quæ leuiter caua eſt : tum cõſueſſe Hippocratem interdum eiuſmodi res ità exprimere, vt nunc,quùm inquit[articulum autem lati ſcapularum oſſis],interdũ non ità, ſed ac ſi diceret, Articulum,qui cum lato ſcapularum oſſe committitur. quemadmodum in libro de fracturis,vbi ſæpenumerò ſcribit[articulus,qui ad genu].[vno modo] inquit,hoc eſt,in vnam partem ſcire ſe hunc articulum excidere,quod an verè ſic habeat in ijs,quæ ſequuntur,conſiderabimus.

». IN ſuperiorem verò locum,aut in exteriorem nunquam.
Cauum id,quod(vt retuli)in extremâ ceruice lati ſcapularum oſſis ſitum eſt,in priorem partem ſpectat.quare vbi humerus in ſuperiorem partem porrigitur,illius caput eo cauo prorſus toto recipitur. At,quùm commiſſuræ vniuerſæ ſex ſint partes circunſtantes,ſuperior & inferior,prior & poſterior, exterior & interior. pars huius commiſſuræ exquiſitæ ſuperior tegitur carnoſâ parte illius muſculi,qui,quùm literam.Δ. repræſentet δελτοειδὴς à quibuſdã nominatur:quà verò ad collum inclinat, ſuperiectum habet dorſum lati ſcapularum oſſis,quà id ſummum cum iugulo coniungitur.ab interiori parte obijcitur proceſſus lati ſcapularum oſſis,quem nõnulli ab anchorę ſimilitudine vocant ἀγκυροειδῆ, alij à roſtri figurâ κορακοειδῆ: hîc itaque prohibet, quo minùs in eam partem articulus elabatur, in poſteriorem quis noſtrum poterit cõcipere, quùm ibi latum ſcapularum os ſit?Reſtant quatuor loca non ſepta,in quæ putare licet articulum erumpere , quorum omnium meminit : inferioris quidem initio libri,quùm inquit[Articulũ autem lati ſcapularum oſſis noui vno modo excidere,nempè in alam].reliquorum verò trium nominatim,primò ſuperioris, deinde exterioris,tertiò prioris. Conſideremus igitur quid de duobus modis dicat,quos aggreſſus eſt proximis verbis.

» NOn eſt tamen,quod contendere cupiam, excidát ne an non , &,ſi de eo
» non deſit,quod dicam.ſed in priorem partẽ elapſum, nec vidi vnquam,
» nec elabi poſſe exiſtimo.cenſent tamen quidam medici in priorem partẽ plu-
» rimum excidere.decipiuntur autem maximè ijs,quorum caro circa articulum
» & humerum tabe conſumpta eſt.ſiquidem in his humeri caput in priori parte
» prominens ſe oſtendit.Ego quùm in eam partem procidiſſe articulum nega-
» rem, propterea,& à medicis,& à vulgo malè audiui . vnus enim habitus ſum
» ignarus,cæteriq; omnes periti,vixq; perſuadere illis potui rem ità habere.

Exequutus

Exequutus duas partes,in quas excidit, superiorem scilicet, & exteriorem, testatusq; ex vtrisque in neutram se vidisse articulum luxatum.quasi de vtrâque pertractâs adscripta nunc verba proposuit. Quod autẽ posteà ponit, cùm inquit[& si de eo non desit,quod dicam,] apertè videtur ad alteram propositarum partium referri.nam, si referri ad vtramque voluisset,nõ loquutus esset singulari numero[de eo].An de solo exteriori loco intelligit, siquidem verba hæc ab eo loco proximè subijciuntur[& si de eo non desit,quod dicam]?Potest etiam(vt nonnulli accipiunt)de vtroq; loco id scripsisse, vsus antiquâ loquendi figurâ,quasi ità scripserit [& si non desit de eâ re,quod dicam]. Aiunt nonnulli dari posse,scripturam hanc corruptam esse, cùm à primo librario nõ rectè fuerit descripta,&, quùm nemo deinde ausus fuerit ipsam corrigere, hactenus corruptam perseuerare.Nos autem in quodam exemplo ità scriptũ inuenimus[& si non desit de ijs,quod dicam] quùm aliquis non dubitarit aliter scribere,quàm alibi reperiretur. sed,siue de vtroque loco, siue de altero tãtùm dicat [non est,quod contendere cupiam],operęprecium nobis est vtrũq; contemplari,quod attinet ad eius verba illo duntaxat adiecto, quod verbo ἰσχυρίζω significauit contendere cupio. id enim nihil aliud notat, quemadmodum & verbum ὀψείω videre cupio,vnde Homerus deduxit vocabulũ ὀψείοντες,significans cupientes videre, quùm inquit, τῷ ῥ' οἵ γ' ὀψείοντες ἀϋτῆς καὶ πολέμοιο. Consideremus igitur causam,quamobrem ait nolle se aliquid dicere, & si non desit, quod dicat,primò intelligentes,quænam sint,quę dicere posset. Constat autẽ, si quid dicendum omnino sibi statuisset,ex partium naturâ inueniẽdum fuisse.partium autem naturam demõstrauimus ad vnguem in libro de ossibus, in eo,qui est de musculis incidendis,& in eo, qui de ratione incidendi corporis. natura enim arteriarum venarum,neruorũ nihil ad hunc locum facit,quià casus omnes,vbi articuli excidũt,fiunt ac prohibentur, & ob ossium commissuram,& ob musculos,quibus illa comprehenditur,ad quã rem nihil conferunt, aut prohibent venæ,nerui,& arteriæ.Ac ne longiùs à proposito discedamus lati scapularũ ossis articulus inter cęteros omnes facillimè prolabitur.quoniàm vnius formę est,& simplex,non duplex,quemadmodum,qui in genu est,neq; varius,& nullo modo simplex,quemadmodũ,qui in cubito : & quoniàm humeri caput grande est,& sine oblongâ ceruice in sinũ parùm desidentẽ conijcitur.femur verò caput paruum habet,& ceruicem oblongam,id verò cauum, quo recipitur,valde sinuatum est,& altis labris cingitur.adde quòd in summo capite per validissimum ligamentum ad suum cauum,quà maximè altum est, distinetur. Iure itaque femur raro procidit, sæpè humerus, vt qui neque ligamentum habeat,neq; in altiori cauo se insinuet.Necesse autem est,cùm prolabitur,principio in eam partem moueri,in quam compellitur vi illius habitus, quo figuratur, vbi manere necessariò nõ potest, & quòd suopte nutu deorsum feratur, & quòd interdũ prohibeatur angustiâ loci, siue ob ossium processus, siue ob musculorum vires.Igitur lati scapularũ ossis commissura superiectum habet à superiori parte summum lati scapularũ ossis, quà cum iugulo coniungitur,& ideo,quamuis in eam aliquãdo articulus moueatur, quùm ab ossibus, quæ ibi sunt,non admittatur,statim pondere inclinatum deorsum feretur : ab exteriori verò magnis musculis continetur,præterquam quòd articulus deorsum naturaliter inclinatur. interdum tamen violentus habitus, qui musculos possit inter se diducere,potest in spacium,quod inter eos est,articulum com-

pellere, quo deinde adstrictus musculis contineatur. atque hâc de causâ dixit Hippocrates nolle se contendere, excidátne articulus humeri, an non. quatenus enim deorsum fertur, manere in priori parte non potest: diductis autẽ musculis (vt dictum est) nihil alienum videtur adstrictum ibi contineri. Hæc adducere potuit de humeri capite luxato in alium locum, quàm in alam. sed, cùm id nunquam viderit, commentitias causas scribẽdas esse minimè credidit, vbique magis fide dignum existimans, quod euidenter apparet, quàm quod à ratione ducitur. Sic & quæcunque ipse ad curationem excogitauit, priusquam nos doceat, experimento comprobat. non sicut nonnulli ex iunioribus medicis, qui in scriptis de ratione medendi, nobis ea imperarunt, quæ ipsi nunquam antè sunt experti. Sed & ipse Hippocrates in hoc libro, quùm tractasset de ijs, quæ spinæ incidunt, subdidissetque posse experimento redargui, quæ ipse excogitasset, inquit [Pulchra enim huiusmodi monumenta sunt eorum, quæ, cùm experti sumus, sine effectu inuenimus, & causarum, propter quas parùm processerint].

„ SI quis carnem detraxerit ab eâ parte, quæ superiecta commissuræ humeri „ cum lato scapularum osse ad ceruicem intendit, & ab eâ, quâ situs est mu- „ sculus, qui versus superiorem partem extendit, & à chordâ iuxta alam, & à iu- „ gulo ad pectus humeri caput, quamuis prolapsum nõ sit, in priori parte admo- „ dum se ostẽdet. naturaliter enim humeri caput in priorem partem prominet: „ reliquum verò ossis humeri in exteriorem conuertitur.

βραχίων, quem humerum vertimus, dicitur ea totius brachij pars, quæ inter duos articulos sita est. duos autem articulos intelligi volo, & eum, qui ad latum scapularum os, & eum, qui ad cubitum est: ἐπωμὶς verò illa, quę superiecta commissurę humeri cum lato scapularum osse ad ceruices intendit. ὦμος enim gręcè nominatur ex totâ commissurâ id, quod oculis subijcitur. nam quod lati scapularum ossis minimè se ostendit, à posteriori parte situm est: ab inferiori omne id, quod apparet, quùm totum brachium sursum porrigitur. ala μασχάλη græcè nuncupatur. Præfatus igitur Hippocrates, vbi in carne, quæ humeri cõmissuram contegit, macies summa oritur, caput humeri ità extans conspici, vt quibusdam excidisse videatur, docet vniuersam eius naturam ex arte corporis incidẽdi, præcipiẽs, vt si quis apertè intueri ipsam velit, ab eâ parte, quæ superiecta commissuræ humeri cum lato scapularum osse ad ceruicem intendit, carnem detrahat, hoc est, scalpello circumcidat, donec, quæ in cõmissurâ sunt, ossa nudentur: detrahat similiter ab eâ chordâ, quæ iuxta alam est. terni enim hîc musculi sunt, primus à lato scapularum osse ac iugulo oritur, quem à similitudine literæ Δ vocãt δελτοειδῆ. Huius musculi, quod carnosum est, tegit vniuersam commissuram, chorda in longitudinem tendit per os humeri, cui illigatur altera chorda grandioris musculi, qui à pectore incipiens cum superiori cõnectitur, quà sita vena est, quæ sub alâ ad cubitum procedit. Meminit etiam huius ipsius, quùm inquit [& à chordâ iuxta alam]: sed, quùm ait [& ab eâ quâ situs est musculus, qui versus superiorem partem extẽdit]. potuit loqui de musculo, qui Δ literam repræsentat, cuius, quod carnosum est, operit vniuersam commissuram. potuit etiã musculum illum intelligere, qui ortus à priori parte ceruicis, à duobus capitibus ligamẽta valida habet, quorum alterum à lati scapularum ossis processu anchoræ simili, alterũ à sublimiori labro ceruicis eiusdem ossis dependet.

Versatur

" " VErſatur humerus in cauo lati ſcapularum oſſis à latere, vbi brachiũ iuxta
" latus extẽditur:at vbi totũ in priorem partem porrigitur, humeri caput è
" regione caui lati ſcapularum oſſis collocatur,neq; ampliùs videtur in priorem
" partem excedere. Ergo, quod propoſitum eſt,nunquam vidi humeri caput in
" priorem partẽ promoueri,nõn tamen contendere velim, eo nécne promouea-
" tur,Quùm humerus igitur in alam excidat, complures reſtituendi peritiã ha-
" bent, quippe quùm multis excidat: callere autẽ omnes modos,quibus medici
" luxatum reponant,& quâ ratione ipſis vtendum ſit,eruditi eſt. Tunc autẽ ad-
" hibere modum validiſſimum debes, cùm maximâ vi opus eſſe intelligis. va-
10 lidiſſimus autem eſt,qui omnium poſtremus adſcribitur.

Verſari dixit ὁμιλεῖν, quod vocabulũ græcè ferè mutuantur antiqui,nõ ad ſignificandũ colloqui,quemadmodũ nunc plæriq;,ſed hac voce intelligũt inter ſe cõuenire,& quaſi vnà verſari,quod ὁμοῦ εἰλεῖσθαι dicebãt.quin & Homerus eodém modo id vſurpat in ijs,quę ſcribit in clipeo appicta fuiſſe à Vulcano,cùm inquit, ὡμίλεον δ᾽ ὥστε ζωοὶ βροτοί. Humerũ itaq; à latere ait verſari in cauo lati ſcapularum oſſis,vbi brachiũ iuxta latus extẽditur, ὁμιλεῖν dicẽs verſari,vt eo verbo ſignificaret ſimul eſſe,& ipſum contingere. At vbi(inquit)brachiũ totum in priorem partẽ porrigitur, humeri caput è regione ſinus lati ſcapularũ oſſis collocatur,neq;,cùm erectũ maneat,videtur ampliùs in priorẽ partẽ excedere.

20 QVibus humeri caput ſæpenumerò excidit, ipſi per ſe reſtituere poſſunt.
" In commentarijs quoque de fracturis oſtẽdi articulos duabus de cauſis frequenter vel leui occaſione erumpere,aut enim ob ipſos ſinus parùm dęſidentes,atque ipſis labris reſupinatos: aut ob humorem earum partium, quæ commiſſuram comprehendunt,ob quem laxantur,& facilè extenduntur. Adieci etiam articulos iiſdem de cauſis promptè reſtitui.quamobrem ab ægrotãtibus per ſe citra operam medici reponuntur.

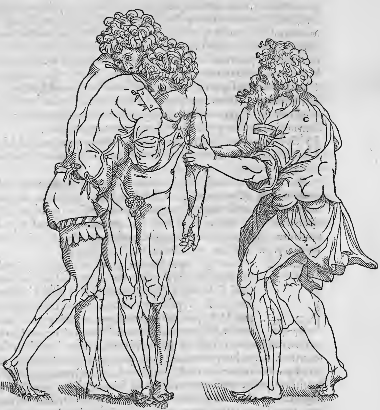
" IN alam enim conijciẽtes tubercula digitorum alterius manus, articulum ad
" ſuperiorem partem adurgent:cubitum verò ad pectus adducunt.

Primus reſtituendi modus hic eſt, quùm ſeu æger ipſe,ſeu medicus aliquis
30 humeri capitis digitorum tubercula ſubijcit,uõ quouis modo, ſed à parte interiori,vt primò ad priorem partem caput humeri compellat,dein ad ſuperiorem,ipſumq; è regione collocet ſui caui. vbi(vt arbitror) muſculi,qui cõmiſſuram complectuntur: ipſi ſubſeruient,& efficiendi ſocij erũt.ipſe enim ait in ópere de fracturis,quod & nos in libro de motu muſculorum, id propriũ eſſe atq; innatũ muſculis,vt in ſeipſos contrahãtur.non enim à ſeipſis,ſed quieſcẽtes atq; ocioſi,ab ijs,qui in contrariâ parte ſiti ſunt,tenduntur. Hic muſculorũ motus humeri caput in alam luxatũ nõ patitur in eodẽ loco manere,ſed ipſum attrahit ad latus,dũ expellatur,ſubijciaturq; ceruici lati ſcapularũ oſſis. Quocirca tria in reſtituendo ſunt agenda.primò quidẽ in priorem partẽ impellen-
40 dum eſt,deinde in ſuperiorẽ,poſtremò in poſteriorẽ.hoc ſiquidem neceſſe eſt quocunq; modo quis reponere id tentauerit.Igitur,vbi partes,quæ cõmiſſurã comprehendunt,naturaliter madent,& laxę ſunt,humeri caput,vel leuiter intento brachio in priorem partẽ adducitur:at,vbi validę ſint, valentiùs intendi debet. Quamobrem plures inuenti ſunt reſtituendi modi,quorũ omniũ caput di vnũ eſt,quod ego retuli.ſpectat autem ad ea tria,quæ propoſui agẽda.inueniuntur hæc ex eo,quod maximè commune eſt & generale, poſitum quidem ab Hippocrate:demonſtratum verò à nobis in libris de ratione curandi,quod

& nunc etiã docebimus,quantũ poterit breuissimè, nempè ex ijs,quæ naturaliter habent,nihil esse corrigendum.siquidẽ ea nobis consilium est nõ tollere, sed tueri:quę verò pręter naturã sunt,propositũ est in naturalẽ statũ restituere. necesse autem est id,quod in antiquã sedem,vndè excessit,reuersurũ est,rursus idem iter facere,quod perinde est,ac si dicas cõtrarium iter facere.nam ijs,qui Athenis Eleusinẽ proficiscuntur iter contrarium non aliud appellari potest,q̃ Eleusine Athenas.quanquã primum iter,quod fecerunt Athenis abeũtes,postremum est,vbi redeunt. Cõsiderato igitur in singulis luxatis, vndè cœperit articulus expelli,quà ꝓcesserit,& vbi cõstiterit. oportebit enim excidẽdi finẽ, principium esse reuertendi, atq; inde rursus ad excidẽdi principiũ procedere. Ac ne lõgiùs discedamus in proposito casu , cùm humeri caput suo loco motũ in priorẽ partẽ venit,ob pondus deorsum fertur, deinde in posteriorẽ partem ad latus vi musculorũ attrahitur.cùm ergo reuerti ad suam sedẽ debet,inchoari à posteriori regione necesse est, tũcq; primò in priorem partẽ impelli,posteà sursum adduci:deinde,cùm sitũ est è regione sui caui,duorũ alterũ faciendum est,vel res tota musculis committẽda,vel vnà cum ipsis attrahẽtibus adurgendum est.at,vbi rem musculis cõmiseris,inferiorẽ locum sine fulctura ne relinquito. sustineri enim hîc re aliquâ humerũ oportet,ne,cùm musculi nondũ sic confirmati sint,vt ipsum attrahant,deorsum feratur,priusquã ab illis in suã sedem adducatur.Ergo,cùm tria hæc itinera sint,optimũ est, vnũquodq; ad rectam lineam fieri.primò quidẽ in priorẽ partem, deinde in superiorẽ, tertiò in posteriorẽ.sępè autẽ non sic,sed circa ceruicẽ lati scapularũ ossis circũducentes humeri caput restituimus,cuius sanè generis est primus reponendi modus per digitos,vel ipsius hominis,vel medici.Eum modũ appellat Hippocrates κατὰ πεῤίσφαλσιν, qui citra noxã proficit in cõmissurã humeri cũ lato scapularũ osse, quippe,quæ nullũ oblõgum processum habeat,neq; in capite humeri. ex toto enim rotũdum est,neq; in labris illius caui, quo recipitur. Quibus itaque sæpè ꝓmouetur, necesse est cõmissurã esse laxã,& cauũ exiguis labris cõtineri, atq; eâ de causâ ipsi per seipsos articulũ restituunt,quibus ità habet,integrę manus digitorũ tubercula in alã cõijciẽtes,sic,vt inter latus & humeri caput demittãtur:in quo casu digiti vicẽ vectis pręstãt,cùm tubercula in acutũ desinãt ad effigiẽ summi cunei,hac igitur summitate facilè inter humeri caput, & latus inserũtur,quod si ibi semel admittatur,cùm facilè restitui possit ob humorẽ partium,quę cõmissurã cõprehẽdũt, digiti quidẽ eâ parte ꝓtinus admissi articulũ à latere in priorẽ partẽ reducunt.at cubitus,quùm ad pectus adducitur,humerũ attollit:cũq; digiti simul interim impellãt,& circũducant iuxta inferiorẽ & priorẽ partẽ cõmissurę,humeri caput ad sui caui orã ascẽdit.q̃ si semel eò fuerit cõpulsum,leui momẽto in ipsũ cauũ reuertitur.hic autẽ restituẽdi finis fuit.

" EVndem restituendi modũ adhibere medicus poterit, si sub alâ ab interiori parte articuli prolapsi digitos demittens, à latere ipsum reducat:suũ verò caput ad renitẽdum obijciat,quà iugulum cum lato scapularum osse committitur,genibus iuxta cubiti iuncturam ad humerum datis ad latus repellat. Expedit autem eum,qui restituet,manu strenuã esse.vel ipse manibus & capite,quod dictum est,præstet,alter cubitum ad pectus adducat.

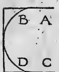
A Digiti demissi sub alâ ab interiori parte articuli prolapsi.
B Caput obiectum,quà iugulum cum lato scapularum osse cõmittitur.
C Alter cubitum ad pectus adducens.

A
C

Medici in reſtituendis luxatis quædam agunt, idiotis quoque communia. id quod nunc faciunt in propoſito reſtituendi modo: quædam propriè adijciunt ijs,quæ communia ſunt. commune eſt medicorum pariter & idiotarum per digitos impellere, & humerum attollere: ſed proprium medicorum,caput obijcere homini,quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, & humerum adurgere genibus ad imum eius datis. Obijcitur autem caput, ne homo ſequatur, quùm humerus digitorum impulſu in priorem partem adducitur,quæ primò fieri debent,tum tertiò genibus adurgẽdum, quod in eo tempore totius curationis,quæ per manum admouetur,opportuniſſimè fit,quùm humeri caput à latere penitus reductum, nõ protinus occurrit ceruici lati ſcapularum oſſis. tunc enim neque oportet articulum in priorem partem adducere,ſed in ſuperiorem compellere,quod optimè continget, ſi quis imum humerum ad latus trudat,quatenus enim in interiorem atq; inferiorem partem fertur, eatenus, quod ipſi opponitur,in contrarias partes ducitur. At,vbi humeri caput in priorem ſimul & ſuperiorem venit,facilè recõditur. Sed,ſi nolit medicus genibus imum humerũ adurgere, imperet alteri, vt ipſum ad pectus adducat. hoc ſuprà oſtenſum eſt fieri ab idiotâ, quòd ſepè articulus excidat,edocto quâ ratione agendum ſit: ſed cui nunc primum excidit, non licet id efficere,niſi ſi generoſus eſt,atq; aduerſis rebus non perturbatur. hic ſiquidem iuſſus à medico per ſe ad ceruicem humerum excitabit.

» Reponitur item humeri caput,quùm brachium retrodatur ad dorſum,tum
» alterâ manu eminentia cubiti ſurſum compellitur, alterâ à poſteriori par-
» te vrgetur articulus.

Hoc reſtituendi modo magis circumducimus,quàm ſuperiori,ſed ſub ipſo etiam neceſſe eſt in tres partes articulum agi,quæ tamen ſingulæ proprijs finibus non circumſcribuntur, neque angulum efficit, quùm ex vnâ parte ad aliam transfertur, ſed in orbem deducitur. perinde ac ſi anguli à quadrato retundantur. Quid autem accidat,quùm articulus in orbem agitur,circumducitúrque, planè intelliges ex deſcriptione huius figuræ.

Concipito caput humeri, quem articulum lati ſcapularũ oſſis vocat,quùm primò agitur, ferri à latere ad partem priorem per lineã C.D. inde ſurſum per lineam D B. poſteà in ſuum cauum conijci,vbi A. quòd ſi ità feratur,non circunducitur: ſed,ſi anguli D.B. quaſi infringantur,non ampliùs per tres lineas rectas feretur, ſed per vnam curuam. Sic itaque circumactus humerus ad oram adducitur ſui caui. ad quam vbi venit,modico impulſu in ſuã ſedem reuertitur. Atque hoc commune eſt omnium, quæ circumducendo reponuntur. id quod etiam euenit ei reſtituendi modo,quem nunc exprimit,ſiquidem brachio in poſteriorem partem ducto ad ſpinam, quùm neceſſariò humerus ſequatur,caput huius in priorem ac ſuperiorem partem tranſlatum circumducetur,primò circa inferiorem partem commiſſuræ, deinde circa priorem, donec aſcendat ad oram ſui caui, in quod, vbi coniectum fuerit, continebitur, túncque reſtituendi finis eſt. Quemadmodum autem in ſuperiori modo reſtituendi,ne homo ſequens in priorem partem conuerteretur, præcepit medico,

vt capite

1 vt capire obiecto summum lati scapularum ossis, quà cum iugulo committitur, retrò repelleret: ità nũc, ne in posteriorem partem conuertatur, contrarium imperat, vt scilicet manu obiectâ à posteriori parte totius commissurę, hominem in priorem repellat.

" HIc reponendi modus, atque is, qui superiùs positus est, secundum naturam
" non sunt: circumagentes tamen in suam sedem articulum cogunt.

Dixit non secũdum naturam esse, eo quòd articulus ad rectam lineam non feratur, sed in orbem magis, vt ostensum est. quâ in re periculum est, ne abscindantur processus aliqui. Quod autem inquit [cogunt] vim eorum indicat.

" SEd, qui per calcem reponere nituntur, propè secundum naturam cogunt.

10 Quâ de causâ hunc reponendi modum afferat propè secundum naturam esse, apertè intelliges, quùm ipsum vniuersum cognoueris: quod fiet, vbi, quæ subijciuntur, animaduertas.

" HOminem oportet humi resupinare, medicum verò ab eâ parte, à quâ ar-
" ticulus eruperit humi sedere, deinde suis manibus hominis brachium af-
" fectum prehendere, ac deorsum versus extendere, & calce in alam demisso,
" dextro quidem in dextram, sinistro in sinistram, in contrariam partem vrge-
" re. necesse autem est in sinum alę rotundum aliquid demittere, quod ibi apte-
" tur, maximè idoneæ sunt pilæ paruæ admodũ, ac duræ, quæ è corio ferè suun-
20 tur. nam, nisi tale aliquid indatur, non potest calx ad humeri caput peruenire.
" brachio enim ab inferiori parte extento, sinuatur ala, quoniã chordæ ab vtrâ-
" que parte alam constringunt inter se aduersæ. Oportet autem aliquem ab alte-
" râ parte eius, qui extenditur, sedentem, continere hominem ab integri humeri
" cum lato scapularum osse commissurâ, ne corpus ducatur affecto brachio ab
" alterâ parte extento: pòst, loro molli abundè lato pilam in alam coniectam
" excipere, cuius lori vtrunque caput alter extendat, qui à capite hominis sedeat,
" pedéque eam partem repellat, vbi iugulum cum summitate lati scapularum
" ossis coniungitur. Pila verò, quantum maximè potest, intus conijciatur, atque
" ad latus, & à capite humeri recedat.

A Medicus ſuis manibus brachium affectum prehendens, ac deorſum verſus extẽdens, & calce in alam demiſſo in cõtrariam partem vrgens.

B Aliquis ab alterâ parte ſedens, continens hominem ab integri humeri commiſſurâ cum lato ſcapularum oſſe.

C Lorum molle,quod pilam excipit in alam coniectam.

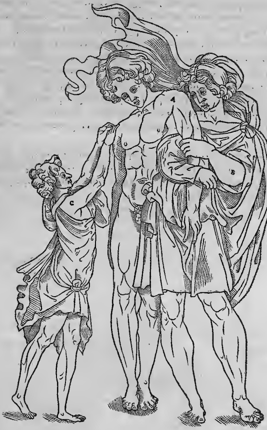
D Alter extendens vtrunque lori caput, & pede repellens eam partem,quà iugulum cum ſummitate lati ſcapularum oſſis committitur.

1 Si quis,quæ sic traduntur,non intelligat,huic opus est non verbo exponere, sed agendo rem monstrare. atque idcirco mihi placet,quemadmodum supra retuli,librum ipsum Hippocratis sæpiùs legi, verbis diligenter consideratis,atq; adhibito omni studio,vt quod proponitur,intelligatur. Equidem tibi, vt quæ ab Hippocrate scripta sunt teneas,causam adijciam, quamobrē hunc reponendi modum propè secundum naturam esse affirmet, quósque superiùs posuit,tanquam non secundum naturam reprehendat. Primò quidem hic reponendi modus humerū extendit,quod neuter ex superioribus prȩstitit,quāobrem à quouis meritò laudetur.nos enim ad quem vsum intentio adhiberetur, extēdendūmque perpetuò esse,antequam restituere, aut componere tentemus,in opere quoque de fracturis ostendimus. Deinde,in hâc curatione calce homo retrò repellitur, ne sequatur, quùm brachium attrahitur. Hæc itaque duo agentes in diuersa contendimus, loro quidem circa alam iniecto hominem in posteriorem partem ducimus,pede in priorem repellimus.patet autem eundem esse, qui vtrunque efficiens in diuersa contendit. Hæc in proposito reponendi modo secūdum naturam adhibentur. sed, quùm impulsus absit,à conueniēti modo recedit, eo quòd nequeat exigua pila inter latus & humeri caput penetrare, ac multò minùs etiam calx. At, vbi eo nihil indatur, quomodo impellemus? vbi nō impellamus, neque reponere secundum naturam poterimus.

" EST & alius reponēdi modus,quo super summum humerum alterius hominem collocant.maior autem esse necessariò is debet, super quem collocatur. hic autem apprehēso brachio laborantis summum humerum suum excitatum alæ hominis subijciat.

A Homo collocatus super summum humerum alterius.
B Maior, super quem collocatur.
C Leuis puer à posteriori parte appensus.

1 Primus reponendi modus, quem poſuit, per digitos fuit, ſiue ægrotantis, ſiue medici: alter per calcem: tertius eſt, quem vocant διὰ τῆ κατωμισμῆ, eo quòd Hippocrates dixit, ὦ κατωμίζοντες ἐς ἀνθρώπους, quùm ſignificare voluit eum modum, quo ſuper ſummum humerum alterius hominem collocant. Quomodo autē hoc fiat, ipſe apertè docuit, quùm præcepit, vt qui ſuper ſummum humerum collocaturus hominem eſſet, ſuis manibus prolapſum ipſius brachium prehenderet, atque ità ſummum humerum ſuum attollens in hominis alam conijceret, vt cauum, quod in eâ eſt, eiuſmodi eminentiæ locum præſtaret.

10 POſteà conuertatur, quaſi ſedili velit inſidere, eò ſpectans, vt ſummo ſuo » humero æger alâ ſuſpendatur: ipſe verò ſeipſum ab eo humero magis ex- » citet, quàm ab altero, ſuſpen ſique humerum ad ſuum pectus quàm celerrimè » adducat. ità verò figuratus concutiatur, quùm hominem ſuſpenderit, vt re- » liquum corpus in contrariam partem inclinetur, atque humerus contentus. » Quòd ſi homo leuis admodum fuerit, appendatur ei à poſteriori parte leuis » aliquis puer. Hi reſtituēdi modi omnes ad palæſtram ſunt aptiſſimi, quoniàm » luxata ibi, vt reſtituantur, nullum aliud machinamentum deſiderant, quibus » alibi vti etiam conueniet.

ἀναστρέφθαι dixit verbum [conuertatur] ſignificare volens, ſummum hume- 20 rum, ſuper quem homo collocatur, conuerti, ſicut quando ad ſedile accedimus, vt illi inſidamus. Ægrotantem verò, quùm ab humero pendebit, conſtat à tergo eius, ſuper quem collocatur, ſuſpendendum eſſe. hac ſiquidem viâ in contrariam partem ducetur, atque brachium, quod à fronte trahitur. Quòd ſi leuis fuerit, qui ſuſpenditur, appendi leuem puerum præcipit, vt grauius reddat pondus, quod tendit in partem contrariam. vult etiam concuti articulum humeri ipſius ægrotantis ab eo, ſuper quem collocatur, vt è regione ſuæ ſedis conſtituatur. ſæpiùs enim diximus, vbi articulus ità collocetur, facilè recondi. quùm nobis etiam nihil impellentibus, muſculi, quod expedit, efficiant.

30 SEd & qui ſuper piſtillum cogunt, propè ſecūdum naturam reſtituunt. In- » uoluatur autem piſtillū molli aliquâ faſciâ, minùs enim elabitur: atque in- » ter latus & humeri caput demittatur. Quòd ſi piſtillum breuius fuerit, homo » alicubi ſedeat, ſic, vt vix inijcere humerum ſuper piſtillum poſſit. Ferè autem » piſtillum adhiberi longius conuenit, ſic, vt homo ſtans penè ex eo pendeat. » Deinceps humerus & brachium iuxta piſtillum extendatur, corpus verò alter » in alteram partem adurgeat, manibus ad collum datis iuxta iugulum.

Atque hi etiam, quatenus in diuerſa contendunt, ſecundum naturam reponunt: quatenus verò humeri caput (vt in ſequentibus oſtendit) piſtillo circumducitur, à reponendo ſecundum naturam abſunt. quæ autem hic ſcribit, 40 ſingula in aperto ſunt.

» HIc reponendi modus moderatè ſecundum naturam eſt, ac reſtituere arti- » culum poteſt, ſi rectè adhibeatur.

Hunc modum ſecundum naturam eſſe affirmat moderatè, quod ſignificauit verbo ἐπιεικῶς, quemadmodum & homo moderatus ἐπιεικὴς græcè dicitur. putarūt nonnulli verbum ἐπιεικῶς vſurpari pro maximè, atque idcirco (vt opi-

nor) in principio huius orationis remouerunt dictionem [propè] ità scriben- 1
tes [Sed & qui super pistillum cogunt, secũdum naturam restituunt].Debuerunt autem, etiam si Hippocrates id non monuisset, per se intelligere, cuius rei hunc reponendi modum in sequentibus accuset. accusat enim, quùm inquit [licet enim pistillo humeri articulus inhęreat, periculum est, ne corpus in hanc vel illam partem labatur] ac propterea ait eum modum, qui per scalam adhibetur, meliorem esse. Modus igitur, qui pistillo vtitur, ad summum perfectionis non accedit. quare neque verbo ἐπιεικῶς [maximè] significatur. magis enim eum probat, qui per scalam est: magis item eum, qui per spatham habentem in summo capitulum rotundum ac leniter cauum. 10

» QVin & alius quidam modus est per scalam adhuc melior. quandoqui-
» dem tutius suspensum corpus non magis in hanc, quàm in illam partem
» inclinabitur. licet enim pistillo humeri articulus inhæreat, periculum est, ne
» corpus in hanc vel illam partem labatur.

Quintus hic est reponendi modus. ob quam verò causam vtilior sit, quàm qui positus est quarto loco, apertè ipse exposuit.

» ALligandum autem est super gradum rotundum aliquid, quod alæ sinui
» conueniat, quo humeri caput in suam sedem compellatur.

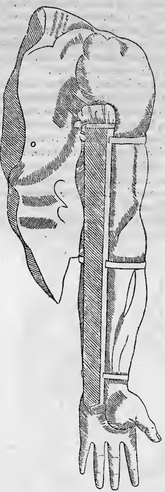

Ex eo ipso ligno,ex quo gradus conficitur, tale quidpiam extat initio protinus,quùm ſcalę machinamentum paratur,quo nos etiam frequenter vtimur. ſimile autem eſt ligno , quod proximè ſubdet , quod ſummum habet capitulum rotundum ac leniter cauum , vndè apud recentiores medicos ferè omnes græcè ἄμβης nomen inuenit . conſueuit autem illis organis adijci , quæ erecta collocantur:cuiuſmodi eſt organum tum Andreæ tum Fabri.neutrius autem ſtructuram adſcribere nunc oportet . poſita enim eſt à ſexcentis architectis iunioribus , quâ de organis ſcribunt . nobis autem inſtitutum eſt Hippocratem explanare,qui ad omnia validiſſimè in contrarias partes,ſeu extendenda, ſeu impellenda,eo machinamento vtitur,quod ſcamnum appellatur. 10

...ſtantiſſimus modus reponendi humerus ...atus

» INter omnes reponendi modos hic præſtantiſſimus eſt. lignum accipitur ad
» ſummum quinos, vel certè quaternos digitos latum,craſſum verò binos,aut
» etiam minùs, longum cubitos duos, vel paulo breuius , quod ab altero extre-
» mo rotundum ſit, anguſtiſſimum ac maximè tenue, in ſummo capitulum ro-
» tundum ac leniter cauum habeat, parúmque extet ab vnâ parte, non quidem
» verſus latus, ſed verſus humeri caput, vt huic ſubiectũ,alæ iuxta latus accom-
» modetur.Summo item ligno,vel linteum, vel mollis habena agglutinatur, vt
» mitius ſit : deinde caput ligni in alam demittitur intrò quantum poteſt inter
» latus & humeri caput : brachium totum ſuper lignum extēditur, alligatúrque
» paulum infra humeri caput ſupra cubitum,& ſupra manum,vt quàm maximè 20
» immobile ſit. eſt autem maximi momēti extremum lignum vltra humeri ca-
» put in alam intimè indere.

Sextum

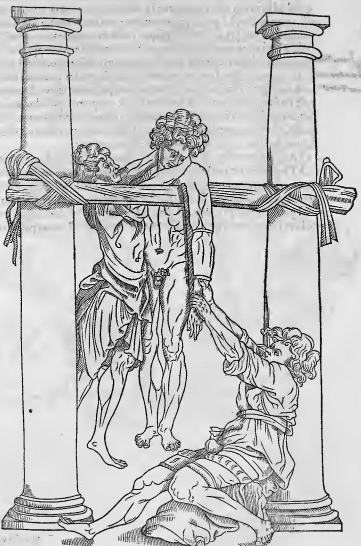

o

Sextum reponendi modum, quem potiſſimum laudauit, hic docere ingre- 1
ditur, apertè exponẽs ſtructuram ligni, cuius extremo ſuperimpoſitum eſt capitulum rotundum ac leniter cauum. Hoc quià ſimile eſt labro, quod græci vocant ἄμβωνα, medici totum lignum ἄμβην appellant, tale ſiquidem labrum eſt, quale videmus in ollis conuerſum in interiorem partem, verſus cauum. vndè quidam comicus, vt per iocum morderet, dixit quendam ollarum ἄμβωνας delingere. Attici igitur maſculino genere ἄμβωνας, Iones fœminino ἄμβας huiuſmodi labrorum figuras appellant. Commodiſſimè autem capitulum hoc demittitur inter latus atque humeri caput, vtiliſſimúmque eſt ad impellendum, quùm firmiter, quod gibbum eſt ex humeri capite, excipiat. in vniuer- 10
ſum autem ſingula ipſius verba plana ſunt.

» Poſt hæc tignum tranſuerſum inter duas columnas bene alligandum eſt,
» ſupérque id brachium cum ligno imponendum, ità, vt ab vnâ parte bra-
» chium ſit, corpus ab alterâ, ſed tignum iuxta alam: dein ab alterâ parte circa
» tignum attrahẽdum brachium cum ligno, ab alterâ reliquum corpus. Vincia-
» tur autem tranſuerſum lignum ſublime, vt reliquum corpus ſuſpenſum imis
» pedibus ſit. modus hic reponendi capitis humeri præſtantiſſimus eſt. Iuſtiſ-
» ſimè enim impellit, modò lignum retrò magis, quàm humeri caput demit-
» tatur: iuſtiſſimè item in contrarias partes inclinat, oſque humeri tutum ſeruat.
» Vbi caſus quidem recens ſit, articulus citiùs opinione reconditur, priùs item, 20
» quàm extentus videatur.

Columnas conſtat ab ipſo ϛύλους appellari: tignum verò tranſuerſum, quod ab vnâ columnâ ad alteram peruenit, ϛρωτῆρα.

Sed &

SEd & quę iamdiu exciderunt, hoc tantùm modo reponi possunt, nisi tempore caro in cauum venerit, atque humeri caput locum sibi tritum fecerit, in quem veniat. Vbi autem luxato humero malum ità inueterauerit, hâc viâ arbitror posse restitui. nam quid non moueat iustus impulsus. manere tamen suo loco non puto, sed prolabi, vt consueuit. Idem efficies, si super gradũ vim adhibeas, hâc reponendi ratione vsus.

Locum tritum & callosum nominauit τρῖβον, quem efficit humeri caput, quod adstrictum diu continetur in eâ parte carnis, quæ iuxta commissuram est, in quam fortè à principio erumpens constitit. κοτύλην dixit cauum commissuræ, quod (vt dictum est) super insidet extremæ ceruici lati scapularum ossis. Plærunque autem tam ipse, quàm alij medici κοτύλας appellant alta caua ac magnis oris septa: sed nunc iure suo mutuatus est hoc vocabulũ ad significandum cauum, in quod proxima caro conijcitur, quùm articulus luxatur, & locum occupat, in quo humeri caput antè recipiebatur. Igitur & propterea, quòd ipse sinus capitis humeri obstructus est, & propterea quòd locus, in quem venit, occalescens, sinus vicem præstat, fit, vt, si quando reponatur, cõtineri non possit. cùm caro, quæ iuxtà erat, sinum præter naturam occupet, & ea, quæ ossi locum facit, occalescens commissuræ sinum referat.

SAtisque omnino fuerit, si recens adhuc vitium sit, super magnum sedile Thessalum vim adhibere. sed parari lignum conuenit, quemadmodum dictum est, atque hominem in latus conuersum sedili insidere, brachio cum ligno super eam partem sedilis iniecto, cui sedentes dorso inhærent, atque ab vnâ parte corpus attrahere, ab alterâ humerum cum ligno. Idem quoque facere licet super fores bipartitas. His autem vtendum est, prout præsto sunt.

Sedilis quondam

1 Sedilis quondam hæc figura fuit potiſſimùm in Theſſaliâ, vt ad rectam lineam attolleretur eâ parte, cui ſedentes dorſo inhærent, ſuper quam adhiberi voluit vim in diuerſa extendendi, quemadmodum antè ſuper tignum docuit. Verùm, quomodo collocare languentem ſuper ſedile oporteat, ipſe apertè explicauit. Idem efficient fores bipartitæ, ſi ſuper eas vis adhibeatur: inueniuntur autem huiuſmodi fores, in quarum medio interiectum eſt lignũ firmum, quale paulò antè dixit tignũ inter duas columnas. ex his foribus altera ab inferiori parte aperitur, à ſuperiori altera, atque hâc de cauſâ bipartitas fores vocauit, quaſi duplicem quandam duas in ſe continentem paruas. Docet igitur
10 prolapſum humerum ſuper lignum inter duas fores ſitum imponi, vt intentio in diuerſa admoueatur.

De humero ijs modis prolapſo, quos Hippocrates non vidit.

TEſtatur quidem Hippocrates humeri caput prolapſum in alam duntaxat ſe vidiſſe: quidam verò ex recentioribus medicis ſcribunt, in alias quoque partes excidere, vt in quas etiam prolabi poſſit. nos autem quinquies hactenus eiuſmodi caſum nacti ſumus, ſemel in Aſiâ, Romæ quater, nec ſæpiùs arbitror Romę accidiſſe, quoniã medici omnes, vt me conſulerent, quæ præter opinionem euenirent, mihi oſtendebant. Quater igitur procidit, ac ſemper in priorẽ
20 partem. erat autem diſcrimẽ, eo quòd nunc magis ad cõmiſſuram accedebat, nunc ab ipſâ magis diducebatur in longitudinem, vel latitudinem membri. Mirabar autem quodammodo, quî fieret, vt Hippocrates hoc nũquam viderit. ex recentioribus verò vnus dicat ſemel ſe vidiſſe, alter bis: nemo autem itâ ſæpè, ſicut nos hactenus cõſpeximus, & fortè rurſus etiam conſpiciemus. Exiſtimamus autem non caſu, ſed ratione id nobis accidiſſe, vt deinceps oſtẽdemus. In Aſiâ noſtrâ primùm inſpeximus humerũ itâ prolapſum, quùm Smyrnæ adhuc à præceptoribus erudiremur (eſt autem hæc vrbs multo maior illâ, cuius vbique meminit Hippocrates) vt qui ibi plurimùm eſſemus. Poſt trigeſimum & ſecundum annum Romæ degimus, quam vrbem tot homines ha-
30 bitant, vt Polemo rhetor eam celebrans dixerit terræ habitatæ compendium. Quod autem quater hactenus eiuſmodi caſus euenerit, patere planè poteſt, eo quòd omnes medici (vt poſui) mecum communicarent, quæcunque præter opinionem nacti eſſent. ac non modò Romæ nihil me latere huiuſmodi potuit, ſed neque in portu, atque in proximâ vrbe, quã Hoſtiam nominãt. quùm omnibus amicis vterer, quicũque illis locis medicinam exercerent, quæ & ipſa frequentiſſima ſunt. At vrbes, quarum meminit Hippocrates, vbi diutiùs egit, non plures incolunt, quàm Romæ vicum vnum. nihil ergo mirum, ſi in frequentiſſimâ vrbe plures incidunt in idem malum. Illud prætereà experientiâ diſcens, ductus ſum ad cauſam inueniendam. nonnullis enim palæſtrâ, non-
40 nullis medicorum operâ, viſus eſt articulus eo modo excidere. nam duo quidem ex ijs, quos vidi, articulum in alam veniſſe mihi retulerũt: medicis autem imperitè vrgentibus, muſculorum complexu arctè contentum fuiſſe ſecùs ac principio apparuiſſet. Quocirca, ſi Romæ has duas cauſas præter hominum frequentiam adijcias, requires, non quidem cur tot nactus ſim, quibus humeri articulus itâ prociderit, ſed cur non plures. Hippocratis enim ſęculo medici optimè artis præcepta diſcebant, atque ea præſertim, quæ ad huiuſmodi manus operam pertinent. Ea nunc à medicis, vel nullo modo addiſcuntur, vel certè

exiguo temporis ſpacio: deinde palæſtræ vſus mirum in modum increuit, vbi eius magiſtri membra varijs modis contorquent, atque peruertunt. Requires igitur (vt dixi) non cur tot, ſed cur in tot hominũ milibus non plures viderim, quos magiſtrorum numerus in palæſtrâ, & inſcitia medicorum in huiuſmodi noxam compulerit. Reſtituũtur autem luxata hæc iiſdem conſilijs ſcilicet extendendo, impellendo, & collocando. Non conuenit autẽ itâ impellere in hoc caſu, ſicut quando in alam articulus eruperat. ibi enim opus erat articulum primò in priorem partem, deinde ſurſum adducere, dum collocaretur è regione ſui caui: nunc autem, quùm penitus in priori parte commiſſuræ ſit, ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem adſtrictus à muſculis inclinetur, impellere ipſum oportet ad contrariam regionem. in quo faciẽdo periculũ eſt, ne ipſe deorſum lapſus à muſculis in alam trahatur. quam rem in diuerſa extendentes præcipuè vitamus. non eſt autem ab re, dum in diuerſa contẽditur, locum ſæpire, qui ſub alâ eſt, quod nos Smyrnæ fecimus, ad articulum in priorẽ partem elapſum. accidit autem in palæſtrâ, quùm brachium cuidam à luctante duplicaretur, ſub quo modo potiſſimùm articulus in priorẽ partem prorumpit. nos verò homine reſupinato intẽtionem in contrarias partes adhibuimus ſimilem illi, quæ per calcem fit, quodam à poſteriori parte ſedẽte, ac loro lato ſub alâ iniecto, ſinu aliquâ re prius cõpleto. Nos (vt diximus) articulum ẽ muſculis, quibus adſtringebatur, expellentes, dein remiſſâ intentione ſiuimus attractum à muſculis in ſeipſos recurrentibus in ſuum locum reponi. Hic igitur promptè reſtitutus eſt. in palæſtrâ enim protinus curationem aggreſſi ſumus, ſatiſq; fuit affectum brachium à nobiſipſis extendi, non ſecus, atque in eo reponendi modo, vbi calce vtimur. Interdum etiam extendendi cauſâ laqueum inijcimus. ſit autem laqueus ex ijs, qui facultatem habent, extendendi æqualiter, qualis eſt duplex Carcheſius, qui ex duabus habenis conficitur. Sed, vbi iamdiu procidit, opus fuit ſcamno Hippocratis, quod ipſe in ſequẽtibus tradet. Hęc de articulo prolapſo: pergamus iam ad ea, quæ tractat de corporum varietate, quibus magis aut minùs humeri caput elabitur.

" ILlud autem ignorare non oportet, quòd in luxatis facilè reſtituendis, naturæ " à naturis plurimùm differunt, & multum cauum à cauo diſtat. nam hoc qui- " dem faciliùs, illud verò minùs facilè ſuperatur. multum etiam diſcriminis eſt " inter eos, quibus neruorum coniunctio laxa eſt, & quibus tenta.

Cùm ſermonẽ de reſtituẽdo abſoluerit, cauſam docere incipit, q̃obrem nõnullis facilè quiuis articulus excidit, ac ſine magno negocio reponitur, nõnullis cõtrà rarò excidit, ſed magno negocio reſtituitur. quâ in re nos ſuprâ & oſſium cõmiſſuras cauſati ſumus, & ſuperiniectos muſculos valentes, aut laxos.

" QVibuſdam enim hominibus humor in articulis eſt propter adiunctos " neruos, ſi naturâ laxi fuerint, & extẽdi facilè patiantur. Cõplures autem " videre licet itâ humidos, vt vbi velint, ſine dolore articulos ſuâ ſede moueant, " atque item ſine dolore reſtituant.

Commutaſſe mihi ſermonem videtur, quùm neruoſa corpora laxiora fiant ob humorem hominis naturalem: at non propterea quòd laxiora ſint, idcirco humor ſit in articulis, cuius oppoſitũ indicant Hippocratis verba. Videtur autem mihi voluiſſe neruoſa corpora propter humorẽ hominis facilè plurimum extendi, non tamen hoc ſuâ oratione aſſequitur, ſed particulâ [propter] abuſus lectorem adducit ad intelligendam cauſam.

Differunt

1 DIfferunt etiam inter se corporis habitus, quibus enim membrum boni habitus est, & carnosum, articulus minùs excidit, & ægriùs reponitur: quibus quàm soleat tenuius est, & minùs carnosum magis elabitur, & faciliùs restituitur. cuius rei indicio sunt boues, quibus femur suo cauo magis erumpit, tunc, quùm ipsi emacrescunt. emacrescunt autem boues maximè vltimâ hyeme. Tũc igitur maximè his articuli luxãtur: modò quid tale in medicinâ scribere conueniat, sed certè conuenit.

Naturæ atque articulorum differentię, sub quibus ipsi, seu promptè, seu vix procidunt, & reuertuntur, duæ sunt, quas sæpiùs recensui, cùm in superioribus
10 habeantur. Illis nonnunquam tertia accedit, quam nunc exequitur, à crassitudine vel macie corporis orta, quam ἕξιν, id est, habitum dicunt. hominibus enim, quo habitiores efficiuntur, eo articuli ægriùs excidunt, ac reponuntur. quoniàm carnis copiâ vndique constringuntur: cõtrà ijs, qui emacrescunt, relaxatur cutis eius carnis, quę commissuram complectitur, parúmque prohibet, quo minùs articulus excidat, & reuertatur: nec quidquàm deteriùs agitur cum his, qui naturâ graciliores sunt, quàm cum his qui pleniores. Ostẽdimus enim in libro de temperamentis graciliorem esse naturæ siccioris, pleniorem magis madere. Quocirca musculi, quùm gracilibus robustiores sint, commissurã coarctant. plenioribus caro, quatenus magis abũdat, adstringit id, quod articulũ
20 ambit: quatenus autem mollis est, facilè peruertitur, quùm rotũdorum ossium, quæ suâ sede mouẽtur, capita admittat, sic, vt vtriq; quod ad articulos excidẽtes attinet, ęquales sint. Si quis tamẽ habitior aliquãdo emacrescit, faciliùs huic articulus elabitur, ac rursus recõditur, tunc, quàm anteà: nõ secus etiam, si quis naturâ gracilis, carne impleatur, ei vix procidit, atque ægrè reuertitur. Quam rem cõprobat per ea, quę in bobus apparẽt, ità apertè loquutus, vt nullã explanatione opus sit, nisi alicubi in vno, vel altero vocabulo, quæ à me notabũtur.

REctè enim scripsit Homerus ex omni pecore boues tẽpore hoc maximè pati, atq; inter boues, qui arant, quùm hyeme laborent. his igitur maximè articulus excidit, quoniàm maximè extenuãtur. Namque aliud pecus pascere
30 exiguas herbas potest: bos non item, priusquã grandiores fiant. aliud enim pecus tenuem habet labrorum prominentiam, tenues item malas: bobus contrà labrorum prominentia crassa est, malæ item hebetes & crassæ, atque idcirco exiguis herbis non possunt eas subijcere.

Pecus πρόβατα. nunc dixit, significare volens vniuersum pecus, quemadmodum & in libro de morbo comitiali, vbi ad verbum legitur [ὐκ ἔςιν ἄλλο πρόβατον ὐδὲ ἢ βόες καὶ αἶγες] Simile quid apud poëtam legitur, vbi ait,

πολλά τοι πρόβατά ἐστι. Vult enim significare gregem pecudum armentúmque, quam vocem è maioribus multi similiter vsurparunt.

VErùm animalia, quæ solidi pedis sunt, vt potè, quę vtrinque sint dentata,
40 vellere possunt, & exiguis herbis dentes subijcere, gaudéntque eiusmodi herbâ magis, quàm grãdiori. omnino enim melior est ac firmior exigua herba, quàm quæ grãdis est, antequam ad maturitatẽ veniat, ac propterea scripsit.

Sicut quando redit gratum ver bobus, in orbem
Crura quibus vertuntur- quoniàm grandior herba iucundissima illis videtur. Sed & bos naturâ hunc articulum laxiorem reliquis habet, atque eâ de causâ pedem circũuoluit, magis quàm cætera animalia. præsertim vbi macie, senióq; confectus sit, quas ob res omnes boui maximè prolabitur. Plurima

» de ipso scripta sunt, quoniàm hæc fidem faciunt eorum omnium,quæ propo- 1
» sita sunt.sed,vt eò reuertatur oratio, vnde digressa est.gracilibus magis prola-
» bitur articulus,ac citiùs reponitur,quàm ijs,qui bono habitu sunt:minúsq; in-
» flammatione tentantur madentes ac graciles,quàm sicci & carnosi.

Vellere Hippocrates σαρκάζειν dixit,quo vocabulo nonnulli significari volunt labra vehementer inter se coniungere, sic,vt herbæ partem auellant: alij inferioribus dentibus cum superiori labro idē efficere.nam qui derident (σαρκάζοντες græcè dicuntur) dentibus labrum mordent. Verùm illi quidem superioribus dentibus mordēt labrum inferius:animalia verò,quæ ruminant, cùm inferiorem tantùm dentium ordinem habeant,eo ad mordendum vtuntur. ac 10 propterea accipiunt alij vocabulum σαρκάζειν in illis, quæ dentes inter se committunt. quoniàm, quæ carnem vorant (σαρκοφαγοῦντα vocantur)tam superioribus,quàm inferioribus dētibus vtuntur. atque his vidētur fauere verba Hippocratis,quùm σαρκάζειν dixerit,nō de ijs,quæ ruminãt,sed de ijs, quæ vtrinq; dentes habent,quæ ἀμφώδοντα græcè nuncupantur.Hæc quidē pascere exiguas herbas possunt,cuiusmodi sunt equi,asini,muli:at ex ijs,quę ab vnâ parte tantùm sunt dentata,illa duntaxat,quibus labri prominentia tenuis est:atque idcirco inter animalia,quæ herbis vescuntur, soli boues hyeme pastu indigent. quoniàm nequeunt exiguam herbam aut σαρκάζειν,id est,dentibus abscindere, aut labris prehendere. boues enim non habent labra ità tenuia, vt exiguam 20 herbam circumplicare atque comprehendere possint, quemadmodum & capræ & oues. Hæc tria animalium genera multifidos pedes habent: sed solidi pedis sunt,quæ vtrinque sunt dentata.appellantur autem græcè μώνυχα cōtracto vocabulo,vt asserunt,qui nominum interpretationem excolunt à dictione μονώνυχα, eo quòd vnum vnguem habeāt,græci μόνον ὄνυχα dicunt.solidipedum enim pedes extremi vnguibus hominis respondent.[Minúsq; inflammatione tentantur.]Quùm faciliùs articulus excidat, sequitur, vt similiter recondatur. quo fit,vt nulla vel certè quàm minima inflammatio superueniat.namque,vbi magnâ vi procidat, ac reuertatur, musculi dolore vexantur, quēm subsequitur inflammatio. 30

» MInúsque in posterum articulus alligatur. atqui, si citra inflammationem
» mucci iusto plures fuerint, idcircò etiam facilè procidet. ferè autem cir-
» ca articulos mucci redundant magis in gracili,quàm in pleno.

Quod inquit[in posterum]referri potest ad duo tēpora, & ad id, quod reposito articulo proximum est,cùm inflammatæ partes curãtur,& ad id, quod deinceps citra molestiam insequitur. eo quidem tempore,quod reposito articulo proximum est,vbi inflammatio fit,articulus ab ipsâ constringitur. quod ipse etiam narrauit: post curationem à validis eiusmodi hominum musculis, & à quâdam duritie, quam musculis ingens inflammatio relinquit, articulus quasi vinculo coarctatur. 40

» SEd & caro quoque graciliū,qui arte non fuerint rectè extenuati, muccosa
» magis est quàm eorum,qui pleni sunt. Vbicunq; autē mucci cum inflam-
» matione sunt,inflammatio articulum illigat,ac propterea non admodum ela-
» bitur,vbi mucci redundãt, qui lapsurus vtique fuisset, nisi locum vel ampliùs,
» vel minùs inflammatio occupasset. Qui reposito articulo,partibus, quæ iuxtà
» sunt, nullâ inflammatione affectis protinus humero vti sine dolore possunt,
» hi nullâ curâ sibi opus esse arbitrãtur. Sed medici officium est præsagire con-

tra eorum

1 » tra eorum opinionē.ſiquidem his rurſus prolabitur,magis quàm quibus nerui
» inflāmatione tentātur.Hoc in omnibus articulis ità habet, & præcipuè in cō-
» miſſurā humeri cū lato ſcapularum oſſe,ac in genu.namq; hi præcipuè luxātur.
» At quibus nerui inflāmatione vexantur,humero vti non poſſunt.dolore enim
» prohibentur,atque inflammatione extendente. His itaque mederi oportet ce-
» rato panníſque,& multas faſcias circumdare:tum lanā mollem ac mundam in
» alam ſubijcere,donec id cauum compleatur, vt vinculum fulciat, & articulum
» ſuſtineat. Continere autem humerum oportet,plærunque in ſuperiorem par-
» tem conuerſum.ſic enim fiet,vt humeri caput longè collocetur à loco,in quem
10 proruperat. conuenit autem humeri articulo deligato humerum ipſum ad la-
» tus deuincire,faſciā in orbem circa corpus porrectā.

Quicūq; ſeu fame,ſeu obſidione, ſeu luctu,ſeu mœrore, ſiue etiā cibi faſtidio alimenti non ſatis ſumentes extenuati ſunt, caro non ſtatim ſicceſcit,ſicut illis, qui arte rectè ſunt extenuati: ſed ferè in omnibus propoſitis caſibus madentior efficitur, quibuſdam tunc ob inopiam liquatis. magis adhuc tabeſcūt, qui in mœrore ſunt,quē græci poētę μελεδῶνα idcirco dicunt,quaſi mēbra edat, deuoretq́;. ſub hoc itaq; adeps omnis tabeſcit,& quæcūq; caro mollis ac recēs concreuit. ſed,vbi medicus de induſtriā corpus aliquod extenuat, per ea,quæ excogitauit,moliri id cōtēdit:deinceps frictione vtitur,quo tēpore opus eſt,ſi
20 quid liquatur exhaurire,vel per ſudorē,qui ſenſui ſubijcitur,vel p expirationē, quę non ſenſu,ſed ratione percipitur. Ad hęc par eſt ipſum eſculenta & poculenta nō temerè dare,ſed conari per hęc,vt quęcūque educēda ſunt,benè exitū habeant,non modò,quæ per deiectiones,ſed & quæ per vrinā.eo enim pacto, ſi quis in corpore humor liquaretur,vndiq; extra corpus efflueret. nam,vbi in corpore maneat,tēpore muccoſas carnes efficit. Quodcūq; igitur tenue omnino,ac ſeri naturā habēs liquatur,effertur, & per expirationē,quæ ſenſu nō cōprehēditur,magis q̄ alio modo diſcutitur:tātum autē ſubſiſtit id,quod aliquatenus craſſum eſt, quod tēpore glutinoſum efficitur, & à muccis nō abhorret.

» NEceſſe eſt inſuper humeri cōmiſſurā ſenſim,molliterque perfricare. opus
30 autem medico eſt multarum rerum & frictionis etiam experiente.ſiqui-
» dem ab eo,quod eodē nomine appellatur,nō idem effectus oritur.poteſt enim
» frictio laxiorem articulum illigare, & iuſto duriorem ſoluere. Verùm de fri-
» ctione alibi pertractabimus. Ergo hanc humeri commiſſuram cōuenit molli-
» bus manibus perfricare,tum leniter,quod alioquin vtile eſt.

Efficit frictio ſenſim molliterq; adhibita,ne quæ remaneant inflāmationis reliquię.variè autem pcedat,oportet,modò manus à ſuperiori parte deorſum, modò ab inferiori ſurſum ferātur, deinde obliquæ nō ſolùm ab inferiori parte ſurſum,ſed à ſuperiori deorſum,poſt hęc in orbē,& quaſi trāſuerſę à dextrā in ſiniſtrā,& rurſus à ſiniſtrā in dextrā,vt muſculorū fibrę omnes molliātur. Ma-
40 iores enim græci ad frictionem ſignificādam mutuati ſunt vocabulū ἀνατρίψεως pro τρίψεως.at nolim tibi perſuadeas (quemadmodum nonnulli exiſtimarunt) Hippocratē velle manus in perfricandā humeri commiſſurā ferri ab inferiori parte ſurſum,quòd τρίψις frictionem,ἀνὰ ſurſū ſignificet. nam verbum ἀνατρίβειν vniuerſum frictionis genus exprimit:non eam duntaxat,quę ab inferiori parte ſurſum procedit. quod & ipſe indicauit, quùm inquit, [ſed de frictione alibi pertractabimus]vbi frictionem ἀνάτριψιν vocauit. non enim pollicetur ſe de vnā ſpecie tractaturum cæteris omnibus omiſſis. Sed in libro etiam de offici-

nâ medici omnes exposuit,genus vniuersum ἀναλειπτικήν appellans,quùm inquit, [frictio ad resoluendum valet,& adstringendum,præter hæc ad implẽdum ac minuendum,& quę sequuntur]quæ tum in commentarijs in eum librũ persequuti sumus,tum in opere de tuendâ sanitate latissimè narrauimus.

» ARticulus non violẽter dimouendus est,sed quatenus citra dolorẽ moueatur.confirmantur autẽ omnes,alij quidem longiori tẽpore,alij breuiori.

Inflammatione remissâ nihil expeditius est, quàm eiusmodi motus. soluit enim illius reliquias omnes,quibus neglectis articuli cõtracti atq; illigati redduntur vtrisque enim vocabulis appellantur.

» HIs autem indicijs exciderit ne humerus,intelligendum est.

In libro de fracturis,antè ad eos,qui errãt, aggreditur, quod nũc quoque facit.nam postquã errantes redarguit,reponendi rationẽ subijcit, quæ nõ solùm sequitur, quod propositum erat, sed eius etiam fidem facit. Eam ergo primùm exequutus,nunc deinceps indicia subijcit humeri capitis luxati, quæ in exercendâ arte necessariò præcedunt,in tradendâ non item necessariò.eorũ verò,quæ præcedũt,aut sequuntur,illud tibi indicio sit, ꝙ non rectè effici potest opus,quod sequitur,aut percipi,quod pręceptum est, antequã intelligatur quod præcedit.Ratio quidem luxati restituendi,antequã intelligatur in quam partẽ articulus eruperit,apertè demonstrari nequit: sed nihil eam addisci prohibet,priusquã notæ enarrentur.Principio itaq; orationis, si id vnũ edocti simus,humerum in alam prolabi,& ipsi inuenire modum reponẽdi possumus, & ab altero etiam doceri:non tamen comprehendere modum reponendi,nisi antè sciuerimus humerũ in alam procidere, sicut neq; quo pacto in alam procidit,nisi priùs nouerimus naturã vniuersæ cõmissuræ. Si quis igitur restituẽdi modum præfatus, deinceps adijciat, in quam partẽ articulum luxatũ restitui docuerit,necessarium ordinem perturbat.id quod accidit etiam ei,qui primò incipit ostendere,in quas partes articulus erumpat, dein trãsit ad cõmissuræ naturam exponendam.nam,si quis penitus nosset,quomodo articulus in alam excideret, superuacuum esset commissuræ naturam hunc docere: sed, si quis primò audiat,percipiatq;,quonam modo hæc habeat,deinde in quã partem articulus venerit,huic nihil opus est ad hoc,vt restituẽdi modum doceatur.Eodem etiam modo nunc nihil nos prohibuit signorũ inscitia,quo minùs reponẽdi rationem intelligeremus. quæ res communiter euenit in omni curatione tradendâ.potest enim doceri quis,quâ ratione curetur inflammatio iocinoris,seu vẽtriculi,seu renũ, siue intestini crassioris, antequam ipsorũ affectus teneat: non tamen curare potest,priusquã eos intelligat, sicut neq; ratione curationẽ inuenire,aut doceri ab altero,priusꝙ̃ naturã calleat partis,quę curatur.

» PArtim quidem,quùm homines iustum habeant corpus, & brachia,& crura,ad exemplum integri extimare vitiatum oportet, & ad exemplũ vitiati integrum,neque spectare alterius hominis articulos.

Quod ab vtraque parte tam dextrâ, quàm sinistrâ æquale est ad vnguem, iustum appellauit. Sed quoniàm membrorum forma in hominibus varia est, imperat,vt affectum membrum cum pari hominis membro conferatur:atque inde quatenus à naturali statu recesserit, coniectura fiat

» ALijs enim magis extant, alijs minùs,sed ipsius laborantis, an integer vitiato dissimilis sit.

Eos,quibus articuli naturaliter extant,prominẽntque ἐξάρθρους appellauit.

Quæ res

1 » QVæ res rectè quidem ostendetur, magna autem eius inscitia est. Hâc de » causâ non satis est ratione artẽ hanc scire, sed vsu experiri ipsam oportet.

Inscitiam dixit παρασυνέσεως non omnem simpliciter intelligens, sed eam, quæ cõiuncta est ac proxima scientię. indicabit autem ipse in sequentibus, quî fiat, vt interdum decipiantur, qui protinus cum vitiato integrum conferunt.

» MVltis enim articuli prę dolore vel aliâ de causâ, vt nõ exciderint, nequeũt » tamẽ eo modo, quo in sanis corporibus figurari. Intelligere igitur, ac sci- » re huiusmodi habitum oportet. nam multò magis in alâ sentitur caput humeri » prolapsi, quàm eius, qui naturaliter habet: ad hæc locus, qui à superiori parte 10 super commissuram est, cauus apparet: item latum os scapularum summũ, quà » cum iugulo cõmittitur, extare videtur, cùm articulus inferiori loco recipiatur.

Inscitiam, quam ipse παραξυνέσιν dixit, nunc vnam ponit, quæ in figurando accidit. Interdum enim nequeunt affecta mẽbra aliquo modo figurari, quamuis hoc ægris nõ accidat, propterea quòd articulus eruperit, sed vel dolore, vel musculorum intentione. deinceps inscitiam alteram subijcit.

» IN quo etiam accidit inscitia, de quâ in sequentibus agemus. est enim me- » moratu digna.

In eo quòd locus, qui humeri commissuræ superiectus est, cauus cõspicitur, quendam incidere errorem ait, quem in sequentibus dicturum se pollicetur. id 20 autem interdum euenit, vbi iugulum à lato scapularum osse diducitur.

» PArtim etiam à latere cubiti eminentia recedere magis videtur ab eo hu- » merò, qui prolapsus est, quàm ab altero: si quis tamẽ cogat, adducitur qui- » dem, sed cum dolore.

Indicium quoque hoc fallax est, nisi sub alâ humeri caput cõtingas, quod in eam venit. quo fit, vt brachium adduci ad latus sine dolore non possit.

» ADde ꝙ cubito extẽto brachiũ iuxta eiusdẽ partis aurẽ nõ ità porrigi po- » test, queẽadmodũ & integrũ, neq; in latera similiter. Hęc itaq; indicia sunt » humeri capitis luxati. restituẽdi verò modi hi, ꝗ scripti sũt, & curationes eędẽ.

Hoc quoque signũ ex illis est, in quibus esse inscitiam proposuit. quod eui 30 dentissimum est ex ijs, quę prodidit, cùm inquit, [Multis enim articuli prę dolore, vel aliâ de causâ, vt nõ exciderint, nequeunt eo modo, quo in sanis corporibus figurari]. Si quis (vt ipse ait) promptè brachium possit ad latera porrigere, id certum indicium est articulũ naturaliter habere: quòd si aliquâ ex parte prohibeatur, potest huius rei causa esse dolor, vel musculorum intentio.

» MAximâ autẽ animaduersione dignũ pręceptũ est, quâ ratione curare eos » cõueniat, quibus sępè humeri caput elabitur. cũ multi ob calamitatẽ hãc, » quanꝗ alioquin idonei, certare prohibeãtur. multi etiã eã de causâ redditi sint » inutiles ad bellũ, ac perierint. Ob id etiã animaduersione dignũ est, ꝙ nemĩnẽ » nouerim, qui rectè curaret: sed alios quidẽ manus homini nõ inijcere, alios cõ- 40 trariũ ei, quod expediret, excogitare moliriq;. Adusserunt iã cõplures medici, » vbi humeri articulus excideret, eũ locũ, qui à superiori parte cõmissuræ est; & » eũ, qui à priori, quâ ꝓminet humeri caput, & à posteriori parte paulo infra su- » periorẽ sedẽ cõmissuræ. Profectò huiusmodi vstiones cõmodæ fuissent, si hu- » meri caput in superiorẽ, priorẽ, aut posteriorẽ partẽ venisset: nũc, cùm in infe- » riorẽ erũpat, expellũt magis ꝗ̃ cohibent. excludunt enim humeri caput à spa- » cio superiori. Sic autẽ adurere hos cõuenit. cutis sub alâ prehẽdẽda digitis est, » atq; attrahẽda è regione potissimũ eius partis, in quam humeri caput elabitur.

In hâc etiam oratione plæraque plana ſunt. quare à me prætermittentur, niſi ſi qua videantur obſcura.

» TVm, cute ſic attractâ, ità admouēdū candēs ferramentū eſt, vt traijciatur. Imperat, vt ex cute extētâ nihil relinquatur, quod nō vratur, ſed cādēs ferramentū traijciatur à dextrâ parte alæ in ſiniſtram, atq; ab hâc ad dextram.

» FErramentis autem adurere oportet, non craſſis, neque nimiū rotundis, ſed » oblongis. celeriùs enim manu impulſâ traijciuntur.

Ferramenta extremitate rotunda appellauit φαλακρὰ, cuiuſmodi ſunt capitulata illa, quibus ad alas vtuntur (πυρῆνες, vel διαπύρινα nuncupantur) atque item ſpáthæ capitulatæ: quæ verò his contraria, oblonga ſunt, προμήκη dixit, quorum extremitas non eſt rotunda, ſed acuta. Illis aliquo modo ſimilis, quæ ad perforandum accommodantur.

» SIntq; candentia, vt traijci quàm celerrimè poſſint. quæcunque enim plena » ſunt, tardiùs traijciuntur, & cruſtæ inde latiores reſoluuntur, periculumq; » eſt, ne vlcera abrumpantur. quod, & ſi nihilo deterius eſſet, turpius tamen atq; » expers artis penitus haberetur. Vbi ergo candens ferramentum traieceris, ferè » abundè erit in inferiori parte duntaxat aduſſiſſe.

Candentia eſſe voluit ferramenta, quæ ad alam admouentur, quod expreſſit vocabulo διαφανῆ.

» AT ſi nullum inſtare periculum videatur, ne vlcera abrumpantur, ſed ma- » gnum ſpacium in medio integrum relinquatur, inſtrumentū, quo ad illi- » nendum vtimur, tenue traijciendū eſt, ab vnâ vſtionis parte ad alterā, cute ad- » huc extentâ, non enim poſſet aliter traijci. quo facto remittēda cutis eſt: poſteà » inter vtrânque plagam alia media facienda eſt, admoto tenui ferramento can- » denti, donec ad priùs demiſſum inſtrumentum pertineat. quatenus verò pre- » hendere cutem ſub alâ conueniat, hinc conijcere poteris, quòd glandulæ ſub » alâ ſitæ ſunt, atque in multis alijs corporis partibus.

Vlcera vocauit ὠτειλὰς, quemadmodū & poëta, qui de recēti vulnere inquit, ὄφρ' ἔτι αἷμ' ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς. Vbi extentam cutem (vt ait) tranſuerſam ferramento traieceris à dextrâ in ſiniſtram præcipit, vt iterum aduras, demiſſo candenti ferramento, non ampliùs trāſuerſo ab vnâ parte ad alteram, ſed prorſus in altitudinem. Oportet autem inter vtramque plagam, quam candens ferramentum fecit, non exiguum ſpacium interijcere. nāq;, vbi exiguum ſit, periculum eſt, ne vlcera abrumpantur, atque vna magna exulceratio fiat. quamobrem & ſi nihil deterius accidat, ſiquidem adurimus, vt partem exiccemus, atque adſtringamus. nō tamē neceſſe eſt magnâ inductâ cicatrice locum deformem reddere, quùm per exigua foramina liceat æquè ſuccurrere.

» SEd alibi glandularū vniuerſam naturam perſequemur, quid ſint, quidq; & » in quibus indicent, aut poſſint. Glandulas itaque prehēdere non conuenit, » nec quæcunque glandulis interiora ſunt, id ſiquidem valdè periculoſum eſt.

Glandularum vniuerſam naturam appellauit οὐλομελίην, quam pollicitus eſt alibi docere. non tamen extat hic liber Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ. Sed quidam ex medicis iunioribus, qui Hippocratē ſequūtur, paruum libellum confecit, quem inſcripſit [Hippocratis de vniuerſâ glandularum naturâ] qui, tam loquutionibus, quàm ſententijs, longè ſuperatur à germanis libris Hippocratis: adde quòd neque vllus veterum medicorum eius libri meminit, neque ab ijs, qui indicem ſcripſerunt, commemoratur.

Proximè

1 » PRoximæ enim ſunt neruis,qui magnam vim habent.extra glandulas plu-
» rimum prehendendum eſt,nam id fit innocenter.

Subiectos eſſe ait glandulis in alâ neruos magnã vim habẽtes,quos nuncu-
pauit τόνους. Ridiculè igitur quidã ex recẽtioribus medicis exiſtimant neruos il-
los duntaxat ab ipſo appellari τόνους, qui coniugati à cerebro oriuntur. quoniam
in ſecũdo de morbis vulgaribus,cùm dixit[duo enim nerui à cerebro iuxta os
magnæ vertebræ,& quæ ſequuntur] neruos appellauit τόνους. nerui enim,qui ad
brachia intendũt (vt in confeſſo eſt apud omnes,qui incidẽdi corporis peritiã
habent)à ſpinę medullâ in ceruicibus dependent,quâ parte ad thoracem acce-
10 dit,quos conſtat ab ipſo nominari τόνους,tũ in propoſitis verbis,ac deinceps bis,
in ijs,quæ ſubijciuntur:tũ infrà rurſus,vbi de ſpinâ agens,neruos appellat τόνους.

» ILlud etiam ignorare non oportet, quòd vbi humerum valdè in ſuperiorem
» partem porrexeris,nihil prehendere ex cute ſub alâ poteris, quod extendere
» operæprecium ſit. nam,vbi in ſuperiorem partem porrigatur, cutis, quæ ſub
» alâ eſt, abſumitur. Ad hæc nerui etiã nullâ ratione violandi ſunt.hi ſiquidem
» in eiuſmodi habitu prominent,atque extẽduntur.Sed,ſi humerus paulum ex-
» citetur, multum cutis apprehendi poterit, & nerui,quos cauere oportet, intrò
» magis recedent,longiúſque aberunt ab eo,quod apprehenditur.

Abſumi in alâ cutem ait,vbi totum brachiũ ſurſum porrigatur. antè ſiqui-
20 dem laxa erat,ità,vt ſupereſſe videretur.brachio autem ſic figurato extenditur
circa partes, quas contegit, ità, vt quod priùs ſupereſſe videbatur, pereat, &
quaſi abſumatur,quùm brachium ſurſum porrigitur.

» AT nónne in vniuerſâ arte in primis danda opera eſt,vt quo pacto ſingula
» iuſtè figurentur, inueniamus?

Iuſtè intellexit quaſi æqualiter. hoc autem fit,vbi ſeruatur, quod vnicuique
rei conuenit,& proprium eſt.Id nũc,quo de agitur, vſtio cutis in alâ eſt,quam
admouere oportet,humero conueniẽter figurato. nam,ſi ità demittatur,vt la-
tus attingat, nimis parùm excitabitur,neque poterit altitudo alæ ſe oſtendere,
neque cutis ſanè digitis extendi atque aduri:ſed,ſi humerus plurimùm attolla-
30 tur, digitis extendi nihil ferè cutis poterit. ſub hoc enim habitu circa ſubie-
ctas partes extenditur. adde, quòd nerui prominent. Eatenus igitur attolle-
re humerum conuenit, atque ab alâ reducere, vt locus in conſpectum veniat:
ſitque quà ſubijcere digitos facilè poſſimus,& cutem extendere,atque adure-
re. Quæ, quùm primùm excitato brachio fieri poſſunt, admouenda manus
eſt membro ità figurato, neque vlterius attollendum. non enim aliâ de cauſâ
humerus attollitur,niſi vt poſſit cutis ſub alâ digitis extendi hactenus,vt can-
dens ferramẽtum admoueatur,prout ipſe indicauit,ità,vt ſi hæc præſtare po-
tuiſſemus humero demiſſo,eiuſmodi habitu nihil antiquius fuiſſet, quùm la-
xiorem cutem efficiat. ſic enim plurimùm attrahitur, ac manus ſine vllo peri-
40 culo penitus admouetur.

» HÆc circa alam, ſatíſque eſt ſic prehendere,modò quà conuenit,canden-
» tia ferramenta demittantur.

Prehendere dixit de cute.

» EXtra alam duæ tantùm ſedes ſunt,quùm aduruntur morbo auxiliantes.

Dictionem[extra]dixit ἔκτοσθεν,quã poſuit non vt loci differentiã nota-
ret, ſed quemadmodum apud Demoſthenẽ,atq; alios rhetores vſurpatur, qui
cùm ἔξωθεν τοῦ πράγματος dicunt,præter rem ſignificare volũt. Id igitur,quod

Hippocrates asserit, tale est. Præter vstionẽ alæ, duæ aliæ sedes sunt morbo auxiliantes, quùm aduruntur. vsus autẽ est vocabulo τιμωρέουσι, quo constat ipsum non aliud significasse, q̃ auxiliãtes. quod fecit etiam Euripides, cùm Orestem induxit hęc loquẽtem αἰδόσια μὴ σφᾶν, ἀλλὰ τιμωρεῖν τῷ πατρί. Differunt autẽ inter se τιμωρεῖν, & τιμωρούμενος, quod vocabulũ cum accusandi casu iungitur, hoc siquidẽ significat cruciãs. eâdẽ ratione & Menãdri fabula inscribitur ἑαυτὸν τιμωρούμενος.

VNa quidẽ est à priori parte inter caput humeri, & chordã, quæ ad alã est.

Nos quoque vidimus articulum contineri in hoc loco, qui pars totius prioris regionis est. nam, quùm ea lata sit, vna quidem eius in medio ad vnguem est, duæ autem vtrinque: vna ab interiori parte, cuius nunc meminit, altera ab exteriori, de quâ paulo infrà loquitur. Est autẽ admiratione dignus, qui, quùm nunquam viderit humeri caput in aliam partem excidere, quàm in alam, non contẽtus fuerit ipsam tantùm adurere, sed adiungens duas alias regiones, illas cõiecerit, in quibus nos vidimus caput humeri fixũ: ex his in eam, quâ vena sita est, per summũ humerũ procedens, vbi duo musculi concurrunt, & magnus ille, qui à pectore oritur, & qui à literę Δ similitudine δελτοειδὴς nuncupatur, quater vidimus humeri caput prorupisse: in exteriorem verò partem mediæ regionis semel, de quâ tractabit in sequentibus.

Vstio

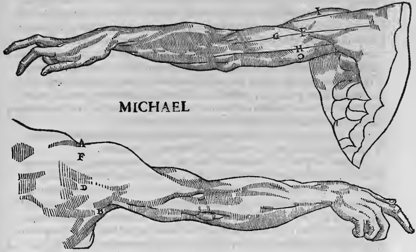
QVà demittere candens ferramentum cõuenit, vt cutem traijciat, non tamen nimis altè. proxima enim est crassa vena, ac neruus, quorũ neutrum calefaciendum est.

Crassam venã intelligit nunc eam, quę per summũ humerũ fertur ad cubitum ὠμιαία gręcè vocatur, quasi latam vel grandem. cui innectitur coniunctio duorum musculorũ propositorum, cuiq; adiũgitur neruus, qui distribuitur in partes cutis, quę iuxta venam est. cauendum autẽ esse, ne in adurendo neruus, aut vena attingatur, apertè declarauit, non tamẽ ostẽdit; à priori ne an ab interiori parte venę, vel prorsus super ipsam adurendũ sit. Fieri enim hoc potest, in primis cutẽ attrahendo, quo modo in alâ diximus, dein trãsuersam adurẽdo, post hęc instrumentum, quo ad illinendũ vtimur, traijciendo, atq; in orbẽ iterum adurẽdo. Quemadmodũ autem in alâ, quamuis subsint nerui maximi, & cum ipsis arteria ac vena latissima, tamẽ aduri cutem voluit, securitatem subiectarum partiũ comparans eo instrumẽto, quo illinimus, demisso, sic in propositâ nunc vstione nihil mirum, si cutem venę superiectam aduri iubeat. illos autem neruos dixit ἐπικαιροτάτους, quod vocabulum mutuari solet ad ea, quæ magnam vim habent, quemadmodũ illi, quòd non longè distent à spinę medullâ, & maximè pleni sint. Sed circa venam, quæ ab interiori parte tendit ad cubitum, neruum simpliciter dixit, non adijciens ἐπικαίρους. multum enim distat à medullâ spinæ, atque exiguus est.

RVrsus alio loco licet adurere ab exteriori parte multo supra chordam, quæ ad alam est, paulo infra humeri caput. traijciatur autẽ cutis candenti ferramento, sed non nimis altè. ignis enim neruis est inimicus.

- A Regio superior.
- B Inferior.
- C Interior.
- D Exterior.
- E Prior.
- F Posterior.
- G Linea media sine latitudine.
- H Vena ad interiorem cubiti sedem pertinens.
- I Linea supra lineam mediam.

Venit ad

20 Venit ad tractandũ reliquum ex ijs locis, in quibus recipitur humeri caput prolapsum.hic autem est in exteriori parte prioris regionis,in quã semel etiam conspexi humeri caput venisse.non rectè autem in plerisque exemplaribus legitur[Rursus alius locus quem licet adurere à posteriori parte est]hic enim locus non à posteriori,sed ab exteriori parte commissuræ est. Si quis igitur exquisitè definire loca velit,quæ iuxta humeri commissurã sunt latitudinem habentia,hic profectò omnia intuitus in priori regione mediam dicet esse quandam lineam,sine latitudine conceptam in medio ad vnguem, quæ supernè in humeri longitudinem tendat:& vtrinque in latitudinẽ terminari priorem regionem, ab interiori quidem parte eâ venâ, quæ ad interiorem cubiti sedem 30 pertinet, ab exteriori verò aliâ quâdam lineâ,quæ distet à lineâ mediâ,sine latitudine conceptâ, quãtum ipsa vena recedit. Hi sunt ergo termini prioris regionis.duo autem alij vtrinque sunt,quâ feruntur chordæ ad alam,vnus interiorem regionem, alter exteriorem finit. eam verò intelligito interiorẽ commissuræ regionem, quæ est inter venam, & chordam, quæ ab interiori parte alam terminat: sed exteriorem,eam,quæ incipiens à lineâ, quæ tantum distabat à mediâ lineâ sine latitudine conceptâ,quantum ipsa vena,tendit ad chordam,quæ ab exteriori parte alam finit. quare iuxta diuisionem hãc quidquid erit superius chordâ, quæ ab exteriori parte alæ sita est, non dicetur vtique à 40 posteriori regione commissuræ,sed ab exteriori. siquidem regio posterior in commissurâ est,quà latum scapularum os simum est: inferior in alâ cõtinetur: superior verò inter lati scapularum ossis summitatem atque humeri caput.

» POrrò mederi in totâ curatione vlceribus debemus,vidẽtes,ne multum at-
» tollatur humerus, sed modicè, quatenus vlcerũ curatio postulat, quoniàm
» frigus eo minùs adspirabit. adusta enim omnia tegenda sunt,non secùs etiam
» moderatè curanda. nam sic minùs hiant, minùs sanguis erumpit, minùs ner-
» uorum distentio sequitur.

Causas ipse exposuit, cur edicat, ne multũ humerus vnquam attollatur. primùm, ꝙ vsta omnia tegere expedit, sic tamẽ, vt curari possint, & non frigeant, quùm alioquin (vt ipse testatur) frigus vlcera mordeat, cutem induret, pus fieri in dolore non patiatur, ac multo magis in ijs, quæ calor excitauit, sicuti nunc ignis [minus (inquit) hiant] hoc est diducuntur vlceris oræ. ob id enim frigore magis excipiuntur, & tardiùs sanescunt, grandioremque cicatricem recipiũt. Quod autem subdit [minùs sanguis erũpit] communiter ad omnia vlcera refertur, non propriè ad ea, quæ proposita nunc sunt. nam si quis sic cutem vrat, quemadmodum præcepit, periculum nullum sanguinis eruptionis sequetur. fortasse autem nerui tantùm distentione periclitabuntur ob frigus, quod cute nudati contraxerunt, cuius rei in fine orationis meminit.

VBbi vlcera pura sint, & ad cicatricem intendant, tunc sanè oportet humerum diu noctúque semper ad latus deligatum continere.

ὠτειλὰς nunc propriè de cicatricibus dixit, non de vlceribus, quemadmodum antè. monet autem maximè dandam operam esse, ne humerus, nisi paululum duntaxat à latere diducatur, idque, quùm vlcera curantur. quoniàm pura vlcera opportunissima sunt illis omnibus casibus, quos in oratione proximè præcedente narrauit, atque ijs præsertim, qui ab exterioribus causis oriuntur. anteà siquidem sordida erant, atque inflammata, sordémque & humorem pręter naturam superantem pro velamento, ac tegmento quodam habebant, quin & inflammationis calor extrinseco frigori obsistebat: at, vbi inflãmatio conquieuit, & pura reddita sunt, ac sine superante humore, magis quàm antè sentiunt ea, quibus lædũtur. ob hęc igitur omnia facilè sub exterioribus causis ac præcipuè frigidis dolent, & refrigerãtur, propter sensum verò acriorem vehementiori dolore cruciãtur, cui accedunt ea mala, quæ sequi dolorem solent.

AT vbi vlcera conualuerunt, humerus diu debet ad latus similiter deligari. namque hâc viâ cicatrix maximè confirmabitur, atque id spaciũ, in quod maximè humerus procidit, contrahetur.

Hic etiam indicauit, quo consilio hæc præceperit, quùm inquit [namq; hâc viâ cicatrix maximè cõfirmabitur, atque id spacium, in quod maximè humerus procidit, contrahetur] quasiità dixerit, quò minor cicatrix inducetur, eo magis alæ cutis contrahetur. Quod maximum momẽtum habet in prohibendo, ne in hanc partem humerus elabatur.

QVibus recondi humeri caput non potuit, si adhuc crescũt, humerus non æquè augetur atque is, qui integer est: sed quãuis aliquid augeatur, altero tamẽ breuior redditur.

Ea nunc persequitur, quæ necessariò ijs accidunt, quibus humeri caput suo loco non est. Primùm ac maximè commune, cui reliqua omnia superueniunt, est, quòd minùs alitur. quam rem, si membrum iam perfectè increuit, gracilitas sequitur: si adhuc augeatur, exiguitas. Nõ alitur autem membrum ob musculorum & venarum, quas continet, deprauationem: eius quoq; rei causa est totus articulus immobilis. nam & integra membra, vbi diutiùs omnino immobilia maneant, apertè graciliora conspiciuntur.

IAm verò, qui à primo natali die humeros breuiores habẽt (γαλιάγκωνες græcè appellãtur) ob duplicem noxam id mali experiũtur, vel quod dum in vtero sunt, humeri luxẽtur, vel aliam ob noxam, de quâ posteà aliquãdo scribemus.

Dicti ne sint γαλιάγκωνες à similitudine felis (γαλῆ græcè dicitur) an ab alio quopiam

1 quopiam,relinquẽda quæstio est ijs,qui in huiusmodi studia incumbunt.medicum verò scire conuenit nasci quosdam vtriusque humeri articulo luxato, dextro & sinistro,sicque humeros breuiores esse:neque ignorare alteram huius vitij causam, de quâ tractaturum se pollicetur. Difficile autem est alteram inuenire, præter illam, quam ipse deinceps ait illis accidere, qui teneri sunt. Inquit ergo.

» SEd quibus tenerâ adhuc ætate iuxta humeri caput in intimis partibus, al- » téque suppurationes oriuntur,omnibus sanè humeri breuiores fiunt: ac si- » ue secentur, siue vrantur, siue per se pus aperiatur, scire licet hæc ità se habere.
10 Maximè verò brachio vti queunt, quibus à primo natali die humeri breuiores » sunt: neque ipsi tamen sursum ad aurem porrigere brachium possunt, cubito » extento,nisi multò minùs,quàm ab integrâ parte.

Potest hoc etiam,dum in vtero sunt, accidere: aliam verò noxam, quæ ijs, qui in vtero geruntur, causa sit, vt articulus elabatur, difficile est inuenire, sed has ambas accidere nihil prohibet. potest enim, dum infans in vtero est, à naturâ suppuratio fieri, aperiri, & ad cicatricem vlcus perduci. quod magis adhuc euenit,vbi humeri caput elabitur ob humorem infantis naturalem,& quià cauum commissuræ ipsius humeri tale est, vt facilè articulum expelli patiatur.

» QVibus verò ætate iam robustâ humeri caput erupit, neq; restitutum est,
20 pars,quæ super commissuram est,tenuatur, & gracilioris habitus fit, vbi » dolore liberatur non æquè pręstare possunt opera omnia,quęcunq; requirunt, » vt cubitus à pectore diductus in latera attollatur:ad ea autem valent quæcun- » que efficienda sunt humero vel in priorem partem, vel in posteriorem ad pe- » ctus adducto.nam terebrâ,ferrâ,secure,ac rastris vtuntur, dummodo cubitum » non admodum attollere necesse sit,atque ad alia omnia idonei sunt,quæ bra- » chia postulant ita figurata.

His,qui hoc vitio tenentur,pars,quæ super humeri commissuram est, protinus etiam inter initia tenuior apparet, & gracilior, quùm humeri caput lati scapularum ossis cauum reliquerit,sed & istiusmodi in posterũ adhuc ampliùs
30 conspicitur.eo quòd procedente tẽpore emacrescant partes musculi, Δ literam referentis, quòd redditus sit imbecillis, quùm sequens humeri caput, vi deorsum feratur ad alam:& quòd immobilis maneat, neque suo munere fungatur, quod erat humerum attollere. quare frigidior & imbecillior redditur, atque emacrescit.quandoquidem labor firmat,ignauia tabidum reddit.

De summitate lati scapularum ossis,quà cum iugulo coniungitur.

» QVibus lati scapularum ossis summitas diducitur, extare videtur os,quod » recedit. est autem hæc ligamẽtum iuguli cum lato scapularum osse. Di- » uersa autem est hâc parte natura hominis à cæteris animalibus. medici itaq; in
40 hoc casu maximè decipiuntur.excitato enim osse,quod recedit, humeri com- » missuræ pars superior apparet depressa,& caua,ità, vt quasi prociderit hume- » ri caput,prouideát. Noui ergo complures medicos alioquin non ignobiles,qui » summopere læderent,dum niterẽtur huiusmodi humeros restituere,vt qui lu- » xatos esse extimarent,nec priùs desisterent,quàm vel rem desperarent, vel in- » dicarẽt per se non posse humeri articulum restituere. His eadem curatio con- » uenit,quæ cæteris eius generis,nempè ceratum,panni,fasciæ, atque eadẽ vin- » ciendi ratio: veruntamen deorsum cogendũ est id,quod excedit,tum eâ parte

" plurimi panni inijciendi, maximéque adstringendum, humerúsque ad latus 1
" continendus est, suspensus à parte superiori. Hâc enim ratione id, quod recessit, proximè adducetur. quam rem scire optimè licet, atque prędicere, omni periculo vacare, si alioquin tibi videatur. ex hoc enim casu, nec paruum, nec magnum in humeri commissurâ oritur detrimẽtum, sed aliquid decoris eo loco amittitur. nunquam enim huiusmodi os in naturalem & antiquam sedem reuertitur, sed necessariò, siue ampliùs, siue minùs à superiori parte ꝓminet. neque enim aliud os vllum in pristinam sedem reuertitur, quod recesserit ab aliquo osse, cum quo naturaliter iungeretur. paucis autem diebus à dolore liberatur latum scapularum os summum, si commodè vinciatur. 10

Indicat lati scapularum ossis summitatem esse coniunctionem: dicit etiam ipsam esse os, quo alligátur proposita ossa ambo. constat autem summitatẽ lati scapularum ossis esse chartilaginosum os, quod situm est, quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, à quo dependent membranę, quibus extrema ossium colligantur. Hoc, vbi recedat, iugulum etiam sequi cõsueuit, & idcirco restituitur iugulo deorsum compulso, sic, vt eâ parte in orbem quodammodo inclinetur. quo fit, vt in iuuenibus faciliùs cogatur. nam, quo magis ętas procedit, eo magis corpora nostra siccantur. Ergo, quemadmodum sicca ligna minimè idonea sunt, quę curuentur, madentia autẽ & viridia facilè id patiuntur. eodem modo & ossa eorum, qui adhuc increscunt, coacta curuari possunt, 20 ac multò magis, vbi rara sint, & cauis plena, quale est iugulũ. Equidem experimento sensi iugulum in meipso curuari. nam, quùm vinculi vi vehemẽter compelleretur, altè vrgebat. quod ego pertuli quadraginta dies, quibus iugulum ad humeri caput ità adductum est, vt ijs, qui nunc aspiciunt, nũquam recessisse videatur, quíque tunc quùm recessit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirentur. Inde tamen factũ est, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ità, vt penitus emacresceret, cúmque eo brachium etiam nutriri desineret. Sed his omnibus, vno vinculi præsidio succurrens, non multo tempore à soluto vinculo totum membrum refeci. in adolescente autem, ac multo magis in puero, os faciliùs vinculo cogitur. ego verò, quùm id mihi ac- 30 cidit in palæstrâ, annum agebam trigesimumquintum. nullum tamẽ alium ex ijs, qui firmissimâ ætate essent, æquè licuit ad sanitatem perducere, eo ꝙ vinculi vim minimè ferrẽt. Ipse igitur locum sensi frigidum prorsus, sic, vt totum diem ac noctem perfundere calidum oleum cogerer, pelle toto corpori subiectâ, super quâ nudus iacebam, quùm caniculæ æstus vigeret. A pedibus igitur inani pelue subiectâ pellis ità figurata erat, vt oleum per eam commodè funderetur. quidquid autem in pelui coactum erat, in ollam conijciebatur iuxta ignem, vt calefieret, eóq; inde accepto totus affectus locus perfundebatur. at quùm, vel modicum quid aliquando intermittebatur, sentiebam continuò musculos iuxta ceruices distendi, sic, vt apertè constaret sequuturam esse ner- 40 uorum distentionẽ, si ignaui fuissent, qui perfundebant. mihi etiam aliud euenit, quod non parùm in causâ fuit, vt musculi malè afficerentur, atque id quoq; enarrasse operæpreciũ erit, ne quis existimet malè affici musculos, propterea ꝙ iugulum duntaxat deorsum fuerit coactum. In palæstrâ enim lati scapularum ossis summitate diductâ magister intuitus partem superpositam humeri commissuræ, depressam, existimans humeri caput in alam excidisse, intentionem tentat, atque impulsum, quę quidem artificiosè agit. at quùm sine vllo profectu

operam

1 operam perderet,arbitror peccari aliquid in impellẽdo, quamobrem alios adhiberi iubeo,qui cum ipso humerum,& ab inferiori parte,& à cõtrariâ extendant,atque ipse integræ manus digitos,quantũ possum, intrò demitto ad humerum,qui excidisse videbatur, vt inditi inter latus & humeri caput, ipsum impellerent: nihil autem inueniens in alâ præter naturam, iubeo, vt extendere cessent, qui cum magistro simul vim adhibebant, eo quod humeri caput non procidisset. hi verò existimãtes me fracti animi ob dolorem esse, hortantur,vt sibi meipsum committã,nec ab extendendo desistunt,ità,vt musculum auulsissent(quæ res alijs iam accidit)nisi fortè alter aduenisset,qui optimẽ no-
10 uerat me nullo modo ob mollitiem extendẽtes prohibere. hic eos remouet,ac me rogat,quid mali sit,quidque faciendum censeam, respondeo summitatem humeri diductam esse,opus autẽ mihi esse oleo, linteis,lanâ. eo igitur ad balneum,multóque oleo perfusus maneo in labro, quoad possum,dũ,quæ ad curationem facerent,afferrentur. quare musculis assidua perfusio necessaria fuit, quùm malè affecti eâ ratione fuissent.multi autẽ vinculum non sustinẽt,etiam si id non accidat, sed malunt in posterum, quæ ex eo malo molestia sequitur, ferre,quàm id quadraginta diebus sustinere. neque enim breuiori spacio consequi eos posse existimo, vt iugulum ità exquisitè curuetur. Reliqua Hippocratis verba plana sunt.

20 De iugulo.

" IVgulum comminutum,si ex toto fractum sit,faciliùs curatur: si in longitu-
" dinem,ægriùs. hæc autem contraria sunt,atque aliquis existimet. Id igitur,
" quod ex toto fractum est, magis vtiq; in suam sedem cõpelli potest, ac si sum-
" mâ curâ prouideatur,quod sublimius est, magis deorsum cogetur idoneo ha-
" bitu,ac debito vinculo.quamuis autem ex toto in suam sedem non collocetur,
" tamen ea pars,quæ excedit, non valdè acuta apparebit: At quibus in longitu-
" dinem frangitur,simile vitium est,atque vbi ossa diducuntur,de quibus suprà
" tractauimus. non ità enim in suam sedem restituitur,extánsque ossis extremi-
30 tas aspicitur admodum acuta.In vniuersum autem scire cõuenit, nihil hume-
" ri commissuram aliámve partem lędi,quùm iugulum frangitur,nisi(quod ra-
" rò accidit) corrumpatur.

Ex toto frangi dicit,quod nullâ parte hæret, cuius cõtrarium est,quod non ex toto abrumpitur.Id vno modo fieri expressit,quùm inquit[si in longitudinem,ægriùs]simulq; demonstrauit,quod ex toto abrumpitur,trãsuersum abrumpi:quod non ex toto,in longitudinẽ. ergo,vbi ex toto comminuitur,partes cedere inter se plærunque solent,atq; vna sursum ferri,altera deorsum,tum altera in interiora,in exteriora altera. quâ de causâ videtur fractura grauis, & ęgrè sanabilis. Verùm altero modo,quùm fractura in longitudinem est,leuior
40 quidem apparet,ęgriùs tamen curationem admittit.nequit enim iugulum fasciâ excipi in orbem, sicut membra. quâ viâ duntaxat propelli, atque adduci posset,quod in longitudinem fissum est. Quòd si hæc,quæ nunc ostendimus, in memoriâ habeantur, nihil obscurum videbitur ex ijs, quæ ab Hippocrate in sequentibus ponentur.

" IVguli fractura deformitatem affert, deformitas autem principio maxima
" est,deinde minor.

Satiùs fuisset dicere [minùs apparet] principio enim rei nouitate deforme

vitium videtur: procedente tempore,ſicut alia omnia,quibus aſſueſcimus, ità i deformitatem paruifacimus.

" SAneſcit autem citò iugulum,atque alia oſſa,quæcũque rara ſunt.quoniàm " callo hæc maturiùs obducuntur. igitur, vbi caſus recens eſt, ægri ſolliciti " ſunt,putãtes malum grauius eſſe,quàm ſit,medici autem ſedulos in probè cu- " rando ſe exhibent:procedente tempore laborantes,vt qui non doleant, neque " ingreſſu,neque cibo prohibeantur, rem contemnunt, at medici,vt qui locum " reddere decorum non poſſunt,ſe ſubducunt,neque offenſorum negligentiam " iniquo animo ferunt.interim callus feſtinat increſcere. Deligandi autẽ ratio ea " conuenit,quę plęriſq;,cerato,pannis,faſcijs mollibus,adhibitis. Hæc autẽ pro- 10 " uidiſſe oportet, atque item nouiſſe in hâc præſertim curatione,plurimos pan- " nos quà os extat obijciendos eſſe, ac faſcias plurimas, ibiq; maximè premen- " dum. Nonnulli exiſtimarunt plumbi aliquid alligandum,quod oneri eſſet,vt " deorſum cogeret, quod extaret. fortaſſe autem nec illi ſapiunt, qui ſimpliciter " vinciunt.quandoquidẽ neque propoſitus modus fracto iugulo conuenit.nihil " enim ferè cogere poteſt, quod excedit. Sunt & alij,qui cognoſcentes vincula " ipſa aliena eſſe,neque in naturalem locum adducere,quod extat,deligant qui- " dem eiuſmodi ægrotantes pannis faſcijſq; ſuperdatis,perinde atq; alij:ſed ho- " minem faſciâ aliquâ cingunt,quâ parte cõmodiſſimè cingitur,vbi pannos ob- " iecerint,quà fractura extat,ſic,vt eâ parte in tumorem aſſurgant, caput faſciæ 20 " ad cingulum à priori parte deuinciunt,faſciámque è regione iuguli porrigunt " ad partem poſteriorem, & in cingulum demiſſam ad priorem adducunt, at- " que inde rurſus ad poſteriorem. Alij faſciam in cingulum non demittunt,ſed " inter anum & naturale, tum iuxta anum ipſum, dein circa ſpinam ducentes, " ſic fracturam comprimunt. Hæc,qùm ab eo audiuntur,qui vſum non habet, " propè videntur ſecundum naturã eſſe: at, vbi quis ea experiatur,inutilia com- " periet.neq; enim aliquod tẽpus immobiles manent,etiã ſi homo cubet,quanq̃ " hoc modo proxima eſſent,tamẽ ſi cubans crus flectat,aut ipſe curuetur,omnes " faſciæ mouebuntur.præterquam quod hæc vinciendi ratio alioquin fœda eſt.

Cauſam ipſe adiungit, quamobrem hæc celeriter ſaneſcant : ſed cur callus 30 maturè increſcat,cauſam nõ expreſſit,vt quæ ex naturâ oſſium,de quibus tractatur,percipi poſſit. quoniàm in ijs,quæ rara ſunt, multum humoris cõtrahitur. In prioribus autem demonſtrauimus, effuſo humore ob affecti oſſis vim ſpiſſato,in oris fracturæ callum increſcere, qui,vbi ſatis increuit,fracturæ oras illigat,atque adſtringit.neque enim os altioribus partibus ſolidatur,quemadmodum caro,ſed(vt dictum eſt) in ſummo, quaſi vinculo adſtringitur. quæ ſequuntur,ſi diligenter conſiderentur,omnia plana ſunt.

" SIquidem anus comprehenditur, faſciæq; in hâc loci anguſtiâ colliguntur. " Quod verò ad eas faſcias pertinet,quæ in zonã induntur,non ità arctè hęc " cingitur,quin ſurſum ferri cogatur. quod vbi accidit, neceſſe eſt totũ vinculũ 40 " relaxari. Proximè autem moliri quis ſibi videbitur, quãuis nihil magnũ effi- " ciat, ſi faſcias nonnullas in cingulum demittat, ſed plæraſque ad primum vin- " culũ adhibeat. hâc enim ratione maximè ſtabiles erunt, & alteri circuitui al- " ter auxiliabitur. Plurima quidem dicta ſunt ex ijs,quæ ad iuguli fracturam at- " tinent.ſcire autẽ licet,iugulum plærunq; ità frãgi, vt ea pars,quę à pectore eſt, " ſurſum feratur:quæ à ſummitate lati ſcapularum oſſis,deorſum.cuius cauſa eſt " pectus,quod neque admodum ſurſum,neque admodum deorſum mouetur.

Loci angustiam dixit στενυγροχωρίην. quod nomen (vt quibusdam placet) non componitur ex vocabulis ὑγρῦ, στενῦ, & χώρας, quæ significarent humidũ angustum locum, sed deducitur à voce στενυγρὸς. quæ nihil ampliùs sibi vult, q̃ στενὸν, quod significat angustum. vnde quâdam additione (quam figuram παραγωγὴν dicunt) deducitur στενυγροχωρίη. quæ nihil aliud sibi vult, quàm angustiam. quod ex ijs euidenter colligitur, quæ Simonides, sic scribit οὔπω τὶς οὕτω δυσκίοις ἐν οὔρεσιν ἀνὴρ λέγεται λῖν, οὐδὲ πάρδαλιν μοῦνος στενυγρῷ ξυντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. effertur autem secundâ syllabâ tenui spiritu.

Exiguus enim est motus articuli, à parte ossis pectoris.

Exiguum motum vocauit κιγκλισμὸν. At siue vocabulũ sumatur à motacillâ aue, quæ græcè κίγκλος dicitur, eo quòd assiduè caudã moueat, siue à quouis alio, non pertinet propriè ad hũc locum: sed magis persequi causam oportet, cur commissura iuguli cum pectore, quamuis sicut aliæ nõnullæ referri inter minimas non debeat, tamen nihil ferè mouetur. sed quam huius rei causam Hippocrates tradat, audiamus de verbis ipsius. Os pectoris στῆθος appellat, quo nomine significasse nunc videtur, non omne id, quod est à priori parte thoracis, sed medium os, in quod se inserunt costæ, quod græcè à iunioribus medicis στέρνον vocatur, de quo rectè dixit.

Ipsum enim os pectoris sibi continuatur, & spinæ.

Os pectoris sibiipsi continuari manifestissimum est: sed & spinæ etiam liquidò constabit, si quando in cadauere detractâ carne costas videris à posteriori parte, spinæ, à priori, ossi pectoris inhærere.

Sed, & iugulum prope humeri articulum supernatat. cogitur autem moueri sępissimè, eo quòd cum summitate lati scapularum ossis iungatur. Maximè autem, vbi perrumpitur, pars, quæ ab osse pectoris est, sursum fertur, neque facilè solet deorsum repelli. quoniam naturâ leuis est, spaciúmq; ipsi latiùs patet à superiori parte, quàm ab inferiori: latum verò scapularum os, humerus, & quæ his inhærescũt à costis, & osse pectoris optimè soluuntur. quãobrem possunt plurimùm attolli, atque demitti. Itaq; vbi iugulum frangitur, ea pars, quæ est à lato scapularum osse, deorsum conuertitur. faciliùs enim deorsum fertur vnà cum humero, ac lato scapularum osse, quàm sursum. Quando igitur sic se res habet, decipiuntur, qui censent posse, quod superexcedit os, deorsum compelli. namque in aperto est inferiorem partem ad superiorẽ adducendam esse. ea siquidem mouetur, ea à naturali sede recedit. constat autem hanc aliter nullo modo propelli posse. vincula enim nihil magis adducunt, quàm repellant. si quis autem humerum, ad latus, quantum potest, adductum sursum attollat, vt humeri commissura maximè acutã se ostendat, hoc pacto concurret cum osse pectoris, à quo recessit.

Solet Hippocrates quasdã figuras ac linguarũ proprietates vsurpare, quãuis cõsuetam locutionẽ sequatur. Simile quid apud Xenophõtem legitur. ipse enim, si quisquã est, qui vsitatã locutione vtatur, in his nomẽ profitetur suum. sæpiùs tamẽ inserit vocabula linguæ propria, ac trãslata. quod rariùs apud hũc, frequentiùs apud Hippocratem reperitur. quemadmodum in præcedentibus verbis, vbi κιγκλισμὸν dixit paruum motum, nunc verò, πλαδῶδές ἐστι, quod supernatat. id autem quasi sine fulcro significat. cuius rei testimonium facit, quod subijcit, quùm inquit [cogitur autem moueri sæpissimè, eo quòd cum summitate lati scapularum ossis coniungatur]. at summitas lati scapularum ossis rur-

sus ob humeri articulū sæpissimè mouetur, quùm ipse imbecillis sit, & maximi motus initio verò sermonis [propè] dixit. dubium autem est ad locum ne, an ad rem debeat referri. vel enim accipiemus, prope articulum, frequenter iugulū moueri, quam sententiam magis probo, vel (vt quibusdam placet) [propè] referemus ad frequētem motum, ità, vt mens eius sit. Iugulum maximè propè accedit ad ea, quæ frequenter mouentur, quùm humeri articulo iungatur.

» SI quis igitur legitimum vinculum adhibeat, vt celeriter glutinetur, cætera » verò omnia extra huiusmodi habitū superuacua existimet, rectè vtiq; sen- » tiet, celeritérq; hominē ad optimā valetudinē perducet, quem iacere maximè » ad rem pertinet, satisq; sunt quatuordecim dies, si quiescat, summum viginti.

Legitimum vinculum appellat, quod omnibus in consuetudine est, ac iam est veluti lex quædam non scripta. sic enim & in vitā fit, vt quos mores, omnes student, legibus similes sint. Vinculum igitur, quod ad fracturas pertinet, huc non admodum accommodatur. atque idcirco fusiùs de ipso scripsit in primo de fracturis. hîc autem nullum vitium exponitur, ad quod eiusmodi vinculum adhibeatur. Ostendimus enim in commētarijs in eos libros, & nunc etiam in memoriam redigemus morbos omnes, quibus accommodatur id vinculum, quod ad fracturas pertinet, traditos fuisse ab Hippocrate in eo volumine: in hoc autem omnes, qui alteram vinciendi rationem postulant. Porrò autem in eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, fascia super affectū membrū in orbem circumdatur, sed in alterā vinciendi ratione fertur ad alias partes, ac plurimum ad eas, quæ vitiatę sedi cōtrarię sunt, quod in libro de officinā medici testatur, cùm inquit [cō sentit autem cum capite humeri fascia ad alterā alam demissa].

» SI in iuguli fracturā (quod raro accidit) contrariū eueniat, vt scilicet id ossis, » quod à pectore est, subijciatur id, quod à summitate lati scapularum ossis » sublimiùs feratur, ac super alterū excedat, nullo magno præsidio opus est. de- » misso enim lato scapularum osse, cum humero, rectè ossa inter se concurrent, » ac quæuis ratio vinciendi satis erit, & callus paucis diebus increscet.

In superioribus quidem demōstrauit, vbi totum iugulū transuersum abrūpatur, ferè quod à pectore est, sursum conuerti: quod à summitate lati scapularum ossis, deorsum. nunc eum modum persequitur, qui rariùs accidit, sub quo ea pars iuguli, quę est à summitate lati scapularū ossis, sursum fertur, quæ à pectore demittitur, atque hic (vt ait) faciliùs sanescit. nam demissā summitate lati scapularum ossis, simul etiam demittitur ea iuguli pars, quæ ipsi continuatur, sicque alteri æquata illigatur, curatúrque.

» QVod si non comminuatur hoc pacto, sed ab hâc vel illâ parte in latera e- » rumpat, in suum locum collocandū erit, lato scapularū osse vnà cum hu- » mero excitato, quemadmodum & in superioribus explicauimus. vbi restitu- » tum fuerit in pristinum statum, reliqua curatio celerrimè perficietur. Plærun- » que igitur, cùm partes inter se cesserūt, ipso humero sursum coacto restituitur.

Quod ab ipso nunc proponitur, accipere debemus in osse, quod in interiorem, vel exteriorem partem prolabitur. intellige nunc, quam dico interiorem partem, eam, quæ altè sita est in corpore: exteriorem, quæ ad cutem.

» VBicunque autem, quod à superiori parte est in latus, vel in inferiorē par- » tem veniat, commodè restituitur, si homo resupinetur subiectâ aliquâ re » inter scapulas, quę attollat sic, vt pectus quàm maximè recuruetur: aliquis item humerum iuxta latus extentum sursum adducat: medicus verò alterâ manu ad humeri

1 » humeri caput datâ prominentiori palmæ parte repellat: alterâ quod diductum
» est, componat. sic enim maximè in naturalẽ sedẽ restituet, sed (sicut iam dixi-
» mus) superius os deorsum ferri maximè solet. Plerisq;, vbi alligati sunt, conue-
» nit itâ figurari, vt cubitus iuxta latus cõtineatur, sicq; humeri caput excitetur.

Vbi ea pars iuguli, quæ cum pectoris osse cõmittitur, vel in latus, vel in inferiorem partem prorumpat, tunc ait commodè restitui, si homo resupinetur, subiecto inter scapulas iuxta spinam puluino, seu ceruicali, siue tali quopiam, vt hâc viâ thorax totus recuruetur. hoc autem expressit vocabulo περιῤῥηδές, quod poëta etiam vsurpauit, quùm inquit, περιῤῥηδὴς δὲ τραπέζῃ κατέπεσε.
10 Homine igitur itâ figurato, præcipit, vt medicus alterâ manu humeri ad latus adducti, caput in exteriorem partem repellat, sic enim diductæ iuguli partes plurimum inter se recedẽt, recuruato pectoris habitu multũ ad eam rem conferente: alterâ manu componat, atque in vnum adducat diductas iuguli partes. humerum verò iuxta latus sursum compelli interdum satiùs esse in sequẽtibus adscribit.

» SEd quibusdam (vt narrauimus) debet humeri caput sursum vrgeri: cubitus
» autem ad pectus adduci: manus verò ad summitatem lati scapularũ ossis ab
» integrâ parte porrigenda est. Quòd si homo cubare nõ recuset, aliquid impo-
» nere conuenit, quo fulciatur, sic, vt humeri caput maximè sublime sit: at si in-
20 ambulet, fundam à ceruicibus suspendere ex fasciâ oportet, quæ cubiti emi-
» nentiam complectatur.

Hæc figurandi ratio efficit, vt humeri caput in exteriorem partem compellatur, cum quo adducitur, & iuguli pars quę summitati lati scapularũ ossis adiuncta est. Sed eiusmodi habitu inquit ferè opus non esse. quod superiori satis restituatur, sub quo humerus iuxta latus extentus adducebatur, cubito ibidem collocato, non quemadmodum nunc pectori superimposito. Abstinere igitur debemus ab imponendo cubito super pectus, non quò hic habitus priori sit deterior, sed quo per illum duntaxat, plæraque præstari possint, quæ ad reponendum idonea posita sunt. Quo modo, si res non succedat, ad habitum tran-
30 sibimus secundo loco ostensum.

FINIS PRIMI COMMENTARII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarivs secvndvs, Vido Vidio Florentino interprete.

MAxilla paucis hactenus toto loco mota eſt.

Qui operam dant corporibus incidendis γνάθον dicũt eam partẽ, quæ genis ſubiecta eſt: genas verò, quæ μῆλα vocãt, eas, quæ leniter rotundæ in facie prominent. Quemadmodũ igitur Hippocrates dixit [articulum autem lati ſcapularum oſſis] pro articulo, qui cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, ſic nũc maxillæ articulum intellexit, quùm maxillam ait, quam γνάθους appellat. Sic etiam poëta dixit, κόπτων ἀμφοτέρῃσι χαμαὶ δ' ἅπαντας ὀδόντας, γναθῶν ἐξελάσαιμι συὸς ὡς ληϊβοτήρω. vbi videtur appellaſſe γνάθους malas & maxillam, quas ipſe etiam Hippocrates in ſequentibus γνάθου nominat. Atq; hæc de vocabulo. cur autem ſcripſerit paucis maxillam toto loco moueri, ipſe deinceps docebit, animum igitur adiungito.

OS enim, quod à malis procedit, cum eo coniugatur, quod ab aure, hoc autem maxillę capita excludit. quorum vnum à ſuperiori parte ſitum eſt, alterum ſubiectum. Item ex maxillæ capitibus vnum quidem ob longitudinem non facilè expellitur, quod roſtro ſimile, iugale os excedit.

Anteà quoque diximus in expoſitione libri de fracturis, & in primo commentario, ſi quis non intelligit, quæ ità clarè ab Hippocrate exponuntur, huic opus eſſe monſtratione oſſium, præcipuè hominis, vel certè ſimię. ſatius autem eſt non tunc, cùm liber legitur, ſed prius per ociũ oſſa inſpicere. Diximus item ſcriptum fuiſſe à nobis librũ de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, in quo antè exerceri melius eſt eum, qui percepturus eſt, quę ab Hippocrate ſcribuntur. Atqui, vt in ſuperioribus ſcripſi, ſic etiam nunc faciam mediam quandam expoſitionem, inter eam, quæ conuenit ijs, qui inſpexerint, & eam, quę ijs, qui nõ inſpexerint. Hoc enim pacto, qui inſpexerint moleſtè ſermonis longitudinem non ferẽt: qui non inſpexerint quaſi deſcriptionẽ quandam habebunt exquiſitæ cognitionis, quæ haberi non poteſt, niſi oſſa ipſa inſpiciantur. Intelligito igitur ex partibus oris, quæ dentes continent, eam, quæ mouetur, eſſe maxillam, quæ immobilis eſt, malas: in vtroque item oſſe dentes contineri, tam magnitudine, quàm numero inter ſe æquales. Procedit autem à malis os tenue continuatum illi oſſi, quo continetur angulus oculi temporibus propior, cum hoc alterum os iũgitur, in quo ſitum eſt foramen auris. quà verò coëunt hæc inter ſe, cõmiſſura fit ſuturæ ſimilis. Hoc igitur os, quod malas capiti annectit, ab ijs, qui incidendis corporibus operam dederunt, iugale os appellatur. quandoquidẽ & ipſe Hippocrates [coniugatur] inquiens, oſtẽdit duo oſſa inter ſe coniungi, quaſi iugo ſubiecta. huic autem iugo cauum ſubiectum eſt non mediocre, in quod ſe inſerit alterum maxillæ caput, quod roſtrũ refert. hoc & fœminino genere κορώνην, & neutro κόρωνον græci appellant. Iuxta hunc proceſſum maxilla quoque alterum exigit, per quem cum capite prope aurem committitur. Sed hic breuior eſt, alter multo longior, vterque diſtinguitur iugali oſſe, quod medium inter vtrunque ſitum eſt, longiori humiliùs, breuiori ſublimiùs.

sublimiùs,vtrosq; maxillæ processus Hippocrates nominauit capita,quùm inquit[hoc autem maxillę capita excludit]hoc est,diducit,separátque inter se,alterum ab inferiori parte,à superiori alterum. Cõstat igitur pocidere maxillam non posse,nisi processus rostro similis iugali osse humilior demittatur. at non propterea simpliciter luxabitur,vbi illud accidat, aperto enim ore in suũ locũ reuertetur. Ad hoc igitur, vt luxetur, necesse est reditum prohiberi, eo quòd ipsa in latus conuertatur. Rectè igitur in sequentibus inquit[luxari autem non potest, nisi ore vehemẽter aperto in alteram partem conuertatur] neque enim ferri potest ipse processus infra os iugale,priusq̃ maxilla à malis plurimũ diducatur.quod accidit,vbi homo maximè hiat, neq; reditu in suam sedẽ prohibetur,nisi in latus cõuertatur. Ægrè igitur prolabitur & ob hęc,& ob musculorũ robur,quibus ad superiores partes alligatur, de quibus agit proximis verbis.

» IAm verò ab vtrâque harum summitatum neruosæ oriuntur chordæ,quibus
» musculi illigantur,qui κροταφῖται,& μασσητῆρες dicuntur.

Quæ ante κεφαλὰς,id est,capita maxillæ vocauit, nunc ἄκρεα,id est, summitates appellat,ab vtrisq; inquiẽs neruosas chordas oriri,quas τένοντας vocat.solet autem sic appellare eas musculorũ extremitates,quę gręcè ab ijs,qui versantur in corporibus incidendis ἀπονευρώσεις nuncupantur.semper autẽ magis neruosæ sunt,q̃ medius musculus. Verùm inter se differunt,eo quòd aliæ naturã magis neruosam habeant,alię minùs.vbi carnosa natura plurimum abundat,musculi extremitatẽ carnosam vocant,contrâ vbi neruosa superat,neruosam.nũc quià neruosæ magis sunt,q̃ carnosę,iure dixit ab vtroque horum capitum neruosas chordas oriri.Innecti enim inquit summitatibus maxillæ musculos,qui κροταφῖται & μασσητῆρες nuncupantur.Sed incertũ est, num eosdẽ musculos his vocabulis appellet,an alios esse velit κροταφῖτας,alios μασσητῆρας.quoniã,qui post Hippocratem versati sunt in corporibus incidendis κροταφῖτας vocant eos,qui à tẽporũ ossibus oriuntur,quos,vbi intenduntur, claudere & contrahere os apertè videmus: eos verò,qui maxillæ,quà latescit, illigantur, vtrinque scilicet vnus, μασσητῆρας nominãt,eo ꝙ in mandendo maxillã circumagant,quod efficere nõ ampliùs possunt,qui à superiori parte oriuntur.hi enim sursũ solũmodò ipsam adducunt,nõ tamen in latera mouent. Quocirca ipsis opus est in cõtrahendo ore, non secus etiam, vbi prioribus dentibus aliquid mordentes abscindimus, vel vbi cõminuere aliquid caninis volumus.Sed,vbi cibum, vt contundamus, conteramusq;,super maxillares imponimus (quæ actio μάσσησις græcè dicitur) musculi tunc suo munere funguntur,qui maxillã,cui illigantur,quà latescit,in latera mouent.Probabile igitur est hos musculos appellari μασσητῆρας: eos verò κροταφῖτας,qui à musculis iuxta ossa tẽporum(quæ græci κροτάφους dicũt) oriuntur,qui & neruosas chordas continent,maxillæ summitatẽ rostro similem circumagentes.Atqui conditum est in ore par aliud musculorum,qui supernè ab osse,quod ab alarum similitudine πτερυγοειδὴς vocatur,& à toto sinu iuxtà posito oriuntur.iungũtur autẽ maxillæ,eâ potissimùm parte,vndè processus ad commissuram fertur. perueniunt autem hi musculi ad eos, qui μασσητῆρες dicuntur, quíque(vt dixi)maxillæ inhærent ab exteriori parte,quà latescit, quùm ab interiori parte duo,qui propositi sunt, vtrinq; vnus maxillam,quà latescit,comprehendant. Ergo,quùm Hippocrates ait [Iam verò ab vtrâq; harum summitatum neruosæ oriuntur chordæ,quibus musculi illigantur,qui κροταφῖται, & qui μασσητῆρες dicũtur] constat nullo modo loqui de musculis,qui ab exteriori parte

maxillæ superinijciuntur,sed duo musculorum paria indicasse,eos scilicet,qui euidenter ab extremâ fronte oriuntur,& eos,qui iuxta sinum ossis πτερυγοειδοῦς.hi enim alterũ processum attrahunt,quẽ inseri in cõmissuræ cauum diximus:sed alterum musculorũ par, quod(vt retuli)maxillæ extremitatem rostro similem in orbem amplectitur,rursus ipsos maxillę processus sursum ad caput adducit.

» PRopterea igitur vocantur,ac propterea mouentur,quòd inde illigantur.

Quùm propositos musculos dixerit nominari μασητῆρας, causam reddidit, cur ità appellentur . inde enim illigantur,hoc est, maxillæ summitatibus: propterea mouentur,quùm mandimus,& μασητῆρες vocantur.

» NAm,quùm edimus,loquimur,aut aliter ore vtimur. 10

Maxilla solũmodò mouetur, quùm à malis ipsam reducãt priores duo ceruicũ musculi,cumq; μασητῆρες illam adducant.Iure igitur euidenter mouentur,quùm ei ossi, quod maximè mouetur,illigentur. Dicti autẽ sunt ob huiusmodi motum μασητῆρες,à mandendo, quæ maxillæ actio valentissima est, leuiter enim mouetur,dum loquimur.

» MAlę quidẽ quiescũt.innectũtur enĩ capiti,sed nõ insinuãtur vt articuli.at
» maxilla mouetur,vt quę articulorũ modo cũ malis & capite cõmittatur.

Verbum[innectuntur]συνήρτηται dixit,nonnulli scribunt συνήρθρωται,id est,iunguntur, propterea quòd Hippocrates velit συνάρθρωσιν esse naturalem ossium iuncturam,interdũ eorum,quę vix,interdum eorum,quæ nullo modo moueri 20 videntur:sicut διάρθρωσιν naturalem commissuram ossium, quæ apertè mouentur.In propositis autẽ verbis commissuram articulorum ἀπάρθρωσιν vocat, quod idem notat ac διάρθρωσις. siquidem & ἀπηρθρῶσθαι διηρθρῶσθαι significat.

» AT quamobrem neruorum distentionis , rigorisque hic articulus primus
» indicio sit, vbi contrahitur: & quamobrem plagæ in temporum muscu-
» lis graues sint,& stuporem inferant,alibi explicabimus.

Paucis persequi rem potuit,quoniàm hic articulus ad neruorum initiũ propius accedit,primus neruorum distentionem concitat,plagásque habet stuporem inducẽtes:nescio autem quo pacto reseruauerit. fortasse voluit in scribendo demonstratione vti,mentionem faciens neruorũ,qui à cerebro ad hos mu- 30 sculos perueniunt,quod necessarium non fuit,in propositâ doctrinâ, atque idcirco in alium locum,perfectum sermonem distulit.

» ATque hæ causæ sunt,cur non admodum prolabitur.

Sed quænam sunt? nempè nõ aliæ,quàm quæ dictæ sunt,quarum duplex est caput,natura ossium(vt narraui)& robur musculorum.

» ILlud etiam in causâ est, quòd nulla ferè in edendo necessitas est, quæ cogat
» hominem aperire os,vltra quàm possit . luxari autem aliter maxilla non po-
» test,quomodocunque figuretur, quàm cùm ore vehementer aperto in alteram
» partem conuertitur.

Præter duas superiores causas,quæ efficiunt,vt maxilla raro luxetur,tertiam 40 adscribit,scilicet nisi plurimum os aperiatur,luxari minimè posse. Verùm non sæpè fit, vt nobis opus sit ore plurimũ aperto . quandoquidem eiusmodi actio duplici vsui accõmodatur, vel vbi volumus ore magnæ molis quidpiã apprehendere,vel vbi quàm maximè hiamus, quorũ illud raro accidit, hoc delirantibus duntaxat.Quod & aliquãdo accidisse vidimus Plusio Placino,cùm quãtum poterat,os aperiret,deinde maxillã in latus deduceret. cõsueuerat autẽ sic subinde figurari, ac tanq̃ egregiũ factũ vltro semper hiare ampliùs conabatur.

Veruntamen

VEruntamen illud etiam efficit, vt maxilla excidat, quòd ex omnibus neruis ac musculis, qui iuxta articulos sunt, vel non longè ab articulis, quibus illigantur, quicunque in vsu frequenter dimouentur, dum extenduntur, maximè idonei sunt, qui extenti sequantur, perinde atque coria, quæ, quùm optimè mollita sunt, plurimum extendi possunt.

Quod ad propositas causas attinet, necesse est maxillã, vel nullo modo, vel rarò admodũ luxari. Videtur tamen res aliter habere. excidit enim rarò, at non adeò, vt permulti nostrum eiusmodi casum non viderint, quod in ijs euenit, quæ sunt rarissima. eo enim quòd eiusmodi commissura multũ mouetur, musculi neruíque ipsius tenduntur, & opportuniores sunt, qui extendantur, quàm quibus rarò motis opus est: quemadmodum (ait) & coria εὐδεψητότατα, hoc est, optimè mollita, plurimum extendi possunt. quoniàm poëta verbum δεψεῖν mutuatur ad significandum mollire, quùm inquit κηρὸν δεψήσας μελιηδέα.

ERgo (quod propositum erat) maxilla rarò excidit, mutatur tamen subitò sæpè, quùm homo hiat, vt compluribus alijs musculorum, neruorúmque motionibus accidit.

Mutatur subitò dixit χᾶται, quod verbũ quid significet, intelligemus, si ea, cum quibus in oratione coniungitur, animaduertamus. inquit enim [vt compluribus alijs musculorũ, neruorúmque motionibus accidit]. quare χᾶσθαι vitium est neruorum ac musculorum articulo non erumpẽte. Quidnam hoc vitij sit, aperit, quùm inquit [motionibus]. voluit enim ex naturali situ in alterum mutari, idque subitò. idem & paulò pòst indicat significari verbo χάσαι, quùm ait. [Dein subitò mutare ad tres habitus simul consilio directo] vbi mutare dixit χάσαι, hoc est, subitò mouere priorem habitum. adde, quod nunc etiam in Co, ac ferè in omnibus Græciæ ciuitatibus χαστηρίαν dicunt id, super quod pedem imponentes, protinus efficiunt, vt id in carceribus cadat, cui adstant, qui cursuri sunt. In palęstrâ item verbũ χάσαι significat brachium à priori situ celeriter retrahere. Vbi ergo dixeris maxillam σχάσαι, ad musculorũ vitium referendum est repentè mutantium alias partes, sic, vt musculi antiquam sedem minimè retineãt: sed aliquâ ex parte deprauẽtur, aliquâ etiã extendãtur.

HInc autem euidentissimũ est, cùm excidit. maxilla enim in priorẽ partem proijcitur, cõuertiturq; in contrariã, atq; vndè luxata est, summitásque ossis rostrũ referens magis extat iuxta malas, maxilláque cũ malis ægrè cõmittitur.

Diximus etiam in superioribus os, quod iugale appellatur, ità situm esse, vt superinijciatur maxillæ summitati rostrum referẽti: ac nisi in alteram partem prolabatur, maxillã ad suum locũ reuersuram. Necesse igitur est, siquando maxilla excidat, propositam summitatẽ extra iugale os ferri. nullus enim alius locus est, in quẽ impellatur. Quare meritò extat iuxta malas, quà situm est iugale os, sed quà potissimum situm sit, facilè percipies in homine gracili, musculum temporis, genámque intuitus. inter vtrunque enim situm est iugale os. In memoriâ itaque habẽs eius situm, vbi aliquẽ videris, qui os claudere nequeat, maxillâ in priorem partẽ proiectâ, atq; in alterã inclinatâ, conari debes, exquisitè oculis, digitísque summitatem comprehendere, quæ iuxta genam & iugale os extat. At vbi sic habere comperies, optimum indicium erit maxillã excidisse.

HIs quâ ratione apertè reponi debeat, in aperto est. oportet enim aliquo laborantis caput continente, alterum digitis maxillam ad mentũ comprehendere, tam ab exteriori parte, quàm ab interiori, homine hiãte quantũ mo-

» dicè poteſt:ac primò quidem aliquamdiu maxillam manu in hanc,atque illam
» partem adductam dimouere,imperaréque,vt ipſe homo maxillam relaxet,ſi-
» múlque cum medico ipſam adducat,& adducenti quàm maximè pareat.

Ratio reponendi euidentiſſima eſt ijs,qui in corporibus incidendis,partiũ, quas narrat,compoſitionem diligenter inſpexerint, ad quos reſpectum habẽs, hæc ſcripſit. Quę deinceps adiungit de reſtituendo, omnia plana ſunt,niſi ſicubi vnum vel alterum verbum occurrat, quod à nobis notabitur.

» DEin ſubitò mutare ad tres habitus ſimul conſilio directo. ſiquidem ab eâ
» ſede, in quam peruerſa eſt, ad naturalem adducenda, prætereà in poſte-
» riorem partẽ adurgenda eſt:tum æger obſequens eam debet cum malis com- 10
» mittere,ac minimè hiare. Ratio quidem reponẽdi huiuſmodi eſt,neque repo-
» ni maxilla poteſt,ſi aliter figuretur,leníſq; medicina abundè eſt,nempè panni
» cum cerato,laxiori faſciâ alligati. Tutius autẽ eſt admouere manũ homine re-
» ſupinato,capiti ſubiecto ſcorteo puluino, maximè farcto, vt q̃ minimè cedat.

Vbi,priùs neruis & muſculis agitatis,atque emollitis maxillã deorſum traxerimus,& quantũ poteſt à malis reduxerimus,debemus agere,quod ab Hippocrate iubemur,quùm inquit [Dein ſubitò mutare] quod ἀθρόα dixit,id eſt, repentè,ac ſimul articulum collocare è regione ſuæ ſedis: tum ità collocatum rurſus in poſteriorem partem momento impellere, homini imperantes, vt os claudat. Anteà quidem præcipiebat,vt homo hiaret, laxã maxillam præbens, 20 id eſt, nullum muſculum intendens. id enim maximè confert ad neruos muſculóſque agitandos,repentéque ad naturalem ſedem adducendum maxillam deprauatam, atque ad compellendum in poſteriorem partem. Nunc iam, vbi vtraque maxillæ ſummitas ſita eſt è regione ſuæ ſedis,permittit muſculos,qui κροταφῖται dicuntur agẽtes eam totã ad ſeipſos attrahere. agunt enim,vbi æger comprimere, clauderéque os velit.

» ALiquis autem caput offenſi contineat.

Dũ maxilla agitatur,ac modicè deorſum demittitur,pręcipit,vt caput cõtineatur,ne ſequatur maxillã. quod perpetuũ eſt in omnibus,quæ in diuerſa duci debẽt. Offenſũ appellauit πεφωμένον. Iones enĩ quálibet offẽſam φῶμα dicũt. 30

» QVod ſi maxilla vtrâque parte elabatur,curatio eadẽ eſt: ſed homo minùs
» comprimere os poteſt.tunc enim mentũ magis prominet,ſed in neutram
» partem inclinatur. intelliges autem in neutram partem inclinari,præcipuè ex
» dentium finibus,vbi inferiores è regione ſuperioribus reſpondeant.

[Maxilla ab vtrâque parte] dixit γνάθοι ἀμφότεραι, videbitur autem γνάθους appellaſſe non maxillam totam,ſed vtrâque eius partẽ,quà lateſcit: mẽtum quoque cùm γένυας dixerit,videri poterit intellexiſſe maxillæ imum,quà nudum os eſt ſine carne,quùm inquit [tunc enim mentũ magis prominet] ſed paulò pòſt maxillam totam nuncupauit γνάθον, quùm ait [ſed ſi maxilla,quà ad mentum iungitur,diducatur. ſola autem hæc iunctura eſt in maxillâ, in malis multæ]. 40 Quare apud Hippocratem ſignificationes verbi γνάθος & γένυος confundũtur. quod tamẽ ait in propoſitis verbis huiuſmodi eſt. Quòd ſi maxilla luxetur ab vtrâque commiſſurâ, magis quidem in priorem partem propellitur,quàm vbi excidit alterâ parte duntaxat, magíſque à malis recedit: non tamen deprauatur,aut peruertitur,ſed naturalem ſedem ſine inclinatione tuetur. id autem indicant dentes,qui è regione reſpondẽt,hoc eſt,inferiores ſuperioribus, qui ſecant ſecantibus,canini caninis,maxillaribus maxillares.

His quàm

1 » HIs quàm celerrimè restituenda est.quâ autem ratione suprà explicauimus.
Celerrimè quidèm reponenda est,priusquàm musculi distēti ob consortium cerebrum afficiant. modus autem reponendi, quem docuit,vbi alterâ parte prolabitur,mihi non videtur ex toto idem nunc accōmodari.tunc enim paulatim maxilla in alteram partem cōuertitur,nunc pariter in vtramq;. quare satis est concutere,mentūq; adducere deorsum,vt processus extremitas rostro similis, iugali osse inferiùs collocetur, sicq; in interiorem partem vtrinque totam maxillam compellere,simulq; præcipere homini,vt os claudat.

» SI reuerti nequeat, mortis periculum instat propter febres continētes,atque
10 marcorem,& inexpugnabilem dormiendi necessitatem.

Periculo quidem nō vacat maxilla,etiam si alterâ parte luxetur:sed, si vtrâque,ægriùs restituitur,quùm musculi omnes,quibus maxilla cōtinetur,intendantur.sunt autem quatuor(vt dictum est) duo scilicet,qui à temporibus incipiunt:duo,qui à finibus iuxta os,quod πτερυγώδες nominatur.Habent autem hi musculi neruos ab ipso cerebro,ac prope ipsum contingunt, quo fit,vt celerrimè afficiatur.Hi ergo quatuor musculi,vbi maxilla prorumpit, maximè affliguntur, quùm inter omnes præcipui sint , vt qui neruos ex cerebro habeant à tertiâ coniugatione,quæ non longè ab ipso principio sita est.Atqui fit etiam, vt musculi,qui maxillam extrinsecus cōprehendunt,orti ab vtrâque parte eius
20 præter naturam extendantur,vbi maxilla luxetur,quanquàm non ità præcipui sint sicut quatuor prædicti.magis enim à cerebro recedunt, neruúsque,qui in hos distribuitur,longiùs oritur,& non ab eâ cōiugatione,vndè nerui ad quatuor musculos ferūtur,qui & ipsi non parū vsui sunt,perinde atq; alij vniuersi corporis musculi,& si non æquè præcipui sint,atque hi.Ob hęc igitur omnia, periculū mortis impendet,quùm pręter naturam musculi intendantur,ac proptereà doleant,& idcirco inflammatione premantur, ac simili vitio cerebrum afficiant, quo affecto acutæ febres sequuntur, simulq; læduntur omnes animi actiones. non enim solet, vbi cerebrum inexpugnabili dormiendi necessitate prematur , eius vitio sensus duntaxat lædi & motus, sed ratiocinatio , memo-
30 ria,sensus & motus voluntarius corrumpi.

» HViusmodi enim musculi inexpugnabilem dormiēdi necessitatem indu-
» cunt,quùm alienantur,& præter naturam extenduntur.

Potest vtrunque ex propositis inexpugnabilem dormiendi necessitatē inferre,& alienatio musculorum,& distentio,quùm vterque affectus ob consensum ad cerebrum pertineat.Distentio inde proficiscitur,quòd fibrę,quæ priùs laxæ erant,nunc omnes ad rectam lineam extendātur.alienatio, vbi vltra modum calefiant,frigescant,madescant,siccentur,inflāmentur,erysipelâ prehendantur,vel putrescant,in quibus omnibus eorū natura alienatur:sed in distentione fibræ duntaxat extenduntur citra naturæ ipsius alienationem.

40 HIs solet aluus bilem puram,atque exiguam reddere,ac si euomant, vomi-
» tus purus est.

In febribus admodum acutis nihil mirū,si pura bilis in corpore producitur, siquidem & adeps & caro tenera ac paulò antè concreta,sub huiusmodi febribus tabescit,& sanguis aduritur.cōcurrere autem hæc ad aluum, atque intestina,quùm tabent,proprium est, vbi tantùm neruosæ partes laborant. cum ipsis enim vitiatur,læditurque os vētriculi,quod maximè neruosum est.Rectè autē ab ipso docemur proximas,cōmunesq; partes primū potissimúmq; affici:præ-

tereà, vbi ventriculi os lædatur, dolorẽ ne leuem quidem posse sustinere. sequitur enim animæ defectio, vbi ipsum malè affligatur, &, quùm animus deficit, omnia, quæ supersunt, tenuia ad ventrem concurrũt. quinetiam, si hoc non accidat, sub vehemẽti dolore, atque mœrore, quæ superant in corpore huius generis, videntur ad vẽtriculum, atque intestina decurrere, quæ in ventriculo coeunt, vomitu excernuntur: quæ in intestinis, deiectione.

» DEcedunt autem hi maximè decimo die.

Verbum [maximè] μάλιστα dixit. inuenitur autem, & apud alios veteres ità acceptum, sicut nunc ab Hippocrate accipitur, vt coniecturam numeri eius rei, quæ proponitur, proximè ostendat, quasi ità dixerit. Hi ergo decedũt plærunque circiter decimum diem, ità vt, quamuis nono vel vndecimo intereant, vera oratio sit. Testátur autem exempla vocabulum [μάλιστα] ità vsurpari. Thucidides quidem in primo libro inquit. [Hæ omnes grẹcorũ, & inter se, & contra barbarum res gestæ fuerunt maximè quinquaginta annis]. atque ibidem [distat sexaginta stadia maximè] Andocides item de mysterijs inquit [homines maximè trecentos] vbi maximè μάλιστα dicunt, in quam significationem huiusmodi vox à græcis sæpenumerò accipitur.

» SEd, si maxilla comminuatur, vbi non frangitur omnino transuersa, sed ali-
» quâ parte icta ossa inter se cohærent, in suam sedem compellenda sunt, di-
» gitis vtrinque prementibus, tum ab ore, linguâ in latus adductâ: tum à cute, vt
» conueniet repellendo. Quòd si peruertatur dentes ad fracturam moti, vbi ossa
» in sua msedem collocata sunt, non solùm bini, sed etiam plures inter se ligandi
» sunt auro potissimum, vel certè lino, donec ossa confirmentur. Quo facto vin-
» ciré oportet paucis pannis ceratoque iniectis, paucisque fascijs, non valde ad-
» strictis, sed laxioribus.

Vbi comminuto osse nihil integrum relinquitur, partibus inter se recedentibus, ità, vt nullo pacto cohæreant, huiusmodi fracturæ speciem recentiores medici græcè καυλιδὸν à fracti caulis similitudine appellant. eo quòd Hippocrates illud [vbi non frangitur omnino transuersa] dixerit [ἐὰν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι]. Reliqua omnia tàm in hâc oratione, q̃ in sequentibus plana sunt. sed, si parum quid offendemus, id quoque explicabimus.

» SCire autem conuenit maxillam fractã fascijs parum iuuari, si rectè inijcian-
» tur: vbi minùs rectè, multum lædi.

Commune est omnibus fracturis summopere lædi à vinculo, quod non rectè superdetur: at non admodum iuuari maxillæ fracturam vinculo rectè iniecto non pertinet cõmuniter ad omnia ossa, sed ad ea duntaxat, quę fasciâ comprehendi in orbem nequeunt, quà vitiatum os quo modo à medico compositum exceptum fuerit, seruetur. Adde quòd in maxillâ vinculum præcipuè infestum est, quùm semper solita sit nuda esse, ac sine velamento.

» SVbinde autem circa linguã altè inquirere oportet, ac diutius digitis vtrin-
» que reprimere, dirigereq; id ossis, quod inclinatũ est. optimum autem esset,
» si semper id fieri posset, sed non potest. Quòd si os transuersum omnino abrũ-
» patur, quod quidẽ raro incidit, collocare eo modo, quo dictũ est, os in suam se-
» dem oportet. Quo facto deligare dentes inter se conuenit, veluti suprà ostẽdi-
» mus. hoc siquidem maxillam valdè immobilem præstat, si quis capita rectè,
» vt oportet, futurâ insuper coniunxerit. vniuersam verò manus curationem ad
» vnguem scribere non facile est: sed ex ijs, quæ scripta sunt, exprimenda est.

1 μάτιεῶς significat inquirere,sed ἐσμάτιεῶς altè inquirere,ficut nunc,vbi altè inquirere ἐσμάτιεῶς dixit.præcipit enim Hippocrates digito in os demisso considerari,num fracti ossis partiũ altera super alteram excedat:atq; ità digito adurgeri,quò expedire videatur, id quod in interiorem partem cõuersum est, in exteriorem repellẽdo. In aperto autem esse existimo Hippocratem imperare, non vt medicus assiduè,sed vt æger hoc efficiat.

» DEin,si is,quem fractura malè habet,puer sit,satis erit corij Carthaginen-
» sis,exterioris partis id,quod durius est,& magis densum,admouere:sed,
» si robustior fuerit, ipsum corium.Incidenda autem habena est, quæ trium di-
10 gitorum latitudinẽ æquet,vel quanta conuenit,tum maxilla gummi inungen-
» da.maxillæ enim,quà transuersa fracta est,firmiùs hæret extrema habena ag-
» glutinata interposito digiti spacio, vel paulo longiori, idq; ab inferiori parte:
» incidatúrque habena hæc media in longitudinem vt vtrinque mentum com-
» plectatur. altera item habena æqualis, vel paulo latior superiori parti maxillæ
» agglutinetur, distétque à fracturâ quantum prior. scindatur autem, quatenus
» possit aurem comprehendere.

Molle accipi voluit corium,cuiusmodi tunc fortasse fuit Carthagini.huius enim exempli causâ nominatim meminit,quemadmodum Ægyptij corij anteà in opere de fracturis.constat autem in eo corio partis,quæ maximè summa
20 est,id quod durius est,ac magis densum,nunc λεῖον ab ipso nũcupari. At quo modo illud adhibeat, vt maxillæ fractæ partes in diuersa extendat, ipse nobis aperiet,si quorsum de his agat intelligamus. vult siquidem fracti ossis alteram partem deorsum à mento extendi,alteram à capite sursum.

» ACuantur autem habenæ,quà coniungi,alligarísque inter se debent.
Præcipit hîc,vt habenæ, quodammodo angustiores sint,paulatim latitudine imminutâ,quo iunctura firmior reddatur.capita enim,quæ lata sunt, quamuis summâ curâ vinciantur,non tamen fideliter continentur.

» IN glutinando corij caro cutem contingat,sic enim magis inhærescit.
Corium fit ex pelle animalis duplicem naturam habente.id enim ex ipsâ,
30 quod exterius est,cùm ambienti aëri obiectũ sit,magis densum euadit, & neruosum est:quod interius, mollius & rarius, atq; ex hoc ipso minùs id,quod ad exteriorem partem magis accedit:quod ad interiorem quà id tangit,quod cuti subijcitur,rarius est & carnosum, quod sanè corij carnem nominauit, à quâ parte glutinari voluit.nam,quùm rarius & mollius sit, ad eiusmodi vsum magis accommodatur.

» DEinceps extẽdenda est huiusmodi habena,magis autem,quæ à mẽto sita
» est,vt potissimùm cautio sit,ne maxilla in acutã figuram ducatur.in ver-
» tice autem iungendæ sunt vtręq; habenę,dein circa frontem fasciâ alligandæ.

Vtræq; habenarum extremitates dari debent ad caput laborantis,atque in
40 vertice deligari.magis autem extẽdi voluit inferiorem,ne maxilla (vt ipse di-
» xit) ἀποσιμωθεῖσα,id est,in acutam figuram ducatur.

» ALiquid etiã super omnia extrinsecus inijci debet,vt fieri solet,quo vincu-
» la immobilia reddantur. cubet autẽ homo in maxillam integram, nõ ta-
» men huic , sed capiti innixus . corpus verò extenuandum est; vsque decimum
» diem:posteà reficiendum est non tardè . nam, vbi primis diebus inflammatio
» non oritur,maxilla viginti diebus conferuet. celeriter enim callus increscit,si-
» cut in alijs ossibus,quæ rara sunt,nisi corrumpãtur.sed restat alius sermo lõgus

» de cunctis ossibus,quæ corrumpuntur. intentio autem, quæ per gluten adhi- 1
» betur,firmiter manet,intendi & minui potest,& ad multa dirigenda sæpenu-
» merò proficit. Medicorum verò, quicunque incogitantes sunt, & in alijs casi-
» bus, & in maxillæ fracturâ promptè manus admouent. comminutam enim
» maxillam variè,& benè,& malè deuinciunt.

Quod super omnia extrinsecus inijcitur κατάβλημα appellauit, siue panniculus sit,siue aliud eius generis. vocat autem panniculum πάραμμα,sicut etiam nunc dici solent παράμματα, quę ex vestimentis præcidũtur ab ijs,qui ea suunt. hæc siquidem ad propositum vsum propter mollitiem commodissima sunt, quæ vbi non sint,licebit aliquid simile admouere. 10

» OMne enim vinculum maxillæ itâ abruptæ ad fracturã ossa inclinat, ma-
» gis quàm secundum naturam.

Maxillæ inquit itâ abruptæ, hoc est,quæ transuersa fracta sit,vinculum ad fracturam magis ossa conuertit,q̃ dirigat. propterea,q̃ fasciæ in orbem circũdari nequeant,circa sedem affectam,sed ab exteriori parte duntaxat imponi.

» SEd, si maxilla,quà ad mentum iungitur,diducatur,sola autem iunctura est
» hæc in maxillâ,in malis multę,sed à proposito sermone discedere cõsilium
» non est,in alijs enim morborum generibus de ijs dicendum est,si iunctura in-
» quam,quæ in mento est,diducatur,componi à quouis potest.nam quod extat,
» intus repellendum est digitis superdatis: quod in interiorem partem conuer- 20
» titur,in exteriorem adducendum digitis adurgendo. hæc autem faciẽda sunt
» ossibus in diuersa diductis.

Maxilla quidem ex duobus ossibus constat,quæ in imo mento ad vnguem inter se iunguntur: Malæ verò,ex multis,quæ iuncturam habent omni motu carentem, κατὰ συνάρθρωσιν dicunt. sed curiosum hoc huiusmodi vocabulorum studium apud veteres non fuit, atque idcirco Hippocrates iuncturam ossium malarum sub συμφύσεως genere posuit,id tantùm in ipsis indiciũ spectans,quòd in eiusmodi ossium iuncturis nullus sit motus,qui sensui subijciatur.

» OSsa enim faciliùs sic in suum locum reuertentur,quàm si quis tentet alte-
» ro sub altero condito compellere,quod scire licet in omni commentario. 30
» compositâ maxillâ alligare inter se dentes conuenit,qui hinc sunt atque hinc,
» sicut anteà quoque dictum est,medeŕique cerato,ac pannis paucis fascijsq́ue.

Consueuit Hippocrates in ijs præceptis,quæ singulis communia sunt,cùm semel vnius mentionem facit,exponere vim rei communem esse omniũ similium. quemadmodum & nunc volens maxillam priùs extentam itâ componi, subijcit [ossa enim faciliùs sic in suum locum reuertentur,q̃ si quis tentet altero sub altero condito cõpellere].Hoc autẽ,quod nunc proponitur,attinere cõmuniter ad ossa omnia,quæ componuntur,propositis verbis indicauit.

» VInculum autem exiguum variúmque maximè huic loco accommodatur.
» propè enim sine inclinatione est, quanq̃ non ex toto sine inclinatione fit. 40

Pars exquisitè sine inclinatione est, vbi simillimam cylindro figurã repræsentat.voco autem cylindrum,non quo pueri ludũt, sed qui columnæ imaginem refert: hæc autem ex toto in nullo osse reperitur, magis tamen in femore atque humero, quàm in alijs ossibus conspicitur. In maxillâ autem constat non esse huiusmodi figuram. quocirca eam inclinatione vacare non protulit, propè tamen sine inclinatione esse, eò quòd sinistra eius pars dextræ ex toto similis sit,& æqualis,atque idcirco,quod ex vtrâque componitur sine inclina-

tione

1 tione est,& in neutram partem inclinatur. admittit autem maxilla varia vincula,sicut in fasciando,quæ exercitatio omnium prima est,didicistis.

» Attrahi autem fascia debet, si maxilla à dextro latere extat, à parte dextrâ.
» tunc autem à dextrâ parte esse indicatur, cùm dextra manus fasciam du-
» cit: sed si ab altero latere maxilla excedat, alio sanè modo attrahẽda fascia est.
» vbi autem rectè componatur,atque,vt oportet, immobilis seruetur, citò sane-
» scit,dentésque integri remanent: sin secus,longiori tempore confirmatur, tum
» peruertitur,dentes autem vitiantur,atque inutiles redduntur.

Anteà quoque dictum est in vlceribus, quibus oræ excedunt,caput fasciæ
10 secundum oram excedentem inijciendum esse, atque ità fasciam voluendam, vt ad alteram oram vlceris,ipsam adducat.est autem hoc perpetuum in omnibus,quæ restitui ad pristinam naturam debet,quod commune etiam nunc seruandum est,quo excedens pars repellatur, cogatúrque. id autem continget,si ea fascijs ad alteram adducatur. adducetur autem, si dextrâ parte, vt puta,excedente fascia inde orsa porrigatur ad sinistram: si sinistra læsa sit,ab hâc incipiens ad dextram feratur. Hippocrates igitur, vbi à dextrâ parte incipiens ad alteram fascias adducit,huiusmodi vinculũ à dextrâ parte nuncupat, attẽdens nòn quo ferantur fasciæ,sed vtrâ præcipuè manu attrahantur.namque,vbi intuearis medicũ è regione eius, qui deligatur,collocatũ,fascia,quæ à dextro la-
20 tere maxillę ad sinistrũ procedet,à dextrâ manu attrahetur: cõtraria,à sinistrâ.

De naso.

» Quod si nasus perfringatur,fracturæ modus non est vnus.

Ipse deinceps modos adscribet, aut enim pars eius abrũpitur, ipse tamen seruatur perpetuus,sic,vt neq; deorsum inclinetur,nec in alteram partem conuertatur: aut horum alterum fit,idque aut in parte eius,quæ cartilaginosa prominet,aut in reliquâ,quæ ossibus continetur.

» Sed,qui præstantia vincula amant sine mente,complura alia lædunt, atque
» adeò nasum.

30 [Præstantia] καλὰ dixit irridens,non quò verè significauerit præstãtia,quorum consilium est affectam partem ad suam naturam restituere,sed pulchra & aspectu iocunda. qualia hæc sint, in sequentibus ostendet.

» Inter omnia enim vincula hoc maximè varium est, ac plurimis locis asciæ
» imaginem refert, & aliquod spacium cutis nudum, ac sine fasciâ intermit-
» tit, quo rhombi variè admodum repræsentantur.Igitur (vt dictum est) qui si-
» ne mente huiusmodi vinculis student, comminutum nasum libenter deligãt,
» sed vinculo iniecto, vno, vel altero die medicus lætus est; lætus item, & qui
» deligatur,deinceps ægrum citò satietas capit, inuentio enim noxia est, abun-
» déque medico est,ostendisse peritiam,quam habet, nasum variè deligãdi. Ef-
40 ficit autem hæc vinciendi ratio omnia contrà; atque oporteat. tum quòd, qui
» ob fracturam simi fiunt, si à superiori parte adstringantur, magis adhuc simi
» euadent: tum,quòd quibus in hanc,vel illam partem,seu quà cartilago est,seu
» suprà nasus conuertitur,nihil superposito vinculo iuuandos,sed magis lędendos esse manifestum sit.

Asciam appellat, vbi fascia à transuerso circuitu recedens paululum inclinatur, vt suprà ostensum est.spacium verò,quod fascia intermittit,dixit ὑπόχροον:rhombi verò figurã,eam,quæ ęqua latera habet,sed angulos non rectos.

nam & Euclides ità rhombum finit. nosti autem ex fascijs primam ferè nominari rhombum, quùm eam figuram potissimum repræsenret.

» SIc aurem panni à latere nasi haud benè aptantur. quanquàm neque hoc faciunt, qui alligant.

Nihil cōferre ait vinculum ad nasum sub fracturâ in latus conuersum, cùm id præstare non possir, quod vtile esse videtur. videtur aurē vrile esse per pannos nasum fulcire ab eâ parte, in quâ iacet, sed neque ad hanc rem inquit id prorsus accommodari.

» PRoximè autem vinculū mihi videtur occurrere, si in medio naso, quà acutus est, caro iuxta os conteratur, vel paululum etiam os ipsum lædatur, nō ramen multum. his siquidem nasus callo obducitur, & aliquanto asperior fit, neque tamen vinculo egent magni negocij, si sanè alligandi sunt.

Commune vinculū nasi proximè ad salubre accedere videtur, vbi in medio cutis contusa fuerit, vel os parumper vitiatum. sequitur autē, vt promineat, quà callo circumdatur. Vinculum itaque in huiusmodi casibus coercens, repellēsque affectum locum, prodesse aliquid videbirur. sed neque his vllo modo necessarium est. conari enim debemus, quæ contusa sunt, maximè ab inflammatione defendere: atq; vbi inflāmētur, celerrimè inflāmationem tollere. quin & callus, quùm paruus increscit, nihil profectò huiusmodi vinculis eget.

» SAtis est ad contusum, pannum admouere cerato inunctum, dein semel fasciam circumdare, quæ in vtramque partem ducatur.

Media fascia medio naso inijcienda est, cuius vtraque capita ad posteriorem capitis partem non magnâ vi adducenda sunt, atque inde fronti circumdata inter se vincienda.

» OPtimum tamen præsidium est illinere hæc farinâ triticici huius anni, lotâ glutinosâ, respersâ, paucâ.

Qui optimè videntur verba Hippocratis enodare, asserunt σητάνιον triticum ab ipso appellari, id quod satum est σῆτες, quod attici vtrâque syllabâ per τ. prolara τῆτες dicunt, quo verbo significari volunt [hoc anno] id est, quod vere satum est, quod & duorum mēsium, & quadraginta dierum appellatur. Equidem in Co, & in totâ Græciâ Asiæ vidi tritici genus σητάνιον appellatū, sed parū furfurum habet, & eius farina ex aquâ subacta plurimum glutinosa est. quam rem nunc Hippocrates maximè exigit, quemadmodū ipse deinceps narrabit, qui vbi farina hæc nō sit, imperat, vt puluis qui ex concusso rhure habetur, vel gummi admisceatur. seritur autem eiusmodi triticum vere ineūte, vt duorum mensium sit, rectèque sic dicirur. quoniàm summum ad id temporis perducitur, cuius farina ex aquâ subacta maximè glutinosa redditur, vbi molito tritico furfures ex toto detrahantur, id quod fit, & cribris tenuibus, & tritico antè eloto. Nam idem tritico euenit, atque hordeo, ex hoc enim, vbi ptissana præparanda est, cortex magis remittitur, si anteà madefactum fuerit. Quo pacto igitur dixit [lota]? quùm non idē sit madefieri, & lauari. in quolibet enim pistrino madefit triticū, priusquàm molatur: non tamen lauatur in quolibet, sed in compluribus Asiæ ciuitatibus, vbi calathos habent magnos intextos ex tenuibus iuncis exigua spacia intermittentibus, per quæ excerni puluis possit & arena, sed triticum retineatur. Id ergo triticum, quod molendum est, primò in calathos conijciunt, atque excutiunt: deinde calathos in aquam demittunt, sic, vt triticum lauetur, ac modicē madefiat: calatho ex aquâ recepto humoris plurimum

1 plurimum effluit. tantum autem in tritico remanet, quantum idoneum eſt, vt moli poſſit. nam niſi madefiat, cortex circumpoſitus, qui tanquam innata cutis eſt, ſub molâ in tenues partes diſſipatur, atque ità, cum farina per cribrũ excernitur, educitur aliquid etiam ex furfuribus in tenues partes diuiſis: ſed tritico priùs madefacto, furfures, grandiorum partiũ quùm ſint, manẽt, & cum farinâ non excernũtur. atque idcirco tritico priùs madefacto farina magis purgatur, & quod ab interiori parte eſt tritici huius anni, lotum (vt ait) & glutinoſum, quod ſcilicet poſt cutem eſt, veluti caro ipſius, in farinam, vt propoſui, redactum, valdè glutinoſum redditur. Puto itaque ab ipſo lotam farinam appellari,
10 vbi ex tritico fit, ſic purgato, & priùs madefacto. nam, niſi ità accipiatur, reſtat, vt intelligamus farinam, vbi ex aquâ madefacta variè agitatur, deinde ſinitur conſiſtere, tum ſuper innatãs aqua excipitur, ac decoquitur, quod in farre etiam fit, ſed huic repugnat, quòd reſpergi farinam iubet, decoqui enim dixiſſet, non enim reſpergitur huiuſmodi humor, ſed coquitur dũtaxat. Ex verbo igitur [reſperſâ] quid ſibi voluerit magis demonſtratur.

» VTi autem conuenit ad omnia hæc huiuſmodi farinâ, ſi ex optimo tritico
» fuerit, faciléque duci poſſit: ſed, ſi nõ omnino benè ducatur, modicũ pul-
» ueris illius, qui ex thure concuſſo habetur, in tenuiſſimum pollinẽ redacti, &
» aquâ diluti farinæ adijcere, vel paulum omnino gummi ſimiliter admiſcere.
20 Quibus igitur fractus naſus in inferiorem partem demittitur, ſinúſq; effici-
» tur, ſi ab inferiori parte, quà cartilago eſt, deſidat, poteſt in nares indi aliquid,
» quod dirigat: quod vbi non fiat, omnia hæc excitanda ſunt digitis, ſi fieri
» poteſt, in nares conjectis.

Optimum triticum dixit ἀγαθὸς πυρὸς, maiores enim ſoliti ſunt ἀγαθὸς vocabulo vti, ad notandum id omne, quod in ſuo genere primum eſt. nũc autem omnes, qui in panificijs verſantur, aſſerunt optimum triticum eſſe, quod denſum eſt. nam quod rarum, multis furfuribus continetur, farináque eius ex aquâ ſubacta non æquè efficitur glutinoſa, atque illius, quod dẽſum eſt. glutinoſum autem expreſſit, cùm ait [facilè ducitur] eâ loquutione ſumptâ ab eo, quod ipſi
30 accidit. quandoquidem à nobis in diuerſa attractum, ſeruatur perpetuum, neque diſſipatur: contrà quod minimè glutinoſum eſt, quùm ità tractatur, diuellitur, ſed ſi diuellatur, quo pacto ſequi dicetur, cùm manu trahitur? ac ſi non ſequitur, quînam dicetur facilè duci? id verò quod nõ diſſipatur, ſed perpetuũ eſt, iure quis dicet facilè ſequi, quemadmodum & viſcum, hoc ſiquidem manibus noſtris prehenſum in cõtrarias partes plurimum attrahitur. quare ex his conſtat velle Hippocratem farinam ex aquâ ſubactam glutinoſam eſſe, atque, vbi huiuſmodi non ſit, gummi vel puluerem ex cõcuſſo thure collectũ (quem μάνναν appellat) adijci iubet, vbi eius pulueris copia non ſit, contundere thus ipſum eâ de cauſâ oportet, atque ex eodẽ id, quod maximè pingue eſt. Ego in-
40 terdum, quùm nec thuris, nec gummi copia eſſet, reſinâ liquidâ vſus ſum, hâc fortè nactus: at vbi, neq; hæc ſit, melle vti poteris, ſed vtilius puluis ex concuſſo thure vel gummi adijcitur. nam mel & reſina quodammodo calefaciũt, ſed talia ab initio aliena ſunt: procedente verò tempore remanentibus inflammationis reliquijs, vt ſi quid aliud commodiſſima. Quemadmodum igitur in ſuperioribus gratiâ exempli meminit priùs corij Ægyptij, ac rurſus Carthaginenſis, ſic etiam nunc tritici huius anni, quaſi ità dixerit. Farinâ vti debemus, quæ ex aquâ ſubacta glutinoſa ſit, qualis efficitur ex tritico huius anni, quod

σιτάνιος appellauit. fortasse eiusmodi vocabulo significare volens triticum omne, quod densum est, & farinam reddit glutinosam, ità, vt nomē ab eo, quod ipsi accidit magis, non ab aliquâ singulari specie sumptum fuerit.

» Vel certè eo instrumento, quo ad illinēdum vtimur, pleniori digitis com- » pulso, non in priorē partē, sed quà desidet. extrinsecus autē digitis vtrinq; » compressis impellere simul conuenit, & excitare. sed, si fractura omnino in in- » feriori parte fuerit, licet aliquid in nares inserere, sicut iam diximus, vel lina- » mentum, vel aliud linteolo cinctũ, vel magis Carthaginensi pelliculâ, circũsu- » tumq;, & ità figuratũ, vt idoneum sit, quod in hunc locum demittatur. At, vbi » fractura fuerit superior, nihil demitti intus potest. nam, si in inferiori parte id » præsidium alienum est, quî non in superiori? Primò itaq;, & ab interiori parte » dirigere nasum oportet, & ab exteriori vtrinq; cōpellere, atque in pristinā se- » dem restituere. commodissimè enim restituitur nasus fractus, præcipuè eodem » die, vel certè paulò pòst. sed torpent medici, & primò molliùs rem pertractāt, » q̃ opus sit. vtrinq; enim digitos, qui naso accommodentur, demittere oportet, » quantum fieri potest in imũ, & ipsum ab inferiori parte sursum cōpellere, atq; » excitare, simulq; ab interiori parte dirigere. ad quam rem nullus alius medicus » magis idoneus est, si homo id dare operā velit, audeatq;, q̃ ipsius digiti indi- » ces. hi enim maximè secundũ naturam sunt. admouere autē vtrũque digitum » conuenit, vt toti naso inhęreat, atq; ita quiescere, potissimũ, si fieri posset assi- » duè, donec glutinaretur, vel certè plurimũ tempus, vt dictũ est: aut si non ipse » ægrotans, saltē puer, vel mulier aliqua digitos demittat. mollibus siquidē ma- » nibus opus est, vt optimè nasus curetur. Verùm, vbi nō reddatur simus, sed de- » orsum spectans, in neutram partē inclinetur. equidē nullũ vnquam nasum vidi » ità fractum, qui non posset protinus cōponi, si priusq̃ callus incresceret, com- » pelleretur, modò quis rectè mederi vellet. Atqui deformitatē homines maxi- » mè oderunt: curationē verò partim ignorant, partim non sustinēt, nisi dolore » premātur, aut mortem pertimescāt. quanq̃ in naribus callus citò increscit, nam » decē diebus sanescit, nisi corrũpatur. Quibus os à latere abrũpitur, curatio ea- » dem est. dirigere nimirũ oportet, nō ęquè ab vtrâq; parte, sed eā, quę inclinat, » ad naturalē situm adurgere ab exteriori parte cōpellendo: in naribus item altè » conquirere, quod in interiorem partem conuersum est, dirigēdo assiduè, dum » restituatur, cum eo, vt sciamus nasum, nisi protinus dirigatur, dirigi posteà nō » posse, sed peruerti. Quo ad naturalē sedem compulso, ad eum locũ admouēdi » sunt digiti, vel vnus, vel plures, seu ipsius hominis, seu alterius, vt quà excedit, » repellatur, dũ fractura sanescat. sed & minimus digitus in nasum subinde cō- » ijciendus est, quo componātur, quæ declinant. vbi his inflāmatio superueniat, » farinâ vti conuenit ex aquâ subactâ: digitosq; similiter dare, eiusmodi etiā fa- » rinâ inductâ. Verùm, si quà cartilago est, nasus à latere perfringatur, necesse est » extremum peruerti. itaque oportet ad extremũ nasum aliquid ex ijs, quæ dicta » sunt adhibere, quod ipsum componat, vel aliquid tale demittere: multa enim » inueniri possunt accommodata, quæ odorem non mouent, & alioquin mollia » sunt. Ego interdum frustum pulmonis ouilli cōieci, id enim fortè nactus sum. » nam si spongiæ indantur, humorem combibunt.

Si nequeant (inquit) digiti in nares demitti, adhibendũ est id instrumentũ, quod nũc sicut in superioribus etiā ὑπάλειπτρον appellat. quo verbo intelligitur omne id, quo ad illinendum vtimur, qualia sunt specillum, spathę, idq; instrumentum,

1 mentum,quod διαπύρηνον dicitur, quæ omnia in summo capitulum habent rotundum, sed quemadmodũ in superioribus ad alæ vstionẽ opus fuit tenuissimis,ita nunc plenioribus.quandoquidem & digitos,vbi licet,admouemus, & in nares conijcimus,eos nempè,qui aptantur,& qui fractam nasi partem componant.quâ ratione autem vti coueniat hoc instrumento, ipse apertè exposuit imperans,vt indatur in cauum,non in inferiorem partem nasi,sed quà potissimum fracta pars in eius cauum decidit. ea siquidem est,quæ impulsu eget, vt excitata possit in suam sedem reuerti.nihil enim aliud est componere quamlibet partem,quàm vnamquamque eius particulam in suum locum compellere.
10 Quæ subijciuntur,per magnam partem orationis plana sunt.

» AD hæc ex parte exteriori corij Carthaginensis incidenda habena est,quę
» vel pollicem lata sit,vel quantum conuenit,& extrinsecus naso,quà decli-
» natur,agglutinanda:post hæc intendenda est,quantũ expedit,paulo autẽ ma-
» gis quã vt nasus dirigatur, intendi debet:tum sub aure(longa enim esse habe-
» na debet)sursum circa caput adducẽda. licet autem fronti extremam agglluti-
» nare:licet & vlterius ferre,& circa caput volutam vincire. hæc siquidem iustè
» nasum dirigit,& intendi,& remitti potest,atque vbi velis,nasum in contrariã
» partem,ac iacet,magis aut minus repellere.Nam & quibus à latere nasus abrũ-
» pitur,in cæteris eadem curatio cõuenit,quæ proposita est.plærisque autẽ opus
20 est naso extremam habenam agglutinare,vt in cõtrariam partẽ repellatur,at-
» que inclinet.Quòd si fracturę vlcus accedit,nihil sollicitare nos debet,sed nu-
» triendum est cerato,quod picem habeat, vel aliquo ex ijs medicamentis, quæ
» protinus cruentis vulneribus inijciuntur. hæc siquidem facilè curationem ad-
» mittunt.Æquè etiam,vbi ossa recessura sint, primò dirigere assiduè conuenit,
» nullâ re prætermissâ, & in posterum digitis compellere laxiùs superdatis, su-
» perdatis tamen.nasus enim ex omnibus corporis partibus facillimè componi-
» tur. Atqui habenâ agglutinatâ, & impulsu in contrariam partem, atque nasus
» declinatur,nihil vti omnino prohibet,neque si vlcus sit,neque si inflammatio.
» innocenter enim eiusmodi præsidia adhibentur.

30 [Appendatur]dixit ἀπαρτῆ, quo verbo significauit vniuersam rationẽ extẽdendi,& quasi dirigendi nasum peruersum,per ea, quæ agglutinantur. quod autem nunc pręcipit,experimẽto imbecillũ comperi.nam,si habena vehemẽtiùs intẽdatur,gluten discutitur,resoluitúrque:si modicè,nihil ferè proficitur.

De aure.

» IN fracturâ auris quodlibet vinculum inimicum est,neque enim itâ laxũ cir-
» cumdabitur,quòd si magis adstringatur,plurimum officiet. quãdoquidem
» integra auris sub vinculo adstricta dolet,pulsu vexatur, atque inflammatione.

Vbi continuum soluitur græcè in carne ἕλκος appellatur,in osse κάταγμα,in
40 cartilagine non habet proprium vocabulum, sed eam fracturam Hippocrates abusus κατάγματος nomine nuncupauit.

» SEd & cataplasmata,quæ maximi oneris sunt,penitus aliena sunt:plæraque
» etiam noxia sunt,atque abscessum concitant, & muccos plurimos, suppu-
» rationémque infestam reddunt.quibus minimè opus est auri comminutæ.

Omnia sigillatim ijs consentanea sunt,quæ ostendimus in libro de ratione curãdi. namque Hippocrates etiã nunc lædi aurem asserit cataplasmate,quod experimento conspicitur.abundè enim siccari eam voluit,quùm naturâ siccis-

ſima ſit,eo quòd ex cute conſtet,& cartilagine. Oſtēſum autem eſt vnāquamque partem,quatenus ſiccior eſt,eatenus ſicciorem curationem requirere.

» PRoxima quidem eſt(modò quid ſuperimponi cōueniat) farina glutinoſa.
» Hęc autem neceſſariò grauis ne ſit,ac minimum contingat. interdum enim
» optima medicina eſt, medicinam non facere,& ad aurem,& ad alia multa. Ca-
» uere inſuper homo debet, ne in eam partem dormiat. extenuare autē corpus
» expedit,illi potiſſimum,qui auris ſuppuratione periclitatur,& aluum mollire.

Proximū inquit eſſe ei,quod non obeſt,cataplaſma ex farinâ glutinoſâ. conſtat enim hoc magis ſiccare,quàm alia. diximus antē paulò antè, vbi de illinendo naſo tractauit,qualem appellet farinam glutinoſam. huic ſimillimū cataplaſma conficiunt experimento edocti, qui in palæſtrâ verſantur, ex farre in aceto madefacto,dum maceretur, atque ità temperato.

» SEd,ſi homo facilè vomat,vomere debet,vt modicè exhauriatur.

Veteres appellabant συρμαισμὸν, quùm modicè homo exhauriebatur,ſeu vomitu,ſeu deiectione,tale quid nunc fieri iubet eodem vocabulo vſus. Multa autem ſunt medicamenta,quæ hoc præſtant. nam & mel copioſè aſſumptum, & mulſa minùs diluta,vel cremor ptiſſanæ ex aquâ decoctus, ſeu per ſe, ſeu cū melle,magis adhuc vomitū citat radicula,& bulbus narciſſi. His efficacior eſt, nondum tamen valens radicula,in quâ ſurculos radicum veratri albi defixeris, data poſtridie,ſiue per ſe,ſiue ex oxymelle.

» SEd,ſi ad ſuppurationē veniat,nō eſt celeriter aperiēda. multa enī ex iis,quę
» videtur ſuppurare,interdū abſorbentur,etiā ſi nullū cataplaſma inducatur.

Cauendum eſt,ne auris incidatur ob cartilaginē cuti ſubiectā. nam,niſi,vbi inciſa eſt,conſolidetur & glutinetur,periculū eſt, ne cartilago obeſa reddatur. [Abſorberi] (quod ἀἰαπίνεῶ dixit) hoc eſt,diſcuti ac digeri pus ibi collectū,nōnunquam per ea,quæ ſuperimponuntur ſimplicia medicamenta, ac leuia ſine morſu ſiccandi vim habētia. cuiuſmodi eſt muccus cochleæ adiecto thure: ac, ſi valentiùs ſiccare opus ſit, vel aloē,vel myrrhâ,vel vtriſque. Eodē modo ſiccare poteſt mel atticum inunctum inſperſo quouis ex propoſitis medicamentis,benè contrito. voco autem ſine morſu thus,aloën & myrrham.

» AT,vbi incidere coactus ſis, celerrimè ſaneſcit, ſi candens ferramentum ab
» vnâ parte ad alterā demittatur. ſcire autem certum licet aurē curtam red-
» di,& mancam magis quàm altera,ſi candens ferramentum traijciatur.

Curta neceſſariò fit,& manca,cùm non exigua pars & cartilaginis,& cutis ipſam comprehendētis,vſtione abſumatur. Ad quod præſidiū monet,vt confugiamus,nonnunquā veritus,ne cartilago ægrè ſaneſcat. namque vbi nudatur,cicatricem non recipit,præſertim ſi res aliquot dies protrahatur,neque cutis à ſectione protinus coëat & glutinetur.

» SEd ſi candenti ferramento non traijciatur, incidere conuenit, quod magis
» excedit,ſectione non admodum exiguâ.

Ne quid ſuperſit puris, quo cartilago lædatur,incidi non parum iubet.

» QVandoquidem pus altiùs inuenitur,quàm quis exiſtimet.

Decipiuntur,qui ſecant,in cognoſcendo pure,quod ſubiectum eſt,ità, vt exiſtiment id in ſummo contineri,& cutem tenuem eſſe. Quo pacto autem in hunc errorem incidant,ipſe Hippocrates proximè demonſtrabit.

» VErùm(vt ſummatim dicam) cætera quoque omnia,quæ muccoſa ſunt, &
» muccos producunt, vtpotè glutinoſa,vbi tangātur citò in hanc,vel illam

partem

1 » partẽ digitis elabuntur.quãobrem altiora hæc medici reperiunt,q̃ existiment.

In dignoscendo loco suppurante,vbi in affectâ parte, quùm tangẽti moderatè cedit,sectione adhibitâ contentũ pus inuenitur, medici postquam eũdem cedendi modum in quâuis aliâ parte comprehenderint,putantes eam similiter suppurare,vt illæ,quas priùs intuiti fuerint,venientes ad sectionem errãt,ísque error interdum duplex est,& quòd nullo modo ibi pus inueniatur, quùm hæc multo crassiora sint quàm opinentur,& quòd medicis ea suppurare videãtur, quæ muccosum humorem in se continẽt. id, quod euenit,quoniàm huiusmodi humor(vt ipse ait)vbi tangatur,citò elabitur. contrahi autem solet in carti-
10 lagine,chordis,neruis,ac ligamentis,vt deinceps ostendet.

» QVandoquidem,& ea tubercula,quę ganglia dicuntur,cùm humida sunt
» & muccosã carne continentur, à multis aperiuntur inde fluxurũ humo-
» rem putantibus. Medicum itaq; in sectione animus fallit:sed ei,qui sectus est,
» nullum affertur detrimentum.quæ autem loca aquosa sint,vel muccorum ple-
» na,quibúsve partibus singula,quæ aperiuntur, hominem interimant,vel alte-
» ríus noxæ causa sint,alibi exponentur.

Hæc enim ganglia circa cartilaginosas partes, & circa neruos ex horũ alimento increscunt,oriuntúrque ex humore glutinoso ac muccoso.hoc enim est proprium neruorum alimentum.

20 VBi quis igitur aurẽ secuerit, abstinere ab omni cataplasmate, atque omni
» linamento debet,mederíque vel medicamẽtis, quæ protinus cruẽtis vul-
» neribus inijciuntur,vel alio,quod neque onere lædat,neque molestiam afferat.

Auris quià sicca est,idcirco siccantia medicamenta requirit,non tamen plus iusto siccanda est, vbi à sectione protinus medicamẽta inducuntur. distẽdunt enim,cùm nihil habeant,quod leniat.Sed neque onerari auris debet mole eorum, quæ superimponuntur. dolet enim & infestatur. Optimum est igitur à sectione medicamentis vti,quæ modicè siccent,cuiusmodi sunt, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur.Cataplasmata leniunt quidem,sed resoluunt, atque effœminant.superantem verò humorem non discutiunt,prẹsertim cùm
30 glutinosus sit & crassus.

» NAmque,vbi cartilago nudari incipiat, coitúmque habeat purulentum ac
» muccosum,res infestissima est.

Adijcere orationi oportet[humorum]sicut nonnulli adscribunt, vt vniuersa sit huiusmodi[Namque, vbi cartilago nudari incipiat, coitúmq; humorum habeat].Vocat autem συστάσεις coitum humorum,qui intus continẽtur,& excerni debent puris videlicet & mucci.res (inquit)infestissima est,hoc est, dolorem affert,quod patet,quùm cartilago vitiatur.

» CVius illa curatio quoque causa est.In omnibus autem, quæ recrudescunt,
» maximè abundè est candens ferramentum traijcere.

40 Quam curationem damnat?eámne,quam paulo suprà indicauit, præcipiẽs vt cataplasma,linamentum,quod onerat,quod dolorem excitat,vitemus?

FINIS SECVNDI COMMENTARII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de articulis commentarivs tertivs, Vido Vidio Florentino interprete.

De ſpinæ vertebris.

SPinæ autem vertebræ.

Adiecit [ſpinæ] non quòd in alijs corporis partibus vertebræ reperiantur, omnium enim vertebrarum compoſitio vocatur ſpina: ſed quaſi ità dixerit vertebræ, quarum ſitus eſt in ſpinâ. Quibuſdam tamen ex iunioribus placet ſpinam nominari, non vniuerſam vertebrarum compoſitionem, ſed earum tantùm, quæ ad thoracẽ ſunt, & lumbos. iuxta quos Hippocrates nunc de vertebris agere videtur, quæ in lumbis tantùm, & dorſo ſitæ ſunt, non de ijs, quæ in ceruicibus. vertebrarum verò compoſitionem vniuerſam in libro de oſſibus ad eos, qui primas inſtitutiones addiſcunt, ad vnguem narrauimus, in quo exerceri illum volumus, qui percepturus eſt hæc cõmētaria, intuitum exquiſitè qualia ſint ſingula oſſa in cadauere arefacto hominis, vel certè ſimiæ.

QVibus ob morbos trahuntur, vt gibbum efficiant.

Gibbum dixit κύφους, vocatur autem ſpina gibba, quùm in poſteriorem partem conuertitur, quod vitiũ ὀπισθοκύφωσις græcè nominatur: ſicut curua, quãdo in priorem partem. dicitur autẽ hoc gręcè λόρδωσις: ſed σκολίωσις, cùm deprauatur à latere. Nõnulli autem exiſtimant ſpinam in poſteriorẽ partem peruerti (quod vitium κύρτωσις quoquè græci nominant) vbi in eâ fuerint cruda tubercula magna, dura, ac diuturna; quorum onere vertebræ in poſteriorẽ partem compellantur. neque intelligunt, ſi ſupinus homo iaceat, non poſſe ſubiectas vertebras tuberculis onerari, neque etiam ſi ſtet, aut ſedeat, ac neq; ſi in latus cõuerſus cubet. Ad hæc abſurdum eſt, exiſtimare tubercula ad tantũ pondus, ac duritiem peruenire, vt oſſibus grauiora fiant, & duriora: ſed, & à crudis tuberculis ſpinam in priorem partẽ conuerti Hippocrates ipſe paulò pòſt docebit. Illud item animaduertendum eſt, non ſolùm eos, qui librum hunc exponunt, ſed Hippocratem in propoſitis verbis dixiſſe [trahũtur, vt gibbum efficiant] quùm dicere potuiſſet [impelluntur] quemadmodum his placet. Abſurdum verò videbitur aſſerere vertebras, quę in poſteriorem partem erumpunt, trahi à morbo in priorem. hoc ſiquidem magis propriũ eſt illius vitij, ſub quo ſpina in interiorẽ partem conuertitur. Quonam igitur pacto res vera ſit, quidque Hippocrates ſentiat, conabor exponere. Vertebrarum quidem oſſa per ſe, neque peruertuntur à tuberculis, neque trahũtur, ſed primum vitium eſt in ijs corporibus, quibus vertebræ alligãtur. Igitur, vbi ad vertebras tuberculũ oriatur, cùm in tumorem aſſurgit, atq; augetur, ab interiori ſiue priori parte, vtroque enim vocabulo appellatur, neceſſe eſt, vt tuberculum ſequantur ligamenta, atque hæc rurſus vertebræ. Itaque, ſi in vnâ parte dũtaxat tuberculum oriatur, vbi hęc in interiorem trahatur, ſpina in priorem partem conuertetur: ſed, ſi in duabus, vbi aliqua interiecta ſit inuiolata, gibba euadet. vtroq; enim tuberculo adiunctam vertebrã trahente, quæ in medio ſunt, à poſteriori parte gibbę fiunt. quod euidenter intueri licet omnibus euenire, quæ curuari modicè poſ-

ſunt,

sunt,cuiusmodi sunt virides rami,& ex scriptorijs calamis plęriq;,quos si quis dextræ digitis ab vnâ parte,sinistræ ab alterâ,prehēdens ad se traxerit,mediū in contrariā partē attractū gibbúmque cōspiciet.Atqui neq; aliâ de causâ spina ad latus conuertitur,q̃ ob crudum tuberculū,quod à latere eius fit.Hęc autem tria vitia in spinâ incidunt,cùm vertebræ loco mouētur.nā vel κύφωσις fit, vel λόρδωσις,vel σκολίωσις.cùm in posteriorem quidē partem conuertitur, κύφωσις, quùm in priorem, λόρδωσις,quùm in latus inclinat, σκολίωσις. Extra hæc quartum vitium in spinâ incidit,quod σεῖσις vocatur,vbi vertebræ loco manent,sed earum compago dimouetur,

Plærunque solui nequeunt, præcipuè, vbi spina suprà septi transuersi coniunctionem gibba fiat.

Nonnulla(inquit)quæ in spinâ incidunt,ægrè soluuntur,præcipueque vbi supra eam regionem,quâ cum septo transuerso cōiungitur,gibba fiat,hoc est, in vertebris thoracis.dixit autem ποτὶ, significare volens [præcipuè] quemadmodum etiam in principio huius libri,quùm inquit[Omnino enim melior est ac firmior exigua herba quàm grandior, præcipuè antequam ad maturitatem veniat]. vbi verbum præcipuè dixit ποτὶ. Sed quâ ratione ægrè tubercula soluantur,proximis verbis intelliges.

Infrà verò quędā soluuntur cū varices in cruribus fiunt.illi autē magis gibbā spinam soluunt,qui in venâ poplitis oriuntur,fiunt etiā & in venis inguinū.

Quædam(ait)vitia infra thoracē,nempè ad lumbos, à varicibus vel torminibus soluuntur,cùm succi,qui ea faciunt,primò ferantur in venam maximam ipsius spinæ,deinde in eas,quę ab eâdē didudtę ad crura intendunt. huiusmodi autem in thorace nulla vena est,quæ possit vitiatos succos recipere . quādoquidem vtrinq; octo costis vna alimentū subministrat : sed superioribus, duæ aliæ tenues,scilicet ab vtroq; latere vna.quæ omnes per thoracem distribuuntur,dissipantúrque.Idcirco,si succus aliquis ad ipsas ex tuberculis transferatur, excerni non potest, pręterquàm ꝙ ęgrè etiam admittitur. succi enim,qui cruda & dura tubercula faciunt,glutinosi sunt,& crassi,quare nō facilè per tenues venas ferūtur:sed vena,quæ ad lumbos est, latissima est, & sanguinē ad venas omnes transmittit.ergo,cùm hos crassos ac glutinosos succos receperit,si affectæ partes viribus adeò valeant, vt quod superat, expellant, ad venas hîc sitas transmittit.quo fit,vt latescant,& in varices assurgant,vbi quidē succi crassiores fuerint,id accidit in inguine protinus,sin mediocriter crassi,in poplite. nāque,vbi primùm,eo ꝙ crassi sint,& glutinosi,conferti subsistunt,ibi venā distendūt,dilatántq;. Etenim,quibus citra causam hāc varices in cruribus oriuntur, videre licet venas pro portione succorū crassitudinis latescentes,vbi crassissimi sint,latissimas,cuiusmodi venę sunt in inguine:vbi minùs crassi,minùs latas,quales in poplite. Interdum enim,quùm maiores venas obstruunt,hunc affectum excitant : interdum ad inferiores concurrunt, quæ angustiores sunt. in vniuersum autem in varicibus crassus sanguis cōtinetur.nam id vitiū plærunque à succo melācholico,interdū etiam ab alijs crudis crassisque cōcitatur.

Solutum quoque iam id vitium est à torminibus diuturnis.

Vbi succi,qui præter naturam in corpore sunt,ad intestina transferuntur,tormina fiunt, quùm abradātur intestina ob succos acres,qui ad ipsa confluunt, nempè, vbi tubercula suppurant, neque enim aliter ob suam crassitudinem confluere ad intestina potuissent. sed in suppurationibus crassi succi

extenuantur, & naturam affectæ partis ad expellendum excitant id, quod in 1
eâ contentum iam molestum est.

" QVibus verò adhuc pueris spina gibba fit, antequã corpus perfectè incre-
" scat, his corpus ad spinam non augetur: sed crura & brachia dũtaxat per-
" ficiuntur, quæ sunt ad spinam, non complentur.

Nihil mirũ est, si in his morbis spina nõ increscat, quẽadmodũ suprà in luxatis tradidit, cùm inquit, [Quibus recondi nõ potuit]. Nam & propter venas peruersas, & propterea, ꝙ ægriùs mẽbrum moueatur, naturaq; in eiusmodi affectibus langueat, læsæ partes necessariò deteriùs, q̃ antè nutriuntur. Quo fit, vt quæ iam perfectè increuerunt, emacrescãt, quæ adhuc increscunt, incremẽto 10
iuxta spinam prohibeantur. Sed, quæ à vitiatis partibus longiùs absunt, vt brachia, & crura, sine noxâ omnino seruantur. ea enim, quæ sic vitiata sunt, non totum corpus, sed solummodò proximas partes afficiunt.

" QVibus item supra septum transuersum gibba spina fit, costæ in latitudi-
" nem augeri non solent, sed in partem priorem. pectus verò latum non fit,
" sed acutum: spiritus difficulter mouetur, & cum sono, quùm cauum, quo spiri-
" tus recipitur, atque emittitur, angustius reddatur.

De ijs agẽs, quæ adhuc increscunt, dixit, quę iuxta spinã sunt, his augeri nõ cõsueſſe. Ergo, vbi spina gibba fiat in vertebris thoracis, hę maximè increscere in longitudinẽ ꝓhibentur. Hâc igitur de causâ, & illâ etiam, ꝙ vertebræ, cùm 20
spina gibba sit, in posteriorẽ partẽ conuertãtur, necesse est thoracẽ angustum reddi, atq; acutũ: & idcirco interiora caua, quæ spiritui accõmodantur, minora effici, sic, vt, vbi spiritũ attrahunt, corpus minori modo ipsius fruatur. Diximus autẽ, & in libro de difficultate spiritus, vbi is minùs attrahatur, quàm opus sit, necesse esse breuiori temporis interuallo proximè rursus attrahi, quàm si priùs secũdum naturã attrahi cœpisset. spiritus autẽ, qui breuiori interuallo attrahitur, creber redditur, in quo consistit id genus spiritus difficultatis, sub quo & exiguus, & creber cooritur. sonus autem adijcitur, ob angustiam iuxta fauces, & asperam arteriam. auget angustiam hanc id, quod proximè subijcit.

" ATqui cogũtur etiã ceruices iuxta magnã vertebam in priorem partẽ con- 30
" uertere, ne caput in eandem proijciatur, hoc autem fauces reddit admo-
" dum angustas. nam ijs etiam, qui naturã recti sunt, id offis, si in interiorẽ par-
" tem inclinetur, spiritus difficultatem affert, dum repellatur. Ob id igitur, quòd
" itã figurentur, guttur his hominibus magis extare videtur, q̃ benè valentibus.

Cùm vertebrę, quæ ad pectus sunt, vbi gibba spina fit, in posteriorẽ partem spectẽt, necesse est collũ in priorẽ cõuerti. quare & ipsũ caput, illi enim ẽ regione superimpositũ est. Accidet igitur ijs, qui gibbi sunt, ambulare itã figuratis, sicut cæteris omnibus, cùm totũ collũ spinãq; inclinãt, & vtrũq; curuãtes à posteriori parte gibbi terrã spectãt. quod vt euitẽt, qui gibbi sunt cogũtur collũ in postriorẽ partẽ recuruare, eius vertebris, vt quę minimũ moueẽtur, ad hoc parũ 40
cõferẽtibus: sed, quà potissimũ moueri aliquid possunt, valdè recuruatur. possunt autẽ quà duæ primæ vertebræ inter se, & cũ capite cõmittũtur. Quemadmodũ igitur figurãtur iuxta capitis cõmissurã illi, qui benè valẽtes caput in posteriorẽ partẽ cõpellunt, itã gibbi, cùm erecti sunt. pretereà, vt ijs, qui naturaliter habẽt, guttur extat, vbi caput in posteriorẽ partẽ recuruatur, sic gibbis, cùm rectũ cõtinetur. vocauit autẽ ἐξεχεβρόγχους eos, quibus extat βρόγχος, quo vocabulo verisimile est, vel asperã arteriã totam, vel guttur dũtaxat appellasse. hinc autẽ

maximè

1 maximè fit,vt spiritus cum sono reddatur,quandoquidē maximè etiā stertunt, qui sic figurati dormiūt. quaobrem scribit [nam & ijs,qui naturâ recti sunt,id ossis,si in interiorē partem inclinetur,spiritus difficultatē affert].dicit autem id ossis,ad illud referēs,quod principio orationis proposuerat,cùm inquit[Atqui coguntur etiā ceruices iuxta magnā vertebram in priorem partem cōuertere]. vndè posset quis conijcere magnam vertebram appellari secūdam, quæ magis potest in priorem partem vrgeri,atque inde rursus repelli. Cōstat autem eandem regionem,& priorem,& interiorem ab ipso vocari.priorē quidem,quùm vertebræ à posteriori parte in eam erumpant: interiorem,quùm sit in profun-
10 ditate corporis,si spectetur summa pars siue prior,siue posterior.

„ HIs tubercula plærunque circa pulmonem sunt, eaq; dura & cruda.plærisque enim eiusmodi tumores sunt causa gibbi,& distētionis, quibus proximi nerui afficiuntur.

Quibus spina supra septū transuersum gibba est. his plærunq; ait tubercula fieri circa pulmonem: cōstat autem,& quibus ad lumbos gibba fit,his eâ parte tubercula versari.Dixit[plærunq;] ꝑpptereà ꝙ & casu,& ictu spina gibba redditur,& tum in priorē partem,tū in latus conuertitur.At cùm inquit[plærunq; enim eiusmodi tumores causa gibbi sunt, & distētionis] eandē sententiā tradit, quā à principio,cùm ait,[spinę vertebræ,quibus ob morbos trahūtur,vt gibbū
20 efficiāt]. Quod autē nunc scribit [quibus proximi nerui afficiuntur]ad neruos dorsi refertur,ac vertebrarū.nos verò anteà causati sumus vertebrarū ligamenta attrahētia,quibus cum & ipsę vertebræ trahūtur.non enim arbitramur neruos,qui à spinę medullā oriūtur,attrahere secū vertebras posse, cùm & propter exiguitatē,& ꝑpter mollitiē longè imbecilliores sint, q̃ vt præstare id possint. quippe,qui ab ossibus nō depēdēt,quemadmodū ligamēta, quę firmiora sunt, & neruis coniuncta,ac,si tuberculis afficiantur,secū trahere vertebras possunt.

„ VErùm ex his quibus sub septo transuerso gibba spina est,nonnullis renum & vesicæ vitia superueniunt. sed & abscessus ad ilia & inguina, qui diu manent,& ægrè sanantur,quorum neutrum gibbum soluit.

30 Ob cōsensum sanè propositi affectus superueniunt. cōsensu autē afficiūtur, & quæ sunt eiusdem generis,& quæ vicina,quę suprà significauit, quùm proximos dixit,sed quę cōmunia primò sunt,maximè lędūtur.Tormina igitur,& varices,quorū causa erat succorū tubercula excitantium trāsfusio,gibbū curāt: sed ex ijs malis,quę cōsensus causâ oriūtur,nullū est,qđ priorē morbū depellat.

„ HIs autem coxæ extenuantur,magis quàm quibus spina suprà gibba est. Quibus spina ad lumbos gibba ęst,his coxę graciliores sunt,q̃ quibus ad pectus.hinc autem manifestum est coxas,quibus spina ad pectus gibba est, graciles modicè reddi,propter consensum,quem habent cum spinâ.

„ TOta autem spina longior his est,quàm quibus à superiori parte gibba est.
40 His qui ætate nōdū robustâ sunt,pręterq̃ ꝙ cōmunis est macies,accedit ꝙ affectæ partes nō augētur,queadmodū & anteà dictū est: Nūc discrimē aliud adiūgit,non ab ętate,sed à locis affectis.nam spina,quo magis versus suū initium vitiatur , eo minùs augetur,cū habeat & originē & incremētū supnè.

„ PVbes autem & barba seriùs increscit,& minùs completur,minùs item fœcundi fiunt,quàm quibus gibba est pars superior.

Ad communem rationem consensus accedit differētia ex naturâ locorum. Communis igitur ratio est,vt quę vitiatis locis proxima sunt,cōsensu afficiantur-

tur: propria autem, vt, vbi hæ partes læduntur, quæ ſpiritui accommodantur, ſequatur, vt ſpiritus ægrè, & cum ſono moueatur, vbi, quæ infra ſeptum tranſuerſum, pubes ſeriùs increſcat, lædatúrque etiam barba.

» SEd quibus corpore iam robuſto gibba ſpina fit, his euidenter ſoluit morbũ tunc exiſtentem. tempore tamen eius aliquid ſe oſtẽdit, ſicut & ijs, qui iuniores ſunt, aut plus aut minùs. plærũq; autem, hi affectus minùs maligni ſunt.

Euidenter ἀπαλλακτικῶς nunc dixit, quod nonnulli alij ex veteribus dixerũt αὐτοπτικῶς. Apertè igitur, & (vt dixerit quis) quaſi res manu teneatur, gibba ſpina admittit ea, quæ quùm morbus iudicatur, id eſt, ſoluitur, expelluntur, videtúrque ex toto morbus ſummotus. ſuperſunt tamen reliquiæ paruæ, quæ irritantur, ſi quid vel in ratione victus peccetur, vel noxium extrinſecus occurrat.

» MVlti quidem gibbi, facilè, & nõ ſecus, quàm benè valentes iam vſque ad ſenectutem id mali ſuſtinuerũt, præſertim quibus corpus carnis plenum & pingue effectum eſt: pauci tamen ex ijs ad ſexageſimum annum peruenerunt, plærique enim citiùs moriuntur.

Ob validas vires, ob morbum leuẽ, iamq; ob vniuerſam victus rationẽ, quâ viuunt, nonnulli gibbi quaſi ſani ad ſenectutem vſque vitam degunt.

» NOnnullis etiã vertebræ ab hâc vel illâ parte in latus mouentur. Hæc tamẽ vel omnia, vel cõplura incidunt, eo ꝙ ſpina ab interiori parte deprauetur.

Anteà iã diximus ſpinã ad latus conuerti orto ab eius latere tuberculo, quod ad ſe traheret ligamẽta. hoc Hippocrates fieri dixit διὰ τῶν τόνων, id eſt, ꝑ neruos.

» QVoſdam etiam in id vitium compellit, vnà cum morbo habitus ille, quo iacere conſueuerunt.

Cõcurrit ad ſpinã gibbã efficiendã, & quod materia magis confluat ad id, quod humilius eſt, & q̃d pars, in quã quis cubat, magis cõprimatur. Prima autẽ & præcipua cauſa, & tuberculi, & cuiuſlibet vitij eſt partiũ natura morbo opportunior. Demonſtrauimus enĩ ad eiuſmodi partes cõcurrere ea, quę ſuperãt.

» VErùm de his agemus, quà de diutinis affectibus pulmonis. ibi enim de his futurorum pulcherrimæ prognoſticationes traduntur.

Multa quoq; alia in hoc libro ſcripturũ ſe pollicetur, quæ nũc non extãt. Ea fortaſſe vel non ſcripſit, vel interierunt, quemadmodũ & multa alia antiquorum volumina, quæ nunc non extant, de quorũ interitu complures ſcripſerũt. De diutinis igitur affectibus pulmonis multa habentur, & in maiori libro de morbis, cuius initium eſt. [Si pulmonis arteria exulceretur]. atq; etiam in primo libro de morbis, qui non rectè ità inſcribitur, cuius initium eſt, [Qui vtiq; interrogare de curatione rectè velit, rogatúſque reſpõdere]. Sed in neutro horum plenè exequitur, quæ hîc pollicetur.

» QVibuſcunq; cadẽtibus gibba ſpina fit, paucis ità cõualeſcit, vt dirigatur.

Adhuc ſcripſit de ſpinã citra exteriorẽ cauſã deprauatã. quę deiceps adſcribit, oĩa ſũt de vertebris, quę ob caſũ vel ictũ aliquẽ lędũtur. Plęraq; autẽ plana ſunt, niſi ſicubi opus ſit omiſſã cauſã adijcere, quẽadmodũ & nũc, cũ aſſerit raro luxatã ſpinã reſtitui. cuius rei cauſam, & ſi nũc afferre potuiſſet, in ſequẽtibus demõſtrat, cũ ſcribit vertebras cardinis modo ĩſtructas, ità, vt, vbi vna aliqua quouis modo exciderit, ĩ ſuã ſedẽ magno negocio reuertatur, cũ in ſingulis multi ꝓceſſus ſint, multi ſinus. hoc autẽ & aſpectu ipſo in oſſibus didiciſtis.

» IAm verò intẽtio, quæ ſuper ſcalam adhibetur, nullum, quod ſciam, reſtituit. Eâ potiſſimùm vtũtur medici, qui apud vulgus videri volunt magnum aliquid

1 » quid moliri. Apud hoc enim admirãdum eſt ſuſpenſum hominem intueri, vel
» proiectum, vel tale quidpiam, ſempérque hæc ab ipſo laudantur, cui nec vltrà
» curæ eſt, quínam effectus ſequatur ex huiuſmodi præſidio, bonúſne an malus.
» medici verò, qui hæc ſtudent, rudes ſunt, quos quidem noui. Inuentio quidem
» vetuſta eſt, atque ego ſanè primum auctorem laudo, non ſolùm huius, ſed cu-
» iuſq; machinamenti ſecundũ naturã excogitati, minimè enim diffido nõnulla
» reſtitui poſſe, ſi quis rectè præparans concutiat. ſed turpe exiſtimaui eiuſmodi
» morbis ità mederi, quùm eiuſmodi machinationes magis ſint impoſtorum.

Quoniàm (vt oſtendimus) in omnibus articulis reſtituendis, pręcedere de-
10 bet in diuerſas partes extentio, eandem quoque ad ſpinę oſſa neceſſe eſt adhi-
bere. quâ verò ratione intendere in diuerſa conueniat, in ſequentibus docebit.
nunc de eâ intentione loquitur, quæ minùs rectè adhibetur, quod facere con-
ſueuit, ſicut in prioribus iam monſtratũ eſt. Primò enim reijcienda ſunt, quæ-
cunque malè à quibuſdã medicis fiunt, deinceps tradenda ſunt ſalubriora. Igi-
tur, quùm medici complures luxatam ſpinam per ſcalam extendant, aſſerit in
primis eiuſmodi inuentionem nihil proficere: ſi quis tamen eâ vti velit, docet,
quomodo facere id optimè poſſit. Ergo in intendendâ ſpinâ propoſitum eſt
ſuperiorem partem intendere per vincula prope affectum locum iniecta, infe-
riorem, per corporis pondus. Ad hoc itaque ſpectans, quę ab ipſo ſubijciuntur,
20 percipies, maximâ enim ex parte clara ſunt.

» QVibus ꝑpe ceruices ſpina gibba fit, par eſt minùs ſuccurri intẽtione ad-
» hibitâ per caput deorſum demiſſum, parũ enim ponderis habẽt caput, &
» vtrinq; lati ſcapularũ oſſis ſummitas, cùm deorſum ſpectant: ſed hos veriſimi-
» le eſt in pedes deorſum cõcuſſos magis reſtitui. in eã enim partẽ demiſſi maius
» pondus habent. At quibus infrà gibba fit, hos concutere magis cõuenit capite
» deorſum ſpectãte. Si quis igitur cõcutere velit, rem ſic rectè molietur, ſcalã ſter-
» nere ſcorteis puluinis tranſuerſis debet, vel ex lanâ benè alligatis, ac paulo plus,
» & longitudinis, & latitudinis ſcalæ tenentibus, q̃ occupet hominis corpus.

Quùm ſpina vel prope initium lędatur, vel prope finẽ, vel in medio ſpacio,
30 primò agit de noxâ ipſius prope ceruices. Ergo in hoc caſu, ſi quis ſuper ſcalam
à pedibus hominem ſuſpendat, ſicut nonnulli medici Hippocratis ſeculo con-
ſueuerunt, nulla ferè intentio fiet ab inferiori parte, quùm parum ponderis ſit
in capite, & ceruicibus: ſed, ſi in imâ vitium ſit prope os ſacrũ, maximè ſpera-
re quis poterit huiuſmodi vim ab inferiori parte abũdè futuram. ſubdit dein-
ceps, quâ ratione id optimè fiat.

» POſt hæc homo ſuper ſcalã reſupinetur, dein pedibus non diuaricatis iuxta
» talos ad ſcalam alligetur vinculo, quod quidẽ firmiter ac ſine cõpreſſu te-
» neat, ſed molle ſit: vinciatur itẽ, & ab inferiori, & à ſuperiori parte circa vtrũq;
40 genu, & tũ circa coxas, circa ilia inſuꝑ & pectus habenâ ità latâ, vt cõcuti nõ ꝑ-
» hibeatur: ſed brachia iuxta latera extenta ad ipſũ corpus, nõ ad ſcalã religẽtur.

Exprimit omnia euidenter. vinculum, quod firmiter ac ſine compreſſu te-
neat ἀδεσμος dicit.

» SCala ità præparata attrahenda eſt ad turrim altam, vel ad culmen domus.
Turrim dixit πύργον, culmen verò domus, id eſt, altiſſimam partem ipſius
ἀέτωμα. ità enim appellãt eam tecti partem, quæ attollitur in ſpeciẽ trianguli. Si
quis enim ſolarium faciat, pro tegulis tectum ſtruet planum, quod calorem nõ
prohibeat: ſed, ſi tegulæ imponantur, propoſitũ eſt, vt pluuialis aqua poſſit ef-

fluere. Hâc igitur de causâ medium tectum in longitudinem à priori & poste- riori parte attollitur, vtrinq; autem à parietibus humile est. Maiores igitur ad exemplũ alarum demissarum hanc partem domus ab aquilâ videntur ἀετὸν appellasse, quo vocabulo tectum appellat & Pindarus in pleiadibus, vbi ait,

χρύσεα δ' ὀξύπτερα αἰετοῦ ἄειδον κηλήδονες. & Euripides in Hysipyle, cùm inquit,

ἴδε πρὸς αἰθέρα ἐξαμιλλῶσαι κόραι γραπτοὺς ὅσοι προσβλέπων τύπους. quòd τύρσις turrim significet, idoneus testis est Diocles Charistius, qui iuxta verba (τὴν φάσιν greci dicũt) locũ hũc exponit ĩ libro de fascijs. Inquit igitur [attrahẽda scala est ad turrim altã, vel ad culmẽ domus] vbi turrim, quã Hippocrates τύρσιν, πύργον dixit.

» Locus autem super quem concuti homo debet, renitatur: qui verò sursum
» attrahunt, non ignari sint, vt æqualiter, rectè, & in neutram partem incli-
» nantes repẽtéque demittant, ne scala in alteram partem inclinata ad terrã per-
» ueniat, néve ipsi in priorem partem conuertantur.

Summam scalam à sublimiori loco suspensam, quæ (vt dictũ est) alligatum hominem habeat, in pauimentum subitò demittit, vt cadente hâc, atque concussâ recondantur spinæ vertebræ suo loco motæ. Meritò autem ad hũc vsum duro & renitenti pauimento opus est. nam, si ità molle sit, vt cedat, spinæ concussus remittetur, ac sine vllo effectu res erit.

» Vbi verò à turri demittas, vel à malo, qui carchesiũ habeat annexũ, cõmo-
» diùs adhuc rem parabis, si à trochleâ, vel ab axe funes demittas, sed mole-
» stum est in his longiùs immorari. Per has tamen machinationes concuti quis
» maximè poterit. Quòd si spina in parte admodum superiori gibba fuerit, at-
» que omnino concuti hominem oporteat, expedit in pedes concuti, vt iam di-
» ctum est. hoc siquidem pacto magis in inferiorem partem compelletur.

Quùm scala ex sublimiori aliquo loco suspensa in terram demittenda sit, repentè, æqualiter, & in neutram partem inclinata, satiùs est, inquit, vincula ipsa circa trochleas volui, sic enim facilè, æqualiter, & sine inclinatione ducentur. Antea turris tantùm, & cacuminis domus mẽtionem fecit, nunc malũ adiungit, quem ἱστὸν appellat, significãs maximũ atque erectum tignum, cui summo superpositum est aliud lignũ transuersum, à quo suspenditur velum, quod ἱστίον græcè nuncupatur. Differunt enim inter se ἱστίον trium syllabarũ, & ἱστὸς duarum. hoc siquidem vocabulo malus significatur, qui (vt retuli) tignum est, quod in naui erectum affigitur: sed illo linteũ, quod à vẽtis inflatur. funes verò in summo malo carchesij nominantur. Ergo vbicunque ad suspendendam scalam malo vtendum est, id efficiendum est per trochleas, & carchesios. nihil etiam deterius esse affirmat ad hæc vti axiculis, quos appellat ὄνισκους.

» Fvlcire autem pectus debes ad scalam fortiter alligans, atque item ceruices
» habenâ valdè laxâ, quatenus, quod excessit in suum locum reuertatur: atq;
» insuper caput à fronte ad scalam deuincire, ac brachia extenta ad corpus non
» ad scalam. reliquum tamẽ corpus solutum sit, nisi quòd pluribus locis habena
» laxa circumdetur, quatenus, quod excessit, in suum locum reuertatur.

In superioribus quoq; ostendimus ἔρματα dici ab Hippocrate fulcimenta, & ἐρμάσαι fulcire: atque hoc esse, quod à poẽtâ scribitur, ὑπὸ δ' ἔρεον ἕρματα νηῶν.

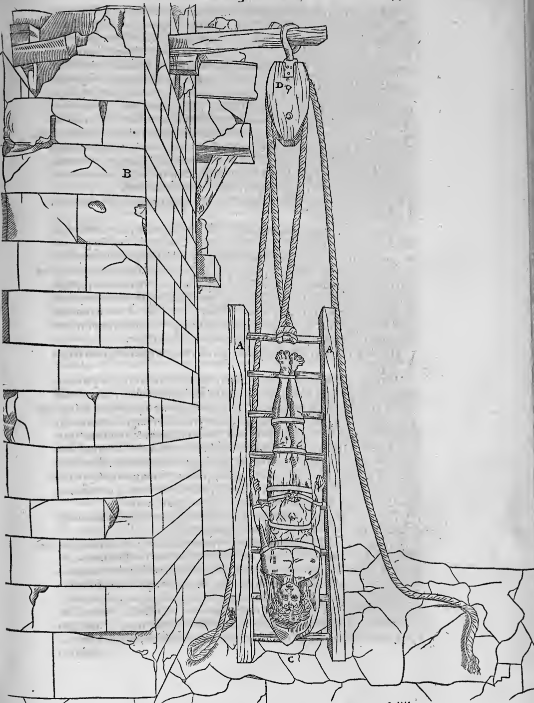
A Scala cum scorteis puluinis.

B Turris alta.

C Locus, super quem homo concuti debet.

D Trochlea.

Sed videndum

D
B
A
A
C

" SEd videndum est, ne huiusmodi vincula concuti hominē non sinant. cru- 1
" ra verò non ad scalā, sed inter se vincienda, vt è regione spinę dependeant.
" hæc siquidem ità admouere cōuenit, si homo super scalā omnino concutiēdus
" sit. turpe autem est in omni arte, nec minùs etiā in medicinā sine vllo profectu
" magnam adhibere turbā, magnū spectaculum polliceri, & multa verba facere.

Quòd si homo, qui concutitur, nullis corporis partibus, exceptis superioribus, ad scalam vinciatur, facilè in latera deuoluitur: at rursus, si fortiter alligetur, vt immobilis sit, concussu nihil leuatur. Ambo hæc igitur spectantes ità hominem vinciemus, vt neque immobilis sit, quùm cōcutitur sub vinculis firmiter adstrictus: neque ità laxè super scalā contineatur, vt in latera deuoluatur. 10 Hippocrates autem huiusmodi extendendi rationem contemnens, quo tamen modo optimè adhiberi posset, adscripsit. Quandoquidē vidit, qui eā vtuntur, nescire ipsam optimè adhibere. huc accedit quod superiùs dixit [minimè enim diffido nōnulla restitui posse, si quis rectè præparās extendat].

" IN primis quidem cognoscendum est, quæ sit natura spinæ. ad multos enim
" morbos eā opus est.

Notare semel alicubi volumus, atq; in memoriā reducere, quę à nobis dicta sunt à principio in primo libro de ratione corporū incidēdorum Hippocratis, in quo empiricorū impudētiam cognosces, qui audēt Hippocratem appellare empiricū. Fuit enim omnium, qui medicinam exercuerūt, maximè experiens, 20 maximéque experimentorum spectator, ijsque omnia comprobauit, quę multis fretus rationalibus argumentis inuenit. potissimúmque rationi corporum incidendorum operam dedit, vt quæ mirum in modum ad artem conferat, quod nunc apertè docet, cùm spinæ naturam intelligi velit, quam empirici non secus quàm cæterarum partium omnium esse inutilem dicunt.

" VErtebræ igitur ab interiori parte, quà ad ventrem spectant, inter se sunt
" æquales.

Vertebræ à posteriori parte processum exiguūt acutum, extremâ parte cartilaginosum, qui spina nuncupatur: à cōtrariā verò priori scilicet, siue interiori (vtroq; enim vocabulo nuncupatur) æquè cartilaginem superiectam habent, 30 quà rotundæ sunt, & leues nullúmq; acutum processum exigunt, neque prorsus eminētiam aliquam, vel breuissimam, quemadmodum & à posteriori parte, & à latere. Quales igitur singularū vertebrarum processus sint ex cadauere arido intelliges. ex quo planum etiam fiet id, quod ait vertebras ab interiori parte esse æquales, hoc est, æquari singulas, quà inter se iunguntur. Quoniàm igitur eā parte nullum processum habent, aptissiméque inter se conueniunt, æquales esse inter se dixit, hoc est æquari, eā parte, quā cohærent.

" ALligantur autem inter se muccoso ac neruoso ligamento, quod à cartilagi-
" ne orsum vsque ad spinæ medullam progreditur.

Naturam commissuræ vertebrarum ad vnguem indicat. non enim altè admodum in vnitatem coēunt à parte interiori, sicut nonnulli existimarunt. nam 40 sic vbi in posteriorem partem plurimum curuanda spina esset, vel ex toto reniterentur, vel diuellerentur. nunc autem res aliter habet. quùm non coēant in vnitatem, sed veluti vinculo alligētur muccoso, neruosóque, atq; idcirco leniter aliquid hâc parte mouētur, quâ nullo modo motæ fuissent, si continuarentur. At neque vinculum earum ad spinę medullā vsque pertinet. Sed interiecta aspera membrana in orbem medullam ipsam complectitur, quæ non secus, ac

1 cerebrum tenui membranâ primò velatur,postea crassiori. sed hoc tegmento spinæ medulla septa est præter ea,quæ in cerebro sunt,ne doleat, quùm vertebrarum ossibus offenditur, vbi spina mouetur. Circa ipsas autẽ vertebras innatum est vinculum muccosum,hoc est glutinosum,& quasi pituitę plenum, vt vertebræ promptiùs moueantur,ipsúmque vinculum minùs lædatur.In vehementi enim motu abrumpũtur, quæ sicca sunt,& sine humore,atque idcirco qui loris ad vehicula, & iumenta vtuntur, ipsa inungunt. quanquàm eiusmodi muccosus humor in omnibus articulis ob eandem causam inuenitur.

» QVædam alia etiam ligamẽta neruosa,perpetua adnascuntur, & hinc atq;
10 hinc à lateribus ipsarum intendunt.

Perpetua ligamenta intellexit,quæ à superiori parte deorsum feruntur plurimum longa,nihil tamen habeo,quod scribam,quamobrẽ ligamenta,quę iuxtà intendunt, neruosa dixerit.dicendum enim fuit,nõ neruosa,sed nerui, nisi si valida appellauit neruosa. nerui autem euidenter per vniuersum thoracẽ iuxta vnamquanque vertebram intendunt,quorum superiorem originem in corporibus incidendis demonstrauimus. ad ceruices autem & lumbos super vertebras musculi sunt, per quos feruntur nerui.

» DE venis autẽ & arterijs huc pertinentibus alibi tractabimus,quot & qua-
» les sint,vnde inchoentur,quídque in quibus possint.

20 Has quoq; didicistis in corporibus incidendis. sed & in libris,quos de venis & arterijs,de neruis item incidendis habetis.quæ omnia diligentiùs tradidimus in libro de ratiõne incidendi corporis. quare pluribus hîc de illis agere operæprecium non est. quùm neque ipse Hippocrates persequi in hoc opere vniuersam earum naturam velit,sed eam sicut alia multa in alium locum differat.licet,quæ de venis & arterijs scripta nunc pollicetur,non extent. de neruis autem iuxta vertebras tendentibus in secũdo libro de morbis vulgaribus, non plenè quidẽ,sed in commẽtarij modũ tractauit,tanquã de alijs,quę nos ostẽdimus in eo libro commẽtarij modo, & nõ plenè ab Hippocrate scripta.solũmodò enim primũ & tertiũ librũ de morbis vulgaribus absoluit,ità,vt edi posset.

30 TVm de medullâ spinæ, quibus tegmentis tegatur, vndè originem ducẽti-
» bus,quâ parte finitis,quibus cum coniunctis,quídque valentibus.

Tegmenta ac velamenta alicuius rei veteres appellant ἔλυτρα, atque idcirco Hippocrates nunc medullæ spinæ tegmenta ἔλυφα nuncupauit, quæ nos paulò antè narrauimus.duo quidem intrinsecus omnino sunt: extrinsecus verò communia omnium vertebrarum ligamenta. Oriuntur autem membranæ à membranis,quæ cerebrum tegunt,sed tertium velamentum,quod extrinsecus eas complectitur,originem habet à caluariâ,quà cum prima vertebra committitur.Huiusmodi autem ligamenta nõ secus,atque ipsa medulla ad imam spinam finiuntur[finitis] Hippocrates dixit κραίνουσι, sicut poëta quùm inquit,
40 ἕκτωρ δὴ κρανέω γε καὶ εἰ πτπλεσμένον ἔσαι. quid verò possint,exquisitè iam ostendimus in opere de ratione corporum incidendorum, atque etiam in proprijs libris,inter quos præcipuus est,qui de vsu partium inscribitur. nunc autẽ scripsisse abundè est membranas,quę cingunt spinæ medullam,eundem pręstare vsum,atque in cerebro,quod crassâ membranâ defenditur, ne à circumpositis ossibus lædatur.Est & aliud cerebri velamentũ,& quasi cutis innata,quo hæc nectuntur,nempè tenuis membrana.de tribus autẽ his tunicis in medullâ spinæ paulo suprà pertractauimus.

" IN vlteriore autem parte, vertebræ cardinis modo commissuras habent. 1

Quùm explicare spinæ naturam instituerit, orsus ab interioribus partibus ipsius, quà vertebræ aptè inter se cohærẽtes ad ventrem spectãt, & inter se sunt æquales, iure nunc subdit, [In vlteriore autẽ parte vertebræ cardinis modo cõmissuram habẽt]. vlterior enim pars ijs, quæ propositæ sunt, erit posterior, quâ inquit vertebras cardinis modo inter se cõmitti. non debes autẽ intelligere posteriorem partẽ eam, quę sita est contra ligamentum propositum, quod scilicet à iuncturâ vertebrarum procedit, is enim locus medius exquisitè posterior est, vbi spina tantùm est: sed eam, quæ vtrinque est à commissuris ipsarũ vertebrarum. quæ, si ad spinam referatur, erit à lateribus spinæ: si ad priorem partem, in 10 quâ dixit vertebras inter se colligari, posterior. scripsit autem eas commissuras cardinis modo esse, quoniàm quatuor exigunt processus, quibus cõmittuntur, duobus quidem admittunt eminentias proximæ vertebræ, duobus se in alteram insinuant. efficitur autem quodammodo structura cardinum similis.

" NErui omnium cõmunes, & ad exteriorẽ partẽ, & ad interiorẽ procedunt.

Pars vertebrarum, quæ ei opponitur, quâ illigantur, posterior & exterior appellari potest: sicuti ea ipsa, quâ illigãtur, interior, & prior. verùm à posteriori parte non reperiuntur nerui, quos nunc τόνους dixit, si nerui intelligãtur, qui motum voluntarium præstant. quà enim vertebræ inter se committuntur, foramen est, per quod vnusquisque neruus à spinæ medullâ traiectus, protinus 20 distribuitur, cuius aliæ partes ad priorem regionem intendunt, aliæ ad posteriorem, atque in musculos dissipantur, qui, quùm spinæ superiecti sint, ῥαχῖται græcè nominantur.

" SIngulæ autem vertebræ, tam maiores, quàm minores in exteriorem partem
" singulos processus exigũt. his autem processibus adiecta est cartilago, atq;
" ab eâ germen oritur ligamentorum, quæ neruis exterioribus germana sunt.

Singularum vertebrarum processus per medium dorsum intendunt, atque vniuersam spinam componũt. extremo autem processui cartilago innexa est, à quâ oritur germen ligamẽtorum, quæ (vt ipse ait) neruis germana sunt, quo significauit, vel simillima, vel inter se coeũtia, immixtaq;, vtrũq; enim verũ est. 30

" ADiunctæ autẽ costæ sunt capitibus in interiorem partem spectãtibus ma-
" gis q̃ in exteriorem, quæ sigillatim cum vnaquâque vertebrâ cõmittũtur.

Costæ, id est, thoracis ossa, quæ à spinâ intendunt transuersa ac modicè obliqua ad pectus, græcè non modò ab Hippocrate, sed ab omnibus iunioribus medicis, nominatę sunt πλευραί. Has inquit cum vertebris committi, quod προσηρθρῶσθαι dixit, quasi dicat διηρθρῶσθαι, quod vocabuli apud iuniores medicos magis in vsu est. eo enim significãt ossium commissuras quibus talis inest motus, vt sensu aliquatenus percipi possit. Costarum capita vocauit extrema, per quæ cum vertebris coniunguntur, in radices processuum à lateribus se insinuantes. Exquisitè autem dixit ipsas magis in interiorem partem spectare. nostis enim 40 rem ità se habere. ipsarum verò commissuram quodammodo duplicem conspeximus. quam rem Hippocrates prętermisit, vel quòd non ex toto vniuersam naturam commissurę fuerit intuitus, vel quòd tam diligentem eius inquisitionem ad propositum pertinere non existimauerit.

" MAximè autem flexæ sunt hominis costæ, & modo eorũ, quæ curua sunt.

Inter omnia animalia homo costas habet maximè curuas, quoniàm & pectus omnium latissimum: ex cæteris verò animalibus, alia magis, alia minùs acuto

1 nùs acuto pectore sunt.latissimi autem pectoris est homo,dein simia,quæ pectus habet angustius homine,latius quàm cætera animalia.Commune est autem omnium animalium,quæ thoracem habent,costis esse ab exteriori parte, quà tangimus,gibbis,à cõtrariâ,intrinsecus scilicet,simis.Id enim necessarium hominibus fuit,vt thoracis spaciũ latum redderetur,quoniàm iuxta os pectoris dirigi costas oportuit:reliquas earum partes, quùm deberent ad spinæ vertebras peruenire, opus fuit plurimum curuari. Res igitur, quam proponit, ex eo apertè intelligitur,quod ipse ait costas maximè curuas esse,quódque earum figura talẽ se ostendit.Restat quæstio,quę ad rem non pertinet,sicut prior,sed
10 ad vocẽ,quùm Hippocrates explanationis,vel exempli causâ vsus fuerit verbo ῥοιβοειδέα,quod maiorẽ affert obscuritatẽ, q̃ res ipsa,cuius gratiâ id exẽplũ affertur.tunc fortasse vox erat vsitata,alioquin verba hæc[modo eorum,quæ curua sunt] non dixisset ῥοιβοειδέα φόπους: deinde vsu explosa, obscura effecta est.Vox quidẽ ῥοικοειδέα per κ,apud Theocritũ curuũ significat in eo carmine,vbi inquit,

ῥοικὸν δέ κεν ἀγριελαίας δεξιτερᾷ κορύναν.

Idem quoque significat apud Archilocum,quùm scribit,

ἀλλά μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν.

ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσσὶ καρδίης πλέως. Apud Nicandrum similiter,

ἄλλοι δὲ ῥοικοῖσιν ἰσήρεες αἰ τὰ παγύροις, γυῖα βαρυνῶνται.

20 Per β autem scriptum ῥοιβὸν nescio quid sibi velit.Quanquàm in nonnullis exemplaribus per β scribatur,sed in magis probatis,per κ.

» QVod autem inter costas est, quódque inter processus ossium vertebrarũ,
» vtrinq; complent musculi, qui à ceruicibus orsi vsq; ad nexũ intendunt.

Quod in corporibus incidẽdis apparet, non admodum consentit cum verborum sententiâ.nam quod apparet huiusmodi est. à costarum capitibus, quà cum vertebris committuntur, musculi sunt à posteriori parte,qui ῥαχῖται nuncupantur,alij in longitudinem spinę tẽdunt vsque ad initium crurum:à priori parte in longitudinem musculi non procedũt, sed transuersi inter costas, quos μεσοπλευρίους appellant: deinde ad aliquot costas pertinent musculi,qui stoma-
30 cho subiecti sunt, à quibus totum collum in priorem partẽ attrahitur, & paululum etiam annuit, vbi capitis commissura non moueatur. ipsa enim per se maximum habet motũ in annuendo,& abnuendo, si quis eam cum vertebris conferat, quæ post primas sunt. aliarum enim inter se commissuræ paululum mouentur: sed & à regione iuxta lumbos procedunt ad extremas thoracis costas eorum musculorum summitates,qui ψόαι dicuntur:in medio autem thoracis ad costas musculi non pertinẽt,qui siti sunt ad vertebrarum processus à lateribus positos,quà cõmitti costas posui : sunt & alij duo musculi angusti,atque exigui, qui ab exteriori parte per vniuersum thoracẽ iuxta musculos, qui ῥαχῖται dicuntur,intendunt à priori parte, non à posteriori versus spinam.Hæc
40 igitur est positio,ac natura musculorum circa vertebras,quę ex corporibus incidendis inuenitur.Videamus deinceps de quibusnam Hippocrates meminerit.ac de ijs quidem,qui inter costas sunt,patet ipsum minimè egisse, quùm ait [musculi, qui à ceruicibus orsi] superest igitur , vt eos intellexerit, vel qui ῥαχῖται dicuntur, vel,qui iuxta hos siti sunt. sed neutri rectè dicentur,quod inter costas est, quódque inter processus ossium vertebrarum,complere.ῥαχῖται quidem musculi vniuersis propositorum ossium commissuris in toto thorace superiniecti sunt à posteriori parte, nihil relinquentes, quod non contegant, sed

omnes costarum radices,& vertebrarum processus,qui à lateribus sunt,ad hæc & quod inter ipsas radices est,complectuntur. Angusti autem musculi,qui iuxta hos versus priorem partem siti sunt, protinus post commissurã sunt, ad extremitates eorum processuum,quos vertebræ à lateribus exigunt:quinetiã, quod in fine propositorum verborũ adiungit [vsque ad nexum] si de angustis musculis intelligatur, necesse est ad septi trãsuersi nexum referamus,sin de ijs, qui ῥαχῖται vocantur,ad crurum nexum, quem πρόσφυσιν dixit, crurum fortasse iuncturam intelligens.Equidem verba hæc nequeo accõmodare ad id,quod sensui apparet,arbitrórque initio protinus errasse primum librarium,sicut in alijs multis veterum scripturis.Sed,quùm ità habeant,quę in corporibus apparent, 10 quæstio idoneæ expositionis communiter omnibus proponatur.quod autem distinctũ,& aliquatenus probabile videtur,huiusmodi est. Costas accipiemus pro ipsarum costarum capitibus: processus ossium vertebrarum, pro ossibus, quæ spinam constituunt:sed musculos complentes vtrinq; eam regionem,quę interiecta est, ῥαχίτας intelligemus:nexum septi transuersi. Pelops autem præceptor noster costas,nunc ab Hippocrate voluit nominari omnes vertebrarum processus,qui à lateribus sunt:sed nexum retulit ad septum transuersum.

" IPsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est.

Obliquam dixit σκολίαν eam sic appellare solitus,quæ in latus inclinata est: nunc autem nõ in latus, sed in posteriorem & priorem partem significare vult. 20 spina enim in lõgitudinem recta paulùlum in posteriorem & priorem partem inclinatur,vt ipse deinceps docebit.

" AB osse sacro vsque ad magnã vertebram, quà inhæret crurum nexus, spi-
" na caua est. quoniàm vesica , partes naturales, & id intestinum , quod la-
" xum est supra anum,hâc parte continetur.

Crurum nexus,multis modis intelligi potest, maximè quidem propriè fortasse is,qui à coxarum commissurâ est,quùm scilicet femoris caput coxarũ ossi per lata ligamenta illigatur, & per id, quod rotundum est, quo altissimis partibus caui ipsius coxæ innectitur,tum per musculos,qui commissuram femoris mouent . meritò vtique dici potest crus necti superioribus partibus:deinde per 30 neruos,posteà per arterias,& venas. Videtur autẽ hic Hippocrates nexum per neruos exponere, quùm ab extremâ lumborum vertebrâ, quæ cõmittitur cum osse,quod & latum & sacrum nuncupatur,oriantur nerui,qui tendunt ad crura. comprobatur autem,vel ex eo,quod in corporibus incidendis apparet, vesicam,& partes naturales, & id intestinũ, quod laxũ supra anum est,hâc parte contineri,quamobrẽ ab xteriori parte gibba structa est. Naturales partes quas γονὰς dixit, intellexit eas,quæ generationi accommodantur, vterum in fœminis , quæ semini aptantur in maribus , γονιμικὰ nuncupantur . id autem , quod laxum est supra anum dixit χαλαρὸν ἀρχοῦ. id siquidem sacro ossi superimpositum est,& reuerà laxum est,quùm non habeat musculos,qui extremum inte- 40 stinum rectum adstringunt.

" AB hâc ad septi transuersi nexum, recta in interiorem partem recuruatur. Hâc parte nihil tale spinæ insidet,quales in inferiori vterus & vesica. Quare non necesse fuit ab interiori parte simam esse, atque idcirco, neque ab exteriori parte gibbam, sed hâc parte spinam paulùlum intus spectare. fulciri enim ab ipsâ magnam arteriam,ac venam oportebat.

Atque

Atque hic locus solus ab interiori parte adiunctos habet musculos, quos ψόας appellant.

Ex his potissimum verbis conijcere quis posset, Hippocratem spinę non annumerasse vertebras ceruicũ. quasi enim spina vniuersa lato osse & vertebris, quæ ad lumbos, & quæ ad thoracem sunt, contineatur, dixit [Atque hic locus solus ab interiori parte adiũctos habet musculos]. Nam, si spinæ ceruicũ quoque vertebras annumeret, falsum vtique erit hunc locum dũtaxat habere adiunctos musculos, cùm & in ceruicibus ab interiori parte grãdes musculi cõtineantur. quos, quùm grandes sint, non latuisse Hippocratem nemo ignorat. quandò etiam, si exigui fuissent, nullo modo ipsum latuissent. horum tamen musculorum, qui ψόαι nominantur, particulam vsque ad eam regionem pertinere, quà septum transuersum innectitur, propositis verbis non notauit, vt qui operæprecium esse tam exquisitè docere non existimarit.

Ab hoc item ad magnam vertebram, quæ sita est sublimior cõmissurâ humeri cum lato scapularũ osse, recta in gibbum vertitur, sed magis adhuc videtur, quàm sit. habet enim spina in medio ossium processus altissimos, ab vtrâque autem parte humiliores.

Vertebræ, quæ ad costas sunt, ab interiori parte simæ paululum videntur, à posteriori gibbæ multùm propter spinæ processus. vertebram autem, quã magnam dicit sitam super commissurã humeri cum lato scapularum osse, nouistis, & reminiscẽdi causã habetis in commentario, quem de ossibus scripsi. His autem, quę proponuntur, accommodanda illa sunt: neque opus est me vlterius explanãte, nisi si quod verbũ alicubi occurrat, quod expositionẽ requirat, cuius causã huiusmodi cõmentaria scribuntur. queãdmodũ euenit in hoc ipso loco.

Ipsa verò ceruicum commissura in interiorem partem spectat. Quibus igitur vertebræ gibbę fiunt, magnâ vi coniũctione abruptâ expellitur, vel vna vertebra, vel plures. quæ res non accidit multis, sed paucis. non enim facilè incidũt huiusmodi casus. nam nec facilè in exteriorem partem veniunt vertebrę, nisi à priori per ventrem vehemẽti ictu trudantur, sic autem homo interiret: aut nisi quis ex superiori loco decidens in coxas, vel scapulas cadat, sed & sic quoque expiraret. A posteriori autẽ parte non facilè expellitur vertebra in interiorem, nisi aliquid graue admodum super ipsam incidat. ossa enim, quæ ab exteriori parte procedunt, singula talia sunt, vt potius frangi possint, quàm coactis ligamentis, valdè in interiorem partem erumpere.

Spectat in priorem partem, dixit λορδὸν. ità enim conspicitur. Duæ autem sunt primæ vertebræ, quibus ceruicum commissura efficitur, post quas relinquuntur tres, quarum non meminit, quomodo collocatæ sint inter secundã, & sextam, nempè tertia, quarta, & quinta, quę maximè videntur rectum positum habere. hæ autem vertebræ longè minores sunt duabus, & præcipuè tertia, quarta enim hâc maior est, sicut his rursus quinta, sexta verò non his duntaxat maior est, sed septimâ etiam. Ab hâc autẽ vsque ad extremam spinam pro ratione altera maior alterâ est. si hæc in homine perpendãtur, vel in eã simiã, quę hominis faciem magis repræsentat, & magis quàm cæteræ, recta inambulat. namque hæc, & in alijs, & in ossibus homini simillima est. vnũ autem in spinâ habet aliarum quoque quadrupedum commune, quod in homine non reperitur, nempè lumbos pro magnitudine reliquarum partium corporis lõgiores, quàm homo, cui ad lumbos quinque duntaxat vertebræ sunt. In simijs au-

tem ſicut in alijs quadrupedibus ſex. Illud autem animaduertere in propoſitis verbis oportet, quod Hippocrates, quùm de ſpinæ figurâ tractare cõſtituiſſet, orſus hoc modo [Ipſa autem ſpina in longitudinẽ recta obliqua eſt] in extremâ oratione adiecit [ipſa verò ceruicum commiſſura in interiorem partẽ ſpectat]. videbitur enim hîc rurſus ceruices ſpinæ partem poſuiſſe.

» ET articulis, qui alios recipiunt, & in alios conijciuntur, medulla item ſpi-
» næ laboraret, ſi parumper loco mota inclinaretur, vertebrâ hoc modo ex-
» pulſâ: luxata inſuper vertebra medullam cõprimeret, ſi non laceraret. hæc autẽ
» compreſſa, detentáque multis locis grandibus, & præcipuis, torporem affer-
» ret, ità, vt medico nõ ampliùs curæ eſſet, quâ ratione dirigere vertebram debe-
» ret, circumſtantibus multis alijs malis violẽtis. ſed manifeſtum quoque eſt re-
» ſtitui non poſſe, neque concutiendo, neque aliâ viâ.

Vertebrarum articulos dicit in proceſſibus à lateribus ſitis, quorũ alter alterum excipit. eos autem ait recipere, & in alios conijci, eo quòd vtraque vertebra duobus proceſſibus ſublimioribus cum ſuperiori vertebrâ committatur: duobus humilioribus cum inferiori, ſic, vt alijs proximæ vertebræ proceſſus admittat, alijs in alterius proceſſus conijciatur. quæ perfectè exequuti ſumus in libro de oſſibus.

» NIſi hominem ſeces, deinde manu altè in ventrem inditâ ab interiori par-
» te in exteriorẽ compellas. quod quidem mortuo fieri licet, viuente, nullo
» pacto. Quorſum igitur hæc ſcribimus? quoniàm nonnulli ſibi perſuadẽt ſe ſa-
» naſſe eos, quibus vertebræ articulis ex toto excedentes in interiorẽ partem ve-
» nerunt. Quanquàm nonnulli facillimum exiſtiment vertebris eo modo luxa-
» tis euadere, nihilq; opus eſſe reſtituere, ſed eas per ſe reſtitui. Multi ſanè igna-
» ri ſunt, & ob imperitiam lucrum faciunt, vulgo enim ſuadent. hoc itaq; pacto
» decipiuntur. ſpinã, quæ in dorſo extat, putant eſſe ipſas vertebras, nam ſingu-
» la tactu ibi rotunda ſentiuntur: neque intelligunt hæc oſſa à vertebris proce-
» dere (de quibus paulò ſuprà tractauimus) ipſas verò vertebras multo magis in
» priorem partem ſitas eſſe. Siquidem ex omnibus animalibus homo pro ma-
» gnitudine ventrem habet anguſtiſſimum à poſteriori parte in priorem, pręci-
» puè ad thoracem. Ergo, vbi aliquod ex ijs oſſibus, quæ valde excedunt, com-
» minuatur, ſiue vnum, ſiue plura, is locus humilior fit, quàm qui hinc eſt, atque
» hinc. ac propterea errant putantes vertebras in interiorem partem procidiſſe.
» quos item fallit habitus eorum, qui icti ſunt. nam, ſi curuari velint, dolent, cùm
» quâ parte percuſſi ſunt, cutis tendatur, ſicq; oſſis fragmẽta carnem magis vul-
» nerẽt: ſin ità figurari, vt ſpina à poſteriori parte caua ſit, leuãtur. cutis enim, quà
» fractura eſt, laxior efficitur, & oſſa minùs vulnerant. quin ſi eâ parte tangan-
» tur, cedunt, ſpinam in priorem partem compellẽtes, íſque locus inanis & mol-
» lis tangenti apparet. Hæc omnia, quæ dicta ſunt, medicos fallunt. citò autem,
» ac ſine aliquo detrimento huiuſmodi homines per ſe ſaneſcũt. Hæc enim oſſa
» omnia, quæ rara ſunt, callo celeriter glutinantur.

Manũ altè indere in ventrẽ, cauſâ conquirendi, quæ ibi ſunt, dixit ἐσμαλωσῆ.

» IAm verò ijs, qui ſani ſunt, obliqua ſpina fit pluribus modis: namque & na-
» turâ, & vſu ſic habet, ſed & ob ſenium, & ſub dolore. hæc ſiquidẽ colligan-
» di vim habent. Gibba autẽ plærunque fit, quùm homo vel in coxas, vel in ſca-
» pulas cadit. neceſſe enim eſt in ſpinâ gibbâ vnam aliquam vertebram reliqua-
» rum omnium conſpici maximè ſublimem. eas autem, quę hinc atq; hinc ſunt,
minùs.

1 » minùs. Nec plurimum huiusmodi vertebra ab alijs recedit, sed parum, quando
» singulæ subitò plurimum cedunt. Hâc igitur de causâ, & spinæ medulla facilè
» fert, quùm ità peruertitur, quùm fiat gibba in orbem, non ad angulum.

Vbi spina gibba fit, hoc est, in posteriorem partem conuertitur, κύφωσιν appellat. λόρδωσιν vbi curua spectatq; in priorem: vbi obliqua & in latera σκολίωσιν, quo verbo vtitur alio modo ad omnē spinæ deprauationem significādam, indicans verbum generale magis esse quàm alia. in quâ significatione nunc quoque ait spinam σκολιοῦσθαι, quasi dicat quouis modo peruerti: atq; in superioribus etiam dixit, [Ipsa autem spina in longitudinem rectè obliqua est] obliquā vo-
10 cans σκολιὴν, vbi eam inclinare in priorem & posteriorem partem indicauit.

» OPortet autem restituēdi rationem huiusmodi præparare. commodè qui-
» dem lignum firmum ac latum, quod in longitudinem incisum sit, fodi-
» tur: commodè etiam pro ligno paries in lōgitudinem excauatur, quod cauum
» à pauimento, vel cubitum, vel quantum res exigit, attollatur. Dein veluti qua-
» drata columna querna transuersa adhibetur, quæ à pariete eatenus recedat, vt
» aliquis inter vtrūque vbi opus sit, transire queat. sternitur columna hęc, vel tu-
» nicis, vel quâpiam re, quę mollis sit, & non admodum cedat. Homo fouetur, &
» si sustinet multâ aquâ calidâ lauatur: deinde in ventrem iacet, extētus brachijs
» secundum naturā porrectis, atque ad corpus alligatis. Lorū item molle latúmq;
20 abundè, & longum, quod cōstet duabus habenis, medium medio pectori in-
» iectum bis circumdatur, quātum potest iuxta alas, postea, quod ex loris super-
» est, circa alas humeri capiti obuoluitur, capitáque ad aliquod lignū cuiusmodi
» pistillum est, alligantur. eorum enim longitudo aptatur longitudini eius li-
» gni, quod subiectum est, vt hoc pistillo extendenti mora sit. Huiusmodi etiam
» aliud vinculū super genua, & super calces datur, capitáque eius ad aliquod ta-
» le lignum vinciūtur. Aliud insuper lorum latum molle ac valens habenæ mo-
» do conuenienter longum, ac latum coxis in orbem firmiter deuincitur, quàm
» maximè potest prope coxas: deinde lori, quod superest vtrumque caput simul
» ad lignum, quod ad pedes sit, alligatur. Homine ità figurato intentio in di-
30 uersa adhibetur, sine vllâ inclinatione simul, & recta. nullum enim magnum
» detrimentum inferre eiusmodi intentio potest, si rectè præparetur, nisi quis de
» industriâ id agat: medicus verò vel alius quiuis modò præualens sit, & nō im-
» peritus, sublimiori vnius palmæ parte, quà spina gibba est, datâ, atque alterius
» palmæ sublimiori parte superiniectâ comprimit, intuitus num rectâ deorsum
» versus caput, vel versus coxas debeat comprimere. Adhibetur autem hoc mo-
» do vis maximè innocenter: innocenter etiam, si quis super eam partē, quà spi-
» na gibba est, sedeat, simúlque vbi homo extenditur, se attollens concutiat: sed
» & pedibus consistere super spinā, quà gibba est, sustineríque & leniter concu-
» tere, nihil prohibet, ad quam rem satis idoneus est quilibet palæstræ assuetus.
40 Aptissimè autem cogitur, si paries, qui excauatur, vel lignum, quod foditur,
» quatenus conuenire videbitur, infra hominis spinā incidatur: asser verò è tiliâ,
» vel ex altero ligno non tenuis secetur. tum super spinā, quà gibba est, vel mul-
» tiplex panniculus, vel paruus aliquis puluinus scorteus imponatur, sed quan-
» tum minimè potest, conuenit hæc subijcere, videndum est solummodò, ne as-
» ser præ duritie frustra dolori sit: ea autem pars spinæ, quæ gibba est, sit maxi-
» mè è regione eius partis, quà paries excisus est, vt asser, quà maximè spina ex-
» tat, superimpositus maximè premat: adhibitus verò asser à ministro vno, vel

» altero si opus fuerit, cogatur, alij (vt suprà ostésum est) hinc atque hinc in lon- 1
» gitudinem corpus intendant. Licet & per axes extendere, vel iuxta lignum
» desossos, vel contentos in quibusdam lignis in ipsum defixis, quæ erigantur,
» siue vtrinque à lateribus paululum extantia, siue in vtrâque eius extremitate.
» Accommodatur autem vis, quæ per hæc adhibetur, & vbi vehementiore, &
» vbi leniore opus est. tantum enim roboris habet, vt si quis non in medicinâ,
» sed ad torquendos homines eam adhibeat, præstanter ad id valeat. ità, vt, siue
» tantùm extendamus in longitudinem, hinc atq; hinc nihil vltrà cogentes, siue
» citra intentioně afferem duntaxat admoueamus, abundè sit. Optimum autem
» est vti eiusmodi viâ, quam in ipso vsu, & intendendo, & remittendo modera- 10
» ri potes, quæ ve secundum naturam est. Quæcunque igitur extant compressa,
» in suum locum redeunt: quæ præter naturam coierunt, intenta secundum na-
» turam compelluntur. Equidem cogendi alium modum meliorem, aut iustio-
» rem habeo nullum.

A Quadrata columna palmi vnius altitudine pannis strata.
B Pistilla ad caput & pedes.
C Laquei pectus circumdantes, qui feruntur ad superius pistillum.
D Laqueus super genu & talos.
E Lorum coxis firmiter alligatum.
F Paries excauatus.
G Asser è tiliâ spinæ, quà maximè gibba est, superimpositus.

Quæ subijcit,

F
B
B
G
A

Quæ ſubijcit, plane omnia explicat. quare ſi quis non percipit, quæ proponuntur, huic non explanatione opus eſt, ſed monſtratione. quin & commentaria ad eos ſcribuntur, qui eiuſmodi curationes iam inſpexerint. Monui etiam in ſuperioribus, vt, ſi quis primâ lectione nõ intelligat, quæ itâ clarè ab Hippocrate ſcribuntur, iterum & tertiò, & ſæpiùs diligenti animaduerſione relegat. quòd, ſi hoc faciat, quæ planè ab ipſo traduntur, omnino intelliget.

» NAm quùm è regione ipſius ſpinæ intentio adhibetur, ab inferiori parte, » & iuxta os, quod ſacrum appellatur, non eſt locus, qui prehendi poſſit: à » ſuperiori iuxta ceruices & caput, eſt quidem, ſed aſpectu indecorus, præter» quàm quòd, ſi corpus ab hâc parte valentiùs extẽdatur, alia quoque noxa affe» retur. Expertus aliquãdo ſum vtrem non inflatum, quem reſupinato homine » ſpinæ, quâ gibba erat, ſubieci, dein fiſtulâ æneâ demiſſâ inflaui, ſed parũ pro» ceſſit. cedebat enim vter, quùm homo benè extendebatur, neq; ſpiritus impel» lere quidquam poterat, ſed alioquin vter promptè labebatur, quùm ſe compel» lerent & gibbus ſpinæ locus & repleti vtris tumor: at contrà, quùm non valdè » homo extẽdebatur, vter ob ſpiritum in tumorem aſſurgebat, ſed homo magis » quàm expediret, in priorem partem cõuertebatur. De induſtriâ autẽ hæc ſcri» pſi. pulchra enim huiuſmodi monumenta ſunt eorum, quæ, quùm experti ſu» mus, ſine effectu inuenimus, & cauſarum, cur parum proceſſerint.

Locum, qui prehendi poſſit ἀντιλαβὴν, quaſi ἀπὸ λαβὴν, & ἀντίληψιν dixit, eo quòd obex, & mora ſit iniectis laqueis, ſic, vt hæreant, quà eminet, & minimè decidant. Ab oſſe ſacro nullus talis locus eſt: à ſuperiori parte, quamuis ceruices ſint, & caput. homo tamen ſtrangulari videbitur, ſi hâc parte prehendatur, atque idcirco ea intendendi ratio indecora habebitur, ſed & noxam inferet, ſi laqueus ad guttur delabatur.

» QVibuſcunque autem vertebræ in interiorem partem cõuertuntur, vel ꝙ » homo ceciderit, vel quòd graue aliquid ſuper ipſum inciderit, plęrunque » nulla vertebra valdè ab alijs recedit. vbi non valdè recedat, ſiue vna, ſiue plu» res, hominem non præcipitat, ſicut anteà dictum eſt, cùm ſpina in orbem, non » ad angulum peruertatur. his quidem vrina, & aluus magis ſupprimitur, quàm » quibus vertebræ in exteriorem partẽ conuertũtur, pedéſque, & crura tota ma» gis frigeſcunt, atq; hæc magis mortifera ſunt, quàm quæ poſita ſunt, quibus, ſi » euadunt, vrina ſine voluntate magis prorumpit, cruraq; magis reſoluuntur, & » torpent. Quòd ſi ſuperior ſpina in priorẽ partem conuertatur, vniuerſum cor» pus reſoluitur ac torpet. Machinationem autẽ nullam habeo, quâ ſpina reſti» tui poſſit, vbi ſic luxatur. quòd ſi nihil proficiat concutiẽdi modus, qui per ſca» lam admouetur, vel alia ſimilis curatio, ſeu extendẽdi via, qualis paulò antè di» cta eſt, nullum noui impellẽdi ſimul & extendendi modũ, qui id pręſtare poſ» ſit, quod affer, vbi ſpina gibba erat. nam, quî fieri poterit, vt à priori parte per » ventrem impellatur? Ergo, neq; hoc licet, neque tuſſis, aut ſternutamentũ vim » aliquã habet, quâ ad extentionem cõferat. Nihil etiã proficies, ſi ſpiritũ in vẽ» trem indas. quin, & qui magnas cucurbitulas defigunt, vt ſurſum attrahãt ver» tebras, quę in interiorem partẽ exciderũt, ſummopere aberrant. expellũt enim » magis, quàm attrahant, quam rem ignorant, qui eas defigunt. nam quo maior » cucurbitula eſt, eo magis ſpina caua fit, quùm à ſuperiori cute vrgeatur. Alios » item concutiendi modos præter iam poſitos adducere poſſem, quos exiſtimet » quis ad vitiũ magis pertinere, ſed eos (vt potè quibus parum cõfidam) omitto.

Illud

1 » Illud autẽ in vniuersum, vt summatim dicamus, intelligere oportet, quòd, vbi » spina in interiorem partem conuertitur, ad interitum ægrotantem præcipitat, » & infestissima est : vbi in exteriorem, vacat mortis periculo, vrinam non sup- » primit, & plærunque torporem non infert.

De vertebris agens in interiorem partẽ luxatis, inquit casum asperiorẽ esse, quàm si in exteriorẽ ferantur. causam esse in aperto dicit. nerui enim omnes, qui à spinæ medullâ oriuntur, in interiorem partem procedũt. Premũtur ergo magis, vbi spina in hanc partem conuertitur, quàm vbi in exteriorem. cúmq; ijs vrgentur, quæcunque partes spinæ superinsident. quo fit, vt interdum su-
10 perior quoque pars vesicæ comprimatur, & quæ cum his consortium habent, omnia inflammatione occupentur. Quamobrem neque vesica vrinam, neque aluus deiectionem reddit. expellentis enim facultatis, quæ vna ex naturalibus est, vitium est vrinam atque aluum supprimi. torporis autem membrorũ causa est, neruorum affectus. sed vesicâ & intestinis affectis, periculum est, ne homo interim decedat, dum tollitur inflammatio, quæ efficit, vt nec aluus, nec vrina respondeat. Quemadmodum autem musculus, qui vesicam adstringit, cùm nimium suo munere fungitur, nõ patitur vrinam euadere, ità verisimile fit affici musculum ani, quem græci ab adstringendo σφιγκτῆρα nominarunt.

» QVùm nec alui itinera distendat, nec prohibeat, quo minùs facilem exi-
20 tum habeãt, spina, quùm in exteriorem partem conuertitur: sed quùm in » interiorem, vtrumque hoc efficiat, accedántque alia complura.

Quùm proximè proposuerit his vrinam & aluum magis supprimi, quàm quibus vertebræ in exteriorem partem conuertuntur, nunc causam adiecit his verbis, [quùm nec alui itinera distendat], id est, exitum eorum, quæ per vesicam & per anum expelluntur. Distendi autem partes, per quas hæc ferũtur, & à compressione vertebrarum, & à consortio, quod cum neruis habent, à ratione minimè abhorret.

» MVlto autem pluribus crura, & brachia resoluuntur, corpus torpet, vrina » supprimitur, quibus vertebræ nec in exteriorem partem, nec in interio-
30 rem exciderint, sed concussæ vehementer fuerint, manentes è regione spinæ. » quibus spina deprauatur, minùs hæc patiuntur.

Vt deprauationem exprimat, mutuatur ὕβωμα vocabulum tanquam generale, agens de vertebris, quomodocunque suo loco motis. vniuersa autem oratio clara est. venit enim ad quartum genus vitiorum spinæ, quod græci à concutiendo σεῖσιν appellant. Id autem est, quùm vertebrarũ spinæ compago vniuersa dimouetur, periculúmq; est, ne conuellatur atteratúrque spina vehemẽter concussa, quod malum ipse testatur multo deterius esse, quàm, spinâ non concussâ vertebræ peruertantur. In sequentibus ad costas pergit, quibus abruptis huiusmodi quidpiam accidit.

40

De fracturâ costarum.

» MVlta quoque alia in medicinali arte quis inspiciet, quorum, quæ vehe- » mentia sunt, quùm morbi momentum omne in se contineant, non no- » cent : quæ leuiorem offensam afferunt, mala concitant diuturna, & reliquum » corpus plurimùm afficiunt.

Locutus de vitio, sub quo spina concutitur, vertebris nullo modo suâ sede excedentibus, subijcit multa in medicinâ leuiora esse re verâ, quanquàm

grauiora videntur. multa enim, quæ minùs afficiunt partes cum vitiato loco consortium habentes, vt, quæ nullam ex præcipuis partibus lædant, sed in se morbi momentum habeant, minùs molesta sunt, quamuis grauiora videantur. In sequentibus gratiâ exempli de costarum affectibus meminit, indicans eorum alios graues apparere, alios esse.

» Qvin & costis abruptis tale quidpiam accidit. quibus enim costa vna, vel » plures abrumpuntur, sicut permultis abrumpi videmus, si comminuta » ossa, neque in interiorem partem compellatur, neque in superiorem, pauci ad- » huc febricitarunt: sed neque multi etiam sanguinem spuerunt, nec multis item » contractum est pus in thorace, aut linamentis opus fuit, aut vitiatum os est. vi- » ctus autem quiuis idoneus est.

Ex propositâ oratione, quæ longa est, non parum intelligi potest orationis modum ad facilitatem cõducere. Nos priorem partem supra attigimus, quam Hippocrates longiùs labens obscuram fecit, paucis autem ità loqui potuit. Vbi costa abrumpitur, si fractura simplex & sola sit, casus quidem asperior videtur, licet leuior sit, quàm vbi atteritur. celerrimè enim curatur, & sine periculo, sed absque fractura, vbi caro circa costas atteratur, in maximo interdum periculo reuoluuntur, qui sic affecti sunt. Caput quidem orationis huiusmodi est, singula autem deinceps videamus. Si primam partem huius orationis paucis Hippocrates explicasset, quemadmodum ego, quùm dixi, vbi sola & simplex costarum fractura sit, apertiùs scripsisset. verùm ipse, quasi exponens ait, [Si ossa abrupta, neque in interiorem partem compellantur]. vocauit autem interiorem partem interius spacium thoracis, in quod erumpere os abruptum, per se non potest, nisi nudetur à totâ carne superiectâ, nisi item scindatur mẽbrana, quæ costas cingit. per hæc igitur simplicem fracturam indicauit: deinceps notauit casus leuitatem, quùm ait, paucos febricitasse, raros item sanguinem expuisse, aut pus in interiori thoracis regione contraxisse, raróque opus fuisse linamentis, vel costarum os vitiatum fuisse, & idcirco abundè esse victus rationem quáuis. hanc ipse (vt didicisti) vbique φαύλως nominat, eam, quæ exquisitę cõtraria est, significans. Propositę igitur partis orationis vniuersus sensus huiusmodi est. ad reliqua igitur pergamus.

» Vin, & vbi continẽs febris non inuadat, deterior est inedia, quàm cibus, » & dolorẽ, febrem, ac tussim magis concitat venter enim modicè repletus » costas dirigit, quas inedia suspendit. at vbi suspendantur, dolorem inferunt.

Tumor ventris costas fulcit. Quare, vbi hæ rumpuntur, qui magis ventricosi sunt, minùs dolent: quibus gracilis venter est & contractus, dolore magis vexantur, quùm costas sentiant sine fulcro suspensas. Quòd si continens febris hominem occupet, inediâ vti debet (quod ipse significauit verbo κενεαγγεῖν) quoniàm magis læditur à cibo, quàm à costis nõ fulctis. At si nulla febris sit, expedit eatenus cibum sumere, vt venter in eum tumorem assurgat, vt costis sedes sit, ac fulcimentum citra offensæ partis compressionem.

» AB exteriori parte vincire quouis modo satis est: tantùm cerato, pannis, fa- » scijsque leniter adstrictis debemus æquale vinculum reddere, aut etiam » lanę aliquid superinijcere. Conseruet autem costa viginti diebus. in huiusmo- » di enim ossibus citò callus increscit.

Vinciendi modum, quemuis φαῦλον vocat, quemadmodum & victum, qui contrarius est ei, qui summâ diligentiâ adhibetur.

At carne

1 » AT carne circa costas detritâ, quòd homo percutiatur, cadat, re aliquâ vr-
» geatur, aut alio tali modo, multi iam sanguinem expuerunt.

In memoriâ habendus est hic sermo propter eos, qui existimant in lateris dolore necessarium esse, aliqua ex fibris pulmonis afficiatur. nam, quùm proximus sit lateri inflammato, afferunt aliquid ad eum transmitti ex tenui sanguine, qui in inflãmatione subsistit. pulmone ergo nihil violato, sed costâ affectâ, quosdam ait sanguinem expuere. quo pacto autẽ hoc fiat, licet per ocium requirere. Nos sanè quæstionem hanc perpendimus in his, quæ scripsimus in librum Erasistrati de sanguinis sputo: nunc illud duntaxat intellexisse abundè
10 est, quosdam sine vitio pulmonis sanguinem spuere, propterea, quòd morbus circa costas versetur. Vidistis sæpè, & in alijs inuiolatâ cute, quæ fracturam tegit effundi cruorem, sic, vt fascias impleat, quamuis cutis membrorum densior multo sit, quàm membrana, quæ costas amplectitur. Quare nihil mirum est, si sanguis per hanc ab affectâ costâ in interiorem regionem ducatur, dein protinus in ipsâ expiratione in asperam arteriam, quæ in pulmonem distributa est, transferatur, quemadmodum in ijs videmus, quibus membrana hæc vulneratur. quicquid enim per vulnus in thoracem instillaueris, per os continuò reddetur. quâ rem, quùm Erasistratus ignorasset, absurda scripsit in libro de sanguinis sputo. sed quâ in re decipiatur, eius scripta de me audientes sæpenume-
20 rò didicistis.

» VEnæ enim & arteriæ, quæ per id, quod est inter costas, intendunt, & ner-
» ui, ex ijs, quæ in corpore præstantissima sunt, oriuntur. Multi igitur sæpè
» tussi, tuberculis, pure in thorace collecto oppressi sunt, & ad id venerunt, vt li-
» namentis egerent, costáque vitiaretur: sed & quibus nihil tale superuenit, car-
» ne circa costas attritâ, tardiùs dolore liberantur, quàm quibus perfracta costa
» est, atque in eiusmodi casu dolor sæpiùs locum repetit. Verùm nonnulli longè
» magis hæc mala contemnunt, quàm si abrupta costa esset.

Arterias & venas ὀχετοὺς vocauit: quod autem est inter ossa singularum costarum λαπαρὸν dixit, quâ parte musculi sunt, qui, quùm medijs costis interie-
30 cti sint, μεσοπλεύριοι grecẽ nominantur. neruos verò appellauit τόνους. Oriri autẽ ait hæc omnia ab ijs, quę pręstantissima sunt, quoniam initium harum venarum, perinde atque arteriarum est in viciniâ cordis: neruorum autem ad spinæ medullam. quæ ad thoracẽ est, quibus aliquid cognationis est, cum alio pari neruorum, qui à cerebro proficiscuntur. Quæ deinde adscribit, euidẽtissima sunt ijs, qui meminerint, quæ prodita sunt in prioribus commentarijs.

» SEd & curatione egent magis exquisitâ, si sapiant. conuenit enim inediâ
» extenuari, corpore quàm maximè conquiescere, abstinere à venere.

Exquisitiorem vbique appellat σκεθροτέραν, cui contraria est simplex & quæuis, quam φαύλην nominat.

40 ITem ab esculentis pinguibus, & fauces exasperantibus, ac tussim mouenti-
» bus, & ab ijs, quæ valentissimæ sunt materiæ.

Esculenta, quæ fauces exasperando tussim mouẽt, κερχώδη nuncupat. huiusmodi autem sunt pinguia, acuta, atque acria. valentissimæ materiæ intelligit, quæ ægrè concoquuntur. In exemplaribus autem magis idoneis, verbi κερχώδεως secunda syllaba scribitur per υ, ducto vocabulo à milio, quod Iones κέρχον appellant. id accidit, vbi in faucibus aspera quædã milij modo exigua sentiuntur. Quod autem in superioribus dixit, de ijs, quibus circa pulmonem tu-

bercula sunt, diuturna, quæ ægrè ad maturitatē perueniunt,& spiritus redditur cum sono.κϱχνώδεις absque ν,scribitur.ducitur autem à verbo κέγχειν,quod sonum notat, qui,vel angustiā loci,quo spiritus redditur,vel humoris multitudine accidit,plærunque tamen vtroque concurrente,quem spiritum nonnulli δασέα,id est, asperum vocant. sed quā de causā abstinere hominem velit ab esculentis tussim mouentibus manifestum est, quùm affectæ partes omnes quietem postulent,atque idcirco silentium rursus imperat:manifestum item est,cur caueri voluerit ea, quæ vehementer dimouent vniuersum corpus. quandoquidem cum toto pars etiam dimouetur.

» AD hæc venam secare in cubito conuenit,& quàm maximè silentium habere,induceréque super sedem attritam pannos nō multiplices, sed complures,& multo latiores quàm sit attritus locus, cerati inūctione adhibitā, linteísque latis, ac fascijs item latis,& mollibus alligare, modicéque adstringere, ità,vt qui deligatus est,dicat sentire se vinculū nō valdè adstrictum, neq; item laxum.inde autem ordiri debet,vbi locus est attritus,ibiq; maximè insidere.

Meminisse huius loci oportet aduersus eos, qui existimant venam solùmodo secandam esse,vbi ea concurrunt,quæ multitudinē denunciant. E quorum numero est Menodotus Empiricus.ostēdimus autem in opere de venę sectione,& in eo,quod de multitudine scripsimus,falsam esse eiusmodi opinionem, quæ præter alia multa, vel ex eo reijcitur,quod, vbi quædam partes eiusmodi plagas acceperint,medici ad venæ sectionem confugiunt,quanquàm,qui icti sunt, multitudine nō tentātur. eo ꝙ,nisi ijs sanguis detrahatur,maximę inflāmationes oriūtur,quod,cùm euenit,alia insequūtur,quę morbo accidere solēt.

» INijciendum verò vinculum medium est,& in vtramque partem attrahendum,ne cutis circa costas in alterutram partem inclinet,sed sine inclinatione seruetur.deligandū autem,vel singulis diebus,vel tertio quoq; die. satiùs item est aluum mollire leui aliquo medicamento,quod deiectionem citet:ac decem diebus inediā vti,dein corpus reficere & implere.

Cutis superiecta costis plærisq; laxa est,præsertim, si quo tēpore homo plagam acceperit,plenior nō fuerit.his ergo ait magis quàm alijs opus esse fascijs, quæ mediæ primùm inijciantur. nam cutis peruertitur, si ab vno capite fascia ordiatur.quòd si,vt cautior sis,crassos quoque ità alliges,nihil lædes,præcipuè vbi regio prope alam atteratur,ibi enim cutis semper laxa est.

» AD hæc dum offensus inediā vtitur,arctiùs alligandus est:vbi pleniore victu,laxiùs.Quòd si ab initio sanguinem expuat,quadraginta diebus habenda cura,alligandúmque est:si sanguinem non expuat, ferè viginti abundè sunt.conijcere autem tempus ex vi casus oportet.

Cōmune hoc est omnibus fracturis, quod vnà cum multis alijs, quæ hîc ab ipso traduntur,antè etiam exposui, quùm librum de fracturis explanarem. Ea igitur magis sunt vobis in memoriam reuocanda,ꝙ sæpiùs à me repetenda.

» QVicunque autem rem parui fecerint ob huiusmodi ictum, sub quo atteruntur,quæ circa costas sunt,quamuis in aliud malum deterius non incidant,carnem tamen magis muccosam habent in loco attrito,quàm priùs. At, vbi talis relinquitur, nec curatione ad bonum habitū restituitur, res peior est, si muccosa circa os ipsum relinquatur, quùm caro non ampliùs similiter os attingat, & ipsum os morbis opportunius reddatur. ob eiusmodi autem causas ossa multis vitiantur,quod malum diutius extrahitur.

Caro muccosa

Muccosum

1 Muccosum humorem appellare consueuit glutinosum & album, qui colligitur in partibus exanguibus, vt in osse, & cartilagine, vbi ipsorũ natura rectè concoquere alimentũ non possit. relinquit enim quasi quoddam semicoctum, quemadmodũ relinquũt infirmæ oculorũ membranæ pituitã crassiorem, quæ λήμη græcè nominatur. vis autẽ imbecillior redditur, vel ob suam temperationem immoderatam, vel ob multitudinem concurrentis humoris, quod etiam euenit in tumoribus præter naturam. cætera omnia orationis huius clara sunt.

mucosa. caro quid

„ QVòd si nõ, quę iuxta os sunt, sed ipsa caro muccosa fiat, nihilominus subinde morbus & dolor reuertit, si quis corpore laborauerit. quocirca da-
10 re vinculum expedit, & bonum, & valdè accommodatum, donec siccetur, dis- „ cutiaturque sanguis in attrito loco suffusus, & caro integra ibi augeatur, au- „ getur autem ossis caro.

Caro & quælibet pars, sanguinem habens non per se muccosa fit. id enim, quod propriè in ipsis superat, tale est, quale in fluxu, atque in deiectionibus ob iocinoris imbecillitatem cõspicitur. Quocirca, vbi ossa, cartilago, membranæ læduntur, muccosus humor sæpe cõtrahitur: carne affectã rarò, idque vel propter cõsortium, quod hęc habet cum eiusmodi partibus. vel propter humorem copiosè defluentem, vbi muccosus succus, aut pituita in eâ contrahitur. constat autem eiusmodi succũ maximo negocio excerni, eo ꝙ nec perfusione, catapla-
20 smate, aut medicamẽtis euocari, digerique possit: neq; alio præsidio educi, nisi ex toto anteà tenuetur, atque in vapores resoluatur. Ergo, quià succus glutinosus in vapores soluendus est, idcirco ægrè mouetur. vbi verò tale aliquid superans relinquitur, leui de causâ pars affligitur, cùm ob infirmitatem quidquid in reliquo corpore qualitate, vel modo superans collectũ fuerit, promptè recipiat.

„ QVibus autem neglectus morbus inueterauerit, & locum dolor exerceat, „ caróque muccosa sit, his ferramentũ candens medicina optima est. quòd „ si caro ipsa muccosa sit, adurere conuenit vsque ad os, eâ obseruatione, ne hoc „ ipsum calefiat: vbi inter costas hæc fuerit, neque sic, in summo cõuenit adure- „ re. cauendum tamen est, ne candẽs ferramentum penetret vsque ad partem in-
30 teriorem. vbi sedes iuxta os attrita esse videatur, sed recens casus sit, neque os „ adhuc vitiatum fuerit, si exiguum vitium sit, ità vrere conuenit, sicut dictum „ est: sin oblongum sit, quod in osse attollitur, pluribus in locis adurere expe- „ dit. De costis autem vitiatis dicemus, simulátque de ijs tractabimus, ad quo- „ rum curationem linamentis est opus.

Caro muco sa

Muccus glutinosus cùm dissipari per medicamenta non potest, reliqua curatio est adurere, quæ quo pacto admouenda sit, apertè declarauit.

De femore ex coxâ prolapso.

„ QVòd si femoris articulus è coxâ prorumpat, prorumpit autem in qua-
40 tuor partes, sępissimè in interiorem, deinde in exteriorem, in priorem & „ posteriorem excidit quidem, sed rarò.

Qui coxæ cauum inspexerit, non est, quod desideret causam à me doceri, quamobrem in interiorem partem sępissimè moueatur, deinde in exteriorem. quùm imum caui, non sit omnibus partibus æquale: & articulus, quâ parte ora humilior est, faciliùs elabatur.

„ VBi ergo in interiorem partem venit, crus longius est, si cum altero confe- „ ratur, idque iure duplici de causâ. ossi enim, quòd à coxâ sursum procedit

" ad pectinem femoris caput inhæret, ceruíxque articuli cauo sustinetur, rursus
" ab exteriori parte clunis cauus apparet, vt potè quùm femoris caput in interio-
" rem partem exciderit.

Orationem hanc ferè vniuersam initio orsus ipse ità euidenter adscripsit, vt nemo loqui possit euidentiùs: sed & eorum, quæ tradit, causas etiam adiecit. Quare quod sæpiùs dicere consueuimus, nunc etiã adducemus, si quis consideret, quę proponũtur, ea, si non vbi primò, saltem vbi secundò, vel certè tertiò legerit, percipiet.

" EXtremum rursus femur iuxta genu spectare cogitur in partẽ exteriorem,
" similiter crus & pes. Ergo, quùm pes in exteriorẽ partem conuertitur, im- 10
" peritus medicus, quùm hoc alterum confert, non hunc cum sano, atque idcirco
" crus læsum multo longius videtur, quàm integrum.

Hoc etiam communiter pertinere ad omnia ossa luxata anteà quoque demonstrauimus, quùm altera extremitas spectet semper in contrariam partem, atque ea, quę prolapsa est. Nunc igitur femoris capite in interiorem partẽ prolapso, altera extremitas, quæ ad genu est, meritò in exteriorem conuertitur.

" MVltísque alijs modis error in his accidit.

Errorem παραζώσιν dixit, quo vocabulo consuesse Hippocratem appellare non quemlibet errorem, sed eum, qui vero proximus est, & eâ de causâ probabilis, suprà quoque indicauimus. Errant ergo nunc, quatenus in confe- 20 rendo affectam partem cum integrâ in naturali habitu decipiũtur. debuerunt enim integrum cruri recto statu extento, quod vitiatũ est comparare, sed contrarium faciunt, integrum enim æstimant ad exemplum vitiati.

" QVin, nec ad inguen flectere crus possunt, similiter atque ab integrâ parte.
" Adde, q femoris caput, si contingatur, inter anum & naturale prominẽs
" sentitur. ex his itaque indicijs colligitur in interiorem partem femur venisse.

Flectũt quidem, sed cum dolore, ac minus perfectè. cuius rei causa sunt posterioris partis musculi illis, qui femur inflectũt, oppositi. quòd donec ex toto femur curuetur, sine dolore non sequantur. quoniàm, vbi sic femur exciderit in maximo flexu singuli plurimum præter naturam extenduntur. 30

" QVibus ergo articulus prolapsus fuerit, neq; repositus sit, sed reponi non
" potuerit, neglectúsque sit, dum ingrediuntur, crus circumagũt, perinde
" ac boues, plurimúmque integro pede nituntur.

Quùm vitiatum crus lõgius reddatur femore ità prolapso, necesse est hominem bouis modo ingredi. ille siquidem coxæ articulum laxiorem habet, sicut ipse suprà in principio huius operis testatur. fortasse autem nõ oportuit laxiorem duntaxat articulum causari, sed mouẽtium quoq; musculorum imbecillitatem. nam, si validi fuissent, facilè vtique cõmissurã curuassent, quo facto non necesse esset crus in exteriorem partẽ circumagere. ambulamus enim vtrumq; crus in vicẽ sistentes, mouentésq;, vbi enim sinistrum sistimus, tũc dextrum ex 40 posteriori parte in priorẽ agimus, quod vbi in priori parte stabiliuimus, alterũ rursus à posteriori parte in priorẽ transferimus, sicque rursus hoc in priori parte sistentes ad dextrum mouendum reuertimur, altero crure recto humi innixo, altero, quod mouetur, excitato. Quòd si crura nec ad inguen, nec ad genu curuarentur, cogeremur prorsus vtrumque transferre ligni modo, aliquantisper altiùs excitãtes, & circumagentes: at quùm possint ad vtramq; cõmissuram curuari modis inter se cõtrarijs, qui tamẽ cruri toti aptissimi sunt, ambulamus,

hæc

1 hæc neque circumagentes,neque tanquam ligna excitátes. quoniam commiſſura,quæ ad inguen eſt,attollit femur in partẽ priorem, quæ ad genu id,quod inter ipſos & talum eſt,in poſteriorem.Quare crus,quod transfertur,ſi longius eſſet, quàm quod humi inſiſtit, nihil oporteret in exteriorem partem circumagere, modò haberet idoneos muſculos, qui celeriter flectere vtramque commiſſuram poſſent:ſed,quùm ob imbecillitatem flectere promptè nequeant,& ob dolorem recuſent,ſupereſt,vt in orbem circumagant,quùm infirmi ac dolentes muſculi nihil excitare ſublime poſſint, quòd ligni exẽplo nequeat curuari.Hâc igitur de cauſâ,magis quàm quòd crus longius redditum ſit,circum-
10 agi in orbem, dum homo ingreditur, euidenter intelliges, de exemplo, quod ipſe Hippocrates adijcit.in ſequentibus enim ait, [Quandoquidem quicũque vlcus habent in pede, aut crure, non ità poſſunt crure vti ad ambulandum, & pueri quoq; ità inambulant].his enim licet crus longius non reddatur,accidit, vt ità ambulent ob ſuperuenientem dolorem,vbi cõmiſſuras flectant,præcipuè circa inguen & circa genu,ac tertiò,eam, quę ad talos eſt,cùm neceſſe ſit iuxta cõmiſſuram hanc,extremum crus ſimum in ingreſſu euadere, & ſublimẽ ferre pedem vniuerſum. nam,niſi hoc fiat,offendet,ac potiſſimũ in ſolo inæquali.

„ COgũturq; regionem iuxta eius partis ilia, & iuxta articulum prolapſum,
„ cauam oſtendere & obliquam.

20 Neceſſe habent ità figurari, non vbi crus integrum ſiſtẽtes moueant quod luxatum eſt,& in orbem transferunt:ſed,vbi vitiato innixi,quod integrũ eſt, transferunt.nam,quod vitiatum eſt,ſuperpoſiti corporis fulcrum eſſe non poteſt,erectum,ſicut quando naturaliter ſe habebat ad rectã lineam ſolo hærens, ſed obliquum, ità, vt ab inguine in exteriorem partem conuertatur, in quam etiam inclinant id corporis,quod è regione eſt affecti cruris,quùm periculum ſit,ne in contrariam cadant.quo fit,vt corpus circa ilia prehendant. ilia autem vocat κενεῶνα, eam regionem intelligens, quæ eſt inter oſſa coxarum,& coſtas nothas, quæ omnino ſine oſſe eſt.ſed,quùm neque ſic vitiatum crus ferre corpus poſſit,& propter imbecillitatem, & propter habitum, ope indiget, quam
30 afferunt nonnulli ægrotantes,qui re ipſâ docti affectũ crus manu fulciunt, quà maximè opus eſt,ab exteriori parte femoris inſidẽte.quæ res, quùm eos cogat ſpectare in regionem cruris affecti,eius partis ilia obliqua magis reddit,quæ ſi crure etiã in exteriorem partem non cõuerſo,ità figurentur,caua videbuntur.

„ CLunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe.
„ ſi quis enim ambularet pede integri cruris in exteriorem partem conuer-
„ ſo,reliquum corpus à vitiato crure ferri vtique cogeret,à quo ſuſtineri minimè
„ poſſet.nam quo pacto?neceſſe igitur eſt hominem ambulare integri cruris pe-
„ de in interiorem partem conuerſo,non in exteriorem. ſic enim integrum crus,
„ & partem ſuam,& eam,quæ ad vitiatum pertinet,maximè feret

40 Explicandi ordine permutato paulo obſcurior fit : conuenientem verò ordinem ſeruaſſet,ſi ità ſcripſiſſet,ſicut ego nũc.Clunem verò integri lateris neceſſe eſt ab exteriori parte rotundum eſſe,eo quòd homo inambulet crure hoc in interiorem partem ſpectante.nam,ſi in exteriorem ſpectaret,reliquum corpus vitiato crure ferri vtique cogeret,quod fieri minimè poteſt. ſiquidem hoc modo integrum crus (vt dictum eſt) maximè corpus fert, ſcilicet quando homo ambulat integro pede in interiorem partem conuerſo. ſic enim corpus totum ità ſuſtineri ab ipſo poterit,vt nequeat facilè peruerti.

» AT quùm regio iuxta ilia eius partis,& iuxta articulum sinuetur, parui ap- 1
» parent,& à latere cogũtur ligno inniti ab integro crure.eâ enim parte in-
» digent aliquâ re,quæ obiecta resistat.in hanc enim clunes conuertuntur, & ab
» eâdem onus corporis sustinetur.

Quia vitiatum crus corporis partẽ sibi superiectam ferre nequit, propterea integro toto maximè in interiorem partẽ compulso nituntur,& in id spectant corpore vniuerso. Euenit igitur, vt in alteram partem inclinati in periculo sint, ne cadant in eam partem,quæ vitiatę cõtraria est.quemadmodum igitur,cùm vitiato cruri innixi sanum transferunt ad priorem partem, vitiatum manu fulciunt:ità,quùm periculum sit,ne conuersi in integrum grauiter in terram ca- 10 dant,ad baculi præsidium confugiunt.

» COguntur item inclinari. necesse enim habent manu, quæ è regione affe-
» cti cruris est,à latere femur fulcire,quoniàm,vbi transferenda crura sunt,
» non potest,quod vitiatũ est ferre corpus,nisi cõtineatur, deorsumq; vrgeatur.

Rursus hic etiam obscurus fuit,quùm nõ præfatus sit pergere se ad alteram partẽ ambulationis.hactenus enim de eâ parte tractauit,in quâ crus,quod naturaliter habet,humi cõsistit,affectum in priorem partem fertur:nunc agit de alterâ, in quâ affecto cruri innixus, sanum transfert, de quâ parte ambulationis paulo suprà tractatum est.

» HIs itaque modis figurari necesse est eos, quibus articulus in interiorẽ par- 20
» tem elapsus, reconditus non fuerit, homine nullum consilium capiente
» quomodo aptissimè figuretur,sed calamitate ipsâ edocto, ex his figurãdi mo-
» dis,qui dantur,eum eligere, qui sit commodissimus.quandoquidẽ quicunque
» vlcus habent in pede, aut crure,non ità vti crure possunt ad ambulandum, &
» pueri quoque ità ambulant: ingrediuntur enim affecto crure in exteriorem
» partem conuerso.

Quùm non vno tantùm,sed duplici statu in ingressu vtantur,qui sic affecti sunt,meritò dixit[His itaque modis figurari]vnus quidem status est, cùm femur manu fulciunt:alter, quùm integro cruri innixi in id toti inclinantur, atque idcirco baculo egent,quo fit,vt in contrarias partes corpus inclinent, mo- 30 dò in dextram,vbi dextro pede insistunt,modò in alteram,vbi altero.hi quoque magis indecorè ambulant,quàm quibus femur coxâ excidens in exteriorem partem prorupit,quos in sequentibus persequetur.

» DVo autem lucrantur,duobus enim indigent. nam corpus in ingressu non
» æquè fertur eo crure, quod in exteriorem partem conuertitur, atque eo,
» quod in interiorem,quùm onus nõ sit è regione illius, sed multo magis huius,
» è cuius regione in ambulando & cruribus transferendis onus collocatur. Præ-
» tereà,si ità figurentur,vt affectum crus spectet in partem exteriorem:quod in-
» tegrum est,in interiorem,integrũ vicem alterius,q̃ citissimè subibit. Quod ad
» propositũ attinet,magni momẽti est inuenire statum corpori cõmodissimum. 40

Vbi læsum crus in exteriorem partem circumagunt, & integro spectãte in interiorem,nituntur,duplex sibi lucrũ comparant. Siquidem quod læsum est, nec toto corpore superiori oneratur,nec diu subseruit,cùm quod integrum est paulũ interualli moueatur. nam,si diligenter intueri tempus volueris,quo crus vtrumq; subseruit,non modò duplũ,sed & triplum reperies. per breuissimum enim spacium celeritérque rectà duntaxat integrum crus fertur: per multũ tardéque,quod affectum est. siquidem conspicuum est,quanto longior sit ambulatio in

1 latio in orbem, quàm quæ recta est, quamuis vtraque ijsdẽ finibus terminetur.
» HIs autem, qui nondum perfectè increuerunt, si excidens non recondatur,
» breuius redditur femur, crus, & pes. neque enim ossa, similiter in lõgitu-
» dinem augentur, sed breuiora fiunt, femur præsertim.

Minus ait reddi crus totum, quibus nondum auctis, femur luxatum relinquitur. quod (vt in superioribus ostẽdimus) omnium quoque articulorũ commune est. Communis autem rei nunc causam assignat, quemadmodum solitus est. semel enim, vbi aliquod singularium tractat, eius meminit, quod commune est. hâc igitur de causâ inquit crus his non augeri, neq; ali, partim quòd ar-
10 ticulus loco motus sit: partim, quòd nequeat suo munere fungi. Ego autem in superioribus retuli ocium causam esse, cur partes neque augeãtur, neque alantur, quę ambo eueniũt articulo luxato. quare non video quo pacto Hippocrates luxatum articulum causatus, ocium subijciat. luxata enim non possunt primò prohibere, quo minùs partes alantur, sed intercedente venarum & arteriarum deprauatione, atque ocio.

» CRus item vniuersum sine carne, & sine musculis efficitur, ad hæc effœ-
» minatum, tenuiúsque. partim quòd articulus loco motus sit: partim quòd
» nequeat suo munere fungi, quùm naturalem statum non retineat.

Partes, quibus musculorum natura cõtinetur, caro sunt, vt in musculis inci-
20 dendis sæpè vidistis, quùm duo esse eorum principia demonstrarem, quę sensu comprehenduntur, nempè fibras neruosas, & carnem super ipsas spissatam. Ergo, vbi quis exercitatione, & frictione robustior euadat, fibræ meliùs aluntur, caro gracilior fit, sed firmior. ignauis cõtrarium ferè accidit, graciles enim fibrę sunt: at caro admodum quidem abundat, sed ob humorẽ mollis est. eiusmodi enim carne caseus, qui adhuc cõcrescit, repræsentatur: sed carne eorum, qui exercentur, ille, qui iam spissatus est. quocirca his musculi duri neruosi, & proprijs finibus circumscripti conspiciuntur: inexercitatis verò molles, & carnosi apparent, ac vel nullo modo, vel vix circumscripti. quibus propterea sine carne crus reddi Hippocrates asserit, sed quùm hoc quoque fieri ex multâ ex-
30 ercitatione intelligeret, vbi dixit [sine carne] proximè subiecit [sine musculis] quasi musculis non circumscriptis à finibus, qui sensu comprehendantur. nullus siquidem ex ipsis musculis ex toto corrumpitur, sed, sicut corpus sine venis dicimus, vbi venæ non apparent, ità sine musculis, cùm musculorum fines penitus delitescunt. Ad hęc, quùm clariùs ostendere vellet, in his cuiusmodi forma cruris sequatur, adiecit effœminatum, hoc est madens, molle, non adstrictum, sed laxum, quales sunt fœminæ, de quarum carne conuenienter hæc omnia dici possent, à quibus translatione vsus mutuatur verbũ [effœminatum]. Adiungit autem in extremâ oratione [tenuius] indicãs partes eius omnes extenuari, quã rem in principio dixerat his verbis [breuius redditur]. nam quòd
40 ait [sine carne] ad solã carnis carentiam refertur: quod verò dicit breuius reddi crus, ad partes omnes, quæ breuiores redduntur.

» NAmque vsus aliquis id, quod valdè effœminatum est, confirmat, soluit
» etiam aliquid ex eo, quod augeri membrum in longitudinem prohibe-
» bat. potissimum autem lęduntur, quibuscunque, dum in vtero sunt, hic articu-
» lus elabitur: deinde quibus id accidit, dum in ętate sunt admodum tenerâ, mi-
» nimè, quùm iam robusti sunt. Quâ ratione autem ingrediantur, qui robusti
» sunt, iam ostendimus.

Verbum[aliquis] μετεξέτερος dixit,quod apud Iones nihil ampliùs ſibi vel- 1
le,quàm quod nobis dicitur ἕτερος,id eſt alter,licet ex Herodoto colligere. vti-
tur enim eo frequenter,ſicut & verbo μετεξέτεροι,quo ſignificat id,quod nos vo-
cabulo τινὲς,id eſt aliqui:ſed & nunc quoq; μετεξέτερος tale quidpiam ſonat. præ-
fatus enim ob ignauiã crus ipſis minui, ne quis fortaſſe rem minus benè acci-
piens exiſtimet quemlibet partiũ motum efficere,vt alantur, aſſerit nõ omnẽ,
ſed quendã hoc præſtare, nẽpè moderatum,ſicut cętera omnia in vniuerſo vi-
ctu ſalubri. quod ipſe,& alibi, & in vno capite in ſexto de morbis vulgaribus
teſtatur,cùm inquit,[labor,cibus,potus,ſomnus,venus,omnia moderata].

» QVos tenerâ ætate calamitas hæc inuaſit, plærique in dirigendo corpore 10
» negligentes ſunt,maléque ſuper integrum crus circumuoluuntur,manu,
» quæ è regione eius eſt,deorſum vrgentes. negligentes item nõnulli ſunt in re-
» ctè ambulando,quibus poſtquàm ætas induruit,hoc vitiũ accidit. Sed, qui te-
» nerâ ætate huiuſmodi calamitatem experiuntur,ſi rectè educẽtur,integro cru-
» re rectè inambulant, baculum tamen alæ, quæ integro cruri reſpondet, ſubij-
» ciunt:nonnulli baculum ad vtrumque brachium admouẽt,vitiatum verò crus
» ſuſpenſum habent.

Quùm homo ætate iam robuſtâ eiuſmodi calamitatem experitur, crure vti
poteſt,quanquàm claudicante: paruulis pueris (qui,quamuis crura naturaliter
haberẽt,quonam ijs pacto vti poſſent?)ſuperuenit ignauia quædã circa mem- 20
bri actiones,atque eâ de cauſâ καταβλακεύουσιν ὀρθοῦσθαι, id eſt,in dirigẽdo corpore
negligẽtes ſunt,atque ignaui. At quid mirum, ſi ambulantes pueri rectè clau-
dicare non ſtudent,quãdo ij,qui iam robuſti ſunt, non ſuſtinent interdũ clau-
dicare,ſed(vt ipſe dixit)ſuper integrum crus circumuoluuntur?manifeſtè au-
tem aperuit modum motionis ipſorum verbo[circumuoluntur].

» EO autem faciliùs agunt,quo affectum crus breuius habent.

Faciliùs agentes appellat eos,qui promptiùs ingrediuntur,quod cõtin-
git,vbi vitiatũ crus breuius habent. non enim cogũtur id circumagere, quem-
admodum,qui ętate firmâ ſunt,quùm luxatus articulus non reponitur,quibus
crus ob prolapſum articulum longius efficitur, coguntúrque (vt ipſe anteà in- 30
dicauit)ipſum,dum ambulant, in orbem circumferre.

» ATque integro crure nihilominus valent,quàm ſi vtrũque integrum eſſet.

Meritò hoc adiungit, iure ſiquidem integro crure vtuntur, æquè ac ſi
vtrumque integrum eſſet,vt quod eundem vſum præſtet,atque vbi vtrumque
integrum erat,ſimiliter nutriatur,& robuſtum ſit.

» IAm verò his omnibus caro cruris effœminatur, plærunque autem magis ab
» exteriori parte,quàm ab interiori. nõnulli autem ferunt Amazonas ſuis ma-
» ribus protinus infantibus articulos ſuâ ſede expellere, alias ad coxas, ad genu
» alias,vt claudi fiant,ne ſcilicet mares fœminis inſidientur, ſed operarum loco
» ſint, & ſutoriam,fabrilem aliáſve ſedentarias artes exerceant. Quæ vera nécne 40
» ſint,ignoro:ſed hæc ſequi certò ſcio,ſi,dum infantes ſunt,articuli expellantur.

Omnibus ait effœminari carnẽ ab exteriori parte,magis quàm ab interio-
ri,vbi in interiorem partem prorumpat. quandoquidem ea pars magis in ocio
eſt:nam femoris caput ab interiori parte,licet præter naturam moueatur, mo-
uetur tamen aliquantum,vbi femoris caput interiori parte continetur.

» IN coxis quidem multum refert, in interiorém ne partem articulus excidat,
» an in exteriorem : in genu refert quidem,ſed minùs. ſuus verò claudicandi
modus

1 » modus vtriuſque eſt.nam quibus in exteriorem procidit,vari magis fiunt:mi-
» nùs autem recti ſtant,quibus in interiorem partem luxatur.ſimiliter, vbi circa
» talos articulus prorumpat,ſiquidem in exteriorem partem,vari fiunt, ſed ſtare
» queunt:ſi in interiorem,valgi,& ſtare minùs poſſunt.

Varos dixit κυλλὸς, quo nomine quidam ſignificari volunt deprauationem
quamlibet,generale ipſum exiſtimantes:alij,eam ſolummodò, ſub quâ mem-
brum in exteriorem partem cōuertitur,in quo caſu neceſſe eſt extremum eius,
pedem ſcilicet,in interiorem partem ſpectare. quæ res non mediocriter ad id
cōfert,vt pes firmiter inſiſtat,ità,vt ij,qui naturaliter curuis ſunt cruribus(ῥαιβοὶ
10 aut ῥοικοὶ græcè nominantur)firmiùs pedibus inſidant,& maiori negocio ſub-
uertantur, quàm ij,qui recta penitus habent crura. id vel ex Archilocho patet,
quùm inquit,[Imperatorem magnum non probo cruribus diuaricantibus,ſed
paruum cruribus curuis,pedibus firmiter inſiſtentē,& animi audacis].Verûm
curioſa inquiſitio ſignificationis verbi κυλλοῦ, nihil ad præſentem locum con-
fert.ex ipſâ enim oratione ità planum fit,vt Hippocrates nullo modo obſcurus
eſſe videatur. Ergo quibus in exteriorem partem articulus procidit, ſtare ma-
gis poſſe affirmat,quàm quibus in interiorem venit. nam quibus coxæ articu-
lus in exteriorem partem excidit,pes è regione totius corporis collocatur:rece-
dit autē à ſitu, qui è regione eſt, vbi articulus in interiorem partem cōuertitur.
20 conſtat autem omnes homines,qui naturaliter valgi ſunt,deteriùs ſtare,neque
poſſe celeriter currere, tum paruo momēto,ac leui de cauſâ cadere. Hoc igitur
rerum diſcrimen in coxâ maximum eſt,deinde in genu,tertiò ad talos.cōmiſ-
ſuræ enim magnitudinem noxæ quoque magnitudo conſequitur. hinc ergo
manifeſtum eſt eos meliùs ſtare,atq; ingredi,quibus femoris caput in exterio-
rem partem prolapſum eſt,de quo paulo inferiùs tractabit.

» RAtio autē incrementi oſſiū hæc eſt.quibus ad talos crus exciderit, his pe-
» dis oſſa minimùm increſcūt.hæc enim vitio finitima ſunt: in crure augē-
» tur,neq; multo minùs, caro tamen minuitur, ſed quibus articulus,qui ad talos
» eſt,ſuo loco manet,ille,qui ad genu,elabitur,his cruris oſſa nō æquè increſcūt,
30 ſed breuiſſima fiunt,vt quæ vitio proxima ſint, at in pede minuūtur quidem,
» ſed non ſimiliter,quemadmodū paulò antè dictum eſt.quoniàm articulus,qui
» ad pedem eſt, inuiolatus ſeruatur. quod ſi vti pede liceret, ſicut cùm varus eſt,
» minùs adhuc his minuerētur pedis oſſa.quibus verò coxæ articulus promoue-
» tur,his femoris os non pariter increſcit.proximè ſiquidem vitium attingit,ſed
» integro breuius euadit: his tamē oſſa cruris & pedis etiā,non æquè increſcere
» prohibentur.id autem euenit,propterea quod & femoris articulus, qui cum crure
» committitur,& cruris,qui cum pede,ſuo loco manet:crus tamē vniuerſum his
» gracilius redditur. Quòd ſi crure vti poſſent,oſſa magis adhuc augerētur,ſicut
» anteà quoque dictum eſt,femore excepto,& minùs caro minueretur,multo ta-
40 men magis quàm in ſano crure.huius autē rei indicio ſunt illi, quibus humeri
» luxati,vel à primo natali die, vel dum increſcunt,priuſquam robuſti ſunt, bre-
» uiores redduntur,hi humeri os breuius, brachium verò & manum ſanis paulo
» minora habent ob cauſas ſuperiùs dictas. quià humerus læſo articulo propior
» eſt,idcircò breuior redditur. brachium verò eiuſmodi noxæ non ſimiliter ce-
» dit,quoniàm humeri articulus, qui cum brachio committitur, in priſtinâ ſede
» manet:manus item longiùs diſtat à vitio,quàm brachium. Ob propoſitas igi-
» tur cauſas,quæcunque oſſa vitiū attingunt,incremento prohibentur,quæ non

» attingunt, nō prohibentur. Multum autem facit ad bonū habitum totius bra- 1
» chij labor manus.nam qui humerū iam luxatum breuiorem habent, plæraque
» ex manuum operibus non minùs præstare possunt, manu eius partis, quàm in-
» tegræ. neque enim, quemadmodum cruribus, ità manibus ferēdum corpus est,
» sed earum opera leuia sunt. propter vsum verò ijs, qui luxatum iam humerum
» breuiorem habent, caro manus, ac brachij non minuitur, sed & humerus in-
» de aliquâ parte impletur. Vbi verò in interiorem partem coxæ articulus exce-
» dit, vel in vtero matris, vel adhuc infātibus caro magis minuitur, quàm in bra-
» chio, eâ de causâ, quià crure vti non possunt.

Sermo hic, qui sequitur, vniuersus perspicuus est, doctrinæ autē capita hu- 10
iusmodi habet. Quę ad prolapsos articulos propiùs accedunt, magis incremē-
to prohibentur, emacrescúntque, minùs, quę longiùs absunt: femore autem lu-
xato multo magis membrum incremento prohibetur, atque emacrescit, si in
interiorem partem, quàm si in exteriorem prorumpat. siquidem deteriùs mo-
uentur, & claudicāt magis. meminit autem eorum, quos γαλιάγκωνας vocat, quo
vocabulo retuli apud ipsum significari eos, qui ob humeri caput in alam pro-
lapsum, dū adhuc increscunt, humerum breuiorem habent. his ait minùs lædi
brachium totum, quàm crus totum illis, quibus luxatur articulus, qui in coxam
inseritur. quoniàm in multis vitæ operibus satis laborant: at non similiter vti
crure possunt, quibus femoris articulus in interiorem partem promouetur. 20

» HÆc ità habere id testabitur, quod paulo infrà subijciemus.

Quænam sunt, quorum testimonium adducturum se pollicetur? hæc
sanè, quòd ex ijs, quæ præter naturam habent, quæ minùs mouētur, magis ali-
mento, incrementóque prohibentur. Pollicetur ergo ipse Hippocrates ostēsu-
rum se in ijs, quę paulo infrà subdet, eorum testimonium. ego, quùm ad locum
veniam, vbi eam rem agit, hanc ipsam orationem in memoriam reuocabo.

De capite femoris in exteriorem partem luxato.

» QVibus in exteriorē partem femoris caput elabitur, crus, si cum altero ex-
» tendatur, breuius est, idque non immeritò. quùm femoris caput non fe- 30
» ratur super os, sicut quando in interiorem partem procidebat. sed iuxta os,
» quod non prominet, sed naturâ residet, in carnem humidā cedentémque infi-
» gatur. hâc itaque de causâ breuius apparet. interior autē regio, quâ crura didu-
» cuntur, caua magis conspicitur, & gracilior fit: exterior verò gibba, vt in quam
» venerit femoris caput. sed & clunis apparet superior, quùm, quę ibi caro est, ce-
» dat capiti femoris. femoris item extremitas, quę ad genu est, intrò spectat, non
» secus etiam crus & pes.

Agit nunc de coxæ articulo in alteram partem luxato, narrátque mala, quę
ibi apparēt, & causas adijcit, quemadmodum in omnibus fecit, nihílque præ-
terit ex eâ doctrinâ, quæ in experimento consistit. quæ oratio vniuersa simili- 40
ter in aperto est.

» SEd neq; curuare crus possunt, perinde ac sanum. hæ sunt ergo notæ femo-
» ris in exteriorem partem excidentis.

Hoc verò accidit ob musculos posteriores, qui flexui pugnāt, quoniàm ità
figurati plurimùm extendi non sustinent.

» QVibus ergo ætate iam robustâ prolapsus articulus non reuertitur, totum
» crus breuius fit, calx ingressu terram non cōtingit, sed planta ima, extre-

miq;

1 » mique digiti parum in interiorem partem spectant,meliúsque id crus superius
» corpus fert, quàm quibus in interiorem partem excessit. partim quià femoris
» caput,& articuli ceruix,qùum naturâ à latere contineatur, magnâ ex parte co-
» xæ subijcitur:partim quià extremus pes non cogitur in exteriorem partem in-
» clinari, sed propè è regione corporis est, & aliquantum magis in interiorem
» partem conuertitur.

Imam plantam dixit στῆθος,quam πέδιον appellant,qui corporibus incidendis versantur,ea est ad radices digitorum. nam pedis medium naturaliter cauum est,quod calce extremo à posteriori parte terminatur,à priori plãtæ principio.
10 sic,vt pes humi insidat calce imâ plantâ,& eâ carne,quæ extremis digitis subiecta est, reliquis partibus omnibus, quæ propositis interiectæ sunt,attollatur, exceptâ pedis parte exteriori, quâ humi totus insidet.Habent autem nonnulli pedum structurã prauam,vt quibus medius pes ab interiori parte nõ sit cauus, quos à pedibus planis græci nominant λειόποδας.sed hos, vt qui similem valgis pedum structuram habeant, in hoc sermone præterijt. Quæ sequuntur igitur animaduertens in ijs,qui naturaliter figurati sunt perpende.namque hi, qùum moderatè progrediũtur,toto calce imâ plantâ ac digitorum parte carnosâ humi hærent.quod si enitantur maximè progredi,principio calci insidunt: deinde, quùm iam transferunt in priorem partem alterum crus, tunc imæ quoque plã-
20 tæ innitũtur:postremò,vbi plurimùm similiter altero pede progressi sunt,calce terram contingere incipiunt,túncque pedis antè consistẽtis calcem quidem attollunt,extremos verò digitos in solo collocant. Eorum igitur,qui naturaliter habẽt,ambulatio huiusmodi est. sed,vt quibúsdã ex vitio aliquo crus longius sit,aut breuius,vtrumque duplici de causâ accidit. longitudinis causa est humor multus neruorum,vel articulus luxatus,quo modo suprà diximus:breuitatis siccitas,& articulus luxatus in eam partem quam nunc proposuit. priores quidem ingrediuntur ad eum modum,quem paulo suprà indicauit:reliqui sicut nunc docet,primò ostendens femoris caput carnoso loco excipi, & non osse,vt in primo casu femoris erumpentis,quem proposuit. Cedit igitur in hâc
30 parte caro, singulísq; musculis ad suum initium attractis fit, vt totum quoque femur sursum trahatur. Meritò itaque crus breuius altero se ostendit,neq; terram cõtingere similiter potest,atque vbi naturaliter habuit. hi ergo,quùm ingredi necesse habent,contrario modo pedem figurant,atq; ij,qui antè propositi sunt,quibus affectum crus integro lõgius reddebatur.illi enim iuxta talum pedem simum figurabant digitos excitantes:contrà hi pedem inclinãt, inflectuntq;,& terrã contingere extremis digitis cupiũt, atq; hâc de causâ ab affectâ coxâ se demittũt,vt humi innitantur,non solùm extremis digitis, sed magnâ ex parte imâ plãtâ,quã retuli ab ijs,qui in corporibus incidẽdis versantur, vocari πέδιον: Hippocrates autẽ eam dixit στῆθος. quod si velint calce terrã cõtinge-
40 re,demitti multũ ab affectâ coxâ cogentur,periculũq; erit,ne inclinati in alteram partem cadant.quâ de causâ neque vti calce eiusmodi homines tentant.

» VBi caro,in quam articulus excessit,iam trita est,& glutinosa euasit, dolor
» tempore conquiescit,quo cessante,ingredi absque baculo possunt,si alio-
» quin velint,potestq; affecto crure ferri corpus. his ergo,cùm crure vtantur,ca-
» ro minùs effœminatur,quàm paulò antè propositis.effœminatur autẽ,vel ma-
» gis,vel minùs:ferè autem magis ab interiori parte,quàm ab exteriori.alij verò
» ex ijs nequeunt calceamenta se induere,propterea quòd crus nõ curuetur,alijs

" id licet. Quibus autē seu in vtero matris, seu vi dum adhuc increscūt, huiusmo- 1
" di articulus iam exciderit, neq; repositus fuerit, quibus itē morbo elapsus fue-
" rit, expulsúsq; (complura enim talia eueniunt) vbi aliquibus horū femur corrū-
" patur, suppurationes habent diuturnas, & linamētis indigēt, atq; ossa nōnullis
" nudantur, & femoris os, tam vbi corrūpitur, quàm vbi non corrumpitur, mul-
" to breuius redditur, neque ad sani exemplū augetur. prætereà ossa huius cruris
" breuiora fiunt, q̃ alterius, parū tamen ob easdē causas, quæ antè expositæ sunt.

Locum tritum dixit trāslatione vsus à locis ambulatione tritis. est autē eius oratio talis. femoris caput suo loco motū in exteriorem partem figitur in carnem: ijs verò, qui sic affecti sunt, à principio dolet caro, quam premit femoris 10 caput, procedente tempore occallescit, perinde quasi fossorum manus. vbi id accidit, sedes fit commissuræ similis, quùm femur trito loco vtatur, non secus atque anteà cauo coxæ. nam præter cætera quidam eâ parte humor colligitur, qui principio quidem copiosè ob inflammationem coit, dein tenuiori sui parte, & aquosâ magis à superiectis medicamentis dissipatâ, reliqua remanet, quæ glutinosa est, & muccosa, hæc ad motionem capitis femoris maximè confert. ob quem humorem trito hoc loco, tāquam articuli sinu vtuntur. magis autem inclinantur in exteriorem partem, quàm in interiorē. Dictum autem est in superioribus quoq; partes cōtrarias ijs, quæ luxatum articulum recipiunt, graciliores fieri, & molliores, quatenus magis in ocio sūt: eas verò in quas prolapsus 20 articulus figitur, quamuis præter naturam, aliquantum tamen mouentur: illæ, vnde recessit, per se quidem non mouentur, sed paululum per alias, quæ primò motæ sunt, quùm partes in quibus articulus erat, effœminētur. atque hoc est id testimonium, quod allaturum se pollicitus est. in sequentibus de partibus, quæ plus minusúe emacrescunt, extenuantúrque.

" INgredíque huiusmodi homines possunt, nōnulli quidem eo modo, quo illi,
" quibus ætate iam firmâ articulus excidit, neque repositus est: nonnulli verò
" toto pede insistentes, coguntúrq; ob cruris breuitatem in ingressu à recto ha-
" bitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & ab inclinatio-
" ne, quæ in affectam partē est, rursus attolli, atque erigi. Hæc itaq; sic eueniunt, 30
" vbi, & quod ad figurandi rationē attinet, & quod ad cætera, quæ conueniunt,
" fuerint diligenter à pueris instituti, priusquàm ità confirmentur, vt inambula-
" re possint, diligenter item ac rectè postquàm cōfirmati fuerint. Summam verò
" curam postulant, quibus ętate maximè tenerâ hoc infortunium accidit. nam, si
" negligantur, quùm teneri sint, crus vniuersum inutile efficitur, & minimè in-
" crescit, caro item totius cruris magis minuitur, quàm in sano, multo tamen mi-
" nùs ijs, quàm quibus in interiorem partem excessit, idque vsus ac laboris causâ.
" quùm statim vti crure possint, quemadmodū suprà de ijs diximus, quibus ob
" humeri caput iam in alam prolapsum humerus breuior redditur. Inueniuntur
" autem nonnulli, quibus in vtero penitus, alij, quibus sub morbo vtriusque cru- 40
" ris articulus in exteriorem partem prolabitur. his ergo ossa eiusmodi vitio ve-
" xantur, sed caro minimè effœminatur. crura autem habitiora fiunt, nisi si ab
" interiori parte parum emacrescant. eâ verò de causâ habitiora sunt, quià hi
" vtroque pariter vtuntur.

A recto habitu, & qui sine inclinatione est, in affectam partem inclinari, & rursus ab inclinatione attolli atque erigi, διαῤῥέπειν dixit, quod quid sibi velit, & in superioribus ostendimus, & hîc quoque ostendemus. namque vbi femur in exteriorem

1 in exteriorem partē promouetur,à musculis,qui ibi sunt,sursum attractū(quēadmodum antè dictum est)innexum crus totum sublimius reddit,atque eâ de causâ vix terram contingit.quamobrem coguntur imâ tantū plantâ humi insidere,dum ambulant vniuerso corpore in affectum crus conuerso, quùm huic innitūtur.necessariò itaq;,vbi sano inniti debent,cùm quod lęsum est in priorem partem transferunt, in sanū rursus conuertūtur femore erecto. ità,vt semper in ingressu duos habitus inuicem mutent,varientq;.nam,quo tempore integro crure insistunt,erecto corpore attolluntur simul & ambulant:quo rursus læso nituntur,demittunt se,atq; in id inclinātur. Mutare igitur corpus modò à
10 recto habitu,& sine inclinatione in affectam partem inclinando,& ab inclinatione, quæ in affectam partem est, rursus attollendo, atque erigendo διαῤῥέπειν dixit,vno verbo propositam habitus mutationem exprimens.

» Similiter enim ab vtrâque parte in ingressu agitantur, clunibúsque apparēt » admodum in exteriorem partem prominentibus, propterea quòd articuli » excesserint.

Quibus vtrique crurum articuli in exteriorem partem exciderunt,mutatio totius corporis,dum ingrediuntur,in vtroq; crure similis est habitui,qui accidit,quùm altero dūtaxat luxato æger ipso innititur,atque ad ilia curuatur,deprimitúrque. altero enim tantùm luxato, quùm homo affecto cruri insistit, eo
20 modo,quem nunc diximus figuratur:sed contrario, cùm alteri nititur, corpus enim attollit,erigítque,& ilia recta continet.constat ergo eum tunc dissimiliter figurari,sed in hoc casu ęgri eodē statu ab vtrâque parte tam dextrâ quàm sinistrâ continentūr:agitantur autem hic nihilominus, dum inuicem vtrique cruri innituntur,quod ipse dixit [σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, id est, in ingressu agitantur]agitari expressit vocabulo σαλεύειν, quod idem significat,ac διαῤῥέπειν.accidit igitur hic,vt similiter vtræque corporis partes figurentur, quùm vtrūque crus inuicem terræ innitatur.quod(vt ostensum est) ipsis antè non eueniebat.

» Sed, nisi his ossa vitientur, neque gibbi supra coxas fiant (nonnulli enim » huiusmodi vitijs prehenduntur)nisi inquam tale quid eueniat, in cæteris
30 satis sani degunt.

Nonnulli ex ijs, quibus crura sic luxantur propter communitatem gibbi fiunt.nempè,quùm inflammatio in vertebrarū ligamentis primò oriatur,tum duræ quædā reliquiæ remaneāt.id siquidem & extrinsecus accidere videmus popliti, cubito,& digitis non rarò, quùm articulus contrahitur, ἀγκύλην græci dicunt, patétque in huiusmodi casibus articulum præ tumoris duritie contrahi,cùm chorda musculos,qui eam partem tendunt,minimè sequatur, sicuti cùm ob durū tumorem flectentes non sequitur, cōmissura, quæ sic affecta est, tenditur,quod malū gręci nominát ὀρθόκωλον. Potest igitur ob talem quendam durum tumorem spina deprauari: potest & propter cōsortium sub crudo, du-
40 róque tuberculo idem viriū experiri. Sed quo pacto eiusmodi affectibus spinæ peruersio superueniat,supra posuimus,vbi de ipsâ propriè tractauimus.

» Minùs tamen toto corpore increscunt capite excepto.

Quibus coxę articulus in exteriorē partem prolabitur,meliùs ingrediūtur,quàm quibus in interiorem,vbi inflammationis periculū effugerint,& præcipuarum partium,cui opportuniores sunt,quàm illi. articulus enim,cùm in interiorē partem luxatur super os fertur,quod nō premitur,cùm durum sit, neque huic malo patet:at exterior femoris regio,cum maximis musculis com-

prehendatur, ingenti dolore torquetur. premũtur enim articulo in eam prolapso, teruntúrq;, & extendũtur tumore præter naturã, nempè femoris capite, & sentiunt omne id, quo vexantur, ac propterea dolent. Ergo propter musculos, qui articulum admittẽtes teruntur, premuntúrque, atque idcirco inflãmantur, & cæteræ partes adiunctæ, & quæ circa spinam sunt, afficiuntur, quæ si quando afficiantur, & æger adhuc increscat, non secus ac femur incremento prohibentur, & minores fiũt, atque omnino deteriores. Illius autem meminisse oportet, quod iam sępiùs dictum est, & eorum testimonium est, quę paulò antè proposita sunt. vbi, qui adhuc augentur, sic lædũtur, partes minùs increscunt: quibus verò ætate firmâ id accidit, minùs aluntur, & molliores euadunt, spinâ minùs auctâ, sequitur, vt reliquũ corpus huiusmodi hominibus minus reddatur. infrà enim crura afficiuntur, super crura vsque ad caput spina sita est. Itaque, vbi hæc minor fit, minus item crus totum, meritò dicit his hominibus vniuersum corpus minùs increscere excepto capite. 10

De femoris capite in posteriorem partem luxato.

» AT vbi in posteriorem partem femoris caput prolabitur, prolabitur autem » rarò, extendi non potest crus, neque ad articulũ luxatum, neq; admodum » ad poplitẽ: sed ex omnibus partibus, in quas hic articulus excidit, vbi in poste- » riorẽ excidat, cõmissura, quæ ad inguen, & quæ ad poplitẽ, minimè extẽditur. 20

Femoris caput ob causam, quam suprà declarauimus, in propositam nunc partem rarò excidit, quoniàm scilicet caui altitudo inæqualis est. quocirca quà minor est, magis procidit, atque eâ de causâ magis in interiorem partem: quà maior, rarò, & ob id in posteriorem rarò procidit, in quam vbi mouetur, crus ad inguen nullo modo extenditur, ad genu non ex toto. vtriusque causa est musculorum situs, quorum naturam perfectè indicauimus in opere de musculis incidendis, & in secundo libro de ratione corporum incidendorum. vt autem in memoriâ habeatis, quæ sæpiùs intuiti estis incisâ simiâ, (hoc enim animal structuram habet maximâ ex parte homini similem) primùm meminisse debetis musculi, qui à lumbis ortus ad paruum femoris tuberculum pertinet, deinde alterius, qui ab osse, quod pubi subest ad idem tuberculum intendens, cum superiori coniungitur. hi ergo vehementer extenduntur, qùum femoris caput in posteriorem partem elabitur, ibi implicati, & circa coxę cauum in orbem voluti. atque, vbi is, quem hoc vitium exercet, extendere articulum tentet, oportebit vniuersum femur in posteriorem partem circumuolui. in quo casu propositi duo musculi potissimùm lædentur, vt qui plurimùm trahantur, extendantúrque. nam, qùum longiores, quàm antè facti sint, vlterius extendi citra dolorem nequeũt, cúmque longiores fieri non possint, commissuram extendi non patiuntur. Hâc igitur de causâ, qui sic affecti sunt, extendere crus ad inguen non possunt, neque etiam ad genu. propterea quòd femoris caput suo cauo prolapsum continetur in posteriori parte illius ossis, à quo recipi solet. ꝙ si futurùm esset, vt femoris caput extentum ad genu, inguine penitus curuato multum attolleretur, necesse esset, vt femoris caput à coxâ plurimùm in posteriorem partem excederet. quod fieri nõ potest, nisi conuellatur musculus, quo exceptus est, quùm ex naturali sede procidit. In cõmissurâ ergo, quę ad inguen est, neutrũ fieri potest ex ijs, quæ fiebant, priusquam articulus procidisset, nam neque perfectè extendi, neque perfectè curuari potest. Quid ergo Hippocrates alterum 30 40

1 tes alterum duntaxat adſcripſit? An quià, poſtquàm luxatus articulus eſt, crus curuatum protinus apparet, vt potè, quùm imum femur ad genu eatenus in priorem partem excedat, quatenus ſummum in poſteriorē, & quatenus ad inguen crus curuatur. quo fit, vt poſteriores muſculi, qui ad poplitem ſunt, ſuperioribus capitibus extendantur, quùm femur ſic retrò prolapſus eſt. his autem ſupernè extentis, extenditur vnà reliquum eorū corpus vſque ad chordas, quæ perueniunt ad crus, quibus extentis poples curuatur. quocirca quibus ſic articuli luxantur, curuatæ meritò vtræque commiſſuræ conſpiciuntur. igitur quià extendere ipſas nequeunt, præcipuè eam, quæ ad inguen eſt, idcirco non
10 dixit ſolummodò has commiſſuras non poſſe extēdi, ſed in eâ, quæ ad coxam eſt, id ſimpliciter protulit, in eâ, quæ ad genu adiecit κάϱτα, hoc eſt admodum, vt potè, quæ extendi poſſit, non admodum tamen. nam, ſi id poſſet, nihil à naturali ſtatu recederet. ſuperuenit autem hæc noxa ob eādem cauſam, ob quam ab articulo luxato protinus poples curuatur. Illud enim ſcire licet commune omnium deprauationum, quòd, vbi partes aliquæ extendantur, quæ cum his continuantur, ſequentes ad ipſas conuertuntur. nulla enim ex ijs, quæ ſic ſuo vitio conuerſæ ſunt, naturalem ſedem relinquit, ſed ab eâ, cum quâ continuatur, attrahitur. hęc autem attrahit cōmuni vnâ ratione quòd tendatur, ſed tenditur, non vnâ de cauſâ, ſiquidem intēdi ſolet, vbi vltra debitum humore im-
20 pleatur, ſiccefcat, inflammatione, vel duro tumore teneatur, vel locum mutet. quare cuncta hæc Hippocrates in ſequentibus latiùs adſcripſit, cuius nos ſermonem ſequuti verba omnia enodabimus.

» ILlud etiam ignorare non oportet, vtiliſſimū enim, & maximi momenti eſt,
» ac plæroſq; latet, quòd nec qui benè valēt, extendere poplitis commiſſuram
» poſſunt, niſi ſimul extēdant eam, quæ ad inguen, præterquam, vbi pedem ad-
» modum attollunt, ſic enim poſſent. hi ergo poplitis articulum curuare non ſi-
» militer poſſunt, ſed multo ægriùs, niſi inguinis quoque articulum curuent.

Coniunctionem, quam poſuit in partibus, quæ moueri aliquo modo prohibentur, non ſuo vitio, ſed earum, cum quibus conſortiū habent, nunc doce-
30 re incipit in muſculis, qui naturaliter habēt, quorum nullus initium ſumit à femore, quanquā multi ſunt. nonnulli enim ab oſſe, quod ad ilia pertinet, oriuntur: nōnulli à coxâ: vnus tantùm ab oſſe, quod pubi ſubeſt. hâc igitur de cauſâ commiſſuras moueri ſimul neceſſe eſt, ſicut nunc in pede & poplite oſtenſum eſt, in quibus apparet etiam conſortium, quod cum inguine habent. nam (ſicut demonſtratum eſt) quemadmodum muſculi, qui poſteriorem ipſorum partem mouent (vt dixi) in imo femore ad radices tuberculorum incipiūt, ità, qui per priorem cruris partem feruntur, ex eodem imo femore dependēt. quare neceſſe eſt intendi poſteriores quidem, quùm poples extenditur, priores, quùm curuatur, vbi ergo tendantur magis, quàm eorum naturæ conueniat, oppoſiti renituntur, & minimè ſequuntur. voco autem oppoſitos eos, qui extendunt ijs, qui curuāt, id eſt priores poſterioribus. Duobus autem muſculis gratiâ exempli contentus ero ad huius loci explanationem, quùm qui in corporibus incidendis omnes cruris muſculos intuiti ſunt, ex his poſſint de reliquis facere cōiecturam: alijs verò, qui nullo modo intuiti ſunt, neq; ſermo de duobus clarus erit. hi ergo orſi ab eo oſſe, quod ad ilia pertinet, procedūt, primò quidem per femoris commiſſuram, quæ ad inguen eſt, dein, vbi per femur totum ad alteram eius commiſſuram, quæ ad genu eſt, intenderunt, alter, qui anguſtior eſt,

fertur iuxta interius femoris tuberculum, quod humilius est, tum spectans in priorem tibiæ partem, cruri ex interiori parte innectitur: alter, qui magnus est, latescit degenerans in valentissimam chordã, quæ miscetur cum alterâ chordâ dependente à maximo ex musculis prioris partis, qui à clune inchoatur. patellæ autem primùm superinijcitur, dein fertur ad crus. Itaq; si crus ad inguen flectatur, eâ parte musculi breuiores reddentur: si extendatur, longiores. commissura verò genu ac poplitis, vbi extendatur, qui super patellam fertur, breuior fit: qui ab interiori parte, longior. quare cogetur maximè extendi, qui à priori parte est, si extendentes commissuram, quæ ad inguen est, conemur poplitem curuare: qui à posteriori, si poplite extento inguen curuetur. ex sublimiori enim loco per priorem partem femoris descendens flectitur, inde conuertitur obliquus, & ad priorem tibiæ partem porrigitur. meritò igitur ipse longior euadens primas partes cruris ac femoris longiores reddit, vbi excitantur. ostendimus enim in libris de motu musculorum summã contractionem, summámq; extentionem dolori esse, & musculos quidẽ contrahi, dum agunt, extendi verò, dum ab oppositis attrahũtur. siquando autem, quùm musculi in seipsos cõtracti agunt, oppositi non dolent, simul extendũtur, naturaliter quidem in commissuris, quæ propositum consortium habeant, præter naturã verò in illis, quæ deinceps adscribentur. complures autẽ medici decipiuntur, putántque eos musculos affectos esse, quorum prohiberi actionem viderint, quod magis adhuc perspicuum est in sequentibus.

» MVlta quoque alia in corpore inueniuntur, quę similiter germana sunt: de
» neruorum item extensione & musculorum habitu multa etiam sunt, &
» magis scitu digna, quàm quis existimet: prætereà de intestinis ac ventre vni-
» uerso, de vtero, qui huc atque illuc fertur, cõtrahitúrque. Sed alibi de his verba
» faciemus germana his, quæ nunc tradũtur. quod ad hunc locum attinet, & ex-
» tendi crus nõ potest (sicut iam dictum est) & breuius apparet duplici de causâ,
» tum quòd non extendatur, tum quòd articulus in carnem clunis eruperit.

Anteà quoq; diximus consueße Hippocratẽ eas partes nominare germanas, quę inter se consortiũ & cognationem habent, quarum id caput est, quod vnâ parte vitiatâ alterius actio, situs, habitus, vel magnitudo læditur. communis horum omnium causa est in contrariam regionem extensio. In situ exempli causâ (vt ab euidentissimis ordiamur) multos vidimus, qui mederi aggrediuntur, quod non ritè didicerunt, & protinus, vbi aliqua pars cõtraheretur, & breuior fieret, pristinúmque situm penitus non seruaret, ad eam ipsam remedia adhiberẽt, quamuis nullo vexaretur affectu, qui curatione indigeret. itaq;, vbi musculi ab alterâ maxillæ parte resoluãtur, fit, vt altera breuior appareat, & quasi contracta, sed, quę læsa est, eam sequuta, extendi videatur. nam, cùm musculi omnes vnam propriã habeãt actionem, quâ scilicet ad sua initia cõtrahũtur, quãdo illi, qui à sinistrâ parte maxillę siti sunt, agendi potestate priuantur, qui à dextrâ sunt robusti, ac naturaliter habẽtes agunt, dextrâ maxillã vniuersam, & labra ad se contrahentes, atq; ità conspicitur sinistrũ labrum extẽtum, & longius redditũ: dextrum breuius, & contractũ. ergo in hoc casu breuius fit, quod integrum est, attrahens ad seipsum maxillæ partẽ, quę resoluta est. Alibi verò ab eo, quod affectũ est, attrahitur, conuellitúrq; id, quod sanum, sicut vbi musculus vel chorda, cùm induruit, nequit simul cũ oppositis, dũ agunt, extẽdi. Multa quoque similia euenire constat, in digitis manus, cubito, poplite, cùm cõtrahũtur

1 contrahunt propter vitia musculorum & chordarũ interiorum,sed,vbi extendnutur gręci ὀρθοκώλους dicunt,ità enim appellare medici solẽt articulos,qui extenti sunt,& curuari non possunt. Huiusmodi quid accidit cicatricibus magnis ac duris,quæ,quùm ab interiori parte sunt, articulum contrahũt, cùm ab exteriori(vt dixi)sic extendũt, vt curuari non possit, quod ob siccitatem,& ob ingentem humorũ vel spiritus inflantis concursum euenire etiã solet. nam,quùm partes,quę sic affectæ sunt,in seipsas contrahũtur, sequitur,vt oppositi musculi agere nequeant,quùm,qui contrahũtur,partes in contrariũ auellant.sic neruorum distentiones fiunt, quùm ipsi musculi primò ac præcipuè seipsos, deinde
10 partes,ad quas perueniunt,ad suum initiũ contrahunt.Sic & vterus interdum sursum fertur,nonnunquam in latus cõuertitur.non quòd ipse suâ actione naturalem sedem relinquat,sed quòd ab alio trahatur.multa verò sunt,quę attrahunt,nam & ea,quibus appenditur,& nerui, & arteriæ, & venæ,quæ cum eo iunguntur, efficere id possunt, vbi in tumorem assurgentes eatenus breuiores fiunt,quatenus in latitudinem augẽtur. namque hoc commune est corporum omnium,quę extenduntur,contrahuntúrque,non modò animaliũ,sed eorum, quæ inanima sunt, cuiusmodi sunt vtres, sacculi, calathi. Vterus igitur hâc de causâ sursum,ac deorsum fertur: & quædam intestina,musculíque complures, ac propterea membra,& maxilla. simile quid suprà ostensum est in spinâ, vbi
20 gibba,caua,vel obliqua redditur.

» EST enim hæc natura ossis coxæ,vbi & caput, & ceruix femoris recipitur,
» quod,quùm hoc luxatum in exteriorem partẽ natium decliue fertur, cur-
» uare quidem homo crus potest,si dolore non prohibeatur.

Tenuis est natura ossis coxæ,in quo cauum continetur. patet autem, quùm femoris caput in posteriorem partem prorumpit,ab eâ parte, quæ post cauum est,sustineri,vt inter cauum & femoris caput id os sit, quod à posteriori parte cauum complectitur.hoc quidem est pars coxæ, cuius nunc meminit,quùm ait, [in exteriorem partem natium decliue fertur]. Manifestum est autem ijs, qui viderint eiusmodi locorum sectionẽ,femoris caput vi cum totâ ceruice ex-
30 pelli in magnum musculum natium,qui commissuram hãc extẽdit, à quo musculo chorda oritur,quæ à membranâ non abhorret, coniungitúrque cum eâ chordâ,quam paulo suprà diximus,quæ ex duobus musculis orsa à priori parte femoris vltra patellam tendens cum tibiæ capite connectitur. Ergo hic musculus prolapsum femoris caput admittens omnium maximè torquetur, quùm sub ipso prematur,distẽdatúrque.quare necesse est inflammatione ipsum prehendi, sursúmque ad se trahere chordam, quam paulò antè commemorauimus à membranâ non abhorrentem.quod quùm accidit,consequẽs est,vt homo doleat,vbi poplitem flectit, quatenus enim hic flectitur, hactenus chorda extenditur,attentúrque à patellâ.hæc autem extenta musculum extẽdit,à quo
40 dependet,nempè magnum illum, quo(vt retuli)recipitur femoris caput. procedente tempore, quùm musculus hic ab inflammatione soluitur, cõtrahítque humorem quendam glutinosum, pars eius, quæ articulum contingit, occallescit,& poples citra dolorem extenditur.ad quam rem faciunt & alia,quę priùs posita sunt de cruris musculis.

» TVm crus & pes modicè recta se ostendunt, neque multum in hanc vel il-
» lam partem inclinata.

Hippocrates modicè ἐπιεικέως dixit.quo verbo significari,neq; perfectè, aut

omnino vehementer,neque ex toto, sed mediocriter, ex ipsius verbis colligitur. ipse enim subiungens[neque multum in hanc, vel illam partem inclinata], apertè demonstrat,quùm adscripserit[multum], id cruri accidere,vt non multum,sed,vt parum peruertatur,deprauetúrque,atque ob eam rem dixit, [tum crus & pes modicè recta se ostendunt], quasi dixerit has partes apparere mediocriter rectas.

PRætereà in inguine caro mollior sentitur, præsertim si tangatur, vt potè, quùm articulus in alteram partem exciderit: sed in natibus,si tangatur femoris caput, videtur magis prominere. his ergo notis indicatur femoris caput in posteriorem partem procidisse. Cui autem ætate iam robustâ prolapsum,restitutum non fuerit, ambulare quidem potest, quùm tempus processit, & dolor cessauit, atque articulus volui in carne consueuit, cogitur tamen,dum ambulat vehementer ad inguina curuari, ídque duplici de causâ, quià ob ea, quæ proposita sunt, crus multo breuius redditur, & multum calx abest, vt terram contingat. nam si vel paulum tentet eo pede sustineri, nulli alteri rei innixus, cadet vtique in partem posteriorem. coxæ enim, quùm magis in posteriorem partem, quam pedum basis excedant, in eam plurimum inclinabunt, & spina item in coxas, vix quæ ima planta consistet, neque hoc accidet, nisi ad inguina se curuet,& alterius cruris poplitem flectat. quandoquidem necesse est, vt manu,quæ à parte affecti cruris est, in quolibet passu super femore hæreat. quę res cogit ipsum flecti aliquid ad inguina.nam quùm in ingressu crura permutentur, nequit corpus affecto crure sustineri,nisi id crus manu deorsum ad terram compellatur. quoniam articulus corpori non subijcitur, sed in posteriorem partem ad coxam prominet: ambulare tamen offensus sine baculo potest,si alioquin assueuerit. propterea, quòd basis pedis è regione pristinâ spectat,neque in exteriorem partem conuertitur.idcirco igitur nihil egent baculo,quod renitatur, quicunque velint femur non amplius comprehendere, sed in vicem baculo inniti, quod alæ ab affecto latere subijciatur. quod si longius baculum admoueant, magis erecti ambulant, pes tamen terræ non innititur, si inniti velint,breuius admoueant.cogentur autem ad inguina curuari. Emacrescit etiam ijs caro pro ratione,quemadmodum anteà diximus. nam quibus suspéditur crus,miniméque laborat,maximè extenuatur: sed,quùm in ingressu vsui admodum est, minimè gracile fit. integrum tamen crus non iuuatur, sed potiùs deformius redditur,si vitiato vtantur terræ innixi.nam dum sanum vitiato subseruit,coxam & poplitem curuari necesse est.quòd si vitiatum crus terram non contingat, sed suspensum sit, & homo baculo innitatur, hoc pacto integrũ robustius reddetur,quùm naturaliter habeat, & exercitatione magis firmetur. At dicet quis hæc præter medicinã esse. nam,quid vltrà scire nobis conuenit de ijs,quæ curationem non admittunt? conuenit tamen summopere.intelligenda enim hæc sunt ab eodem professore, quùm tanquam aliena seiungi nequeant. siquidem tractare debemus, quæ curationem recipiunt, ne insanabilia euadant, intelligentes quâ potissimũ ratione occurramus, quo minùs insanabilia efficiantur: illa verò in quibus medicinæ locus non est,dignoscenda sunt,ne maximè noxia reddantur. Præclara autem, & ardua prædictio in eo consistit, vt intelligamus,quo,qualiter, & quando singula terminentur, ac siue in ea mala vertãtur,in quibus remedio futurus locus sit,siue euadere in insanabilia debeãt. Cæterùm quibus vel à primo natali die, vel alioquin, dum increscunt,

1 » increſcunt, articulus ſimiliter in poſteriorem partem excidit, neque reconditus
» fuit, ſeu vi, ſeu morbo exciderit (multis propter morbos ſic articuli luxãtur) cu-
» iuſmodi verò ſint hi morbi poſthac indicabimus. Si prolapſus (inquam) reuer-
» ſus non eſt, femoris os breue efficitur, vitiatur itẽ crus vniuerſum, minúſq; in-
» creſcit, & gracilius redditur, quùm nulli vſui ſit.

Præſertim παρὰ dixit, quam vocem in ſuperioribus etiam retuli ab Hippocrate vſurpari, vbi intendere velit, quod proponitur. eſt autem eius oratio talis. In inguine caro mollior ſentitur, ſi aſpiciatur, & multo magis ſi locus tangatur. Quæ ſequuntur omnia patent ijs, qui in memoriâ habeant; quæ antè
10 poſita ſunt.

» Vitiatur enim his & articulus, qui ad poplitem eſt, quoniàm nerui ob pro-
» poſitas cauſas intenduntur. quare, quibus ſic coxa exciderit, extẽdere po-
» plitem non poſſunt. nam (vt ſummatim dicam) quæcunque in corpore ad ali-
» quem vſum fabricata ſunt, ſi quis moderatè vtatur, exerceátq; in eo laboris ge-
» nere, cui ſingula aſſueuerint, eo pacto benè valent, augentur, & ad longam ſe-
» nectutem perducuntur: ſi in vſu non ſint, ſed ocioſa degant, morbis patẽt, non
» augentur, & maturè ſeneſcunt. id præcipuè accidit neruis, atque articulis, niſi
» quis illis vtatur. his igitur de cauſis vitiantur magis, quùm hoc modo articulus
» luxatur, quàm cum alijs. totum enim crus incremento prohibetur, & quod ad
20 carnem, & quod ad oſſa pertinet. Huiuſmodi ergo homines, quùm ætate iam
» robuſtâ ſunt, ſuſpenſum, curuatúmque crus tenent, ſed altero feruntur bacu-
» lo innixi vno, vel etiam altero.

Euidentiſſimum eſt Hippocratem dixiſſe coxam excidere, pro coxæ articulo. ſæpè enim narrauimus maiores noſtros nondum tenuiſſe exquiſitam tenuémque nominum rationem, in quâ poſteriores exercẽtur, ſed ſat exiſtimaſſe in ijs, quæ explicabant, eò tantum incumbere, vt quæ dicerent, ab auditore intelligerentur. Quod (inquit) igitur huiuſmodi eſt. quibus femur in poſteriorem partem prorupit, vitiatur nõ ſolùm articulus luxatus, ſed & qui ad poplitem eſt. propterea [&] coniunctionem adiunxit, neque ſimpliciter dixit [vitia-
30 tur articulus, qui ad poplitem eſt]. quo autem vitio occupetur, ipſe apertè expoſuit, cùm ait, [nerui intenduntur] ſed neruos ne intellexerit eos, qui propriè nerui ſunt, quíque à ſpinæ medullâ oriuntur, vel in quas muſculi degenerant chordas, quæ ad crus pertinent, in hoc loco nihil intereſt, cùm vtraque fidem facere poſſint rectè à nobis expoſita fuiſſe, quæ ab Hippocrate dicta ſunt, vbi aſſerit non poſſe poplitẽ extendi, quibus hoc modo femur promouetur. Quãdam præterea communem rationem adiecit, nempè partes aliquas variè lædi, quod ad habitum pertinet, magnitudinem, poſitionem, ac motum, quamuis ipſæ nullo proprio morbo lædantur, ſed à quibuſdam alijs afficiantur, quibus cum conſortium habent. Intentionem verò in huiuſmodi affectibus præcipuè
40 cauſatur, quam perſequutus tribus modis indicat, vno, quùm muſculus aliquis reſoluitur, tunc enim, qui integer eſt, contrahi videtur: altero, quùm oppoſitus tenditur: tertiò, vbi quod integrum eſt, trahitur ab aliquo eorum, cum quibus coniũgitur, ſicut accidit, quùm vterus mouetur. Nunc ergo, quùm poſteriores nerui, muſculi, & chordæ tendantur, curuatus poples extendentibus muſculis non paret. Cæterum de chordarum, muſculorúmque extẽſione anteà dictum eſt. nunc de neruis, qui à medullâ ſpinæ orti ad crura intendunt. quorum initia tria ſunt: vnum à priori parte iuxta magnũ foramẽ oſſis, quod pubi ſubiectum

eſt:alterum ad inguina:vbi neruus fertur, & cum magnâ venâ, & abſque ipſâ à priori parte femoris,atque hæc parua ſunt: maximũ autem neruorum initium à poſteriori parte fertur ad vniuerſum crus,primúmque procedit ab eâ regione,quæ eſt inter os latum, & id,quod ad anum terminatur,κόκκυξ gręcè dicitur. hoc igitur initium,vbi articulus in poſteriorem partem elabatur,premitur,tẽditúrque. atque idcirco diximus Hippocratem hoc loco poſſe intelligere eos tendi,qui propriè nerui vocantur.

De femoris capite in priorem partem luxato.

» AT quùm femoris caput in priorem partem erumpit (quod quidẽ rarò accidit) perfectè extendi crus poteſt,ſed ad inguen minimè curuari.laborat enim homo, etiam ſi flectere poplitem cogatur, ad calcem verò,& in vniuerſum crus æquè longum conſpicitur.

Propter cauum,quod non æquè vndique altum eſt,articulum in aliam partem rarò,in aliam frequenter luxari , anteà ſæpenumerò demonſtrauit. nunc autem de femore differens in priorem elapſo,cõtrario modo affici ait eos,quibus in hanc luxatur,atq; eos,quibus in poſteriorẽ.illi enim extendere crus non poterant, hi, cùm in ipſo flexu nunc ſit femoris caput ac ceruix,curuare ad inguen non poſſunt, nec ad poplitem propter muſculum priorem, qui oritur ab oſſe,quod ad ilia pertinet. ille enim comprimitur, tenſúſque attollitur à femoris capite,cúmq; extendi ampliùs non poſſit,renititur,ſi quis flectere poplitem conetur,apparet autẽ cruris lõgitudo conſimilis.In ſuperioribus autẽ de femore luxato in partem interiorem ſic ad verbũ ſcripſit [os enim,quod à coxâ ſurſum procedit ad pectinem,femoris capiti inhæret, ceruixque articuli cauo ſuſtinetur]à quo priùs non ſuſtinebatur ex toto, ſed magnâ ex parte in eius caui altioribus partibus inſidebat:in caſu autem,quem nunc ponit,in inguine prominet,atque is locus intentus apparet, cùm femur nunc à ſuo cauo recedens in priorem partem & paulo inferiùs venerit.quo fit, vt vitiatum crus ſani longitudinem æquet.id,quod præſertim ipſis accidit ad calcem,extremũ enim crus minùs demitti in terram poteſt. cuius rei canſa in ſuperioribus explicata nunc rurſus ſummatim etiam enarrabitur.

» SEd pes extremus ſpectare minùs poteſt in partẽ anteriorẽ, crus verò totum rectam poſitionẽ naturaliter ſeruat,nec in hanc aut illam partẽ inclinatur.

Poteſt,dixit ἐθέλει, vbi verbum ἐθέλειν, id eſt [velle] pro [poſſe] vſurpauit, quemadmodũ etiam Homerus,cùm ait, οὐδ᾽ ἔθελε προρρέειν,vbi ponit, οὐδ᾽ ἔθελε, id eſt[noluit]pro[nõ potuit].Extremum pedem appellauit eam partem pedis, quæ à plantâ ad digitos eſt,& vngues.accidit enim(quẽadmodũ ſuprà oſtenſum eſt)vt extento poplite non benè articulus tali in priorem partem inclinetur.Hæc itaq; nunc exponere volens ait[ſed pes extremus minùs ſpectare vult in partem anteriorem] indicans digitos, quibus continetur extremus pes non facilè extendi poſſe,aut deorſum conuerti,& terram contingere.

» FErè autem his dolor protinus accedit,& vrina ſupprimitur,magiſq; quàm ſi articulus in aliam partem luxetur.

Quamobrem hæc ſequantur,ipſe cauſam adiungit.

» VEnit enim femoris caput maximè prope neruos magnam vim habentes, & in inguine prominet,atque is locus extentus apparet, in clunibus rugæ conſpiciuntur,& ſumma gracilitas.Quas quidem diximus, notæ ſunt femoris in priorem

1 » in priorem partem prolapsi.

Neruos appellauit τόνυς, eos intelligens, qui cum venâ & arteriâ per inguen feruntur [magnā vim habētes] vocauit ἐπικαιροτάτους, sicut in superioribus etiam didicimus. habēt autem hi magnam vim, quùm medullæ spinæ proximi sint, atque inde oriantur, vndè initiū sumūt nerui, qui ad vesicam feruntur. quo fit, vt femoris capite in hanc partem luxato, vesica quoque afficiatur, inflammetúrque, & reddere vrinam nequeat. fortasse etiam aliquando ob inflammationis magnitudinem, quâ vesicæ ceruix affligitur, vbi musculus est, qui eam adstringit, vrina supprimitur. eo q inflāmatis partibus excæcatum iter claudatur.

10 QVibus verò ætate iam robustâ articulus in hanc partem elapsus, minimè restituitur, hi quùm dolor finitur, & articulus assuescit in eo loco cōuerti, in quē procidit, recti protinus ingredi possunt sine baculo, ac recti ex toto. » quùm vitiatum crus, neque ad inguen, neque ad poplitem facilè complicetur. » Ergo, quùm ad inguen non flectatur, crure in ingressu magis recto vtuntur, » quàm quùm integrum erat.

Quo tēpore articulus excidit, dolorem dixit protinus accedere, & vrinam supprimi: procedente verò tempore, vbi hæc cessant, ingredi hominem posse. at quâ de causâ hęc finiantur, quanquàm femoris caput maneat, comprimatq́;, & similiter neruos extendat, docuit, quùm orationi adiecit [& articulus assue-20 scit in eo loco cōuerti in quem procidit]. Videtur enim in eâ re cōsuetudinem causari. quoniàm, quę ab aliquo premuntur, quùm tempore occallescant, id faciliùs ferunt, & ea, quæ tunc tēdebantur, quùm huic molestiæ assueuerint, dolere cessant. Cur verò sine baculo recti ingrediantur, ipse subiecit. caput autem orationis id est, quod crus erectum seruatur, & neutra commissura, nec quę ad inguen, nec quæ ad poplitem est, flectitur.

» NOnnunquam etiam pedem per terrā trahunt, vt, qui superiores cōmissu-» ras non facilè flectant, quanquàm pede toto inambulant. namque hi mi-» nùs calci, quàm priori parti pedis in ingressu nituntur.

Superiores commissuras nominat, eam, quæ ad inguen est, & eam, quæ ad 30 poplitem. quatuor autem cōmissuræ ingressui accōmodantur, quæ ad inguen est, quæ ad poplitē, quæ ad talum, & quæ ad digitos, postremam quāuis multiplex sit, vt vnam tantùm annumero, quùm vsum atque actionē communem præstet. hæc non admodū confert, dum per æquale solum ingredimur: ea verò, quæ ad talum, ad progrediendum, atque ad crura transferenda nihil proficit, maximè tamen efficit, vt pes humi hæreat, ad quam rem parum faciunt digitorum commissuræ. Vniuersa autem cruris actio, dum ingredimur, & multo magis dum currimus, à commissurâ, quæ ad inguen est, & ab eâ, quę ad poplitem proficiscitur. his enim curuatis crus à terrâ attollitur ac facilè trāsfertur. At nunc, quùm neutra flectatur, iure per terram trahi pedem, ait. adiecit [nōnun-40 quam] propter soli differentiam, & vim noxæ. illi enim, qui per æqualia & decliuia loca ingrediuntur, si vel parum quid crus ad superiores commissuras inflectant, pedem haud trahunt: sed, qui per inæqualia ambulant, & accliuia, miniméque eas curuant, tantùm ab eo absunt, vt pedem non trahāt, vt etiā offendant in eâ, quæ in solo eminēt. [quíq; pede toto inambulent] inambulant pede toto, qui calce, plantâ & extremis digitis terram cōtingunt. illi enim, quibus in posteriorem partem femoris caput elabitur, de quibus ante hos tractauit, cùm breuius crus redderetur, non vtebātur calce in ingressu, sed terram continge-

bant imâ plantâ, duntaxat, quæ (vt diximus) ab ijs, qui in corporibus inciden- dis versantur, πέδιον dicitur. Verùm quibus in priorem partem coxæ articulus promouetur, calce primùm in terrâ confidēte, quùm eâ parte pedis, quæ ad digitos est, ingredi nequeant, quâ posteà vtuntur, quùm iam affecto cruri insistentes transferre alterum incipiunt.

" VErùm, si valdè progredi possent, calce admodum ingrederentur. nam & " qui benè valent, quanto maximè procedunt, tanto maximè calce ingre- " diuntur, quùm vni pedi insistunt, & alterum attollunt.

Eos, qui valdè procedunt, calce terram contingere suprà ostendimus, quod euidentissimè apparet: non minùs etiam in aperto est, nō posse omnino valdè procedere, qui superiores commissuras curuare ob quamuis causam nequeunt. id autem ipsis accidit, propterea quòd molestiam non ferant, quâ, dum transferunt extremum crus, vexantur. nihil enim aliud prohibet, ne maximè procedant. quod si sano cruri insistentes id facere vellent, possent quidem, sed nō sine labore. quamobrem satiùs fortasse fuit hanc orationem, itâ explicare. Quibus coxæ articulus in priorem partē erupit, his nihilominus quàm imâ plantâ & digitis, ad ambulandum vti calce licet: ac si sustineant longiùs affecto crure procedere, & calce omnino ingredientur, verùm non sustinent, quoniàm, vbi extentum crus cum difficultate transferunt, dolore torquentur.

" PRęterea, quibus sic procidit, magis adhuc calci inhęrent, quàm priori par- " ti pedis.

Inhærere dixit ἐγχρίπτειν, quod vocabulum mutuari solet ad ea significanda, quorum alteri alterum inhęret, iuxta quam significationem eo vtitur, quùm in fracturis componendis imperat, vt fracta ossa priùs intenta inter se diducātur. sic enim ait faciliùs componi, quàm si ἐγχρίπτοντα, id est, quùm alterum alteri inhæret, propellantur. Quod igitur paulò antè proposuerat, clarè in hâc oratione demonstrauit. namq; hi nihilominus calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis. quod clariùs adhuc & meliùs dixisset hoc modo. [non enim minùs hi calce ingrediuntur, quàm priori parte pedis, sed magis etiam]. non tamen adiecit in superiori oratione [sed magis etiam].

" PEdis enim anterior pars, quùm reliquum crus extentum est, non æquè po- " test in priorem partem curuari, atque vbi flexum est: neque item simus pes " redditur, vbi crus inflexum est, sicut vbi extentū. crus igitur naturâ, quùm be- " nè valet, sic se habet, vt diximus. vbi verò articulus luxatus restitutus non fue- " rit, homo ob propositas causas inambulat, sicut ostensum est, crus tamen altero " gracilius redditur, & à clune, & à carnosâ parte, quæ in posteriori crure pro- " minet, & è regione posterioris partis. quibus itaque tenerâ ætate articulus ela- " psus minimè restituitur, vel à primo natali die id mali incidit, femoris os ma- " gis minuitur, quàm tibiæ, aut pedis.

Pars pedis, quæ ad plantam & digitos est (quam priorem appellat) extento poplite contingere terram non potest. vocauit autem huiusmodi pedis habitum καμπύλον, id est curuum. nam commissura, quæ ad talum est, neque extēta dici solet, neq; flexa, sicut ea, quæ ad poplitem, & ea, quæ ad inguen. Ergo, vbi priores musculi eam partem pedis, quæ inter talos & plātam est, attollunt, dici solet aliquo modo pes σιμοῦσθ, id est, simus fieri: vbi verò posteriores calcem ad se trahunt, vnà cum eâ parte, quæ inter talos & digitorum radices est, nullum est nomē vsitatum, quo istiusmodi habitus nominetur. quare Hippocrates (vt ostendimus)

1 ostendimus) eum appellauit κάμπυλος, vocem inueniens rei, quam exprimit, accommodatam.neque enim potest pes simus fieri, attolliq; à prioribus musculis,quod non aliud est, quàm simum fieri, quùm crus inflexũ est,sicut quãdo erat extentum: quemadmodum nec curuus fieri, nisi crus flectatur, potest autem vtroque modo figurari,sub vtroq; cruris proposito habitu,sed paulum, & violenter,multũ & sine vi,non potest. Ergo,cùm musculi(vt diximus) orti à posteriori parte cruris,quæ carnosa prominet, nõ ab anteriori calcem & vniuersum pedem trahunt ad partem posteriorem,eiusmodi habitum pedis,grecè nonnulli κάμπτειν,nonnulli ἐκτασιν nuncupant,quemadmodũ,vbi pes in con-
10 trariam partẽ à prioribus musculis mouetur,alij ἐκτασιν,alij κάμπτειν nominant, in quo casu(vt retuli)dici solet pes σιμοῦσθαι, id est,simus fieri:in cõtrario nullum est nomen,de quo inter omnes conueniat,sed nihilo deterius habet rerum peritia propter vocabulorum dissensionem. Equidem absque vocabulis,de quibus non cõueniat inter omnes,oratione vtrũque mihi clarè videor explanasse.

» MInimum autẽ femur minuitur,quùm in hãc partem promouetur:minui-
» tur tamẽ caro vbique,à posteriori parte præsertim,sicut in superioribus
» quoque dictum est.Ergo quicunq; rectè educati fuerint,vti crure possunt,cùm
» increscunt, quanquàm aliquanto breuius altero est, baculo tamen fulciuntur à
» parte cruris vitiati.nequeũt enim absque calce imâ plantâ cõsistere, quod qui-
20 busdam aliâ de causâ claudicantibus licet, quamobrem nequeant, paulo suprà
» declarauimus.idcirco igitur baculo egent.Iis verò, qui negligenter habiti fue-
» rint,neque crure terram contingant,sed id suspensum habeant,ossa magis mi-
» nuuntur,q̃ alijs,qui crure vtuntur: circa articulos autem crus,quod ad rectum
» habitũ pertinet,magis deprauatur, quàm quibus articulus alio modo luxatur.

Quidam ex ijs,qui huiusmodi dictiones exponunt, tãtam videntur earum habere peritiam,vt[minimùm]arbitrentur [nullo modo]significare:[non minimùm] [maximè].hi ergo Hippocratem dixisse existimarent his,qui sic affecti sunt,femur nullo modo minui.At minui ipsum constat, non æquè tamen, atq; vbi in alias partes prolabitur.causæ enim,ob quas minuitur, leuiores sunt
30 in hoc casu,quàm in illis.Duas autem causas reddidimus, instrumẽtorum deprauationem,& actionum noxam,ob quam parum crure vtũtur. sed,quùm in hanc partem femoris caput erumpit, præterquàm quod instrumenta non admodum deprauantur,actio ipsa cruris non multum læditur.

FINIS COMMENTARII TERTII
GALENI IN HIPPOCRATEM
DE ARTICVLIS

Galeni in Hippocratem de articulis commentarius quartus, Vido Vidio Florentino interprete.

" VT summatim igitur dicamus articuli,qui excidũt, & elabuntur, non eodem modo semper excidunt & elabuntur. modò enim multo plus,modò multo minùs.vbi quidem multo plus, & elabuntur,& excidunt,in vniuersum maiori negocio restituuntur,ac nisi reuertãtur, ossa,caro,atque habitus, & magis, & apertiùs deprauantur,vitiantúrq;: At,quùm minùs excidũt & elabuntur,ossa hæc faciliùs cõduntur,& vbi vel negligantur,vel reponi nequeant,minùs debilitantur,& cum leuiori detrimẽto in hoc casu, quàm in eo, quem proximè posuimus.In reliquis ergo articulis multum interest, magís ne an minùs suâ sede excedant: sed vtrũq; caput tam femoris,quàm humeri semper omnino æquè prolabitur: quoniàm absque vllo excessu simpliciter rotundum est,& cauo recipitur, quod in orbem est,& optimè sibi aptatur. quocirca euenire non potest, vt in his articuli dimidium procidat.nam,cùm rotũdus sit, vel totus erumpet, vel intrò reuertetur. Id ergo,quo de agitur, ex toto suâ sede mouetur, alioquin non excideret, interdum tamen magis, interdum minùs à naturali sede recedit,quod magis femori euenit,quàm humero.

Non modò huius orationis,sed & omniũ, quæ sequuntur,caput vnum est, luxata non mediocriter inter se differre, quatenus magis, aut minùs à naturali sede recedunt.nonnulla enim multum,nõnulla parum absunt, vtrumq; autem magis,aut minùs patiũtur. In alijs quidẽ articulis res clara est,vt in cubito,manu,crure,pede,digitis: sed humeri & femoris caput indicat non posse paulum suo loco excedere (quod vitium græci παράρθρημα dicunt) quùm rotundum sit, & in cauum inseratur, quod oras in orbem habet, in quibus consistere caput nequeat.necessariò enim,vel protinus recõderetur,vel ex toto excideret.vtrũq; tamen caput ait interdum longè,interdum paululum à naturali sede recedere.vbi verò & plurimum & minimum datur, non paucas, quod ad plus & minùs attinet,differentias intercedere manifestum est.

" QVandoquidẽ nonnulla ex ijs,quæ à primo natali die suâ sede mouentur, si parum excesserint,restitui possunt,præsertimq́; ad pedis articulos.

Quod ait [primo natali die] nonnulli ad eos referunt,qui in vtero sunt, alij ad eos,qui non multo antè nati sunt. horum sententiam comprobant, quæ sequuntur: sed illi proculdubio errant, qui accipiunt in ijs tantùm, qui in vtero sunt.satiùs enim est ad vtrosq; orationẽ referre. Præterea,quæ sequuntur cum alijs facere paulò pòst demonstrabimus,vbi eum locum aperiemus.

" QVibus à primo natali die crus varum est.

Crus varum,id est,in exteriorem partem conuersum,suprà etiam nũcupauit κυλλὸν, vbi spectare intrò pedẽ ait. dixit autẽ pedis articulos,quoniàm plures numero sunt omnes iuxta tali commissuram siti,cum quo non vnum os tantùm cõmittitur. sura enim ab exteriori parte, ab interiori tibia,vtraq; magno processu cõplectitur talum,cuius pars prior, quæ rotunda est, & quasi caput habet rotũdum ceruici superimpositum,à cauo excipitur illius ossis, quod scaphæ

1 scaphæ similitudinem refert,quâ parte commissuræ pes potissimùm & sursum extenditur,quùm simus efficitur, & in posteriorem partem ducitur: sed & ab inferiori parte talus cum calce committitur, quomodo in libro de ossibus explanauimus,in quo exerceri iussimus eũ,qui debeat in his expositionibus versari. Verùm pes tunc potissimùm varus redditur, cùm tibia in exteriorem partem creuit,sic,vt inferior suræ processus,quo talum ab exteriori parte complectitur,sine vllâ fulcturâ suspendatur.

» PLæriq; sanabiles sunt,nisi ità magnus excessus sit, aut pueris iam adultio-
» ribus res incidat. Cõmodissimum itaque his est celerrimè subuenire,ante-
10 quàm & pedis ossium,& carnis in crure magna admodum defectio sequatur.

Adultiores vocat eos,qui plurimùm increuerunt,quorũ ossa non æquè tractari & componi possunt,atque infantium propter mollitiem. Hinc itaq; colligitur Hippocratem de ijs agere,qui nati iam sunt: at loquatúr ne de illis,qui in vtero sunt,nõ similiter manifestum est, sed in superioribus sæpiùs retulit in vtero matris articulos luxari.

» MOdus ergo eius vitij,sub quo pes varus fit,nõ simplex est,sed multiplex.
» plærunque autẽ varus redditur,non quòd articulus ex toto luxatus fue-
» rit,sed quòd pes consueuerit re aliquâ exceptus figurari.

Modum τρόπον dixit,quod verbum plerunque mutuari solet,quùm de vno-
20 quoq; eorũ loquimur,quę inter se differunt singula:sed nunc agere potest,quâ ratione pes varus fiat,quod multis modis accidit. namque id,quod subijcitur, vtramque sententiam comprobat,quùm ait,[plærunque autem varus efficitur non quòd articulus ex toto luxatus fuerit, sed ꝙ pes cõsueuerit re aliquâ exceptus figurari].nam,quùm inquit[non ꝙ articulus ex toto luxatus fuerit]vnum quendam vitij modum expressit: quùm verò dixit, [sed quòd pes consueuerit re aliquâ exceptus figurari]vndè is fiat, ostendit. Neq; enim alienũ est deprauari tenera,& veluti cerea infantiũ ossa,prauè à nutricibus figurata,cùm in cunis collocantur quodãmodo cõtorta, vel pluribus velamentis inuoluta,vel sic, vt à quibusdã etiam vrgeantur,à quibus omnibus deprauationes fiunt.

30 HÆc autem in curatione animaduertẽda sunt.os cruris, quod ad talos ex-
» tat,ab exteriori parte in interiorem propellendum, dirigendumque est:
» calx contrà è regione eius in exteriorem repellendus,vt ossa,quæ excesserunt,
» inter se concurrãt,& in medio,& à latere pedis: digitiq; omnes vnà cum pol-
» lice repentè in interiorem partem inclinandi,atque ità cogendi sunt.

Scribit ipse in libro de fracturis[crus binis ossibus continetur,quorum alterũ altero tenuius est,ab vnâ parte multò,paulo ab altera]. solent autẽ recentiores hoc os,quod ab exteriori parte sitũ est,gręcè nominare περόνην.iubet igitur, vt illud in interiorem partem cogatur,simulque calx repellatur in exteriorem, idq; præsertim ex calce, quod è regione est,cruris videlicet,quod super ipsum
40 naturaliter situ est. De hâc autem restituendi ratione anteà sępiùs mentionem fecit,quæ omnium communis est.siquidem necesse est,quod naturali sede excessit,in pristinum locum propellere, vt ossa inter se concurrant. Quæ subijcit de ipsis dirigendis euidentissima sunt ijs,qui in memoriâ habeant, quæ superiùs diximus in expositione huius libri,& antè,eius,qui de fracturis est.siquid autem occurrat,quod obscurius videatur,illud duntaxat enodabimus.

» DEligare item conuenit adhibito cerato, quod resinam copiosè acceperit,
» & fascijs mollibus,non paruis,neque admodum arctatis.

Partibus compositis aptatur ceratum,quod resinam acceperit.quoniàm fasciæ cuti meliùs inhęrent, & partes corporis magis siccantur.ex eo quòd fascię inhærent,sequitur,vt partes,quæ curantur,immobiles,vt compositæ sunt, seruentur:ex eo quòd partes siccantur,vt spissentur,& confirmentur. quę res etiã composita fideliter tuetur. Porrò autẽ fascias molles adhibet ob corporũ mollitiem,quę infantium corporibus propter ætatem inest,quas leniter adstringit cauens,ne vehementer arctatæ comprimãt,pręcipuè cùm corpora mollia sint. sed quià minùs adstringit,idcirco imperat,vt plures fasciæ inijciantur. scripsit enim vinculi firmitatem,vel pressu comparari,vel numero fasciarum.

" NOn secus autem circũagenda fascia est, quàm si pes manibus dirigendus
" sit,vt paulo magis valgus appareat.

Hoc item præceptum cõmuniter ad luxata fractáque omnia pertinet,quod sæpiùs ab ipso memoriæ proditur. non enim vult in dirigendo,quę composita sunt in naturalem sedem exquisitè restituta,ità relinqui,sed paulo vltrà cõpelli,vt ad contrarium eius loci,in quem diu peruersa spectarunt,à nobis impulsa, consistant in medio,quod prorsus secundum naturam fuit.nam si collocata in hoc dimitterentur, ad diuturnam deprauationem redirent. Cõstat autem pręceptum hoc ad id consilium pertinere, quod in curando maximè cõmune est, in quo contraria cõtrariorum esse præsidia docuit. quùm nec refrigerata,moderatè calefaciamus,nec calefacta,moderatè refrigeremus.sed eatenus à medio in contrariam partem recedamus, quatenus in alteram morbus recessit. Nunc quià pes varus est, cui vitio contrarium id est, sub quo valgus efficitur, idcirco Hippocrates iubet, dum componitur, vt in valgum conuertatur,scilicet vltrà sedem prorsus naturalem.

" SOlea item conficienda est,aut ex pelle non multum durâ,aut ex plumbo.

Hoc etiam ad stabiliẽdam iuncturam molitur,quamobrem iubet ipsum postremum omnium super iuncturam deuinciri,vt eam totã contineat,& carnem ipsam non comprimat,id quod in sequentibus expressit,inquit enim.

" ALligandáque non vt cuti insidat,sed cùm postrema lintea circumdantur.
" vbi iam alligaueris,caput vnius ex fascijs, quibus vincitur, è regione mi-
" nimi digiti assuendum est,illis fascijs,quæ sub pede sunt, vt dum moderatè se
" habere videatur,fascia sursum ducta circa posteriorem cruris partem,quæ car-
" nosa prominet, voluatur, atque ità firmiter maneat . sed(vt vno verbo dicam)
" quasi ceram fingamus , debemus & manibus in naturalem sedem compellere,
" & vinculo similiter non magnâ vi,sed leniter adducere.

E regione minimi digiti, hoc est,ab exteriori parte pedis fasciam appẽdit, quam attrahit ad posteriorem partem cruris,quæ carnosa prominet. quandoquidem pedi varo medetur,quòd si valgum curaret,ab alterâ parte fasciæ caput assueret . quoniàm inclinare pedem oportet in contrariam partẽ atq; conuertitur, sic,vt,quæ extrà spectant,compellantur intrò: quæ intrò, similiter in contrariam regionem cogantur.

" ASsuendæ autẽ fasciæ sunt,vt quomodo opus est,suspendantur.Alia enim
" deprauatio aliam suspendendi viam postulat.

Quod ego nuper posui,ipse nũc declarat alijs deprauationibus alias suspendendi rationes accommodari. cõstat autem,vbi pes in interiorem partem spectet,ità suspendendum esse, vt extremum crus in interiorem partem compellatur,pes in exteriorem : vbi pes in exteriorẽ inclinatur,ità, vt crus in exterio-

rem

1 rem, pes in interiorem vrgeatur. vbi in vtramuis partē paulum excesserit, appensa fascia moderatè in cōtrariam partem cogi debet: qui longè à naturali situ recessit, validiùs repellendus est. Ideo deprauationem (quam χώλωμα dixit) commune nomen omnium prauitatum accipito.

» CAlcei verò è plumbo instruantur, qui super iuncturam obligentur, ad eam
» formā, quam Chiæ crepidæ habebant. quibus opus non est, si quis mani-
» bus rectè componat: rectè item fascijs alliget: rectè suspendat. Curatio igitur
» hæc, neque sectionem, neque vstionem, neque aliam varietatem requirit. cele-
» riùs enim opinione huiusmodi vitia curationi cedunt, tēpore tamen superan-
10 da sunt, dum corpus iusto habitu increscat.

Quænam fuerit chiæ crepidæ forma, non satis patet. quoniàm neque Hippocratis sæculo in vsu erat, atq; idcirco inquit [ad eam formā quam Chiæ crepidæ habebant] quùm potuisset dicere [habent]. Constat autē infantibus, cùm diriguntur, id calciamēti genus maximè idoneum esse, quod ad vnguē pedem excipit, & carnem non comprimit, ad quā rem spectantes parare nūc idoneum calciamentū poterimus, quāuis cuiusmodi chię crepidę fuerūt, nō requiramus.

» VBi autem ad calceos veniatur, aptissimi sunt, qui per loca luto plena gesta-
» ri solent, πηλοπατίδες nuncupantur.

Veniūt ad calceos pueri, qui curantur, quùm pars, quę dirigitur, confirmata
20 fuerit, & aliquid increuerit, atque ossa ipsa non ampliùs mollia sint. nā nec permittendum est, vt priùs inambulēt, ne pars ad priorem deprauationem iterum reuertatur: at vbi tutò ingredi possunt, calceis vtantur licet, quos Hippocrates ἀρβύλας appellat. est autem calciamēti genus cauum, quod arctè pedem vniuersum exquisitè vsque ad talos complectitur. Manifestū est autem eiusmodi esse, ex eo, quod Hippocrates subijcit, quùm inquit, [πηλοπατίδες nuncupantur]. hoc enim nomē inuentum est. quod si per π, scribatur, πηλοπατίδες, ductum erit à luto, quod πηλὸς græcè dicitur. quùm ab ipsis lutum calcetur, calcari enim πατεῖσθαι dicunt: si per β, πηλοβατίδες, à luto similiter, & à verbo ambulare, quod βαίνειν dicunt, quùm, qui ijs vtantur, tutò in luto ambulent.

30 NAmque hoc calciamenti genus à pede minimè coërcetur, sed magis ip-
» sum coërcet.

Et naturâ, & vsu, alius homo alio modo inambulat, alius enim pede prorsus recto, alius in interiorem partem inclinato, alius in exteriorem, atque insuper alius plantâ imâ, alius calce magis ingreditur, alius æquè toti pedi insidit. quin & calcei videntur semper inambulādi modo similes reddi, vbi neque alti sint, neque exquisitè pedem comprehēdant, quorum calceorum si quem intuearis, conijcere licet quomodo ingrediatur, qui illis vtitur. calceus enim rectus, & in neutram partem inclinās, sed talis permanēs, qualis structus est à sutore, hominem recto pede ingredi denunciat: sed, si vel intrò, vel extrà spectet, inambu-
40 lantis pedem cōuerti in eam partem demōstrat. Idem euenit, vbi calceus vel in posteriorem, vel in priorē partem vergit. Non secus etiam claui, vbi attriti magis sint, vel ad calcem, vel ad plantā, vel ad exteriorem partem, vel ad interiorem indicio sunt ambulantis pedē in eas partes conuerti. Hunc igitur calceum Hippocrates coërceri ait à pede, hoc est superari: sicut à contrario, qui rectus seruatur, & in neutram partem declinat, coërceri pedem, cogíque rectū, ac sine inclinatione terræ insidere. caput autem huius structuræ, id est, vt calceus vniuersum pedem arctè contineat, & abundè altus sit. arctè autem complecti pe-

dem non poteſt,niſi multis locis findatur. Quamobrem venatores huiuſmodi calceis induuntur, cùm per inæqualia loca,& ſaltare,& currere neceſſe habeāt, in quibus obtorquētur conuellūturq́; iuxta talos,niſi calcei ex toto cuti hęreāt.

» IDonea item eſt ratio calciamenti Cretenſis.

In Aſiâ noſtrâ, & non minùs in Cretâ nunc calciamenta in vſu ſunt, quæ ad mediū vſq; crus pertinent, in quibus fiſſa pellis eſt multis locis, & ab vtrâq; parte dextrâ ſcilicet & ſiniſtrâ æqualiter extenta : extremis partibus foramina habet,per quæ traiectum lorum partes pellis inciſas inter ſe contrahat.In aperto autem eſt huiuſmodi calceis pedem cum vniuerſâ commiſſurâ,quę ad talos eſt,contineri,atq; adſtringi.his autē vtuntur apud nos venatores potiſſimùm, quùm feras ſectātur.quandoquidem in aſperis, atque inæqualibus locis nō ſolùm currere,ſed ſaltare etiam coguntur.Eadem cauſa Cretēſes ad talium calceorum vſum impulit ob vaſtos inſulæ montes,atque aſperitatem.

De oſſibus,quæ excidunt ſimul,& nudantur.

» VBicunque cruris oſſibus luxatis accedente vulnere articuli, qui ad pedem
» ſunt,ſiue in interiorem, ſiue in exteriorem partem penitus excedant, re-
» ponendi non ſunt,ſed ſinendū eſt,vt cui placet medico,eos reponat.ſcire enim
» conuenit, vbi repoſiti ſeruentur hominem decedere, paucisq́; diebus vitā tra-
» here.nam pauci ſeptimū diem excedunt,cùm neruorū diſtētione abſumātur.

Oſſa κνήμης,id eſt,cruris,ſuram intelligit,ac tibiam, quæ κνήμη græcè dicitur, & cognominis eſt cum eo toto, quod inter genu & pedem eſt.nudantur autem hæc & cute excedunt, ad vtramque cruris commiſſuram,cum pede ſcilicet & cum femore.antè igitur tractat de commiſſurâ cruris cū pede,imperans, vt,vbi tibię os luxatum nudetur,à reponendo caueamus.propterea,quòd neruorum diſtentio ſuperueniat. Quod vbi incidat,dictū eſt in opere de fracturis muſculos alios conuelli,alios contineri,& continuatos ſeruari.vbi ergo ad ſuū initium contrahantur,vniuerſum membrum breuius redditur. ſequitur enim, quùm à muſculis attrahitur.quare ſi quis extendēs os extans reponat,muſculi, & ipſâ intentione non mediocriter lædentur,& longitudine mēbri ſimul diſtenti dolorē ſentient intolerabilem.atque idcirco,quùm muſculi grandes ſint, neruorum diſtentionem ſequi neceſſe erit.nam & vbi exigui eſſent, quemadmodum in digitis,neque ſic res periculo vacaret. Multi tamen ex his ob ſummam in curatione diligentiam ſeruantur. hactenus,quod curationi vtile erat, ſupereſt quæſtio quædam ad locutionē ſpectans,quę curationi nō prodeſt,aut officit.vt ſi requirant aliqui, cur Hippocrates de cruris oſſibus ἐξαρθρεῖν,id eſt, luxari dixerit,quùm id vitium eſſe eorum oſſium affirmet,quæ in cauis ſe inſinuant,non eorum,quæ proceſſus accipiunt. hos enim vocat ἄρθρα, id eſt,articulos,vt antè ſæpiùs oſtendimus. non debuit igitur(inquiunt) dicere ἐξαρθρεῖν de crure,ſed de talo.Iis,qui hæc requirunt,reſpondendum eſt,id quod in prioribus ſæpenumerò diximus,Hippocratem eo tantùm intēdere,vt propoſitam rem exprimat, quod ipſe Plato & præcipit, & primus exequitur. Alibi autem demōſtrauimus veteres non aliò quàm huc ſpectaſſe. ſolus enim Prodicus ſtuduiſſe videtur tenui huic nominum inquiſitioni,quam qui Prodicum ſequuntur, ſolent exquiſitam diligentiam nūcupare. Hippocratem verò nihil obſcurius rem expreſſiſſe,ex verbis eius apertè conſpicitur,quùm inquit[vbicunque cruris oſſibus luxatis articuli,qui ad pedē ſunt,penitus excedūt].nam,ſi omnino dēpſeris

1 no dempſeris verbum luxatis, apertum eſt quod proponitur. ſed Hippocrates hoc adiecit nihil reſpiciens ad tenuem huiuſmodi nominũ inquiſitionem, cui qui ſtudent, plærunque non ſunt eloquentes. nam,qui dicendi facultatem habent,ad vim enunciationis reſpicientes. verba ſingula non attendunt,ſed grę corum more illis vtuntur,quorum copiã habent.quomodo videtur nunc Hippocrates loqui volens oſſa cruris à commiſſurã recedẽtia cute excedere. ſi quis enim id, quod extat, & extra commiſſuram valdè prominet, luxatum dicat, clariùs rem exponet, auditorémque imagine rei docebit.

» PEdẽ inſup & crus gãgręna prehẽdit,quę ſic futura eſſe certũ ſcire cõuenit.

10 Gangręnã quoq; his ſuperuenire ait,ob inflãmationis ſcilicet magnitudinem,vbi excedentia oſſa recõdita fuerint.inflãmatæ ergo partes, cùm rubor inflãmationis recedit,liuidæ euadũt,minuiq́ue dolor videtur,eo ꝙ ſenſus torpeat:ſed,vbi,quæ ſic affectę ſunt,ex toto ſentiẽdi facultate carẽt,græcè id vitiũ non ampliùs gãgręna,ſed ſphacelus vocatur.Inter hũc autẽ & magnã inflãmationem media gãgręna eſt,quę tãto grauior eiuſmodi inflãmatione eſt,quãto leuior ſphacelo.ſub hoc enĩ natura mẽbri vniuerſa corrũpitur,idéq;,vbi iã hęret,curationẽ nõ admittit, ſed ſolùm à principio,cùm nondũ ſphacelus eſt,ſed magna gangręna ſphacelo vicina.Verũ abutimur interdũ vicinorũ affectuum nominibus,ad eos ſignificãdos,qui ad hos accedũt,quanquã noudum ex toto 20 ipſorũ ſpeciẽ & naturã habent.ſic igitur & ingentẽ inflãmationẽ,cùm nõ ampliùs ſuũ colorẽ tuetur,doloriq́; eſt,interdũ nominare gangrænã cõſueuimus, quę quãuis gãgręna nõdũ penitus ſit,futura tamẽ eſt paulò pòſt,ſi negligatur.

» NEc mihi etiam videtur idoneum eſſe veratrum eodem die datum & rur-
» ſus epotum,ſed vt quoduis tale ad idoneum proximè accedere,cui tamen
» confido.quòd ſi neque ab initio reponantur, neque tentet aliquis ea reponere,
» plærosque ſe explicare manifeſtum eſt.

Tractauimus de vſu veratri ad eiuſmodi vitia ĩ cõmẽtarijs ĩ librũ de fracturis.

» FVlcire autem crus & pedem oportet eo modo,quo ipſe velit.

Fulcire crus & pedem ἠρμόσϑαι dixit,hoc eſt,ſtabiliter collocare,quo ſpe-30 ctans imperat, vt membrum figuremus, quemadmodum maximè cubantem iuuat.nam,quod ait [eo modo quo ipſe æger velit]huc euadit.

» TAntum ne dependeant,néue moueantur.

Eius quod nũc ait[néue moueãtur]vim antè ꝓpoſuit,cùm fulcire pręcepit,qđ ſignificauit verbo ἠρμόσϑαι.neq; enim aliud eſt fulcire mẽbrũ,q̃ ab omni parte ſtabiliter collocare,ſic,vt nullo pacto moueri poſſit.rectè autẽ adiecit[ne depẽdeãt].pręfatus enĩ cõtinendũ à nobis mẽbrũ, queẽadmodũ cubantẽ iuuat, nõ ignorãs cõtineri mẽbrũ poſſe etiã depẽdẽs,edicit,vt eiuſmodi habitũ vitemus,cùm ad affectũ locũ materiã cõcitet,quę cauſa inflãmationis eſt.Meminiſtis quidẽ eius,qđ narrauit ĩ ſuperiori opere de crure figurãdo,vbi extẽtũ pedẽ 40 collocari voluit,paulo ſublimiorẽ,q̃ vt exquiſitè rectus ſeruaretur: nũc verò ꝑmittere ęgris videtur,vt ipſum rectũ habeãt.nã cũ tribus modis figurari poſſit, dependẽs,rectus,ac tertiò in ſuperiorẽ partẽ ſpectãs,permittit ęgrotãti,vt quo pacto velit,crus figuret,modò nõ depẽdeat:ſed anteã pręceperat,vt ſublimiorẽ dũtaxat cõtineret.Perſpicuũ itaq; eſt Hippocratẽ in huiuſmodi affectibus,eò potiſſimũ ĩcũbere,vt dolor vitetur,veritus ne ſequatur neruorũ diſtẽtio,quã in neruoſis partibus dolor maximè infert.q̃obrẽ,ſi quę hoc modo vitiata ſũt,neq; refrigerẽtur,neq; dolore tentẽtur,neruorũ diſtẽtione prehẽdi,minimè poſſũt.

» MEderiq; cerato, quod picẽ habeat, paucis pãnis ex vino madẽtibus non 1
» valdè frigidis, quãdoquidem frigus in his neruorũ diſtẽtionem cõcitat.

De his quoq; iam loquuti ſumus. nam ceratũ, quod picem habeat, vlceribus accõmodatur: vinum, præſertimq; (vt ipſe docuit) nigrum & auſterũ affectas partes inflãmari non patitur. quod autẽ inquit fugiẽdum eſſe frigus, cùm neruorum diſtẽtionem efficiat, in carnoſis partibus fortè aliquâ expoſitione indiget, in neruis euidentiſſimũ eſt, quibus vtrũque ineſt, nam & facilè refrigerantur, vt qui naturâ frigidi ſint, atque exangues: &, cùm læduntur, in diſtentionẽ incidunt. cùm neque in aliâ parte diſtentio incidere poſſit, niſi nerui afficiantur. cõmiſſuras verò inter alias partes maximè neruoſas eſſe manifeſtum eſt, in 10 quibus muſculi poſitâ carne, quam alijs ſuis partibus habebãt, in chordas degenerant. Quare magis inquirẽdum eſt, cur vtatur modicè frigido, quùm non mediocriter frigidum, ſed calidũ adhibendũ videatur. cuius ratio ſic habet. In curandis partibus exulceratis propoſitum eſt, vt ab inflãmatione defendãtur: defendentur autẽ, ſi nullus humor ad eas concurret, quã rem eas reſrigerando conſequemur. nam, ſi admoueantur, quæ calidũ & humidũ corpus efficiũt ſtatim rubicũdius, paulò pòſt tumidius ipſum exhibebunt, & in alium affectũ inflammationi ſimilẽ cõpellent. cõtraria omnia præſtãt, quæ refrigerãt, cùm non modò nihil humoris à ſuperioribus partibus ad refrigeratũ locũ concitent, ſed quod in eo ſubſiſtit, exprimãt, & ad proximas partes depellãt. Eſt autem refri- 20 gerantium duplex genus, quædã aduentitiâ qualitate tactu frigida ſentiuntur: quędam innatã refrigerãdi facultatẽ habent. adſtringentia quidẽ frigida ſunt, ſicut in opere de ſimpliciũ medicamentorũ facultate demõſtrauimus, vbi reliquum genus refrigerantiũ ab his diducitur, ad hoc ſpectat papaueris lachryma, mãdragoræ ſuccus, cicuta, & cætera, quæ madeſaciunt ſimul & refrigerãt. nãq; auſtera omnia terrenã naturã habẽt cũ facultate refrigerãdi. De vſu autẽ horũ medicamẽtorũ nõ pauca ſcripſimus, in eo volumine, quod eſt de ratione curãdi, necnõ in cõmentarijs in librũ Hippocratis de vlceribus. Sed qđ ad hũc locũ pertinet, id nouiſſe abũdè eſt, qđ madefacientiũ & refrigerantiũ medicamẽtorũ vis penetrat omnino ad altiores partes eorũ corporũ, quibus admouen- 30 tur, citoq; ipſas vltra debitũ refrigerat, torporẽq; affert potẽtiæ corpora adminiſtrãti. Quę verò cũ refrigerãdi vi terrenã naturã habẽt (vt oſtẽſũ eſt in libris, quos cõmemoraui) ad cõfluẽtes ſuccos depellẽdos maximè aptãtur, atq; hâc de cauſâ illis vtimur. ſed quià calor ad ſe humores cõcitat, ideò aduẽtitiâ qualitate frigida admouemus, neq; illa calefacimus. Nũc verò qđ ſpectat ad exulceratarum partiũ affectũ, Hippocrates frigidis vteretur, quẽadmodũ & ĩ alijs vulneribus: ſed quatenus neruorũ diſtentionẽ timet, quã afferre frigus ſolet, veretur ex toto frigida ĩponere, atq; idcirco adijcit, cũ de his loqtur [nõ valdè frigidis].

» REctè etiam folia betæ, vel tuſſillaginis, vel cuiuſpiam alterius talis in vino
» nigro auſtero ſemicocta, vlceri atque adiectis partibus imponuntur. 40

Tuſſillago herba quædã eſt propoſito affectui ſalutaris, quùm modicè ſiccet, id quod in omnibus vlceribus requiri demõſtrauimus. De vino autem nigro atque auſtero loquuti ſumus in cõmentarijs in librum de fracturis. hoc repellendi facultatem habet, ſimiliter vt alia vina, & cùm craſſiorum partium ſit quàm ipſa, exulceratas partes non mordet, eâ de cauſâ præſtantius eſt.

» TEpido item cerato vlcus inungitur.

Admouet nunc ceratum, non vt vlceri medeatur, oſtendimus enim in expoſitione

1 expositione libri de vlceribus, vitari ab Hippocrate huiusmodi medicamenta, quæ vlcerum glutinationem prohibent: sed quoniam nunc vlceri quatenus vlcus est, non succurrit, quùm neque id glutinare propositũ sit, sicut alia recẽtia vulnera. primum autẽ curationis consilium eò spectat, ne homo neruorũm distentione prehendatur. quocirca neque reponẽdum articulũ censet, sed magis permittendum, vt crus ex vlcere turpiter claudicet. non tamen simpliciter adhibet lenia medicamenta, quæ vocat in libro de vlceribus μαλθακώδη, quamuis possint inflammatas partes lenire. primò enim eò incumbit, vt inflammatio minimè oriatur, atque idcirco repellentibus vtitur, neque his rursus per se,
10 quemadmodum in alijs casibus. timet enim neruorum distentionem, sed compositam curationis rationem indicat, per medicamenta contrariæ facultatis iusto modo inter se mixta, quo maximè tendere in sequentibus videtur, ad quæ iam animum adiungito.

„ QVòd si hybernũ tempus fuerit, lana quoque succida madens ex vino atq; „ oleo tepido imponenda est. & perfusione insuper vtendum.

Neque medicamenta tepida adhiberet, neque oleũ prorsus adijceret, si loco subueniret, quasi simpliciter vlcerato, sed (quod suprà retuli) veretur neruorũ distentionem, atque ob eam rem oleum admiscet, & tepidà cũcta superimponit, nec, vt qui tantùm pugnet contra neruorum distentionẽ, vlceris curationẽ
20 relinquit: sed neque ad vlcus spectat duntaxat. mixti enim morbi mixta quoq; præsidia exigunt, quocirca præcipit, vt lana succida inducatur, quã οἰσυπηρὰν dicunt, propterea quòd œsypũ habeat. quãdoquidẽ (vt in libro de simpliciũ medicamentorũ facultate ostẽdimus) huius medicinæ proprietas simplex nõ est, sed mixta ex contrarijs qualitatibus ac viribus, adstringendi scilicet & modicè calefaciẽdi. Perfundi autẽ voluit hos affectus, non hyeme tantũ, sed æstate etiã. hoc siquidẽ, quod in fine subdit, cõmune est totius propositæ curationis, quoniàm huiusmodi affectus non hyeme duntaxat assiduam perfusionem requirunt, quùm æstate quoque magis eam postulent quàm hyeme, quò tunc his lana imposita magis siccescat. imperat igitur, vt hæc omnia assiduè perfundan-
30 tur: id verò quo perfundimus tale esse debet, quale in principio protinus curationis admoueri iussit, nempè vinũ æstate per se, hyeme cum oleo. caloris autem modum conijcies ex temperamento aëris, in quo viuimus, vbi enim valdè frigidum fuerit, humoris, qui perfunditur, calorem augebis: vbi calidũ, remittes. ad calidi enim vsum nunquam venit, quocirca caloris modum augens atq; remittens, pro ambiẽtis cœli temperamento variabis. in quibus omnibus meminisse debes eorũ, quæ in vniuersum dixit, nec omnia vbiq; velle percipere. At quænam hæc sunt? nimirum ea, quæ in commentarijs in eas sententias Hippocratis, quæ aphorismi inscribuntur, & in alijs compluribus recẽsenda duximus, quorum, vbi vnum aliquid positũ fuerit, omniũ, quæ eandem vim habẽt,
40 meminisse oportet, existimareq; sermonem in omnibus accipiendũ esse, quasi omniũ cõmunis sit. Sic igitur & nunc Hippocrates hyberni tẽporis meminit: tu verò regionẽ, ætatem, vsum, corporis naturam reuocare in memoriã debes, nempè regionẽ frigidam, ætatem senilem, vsum eorũ, quæ corpus refrigerant, corporis naturã frigidiorem. siquidẽ hæc omnia idem hortatur, ac tẽpus, cuius Hippocrates meminit. Sed quemadmodũ hyeme curationem calidiorẽ adhibet, sic æstate cõtrà tu frigidiorẽ admouebis, & sicut in æstiuo tẽpore, ità in ætate, regione, consuetudine, & naturâ corporis calidâ. ꝙ si omnia calefaciẽdũ esse

denunciẽt,calidioribus prӕſidijs vteris,ſi refrigerãdũ,frigidioribus:ſin alia ad calefaciẽdum,alia ad refrigerandũ hortentur, ipſorũ numerum ac vim ſpectabis.ſic enim maximè conuenientẽ calefaciẽdi & refrigerandi modũ conijcies. 1

» NEque vllâ re quidpiam deuincies,neque aliquid impones.ſcire enim licet
» huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus.

Subtrahit in hoc caſu nõ modò eas faſcias,quæ primę inijciũtur,quas vbiq; ad comminuta,& ad luxata oſſa adhibuit,ſed & eas,quę ſuper lanam voluuntur.cuius rei cauſam ipſe reddit,cùm inquit [huiuſmodi vitijs omnibus modis alienum eſſe preſſum & onus].ſufficit autem ipſis ſolũmodò lanam imponere, quæ cũ mollis ſit,& leuis,oneri eſſe non poteſt.hoc autẽ timet,nõ vt qui vlceri medeatur:ſed, vt qui nudatis attritiſq; chordis ac neruis caueat,ne diſtẽdãtur. 10

» AD hæc autem pertinent nonnulla ex ijs medicamentis,quæ cruentis vul-
» neribus inijciuntur,ea ſcilicet,quæ idonea ſunt, quibus impoſita lana vi-
» no perfuſa,longiorem moram trahat.

Medicamẽta,quæ vulneribus ſtatim inijciuntur,& in his libris,& in eo,qui de vlceribus eſt, ἔναιμα appellat. inter hæc,quæ longiori tẽpore reſoluuntur,& interim,dum ſoluãtur,perfundi poſſunt,admoueri potiſſimũ debẽt.ſiquidem conſtituit,quemadmodum in totã reliquã curatione eò ſpectãdum eſſe, vt leniendi vim habeat.hâc enim de cauſâ neq; vinculum imponit, neq; frequẽter ſoluit.ex medicamentis autem, quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, ea longiori tẽporis interuallo ſoluere licet,quę validiorem ſiccandi facultatem habent,eâ tamen cautione,ne ob vehementem vim contrahendo lædant. duo autem medicamẽta,quæ nota vobis ſunt,gratiâ exempli cõmemorabo.leguntur enim in omnibus libris de medicamentorũ compoſitione,quales ſunt duo Andromachi,& vnus Heræ,& aliorũ permulti.componũtur medicamẽta hęc ex bitumine,alterũ barbarum, Cyzicenũ alterum nominatur, hoc cùm magis ſiccet,q̃ opus ſit medicamentis,quæ cruentis vulneribus inijciũtur, obeſt magis q̃ proſit,cùm membra contrahat,& dolorem afferat:alterum verò medicamentum idoneum eſt,ſi moderata mixtura fuerit. ex ijs ſiquidẽ nonnulla plus iuſto exiccãt,& dura ſunt.verùm de huiuſmodi medicamentorũ diſcrimine in opere de cõpoſitione ipſorũ fuſiùs tractauimus. quæ poſt hæc ab Hippocrate ſcribũtur,magnâ ex parte plana ſunt,ſi quę ſuprà,& in cõmẽtarijs in librũ hũc de articulis,& antè in eũ,qui de fracturis eſt, ꝓdidimus,in memoriã habeãtur. 20 30

» QVæcunq; autem ex ijs medicamentis, quæ cruentis vulneribus protinus
» inijciuntur, paucorũ dierum ſunt,vel picem accipiunt, non æquè atq; illa
» proficiunt,quãdoquidẽ vlcerum purgatio porrigitur in longius tẽpus,diutius
» enim madent.horum tamen nonnulla vtiliter deligãtur.ſcire autẽ apertè con-
» uenit neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare,quũm verſus partẽ ſuperiorem
» pes trahatur,& oſſa luxata ab exteriori parte promineant.ferè enim nullum ex
» ijs oſſibus nudatur niſi paululum quid,neq; recedit, ſed cicatrix inducitur te-
» nuis,atque infirma,eáque non niſi multũ temporis conquieſcant. alioquin pe-
» riculum eſt,ne remaneat vlcuſculum,quod curationem nõ admittat.Sed,quod
» ad propoſitum malum attinet , ſi hâc ratione curentur, ſeruantur : ſi articulus
» reponatur,maneátque,in exitium præcipitantur. 40

Quænam ex ijs medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur,paucorum dierum vocet,non magno negocio inuenies,ſi in memoriã habeas,quæ in explanatione proximè poſitę orationis tradidimus.patet enim eũ ſic appellare,

1 ſic appellare, quæ ex paucorum dierum interuallo ſoluuntur. ex interuallo autem paucorum dierum ſoluere conuenit, quæcunque ex propoſitis infirmiora ſunt. patiũtur enim in vlceribus multum colligi ſaniei, eo ꝙ nõ ſatis exiccent. hæc à nonnullis ex veteribus reſinâ extrinſecus excipiebãtur, quorſum neſcio. multa enim dici poſſent: ſed, quùm Hippocrates ab omnibus his medicamentis abſtineat, longiùs labi operæpreciũ non eſt. in opere enim de medicamentis, quę de his ſcire conuenit, omnia exequuti ſumus: nunc autem, quod attinet ad propoſita, ſatis hęc ſint. Quæ ſequuntur omnia pręteribimus, quùm manifeſta ſint ijs, qui eorum meminerint, quæ antè explanauimus.

10 » EAdem ratio eſt, ſi brachij oſſa ad manũ adiecto vlcere, ſiue in interiorem » partem, ſiue in exteriorem excedant. certum enim ſcire cõuenit, hominem » paucis diebus interiturum tali genere mortis, quale ſuprà poſuimus, ſi repoſita » oſſa fuerint, cõtineantúrque: ſed, ſi nemo hæc, vel repoſuerit, vel reponere ten- » tarit, longè ſæpiùs liberatur. cui malo mederi eâdem ratione expedit, quâ ſu- » prà diximus: deprauationem verò deformẽ reddi, ac digitos manus infirmos, » atque inutiles fieri neceſſe eſt.

Quemadmodum in crure totum id, quod inter talum & genu eſt, duobus oſſibus contentum κνήμην appellant, ſic brachium, quod inter manum & cubitum eſt πῆχυν, quod ſimiliter nõ ex vno oſſe, ſed ex binis conſtat, quorum alte-
20 rum κερκὶς, id eſt radius, alterũ græcè πῆχυς propriè nominatur, id eſt, cubitus, quod ſimiliter euenit κατὰ τῆς κνήμης, hoc eſt, in crure. commiſſura igitur, quæ ad manum eſt, commiſſurę tali reſpondet: quę ad cubitũ, illi, quæ ad genu. Maiorum tamen partium mala, ſeu fractæ, ſeu prolapſæ ſint, ſemper grauiora ſunt. quam rem ſi animaduertas, exiguâ expoſitione ad ſequentia indigebis.

» NAm digiti, vbi oſſa in interiorem partem luxentur, curuari non poſſunt, » vbi in exteriorem, extendi.

Cur luxari dicat in ſuperioribus oſtendimus, vbi cruris oſſa adiecto vlcere dixit ad pedem luxari: nũc reddere cauſam volo, quamobrem, cùm brachium accedente vlcere in interiorem partem prorumpit, digiti curuari nequeant. in
30 hoc caſu ſanè accidit, vt brachij oſſa ab interiori regione oſſibus, quæ in primâ palmæ parte ſunt, ſuperinſidant, ab exteriori ſubijciantur, quùm prima palmæ pars tendatur à chordis, quæ ab exteriori parte ad ipſam perueniunt, ſurſumq; ad humerũ tendunt. quod, quùm euenit, neceſſe eſt digitos verſus exteriorem regionem trahi, quo fit, vt extendãtur, idcirco neq; flecti ex toto poſſunt, cùm exteriores muſculi, & chordæ flectẽtibus renitãtur. ſæpiùs enim diximus perfici actionẽ non poſſe, niſi oppoſiti muſculi ijs pareant, qui agere nitũtur. hinc etiam fit, vt digiti minimè extẽdantur, cùm brachij oſſa in exteriorem partem mouẽtur. interiores enim muſculi, & chordæ vehemẽter intenduntur, atq; id-
40 circo cùm cedere exterioribus nequeãt, neceſſe eſt exteriorũ actio intereat. Sed & ipſorũ oſſium poſitus, cùm brachiũ in interiorẽ partẽ elapſum primę palmę parti inſidet, ꝓhibere flexũ poteſt: cùm in exteriorẽ promouetur, porrectionẽ.

» VBicunque autem cruris os ad genu cute, ſiue in interiorem, ſiue in exte- » riorem partem excedit, quibus reconditur, maturiùs intereunt, quàm alij, » quamuis illis quoq; vitæ periculũ inſtet: ſed, ſi curationem adhibeas reponere » minimùm tentans, hâc viâ tantùm ſpes ſalutis ſupereſt. hæc autẽ oſſa eo magis » periculoſa ſunt, quo ſuperiora ſunt & robuſtiora, & à robuſtioribus prolabũ- » tur. Quòd ſi femoris os ad genu luxetur, vbi ponatur, maneátque, maiori vi, &

„ citiùs adhuc homo absumitur, q̃ superioribus casibus: si non reponatur, res lon
„ gè periculosior est, quàm in superioribus. hæc vna tamen salutis spes superest.

Hoc etiam, & id, quod proximè subdit, non parum comprobat, quæ paulo suprà indicauimus de ossibus, & ad talum, & ad manum cute excedentibus. neque enim talus in commissurâ cruris, quæ ad pedem est, nudatur, neque prima palmæ pars in commissurâ cubiti cum manu, sed in crure ossa cruris, & in brachio similiter ossa brachij. iure igitur excedere hæc, & luxari dixit, vt, quæ extra commissuram excedant. Nunc itaque crus interdum excidere inquit ad tali commissuram, ac modò ab exteriori parte, modò ab interiori, quanquàm subdit, non crus, sed femur luxari, idq; non immeritò. nam in commissurâ genu modò crus, modò femur excidit, ad pedem verò crus dũtaxat, sicut ad manum brachium. cætera, quæ in hâc oratione sunt, ijs patent, qui in memoriâ teneant, quæ superiùs dicta sunt.

„ EAdem ratio est articulorum, qui ad cubiti commissuram sunt, nempẽ cu-
„ biti & humeri. quicunque enim ex his cùm luxantur, cute excedunt, si re-
„ stituantur, omnes mortiferi sunt: sin minùs, res non omnino desperationẽ ha-
„ bet, sed ijs, qui liberantur membrum remanet deprauatum. magis autem mor-
„ tiferi sunt, si recondantur, articuli superiores, sed & ijdem, si non recondantur,
„ alijs similiter sunt periculosiores. Si cui ergo superiores articuli luxati, cum vl-
„ cere cute excedant, vbi restituantur, celerrimè in exitium præcipitant: vbi non
„ restituantur, cæteris periculosiores sunt. curatio autem, quę mihi commodissi-
„ ma videtur, iam exposita est. At quibus digitorũ pedis, vel manus articuli lu-
„ xati adiecto vlcere cute excesserunt, osse quidẽ non fracto, sed ab ipsâ cõmissu-
„ râ recedente, si repositi maneant, neruorum distentionis periculum impendet,
„ nisi rectè attendantur. expedit tamen, vbi prædixeris summâ curâ & diligen-
„ tiâ opus esse, eos reponere. facillimè autẽ & maxime promptè, magnóq; cum
„ artificio reponũtur, si adigatur paxillus, quemadmodũ suprà diximus in ossi-
„ bus fractis, luxatísq;. quo facto quiescere homo debet, cubaréq;, & modico ci-
„ bo vti, satiúsq; est leui aliquo medicamẽto, quod vomitũ citet, ipsum purgare.

Meritò hic articulos dixit multitudinis numero, quemadmodum in genu: vbi verò de commissurâ, quæ ad talum, & de eâ, quæ ad manum loquitur, non posuit articulos multitudinis numero. propositam verò nunc partem non vno tantùm articulo contineri in tertio commentario in librum de fracturis ostendimus, eandem inquit rationem esse huius commissuræ, & eius, quæ ad genu, de quâ priùs tractauit. nam quemadmodum ibi modò tibiam, modò femur excidere dictum est, ità nunc modò cubitus, modò humerus in idem malum compellitur. Quæ sequuntur, omnia plana sunt.

„ AVxilium aduersus vlcera in medicamentis est, quæ cruentis vulneribus
„ protinus inijciuntur. in illis scilicet, quæ persusioni accommodantur, aut
„ in buphthalmo herbâ, aut in ijs, quæ fractis caluariæ ossibus succurrunt. nihil
„ autem induci debet valdè frigidum. ac primi quidem articuli minimè pericu-
„ losi sunt: superiores magis periculosè læduntur. Eodem autem die restituendi
„ sunt, vel certè posteriori, tertio aut quarto minimè. si quidẽ quarto die malum
„ recrudescere maximè videmus. vbi ergo non protinus recondantur, his diebus
„ supersedendum est, contineri enim solet, quod intra decem dies conditur.
„ Quòd si reposito articulo neruorũ distentio supernascatur, citò expelli debet,
„ & subinde calidō humore perfundi.

Quænam

1 Quænam ex medicamentis,quæ cruentis vulneribus protinus inijciuntur, idonea ſint,quæ perfundantur, anteà declarauimus.præcipit autem, vt herbæ buphthalmi(quam πολύοφθαλμον appellat) non ſecùs atque antè,tuſſillaginis, quæ eandem vim habet,folia imponãtur.huius quoque herbæ meminit Diocles in libro de oleribus.Totius autem curationis caput ait id eſſe debere, quod in libro de vulneribus capitis demonſtrauit,in quo oſtenſum à nobis eſt curationem requiri ſicciorem,quàm quæ in vulneribus circa articulos præſertim.

» CONuenit item vniuerſum corpus magis curuatum eſſe, quàm extentum.
» expectandum tamen eſt fore, vt repoſiti digitorum articuli abſcedant.
10 plerunque enim ità accidit,ſi quæuis inflammatio ſuperueniat.Quare,niſi ve-
» reretur medicus, ne vulgo imperitus haberetur , nihil reponere prorſus debe-
» ret.oſſa igitur,quæ ad commiſſuras ſunt,ſi cute excedant,vbi recondantur(ſi-
» cut oſtenſum eſt)periculoſa ſunt.

Extentum eſſe non idem ſignificat,atq; extẽdi, ſicut neque curuari,& curuatum eſſe.ſi quis enim membrum extentum dicat,vnũ tantùm exprimit eius habitum,rectum videlicet,qui neque plus,neque minùs admittit : ſi curuatum omnes eius habitus, qui poſt extenſionem ſunt , notat vſque ad vltimum flexum,qui quatenus maiores,minoréſque ſunt inter ſe differunt.ſi quis extendi, & curuari dicat, motum,qui accidit,vbi mutatur habitus membrorum, ſigni-
20 ficabit.nempè,quùm extendi ait,eum, qui euenit in mutatione,quæ fit à ſummo flexu ad ſummam extenſionem:quùm curuari,eum, qui à ſummâ extenſione rurſus ad ſummum flexum. Nunc ergo Hippocrates curuatum inquit corpus eſſe magis conuenit,quàm extentum, verbo [extentum] rectum habitum notans,quem ſolum vitandum cenſet:ſed,cùm ait curuatum,habitus medios inter hunc & extremũ flexum ſignificat,inter quos ille eligendus eſt, qui maximè accõmodatur,modò qui parum,modò qui longiùs ab extremo flexu abeſt.quo tempore,vterq; accipiẽdus ſit,licebit, & ex ſuperioribus conijcere.

De oſſibus præcidendis.

30 QVæcunque circa digitorum articulos ex toto abſcinduntur,plerunq; de-
» trimentũ non afferunt,niſi,dũ ſecantur,homo animi defectione lędatur.

Nunc tractare incipit de oſſibus præcidendis.apertè autem,ſic omnia narrat, vt meâ explanatione opus non ſit. illud duntaxat me præfari abundè eſt, quòd ferè quæcunque ab ipſo traduntur,intelliges,ſi id ſpectes,quod oſtẽſum eſt in articulis cute excedentibus(iuniores medici ἐκβυρσώματα dicũt)dimetiẽdum,ſcilicet eſſe periculi magnitudinem, pro magnitudine articulorũ. quod ſicut in illis euenit,ſic & in oſſibus,quę præciduntur,euenire ſolet.adijciemus tamen eorum,quæ obſcura videbuntur,expoſitionem.

40 HIs autem vlceribus,quæuis curatio idonea eſt.Sed & quæcunq; oſſa,non
» ad articulos,verùm ad aliquã aliam regionem præciduntur, ſimiliter ſine
» noxâ ſunt, & alijs promptiùs adhuc curationem recipiunt:ſimiliter quæcunq;
» oſſa fracta in digitis cute excedunt, non ad articulos, hæc quoque innocenter
» reponuntur.ex toto autem oſſa,ad articulos,in manu,in pede, & in crure non-
» nullis ad talum,atque in brachio,nõnullis ad primam palmæ partem,plærun-
» que citra noxam præcidũtur,niſi protinus anima deficiat, vel quarto die con-
» tinens febris ſuperueniat.caro tamen corrupta,& in vulneribus ſanguinẽ fun-
» dentibus, & in his, quæ valentiùs adſtringuntur, tum in oſſium fracturis plus

» iusto compressis, in ijs item, quæcunque vinculis violenter comprehensa fue-
» rint, compluribus decidit, quorum plæriq; liberantur: liberantur & illi, quibus
» in femore pars aliqua carnis & ossis decidat, & quibus in humero, sed citiùs
» adhuc & faciliùs ad sanitatem perducuntur, quibus aliquid in brachio & cru-
» re decidat. Quibus verò fractis ossibus aliquid protinus alienatur, & nigrescit,
» his citò abrumpitur, & quibus casurum est, citò cadit, quùm ossa iam cesserint:
» at quibus osse inuiolato nigrities accidit, his celeriter caro emoritur, os verò
» tardè abscedit, & quà nigrities terminatur, & quà nudatum os est.

Curationem quamuis φαύλω dicit, quo vocabulo iam sæpiùs ostendimus Hippocratem nuncupare eam, quæ exquisitæ contraria est.

» CÆterùm partes, quæ citra finem nigritiei fuerint, vbi iam prorsus emo-
» riantur, & dolorem non sentiant, iuxta articulos excidēdæ sunt eâ anim-
» aduersione, ne quid violetur. nam, vbi qui secatur, dolet, quùm nondum quà
» secatur, emortuum corpus fuerit, maximum periculum est, ne sub dolore ani-
» ma deficiat, eiusmodi autem animæ defectio plurimos repentè iam sustulit. At
» femoris os hoc modo nudatū vidi octogesimo die abscedere. crus tamen huic
» homini ad genu vigesimo excisum est, mihi verò propiùs etiā videbatur, cùm
» non eodem tempore, sed antè prouidendū existimarem. cruris verò ossa, quę-
» cunque nudata fuerūt, circa medium omnino ex huiusmodi nigritie sexage-
» simo die deciderunt. curatio enim à curatione distat, quantum ad id pertinet,
» vt, nudata ossa maturiùs, vel seriùs decidant: pressus item à pressu distat, qua-
» tenus vnus altero validior est, aut imbecillior, ad efficiendum, vt nerui, caro,
» venæ citiùs, aut tardiùs emoriantur. nam, quæ emoriuntur, quamuis non fue-
» rint adstricta, non omnia ex altis ossium partibus decidunt, sed quædam ex
» summis. Quocirca tempus, intra quod singula hæc soluuntur, certum defini-
» re non licet.

Quùm dixerit necessarium esse, vbi nigrescat & corrumpatur caro, quæ sita est circa ossa, vt ossibus tempore idem eueniat, atque eâ de causâ imperauerit, vt præcideretur, nunc præcipit, vt excidantur, eâ cautione, ne integræ partes violentur, ne præ dolore animâ admodum deficiente homo ægerrimè reficiatur. Ad articulum autem, si fieri potest, præcidi membrum voluit ad celeritatem spectans. namque, vbi medium præcidatur, multum temporis absumitur, quùm ossa secantur, sed iuxta articulum affecta membri pars intacto osse abscinditur.

» ACcipiendæ prorsus eiusmodi sanationes sunt, magis enim terrent, dum
» accipiuntur, quàm dum adhibentur, atque hæc omnia lenem medicinam
» requirunt, ipsa enim per seipsa soluuntur. Est autem victus expeditissimus il-
» le, qui febri aduersatur.

Hippocrates consilium dirigit, non solùm ad ægrotantes, sed etiam ad medicos, vt apud ægrotantes à culpâ semper vacui sint, & laudem plærunque inueniant. quamobrem mala, quæ grauia videntur, monstrat, discernítque ab ijs, quæ verè talia sunt: in ijs enim, quæ verè grauia sunt, non tamen talia se ostendunt, monet, vt medicus se subducat, illis manum inijciat, quæ grauia videntur, quemadmodum & hæc, quæ nunc proponuntur. vbi enim pars aliqua ex toto emortua sit, non ampliùs grauiter afficit, quæ vicina sunt. hanc si præcidas, cauens ne, dum manus curatio adhibetur, animæ defectio sequatur, malum aliud non afferes vllum.

1 » AD hæc iusto habitu figurare corpus oportet, iustus habitus est, vbi nihil
» suspensum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, præcipuè do-
» nec ex toto resolutum fuerit. periculum enim est, ne interim sanguis erum-
» pat. Quamobrem vulnera inclinari in inferiorem partem non debent, sed su-
» periora haberi.

Ostendimus iam sæpè [iustum] apud Hippocratem vocari id, quod potentiâ æquale est. hoc autem illud est, quod vnicuique conuenit. quandoquidem & iustitiam huiusmodi quid esse manifestum est. Quod quidem ad musculos attinet, ille iustus habitus est, sub quo tam qui membrum flectunt, quàm qui
10 extendunt, in neutram partem trahuntur: quod verò ad collocandum membrum in inferiorem, vel superiorem partem spectans, iustus habitus videri poterit, qui medius erit inter eum, qui sursum, & eum, qui deorsum spectat, hoc est, qui ad rectam lineam prorsus extentus est. hic autem, vbi nullum periculum sit, ne sanguis erumpat, & facillimè ab ægrotãte feratur, eligendus est. de quo etiam paulo suprà tractauimus, vbi ossa cute excedẽtia persequuti sumus. At nunc in ossibus abscindendis, sicut dum manus adhibetur, vnum periculum est, ne præ dolore intolerabili anima deficiat, itá postquam adhibita est, vnum aliud circumstat, ne videlicet sanguis erumpat, id quod euenire solet, vbi putrescentes corporis partes resoluuntur. Constat autem habitum, sub quo
20 membrum dependet, eruptioni sanguinis esse opportunissimum. Quãtum ergo spectat ad sanguinis eruptionis periculum penitus tutóque euitãdum, præcisum membrum superiùs omnino habendum esset, sed quià status hic dolori est, idcirco moderatè in superiorem partem conuertitur. Manifestũ item est, quùm in ijsdem verbis augere vellet, quod proponitur, adiecisse vocabulum [præcipuè] quod πολὺ dixit, quasi itá scripserit, vbi nihil suspẽsum est, nihil deorsum spectat, sed sursum magis, potissimum, vbi putria ex toto resoluta fuerint, periculum est, ne interim sanguis erumpat.

» NAmque, vbi tempus processerit, & vlcera iam pura sint, non ampliùs ac-
» commodatur huiusmodi status: sed ille, qui rectus est, & interdũ ille, qui
30 versus inferiorem partem inclinatur. tempore enim nonnullis ossa abscedunt,
» & illæ fasciæ necessariæ sunt, quæ primæ inijciuntur.

Non secus, atque vbi sanguinis eruptionem cauebat, rectum membri statum, quamuis medius & iustus esset, eatenus in eum, qui sursum spectaret, cõuertebat, quatenus membrum sine dolore excitabatur, nunc quoque præcipit, vt membrum moderatè in inferiorem partẽ inclinetur, vt sanies effluat. quandoquidem, vbi nullum periculum est, ne vel sanguis erumpat, vel propter consortium aliqua pars afficiatur, vel inflãmatio superueniat, atque vlcera iam pura tantummodò ad cicatricem perducenda sunt, danda in primis opera est, vt nec pus, nec sanies aliqua tenuis tunc subsidat, sed omnia exitum habeant. At
40 si qua ibi pars sinuetur, hoc enim accidit sub sanie, quæ illas partes erodit, dum nos cauentes ne sanguis erumperet, membrũ sublime habuimus, ad fascias veniendum erit, quę primę inijciuntur, quibus sinus coërceatur. Vinciẽdi autem ratio in eo casu contraria est illis omnibus, quæ suprà dictæ sunt, in quibus fascię ab inferiori parte orsę in superiori terminãtur, sed in propositis affectibus, vbi eò cõsilium tẽdit, vt pus excernatur, à superiori parte incipiũt, & deorsum versus intẽdentes paulo supra os ipsius sinus finiũtur, vt quicquid in imo sinu residet, sub hâc vinciendi ratione exprimatur, & ore aperto protinus euadat.

» IN his autem procedente tempore expectandæ ſunt deiectiones cruētæ,cùm
» plæriſque & ex nigritie,& ex ſanguine ab vlceribus fuſo,cruentæ deiectio-
» nes ſuperueniant. fiunt autem plærunque, vbi nigrities & ſanguinis eruptio-
» nes ſolutæ ſunt.

Cruentam deiectionem Hippocrates δυσεντερίην vocauit, quo nomine vſus videtur, non vt exulcerationem inteſtinorum,quemadmodum plæriq; medici: ſed vt cruentas inteſtinorum deiectiones ſignificaret.ſic,vt,vbi propter iocinoris imbecillitatem cruentum deſcendat,id quoque vitium δυσεντερίη appelletur.quod à medicis vſurpari,ac dici nouimus,ſępiúſque homines ità affectos medentium inſcitiâ perijſſe vos non latet. interdum enim, quùm propter deiectiones acres,principio quidem pinguedo, proceſſu temporis quædam ſtrigmenta,quæ ab inteſtinis deraduntur,vnà excernantur, plærique medici neglecto iocinore, vlceri duntaxat inteſtinorum medentur, atque idcirco ægrotantes præcipitant. Eſt ergo morbus & iocinoris imbecillitas, & vlcus inteſtinorum:cruenta verò aluus communiter ſuperuenit non propriè cauſis propoſitis, quùm inteſtinorum venis præ ſanguinis copiâ adapertis, cruentum deijciatur,ſic,vt ſimilis affectus ſit,atque vbi ora venarum non in ano, ſed in inteſtinorum anfractibus, aut ad initium recti inteſtini longè ab ano aperiuntur. Permultos autem videmus experiri hoc malum, quibus membrum exciſum fuerit,qui ve repentè vehementes exercitationes omiſerint,quibus antè aſſueuerant.quùm nonnulli certarent, alij foderēt, vel quid huiuſmodi laborioſum vitæ genus ſequerentur. nam,niſi,quemadmodum exercitationi, ità aliquid dempſerint cibi, aut potionis abundantiæ,quâ vtebantur, dum exercerentur, nonnullos celeriter inuadunt ea mala,quæ à multitudine fiunt,alijs,qui minùs aduerſâ fortunâ vtuntur,aluus cruenta deijcit,quam rem Hippocrates propoſuit δυσεντερίας vocabulum vſurpans,quo (vt retuli) cruentam deiectionem ſignificat.quoſdā ego iam vidi,quos ſanguinis per nares eruptio liberauit: alios,quos tentauit cholera.his autem omnibus æquali ferè tēporis circuitu ſanguis effunditur.languentes enim repentè exhauſti,refrigeratíque in poſterum victus ratione curioſâ non vtuntur,ſed rurſus inordinatè viuunt,rurſus multitudinem colligunt priori æqualē,& æquali tempore. Horum ergo affectuum communem cauſam in multitudinem referemus, quæ adapertis venis, vel in naribus, vel in ano, aut inteſtinis eijcitur. colligitur autem multitudo in illis, qui liberaliter, vt ſoliti erant, cibum ſumunt,ſed ſanguinem,quem ex aſſumpto alimēto contraxerunt,minimè abſumunt. ad communem horū affectuum rationem ſpectat, quod ab Hippocrate proponitur. quibus enim aliquod mēbrum abſciſſum fuerit,alimentum,quod antè trāſferri ad ipſum ſolebat,in venis coit,& ſanguinis multitudinē producit. Hos itaque omnes monere oportet,vt minus cibi capiant,quàm ante,íſque infirmior ſit: ſubinde aluum ducāt, & quantum poſſunt, exerceantur: multam frictionem adhibeant: à cibo non lauentur,ſed antè ſæpiùs.rectè autem conſulent,ſi digerente aquâ vtantur,vbi eius copia fuerit. Hæc præter propoſitam rem adieci, quùm tamen ab re non ſint.Cur autem nōnullis,quibus copioſè ſanguis effunditur, aliquo interpoſito tempore cruenta deiectio ſuperueniat,adijcere ſermoni oportet. fit ergo in his,vt ob vehementem ſanguinis profuſionem corpus refrigeretur, atque idcirco minùs quàm antè per cutem exhauriatur. quod verò non exinanitur in corpore ſubſiſtens ſanguinis multitudinem auget,quæ(vt ſuprà oſtenſum eſt) efficit,

efficit, vt, vel cholera ſuperueniat, vel ſanguis per nares erumpat, vel αἱματώδης δυσεντερία ſequatur(ità enim appello clarioris doctrinę gratiâ)hoc eſt,cruentum deijciatur. Proficiſcitur autem huiuſmodi deiectio ex multitudine ſanguinis, quem natura tentat magis ob virium robur, quàm ob infirmitatem expellere, quæ res contrario modo ſe habet,quàm in iocinoris affectibus, in quibus ſanguis per inteſtina ob viſceris imbecillitatem deſcendit.Quòd ſi per ora venarum,quæ ad anum,inteſtina,aut nares pertinēt,natura, quod ſuperat exinaniret,benè ageretur cum eo, cui hâc viâ multitudo detraheretur. vbi multitudo non recipitur his locis, ſed ad thoracem, vel pulmonem confluit,malum iam graue eſt. alterutrum enim,vel pulmonis inflammationem, & lateris dolorem, vel ſanguinis ſputum ſuperuenire neceſſe eſt.

» Magno autem impetu concitantur,ſed nec diuturnæ ſunt,nec mortiferę, » nam neque homo valdè propter cibi faſtidium abſtinet,neque alioquin » exhauriendus eſt.

Adiungit hæc Hippocrates,non vt hiſtoriam conſcribat eorum,quę ſic affectis euenerunt, quemadmodum Thucidides, vbi peſtilentiam illam recenſet,ſed vt cruentas has deiectiones diſtinguat à torminibus, quæ alijs de cauſis accidūt.Quare hæc,quamuis ad propoſitum opus propriè non pertineant. exponere tamen alienum nō fuerit,quùm medici complures morbos,ſub quibus ſanguis deijcitur,diſcernere nō poſſint. nonnulli enim exiſtimant vbique cruentam deiectionem ex inteſtinorū vlcere prouenire,quos magnopere animus fallit.Sanguis itaq;,quùm ab ore venarum,quæ in ano ſunt,funditur, neque laborantes ipſos latet, ſed,vbi cruenta deiectio à ſuperiori parte ad anum feratur,quædam protinus à principio deſcendit, quædā pręcedente aliquo tali. Quòd ſi repentè cruor multus deijciatur, ſcire conuenit, adapertum eſſe os venæ naturâ id,quod pōdere moleſtum eſt,depellente,cuius generis eſt,quam nunc Hippocrates proponit,cruenta deiectio, quæ magno impetu concitatur, & citò quieſcit,præterquàm quòd homo ob cibi faſtidium non admodū abſtinet,ſicut quando ob iocinoris imbecillitatem aluus cruenta eſt. quāquam rarò initio,quùm iecur afficitur,huiuſmodi aluus ſe oſtendit. plærunque enim à principio tenuis ſanies cruenta deijcitur aquę ſimilis,in quâ lota caro ſit:interdum tamen incipit iocinoris affectus cum ſubitâ ſanguinis deiectione, vbi videlicet viſceris imbecillitati ſanguinis multitudo acceſſerit:poſt principiū verò vtrouis modo res acceſſerit, & æger maximè cibū faſtidit, & ſanguis modò purus & non multus,modò flauæ bili immixtus ſimul, cum deraſā inteſtinorum pinguedine deijcitur, poſteà quaſi fex ſanguinis deſcendit,vbi iecur iam peſſimè habet.Sub huiuſmodi ergo deiectionibus, præſertim vbi aliquid bilis admixtum fuerit,quædam ipſius inteſtini partes excernuntur,quæ,quùm deradantur, ξύσματα vocant. nam, quæ per inteſtina deſcendunt, eo quòd acria ſint,ſummam ipſorum partem eradunt.in quo caſu quāta maximè poteſt,abſtinentia imperanda eſt:ſed ijs,qui ſuperantem ſanguinē deijciunt, conueniēti modo cibus dari debet,quùm iecur valeat, & poſſit ipſum conficere.

Quâ ratione femur in coxæ cauum reponatur.

» Vbi femur à coxâ elabatur, ſi in interiorem partem venerit, hâc viâ reſti- » tuendum eſt.

Reprehendūt Hippocratem,quòd ponere tentet femur à coxâ prolapſum,

quùm iterum protinus elabatur, primò quidem Ctesias Gnidius eius cognatus.nam ipse quoque ex familiâ fuit Asclepiadarũ,post Ctesiam verò alij nonnulli.Sed,quùm hæc omnia duplici viâ iudicētur,alterâ,cùm ipsis oculis comprehenditur,quod requiritur:alterâ,cùm non expectato longo vsu aliquid demonstramus,iudicio ex ipsius naturâ sumpto,nos quoq; vtrâque viâ iudicabimus.Natura igitur rei sic habet.in hâc ipsâ commissurâ ligamentum rotũdum validissimum inclusum est, quo summum femoris caput altissimis atque intimis caui partibus innectitur,itâ,vt quis,licet ligamentũ ipsum nõ viderit, possit ex hâc narratione intelligere id breue esse.nam,cùm femur semper cõuertatur, quod Poëta retulit, cùm ait, in coxâ conuertitur,nec vnquã caui oris excedat,necesse est ligamentum breuissimũ esse.Hoc ipsum igitur,dum naturaliter habet,excidere femur non patitur. Potest autem nõ abrumpi solum, sed & ob humoris copiam in cauo collectã præter naturam adeò extendi,vt sinat femur suâ sede moueri,quod vbi accidat,quamuis statim positum fuerit, non poterit suo loco manere,nam,quùm cauum deuexum sit,onus verò totius cruris,quod appenditur graue, leui momento rursus suo loco excedet, si quis in ingressu tentet paulo celeriùs moueri, vel aliquid transgredi,quod ob pedes sit,itâ,vt si quis æquali solo paulũ moueatur, hoc modo fortasse tueri naturalem positum assiduè poterit.sed videtur id fieri minimè posse,nam si non ad aliũ vsum,certè quùm lauatur, cogetur homo pedem attollere, vt ingredi in labrum possit. Hoc igitur pacto rei naturâ monemur, vbi ligamẽtum abrumpatur,femur repositum in suâ sede cõtineri non posse.Sed & illud verè adijceretur,quod cõmissura genu ab exteriori parte neruosis quibusdam ligamẽtis continetur: femur verò hoc vno,neque vllum aliud habet tale, quo commissura ab exteriori parte illigetur,sed nec musculos etiam,qui non parum quoq; conferũt ad continendos articulos,ne procidant, præsertim vbi boni habitus fuerint ac validi. Quamobrem athletis,quamuis in palæstrâ vehementiores ictus patiantur,cadant,distẽdantur,contorqueantúrque ad articulos, nihilominus membra non luxantur, eo quòd validis, & grandioribus musculis vndique circumdentur. Scripsit etiam Hippocrates inter initia huius libri,bobus potissimùm coxę articulum luxari,vbi senes sunt,& graciles.Femur igitur abrupto ligamẽto,quo continebatur,etiam,si in suam sedem collocetur,manere nõ potest,ijs præsertim,qui graciliores fuerint.Spectemus deinceps,si ligamentum humoris copiâ relaxatum excidere femur sinat, ídque reponatur,quid futurum esse credibile sit.mihi quidem,& in hoc casu res manifestissima videtur. namque,vbi idem humor maneat, similiter erumpet: sed,si inarescat, ad naturalẽ firmitatem reducetur. femur verò ob humorem excidere,& ipse Hippocrates docet, qui in sententijs illis,quæ Aphorismi inscribuntur,sic inquit,[Quoscunq; coxæ dolor exercet, his si coxæ articulus excidat,& rursus recondatur, mucci superueniunt]. muccis autem in commissurâ collectis,hoc est, glutinoso humore,madesit ligamentum ac relaxatur.nihil autem interest,seu ligamentum, seu neruus illigans vocetur.quæcunque enim ligamenta neruorum exemplo rotunda sunt,ab ijs,qui in incidendis corporibus versantur, vocari solẽt nerui illigantes,sed & nos quoq; femur hâc de causâ luxatum bis iam restituimus, neq; ampliùs posteà procidit.diu autem oportet siccantibus medicamentis commissuram circumdare,dum neruus illigans abundè siccetur,ne ampliùs itâ extendatur,vt femur oris caui possit excidere,sed intus in naturali situ ipsum cõtineat.

Manere

1 Manere autem interdum femur, vbi repositum fuerit, idoneus testis est Heraclides Tarentinus, homo, qui nec, vt sectã cõprobet, mentitur, sicut soliti sunt rationalium pleriq;, nec medicinę vsus est expers, sed optimè, vt quiuis alius in medendo exercitatus. Audiamus ergo, quæ ab ipso tradũtur in quarto libro de ratione curandi ea, quę sunt extrinsecus, sic autem ad verbum habent. [Errant, qui censent femur repositum nõ manere, quòd abruptus sit neruus, qui ad coxam ipsũ alligabat, cùm in vniuersum rẽ negent. neq; enim Hippocrates, Diocles, Philotimus, Euenor, Nileus, Molpis, Nimphodorus, & alij nõnulli de restituẽdi ratiõne tractassent. Sed & nos quoq; id cõsequuti sumus, vt duos pue-
10 ros sanaremus, quibus sæpiùs, & magis q̃ iis, qui ætate iam robustâ sunt, excidere articulus solet. Rem igitur ratione iudicare non oportet: sed, quùm interdum maneat, existimare non semper neruum abrumpi, sed relaxari, & iterum contrahi. quoniàm expedit hoc requirere, quanquàm non omnino commune est]. Adiecit hoc Tarẽtinus in fine orationis, vt quam profitebatur Empiricorum sectam tueretur, quorum ea sententia est, vt in iis, quæ ità manifestè apparent, vt inde proferre vtilitatẽ ad artem iam possimus, inutile sit causam quærere. Sed & post Heraclidem multi alii ex iunioribus restitutũ à se femur perpetuò seruatum esse in suâ sede testantur.

» HÆc quidem restituendi ratio bona, iusta, & secundum naturam est, per
20 quam subitò ferè ad finem peruenitur, si quis ostẽtationi studeat. Homo
» per pedes ab eo ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad
» alterum peruenit, vinculo suspendatur, firmo, molli latóque. pedes autẽ habeat
» quatuor digitos, aut minùs etiam inter se distantes: vinciatur item super genua
» loro lato ac molli, quod ad propositum lignum adducatur.

Qui cum ostentatione aliquid efficiunt, ab atticis κομψεύεσθαι dicuntur, quemadmodum nunc ab Hippocrate, qui ostentationem exprimere volens vsus est verbo κομψευόμενος. nam & anteà, vbi hominem super scalam resupinauit, ad id præsidium eos venire dixit, qui vulgo videri volunt magnum aliquid moliri. id tamen scripsit, quià viderat multos sui sæculi medicos, qui eo minùs rectè
30 vterentur. ità etiam nunc ostẽdere voluit, quâ viâ crure per scalam optimè extento femur reponatur, quâ vti fortasse non erit ab re, vbi non sit scamnum, de quo posteà tractabit. Præcipit igitur, vt scala, super quâ homo loris alligatus fuerit, suspendatur à ligno grandiori, quod transuersum ab vno pariete domus ad alterum pertinet, μεσόδμην vocat, id videre licet in magnis diuersoriis, vbi iumenta habentur, & ruri similiter in ædibus rusticorum. vult ergo pedes ad tignum sursum spectare, caput verò deorsum versus non multum recedere à terrâ, ità, vt ille, qui articulum reponit, stans ad reponendum suis vti manibus possit, quomodo in sequentibus docebit.

» SEd affectum crus duobus digitis magis quàm alterũ extendatur, caput ve-
40 rò recedat duos cubitos à terrâ, vel paulo plus, aut minùs: brachia deligata
» sint ad latera molli aliquâ re. quæ omnia paranda sunt homine resupinato, vt
» quàm minimo tempore suspensus maneat.

Partibus, quas commemorauit, quomodo iniicienda vincula sint, apertè exposuit. Illa igitur, quibus affectum crus appenditur, robustiora esse voluit & mollia, idque non iniuriâ, cùm tota intentio ad ipsius curationem adhibeatur, eâ ratione, quæ communiter requiritur in luxatis omnibus reponendis. Igitur femoris caput, quùm cauo excidens in interiorem partem eruperit, à musculis,

qui ibi sunt,attractum primò in inferiorem partem attrahendum est,vnà scilicet cum femore, deinde in exteriorem impellendum: cumq; è regione sui caui collocatum fuerit, tunc vel solis musculis committendum est, vel simul etiam adurgendum. Sepiùs autem diximus,musculos naturalem vim habere, quâ ad sua principia contrahuntur. attrahunt igitur simul & femur, quod attractum suo capite in cauum coxæ conijcietur.

» HOmine iam suspenso peritus aliquis,& nõ imbecillus traijcere manũ debet inter femora eius,qui curatur, collocaréque brachium inter caput femoris luxati,& eam regionem,quę inter anum & naturale media est,tum traiectam manum alterâ prehendere,& rectus assistens repentè corpori suspenso appendi, ità,vt sublimis maximè æqualiter suspendatur. In hâc reponendi ratione omnia secundum naturam sunt.nam corpus ipsum suspensum suo pondere deorsum versus extenditur:is, qui appẽditur in inferiorem partẽ extẽdit, & femoris caput excitari cogit,è regione sui caui, simúlque osse brachij ipsum vrget,trudítque, sic,vt in pristinã sedẽ reuertatur. necesse autem est aptissimè vincula inijcere,eâ animaduersione,vt is,qui appenditur,validissimus sit.

Solet Hippocrates eam regionẽ,quæ est inter inguen vtriusque cruris nuncupare πλιχάδα,cuius medium πδὶνεον vocat,quæ ab initio naturalis ad anum pertinet,quà ceruix vesicæ sita est,inter hanc itaque regionem, quam πλιχάδα nominat, in medio eius in longitudinem, & caput femoris, iubet, vt,qui trahit femoris caput,manum demittat,cum quâ alterã coniungat,sicut ipse apertè declarauit, atque ità suspendatur. quo fiet, vt femoris caput, non solùm trahatur, sed in exteriorem commissuræ partẽ impellatur,vt è regione caui,quod in coxâ est,collocetur.

» AT(quemadmodũ suprà narrauimus) homines plurimum naturâ inter se differunt,quantum ad articulos attinet facilè, vel vix restituẽdos. Quamobrem plurimum differãt,diximus quà de humeri capite. nam femur quibusdam absque vllâ præparatione reuertitur. siquidem leui adhibitâ intẽtione,& exiguo motu manibus in suam sedem compellitur.

Antè κιγκλισμὸν masculino genere dixit,nunc fœminino κίγκλισιν,quod vocabulum διακίνησιν, id est,exiguum motum significat. quoniàm verbũ διακινῆσαι mutuatur ad id significandum, quod leuiter dimouetur, cuius meminit, cùm tradidit quâ ratione luxata maxilla reponeretur.

» COmplutibus etiam,quùm crus ad commissuram hanc flecterent,circumactus iam articulus reuersus est: sed plærunque non paret cuiuis præparationi.quamobrem,quæ ad singula efficacissima sunt,in vnaquaque arte scire conuenit,& ea vbique adhibere,quæ accommodata videbuntur. Suprà extendendi modos diximus,vt quilibet eo vtatur,cuius copia sit.oportet enim præstanter ab vnâ parte crus extẽdere,ab alterâ corpus. nam,si benè extendamus, femoris caput è regione sui caui excitabitur,quod,vbi sic excitatum fuerit,nõ facilè prohiberi poterit,quo minùs in suam sedem reuertatur, ità,vt iam quouis modo impellere,ac dirigere abundè sit. Sed minùs extẽdunt,quàm par sit, idcirco maiori negocio reponunt.

Vbi crus ad inguen curuatur,femur vniuersum suspenditur. in quâ actione prolapsum femoris caput dimouetur, circumactúmque restitui nonnunquam solet. Quid sit circumagere,quod accidit,vbi prolapsus articulus,vel qui in latum scapularum os inseritur, vel qui in coxam restituitur, ipse in superioribus declarauit,

1 declarauit, vbi docuit non posse articulum in his commissuris suo loco paululum excedere,vt ad cubitum,ad manum,ad genu,ad talos.nam,cùm & femoris caput rotundum sit,& oræ caui in quo recipitur in orbem, nullo pacto fieri potest,vt caput partim in cauo sit,partim extrà,vel oræ caui hæreat, quoniàm vbi primùm voluetur,vel intrò reuertetur, vel excidet. igitur quià paruo momento in vtrâuis partẽ caput cõpellitur, hoc quod fit circũagendo fieri asserit.

NOn solùm autem pedibus inijcienda vincula sunt,sed etiam supra genu, ne hoc magis,quàm coxæ articulus vinculo intendatur. sic itaque extendere à pedibus conuenit. Verùm,vbi alterâ parte vis adhibetur,nõ solùm circa 10 pectus,& alam iniecto laqueo in cõtrariam partem attrahere debemus, sed lorum longum,duplex,validum,molle,inter anum & naturale demittere, à posteriori parte ad spinam,à priori iuxta iugulum adducere,& religare,atque ità in diuersa contendere, alijs ab vnâ parte, alijs ab alterâ ducentibus. Animaduertẽdum autem,ne lorum, quod inter anum & naturale demittitur, super femoris caput extendatur, sed inter femoris caput, & eam regionem, quæ inter anum & naturale media est. Dum intentio adhibetur, femoris caput in exteriorem partem propellendum,pugno ipsi inhærente. vbi,qui extẽdit,suspenditur,vnâ manu traiectâ, & alteri iunctâ,simul & extendere debet, & in exteriorem partẽ vrgere,sed alius ad genu femur in interiorẽ partẽ leuiter dirigat.

20 Vbi homo per pedes appendatur,capite deorsum spectante, omnes articuli extenduntur. At propositum est eum solùm extendere, qui ad inguen est. Iure igitur super genu vinculũ inijcit,quod femur sursum extendat. nam,si permittamus attrahi crus solùm à vinculis,quæ infra genu sunt, fiet vt genu, non minùs, imò magis quàm coxæ articulus extendatur, quùm propiùs sit vinculis sub se extendentibus.

SVprà etiam diximus expeditissimum esse ijs,qui in frequenti ciuitate medentur,lignum habere quadratum,sex cubitorum, aut paulo lõgius,latum cubitos duos,cuius crassitudo,si dodrantem impleat,abundè est.

In opere de fracturis huius machinamenti meminit,ità,vt huic quoque te-30 stimonio innitantur,qui aiunt compositum fuisse principio ab Hippocrate librum vnum,inscriptúmque [De officinâ medici], deinde in duos diuisum ob magnitudinẽ,eiusq́; priorem partem inscriptã [De fracturis]: alterã verò [De articulis].quale autem strui velit machinamentum hoc,manifestum est ijs,qui id viderint,quod scamnum Hippocratis nuncupatur. sic enim ex multo iam tempore à medicis appellari consueuit. Plærique autem formulas paruas habent,ad eius exemplũ fabricatas. sæpissimè verò adhibetur, articulísque restituendis per se abundè est.si quis autem velit alijs quoque vti, est πολύσπαστον ità appellatum,quòd multis orbiculorũ circuitibus, facilitatem præstet,quod iterum facientibus maximè idoneum est.refertur autem ad Archimedem aucto-40 rem. in vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organum, vbi erecto opus est: vbi plano,scamnum hoc Hippocratis præcipuè aptatur, quod à nonnullis ex recentioribus medicis variè iam struitur, sicut machinatio spathæ, quæ in summo capitulum habet rotundum ac leniter cauum. Deinceps igitur ad organi structuram,quæ ab ipso traditur,animum aduertite,ea,quę Hippocrates scribit,ijs,quæ in scamno inspexistis accommodantes. hæc enim, sicut anteà quoque dictum est,solâ monstratione aperiuntur. Equidem ijs,qui apud me librum legunt,rem facilè demõstro,organo iuxtà collocato, sæpè ipso ma-

gno,sæpè paruo aliquo ad magni exemplũ fabricato, cuiuſmodi ad hunc tan- tùm vſum paramus,vt oſtendere legentibus poſſimus, quùm per tales formulas nequeant articuli in ſuam ſedem vrgeri. nunc autem monſtrari hæc minimè poſſunt,ſed exponere licet,ſi quid ex verbis Hippocratis obſcurũ ſit.quod & in ſuperioribus feci, & nunc etiam faciam.

» EXcauetur præterea hinc atque hinc in longitudinem,ne machinamentum
» iuſto ſublimius ſit.

[Hinc atque hinc]dixit ἔνθεν καὶ ἔνθεν,quod accipit pro à dextrâ parte,& ſiniſtrâ,id vel eo patet,quod adijcit[in lõgitudinem]quod idem ſignificat, atq; longum.nam,ſi excauari voluiſſet ſuprà à capite, vel infrà à pedibus,tranſuerſum potiùs dixiſſet,non in longitudinem. mens autem totius orationis huiuſmodi eſt, quam non ab re eſt perſpicuitatis cauſâ non longè à verbis recedentem exponere.Excauetur præterea hinc atque hinc in longitudinem ligni,ídque cauum eam altitudinem habeat,quæ ad impellendum accommodatur,ne machinatio iuſto ſublimior ſit.Verbum[iuſto]ipſe ſcribit τοῦ καιροῦ, græci enim ità dicunt, & interdum etiam τοῦ προσήκοντος, quod [debito]ſignificat.ergo altitudo caui tanta eſſe debet, vt vectis, qui ad impellendum aptatur, illis inhærere, atque obijci poſſit.

» POstes item ab vtrâque parte adijciãtur,breues,robuſti,qui axes cõtineant.

Nominat axes ὄνισκους:poſtes verò,quæ ſunt ligna,quibus axis ſuſtinetur φλιάς.hęc magno ligno adijci voluit,ab vtrâque parte,à ſuperiori ſcilicet & inferiori. Religantur autem ad axes extrema laqueorum , qui quo tempore conuenit in diuerſa diducere,laboranti inijciuntur.

» SAtis autem eſt in dimidio ligno,nihil etiam prohibet in toto,paruas quaſi
» foſſas quinque,aut ſex excauare,quæ palmum inter ſe diſtent,& trium di-
» gitorum latitudinem atque altitudinem æquent.

Foſſas dixit καπέτους, quod verbum non pauci ex veteribus græcis in eãdem ſignificationem acceperunt. id mutuatur nunc Hippocrates tranſlatione vſus, ad ea caua ſignificanda, quæ in ſcamno eâ de cauſâ fiunt , vt illis obijci vectes poſſint,quę caua præcipit,vt in alterâ ligni parte magis,hoc eſt in inferiori exculpantur . nihil etiam(inquit)prohibet, quin in ſuperiori quoque parte ſint, quanquam non neceſſe eſt.hoc ſiquidem machinamentum,quod nunc exponimus,non ſolùm ad coxæ articulum pertinet,ſed & ad vertebras quocunque modo luxatas,& ad humeri caput reponendum. Cõplura autem ſint caua hęc oportet,quandoquidem,qui curantur,ætate,magnitudine,& vniuerſo corporis habitu inter ſe differunt.quàm magna eſſe debeant,& quantum inter ſe diſtare, ipſe euidenter expoſuit.

» MEdium inſuper lignum altè in quadratã figuram trium digitorum ex-
» cauetur,in quod cauum,vbi opus eſſe videatur,defigatur lignum,quod
» cauo conueniat,& ſuperiùs teres ſit. figatur autem,quùm ad rem pertinere vi-
» debitur,medium inter femoris caput & eam regionem,quę inter anum & na-
» turale media eſt.quod lignum extans corpus ſequi non permittit, quùm à pe-
» dibus trahitur.interdũ enim hoc ſufficit,abſque intentione,quæ,vt membrum
» in diuerſa diducatur,à ſuperiori quoque parte adhibetur.Interdum autem,vbi
» crus ab vtrâque parte extendatur, lignum hoc verſus hãc,vel illam partem la-
» xum demittitur,vt femoris caput in exteriorem partem impellat. hâc enim de
» cauſâ & caua exculpta ſunt, vt cuneus, vel vectis ligneus, in quod expeditiùs ſit,demiſſus,

1 „ sit demissus, aut iuxta articulorum capita, aut ipsis prorsus inhærens, eodẽ mo-
„ mento impellat, quo intentio adhibetur, seu in exteriorem partem, seu in inte-
„ riorem impellere opus sit.

Excidi voluit in scamno quoddam cauum, quo recipi id lignũ possit, quod erectum collocandum est, inter prolapsi femoris caput, & eam regionem, quæ est inter anum & naturale. Cur autem lignum hoc, dum exrẽdimus, adhibendum sit, sicut cætera omnia, quæ deinceps subdit, ipse apertè indicauit. ob eos tamen, qui hebetioris sunt ingenij, verba hæc aperire aliquantulum non grauabor. Hoc igitur lignum, quod erectum collocatur inter caput femoris prolapsi, & eam regionem, quæ media est inter anum & naturale, renixus causâ obijcitur, quùm ab inferiori parte crus extenditur. sæpiùs enim ostẽdimus, vbi membrum extenditur, nisi à contrariâ parte tendatur, sequente ægro intentionem resolui. tenditur autem, & per laqueos superioribus partibus iniectos, sed firmitatis causâ lignum hoc adhibet, quo nonnunquã minùs firmiter hærente ad impellendum vtitur.

„ AC seu teres vectis esse debeat, seu latus, alius enim alij articulo conuenit,
„ huiusmodi impulsus. si intentio quoque accedat, ad omnes crurum arti-
„ culos reponendos efficacissimus est. proposito autem articulo vectis teres ac-
„ commodatur. Quòd si per hoc machinamentum vis adhibeatur, fieri non pos-
20 se existimo, vt aliquis sit articulus, qui non reponatur. Reperiet quis, & alios re-
„ ponendi huius articuli modos.

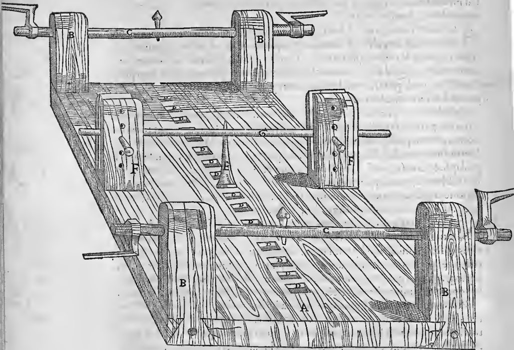
Ipse deinceps ostendet tereti vecte tunc vtendum esse, quùm femur in interiorem partem impellitur, quod nunc instituit, quùm femoris caput in interiorem partem prolapsum reponat. nam, si in exteriorem luxatũ sit, latum vectem admoueri iubet. Nunc quidem præcipit, vt medium inter caput femoris prolapsi, & eam regionẽ, quæ est inter anum & naturale, inferamus, con emúrque sublimiùs paulo, quàm femoris caput demittere: sed, quùm in exteriorem regionẽ articulus veniet, vbi satis spacij est, latus vectis firmiùs obijcietur, quod ipse paulo infrà ostendet, vbi aget de ipso separatim.

30 NAm, si magnum hoc lignum medium duos postes habeat pedales, eius
„ altitudinis, quæ idonea videatur, ab vtroque latere vnum: tum super hos
„ duos postes transuersum lignum in speciem gradus statuatur: deinde integrũ
„ crus inter postes traiiciatur, quod læsum est super gradum cõmodè collocatur,
„ supérq; aptatur, quà articulus excessit. gradum verò iusto sublimiorem stabi-
„ lire oportet, & multiplicem vestẽ, prout cõuenire videbitur, corpori subijcere.

Postes nominari ab Hippocrate, non ea ligna tantùm, quibus axis sustinetur, apertè ex hâc oratione colligitur. in mediâ enim regione longitudinis totius scamni situm est lignum transuersum, quasi gradus, quod à dextrâ parte ad sinistram pertinet, super quod crus, quod luxatum est, extẽditur, non sim-
40 pliciter, sed cum altero ligno alligato, quod in longitudinem à superiori parte cruris ad inferiorem porrigitur, ità, vt super gradum crus cum eo ligno cogatur. Constat autem integrum hominis crus super gradum habendum esse inter φλιὰς. sic enim vocauit postes, ligna intelligens, quæ gradum sustinent, quorum vtrinque vnum struit in ipso scamno. Hippocratem verò vsum translatione à portarum postibus ità nominare ligna, quæ in scamno sunt, perspicuum est.

A Lignum ſex cubitos longum,latum duos,craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem longa extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſæ,quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperiùs teres,demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſum lignum in ſpeciem gradus.

Scamnum Hippocratis.

» POſt hæc lignum,quod conuenientem latitudinem habeat, & longitudine
» vſq; ad talum perueniat,cruri ſubijciēdum,ſic,vt vltra caput femoris,quā-
» tum poteſt,feratur:crurique alligandum,quot locis opus eſſe videbitur.

Lignum alligandum eſſe ad totum crus, ſuprà etiam oſtendimus, ſed nunc ſuperiorē ligni extremitatē,ſuperiorem capite femoris collocādam exiſtimat, adijciens orationi[quantum poteſt]ſi quidem,quod nunc fieri iubet,difficillimum eſt, niſi ea pars longi huius ligni, quæ inguini hæret, humilior ſtruatur, quæ ſpectat,

1 quæ ſpectat in exteriorem partem,ſublimior. nam,ſi æquale ſit,parémque altitudinem habeat, difficile admodũ fuerit ipſius ſummitatem ſimul in inguine ſtabilire,& ſuperiorem femoris capite demittere.

» QVo facto,dum crus intenditur,vel per lignum,quale piſtillum eſt,vel per » aliud ex ijs,quæ idonea ad extendẽdum ſunt,ſimul oportet crus cum al- » ligato ligno ſuper gradum deorſum compellere,& ad coxam ab aliquo homi- » nem contineri.hâc enim viâ femoris caput intentionis vi è regione ſui caui ſu- » periùs collocabitur,& ſimul ob impulſum in ſuam ſedẽ trudetur.quæ cogendi » rationes validæ ſunt:& ſi rectè admoueantur,vitium ſuperant. ſed(quemad- 10 modum antè dictũ eſt)articulus hic,imbecilliori vi,& plærunque quâuis præ- » paratione in ſuum locum reuertitur.

Femore ſuper gradũ extento prolapſus articulus humilior redditur,quę res ad reſtituendũ aptiſſima eſt. nam ſic ora caui humilior femoris capite cõtinetur.Sed,quùm elapſus articulus, niſi caui ora ſuperior ſit, reponi nequeat, vbi ſublimior fuerit,optimum erit humiliorem collocare,atque itâ extendere.Ceterùm laquei,quibus crus extenditur,religandi ſunt,vel ad lignũ,quale piſtillũ eſt,cuius ima pars firmiter in pauimento oppoſitæ moræ obijciatur: vel ſi huiuſmodi ligno vti ad intendendum nolis, lori capita ad axem,qui in ſcamno à pedibus eſt,vincienda. id enim ſibi voluit,quùm ait,[vel per aliud ex ijs,quæ 20 idonea ad extendendũ ſunt] [ex ijs]intelligẽs,quæ propoſita ſunt diuerſa à ligno,quale piſtillum eſt,quæ ſubijcit in hâc oratione manifeſta ſunt.

» AT vbi in exteriorem partem femoris caput exciderit,ab vtrâq; parte,quo » modo antè diximus,extendendũ eſt: ſed impellẽdum per latum vectem, » ſimulq́; dum intentio adhibetur,ab exteriori parte in interiorẽ vrgendum,ve- » cte ad clunem,ac paulo ſuprà accõmodato, &,ne corpus cedat, aliquo integræ » partis clunem repellẽte, vel manibus,vel alio huiuſmodi vecte ſuperimpoſito, » qui cauo illi,quod magis in rem erit,obijciatur:femoris itẽ luxati,quod ad ge- » nu eſt,ab interiori parte leuiter in exteriorem cogendũ.Suſpendere tamen,vbi » articulus in hâc partem erumpat,alienum eſt. quãdoquidem cubitus illius,qui 30 appenditur,articulum à ſuo cauo reduceret: impulſus autem per ſubiectum li- » gnum videbitur alicui ad hoc genus luxati pertinere, in quo caſu ab exterio- » ri parte accommodandũ eſt.quid plura? ſi commodè rectéque extẽdamus:te- » ctè item impellamus,quis articulus itâ luxatus non reuertetur?

Si crus valenter extendatur,non neceſſe erit per lignum impellere.manibus enim prehendentes femoris caput totum iuxta clunẽ cogere, ab exteriori parte in interiorem poterimus,donec è regione ſui caui collocetur. Patet autẽ teretem vectem ad huiuſmodi impulſum inutilem eſſe. quùm & latus etiam nõ ſufficiat,niſi quâ clunem attingit, talis ſtruatur,quale ſtrui voluit capitulũ rotundum ac leniter cauum ſuper eam ſpatham,quæ ad reponẽdum humeri ca- 40 put aptatur, ἄμβη dicitur. Ipſe autem ad verbum ſcripſit [vrgendum vecte ad clunem ac paulo ſuprà accommodato]. reſimum autem hunc eſſe neceſſe eſt, quâ clunem complectitur,non ex toto rectum. quæ ſequuntur in hâc oratione omnia clara ſunt.

» AT ſi in poſteriorẽ partem femur exciderit,extẽdere oportet,& in diuerſa » diducere,eo modo,quo diximus:imponereq́; ſuper lignũ, veſtem multi- » plicẽ,vt molle admodũ ſit,& homine prono extendere.eodem autẽ momẽto, » quo extẽditur,per aſſerem cogẽdum,non ſecus atq;,vbi ſpina gibba eſt,itâ,vt

» asserè regione clunis, seu supra, seu infra coxã magis collocetur. cauum in pa- 1
» riete è regione asseris non sit, sed magis deorsum spectet ad pedes. hæc repo-
» nendi ratio articulo in posteriorẽ partem luxato maximè secũdum naturã est,
» ac simul etiam valentissima. Satis fortasse fuerit aliquẽ pro assere insidere, vel
» manibus vrgere, vel pedibus repẽtè cõsistere, attolliq;, quo tẽpore intẽtio ad-
» hibetur. nulla autẽ alia restituẽdi ratio femori ità luxato secundũ naturam est.

Hæc etiam, quæ de femore sic luxato tradit, ijs, qui eorum, quæ proposita sunt, meminerint, in aperto omnia sunt. edicit enim, ne hos vt priores resupinemus, sed in ventrem conuertamus. hic siquidem est habitus pronus. Valenti ergo intentione adhibitâ à posteriori parte in priorem compellere articulum 10 oportet. nã, cùm homo ità iacet, vt præcepit, posterior pars sublimior collocatur, prior subijcitur. quocirca necesse est, vt qui restituit, femoris caput deorsum compellat, quod commodissimè præstat impulsus, qui per asserem adhibetur. idem efficeret, qui quà prominet femoris caput insidẽs, magnâ vi cogeret. sed, nisi clunis eminentia luxato capiti hæreat, nihil hominem iuuabit. Hæc igitur curatio virum summæ diligentiæ ac prudentiæ postulat.

» SI in priorẽ partẽ venerit, idem conuenit extendẽdi modus: sed aliquis ma-
» nu admodũ strenuâ, & maximè peritus, sublimiori vnius palmæ parte in-
» guen adurgeat, eandemq; manum alterâ cõprehendat, simulq; quod excessit,
» in inferiorem partem trudat, & versus priorem genu subigat. hic extendendi 20
» modus, vbi femur sic luxatur, maximè naturę conuenit: sed & ille, qui hominẽ
» suspendit, propè etiam naturæ aptatur, in quo necesse est, vt is, qui appenditur,
» nõ ignarus sit, ne brachio articulũ impellat: sed inter partes naturales & anum
» iuxta os, quod sacrum dicitur, appendatur.

Ad quartum genus luxati femoris aggressus est, de quo euidẽtissimè omnia prodidit, ijs præsertim, qui in memoriã habeant, quæ anteà dicta sunt. Quare nihil est quòd nugas hic agamus.

» INuenias etiam laudẽ, si sine vtre articulũ hũc restituas: sed quosdã noui, qui
» eum præ inscitiâ, & vbi in exteriorẽ, & vbi in posteriorẽ partẽ erũperet, re-
» ponere per vtrẽ tentarẽt, neq; intelligerẽt, hâc viã expelli magis q̃ in suã sedem 30
» restitui. primũ verò auctorẽ cõstat vtrem adhibuisse, vbi articulus in interiorẽ
» partem elaberetur, scire tamẽ licet alia multa ex vsu magis esse q̃ vtrem. Datur
» ergo inter femora vter nõ inflatus, sic, vt quantũ maximè potest, sublimis inter
» anum & naturale collocetur: tum femora inter se vinciũtur habenâ, quæ à pa-
» tellâ ordiatur, & vsq; ad dimidiã femorũ partẽ intẽdat: post hæc inflatur vter,
» distẽditurq; demissâ æneâ fistulâ in vnũ ex pedibus, qui solutus sit, & æger in
» latus cubat, vitiato crure sursum spectãte. Præparatio igitur huiusmodi est, sed
» plęrique hanc adhibent deteriorẽ, quàm ego dixerim. cùm non alligẽt bonam
» femoris partem (vt proposui) sed genua duntaxat. adde ꝙ intentionẽ, quę ma-
» ximè necessaria est, omittunt. nõnulli tamen luxatũ iam restituerũt, vt qui rem 40
» facilem nacti fuerint, sed huiusmodi impulsus nõ magnopere tolerabilis est. si
» quidem inflatus vter, quà maximè tumet, eam regionẽ nõ attingit, in quâ pro-
» lapsum femoris caput iacet, quà potissimũ impellendũ est: sed infrà illud, vt qui
» in medio femorũ, vel interius etiã contineatur. ad hæc femora naturaliter sunt
» curua, à superiori enim parte carnosa sunt, & ꝓpè inter se iungũtur, ab inferio-
» ri tenuãtur. quare & femorũ natura vtrẽ expellit ab eâ parte, quâ præcipuè ad-
» mouẽdus esset, ità, vt si paruus vter inferatur, cũ vim exiguã habeat, nullo mo-
do vrgere

1 » do vrgere articulũ possit. Oportet ergo, si vtendũ vtre sit, femora ad magnam
» partẽ inter se deuincire, & vtrem inflare, eodẽ momento, quo corpus extẽditur,
» cruráque extremâ parte inter se colligare, vbi hâc ratione articulus reponitur.

Docet quâ ratione quis vtatur modo restituendi per vtrem, quamuis eum non probet. cuncta autem planè explicat.

» IN totâ arte medicinali id in primis dare operam oportet, vt quod malè ha-
» bet, ad sanitatem perducatur. quod, vbi cõtingere possit pluribus modis, ille
» eligẽdus est, qui omnium minimo negocio comparatur. hoc siquidem magis
» officium est probi viri, & plus habet artificij, nisi quis in popularem auram in-
10 cumbat. sed, quod ad hunc locum attinet, quidam modi extendendi corporis
» per ea, quæ domi habentur, parari possunt, sic, vt ex ijs, quæ præsentia sunt, in-
» uenire liceat, per quæ promptè curatio adhibeatur.

Oratio hęc postrema est, in quâ iubet, vt in ijs exerceamur, quę promptè ad curationem accõmodãtur, itâ, vt quamuis nec scamni copia sit, neque alterius, ex ijs, quę proposita sunt, excogitare per te aliquid simile possis. sed de his euidentissimè in sequentibus tractauit, vt neque breuissimâ expositione opus sit. omnia enim perspicua sunt ijs, qui meminerint quæ proposita sunt. explicabo tamen, si quid mihi obscurius esse videatur.

» QVòd si vincula ex loris non sint mollibus, & quæ facilè tractẽtur, sed tan-
20 tùm vel catenæ, vel rudentes, vel funes, necesse est antè fascijs vel panni-
» culis è lanâ eam partem inuoluere, quâ potissimum inijci vinculum debet, &
» vlteriorem quoque, posteà deuincire.

Nauium rudentes græci vocant ὅπλα, quod Poëta indicat in eo carmine, καὶ δ' ὑπ' ἀρθέντι ὅπλον νεὸς ἀμφιελίσσης. Constat etiam Hippocratem, quùm rudentes ὅπλα dixit, eos funes intellexisse, qui in nauibus habẽtur. nam eos, qui in vrbibus, & qui in agro communi funium vocabulo appellauit σχοινία.

» AD hæc super lectũ, qui ex ijs, quorũ copia est, firmissimus sit, & maximus,
» rectè homo extendatur. lecti autẽ pedes, vel qui à capite, vel qui à pedibus
» sunt, vel ab exteriori, vel ab interiori parte fulciãtur, itâ, vt fulcra limini firmi-
30 ter hæreant: sed ad alios pedes collocetur lignum quadratũ transuersum, quod
» perueniat ab vno pede ad alterũ, ac si tenue sit ad pedes lecti deligetur, si cras-
» sum, sine vinculo relinquatur: post hæc vinculorũ capita tam eorũ, quæ versus
» caput procedunt, q̃ eorum, quæ versus pedes, vtraq; ad pistillũ, vel ad aliud ta-
» le lignum vinciãtur. vincula autẽ vel recta iuxta corpus porrigantur, vel paulo
» etiã superiora conuenienterque à pistillis intendãtur, quę erecta sint, sic vt vnũ
» limini objiciatur, alterum ligno, quod adiectũ est, sic igitur per pistilla ad se at-
» tracta adhibere vim oportet. satis autẽ esset loco liminis & ligni appositi sca-
» la, quæ gradus firmos haberet, lecto subiecta, vt pistillis hinc & inde admotis,
» vincula extẽderentur. Reponitur item hoc modo femoris articulus, siue in in-
40 teriorem, siue in priorẽ partem eruperit. Scala defoditur, cui homo insidet in-
» tegro crure, leniter extẽto, & quà cõmodè poterit alligato: vitiato cruri vas fi-
» ctile appenditur aquæ plenũ, vel calathus in quem coniecti lapides fuerint. Est
» & alter reponendi modus ad eos, quibus femoris caput in interiorem partem
» luxatur. transuersum lignum inter duas columnas deuincitur, quantum res po-
» stulat sublime, & ab vnâ parte extra columnam cubitũ porrigitur, deinde ho-
» mo vestimẽtis pectore obuoluto super eam partem transuersi ligni, quæ extat,
» collocatur, ac pectus per latam habenam ad columnã deuincitur, integrũ crus

» ab aliquo tenetur, ne subuertatur, sed affecto appenditur res aliqua, quæ graui-
» tatem habeat conuenientem, vt suprà quoq; dictum est. Ante omnia igitur sci-
» re licet omnium ossium commissuras plærunque sinu & capite contineri, & in
» alijs sinum cauum esse, & oblongum: in alijs parum desidētem. Semper autem
» restituere conuenit omnes articulos, qui exciderũt, protinus, quùm adhuc cali-
» di sunt, vel certè quàm celerrimè. nam, qui reponit faciliùs, & citiùs reponit, &
» æger minorē molestiam sentit, vbi priusquam locus intumuerit, articulus resti-
» tuatur. Perpetuò item, vbi reponendus articulus est, emolliri antè debet, & di-
» moueri, sic enim promptiùs reuerti consueuit. vbicunque autem reponitur,
» imperanda abstinentia est maxima, vbi maximus fuerit, & difficillimus ad re- 10
» ponendum: minima, vbi exiguus, & facilè recondatur.

De digitis luxatis.

» QVòd si digiti articulus excidat, seu primus, qui ad manũ pertinet, seu se-
» cundus, seu tertius, eadem est & æqualis reponendi ratio, maximi quidē
» articuli semper ægriùs restituuntur. excidunt autem in quatuor partes, vel sur-
» sum, vel deorsum, vel vtrinque ad latera, sed maximè in superiorem partē, mi-
» nimè in latera, quod accidit, vbi vehemēter moueantur. q; si à latere prorũpāt,
» ab eâ parte, in quam veniunt, quasi capitulum rotundum conspicitur, & leniter
» cauum: si in superiorē vel inferiorem partem prolabātur, quùm hic locus leuior 20
» sit, quàm qui à lateribus, simulq; procidētium articulorũ excessus paruus, faci-
» liùs reconduntur. Reponendi ratio sic habet. summus digitus fasciâ vel aliquâ
» tali re inuoluitur, sic, ne dum intēditur, extremâ parte prehensus elabatur. quo
» inuoluto vnus eam regionem, quæ super primā palmæ partem est, alius inuo-
» lutam partem, ad se vterq; valenter attrahat, simulq; excedēs articulus in suam
» sedem compellatur. Si à latere excedat ratio extendendi eadem est. namq;, vbi
» videbitur loco excessisse, simul dum intentio adhibetur, protinus in suā sedem
» cogendus est: sed interim alius ab alterâ parte debet digitũ repellere, cauēs, ne
» in eam rursus prolabatur. Cōmodè quoq; restituuntur per digitorum tegmē-
» ta ex palmis intexta, quæ à lacertis σαῦραι græcè nuncupātur: vbi in diuersa di- 30
» gitum extenderis, prehendens alterâ manu primā palmæ partē, alterâ tegmē-
» tum, posito articulo, debes quàm citissimè deuincire fasciā tenuissimâ, inunctâ
» cerato, quod nec nimis molle sit, nec nimis durũ, sed moderatè, cùm quod du-
» rum est, à digito recedat, quod liquidum & molle digiti calore tabescat & re-
» soluatur. Soluendus autem est digiti articulus tertio aut quarto quoque die. at-
» que in vniuersum, si inflāmatio locum occupauerit, frequentiùs soluendus est,
» sin minùs, rariùs, quod communiter de omnibus articulis intelligi volo. cōfir-
» matur autem digiti articulus decimo quarto die. eadem verò curatio est digi-
» torum manus ac pedis. Quicũque articulus recondatur, debet homo inediâ ac
» tenui victu vsque ad septimum diem vti, ac, si inflammatio sit, frequentiùs re- 40
» solui, alioquin rariùs. semper autem quiescere vitiatum articulum conuenit, &
» quàm optimè figurari.

FINIS COMMENTARII QVARTI GALENI IN HIPPOCRATEM DE ARTICVLIS.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS PRIMVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

Opus hoc ad medicum pertinens inſcripſit [De officinâ medici],ſatis autem fuerat[De ijs,quæ in officinâ medici]ſicut nõnulli Dioclis,Philotimi & Mantiæ opera inſcribũt.nam,cùm ſinguli horum de eâdem re libros confecerint,legitur quidem in plærisque inſcriptio ſine præpoſitione , atque pronomine [Officina medici]:in paucis autem prępoſitis illis [De ijs,quę in officinâ medici].ſed eorũ volumina præceptis plena ſunt: Hippocrates verò,vbi in ſuo libro ea recenſuit, quæ medicinam manu curãtem perficiunt, faſciandi rationem exequitur,cui voluit medicum primò aſſuefieri,quę res in ligno,quod in hominis ſpeciem exculptum ſit,vel certè in pueriIi corpore fieri poteſt. Hæc liber ipſe priuſquam ſingularum partium explicationem aggrederer,præfari me coëgit:iam venio ad ea,quæ me impellit non liber, ſed quicunque maiorum ſcripturam promptè immutat, ad quamcunque ſententiam voluerit,ipſam traducens.Quidã igitur conati ſunt vetuſtiſſima volumina inuenire,trecentos abhinc annos ſcripta,quę partim habent in membranis, partim in tiliæ libris,ſicut Pergami apud nos videre licet.cõſtitui ego omnia ęſtimare,quæ tradita à primis expoſitoribus fuerunt,vt de plurimis ac maximè fide dignis germanam ſcripturam comperirem, quod mihi longè melius ceſſit, atque putaueram.nam omnibus ferè tum exemplis, tum expoſitorum cõmentarijs,animaduerti inter ſe conuenire,ità,vt admiratus fuerim audaciã eorum, qui vel nuper exponũt,vel ſuo iure omnia Hippocratis volumina edunt,quẽadmodũ Dioſcorides & Artemidorus,qui Capito cognominatus eſt, qui cõplura in vetuſtiſſimis ſcripturis innouarunt. Sed longiùs labi mihi videor, explicando,ſi ſcripturæ cuiuſlibet fecero mentionẽ.melius igitur duxi antiquas ſolùm adſcribere,paucis quibuſdam,quæ immutatæ paulum fuerunt,adiectis, de quibus præſertim conueniat inter eos,qui antè libros enodauerint.qui,cùm quatuor ſint, duo,Zeuxis & Heraclides omnia Hippocratis opera explicarũt: at non omnia,ſed obſcura tantùm,Bacchius & Aſclepiades, Ac de his quidem hactenus . quo tamen clarius exordium ſit,à principio repetentes breuiſſimè agemus,quaſi nihil præfati.

Liber Hippocratis, qui [De officinâ medici] inſcribitur, primò totius artis commune prooemium habet,vt mox indicabo,atq; eâ de cauſâ nonnulli ante omnes libros iure legendum eſſe exiſtimarunt,quippe, qui talẽ docendi viam polliceantur,qualem in ſuis libris, quos primas inſtitutiones appellant, recentiores aliqui tradiderunt:proximè à communi prooemio ſubijcit, quæ medicinalem artem nunc primùm addiſcentibus vtiliſſima ſint, ex ijs quæ in officinâ medici fieri poſſunt.Quam rem ità eſſe liquidò conſtabit,ſi ad verborum ipſorum enodationem animum adiunxeris.

" AN ſimilia,an diſſimilia,principio à maximis,à facillimis, à quibuſcũque,
" quomodocunque cognitis.

Siue quis benè valere,ſiue bonam valetudinem, ſiue aliud quid tale, medi-

nalis artis finem conſtituat,hunc ipſum propter ſe ſtudent,qui in hâc arte verſantur.Neque vlli dubium eſt,quin contemplatio quædam ſit,cui operam dare oporteat eum,qui reſtituere velit naturalem noſtrum ſiue habitum, ſiue adminiſtrationem,ſeu ſtructuram,ſeu quod eſt aliud verbum,quo placeat nominare:at non propter ſe cætera omnia,quę ad artem ſpectant,addiſcimus,docemus,aut deniq; audimus,ſed quòd ad finem ſingula eorum conducāt.Quemadmodum in propoſito ſermone eam partem, quæ ad indicia pertinet (recentiores græci σημειωτικὴν dicunt)tractari neceſſe eſt,quibus rectè mederi propoſitum eſt,antequā eam,quæ curat,aggrediantur,vt,quùm ſimile quid nacti fuerint,morborū diſcrimina ad vnguem in ęgrotantibus teneant.Nihil autem in ſequentibus intererit,habitum noſtrorum corporum naturali adminiſtrationi contrarium,morbi vel affectus vocabulo nuncupare, ſicut græci omnes cōſueuerunt,interdū νόσημα,interdum πάθος genus hoc vniuerſum appellantes. Nunc igitur docet,partis,quæ ad indicia ſpectat,maximè generale propoſitū,quemadmodū fit in parte,quæ medetur. nam ſicut in hâc curationis cuiuſq; cōmune conſilium eſt contrarijs per cōtraria ſubuenire: ità in illâ poſſe cognoſcere, quatenus ea,quæ in affecto corpore conſpiciuntur,bene admodū valentis ſunt ſimilia.Quod Hippocrates ipſe in prognoſticis indicauit,cùm inquit, [Maximè ad rem pertinet intueri,an ſibi quis ipſe aliquâ ex parte ſimilis ſit].Idem in libro quoque de articulis propoſuit, quùm vitiatam corporis partem ad eam, quæ integra eſt,conferri iuſſit, vbi ſimiliter voluit non ſimpliciter comparari, ſed affecti hominis dextram partem cum ſiniſtrâ conferri, nihil alienis articulis,hoc eſt aliorum hominū inſpectis. Quod etiam nūc faciendum duxit,cùm ait[An ſimilia,an diſſimilia,principio à maximis,à facillimis]ac ſi ità dixiſſet, laborantium corpora ab initio protinus inſpici debēt,quatenus ſimilia ſint ſanis,quatenus diſſimilia.quam rem,quùm agemus,ex ijs,quæ maximi momēti ſunt,& in quibus expedita admodum cognitio eſt, morborū notas intelligemus. quandoquidem nos ignorare non oportet, non eſſe alia maxima, alia facillima: ſed ijſdem ſignis contingere potentiâ maximis eſſe, & cognitu facillimis.huiuſmodi ſunt,quæ in prognoſticis ſtatim à principio traduntur his verbis, [Nares acutæ,oculi concaui,collapſa tempora,& quæ ſequuntur]. Namq; hæc maximi eſſe momenti in prænotione, eorum,qui mediocriter in medicinali arte fuerint exercitati,nemo eſt,qui neſciat:eſſe verò cognitu facillima,omnes ſanè vel artis etiam expertes intelligunt, quùm nullam corporis partem prius facie protinus videat,qui ad cubantem accedit. Ergo ipſe cubans,ſi cum ſeipſo conferatur(vt pręcepit)certiorem quoque notam exhibet.atque hac ratione ab ijs,quæ facillima & maxima ſunt,initio ſumpto,iam poterit, quod ad artem attinet æſtimari.Fortè autem interdum fiet, vt decipiatur quis homine, qui naturâ habet nares acutas,oculos concauos,collapſa tēpora.ſed,ſi laborantis corpus plęriſque hominibus ſimile comperiemus,nullo pernicioſo morbo, aut affectu detineri hominē facilè intelligemus. vbi,quod ab Hippocrate ſcribitur,notabimus,ſi reliquæ totius corporis notæ ſalutē denunciēt,confiſi eam eſſe naturalem hominis faciem, vt rem magis perſpectā habeamus, de ijs,qui antè ipſum nouerunt,percontabimur,qui vbi idem afferēt,noſtram prænotionem confirmabunt.nō perinde tamen ſciemus, ac ſi ipſi hominē nouiſſemus, atq; adeò,ſi vſi familiariter eſſemus.eo enim quòd benè valētem ſæpenumerò viderimus,in ſignis,quæ in ipſo apparent, nunc,vbi aduerſa valetudo eſt, diſcriminis

1 criminis modum certiùs deprehẽdimus. Vt enim audiuerimus, cõiecerimúsq; hominem acutis naribus esse, concauis oculis, familiaris duntaxat modũ intelligit, quæ res medico in primis necessaria est. non enim id solum nouisse operæprecium nobis est, quòd corpus à naturali habitu recessit, sed quatenus nares acutiores sint, oculi magis concaui, tempora collapsa, & alia singula, quæ deinceps exequitur, è quibus, quod simili maximè contrarium est, non simpliciter graue dixit, sed grauissimum, est autem maximè contrarium, quod à naturali habitu distat longissimè. ergo, quemadmodum, quod maximè cõtrarium est, non simpliciter graue, sed grauissimum posuit, sic graue magis minúsue dixit, 10 quatenus plus minúsue contrarium se ostendit. Notæ igitur, quę in facie sunt, nullo negocio percipiuntur, & plurimum ponderis habent, tum quas à principio protinus recẽsuit, tum quas de oculis subiecit. Complura autem ex ijs, quæ in prognosticorum libris tractauit, si mentem adhibeas, intelliges partim non maxima esse, partim non facillima, partim quibus vtrũque abest, vis scilicet & facilitas. quæ in eorum librorũ expositione latiùs persequuti sumus, persequemur & nunc exempli causâ nonnulla. Nam, quòd æger supinus cubet brachijs cruribúsq; similiter iacentibus, vt resolutis, non modò ob grauem affectũ euenire potest, sed ob mollitiem quoque hominis, delitiásque vltra modum. quare nisi mores ægri cognitos habeamus, facilè decipiemur. At fieri minimè potest, 20 vt quos curamus, omnium nobis mores innotescãt. quamobrem percõtari hos oportet, præterquam in paucis. comperimus quidẽ aliquando non magni momenti rem denunciari, vt in ijs, quæ ad cubandũ pertinent: interdum maximi, vt in viro ornato, vbi trucem vultum habeat, aut vocem. Spiritus itidem cum crepitu dolorem, aut mentis alienationem significat, si in eo fit, quem id facere audiente aliquo puderet: sed si nullam præsentium rationem haberet, nihil is prorsus ostenderet. Quocirca hîc etiam nouisse hominis mores conuenit, non secus atque consuetudinem in ventrem cubantium, eorúmque naturam, qui per somnum dentibus strident, vel quorum palpebræ non committuntur, namque hæc, vbi cubantis mores, vel naturam medicus nouerit, aut ab altero 30 quæsierit, qui eos cognoscat, indicium faciũt, idq; modò bonũ, modò malum. In vrinâ verò nigrâ, nigro item sputo, tum in atrâ bile morbi initio maxima vis inest, & expedita cognitio, sicut è cõtrario in acutis morbis summam securitatem pollicetur facilè spirare, subsidere in vrinâ albũ leue & æquale. Hęc de ijs, quæ ad cognitionem pertinẽt, posuisse voluimus, vt sint exempla eorum, quæ maximã vim habent, & cognitu facillima sunt, tum quorumcunq; quomodocunq; nobis innotescant, seu experimẽto, seu ratione. quanquã non tãtam vim habent, nec æquè facilè percipiuntur, nisi ægri vsus, natura, mores, vel sciantur, vel quærantur. Deinceps mihi sermo erit de ijs, quæ attinent ad chirurgiam, vt autem res magis in aperto sit, quoddã exemplũ apponemus, quod habetur in 40 libro de articulis inter initia protinus, vbi de prolapso humero agitur. in quo, idem quod maximum est, nullo negocio comprehẽditur. nam, si quid rotundum ac durum sub alâ se ostendat, id ibi esse nullâ ratione potest, nisi humeri caput suo loco motum in alam exciderit. Sed sinus in eâ parte, quę humeri iuncturæ superiecta est, cõmune indicium est, & humeri prolapsi, & lati scapularum ossis, quatenus summum à iugulo recedens, attollitur, atque idcirco debemus affectam partem integræ comparare, quæ vbi non suæ naturæ deprehendatur, existimare licebit humerum excidisse. In hoc igitur signo, non æquè

magna vis ineſt,& expedita cognitio,atque in tumore ſub alâ. imbecillius adhuc eſt,quod ex motu colligitur, humerus enim ſurſum non porrigitur,& vbi huius partis muſculi atteruntur,tenduntur,inflammantur: & vbi aliquæ ipſorum fibræ altiùs abrumpuntur. Ego autem huiuſmodi caſum aliquando nactus ſum. latum ſcapularum os ſummum antè à iugulo receſſit: deinde alterius brachij humerus loco ſuo motus eſt, quod accidit in palæſtrâ. intuitus autem medicus ſedem iuncturæ humeri ſuperiectam ab vtrâque parte æqualem inconſideratè dixit eum ipſum locum plagam accepiſſe, & iure hominem dolere, iuncturam verò illęſam eſſe.quocirca pręcepit,vt in balneum iret quàm celerrimè, & multo vſus oleo in ſolio moraretur, atque vbi exiret lanâ tinctâ in oleo,cui paulum cærę adiectum eſſet,ictam partem obtegens,ſe contineret in lectulo,quieſceretq;. His factis homo,cùm totam noctem dolore vrgeretur,mane eundem medicum,& quoſdam alios accerſiuit ex ijs, quos non ratio,ſed ſola ſuſtinent experimenta. Qui pridie ob temeritatem deceptus,articulum benè ſe habere protulerat, vbi ad ægrotantem acceſſit, videns duos alios medicos ſe ignobiliores,vt qui paruipēderetur,iniquo animo tulit, id tamen diſſimulās promptiùs adhuc ob indignationem dixit articulū nullo modo læſum eſſe,quùm vtramque partem iuncturæ humeri ſuperiectam ſimilem inueniret, cúmque inflammatio iam ictum humerum occuparet. Perfundens igitur hominem multâ aquâ calidâ ſubinde oleum copioſè immiſcēs,iuſſit, vt lanâ rurſus circumdatus eâdem ratione conquieſceret. At,quùm per hæc nihil proficeretur,ego tertio die adhibeor, cōſpiciénſque partem iuncturæ ſuperiectam magis cauam eſſe ab eo humero,qui dolore vacabat,quàm ab eo,qui dolebat,nimirum inflammatione auctâ,humerū,qui integer videbatur,diligenter inſpexi, viſumq; eſt mihi ab eâ parte ſummum lati oſſis ſcapularum in ſuperiorem partem receſſiſſe. Hoc igitur adductus,& eo quòd per idoneam curationem homo nihil leuaretur, ſub inflammati humeri alam digitum demittens,ibi humeri caput inueni.quo tamen res certior eſſet, animaduerti alterius humeri alam, in quâ, vbi nullum huiuſmodi tumorem repperi, pronunciaui humerum quidem luxatum eſſe,medicos verò id latuiſſe. eò quòd ignorarent latum os ſcapularum in altero brachio ſummum à iugulo receſſiſſe,comparaséntque percuſſum locum ad illud perinde, ac ſi in ſtatu eſſet naturali. Nobis inquam diſcere licet ex homine percontantibus, num ab altero brachio, quà cum iugulo latum os ſcapularū iungitur,aliquādo plagam acceperit.ille principio non habet,quod dicat:dein,quùm ſibi in mentem veniret,ſe quondā ex vehiculo decidētem percuſſum fuiſſe fatetur, ſed paruo negocio liberatū lanâ oleo tinctâ tribus aut quatuor diebus ſuper ictam partē impoſitâ.Sed quorſum hæc?vt oſtendam quantum dignitate inter ſe diſtent indicia,per quæ innoteſcunt morbi manus curationē requirētes.Non poſſe enim affectum brachium ſurſum porrigi multis quoque alijs commune, quùm & chordæ muſculorum, qui eâ parte ſunt,& ſæpenumerò ipſi quoq; muſculi,vbi indurati, aut inflammati ſunt,tum contuſi,aut altè abrupti,vel vbi aliquæ ipſorum fibræ perrumpuntur, ſurſum ferre brachium non ſuſtineant, neque ſolùm ſub hoc, ſed ſub omni etiā motu indoleſcant. Sinus verò eâ parte,quæ iuncturæ humeri ſuperiecta eſt,& ipſe communiter recedentis quoque oſſis facit opinionem. At rotundus,durúſq; in alâ præter naturam tumor abundè humerum loco ſuo motum teſtatur.quare is minimè decipietur,qui ei tantùm confidet.quid quòd & ipſum

1 ipſum cognitu facillimum eſt,ſolúmque oportet tumorem contingere digitis in alam coniectis, quà humeri caput euidenter ſe oſtẽdet. Sed muſculorũ affectus,ſub quibus neque ſurſum porrigere humerũ poſſunt,neque citra dolorem mouere, exercitatam rationem,ſummámque animaduerſionem exigunt. Has igitur notas illis annumeramus,quę plurimum valent,& facillimè comprehẽduntur,ſiue quis rationalẽ,ſiue in experimentis poſitam medicinã profiteatur. Empiricus enim inſpiciẽs quas συνδρομὰς appellat,quæ nihil aliud ſunt,q̃ cõcurſus eorum,quæ morbis ſuperueniunt, vbi ſępiùs eadem notauerit,æquè omniũ ſimul in tempore meminit : dein,quùm ex hâc obſeruatione multorũ concur-
10 ſuum vſũ habet,tunc ex ijs,quę morbis ſuperueniunt,quę nã in multis concurſibus viderit,& quę in vno duntaxat,dignoſcit:atq; hoc pacto communia intelligit,& propria,quam rem ſequitur rurſus notitia ſignorum, quatenus inter ſe viribus diſtẽt.nam,quod in multis,vel omnibus concurſibus fuerit animaduerſum,longè ijs cedit,quæ notãtur in vno tantùm:quod autem in paucis minùs vincitur, ac præcipuè,quod in duobus. medicus autem,qui ſpectat experimenta communia,perinde ac propria intuetur,& in memoriâ habet. cùm hęc, quæcunq; ſint, & quocunq; modo cognoſcantur, vnà cum proprijs venientia obſeruauerit. Qui ratione nititur,multo magis celeriúſq; ſingulorum morborum indicia comperit,& vbi cõmunia ſint,& vbi propria,nec Empirici modo
20 diu moratur, ſed ne diem quidẽ aut horam. concipiens enim humeri caput in alam excidiſſe,id ſimul intelligit,primò quidem quòd tumor eâ parte non naturalis apparebit: deinde quòd ſinus erit ſuper humeri cõmiſſurã,cùm humeri caput,vt quod in alam venerit,inde abſit,vbi eſſe cõſueuerat:tum quòd ceruix lati ſcapularum oſſis humero ſuperimpoſita ſurſum porrigi brachium non ità ſinet,& quòd muſculi admodũ dolebunt,quùm vehementer extendantur,vbi attollere humerũ conentur, quódque non abſimile tormentum ſentient, cùm ad latus tentant affectum membrũ adducere. Atque ità quæcunq;,& quomodocunque cognita,nec,quæ magnam vim habẽt ſolùm,ſed cętera etiã intelliget.quoniàm hâc vnâ viã cuncta inueniuntur,quùm alterâ in obſcuro ſint,quę
30 non ſunt facillima,ſed indicatione comprehenduntur. Humeri quidem caput in alâ magnã vim habet, & nullo negocio cognoſcitur : at muſculorũ affectus maiori egent cogitatione,ſed & à tumore, qui in alâ conſpicitur vtroque viribus ſcilicet & facilitate ſuperati,eâdem contemplatione artificioſo medico innoteſcunt. Meritò igitur Hippocrates ante alia artis opera,id eſt,ante prænotionem & curationem,eam partẽ, quæ ad morborum indicia pertinet (iuniores σημείωσιν nuncupant)intelligi ex ſimilium ac diſſimilium notatione vòluit: meritò etiam ex valentiſſimis,& cognitu facillimis, item tertiò ex quibuſcunque, cum his quomodocunque cognitis, dignitate verò & cognoſcendi facilitate inferioribus. Hactenus itaque præfatus à quibus vitia indicentur,nempè
40 ab ijs,quæ rectè habentibus ſimilia ſunt,aut diſſimilia,deinceps cuiuſmodi illa ſint, ea nunc perſequitur ijs verbis.

» QVæ & videre,contingere,atque audire licet.

Quùm voluerit eam medicinæ partẽ,quę de morborum notis eſt,per ea exerceri,quæ in affecto corpore ad exemplum ſanorũ ſimilia ſunt,aut diſſimilia:item quædam maxima eſſe & facillima,quędã cum ipſis neceſſariò percipi,nunc iam(quod ſuprà commemoraui)quænã illã ſint,exequitur inquiẽs, [Quæ & videre,cõtingere, atque audire licet]. Videre quidem licet,quæ con-

ſpectui ſubijciuntur, contingere,quæ tactu,audire,quæ auribus comprehendi poſſunt.Ergo,quæ inter prognoſticorũ initia de facie proponũtur [nares acutæ,oculi cõcaui,collapſa tempora]ſentiuntur viſu:tactu,frigidæ aures:tactu ſimul & viſu,cutis faciei dura,arida atque extenta:quæ eodem libro ſequuntur, auditui ſubiecta ſunt,nempè ſternutamẽtum,tuſſis,crepitus, ſtrepitúſque hominis præter naturam loquentis, vel quòd mens non conſtet, vel quòd vox ſit ſtridula,rauca,aut huiuſmodi quopiã vitio affecta. In morbis autem, quæ manum poſtulant,oculis expoſita ſunt,quæ nigreſcunt,rubent,tum quę quamuis ratione ſuum colorẽ variant aut retinent.adde exempli cauſâ in humero,quòd ſinus in parte eius articulo ſuperiectâ,& extremitas lati ſcapularum oſſis elata, viſu percipitur,caput in alâ contingitur, auribus accipitur ſtrepitus in corpore ægrotãtis,quẽadmodũ,vbi thorace perforato è plagâ fertur ſpiritus cum ſono.

" QVæ item oculis,tactu,auribus,odoratu,guſtatu,mente ſentiuntur,

Subiecit hîc omnibus ſenſibus mentem,quam dixit γνώμην (græci cõmuniter νοῦν & φρένα vocant & λόγον, hoc eſt rationem) ſed quoniàm & in voce quædam ratio eſt,philoſophi illam dixerunt ἐνδιάθετον, hoc eſt, interiorem,vt ab hâc ipſam ſeiungerent.Comprehenditur interiori quid cuique conſequens ſit,quídque contrarium, ad hæc diuiſio, compoſitio,reſolutio,demõſtratio,& ſi quid eſt generis eiuſdem.Requiritur autem non immeritò,cur olfaciendi & guſtandi ſenſus antè ſeorſum mentionem non fecerit, quùm dixit [quæ & videre contingere,atque audire licet]poſteà verò omnes quinq; proponẽs,mentem quoque adiunxerit. Multi ſanè dixerunt nonnulla abſurda, & quæ ſcribi non merentur:alij verò probabilia,ac memoratu digna. hinc autem ordiũtur, Hippocratem dicunt præcepiſſe,vt ex eorum,quæ ſub ſenſus cadunt,ſimilitudine ac diſſimilitudine, morborũ notas intelligeremus. Propriè autẽ ſub ſenſus cadere volunt ea,quę,vt comprehendantur,non aliam potentiã requirunt, ſed vna ſenſuum cõprehenſio ſufficit:ſub ſenſus cadere ſimiliter, ſed non propriè, quæ pluribus ſenſibus ſimul, & tum memoriâ,tùm ratione,quam vocant componentẽ,& colligentem, accipiuntur. Colorem verò ex eorũ numero eſſe exiſtimãt,quæ propriè ſub ſenſus cadunt,itidem ſuccum,vaporem,vocẽ, prætereà duritiem, mollitudinem, calorẽ, frigus, & vno nomine qualitatẽ omnẽ, quæ tactu comprehẽditur:at mali,mali punici,piri,aut cuiuſuis alterius rei totam naturam ſenſu minimè percipi,ſed(vt Plato dixit)opinione cum ſenſu rationis experte,omniáque eſſe opinabilia arbitrantur,& proptereà quoſdã ſæpiùs in ipſorum cognitione decipi,cùm vel colorem tantùm, vel figuram, vel vtrũque naturali non abſimilẽ intuentur. mala enim,mala punica,pira,vuam, nucem iuglandem, & plura alia ex ijs,quæ edendo ſunt,vbi ex cerâ cõponuntur,priuſquam vel ad nares admoueantur,vel guſtentur,tangantúrque,à veris abhorrentia non videri, eum verò falli non poſſe, qui ipſorum vſum ſingulis ſenſibus æſtimet,omnibus autem rem diſcutere ſine memoriâ & enumeratione non licere,& hanc non ad ſenſum,aut memoriam pertinere,ſed ad mẽtem. nominant autem enumerationem,nõ ſolùm συναρίθμησιν, ſed etiã συγκεφαλαίωσιν.Hippocratem ergo,quùm inquit, [Quæ & videre,cõtingere,aut audire licet]volunt eorum,quæ ſenſibus ſubijciũtur,meminiſſe,vt exemplum aliquod in medium afferret,atque vbi ab ijs,quæ ſenſibus ſimpliciter,& propriè ſubiecta ſunt, ad totam naturam tranſijt iure tunc ſenſus omnes, & mẽtem quoque commemoraſſe,ità,vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi. Aggredi medicus debet

ad vitiorum

1 ad vitiorum notas,orsus à similium ac dissimilium inspectione,interdũ solam qualitatem,interdum tota conferens corpora. quæ quidem expositio ratione non caret. Est & altera hunc in modum,Hippocratem,qum inquit,[Quæ & videre,cõtingere,atque audire licet]de medico loquutum esse: quod verò addit[quæ item oculis,tactu, auribus,odoratu, gustatu,mẽte sentiũtur]ad ægrotantem ipsum referri,ità,vt medicus nõ modò indicia colligat ex ijs,quæ ipsemet,sed ex ijs,quę æger videt,tangit,olfacit,gustat,tum ex eius mente,quatenus labat aut consistit.quòd autem medico ad cognitionem expediat, nouisse mente,ne homo labatur,an sui compos sit,in aperto est. Placet alijs,quod scri-
10 bitur[quæ item oculis,tactu,auribus, odoratu, gustatu] ad ægrotantem, quod adiungitur[mente]ad medicum pertinere.siquidem ex ijs, quæ cubans videt, audit,contingit,gustat,medici mens aliquid ratiocinatur.conijcit enim de laborantis gustatu aliquid ad ipsum pertinens,non secus ac de morbo. nã,si gustanti amara omnia videantur, quemadmodum ijs, quos morbus regius malè habet,redundat in linguâ bilis:si salsa,pituita salsa: si acida,acida similiter pituita plurima in eâ est.sicq; hominem dicunt qualitatem sui sudoris interdum in os destillantis percipere. Hoc pacto enodãtibus aduersari videtur,quòd olfactum medici prætererit,quamuis eo sæpiùs vtatur,cum indicia ex deiectione,vrinâ,sputo,vlceribus,spiritu ęgrotãtis collecta olfactu à medico æstimen-
20 tur. Porrò autem à ratione non abhorret, fuisse hunc à librario prætermissum, sicut alia multa in plurimis Hippocratis, aliorúmque voluminibus, partim omissa inueniuntur,partim euidenter deprauata.Nec absuerunt,qui locũ hunc ità explanarent,non idem scilicet significari his verbis[Quæ videre,cõtingere, & audire licet], atque illis[oculis, auditu,tactu sentiuntur].potest enim videre quis cõtingere,aut audire nullo modo re comprehensâ: sentire verò sine comprehensione non potest.Refertur huiusmodi explicatio verbi[sentire]ad Semium stoicum, cui propterea subscripsit Iphicianus Quinti discipulus, qui stoicam philosophiã sequutus est. Quod censent igitur huiusmodi est. priora verba solũmodo in rerum genere,ex quibus notæ sumuntur,accipi debent: se-
30 quentia in eodem ad vnguem habito atque comprehenso, quasi ita scripserit. Colligendæ notæ sunt ab ijs,quæ in corpore ægrotantis suæ naturę similia & dissimilia se ostendunt.Sunt autem hæc ea,quæ subiecta sunt sensibus,atq; ex ijs ipsis, non quæ non benè videntur, aut audiuntur,vel quouis denique sensu non benè sentiuntur,sed,quæ singulorum sensuum comprehensione & mente percipiuntur. abusum verò Hippocratem dicunt vocabulo [sentiuntur] de mente verba facientem.Ità,vt in prioribus verbis sensum vnum vel alterũ prętermiserit,vniuersum enim eorũ genus sub exemplo demõstrauit: in sequentibus omnium meminerit,& mentem adiecerit,magis exquisitã, firmiorémque enunciationem reddens. nam commune est omnibus comprehensi obie-
40 cti speciem imprimere. Sed,cùm,quod polliciti sumus,præstiterimus,referentes,quæ nonnulli probabilia attulerunt, ne videretur Hippocrates eadem sæpiùs repetere,proximum est,vt ad ea,quæ sequuntur,veniamus: tu verò superiores sententias scrutatus optimam eligas.Vsurpat autem γνώμης vocabulum more priscorum,quod idem significat,atque mens,siue intelligentia.quã rem, & si possem multorum testimonio confirmare,paucules tamen adducam, qui mentem γνώμην dixerunt. Critias igitur in primo aphorismo hæc scribit,[Nec quæ reliquo corpore sentit, nec,quæ mente intelligit]. & iterum, [Intelligunt

homines mẽte an ſanus aliquis ſit]. Et in primo libro, qui de colloquijs inſcri- 1
bitur, [Si ipſe excitatus ità fuiſſes, vt mente valeres, non ſic ab ipſo tibi iniuria
fieret], & in eodem ſæpenumerò, & in ſecundo colloquiorũ γνώμης ſępiùs men-
tionem fecit, ſenſibus ipſam in diuiſione oppones. Ad hæc Antipho in primo
de veritate, [Qui hæc intelligit, nec oculis longitudinẽ comprehendit, nec qui
longitudinẽ intelligit, ſine mente eam intelligit]. prætereà, [Omnes enim ho-
mines, tam in ſecundâ, quàm in aduerſâ valetudine, atq; in alijs omnibus mẽte
vtuntur]. Et Plato, ſicut priùs ſępè, ità in quinto de rep. [Huiuſmodi igitur co-
gitationem, vt cognoſcentis mentem, ità opinantis opinionẽ rectè dicere poſ-
ſumus]. Et Lyſias in Polyuchũ [Ille enim, in omnibus rebus, quas ſuâ vſus mẽ- 10
te, pro noſtro populo geſſit, multorum bonorum in noſtrâ ciuitate cauſa fuiſſe
videbitur, & multa hoſtibus attuliſſe incõmoda]. Æſchines item Socraticus in
Miltiade, & Hyperides in Dioclem, & alij rhetores, medici atque poëtæ. quo-
rum omniũ meminiſſe ſuperuacuum eſt, eodẽ modo id vocabulũ vſurparunt.

" QVæ item omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt.

Iure etiam hîc quæritur, quas præter ſenſum, & mentem natura nobis
potentias dederit ad percipiendũ obiecta exteriora. Adiungit enim [quæ item
omnibus, quibus cognoſcimus, intelligi poſſunt] perinde quaſi non enumera-
uerit omnes. Explicabo igitur, quamobrẽ hęc adſcribi ab ipſo exiſtimem, illud
præfatus, quod & ſequentibus neceſſarium eſt, & memoriæ proditum fuit à 20
multis veterum, quibus placet ex opinionibus, quas vidẽtur ſectarum auctores
inueniſſe nullam eſſe nouã, ſed, quæ priori ſęculo tradita fuerũt, vnà cum alio-
rum mente interijſſe. Si quis in opinione ad res ipſas animum aduertat, neque
Pyrrhonis ſectam, neque Academicam, Stoicam, Peripateticam, nec quamuis
aliam, poſt Hippocratem ſumpſiſſe initium iudicabit, quùm ipſi Pyrrhonei ad
vetuſtiſſimos auctores ſuam referant ſectam. Quocirca veriſimile eſt, vel adeò
non veriſimile, ſed neceſſarium Hippocratis ſęculo de naturalibus iudicandi
potentijs diſceptatũ eſſe, & quoſdam nullam talem poſuiſſe, quemadmodum
poſteà Pyrrhonei, quoſdam ſenſum duntaxat, alios nihil huic tribuẽtes id ve-
rum putaſſe, quod vulgatum eſt. [Mens videt, mens audit, cætera ſurda ſunt & 30
cæca] alios vtramque dediſſe iudicandi potentiam, ſenſum in ijs, quę ſenſibus
ſubijciuntur, mentem in ijs, quæ comprehenduntur intelligentiâ, quoſdã alias
animi noſtri potentias concepiſſe. Itaq; Hippocrates, vt eorum vitaret impor-
tunitatem, generatim duarum potentiarum meminit, ſenſus & mẽtis, quas ſo-
las in nobis (vt ſcitis) vbiq; docui cognoſcendi, ac iudicandi vim habere: pro-
pter cauillatores autem orationi adiecit, [Quæ item omnibus, quibus cogno-
ſcimus, intelligi poſſunt]. Iam verò aliqui cenſent aliam eſſe naturã intelligen-
tiæ, aliam mentis, aliam illius rationis, quam διάνοιαν vocant, atque harũ plu-
res adhuc potentias introducũt. Nos autem in libris, qui de communi ratio-
ne ſunt, tres hominibus in vniuerſum ineſſe potentias demõſtrauimus, quibus 40
ad artes conſtituendas, libróſque conficiendos vtuntur, ſenſum, mentem, me-
moriam: atque in memoriã quidem hærere, ſeruariq; quicquid ſenſu ac mente
conciperetur, quùm ſingularum rerum naturam non inueniat, ſed eorum, quæ
inuenta ſunt, receptaculum quoddã ſit, ad ea verò, quæ inquiruntur inuenien-
da, iudicandáque naturã nobis mentem dediſſe ac ſenſum. Sed, vbi de his ver-
ba fiant, demus, ſi qui ita ſentiant, aliam vim eſſe intelligentiæ, rationis aliam,
rurſusq;, ſi velint, aliam mentis, aliam conſilij, quùm aduerſus eos id nobis ſuf-
ficiat,

1 ficiat,quod omnes homines euidēter cognoſcunt,malum,meſpilum,vuam,& alios fructus,ſiue vnâ animi potentiâ,ſiue alterâ,ſiue tertiâ,ſiue pluribus comprehendantur. Omnes autem homines æquè ſibi perſuaſum habent ſenſum, mentem,memoriā & voluntatē eſſe. quæ Aſclepiades, quaſi nulla ſint,præter alia multa conatus eſt funditus euellere.His igitur propoſitis ſatis planam eſſe cauſam exiſtimo,quur ijs,quæ poſtremò perfectè docuerat, adiunxerit,[Quæ item omnibus,quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt].Inire medicus debet artis opera,initio ab affectuum cognitione accepto,comparans ea,quæ in ægrotante apparent,ad ea,quæ in ſanis conſpiciūtur,intuitus,quæ ſimilia,quę item
10 diſſimilia,& hæc atque alia omnia ſenſu ac mente comprehendere:tum,ſi qua ſit præter has potentia,quæ communiter poſſit ſecūdum naturam de omnibus iudicare,hâc etiā perinde,atq; illis de inuentis iudicare.ſicut etiam cognoſcere omnes homines poſſunt, quemadmodū nos in medicinæ operibus, principio habentes pro materiâ,quę ſenſu cōprehenſibilia ſunt,his verbis,[Quę contingere atq; audire licet]:potentiā verò hæc iudicātem duplicē,ſenſum ſcilicet & mentē,quam oſtēdit,cùm inquit,[Quę item auribus,odoratu, guſtatu ſentiūtur].vtrique autē euidenter memoria ſubſeruit.ſi quis aliam quāuis potentiam introduxerit, nihil pugnabimus, modò ſubiectæ materiæ vtilis videatur. His enim verbis,[Quæ item omnibus, quibus cognoſcimus,intelligi poſſunt], &
20 mentem complectitur,& permittit,vt ſi quis aliam iudicandi potentiā eſſe arbitretur,illam quoque nobis declaret.Hactenus igitur,quæ in hoc libro tradita ſunt ab Hippocrate cōmuniter ad vniuerſam medicinæ artem pertinēt, atq; idcirco ea eſſe proœmium totius artis propoſui. Proximè autem trāſit ad medicinæ partem,quæ manu medetur, & ex ijs,quæ huius partis ſunt,ad ea, quæ in officinâ medici diſcere poſſunt,aut tractare, qui in arte primùm exercentur. Nemo autem exiſtimet expoſitionem me lōgiorem præter meum morem feciſſe.ſiquidē,quę totius artis communia ſunt,pluribus verbis explicari debent, quàm quæ propriè ad ſingula pertinent, vt quùm maximè, vbi quis in aliquo opere ipſa pertractet,nunquam aliàs commemoranda,id quod ego cōſtitui in
30 horum librorum Hippocratis expoſitione, vbi de mēte ac ſenſu omnia perſequutus,eorum,quæ proximè retuli,nullam ampliùs faciam mentionem. Quin hæc dixi paucioribus fortaſſe,quàm res petebat,quià quùm proponere poſſem agitatam de numero potentiarum animi,controuerſiam,ac de eâ pronunciare, magis operęprecium duxi eum,qui harum abſolutā notitiam requirit,ad librum de communi ratione reijcere. Aliud etiam vertitur in dubium,vbi præcipit,vt ab inſpectione illius,quod ſimile eſt, & diſſimile inchoemus.propterea, quòd non ità diſtinctè omnibus notum ſit,quo ſimile & idem inter ſe diſtent. quod ipſum de induſtriâ omiſi alibi explicatum. Attinent ad eandem cōtemplationem,& alia multa,quæ ſimiliter præterij,& hoc vtrum,qui medicinam in vſu
40 poſitam profitentur,eorundem vel ſimilium obſeruatione vtantur.ex ijs enim quidam ſimilia cenſent animaduertenda: alij cautiores ea, quæ ſuæ ſectæ vniuerſæ conſētanea ſunt tenentes,omnia eadem obſeruari volunt,ſeu ad morbos ſignificandos, ſeu ad prognoſtica, ſeu ad curationem pertineant, & Dionem phreneticum eundem eſſe, atque Theonem phreneticum, quatenus ambo febricitantium inſaniâ opprimuntur: alij neque ſimile vno modo vſurpari dicūt atque intelligi,ſed duobus,vno quidem ſimile ſignificat, quod nullâ cōditione differt, vt Caſtor & Pollux: altero non huiuſmodi, ſed id,in quo maius &

minùs conſpicitur. Quin & apud vetuſtiſſimos medicos ac philoſophos, quorum ſcripta adhuc extãt, videre licet ſimile ità vſurpatum. vt qui confuſè ipſo citra omnem diſtinctionem vtantur, & modò eandem formam habentia nullâ ratione diſtantia ſimilia dicant, vt dextrum oculum & ſiniſtrum, cùm vterque in eodem homine conſideratur: modò, vbi vnus glaucus, cæſius alter eſt, aut niger, vel quatenus oculi ſunt in diuerſis quoq; hominibus, ſimiles vocẽt. Magis tamen conſuetum eſt apud ipſos glaucum glauco, & cæſium cęſio non ſecus ac naſum adũcum adunco, ſimum ſimo, rectum recto ſimilem appellare.

» QVæ autem ad chirurgiam, in officinâ medici.

Huiuſmodi breuitate conſtat eos de induſtriâ vti, qui volunt obſcurè quid enunciare. nam, vbi interdum vno nomine, aut verbo adiecto, interdum altero aut ſummum tertio, lucida reddi oratio poterat, cur neget quis eius auctorem operam dediſſe obſcuritati? Equidem verborum formam adiungam, quâ quis claram feciſſet orationẽ, ea eſt. Medicinalis ars vniuerſa in affectuum cognitione ad ea commune conſiliũ dirigit, quę ſanis ſimilia ſunt, aut diſſimilia, ex illis, quę mente ac ſenſu apertè comprehẽduntur, inueniens atq; diiudicans, è quibus, quæ chirurgi tantummodò ſunt, exequar, atque ex his ipſis, quæ in officinâ medici oſtendi addiſcẽtibus, aut præſtari ægrotantibus poſſunt. Sic igitur diceret, qui clarè loqui vellet. Officinâ medici κατ' ἰητρεῖον appellat, cuius nonnulli poſtremam ſyllabam per.ω. ſcribunt, quo modo ſi ſcribatur, ſignificabit, in arte medicinali, non in loco, quem ἰατρεῖον appellamus, quaſi ità dixerit. Quę in medicinali arte eius partis ſunt, quæ manu curat, talia ſunt. In ſequẽtibus autem patet eum, qui librum compoſuit, ſeu Hippocratẽ ipſum ſeu Theſſalum eius filium non explicaſſe omnia chirurgi munera, ſed neq; omnia, quę in medici officinâ aguntur, ſed ex his ipſis, quæcunque addiſcere debent, qui primas inſtitutiones aggrediũtur. Quin & inde originem traxit inſcriptio libri, quam poſteà ſequuti ſunt Diocles, Philotimus, & Mantias. Satiùs autẽ fuit ſic inſcribi, περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον, hoc eſt, de ijs, quæ in officinâ medici fiũt. Miror autem Aſclepiadẽ, qui κατ' ἰητρεῖον ſcripturam ſeruans, putauerit ſignificare artem medicinalem, quam κατ' ἰητρείην ſignificat, at non κατ' ἰητρεῖον, ſic, vt ἰατρεῖον pro officinâ accipiatur, ἰατρεία ad morbos curãdos pertineat. Sed huiuſmodi contẽplationes attinẽt ad nomina, quibus parum inſiſtere debent, qui in rerũ veritatem incumbunt. Ea verò, quæ propoſita ſunt, proximis verbis docere incipit.

» AEgrotans, agens, miniſtri, machinamẽta, lumẽ, vbi, quomodo, quot, qui-
» bus, quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus modus, locus.

Omnia hîc percurrit à quibus, per quæ, quibus cum, & circa quæ chirurgia exerceatur: deinde narrat quale eſſe prædictorum vnũquodq; debeat, & quomodo, aut quo tẽpore adhiberi. Ex his plęraque in aperto ſunt, ſicut ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen: ſed & in ſequentibus ab ipſo quoq; auctore exponũtur, quùm refetat, quomodo æger ſe medico exhibeat, quâ ratione medicus agere circa ipſum debeat, & aſſiſtẽtes ſubſeruire. Non ſecus etiam quæcunque de machinamentis, & lumine nouiſſe nobis neceſſarium eſt, in ſequentibus perſequitur. Poſt hæc vberiùs de faſciandi ratione pertractat, non quo multa verba faciat, in toto enim libro ſtudet breuitati: ſed quo nihil, quod vtile ſit, voluerit præterire. Ergò quæcunque propoſitis verbis continentur, præterquam [ægrotans, agens, miniſtri, machinamenta, lumen] examinanda ſunt, atque ante omnia [Vbi], quod primò propoſitum eſt ὅκου dixit, cuius di-
ctionis

1 ctionis posteriorem syllabam Iones per κ, nos per π scribimus. hâc significat locum, in quo quis situs est. quocirca non absurdè dicet aliquis ad omnia, quæ dicta sunt, eam referri. Siquidem ægrotanti idoneo loco opus est, vocantur autem ægrotantia, quibus manus curatio adhibetur, ijs non minùs idoneum locum requirunt, medicus & instrumenta. ex luminibus verò, quod artificiosum est, licet vbi volumus collocare. Quod deinceps adiungitur [quomodo] ὅκως dixit, nos per π scribimus ὅπως. notat autē non modò apud nos, sed apud Iones quoque rerum, quæ traduntur, veluti qualitatem. eos enim qui artem addiscũt, non solùm scire locũ conuenit, vbi æger iacens, aut sedens manu curandus est,
10 sed quomodo figurandus, quomodo item, qui agit, & qui agenti subseruiunt. Machinamenta item non solùm debent loco idoneo collocari, sed in ordinem quoque disponi. singula enim & medico & eius ministro, sic erũt maximè ad manum. Videtur autem hîc omisisse instrumēta, vt quæ intelligi ex machinamentis possint: sed quamobrē inordinatè eorum meminerit, mox cõsiderabimus. nunc autem explanare cõuenit, quæ proximè subijciuntur [quot, quibus, quomodo]. Singula hæc ad ea referuntur, quæ superiùs dicta sunt, quæ ad chirurgiam præparata scire debent addiscentes, quot sint, & quibus ex ipsis quomodo vtendũ. sic, vt particula [quomodo] quùm paulo superiùs particulę [vbi] subijciebatur, situm: nunc vtendi rationē significet. Ibi ergo ponitur [quomo-
20 do] iuxta aduerbium loci [vbi]: hic autem iuxta relatiuum ad exponendum, quibus instrumentis machinamentísque agendum sit. Quod adijcit [quãdo] occasionē apertè demonstrat, per quam vti singulis conueniat. Quæ subijciũtur his verbis [corpus, instrumenta, tempus, modus, locus]. non immeritò requiritur, quid sibi velint. nam, quùm [ægrotans] dixit ægrotantis corporis, similiter verbo [quando] temporis, verbo [quomodo] modi, verbo [vbi] loci vim notauit. cur igitur hæc repetit, & turbato ordine instrumēta inserit, cùm proximè à machinamētis ordine poni magis potuissent? quanquàm, & si nullus eorum meminisset, intelligi ex machinamentis poterant. Sed his occurrere possumus affirmantes instrumenta nunc intelligi scalpellum, terebram, ha-
30 mum, scalprum, laminam membranæ custodem, & quæ similia sunt, quæ possumus etiam ex machinamentis comprehendere, quùm sint eiusdem generis. Huiusmodi instrumenta, quia propriè parata sunt curationis gratiâ, idcirco ἄρμενα nuncupauit. quod vocabulum in opere de ratione victus in morbis acutis, quà de balneo vsurpauit, quùm inquit, [quippe in paucis domibus, vel instrumenta (quæ ἄρμενα dixit,) vel ministri inueniuntur]. scaphia igitur, rotas, peluim, labra, & quæcunque accommodantur ægrotantibus, sub eo nomine comprehendisse credibile est. Restat adhuc absurdum in reliquis, quorum vna fit mentio cum instrumentis. Fortasse autem corpus nunc dixit affectam partem: tempus verò id, quod ipsi adiungitur. nam, vbi manus curatio admoue-
40 tur, scire conuenit, quamdiu inceperit affectus, qui curandus est. Ipse enim cauit, ne tertio aut quarto die membra extenderentur, aut articuli reponerentur. Potest item [tempus] nunc dixisse, dum manu curatio fit. quandoquidem conari in quibusdam debemus manu quàm celerrimè vti, quùm periculum maximum ex frigore iam sequatur, sicut in ijs, qui suuntur, celerrimè enim intolerabili dolore prehenduntur, qui manu curantur: in alijs autem, vt suffusionibus longiori tempore agenda res est, quùm demissa acus diu contineri eâ parte debeat, quâ non fluere, sed vehementer insidere suffusionem volumus.

At modus vitiorum originem nunc significare potest, quùm ipse censeat cognoscendum esse medico, quomodo os fractum est, aut suo loco motum, sicut ipse etiam in libro de vulneribus capitis indicauit, quibus modis illata plaga fuerit, vbi ait, [Vulneratur autem caluariæ os tot modis]. & rursus [suntque vniuscuiusque modi species fracturæ plures]. addit præterea [collidi etiam os potest, quamuis in suo statu seruetur, & colliso rima non accedat, atque hic est secundus modus]. tum alium adijciens, inquit [tertius hic modus est]: & rursus [quartus hic modus]. Illud insuper à ratione videtur alienum, quòd locum iterum adscribat, quùm suprà dixerit [vbi] quo aduerbio locus significatur. Quare nonnulli eam dictionem aliter exposuerũt, simúlq; scripturam immutarunt, sic, vt pro [locus] iterum [vbi] legatur. hæc tamen scriptura libri expositores non latet, quam non ignorant plurimi eorum, quos experimenta sustinent. Sed, vt res magis perspicua sit, eam repetam. habet autem sic, [Ægrotans, agens, ministri, machinamenta, lumen, vbi, quomodo, quot, quibus, quomodo, quando, corpus, instrumenta, tempus, modus, locus]. volunt igitur, quando inquit primùm [vbi] id simpliciter intelligendum, quùm liceat id verbum referre ad ægrotantis corpus & instrumenta, vocarísque hîc instrumenta credunt ea, quæ suprà machinamenta dixerat: at quùm secundò repetit [vbi] definisse laborantis corpus, & instrumenta idoneo loco collocanda. Sed, si prior scriptura, & superior expositio maneat, locus in fine totius orationis affectam corporis partem significabit. Consuerunt enim medici tam locos dicere, quàm corporis partes, & à quibusdam confecta sunt integra volumina de locis affectis. Hactenus percursa sunt sola capita rerum, quæ tractari debent: docere verò proximis verbis ingreditur. quapropter ad ea adiungendum animum existimo. nam, si quid eorum non rectè intelligatur, in arte exercendâ detrimento erit: ex ijs, quæ adhuc proposita sunt, si quid non benè acceptum fuerit, non admodum officiet.

„ AGens, siue sedeat, siue stet, commodè, tum sui habitâ ratione, tum illius,
„ qui curatur, ac luminis.

Anteà exposui illa ab Hippocrate recenseri, à quibus, per quæ, quibuscum, circa quæ chirurgia exerceatur: [A' quibus ergo] intelligere debemus medicum & ministros: [per quæ] instrumenta: [quibuscum] lumen & locum: [circa quæ] corpus totum laborãtis, & vitiatam partem, quæ & propositis verbis & sequentibus singula exequitur, qualia esse oporteat, non tamen eo ordine, quo enumerauerat. quandoquidem orsus fuerat ab ægrotante, quod ab antiquis omnibus fieri solet, atque, vbi velis, sexcenta legas exempla apud omnes. quod autem pertinet ad hunc locum, satis erit, quod à Poëtâ secundo Iliados in enumeratione profertur,

Dic mihi Musa, virùm, quis maximus est, vel equorum,
Atridas pariter, qui sunt in bella sequuti?

Primò enim proposuit viros, deinde equos, non tamen primò de viris respondit, sed inquit,

Prima Pheretiadæ debetur gloria equarum,
Quas auium in morem celeres Eumelus agebat
Æquales ætate, pares tergóque pilóque.
Monte in Pierio, quas enutrirat Apollo.
Insignes ambæ, & martis terrore carentes.

Maximus

1 Maximus at longè fuit Aiax ille virorum.
Indignatus adhuc, dum nulla subibat Achilles
Prælia, nam pugnans omnes virtute præibat. Alibi rursus, cùm dixisset,
Tristis erat gemitus toruo & iactantia vultu.
Subiecit ptius satisfaciens illi, quod secundo loco propositum fuerat.
Cædentum, & durâ miseri, qui morte peribant.
In septimo autem Iliados volens quasi de industriâ indicare, non esse habendam huiusmodi ordinis rationem, quùm perpetua quinq; tradidisset, primum de secundo tractauit, tum de quinto, posthæc de quarto, deinde de tet-
10 tio. qui locus ab his versibus incipit,
Beotij hic, Iones, prolixâ veste decori
Et Locrij & Phthij, & qui resplendebat Epeus.
Hæc de ordine orationis nunc semel dixisse sufficiat, ne quis alibi de huiusmodi re cupiat audire. Quæ igitur ad agentem attinent, id est ad chirurgum, clara sunt omnibus, qui ad ea volent animum aduertere. Ostendit enim agentem, siue sedeat, siue stet, dum manum adhibet, cōmodè figurandum esse, tum quod ad seipsum pertinet, tum quod ad ægrotãtem & lumen. Quod cōsilium quùm perpetuum statuetit in singulis, quę dicta sunt, commodā deinceps collocādi rationem demonstrat orsus à lumine, quod postremum positum fuerat.
20 LVminis quidem duæ species, vna communis, altera artificiosa. communis
" non est in nostrâ potestate: quæ arte comparatut, sita est in nobis.
Speciem dixit εἶδος, quod vocabulum nunc semel intelligens vbiq; in memoriâ habeto. Maiores enim græcè soliti sunt appellare, & διαφορὰς, & εἴδη, & τρόπους partes, quæ generi subijciuntur. Dixit igitur nunc Hippocrates luminis esse duas species, quasi diffetentias duas, & modos dixerit. Est autē commune lumen, quo omnes homines vtuntur, sub dio potissimùm, deinde in amplissimis ædibus, quibus patentiores fores sunt, ac luminis plenæ, quales nunc habitant in multis ciuitatibus, qui medicinalē artem exercent, quas à medico ducto vocabulo medicinas appellant: artificiosum lumen maximè fit, vbi lucernas,
30 faces, lampadas, aut tale quid accēdimus, deinde, quùm totas fenestras, aut earum partem patefacimus, seu alias claudimus, alias apetimus. quod æquè in foribus accipiendum est.
" QVarum vtriusque duplex vsus lumine aduerso, aut auerso.
Duplicem proponit vsum vtriusque speciei luminis, & communis, & eius, quod arte comparatut, aduersi scilicet, aut auersi. aduersum nominans πρὸς αὐγὴν, vbi scilicet id, quod à chirurgo curatur, aut inspicitur, ad lumen spectat: auersum verò ὑπ' αὐγὴν, vbi à lumine paulum declinat, quod in suffusione fit, & vno nomine in omnibus vitijs oculorū, quorum affectus neque benè cognosci, nec curari queūt, vbi homo ex aduerso luminis collocetur. atq; idcirco fugien-
40 dum est aduersum lumen: auersum autē itá fit oportet, vt is, cuius oculi à chirurgo tractãtur, vel à lumine auertatur, vel ad ipsum spectet obliquus. Loquor autem nunc de ipsis oculis, nō de palpebris, siquidem hæ tractari possunt, & si homo aduerso lumine collocetur, sicuti quando aquosa vesica extrahitur, vel pili laqueo excipiuntur, aut sutura palpebris inijcitur, aut denique vbi medicus diductis palpebris nō eget. Igitur, si lippiēs aliquis vehemēter exulceretur, vel id morbi expetiatur, sub quo figura in oculo fit acino similis, auerti ex toto à lumine debet per omne tēpus, nisi quando medicus oculis remedia adhibet,

cùm eorum pars, quæ læsa est, sine lumine subijci curantis cõspectui non possit. id quod etiam accidet, si in oculo excidere vnguẽ velit, suffusionem deducere, vel manu tale quid pręstare. sed obliquus ad lumẽ spectare debet, cui manus inijcitur, ità, vt nec lumen pupillam feriat, nec medicus prohibeatur arte, hoc est aspectu earũ partium, quibus medetur. Gręcè autem apertè dicetur, qui auersus à lumine est, non πρὸς αὐγὴν, non ὑπ' αὐγὴν, sed potius ἀπὸ τῆς αὐγῆς, aut λοξὸς πρὸς αὐγήν: Hippocrates tamen vsurpare ὑπ' αὐγῆς maluit, quàm ἀπ' αὐγῆς.

AVersi quidem luminis exiguus vsus, & euidens moderatio.

Hoc suprà demonstratũ est, nulla enim pars exceptis oculis in eiusmodi lumine manus curationem desiderat. sed quoniàm (sicut diximus) nullo pacto admoueri manus potest, vbi æger ex toto auersus est à lumine, præcipit, vt inter aduersum lumen, & auersum figuretur. at nõ propterea ęquè in omnibus morbis à lumine auertẽdus est, sed quatenus res ipsa cogit. nam, si exulceratio est, aut pus subest, aut in oculo figura similis acino fit, aut ingens inflammatio, seu acris materiæ cursus oculum exercet, lumen vel modicum infestissimũ est, sic, vt momento, materiæ cursum excitet, & dolorem moueat: leuiorem offensam sub lumine sentiũt, quibus curatur suffusio, vnguis, vel tuberculum in angulo, quod parum palpebras diduci patitur. Iam verò quâ moderatione auertendus homo sit à lumine, facilè comperies, si in hæc duo incumbas, vt & chirurgus id, quod agit, in oculo apertè videat, & ægrotans non magnopere affligatur. quod si vtrumque contrariè figurari hominem hortetur, ei, quod magis vrget, insistito: si neutrum superare iudicaueris, hominẽ prorsus medium collocato inter lumen aduersum, atque auersum. Nos sanè tibi viam indicauimus: hâc vsus inuenies, quâ moderatione æger à lumine sit auertendus. Hippocrates verò ità loquitur existimans omnibus euidentem futuram, si qui inuenire ipsam studeant. non enim rudes docuit, quemadmodum nos nunc, sed admodum in disciplinis assuefactos, sic, vt ex eorum, quæ suprà ostensa sunt, consequutione, talia per se nullo negocio assequantur.

QVod verò ad aduersum attinet, ex luminibus, quæ dantur, conferúntque, conuerti ad illustrissimum oportet, cui manus adhibetur.

Vt planè cõspicari chirurgus possit, quicquid in corpore ægrotantis molitur, in omni corporis parte, oculis exceptis, eligere locũ debet maximè lucidũ. Est autẽ maximè lucidus sub dio in sole, vbi nihil officit eius luci. sed talis locus interdum nullus est in ædibus ægrotantis: sępiùs est quidem, collocare tamen ibi hominem nõ expedit, hyeme propter frigus, æstate propter ardorem. vtriúsque enim sua noxa est. adde, quod cauere perflatum oportet, cuius causâ sæpè non modò idoneo aëri hominem non cõmittimus, sed cauemus, ne prope portas & fenestras ducatur, si vehementior perflatus accedat. Vitamus autem, vt quùm maximè perflatũ, vbi veremur, ne quid neruosum patiatur, sicuti rursus solem in ijs, quæ putrescũt, vt potè quibus periculum subest, ne sanguis erumpat. Rectè igitur adiecit [ex luminibus, quæ dãtur, conferuntq́;]. nõ enim simpliciter ex luminibus, quæ dantur, eligendum est maximè lucidum: sed intueri etiam oportet an illustrissimum sit, ex ijs, quæ conferunt.

NIsi vbi quidpiam, aut latere oportet, aut conspici non decet.

Sententiã suã his verbis auctor minùs euidẽter expressit, ità, vt partes, quæ tractãtur, nõ videãtur in aduerso lumine collocandæ, quandocũq; aut latere quidpiã oportet, aut cõspici nõ decet, at longè aliter sensit, idcirco subijcit.

In quo

1 " IN quo casu id,quod manu curatur, ad lumen conuertendum:chirurgus au-
" tem ad id,quod curatur,cum eo ne lumini officiat.

Debuit enim ipse totã sẽtẽtiam aperire hoc modo.quod verò ad aduersum attinet ex luminibus,quę dantur,conferuntq́;,cõuerti ad illustrissimũ oportet, cui manus admouetur,nõ tamen purũ ac sine vllis tenebris lumen seruare:sed, vbi latere quidpiã oportet,vel conspici nõ decet, seipsum ità collocare,vt partes,quæ curãtur,sibi conspicuę sint,cùm cæteros omnes lateãt. Vniuersa igitur orationis sẽtẽtia sic habet. Roget fortasse quis causam, quãobrẽ medicus velit assistentes cælare.an quià docere magisteriũ chirurgię aliquos ex præsentibus nolet,tanquã indignos,qui id percipiãt. quin & ab ægrotantiũ necessarijs est etiã cauendũ,quod nõ ferant id incidi,quod necessariũ est corporibus,quæ eiusmodi manus operã requirunt.indignantur enĩ,& chirurgo quasi carnifici succensent.Quid quod res sæpenumerò cogit,vel purtẽ testẽ abscindi ex toto, vel neruum transuersum secari,ne homo neruorum distẽtione prehenderetur. quidã verò idiotæ,nec videre suppurationẽ sustinent:alij ne suppurãtem quidem locum planè aperiri à medico permittũt, in quo casu medici propositum est, vt his minimè aduertẽtibus abundè affectũ locum secet, & pus vniuersum effundat.id quod & ob laborantis timorẽ nobis interdũ accidit,nõnulli siquidem ità manus curationẽ pertimescũt,vt exanimẽtur metu ipso tormẽti,priusq̃ incidãtur. in quo casu medicus dicere probabiliter debet, quãtum spectat ad manum adhibendã,postero die se cõsideraturum, nũc se nolle manum injicere, sed perfundere aquâ,vel spongijs fouere,vt locũ cataplasmati, aut medicamento idoneum reddat,atq; interim timidum hominem nec opinantẽ secare. Hęc quidẽ medicus assistẽtes cælat,vt ipsos aspectu prohibeat:alia verò ob laborantis pudorẽ,vbi graui animo fert videri à multis,quo vitio in ano vel obscœnis partibus affligatur. has enim partes inuitissimus quisque alteri ostẽdit: fœminæ verò clunes,pectus,ventrem, atque adeò magis pubem. Porrò autem quidam Hippocratẽ reprehendens,hæc ait ab ipso ridiculè apposita.nam,qui has partes cælari volunt,quæ manu curantur,his in procliui est omnes eijcere foras,& medico dũtaxat, aut vni cuipiam, vel alteri ex ijs,qui adsunt maximâ familiaritate coniuncti,rem committere. Verùm qui hęc profert,ignorare videtur complures,quos ęquè pudet prohibere pręsentes aspectu,& missos facere,atq; suos affectus cõspici.Fit etiã sæpè,vt,& si iussi fuerint discedere,curiosi quidã aut nonnulli ex familiaribus atq; amicis solliciti studio cognoscẽdi quæ ad ægrum spectãt,remaneant impudẽter.per huiusmodi ergo occasionẽ,ineat medicus gratiã apud ęgros,quę nihil obest,polliceatúrque ipsis seorsum nullo audiẽte,se manũ ità adhibiturũ,vt multos lateat.potest enim(vt dixi)dum vel aquam perfundit,vel spongijs fouet,quasi nondũ sit manum admoturus, momento effectum perficere,ijs,qui videre cupiunt,aliam rem agentibus.Verùm huiusmodi quæstiones præter medicinæ præcepta sunt, quæ nos eorum, quæ dicta sunt,consequutione impulsi, & contradicẽtium importunitate commemorauimus.Sed proximum est,vt ad sequentia transeamus.

" HAc enim viã,qui agit,videt,quod tractatur conspectui non subijcitur.

Hîc quoque,.perfecta oratio huiusmodi est. [Hâc enim oratione, qui agit,partem cernit, quæ manu curatur,eáq; ipsa cerni ab alijs non potest].neque enim,quod parti accidit,quę curatur,vtrumque ad medicum refertur,nẽpè,vt oculis exposita sit,& lateat.

" VErùm ſui habitâ ratione,dũ ſedet,pedes habeat è regione genuum deor- 1
" ſum ad rectam lineam,quódque ad interuallum ſpectat, non magnopere
" inter ſe coniunctos:genua verò,paulo ſupra inguinum regionem,diducta ſic,
" vt cubiti inſidere illis poſſint,& vtrinque dari ad latera.

Poſtquàm modũ expreſſit,quo chirurgus reſpectu luminis debeat figurari, ad habitum venit,quo ſui ipſius habitâ ratione cõmodè collocetur.ſupra enim inquiens,[Agens,ſiue ſedeat, ſiue ſtet,commodè, tum ſui habitâ ratione, tum illius,qui curatur ac luminis]:deinde primò exequutus,quod poſtremũ poſitũ fuerat,& neceſſariò ſimul mentione factâ moderationis,quà collocari debeat, ratione eius,qui manu curatur,iam docet,quo pacto ſeipſũ intuitus debeat cõ- 10 modè figurari. cõmodè autem reſpectu habito ad ſeipſum collocari nihil poteſt,quod ſimplex ſit,& quaſi articulis diſtinctum:ſed,ſi partes conſideres,variè poteſt aliàs alio modo figurari,ſicque interdum etiam commodè collocari. Ergo,ſi quis ſeu cõſidat,ſeu ſtet,crura plurimũ inter ſe diducat,erit eorũ habitus à moderatione alienus,perinde,ac ſi ex toto hæc committat,efficiatq́;,vt ſe cõtingant,vel alterũ alteri ſuperimponat;atq; adeò,ſi in longitudinẽ crus totũ extendat,vel ſi pedem non ſtatuat è regione genu,ſed verſus partẽ poſteriorẽ, multum à rectâ lineâ declinantẽ.Meritò igitur Hippocrates docẽs quâ moderatione,ſedẽs chirurgus ſui habitâ ratione,vtatur in ſingulis partibus collocãdis,præcipit,vt pedes è regione genuum contineat.Sed,cùm[è regione]accipi 20 bifariã poſſit,modò in his,qui mẽbrum in lõgitudinẽ extendunt,modò in ijs, qui ipſum rectà deorſũ cõtinent,ſicut,vbi ſtamus,iure[deorſum ad rectã lineã] addidit.vt ſemper autẽ conſueuit,ſitũ è regione ἴξιν appellat.Iubet igitur pedes modicè inter ſe diduci, genuaq́; paulo inguinũ altitudinem excedere,eo cõſilio vbiq;,vt decorè figuretur,vt paratus ad opera ſit,vt ſic ſtabilis ſedeat,ne labet.quare genua & femora tota vſq; ad ĩguina,eatenus inter ſe diduci iuſſit,vt decorè,vt tutò ſine curationis impedimento, cubitis & aliquâ brachiorũ parte modò femoribus ĩſidat,modò vtrinq; porrectis vtatur.quã rem his verbis expreſſit,δόσθαι ſignificauit femoribus inſidere:verbo παραδόσθαι dari vtrĩq; ad latera.

" VEſtis ſuccincta,diſtincta,æquè,ſimiliter,in cubitis atque humeris. 30

Succinctam dixit pro collectâ,vt neque fluat,neque medicũ ſtrãgulet: verbum[diſtincta] ad veſtẽ refertur, cuius nullã partẽ voluit duplicari. Quod poſtremis verbis adiũgitur [æquè,ſimiliter in cubitis atque humeris]ambiguũ eſt:aut enim[ęquè]&[ſimiliter]vtriuſque brachij,& cubitũ & humerum veſte velandũ exiſtimat,ità,vt brachia inter ſe conferãtur,quod græcorum plęrique συγκρίνεσθαι dicũt: aut cubitos cum humeris comparat, volens cubitos æquè & ſimiliter, vt humeros in vtroq; brachio circũdari. Conſtat autẽ noluiſſe veſtem ſupra cubitos terminari,cùm eos nudari turpe ſit, nõ ſolùm medico,qui artem adeò honeſtam exercet,ſed & forenſes cauſas publicè agentibus, quos pudere manifeſtum eſt athletarũ more ſupra cubitos veſtẽ reijcere, ſed & huiuſmodi 40 genus amictus expelli alioquin debet,vt potè ſub quo non modò ad cubitum, ſed ad totum brachium frigus aſpiret:non tamen oſtendit, quatenus vltra cubitum velari brachium debeat.an id omiſit,quià manifeſtum erat, & inueniri à nobis omnibus facilè poterat? quùm in quâlibet operâ,nõ magno negocio conijciatur,quatenus vltra cubitum tegendum veſte brachiũ ſit,ſi in decus,& propoſitæ manus curationis vſum hîc quoq; incumbamus.Verùm,quod paulo ſuprà,vbi latere quid oportet,contraria conſilia eſſe propoſui;nẽpè obſcuro

aëre

1 aëre opus esse, ne quod curatur, oculis patere possit, claro lumine, vt id chirurgico conspicuum sit: illud autem sequendum esse, quod superat, ac si vtrunque idem posse videatur, medium prorsus accipiendum: idem hîc faciendum est, & vbicunque consilia contrarias res hortantur. medium siquidem inter vtrũque semper est eligendum, si alterutrum superabit, ad illud vergendum. Quod igitur ad manus curationem pertinet, ipsa per se nudari totum brachium exigit: contrà, decus velari totum. quamobrem deligi semper vtriusque medium conuenit, atque in id, quod vrget, inclinari.

» AT ratione habitâ partis, quæ tractatur, quod pertinet ad longe vel prope,
10 ad supra vel infra, ad hinc vel hinc, ad medium. quod quidem ad prope
» vel lõge termini sunt cubiti, qui in priorem partem vltra genu, in posteriorem
» vltra latera ferri minimè debent: quod ad supra & infra, non superiùs quàm vt
» manus ad mammas perueniant, non inferiùs quàm vt pectore super genua in-
» cumbente, manus cum humeris ad rectum angulum figurentur, quæ quidem
» in medio sunt, ità se habent: sed, quod ad hinc vel hinc, porrigatur corpus, &
» huius illa pars, quæ agit, quatenus inclinari conuenit, modò sede non excedat.

Cùm medico imperauerit, vt tum sui habitâ ratione, tum illius, qui curatur,
20 ac luminis, commodè vel sederet, vel staret, & primò commodã pro vno quoq; horum trium sessionem aggressus fuerit, orsus à lumine, deinde ad sessionem medico idoneam transiens, hanc ipsam exposuerit, venit ad tertium, quod testat, sedendi moderationem ostendẽs, quantum spectat ad eum, qui manu curatur. neq; enim sedere chirurgum maximè prope hominem conuenit, ne loci angustiâ manus ab agendo prohibeantur, neque ità recedere, vt vix ad illum perueniant. hic igitur terminos quosdã constituit, quos chirurgus in priorem aut posteriorem partem excedere non debet. illud autem obliuisci non oportet, quod primò sedentis mentionem facit. Chirurgum igitur iubet adeò recedere ab ægrotante, vt cubiti nec in priorem partem quàm genua, nec in posteriorem quàm latera porrigatur. hos itaque fines statuit interualli, quod ad priorem & posteriorem partem refertur, id quod in longitudinem appellatur:
30 in reliquis verò duobus, vno in latitudinem, altero in altitudinem, siue profunditatem (vtroque enim vocabulo dici) altitudinis eum finem chirurgo posuit, ne superiùs quàm sit mammarum situs, manus porrigat, nec inferiùs quàm vt pectore super genua incumbente ad rectum angulum cum humeris figurẽtur, quem habitum ἐγγώνιον appellat, hic autem medius est, inter vltimum cubiti flexum, vltra quem flecti, & vltimam porrectionem, vltra quam extendi brachium non potest: latitudinem, quæ ad vtrunque latus pertinet dextrum scilicet & sinistrum, eo finit, vt eatenus inclinari vtile sit, dum sedes non moueatur, hoc est illæ partes corporis, quibus sedemus, sedilique innitimur. Scripsit quidem terminos perpetuos non eodem tempore, quià non licuit, quando
40 egit de longitudinis interuallo, latitudinem aut altitudinem docere, sicut nec vbi de alterâ, reliquas duas. vult autem (vt arbitror) medicum ipsum animo hæc, quæ commemorauit, omnia quocũque tempore persequi. quùm, quicquid agatur, omnia simul vsui sint. Sed, quùm medius quidam sit sessionis habitus, vbi medicus nihil intuetur, nihil agit, in eo figurari decorum magis atque honestum est, quasi pingi debeat eius imago, aut fingi. At, quùm ad chirurgiam venit, mouere manus debet interdum in priorem & superiorem partem simul, tum in sinistram priorem ac superiorem: rursus ab eo habitu in posteriorẽ par-

tem,vel vtramque manum,vel alteram tãtùm adducere,ſic & in inferiorem interdum & rurſus in ſuperiorem,aut in dextram vel ſiniſtram. interuallis enim inter ſe cõiunctis,variè ſtatus mutantur. commune eſt omnium ſeſſionem tueri,quam nonnulli relinquunt ex interuallorũ termino excedentes. nam,ſi pars, quæ tractatur,adeò ſublimis ſit,vt medicus manus ferat ſuper mammas,cogetur interdum ſublimior à ſede leuari,vt quaſi conſurgens,neque ſedeat, neque ſtet,ſed ſitus ſit in medio vtriuſque, neque hæreat. at ſi plurimum in dextram vel ſiniſtram partem inclinet,ob id ſedili mouebitur,ità,vt periculum ſit,ne de eo cadat. quid attinet dicere, ſi in priorem vel poſteriorem partẽ conuertatur idem ipſi in vtrâque euenturum eſſe? Tantùm, vbi in inferiorem partem inclinet,præterquam quòd indecorè ſedebit,lumini etiam officiet.

» STantẽ verò oportet pariter ambobus pedibus benè inſiſtere, ſed agere al-
» tero inſiſtẽtem, at non eius partis,cuius manus agit:tum genu inguinis al-
» titudinem æquare,perinde atque vbi ſedet:in cæteris ſeruare eoſdem fines.

Quùm ſeſſionem abſoluerit, ad ſtandi rationem venit, eadem prorſus iubens obſeruare ſtantem,quæ ſedenti ſuprà imperauit,excepto quòd id,cui pedes inſiſtunt,non debet æqualem vtrunque pedem ſuſtinere. alterũ enim vult ſublimiorem haberi,qui tamen non ſit è regione manus agentis, in quo ſtatu perſeuerãdum eſſe,quoad manus operâ vtitur,modò pars,quæ curatur, neque erectior ſit,neque multum in longitudinem aut latitudinem recedat,nulli dubium eſt,qui eorum,quæ dicta ſunt,meminerit. Pars enim,quæ adeò ſublimis ſit,vt medicus cogatur ſuper ſuarum mammarum regionem manus admouere,illum plus iuſto ſurſum trahendo,loco dimouebit: eũdem loco excedere ſimiliter coget,ſi longè rurſus adeò diſtet,vt in priorem partem ferri neceſſe ſit. Quoniàm verò alterum pedem voluit rei cuipiam inhærere, hîc quoque altitudinis modum declarauit,præcipiens genu eodem modo ad inguinis altitudinem figurari,quo in ſedentibus dixit. ibi enim ait genua habenda eſſe paulo ſupra inguinum regionem,quandoquidem huiuſmodi ſeſſio ſtabilis maximè eſt,& ad agendum honeſtiſſima,atque expeditiſſima. Sed nunc altetũ genu tantùm vult haberi ſublimius ad inguen ſpectando:ibi multitudinis numero genua poſuit,quùm vtrumque crus æquè altum contineretur.

» AEgrotans autem cęteris corporis partibus chirurgico ſubſeruiat,ſtans,ſe-
» dens, aut cubans, ſic,vt in eo habitu facillimè perſeueret, obſeruans flu-
» xum,ſtatum,inclinationem ad latera,inclinationẽ deorſum,ità,vt conuenien-
» tem habitum,ſpeciémque affectæ partis tueatur,in porrectione,in tractatione,
» in habitu,quo contineri poſteà debet.

Non immeritò expoſitores huius libri variè hunc locum explanarunt. nam & quatuor vocabulorũ obſcuritas ὑποῤῥύσιος (in quã) quo ipſe fluxũ indicauit, ὑποστάσιος, quo ſtatũ, ἐκτείψεως,quo inclinationẽ ad latera, & κατανλίας,quo inclinationẽ deorſum : & quòd paucis ſignificare multa voluerit,in cauſâ fuerunt, vt de propoſitis diſſiderẽt. quippe qui auctoris ſententiam, vt potè obſcuram opinione, & cõiecturâ magis, quàm ſcientiâ perſequuti in varias diſſenſiones incurrerunt. Equidem,quod in huius generis omnibus facere conſueui, nunc quoq; conabor. omiſſis enim,quæ minimè ſunt probabilia,referam,quæ mihi non ſine ratione excogitata eſſe videbuntur,ſimúlque,quid ipſe in hâc re ſentiam,explicabo. initium verò faciã ab obſcurorum nominũ enodatione. ſiquidem ſimplex compoſito prius eſt: & ſæpè ſimplicium cõpoſitio facit obſcuritatem,

1 tatem, quâuis ipsa plana sint, id quod videre licet in propositis verbis. Namq; ὑπόῤῥυσις quidam in humoribus acceperunt, atque hi bipertiti sunt. nõnulli referunt ad eos, qui extrinsecus infundũtur: alij ad eos, qui ex corpore fluunt. Sed & horum quidam loqui Hippocratem aiunt de ijs, qui educũtur, dum manus curatio adhibetur: quidam postquàm adhibita est. Eadem dissensio est de vocabulo ὑποστάσιος. nam, cùm status humorũ fluxui aduersetur, iure de hoc quoque controuersia est. Alter expositorum grex nõ de humoribus, sed de solidis corporis partibus vocabulum ὑπεστάσιος & ὑποῤῥύσιος dictum existimat, volens ὑπόστασιν significare erectiorem situm, vel partis, quæ tractatur, vel corporis vni-
10 uersi: ὑπόῤῥυσιν verò inclinationẽ deorsum, perinde quasi κατάῤῥυσιν dixisset. vsurpauit enim in hanc sentẽtiam vocabulum καταῤῥεῖ in prognosticis, vbi inquit, [Id verò grauius est, si seipsum æger continere non valens in lecto, subinde ad pedes delabitur] vbi delabitur dixit καταῤῥέει. cum hâc expositione faciunt vocabula ἐκτρέψιος & καταντίας, quæ superioribus proximè subiecit. namq; inclinationẽ ad latera ἔκτρεψιν appellauit, siue totius corporis sit, siue partis quę curatur. κατάντιαν verò dicunt accipi propriè in membris, non secus atque ὑπόῤῥυσιν in toto corpore. vbi enim corpus vniuersum in eâdẽ sede cõtineatur crure aut brachio immobili, & deorsum delabatur, eiusmodi sitũ aiunt κατάῤῥοπον appellari. quæ ipsa per se vera dicũt, quamuis sibi non satis in vniuersâ oratione constẽt. Ali-
20 ter enim omnes iterũ inter se discrepant, quòd eum habitum, qui quatuor verbis, nempè statu, fluxu, inclinatione ad latera, inclinatione ad inferiora significatur, alij seruandum esse, alij cauendum ægris velle Hippocratem arbitrantur. Nihil autem interest, quod attinet ad totius orationis sententiam, triplicem scripturam esse vocabuli ἐκτέψιος. quùm nonnulli secũdam eius syllabam per τ. ρ. ε. scribant, nonnulli. σ. quoque primò adijciant ἔκστρεψιν scribentes, alij & ἔκτειψις per τ. ρ. ι. nos enim suprà vnam duntaxat adscripsimus. Proposita igitur vocabula manifesta sunt, à verbo enim ἐκτρέπεσθαι ducitur ἔκτρεψις, à verbo ἐκτείβεσθαι ἔκτειψις. quùm scriptura nihil aliud velit, quàm vt hæc ab ægrotantibus obseruentur. videntur tamen omnes, qui hunc locum explanarunt, au-
30 ctoris sententiam perspexisse ex parte: totam tamen ad vnguem comprehendere minimè potuisse. si quis enim animaduertat, quod postremò additur, [in porrectione, in tractatione, in habitu, quo contineri posteà debet], omnes verum dixisse videbuntur. quùm tribus temporibus aliter alia sint ægrotantibus profutura, scilicet in porrigendo, in manu adhibendâ, in continendo post curationem. non tamen poterunt omnia coniungere, quod liquidò constabit, si hęc tria tempora discernãtur. Primum est, quùm ægri seipsos medicis tradunt, vt, vitiũ benè cognoscatur, quod ἐν παρέξει, id est, in porrectione dixit: alterum deinde, quùm medicus circa vitiatam partem aliquid agit, quod vocauit χειρισμὸν, id est, tractationem: tertium, quod dixit ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id est, in habitu, quo
40 contineri posteà debet. tunc enim ad id consilium dirigitur, vt homo affectam partem eodem modo contineat figuratam. Deduxit ergo vocabulum habitus, eo quòd se habeat in eodem. In omnibus autem tribus temporibus, quoddam commune est omnium, quoddam proprium singulorum. commune est seruare vitiatam partem immobilem, quod requiri dictum est, nisi medicus aliquo modo mouere ipsam tentauerit: inde ad perfectam curationem singulorum proprius est vsus, in porrectione, vt medicus exquisitè quid curaturus sit, intelligat, in manu admouendâ, vt, vbi ossa fracta sunt in diuersa ex-

tendat,rectè componat,atque deuinciat:vbi prolapsa,in diuersa extẽdat,reponat,vitiatam partem idoneo vinculo complectatur:vbi scalpellum adhibet,vt pus vel saniem effundat,vel quod putre alicubi est,excidat,aut candenti ferramẽto adurat. His igitur vtilis est humorũ fluxus,ac status,ille,si excitetur, excerni siquidẽ oportet humores à naturâ alienos:hic,si euitetur, cùm subsistere intus noxium humorem nõ expediat. sed interdum subsistere cõmodum est, sicut vbi in magnâ suppuratione subitò excerni pus, aut humorem aquosum volumus.Multo autem magis in membris, quæ tractantur, dum manus adhibetur(vt diximus)obseruari statum,ac fluxum conuenit,similiter & in solidis partibus animalis obseruari,quæ dicta sunt,à laborantibus debent, vt eâdẽ ratione fiãt per tria tempora,nimirum porrectionis,tractationis,& eius habitus, quo contineri posteà conuenit. Pars enim, si dum inciditur,nimis porrigatur, chirurgum coget alieno loco secare,ac nec modũ aliquando,nec,quę seruanda sunt,tueri,propterea quod æger anteueniat scalpellum atque anteuertat:si retrahatur,efficiet,vt curatio minùs absoluatur, & à medico interdum dimidia, interdum quoq; minor relinquatur.quod accidet ægrotantibus,interdũ etiam deligatis,vt,vbi,dum ad ventrem manu curantur, aut se attollunt ad spinam, aut conuertũtur in latus,quod significauit,quùm dixit[in latera inclinationẽ]: aliquando autẽ nihil tale moliuntur,sed musculos vehementer intendunt,atq; hanc ipsam mutationem mihi videtur indicasse, quùm ait, ἰδέᾳ, id est,[conuenientem]vbi inquit, [Ità,vt conuenientem figuram,speciémque affectæ partis tueatur].Cuilibet autem in aperto est,quod malũ afferat æger,vbi oculus perforatur,si habitum speciemq́; non seruet,aut transmutetur vel intendatur, ità, vt facies sanguine suffundatur: æquè etiam exquisitam manus curationẽ corrumpit, si medico caluariæ os excidente, paulùm caput attollat, aut demittat, vel in latus inclinet,id quod etiã euenit,si se vehementer extendat, moto enim habitų mouetur quoque situs partis,quæ curatur. Efficiunt autem intentiones in alijs quidẽ partibus,vt sanguis erumpat,in musculis non solùm hâc ratione nocent, sed & partem interdum sublimiorem præstãt, interdum humiliorem. vbi enim subiectũ os est,musculus attollitur: vbi inane spacium,cõtrahitur ac deprimitur,sicut euenit in sede,quæ inter costas est,& in eâ, quæ iuxta ventrẽ.

» VNgues,neque longiores,neque breuiores sint, digitorum summitatibus.
» In exercendo vtendum digitis quidem summis,plęrunque indice cũ pol-
» lice:totâ autem manu pronâ,ambabus verò aduersis.

Quùm de ægrotãte egerit,quatenus illi cum cæteris cõmunitas est, iterum his verbis ad chirurgum reuertitur,indicans quãti esse vngues debeãt,& quales digiti,tum quâ ratione illis vti oporteat. Vngues igitur ad summorum digitorum opera,quæ propriæ digitorũ sunt,neque ipsos exuperare,neque exuperari optimum esse vberiùs in primo de vsu partium explicauimus,vbi totam manus naturam ostendimus.quod ad hunc locum attinet,satis erit verba dũtaxat exponere. duplex autem scriptura,quùm sit,vtramque explanabo.Altera huiusmodi est,[Vngues neq; lõgiores, neq; breuiores sint digitorum summitatibus]. exigua siquidem corpuscula, quæ summis digitis capiuntur,& ad quæ summorum digitorum operâ egemus, hâc ratione faciliùs legẽtur: deinde ab altero capite exorditur[In exercendo vtendum digitis quidem summis, plærunque indice cum pollice]sic, vt prioribus verbis magnitudinẽ vnguium digitorum complectatur, sed his digitorum vsum:Altera verò sic habet,[Vngues,

1 gues neque longiores, neque breuiores sint]. Dehinc alterum principium est, [digitorum summitatibus in exercẽdo vtendum] vocabulo summitatibus sexti casus posito, vt vniuersa sententia sit huiusmodi. Vngues neque excedant oportet digitorum longitudinem, neque exuperẽtur ab hâc, sed prorsus ipsam æquent, siquidem eorum summitatibus vtimur. Videbitur hoc falsum, nisi, vt congruum est, accipiatur. nonnulla quidem opera totis manibus præstamus, brachium femur crus aut aliud quid huiusmodi vtrâq; manu prehendentes, in diuersa ducimus, intendimúsque, in quibus operibus digiti agunt tanquã particulæ manuũ, perinde atque prominẽtiores palmæ partes, & aliæ particulæ: at 10 vbi in oculum demittimus acum, vel superiorem, inferiorémue palpebram, aut oculi vnguem incidimus, tunc digitis vtimur, vt digitis, non vt particulis manus, similiter, vbi scalpello, vel quopiã alio tali quid agimus. in omnibus igitur digitorũ actionibus summis ipsis vtimur, ac propterea dixi rectè scriptum esse digitorũ summitatibus vtendum. Deinde ab altero capite incipit, [digitis quidem summis plærunque indice cum pollice] vnâ oratione declarans plærasque musculorũ actiones fieri, vbi index pollici (quem ἀντίχειρα vocant) è regione occurrit, sic videlicet, vt quod comprehendendum est, summis ipsis vtrisque capiatur. tunc enim duntaxat propositis digitis vtimur: quin, & si tribus digitis aliquid cõprehendatur, vt, vbi specillo illinimus, aut acum demittimus in ocu-20 lum, maximam partem operæ duo illi præstant, aliquid etiam confert & medius. Sed totâ manu pronâ vtitur chirurgicus, eius sinu id prehendẽs, quod curatur. digiti quidem affecti abundè alterâ manu extẽduntur, componuntúrq; at non abundè brachium, femur & crus, sed exigunt huiusmodi partes ambas manus ex aduerso concurrẽtes, vt membrum vniuersum in orbẽ complectantur. Insuper manu pronâ opus est, vbi cucurbitulam desigimus, & vbi paruum, quo adurimus, ferramentũ comprimimus, & spongiam imponimus: sed & in multis medicinæ operibus, quæ fortasse euidentiora sunt, quàm vt necessaria sint, quæ proposuimus. cuilibet enim per se venire in mentem potest omnium actionum, & digitorum, & manuum, quas partim vtrâque manu, partim alte-30 râ tantùm, digitis partim molimur.

» Optima autem digitorum structura est, vbi ipsis magnum spacium inter-
» iectum est, & è regione pollex cum indice concurrit.

Non enim fieri aliter posset, vt in agendo è regione pollex cum indice concurreret, nisi spacium esset inter eos latius, quod & in alijs digitis commodissimum est, vt, vbi vastius quidpiam oporteat vndique in orbem comprehendere, plurimum inter se distantes id præstare valeant.

» Morbus, quo & læduntur, quibus à primo natali die, vel in educatione as-
» sueuit pollex sub alijs contineri, patet.

Cùm eadẽ sit vtriusq; scripturę sententia, duæ enim reperiũtur, ad eam, quæ 40 dilucidior est, primò aggrediar. Arbitrantur nonnulli, qui rationem ignorant, referendum hoc esse ad consuetudinem eorum, qui solẽt pollicem sub alijs digitis tenere, quo fit, vt laboris expers paruus sit, & interuallum inter ipsum & indicem minimè augeatur, quæ res in morbum manus, quod perinde est, ac si noxam dixerit, terminatur. Placet alijs referri rem ad morbũ, oriri verò hunc, vel pollice suâ sede excedẽte, vel loco, qui inter pollicem & indicem est, exulcerato & in curatione durâ cicatrice inductâ, itâ vt musculus, qui inter eos est, induratus, vel quopiam vitio tabescens alimento, incremẽtóque prohibeatur.

interdum etiam carne inter digitos, quòd valdè putruerit, absumptâ, ac durâ postmodum cicatrice inductâ, interuallum angustum inter pollicem & indicem redditur,& ipsi inter se,quasi vinciuntur,ac præcipuè, vbi locus(vt dixi) duram acceperit cicatricẽ. quin & huiusmodi vitia in pueris negligi plærunque verisimile fit:eos verò,qui firmâ ætate sunt,iussos à medicis mollire pollicem,mouereque,interuallum,quod inter ipsos est, alimẽto idoneum reddere. adde,quod ijs totum corpus increuit,& si quid læditur,ali dũtaxat desinit: at infantibus,vbi primò increscunt,cùm morbo ipso opprimuntur, præter id vitium,quòd digitos nõ moueant,affectæ partes nõ augẽtur,& propterea, quod inter digitos est, interuallum contrahitur. Quibusdam hoc inquiunt euenire, 10 alijs verò ob cicatricẽ duram,& aliquod eius loci, quod in medio est,vitiũ durum. quare quasi aliquo vinculo continetur, hoc est,prohibetur pollex ab alijs diduci. sic enim accipiunt aliqui verbum[contineri]& si his illud maximè aduersetur, quod iuxta hanc expositionẽ non debuit Hippocrates [sub alijs] dicere ὑπὸ τῶν ἄλλων,quod causam,sed ἀπὸ τῶν ἄλλων, quod loci interuallum significat, cùm mala,quæ inter ipsos incidũt,interuallum contrahant,atq; alligent. De his igitur,vt tibi videbitur,iudicabis, eligens,quod maximè probabile sit. verba enim ità obscura diuinationem magis exigunt,quàm sapiẽtiam:nos autem ad antiquam scripturam reuertemur, quam Asclepiades fortasse vitiatam suspicatus integram hoc modo habere coniecit.[Morbus,quo & lędũtur,quibus à primo natali die,vel in educatione assueuit, & quæ sequuntur]. fortasse 20 autem hæc fuit germana Hippocratis scriptura. Putauit Heraclides Tarẽtinus intelligẽdos esse affectus,vt perfecta oratio tota sic scribatur[morbus à quo,& lædens affectus,quibus à primo natali die,vel in educatione],& quæ sequũtur.

" AGens vti vtrâq; manu ad omne opus debet, & ambabus simul, siquidem " ambæ similes sunt,id spectans,vt rectè,vt decorè,vt celeriter, vt iocundè, " vt eleganter,vt promptè.

Præstari quoduis iubet vtriusque manus auxilio:id enim ad celeriter ac decorè agendum maximè accommodatur.posset quidem medicus tẽtare dextrâ, vbi dexter hominis oculus curatur,acum dimittere,vel excidere vnguem, vel 30 aliud quid tale,& idcirco adducit[id spectãs vt rectè, vt decorè, vt celeriter,vt iocundè,vt eleganter,vt promptè] quoniàm hæc consequemur, si,quâ ratione proposuit,exerceamur. quale autem vnumquodque esse debeat, mox indicat. Quod verò ad hunc locum attinet, illud meminisse conuenit, quòd omnium, quæ hîc habẽtur,caput est[quomodo]id vnum ex illis est, quæ primâ diuisione comprehenduntur. Illud etiam obliuisci non oportet, quòd manus similes appellauit,quanquàm specie non distant.

" MAchinamenta autem,quando,& quomodo exponentur,vbi oportet,ne " operam impediant,néue longiùs distent,quàm vt prehendi possint, sed " collocentur iuxta eam corporis partem, quæ tractatur. quòd si ab altero præ- 40 " beantur,is paulò antè paratus sit,exequatur autem,vbi imperaueris.

Non solùm spatham habentem in summo capitulum rotundum,cauumq;, & scamnum, cui ab vtrâque parte axes sunt,& alia,quæ machinationum structurâ continentur,sed & quæ communi nomine ἄρμενα,id est,instrumenta vocantur,venire sub ὀργάνων,id est,machinamentorũ appellationẽ planè hîc ostẽdit,quùm inquit[q̃ vt prehendi possint]deinde[quod si ab altero præbeãtur]. namq; hęc,dũ manũ abhibemus,& nos ipsi prehẽdimus,& ab alijs accipimus.

Iam

IAm verò aſſiſtentes,id,quod curatur,eo modo præbere debent, quo traditũ fuerit,reliquum verò corpus continere ſic,vt immobile prę̃ſtent,item habere ſilentium,& ei,qui præeſt, auſcultare.

Clariora hæc verba ſunt,quàm vt explanationem deſiderent.

FINIS COMMENTARII PRIMI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENT. SECVNDVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VInculi ratio duplex, altera illius, quod inijcitur, altera illius, quod iniectum eſt.quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè,eleganter. celeriter quidem,vt opus expediatur: iocundè, vt facilè prę̃ſtetur:promptè,vt vbique ſit in promptu:eleganter,vt oculos delectet. quâ verò exercitatione hæc aſſequamur,dictum eſt.

Quędam communia ſunt vtriuſque rationis vinculi: quędam propria alterius.promptè,& celeriter propriè ad vinculum pertinent, quod inijcitur:rectè, & decorè,ad id,quod iam iniectum eſt(ipſe autem id,quod inijcitur,vocat ἐργαζόμενον,quod iniectum eſt, εἰργασμένον)iocundè,& eleganter vtriuſque ſunt cōmunia,iocundè quidem,tam voce,quàm ſignificatione:at eleganter,quod ad vocem ſpectat,commune eſt vtriuſq;,quod ad ſignificationẽ nō ità. nam. elegantia vinculi,quùm adhibetur, in manuum motu conſiſtit: quùm iam adhibitum eſt, in ambitu linteorum. Poſſumus autem dicere faſcias eleganter circumdari,loquẽtes de vinculo,quod inijcitur. At iocunditas num magis etiam attenditur, cùm adhibetur,quàm quùm iam adhibitum eſt, ſiquidem hoc ſolo faſciarum preſſu dolorẽ affert, at quod adhibetur,& eo nomine, quod membrum incommodè continetur, interdum enim eâ de cauſâ comprimitur, licet faſcia rectè circumdetur? Neq; alienum eſt etiam cenſere communem vtriuſque eſſe compreſſum eorum,quibus tanguntur,quæ vel comprimunt, vel non comprimunt,eius quidem, quod inijcitur,quatenus pars,quæ curatur, premitur,vel non premitur ſub continentibus : at eius, quod iniectum eſt, quatenus ſuſpenditur,vt quùm brachium mitellâ excipitur,vel quatenus continetur, vt quùm ea cruri ſubijciuntur, quibus fulciatur. Non mediocriter autem confert ad vinciendi iucunditatem,agendi celeritas: celeritati verò maximè promptitudo conducit.quin & hæ ſunt perfectiones vinculi, quod inijcitur,potiſſimũ proprię,vt & ſine preſſu contineat,& promptũ ſit,atque paratum.namque error in collocando ad partem quoque alligatam ſpectat,ſed nunc agit de membro vinciendo, vbi commodè figuratur. Statui verò ſuæ ſunt perfectiones & vitia, non ſecus ac faſcijs,quarum, omiſſo ſtatu,in præſentiâ mentionem facit.

Ergo,vbi paratum vinculũ adhibeatur,opus maturè perficitur.ipſe enim,quid ſibi vellet promptitudo,expreſſit,cùm inquit, [promptè,vt vbique ſit paratũ] quod euenit,vbi,qui deligat, prouidit,vt nihil ambigere, nihil ſcrutari debeat in agendo, hoc ne, an illo modo circumagere faſciam conueniat. promptitudo igitur,quæ idem eſt,atque præparatio,operam facillimè abſoluit. Iocunditatem ipſe docuit ſitam eſſe in facilè agendo:ſed celeritatẽ conſtat cum præparatione & agendi velocitate coniungi.Iocũditas igitur illis annumeratur,quæ magnopere ei conducũt,qui manu curatur:atque ob eam celeritas,quã promptitudine,dum agimus,facilè conſequimur:elegantiã verò aſpectu gratam(ſicut ipſe deinceps adſcripſit)præter ea, quæ neceſſaria erant, in chirurgico poſuit, vt quæ ipſius gloriam augeat apud vulgus, cui obnoxius eſt ambitioſus, perinde quaſi amore captus.hâc quanquàm non capitur,qui humanus eſt,non tamen laudem aſpernatur,eò incumbens,vt magis apud ægros valeat auctoritate.quandoquidem ſibi magis obſequentur,quæ res illis vtiliſſima eſt. Huius ergo auctoritatis apud vulgus gratiâ non modò medicus illam nõ aſpernatur, ſed ne philoſophus quidẽ. magis enim homines iuuat,vbi apud eos in honore & admiratione eſt,vt qui magis ipſius facta imitẽtur, & iuſſis eius obediãt, non ſecus ac numinis cuiuſdam.[Quâ verò exercitatione hæc aſſequamur,dictum eſt],quâ exercitatione celeriter,iocũdè,facilè,promptè agamus,(inquit) dictum eſt. id potiſſimum docuit, vbi ait, [Agens vti vtrâque manu ad omne opus debet,& ambabus ſimul,ſiquidem ambæ ſimiles ſunt]:tum vbi oſtendit in exercendis digitis plæraque agenda eſſe pollice atque indice,totâ verò manu pronâ,& ambabus aduerſis.

» QVod iniectum eſt,vt rectè, vt decorè. Decorè quidem, vt ſimpliciter, vt
» diſtinctè,aut ſimilibus & æqualibus,æqualiter & ſimiliter: aut inæqua-
» libus & diſſimilibus, inæqualiter,& diſſimiliter. Species autem ſimplex orbi-
» cularis,aſcia,ſima,oculus,rhombus,dimidiatus.aptetur verò ſpecies ſpeciei,ac
» morbo illius,qui deuincitur.

Quùm duplicem propoſuerit vinculi rationem, vocãs quod inijcitur ἐρχαζόμενον,quod iniectum iam eſt,ἐρχασμένον proximè præfatus quâ viâ,quod inijcitur optimè inijciatur,nunc id exequitur,quod iniectũ eſt, vbi decorè ait iniectum eſſe,ſi ſimplex ſit,ſi diſtinctum.ſimplex eſt,vbi linteum non implicitum eſt,non duplicatum,non rugoſum,ſed ęquè ab omni parte extenditur:diſtinctum, vbi iterum aut tertiò circa idem conuenienter datur. ex duobus autem in quibus conſiſtit iniecti vinculi decor, alterum,nempè ſimpliciter,tanquam clarum,mihi videtur ſine expoſitione prætermittẽs in enodationẽ verbi[diſtinctè]ſequentia omnia adieciſſe,ad quę animum adiungas oportet,non oblitus me dixiſſe dudũ,diſtinctè,idem ſignificare,quod conuenienter.Siquidem propoſitum eſt, vt alter faſciæ circuitus primò interdum æqualis ad vnguẽ ſit, ac nullo modo impar,interdum inæqualis. fit autem æqualis,vbi extremæ faſciæ partes in latitudinem eodem loco ità finiantur,vt neque exuperent,neque exuperentur, ſed in vtroque circuitu deſinãt non aliter, ac ſi iniecta ſit ima faſcia duplicata:eadémque ratio ſit tertij circuitus,& quarti,ſi hoc quoque opus ſit.Ergo & in eo,qui rhõbus,& in eo,qui ſemirhombus dicitur,exquiſita hæc obſeruatio adhibenda eſt:ſed vinculi fracturis accõmodati,quùm ad brachiũ, humerum,aut femur datur,item diſtincta ratio eſt,in quo priorem faſciam iubet ſurſum ferri,ſecũdam verò priùs deorſum, deinde ſurſum ductã, quâ prior

1 deſinit finiri,quod fieri nõ poteſt,niſi,quod ſpectat ad latitudinem lintei,orarum altera alteram excedat. hæc igitur æqualis erit, ſi tota æquè in eâ inclinatione perſeueret, quâ à circuitu in orbem recedens orſa eſt. Vocatur autem orbicularis, quæ affectam partem ex toto in orbem ſine inclinatione complectitur,in quo orę faſciæ ſecundo & tertio circumactæ alijs inſident,ſic,vt neque excedant,neque exuperentur:at in eo,qui declinat,neceſſe eſt faſciam,vel ferri ad vitiatę partis regionem ſuperiorem,vel ad inferiorem dimitti,quòd,ſi vbique ſimilem inclinationem habeat,diſtinctũ vinculum præſtabit. Quare,ſi ea, quæ dicta ſunt, diligenter conſideraueris, planè intelliges circuitus in orbem
10 vnam duntaxat eſſe rationẽ,vbi nihil plus eſt aut minus:at non vnam eius,qui declinat,quùm alter altero declinare plus poſſit aut minus. Hîc tamen tranſlatione vſus illum,qui paulum inclinat, aſciam,qui multum,nuncupauit ſimum. aſciam fabri dicunt inſtrumentum quoddam extremâ parte, quâ ligna incidunt,modicè incuruum,& labroſum in ſpeciem labri: ſimum græci appellant locum,vbi planities cum colle coniũgitur,quà enim committuntur, ſimũ efficiunt,quùm neutrũ per ſe ſimũ ſit.cùm planities ipſa recta ſit, & æqualis:collis, accliuis, & altus. at vbi inter ſe coëunt ſimam figurã repreſentant, eadẽ figurà fit,quà decliuis via,cum accliui committitur, eodẽ modo in naſo ſima pars illa dicitur,quæ vtrinq; ſublimioribus partibus terminatur,iamq́; ab hâc parte to-
20 tus naſus nuncupatur ſimus. Cõſtat enim plura vocabula in totis vſurpari corporibus,à nonnullis ducta,quæ partibus accidunt,quo modo ſimus homo dicitur. ſiquidem non eodẽ modo vocatur ſimus,quo plenus,ac tenuis,aut albus, aut niger, ſed ſicut glaucus, cæſius,vel gibbus. naſus igitur, vel via propriè ſimi nominantur: vinculum verò ſimum ab Hippocrate appellatur eâdẽ ratione,quâ ἄμβη ſpathæ capitulum rotundum & leniter cauum,& σκέπαρνος,id eſt aſcia,genus quoddam circuitus ipſorum linteorũ.namq́;,vbi præcipit,vt panni in aſcię figuram imponãtur,diducit ab orbiculari circuitu eũm, qui fabrorũ aſciæ modo declinat. non enim cenſet pannos ità obliquè circumponẽdos,vt ab orbiculari circuitu nimiùm abſint,ſed paulùm declinent,ſic,vt fideliter cõ-
30 minuta oſſa contineant. Patet autem in vtroque horum circuituum maiorem & minorem eſſe inclinationem,cùm neuter ſimplex ſit & vnius formæ,cuiuſmodi eſt orbicularis, quem cum ſimplici coniunxit:ſed aſciam verò,& ſimum ſeorſum per ſe,quaſi diſtinctos ſubiecit. [Diſtinctè] autẽ ſignificat,vt ſit,quaſi diſcretum,& minimè implicitũ. ſit autem (vt dixi) cùm quilibet faſciæ circuitus eoſdem habet latitudinis fines, vel inclinationem ordinatam. voco ordinatam inclinationem,quùm,quę ex latitudine vinculi conſpiciuntur,æquè inter ſe diſtant, quod vtiq; fiet, vbi, qui deligat,quam ab initio inſtituit,æqualẽ vbique inclinationem ſeruet. Artemidorus autẽ & Dioſcorides,ſic,vt alibi antiquam ſcripturam nouant,tranſponúntque, ità hîc caſum mutant, nempè di-
40 ctionem ſimplex orbicularis, ſimplex in orbem ſcribentes. benè autẽ rem intelligunt,ſed audacter ſcripturam immutant,plurima tamen,quæ non ſatis intellexerunt,auſi ſunt immutare,atque eâ de cauſã eorũ nunc mentionem facio, quâuis ſexcenties hactenus, vbi ſcripturã immutarunt,ſilẽtio pręterierim. cùm hoc rectè intellexiſſe,& clarius mutatione reddidiſſe mihi videãtur,quâquàm in paruis,non eo modo accipientes,quo auctor voluit, decipiuntur. ſed de his ſatis eſt ſemel dixiſſe. Præfatus autem Hippocrates decorè quidem, vt ſimpliciter, vt diſtinctè, deinde ſubijciens aut ſimilibus, & æqualibus,æqualiter, &

similiter:aut inæqualibus & dissimilibus,inæqualiter & dissimiliter,quasi cō- muniter docuit,quo consilio distinctè vinculum adhibeatur. æqualia enim,& similia corporis membra fasciam vniuersam æqualiter, & similiter per omnes partes circumactam requirunt:inæqualia & dissimilia,inæqualiter & dissimiliter. Hęc autem verba in vetustis exemplaribus,& in libris expositorum pręcisè leguntur,non adiectis inæqualiter & dissimiliter,sed,cùm solùm scriptum sit,aut inæqualibus & dissimilibus,intelligi etiam volunt inæqualiter & dissimiliter,idq; ab Hippocrate prætermissum fuisse,quòd manifestum videretur, eo quòd propositis consequēs esset. Verùm hæc ratio scribendi non breuitatē, sed errorem manifestum præ se fert.Satius ergo fuerit,si ità scriptum inueniamus,existimare hæc veluti complura primorum exemplariū esse corrupta,idque propterea fieri,quòd librarius ea prætererit,atque error hucusque mansit.Ergo super humerum similiter & ęqualiter circuire fascia potest,minùs autem super femur & brachium, sed paulo magis super crus : at in capite humeri,& in coxâ contrarijs partibus indigemus,quemadmodum & vbi caput à latere vinciendum est.frons quidem & nasus similem & æqualem amat orbicularem fasciæ circuitum,non secus ac vertex,qui etsi in orbem circumdatam fasciam non postulet, æqualiter tamen & similiter procedentem requirit. de his autem diligentiùs in sequentibus tractabitur, nunc ad verba, quæ restant pergamus. Hippocrates positis tribus simpliciū vinculorum formis, nempè orbiculari,asciâ, simâ, deinceps trium compositorū meminit, oculi rhombi & dimidiati,dimidiatum semirhombum etiam appellant,quibus adiungit[aptetur verò species speciei ac morbo illius,qui deuincitur].commonēs,vt accommodetur,& vitiatæ partis formę,& vitio,quo detinetur.species enim vinculi,quā oculum appellamus, ad oculum adhibetur,vbi vel periculum est, ne procidat: vel contineri quippiam volumus ipsi superimpositum. rhombus verò,vbi vel capitis futuras diductas adducere in vnum oportet, vel hians vlcus interdum contrahere,& valde resolutam cutem adducere atque agglutinare.nō absimilem effectum præstat semirhombi vsus. Verùm enimuerò hæc scripta sunt ab Hippocrate tanquam exempla, ad quorum similitudinem inueniēdum nobis est,vel ab his,qui compererūt discendum, quod vinculum ad quamuis corporis partem atq; valetudinem accommodetur. expedit autē doctorem non imperare simpliciter,sed viam exponere,quà ipse vinculū inuenerit. eo enim fit, vt discipulus,siquando obliuiscatur,in memoriā redeat, & quæ ab altero non didicit,possit cogitare.quocirca non ab re fortasse fuerit,si librum cōficiamus, vbi de fascijs & corporis parti & vitio accommodatis pertractemus.

„ Rectè iniecti vinculi duæ species,firmitas in pressu, & linteorum multitu-
„ dine consistit.

Dictum est in superioribus cōsuesse Hippocratem τὰ εἴδη, id est,species appellare διαφορὰς,id est differentias.præbuit autem maximā quæstionem dissensionis causam inter huius libri expositores, quùm duas species nominatim nō posuerit, quod antè in alijs fecit. vna quidem in vinculi modo sita est, quam ipse firmitatem dicit,eam explanauit,quùm inquit,[Firmitas in pressu,vel linteorum multitudine consistit]. est enim moderatio quædam in vinculi firmitate,quam si partes comprimens excedat,dolorem ægrotantibus affert: sed laxiùs continet,si ad eam nō perueniat. Alteram verò speciem rectè iniecti vinculi non posuit,sed ijs,quæ de robore loquutus est,subijcit.

1 " Vinculorum aliud per se remedio est, aliud ijs,quæ remedio sunt,subseruit.
Hæc profectò non sunt altera species rectè iniecti vinculi, vt potè, quæ cõmunẽ vsum cuiuslibet vinculi cõprehendant.quin & post hęc de omni vinculi moderatione agit, quâ ratione seruetur,deinceps de nodo, tũ quod subiectum est docẽs sic incipit[licet quidẽ benè scientẽ ad partes decliues,& quę in extremitate tenuãtur, labi fasciã omnẽ,vt in capite, sursum, in crure,deorsum, & quæ sequuntur]. Ab ijs trãsit ad qualitatem vinculi,cuius item,quùm partes sint,nosse,vnde incipere fascia in singulis vitijs ac partibus debeat, & quà nouissimè finiri,tum quâ viâ, dum circuit,circũagi,& obuolui singulis partibus,
10 hæc quoq; indicauit.nam,vbi inquit,[Quę mouẽtur,vt articuli,quà curuãtur] obuoluẽdę fascię rationẽ exequitur,post hæc adscribit, quomodo extremę fasciæ fideliter in ijs cõtineantur, inde pergit ad fasciarũ vsus exponẽdos, sic,vt rectè iniecti vinculi altera species,quę firmitati opponitur,totius vinculi qualitate cõtineatur.Fortasse autẽ ꝙ difficile sit cõmuni vno vocabulo cõplecti singulares differẽtias,eius speciei, quæ è regione firmitatis est,eã nõ tentauit vno verbo notare.Rem autẽ ità habere verba ipsa testãtur, quibus ostẽdit,quæ varietas insit in singulis capitibus à me cõmemoratis. sed, vt rem clariorẽ magis ac breuiorem faciamus,vocetur totũ ipsum genus qualitas vinculi.[Firmitas in pressu & linteorum multitudine consistit]. quemadmodum potentiæ nomen
20 interdũ imbecillitati contrariũ dicunt,interdum ad id significãdum,quod roboris & imbecillitatis commune est, vsurpant, sic & magnitudinis vocabulo vtuntur,& alijs ꝗplurimis,partes & totũ cõmuni nomine appellantes,ità nunc quoq; vsurpat firmitatis vocabulũ.debẽt enim affectę partes fascijs, neq; valẽter adstringi,neq; ità leuiter,vt homo iniectũ vinculũ non sentiat,quin & linteorum multitudo pro numero accipiẽda est,at non ità intelligẽda multitudo, quasi è regione sit paucitatis,siquidẽ moderatio rectum vinculũ præstat.rectũ appellat,quod confert,iuuátq;.At dum cõparantur inter se duo vincula, vt ea, quæ ex comparatione spectantur,quod adstrictius est, validius, reliquum infirmius dicemus.neque absurdum est,si vinculum habitâ ratione subiecti vitij
30 moderatum sit,sed comparatum,cum altero validum dicatur,aut imbecillum. Quando autem soluere,aut arctare vinculum expediat, vel fasciarũ numerum augere,aut minuere,ipse in opere de fracturis demonstrauit.

" De quibus lex quidem est.
Lex in ciuitate ratio est,quę iubet ea,quę faciẽda sunt,ꝓhibetq; cõtraria.his legibus similia dicit,quę nũc proponũtur,cũ cõiecturale nihil cõtineãt, aut ambiguũ,vt quędã alia ad medicinã pertinẽtia.Idẽ quoq; dixit in opere de. fracturis,liberã orationẽ moderatus.non enĩ scripsit simpliciter[de quibus lex quidẽ est]sicut nũc,sed oratio hęc veluti lex iusta fertur de curatione fracturæ.

" In ijs autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur,quidẽ,sic,vt quæ in-
40 iecta sunt,neque recedant, neque comprimant,sed fulciãtur,non tamen co-
" gantur,idque minùs quidem in extremis partibus,minimùm in medijs.

In his inquit,quæ traduntur de eâ specie,quæ ad firmitatem attinet,potissima vinculi præcepta sunt,vt quæ vitiatæ parti inijciuntur, hoc est lintea, neq; à corpore diducantur, neq; ipsum premant,sed fulciãtur,hoc est firmiter insidant,at non cogant. dicitur autem vinculũ cogere, quod ità arctè affectis partibus circumdatur,vt dolorem afferat. Hæc autẽ præcepta de modo premendi,quà vitium est,minimè omnium conuenit præterire.quod & in extremita-

tibus quoq; prorſus eſt attendendum,ſed minùs q̃ in medio.ſiquidẽ optimum eſt artem culpâ vacare:ſi quid tamen peccet, id in illis partibus ac vitijs euenire, vbi detrimenti minus affertur,minimè verò errare,vbi noxa ingens eſt.

„ NOdus & filum non ferantur deorſum,ſed ſurſum,in porrectione,in prę-
„ paratione,in vinciendo,in habitu,quo poſteà continetur.

Cur hæc ſine ordine adijciat ijs,quæ de vinciendi ratione pertractat, paulò pôſt perſequemur:nunc id primùm ſtudẽdum,vt quod propoſitum eſt, intelligamus. Diſſentiunt expoſitores inter ſe,cùm[deorſum & ſurſum]alij ſimpliciter ad longitudinis ſpacium referant, alij ad affectũ,ſed neutri dictionem [ferantur]nec quod ad nodum,nec quod ad filum ſpectat,explanant. Conſtat autem omnibus id appellari ἅμμα, id eſt nodum, quod fit in faſciis,cùm ambo capita implicata inter ſe vinciuntur,vel alterum ſcinditur,vel tertiò,quùm extrinſecus ad continendũ adijcitur id,quod gręcè κατάλημμα vocatur: ῥάμμα verò id eſt filum id vocari,quod in acum conijcitur,vel vt inciſæ corporis partes inter ſe coniungantur, vel vt extrema pars faſciæ inferioribus aſſuatur,quin & nunc loquitur de filo ad hunc vſum parato.iubet quidẽ ſurſum hoc ferri,quod ipſe dixit τὴν νομὴν γενέσθω. quid autem appellet νομὴν ab ipſo diſcere oportet,qui eo verbo ſæpiùs vtitur ad faſcias,quùm à principio ad finem ferũtur. Itaque in fracturis iuſſit, vt vtriuſque faſciæ caput ſuper fracturam inijceretur, ſed prior faſcia ſurſum ferretur,altera verò antè deorſum,poſteà ſurſum,νομὴν vocás quaſi iter quod faſciæ tunc faciunt, cùm à principio ad extremum laborantis corporis obuoluuntur.ſimile eſt id,quod νομὴ ſignificat in filo,nam,cùm liceat acũ à ſuperiori parte deorſum,& cõtrà ab inferiori ſurſum trãſmittere,& præterea in neutram partem inclinatam,ſed ſine inclinatione,aut à dextrâ in ſiniſtram, aut à ſiniſtrâ in dextrã demittere,præcipit omnino,vt ſurſum feratur. Quòd ſi extrema pars faſciæ dũtaxat inferioribus aſſuenda ſit,in eo quidẽ vinculo,vbi contrarijs partibus nõ indigemus,vt in brachio,humero,femore,crure,in quibus etiam neceſſe eſt vel à ſiniſtrâ parte in dextrã acum immittere, vel contrà, vtrobiq; nobis enitẽdum eſt, vt ſurſum tendẽtes extremã faſciam hâc ratione cum inferioribus partibus cõiungamus:vbi cõtrariâ parte opus eſt,vt in capite humeri,& in coxâ,dãda opera eſt,vt faſcia,dum ſurſum fertur,finiatur,ibique acu ab inferiori parte ſurſum traiectâ hoc modo aſſuatur , neq; debet ſuperior vinculi pars deorſum attrahi ,ſed inferior ſurſum,vtrũq; enim fieri poteſt,dum faſcia ſuitur.Ergo trãſmiſſâ acu filum ducẽte,inferior pars fili ſurſum adducẽda,non tamẽ ſuperior deorſum, cõſilio ad id directo,vt inferiores vinculi partes à ſuperioribus trahantur,quod facere ab ipſo iubemur,& quo tẽpore homo affectam partem videndam medicis porrigit,& quo manus curatio paratur, ac tertiò, quo vinculum iniicitur, quod & ipſum ad manus curationem pertinet; & quartò,quo poſteà membrũ continetur. vocauit primum ἐν παρέξει, id eſt in porrectione,alterũ ἐν θέσει, id eſt in prępatione, tertiũ ἐν ἐπιδέσει, id eſt in vinciendo,quartũ ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει, id eſt in habitu,quo cõtineri poſteà debet.quanquàm alij ἐν πιέξει, id eſt in compreſſione ſcribãt, ſed priorem ſcripturam magis probo.nam in ſuperioribus dixit id temporis ἐν ἕξει,id eſt in habitu. Neq; dubiũ eſt,quin,ſicut eandem figuram partium,quæ vinciũtur, ijs omnibus temporibus ſeruari iubet,ſic & filum & nodum,quùm feruntur,ſemper ſurſum attrahi velit, in primis quidem extremitate faſciæ ſurſum firmiter attractâ,& contentâ,atque ob ipſam faſciâ totâ.Illud verò animaduerſione dignum ab expoſito-

ribus

toribus Hippocratis intactum relinquitur, quòd nodum & filum ad superiora affectæ partis ferri voluit, dum ægrotãtes seipsos medicis tradũt, nõ secus atq; in alijs tẽporibus. pro suo enim arbitratu, quidam ad medicum pedibus eunt, quidam gestantur, modò affectã parte suspensã, aut deuinctã, modò vtroq; facto. Nodus igitur & filum in eorũ potestate est, nõ medicorum à quibus inspiciendi sunt, aut curandi. censet fortasse tunc quoque interdum laborantes medicis vti. nam in itinere & ruri nonnunquã tenuioris fortunæ homines, plagas accipiunt, vulnerãturq;, vel ossa ipsis suo loco mouẽtur, in quo casu ad curationem pluriũ medicorũ conuentu opus est, tum diligenti inspectione, machinamentis quibusdam, aut instrumentis, aut linteis, aut etiã laqueis, quæ ruri vel in itinere nulla sunt. quare si eo tempore medicus adsit, læsam partem suspendet, & deligabit linteis illis quorũ copia erit. constatq;, siue nodo, siue suturâ opus erit, medico hæc aptè efficienda esse. Quo facto in ciuitate rursus ęger consuetos medicos adhibebit, primùm vt diligenter viriũ cognoscãt: deinde, vt prolapsum articulum restituant, vel fractum os componant, aut plagam suant, aut collisis rectè opem ferant: post hæc medici idoneum vinculum admouent: postremò, quod deuinxerũt, prouident, vt eodem modo figuratum contineatur.

PRincipia & nodus inijcienda sunt, non quà vlcus, sed hinc, vel hinc.

Quid nunc vocet ἅμμα, id est nodum inijcere, ostensum est, in prioribus enim verbis è regione ῥάμματος, id est, fili ponebatur, nũc alterius tãtùm meminit, ꝙ possit & filum desinere in nodum. nam in quauis suturâ in hunc finitur, cùm acu non solâ, sed sequente filo traijciantur, quæ suuntur, & nodo inter se adstringantur. Sępè quidẽ euenit, vt inter se proxima sint fili capita, & nodus, sicut, vbi cutem suimus: interdum distãt, quod sæpè in vinculis accidit, vbi fili partes longè adducũtur, vt cõmunem nodũ accipiãt. Verisimile ergo est nunc ipsum edicere, ne fili principia, quà vlcus est, inijciantur. quo præcepto illud quoque intelligitur, ꝙ neque nodus super vlcus collocetur, vrgeretur enim nõ solùm nodo, sed fasciã à nodo fortiter pressã, eo ꝙ vehementiùs esset coarctandus, vt fasciam cõtineret. Eodẽ modo si citra filum fasciæ extremitates inter se complicatę nodũ accipiant, vel aliquid extrinsecus vlceri superdetur, nõ debet nodus super vlcus imponi, impositus enim ipsum cõprimeret, præsertim si fascia antè obuoluta tenuis esset, & absque lanâ circũdata. Nunc sanè mihi videtur Hippocrates de filis agere, siue habenulis, quæ inter se cõplicatę in nodum finiuntur: sed censent alij velle ipsum principia fasciarum super vlcus non imponi. ex quibus nõnulli variarũt scripturã, verè quidem, sed propositę orationi parum conuenienter, cùm non de fascijs, sed de filo tractare nunc propositum sit, quam quidem scripturam veram & artificiosam esse non inficior. sic autem habet [fasciarũ principia inijcienda sunt, non quà vlcus, sed hinc vel hinc] hoc est, ab vtrâque parte eius, vel dextrâ vel sinistrâ. sic autem fiet, vt id verum sit, quod ab ipso traditur in opere de fracturis, & huic loco minimè repugnet. Imperat enim ibi, vt fasciarum capita affectæ parti superimponantur, siue fracturâ, siue vlcere laborent, non tamen suprà, aut infrà. in eo enim libro de dimensione in longitudinem loquitur: nunc, quùm non ad hanc sed ad latitudinem respiciat, principia inijci dixit, non quà vlcus, sed hinc vel hinc, hoc est, ab vtrâque parte eius. cui non aduersatur, quòd neque suprà neque infrà inijci debent, quod tamen latet expositores huius libri. Meritò igitur dubitant, quùm Hippocrates inquit [principia & nodus inijcienda sunt, nõ quà vlcus, sed hinc

vel hinc]. Placuit etiam quibuſdam principia faſciarũ intelligi τὰ πέρατα,quãuis τοῦ πέρατος nomen latiùs pateat,τῆς ἀρχῆς,id eſt,q̃ principij,quod & Plato nos docuit,aſſerens τὰ πέρατα principium eſſe & finem. Ergo,ſi liceat latiori vocabulo pro eo,quod anguſtius eſt,rem appellare,licebit nobis tam principium, quàm finem nominare πέρας, non tamẽ finem nuncupare principium. Iam verò principia,ad nullum aliud referri poſſunt,quàm ad faſcias fila & habenulas.cùmq; nullo modo fieri poſſit,vt hîc de faſcijs loquatur,neceſſe eſt principium in filis accipi,& habenulis,& ſi placet etiam in panniculis.quandoquidem hi quoque comprehendere vinculum poſſunt,non ſecus atque habenulæ,quarum extrema inter ſe complicata vinculi vicem exhibent. 10

" Nodus non eâ parte ſit,cui innitimur,non eâ,quâ agimus, non quâ inanis " eſſet,ne inanis collocetur.

Quùm proximè in præcedentibus iuſſerit, vt qui futuram adhibet, principia ſuper vlcus nõ ponat, ſed aliâ parte,quâ nodus etiam collocandus eſt,nunc docet,quibus locis ponere nodũ oporteat. Docemur autem res interdũ per ea, quæ ipſis non accidunt,ſic enim appellãtur,quæ,cùm accidere poſſint,non tamen accidũt. Vis autẽ orationis huiuſmodi eſt. Nodũ non cõuenit ponere quâ parte vlcus eſt,ſed quâ ferri poſſit verſus ſuperiorẽ regionẽ, cum eo,vt caueatur pars,cui innitimur, quâ agimus,& tertiò, quæ inanis eſt. Vocat autem quâ agimus eam partẽ,quâ vtimur,cùm extendimus,curuamus,vel ad latera porrigimus.pars verò cui innitimur, in ambulando quidẽ eſt planta pedis,in cubãdo totũ dorſum,atq; eius pars potiſſimũ,quę in eo extat,pręterea capitis partes poſteriores,in ſedendo,ima pars natium.ſi quis autẽ deligatis brachijs aliquid agere debeat,conſidera quidnã illud ſit,& circa quę externa,in eâ actione poteris partem,cui innititur,inuenire.agunt quidẽ articuli,quamobrem vbiq; vitandi ſunt,atq; illi præcipuè,quibus agere vinctis ægrotantibus cõuenit. Conſtat autem rectè ipſum edicere,ne nodus,qui continere totũ vinculũ debet,ſuper eam partem ponatur,quę in motu figurã mutat. neceſſe enim erit nodum, vbi ſuper articulos collocetur,modò iuſto laxiorẽ fieri,modò coarctari. Quod in fine orationis dixit κενόν,id eſt, inanis omnes accipiunt pro ſuperuacuo,perinde ac ſi dixiſſet nullũ ad vſum.gręci enim κεοὺς,dicunt eos,qui à primo natali die ſurdi ſunt,& voce citra verborũ conformationẽ obſtrepunt.quẽadmodum igitur hi ad vitæ actiones prorſus inutiles ſunt,ſic aiunt ab Hippocrate appellari κεόν,quod nihil ad vinculum conducit. Potuit id verbi ab ipſo ſcribi per.κ. κενεὸς,corrũpi verò ab initio protinus atq; ità ſeruari.ſed,quod ad ſentẽtiã pertinet,idẽ hęc ſcriptura ſignificat,ſiquidẽ κενεόν eſt,quod à nobis dicitur κενόν,& μάταιον, hoc eſt inutile.ſed quià multos videmus,vel ob inſcitiam, vel q̃ velint diligẽtes videri,nodos adhibere faſcijs inutiles,idcirco Hippocrates nũc pręcipit,ne ponantur εἰς τὸ κενόν,hoc eſt inanes,quod videlicet inutiles ſignificat,& ſuperuacuos. Putauit quidam ex ijs,qui hunc librũ explanarunt,Hippocratem intellexiſſe inane,locum inanem,vt puta alam,poplitẽ,inguen,ex aduerſo capitis humeri,genu,coxæ,ea diducẽs. inhærere enim dixit oportere nodũ corpori,at nõ perinde collocari,quaſi ſuſpenſus ſit, quod eueniret in alâ atque inguine. Si quis autẽ & hoc probabile iudicabit,ipſum poterit accipere. Nam in obſcuris,vel eo quod mediocriter probabile eſt,conuenit acquieſcere. 40

" Nodus & filum,molle,& non magnum.

Hic rurſus,ſicut principio duo vocabula proponit,cùm & res inter ſe diductæ

1 diductæ sint,quibus illa indita esse videntur. ἐνδῦμα, id est,filum vocatur,quod vnà cum acu traijcitur, cuius materia linum est, siue lana, siue quid aliud eius generis: ἅμμα, id est nodus, qui ex habenulis, vel scissis fasciæ extremitatibus implicitis efficitur. Patet autē vtrunque molle conuenire,si futurum est,vt non comprimat.quòd verò non magnum esse expediat,indicio est celeritas,quam ipse in agendo laudat,eam prohibet lõgitudo,vel fili, vel separatim etiam habenularum scissæ extremitatis,aut eorum,quæ continẽdi vinculi causâ superinijciuntur. Pendebunt igitur hæc à nodo frustra, præterquam quòd tædium afferent, quùm nonnunquam vulnera contingant,dum complicantur. exqui-
10 sitiùs autem scripsit [non magnum] quùm potuisset scribere[paruum],verùm sicut magnum vitari oportet propter ea, quæ retuli,incõmoda,sic & paruum, quùm in agendo prehendentes digitos effugiat,atque ob id remorans tempus, producat,tum in vinculo propter breuitatẽ sæpiùs ab eo, cum quo deuinctum est,elabatur, atq; idcirco nos cogat in eodem iterum versari. Adde quòd cùm opinionem aliquando faciat rei deligatæ, nodus exiguus posteà soluitur, vbi contineri debet. Meritò igitur cauendum est, tam quod omnino paruum est, quàm quod magnum: & hîc perinde atque in alijs, quod modicum est eligẽdum.id alterius extremi negatione nõnunquam appellãt,quemadmodũ nunc Hippocrates[nõ magnũ]qui si non paruum dixisset.idem vtiq; significasset.

20 Licet quidẽ benè scientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur, labi fasciam omnem, vt in capite sursum, in crure deorsum.

Si pro[scientem]scriberetur[scire]perfecta foret oratio,at nunc pendere videtur,& cum aliâ coniungi,eóque fit,vt nonnulli copulent,quæ sequuntur,sic vt tota sit huiusmodi. [Licet quidem benè scientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuãtur labi fasciam omnem, vt in capite sursum in crure deorsum. deligare dextram partem ad sinistram, sinistram ad dextram, præterquam in capite] sed nullo modo continuari videtur,quùm non propterea deligare eo modo conueniat, quià nodus consueuerit ad partes labi decliues, & quæ in extremitate tenuantur. aliâ enim de causâ iussit (vt in sequẽtibus ostẽ-
30 demus)dextram partem ad sinistram,sinistram ad dextrã deuinciri. quoniàm cum his[licet quidem benè scientem ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi fasciam omnem] connectuntur ea, quæ sic tradit [quæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc sunt: ad suspendendum verò fasciam omnẽ,quâ corpus quiescit,& magis cauum est,superimponenda, & quæ sequuntur] quæ paulò pòst exponemus hoc ipsum clariùs demõstrantes:nunc quæ interiecta sine ordine sunt,per se consideremus.

Deligare dextram partem ad sinistram,sinistram ad dextram,prẹterquam in capite. hoc enim è regione.

Præceptum hoc potissimùm ad fracturas spectat.perpetuò enim in contra-
40 riam partem inclinandũ est. vbi vlcus ab alterâ fuerit,vt si dextra pars læsa sit, in sinistram,si hæc,in contrariam,sicut vbi totum os transuersum fractum est, vinculum in neutram partem inclinãdum, quùm panni in orbem superimponentur. Huiusmodi igitur est, quod proponitur. Quùm deligamus,si dextra pars affecta est,in sinistrã inclinare debemus, & contrà si sinistra,in dextram. quod fit, vbi caput fasciæ super affectam partem ponimus, non exquisitè quidem super fracturã,aut vlcus, sed vtrobique hinc vel hinc: reliquâ verò fasciâ, quod affectum est,in contrariam partem attrahimus,& simul etiam adstringi-

mus. At quùm hanc ad contrariam partem adduximus, ibi non ampliùs æquè adſtringimus, & multo minùs etiam inclinamus, donec in orbem circumacta, ad ſuum principium reuertatur. ibi enim id manu prius tenebamus, cui rurſus faſciç partem, quæ ipſum contingat, ſuperpoſitã valẽter continemus ſic, vt iterum incipiat circuire ſuper partem priùs inuolutã ſimiliter adſtricta, & in contrariam partem inclinata, tum eodem modo circumdata, vbi rurſus ad principium redierit, æquè faſciam alterâ manu continemus, alterâ coarctamus, atque in contrariã vitiatç ſedis attrahimus. Nõ ſolùm autem hoc modo membra deuincimus, ſed & latera. nam, ſi affecta ſit pars dextra, orſi ab ipſã faſciã eo modo, quo dictum eſt, ducimus ad ſiniſtram: ſi vitium ſit in ſiniſtrâ, ab hâc, faſciã incipientes, quaſi iter facimus verſus dextram. ſed caput non licet ità in orbem comprehendere, quòd non patiantur id ceruices, quà cum ipſo committuntur. Quamobrem ſiue dextram, ſiue ſiniſtram partem occupet vitium, quod vinculum poſtulat, faſciam è regione, hoc eſt, rectam ducimus per ſummum quidem caput porrectam, inde ad extremam maxillã demiſſam, poſt hæc iterum ad affectum locũ ſimiliter datam, ſiue iterum, ſiue tertiò ipſam circuire abũdè putamus, & dum finiatur, circumactã. finiatur autẽ in vertice prorſus, is enim locus maximè idoneus eſt, qui fideliter contineat.

„ SEd in contrarijs faſcia in vtramque partem attrahatur, quòd ſi ab vno ca-
„ pite incipiat, ſimiliter quà firmiter cõtineatur, vt in medio capite, & ſiquid
„ aliud eſt huiuſmodi.

Duplex eſſe poteſt huius loci ſententia, vt vel ad omnes corporis partes, vel ad caput tantùm referatur. quià, quùm dixerit [præterquam in capite dextram partem ad ſiniſtram, hoc autem è regione deligãdum eſſe] cæteras eius partes, quæ inter ſe contrariæ ſunt, quarum quidem hæc poſterior eſt, & in occipitio, illa verò prior, & in fronte deuinciri iubet, faſciâ in vtrãque partem ductâ. ducitur autem in vtramque partem, vbi mediâ affectç ſedi iniectâ, vtrũque caput æqualiter ad cõtrariam attrahitur. Ergo faſciarum, quæ ſic volutæ ſunt, extremitates valentiùs continentur, ſi in fronte, quàm ſi in occipitio collocẽtur. Verùm, ſi de omnibus corporis partibus loqui Hippocratem ſtatuamus, cõtrarias dicemus partes, quarum vtriuſque ſtructura eſt ſimilis, nempè dextram & ſiniſtram, priorem & poſteriorem, quç vbi pariter vitiatæ ſint, ſicut in tranſuerſâ fracturâ euenit, faſcia in vtramque partem attrahenda eſt, quemadmodum faciendum diximus in pannis, qui in figuram aſciæ ſuperdantur. Quòd ſi (inquit) ab vno capite incipiat, perinde ac ſi in vtramque partem duceretur, circumagenda eſt, ſicq́; quà firmiter contineatur, adducenda, vt ibi finiatur. pro exemplo autem loci, vbi firmiter contineatur, attulit medium caput, cõtentus nunc eo ſolo, quùm paulò pòſt, perfectè vniuerſam orationem ſit explanaturus, docens quà parte deſinere faſciam conueniat, vt iuncturam totam fideliter tueatur. Particula autem [ſimiliter] in vtroque accipi poteſt, & in toto faſciæ circuitu, & in fine.

„ QVæ mouentur, vt articuli, quà curuantur, minimis, & maximè colle-
„ ctis, veluti poples: quà extenduntur, ſimplicibus, & latis, veluti patella
„ circumdari debent.

Minima lintea danda eſſe docet circa poplitem, cæteráque eius generis, & maximè collecta, hoc eſt, cõtracta in anguſtum: partem verò popliti cõtrariam ſcilicet patellam, contrariâ viâ. eſt autem contraria via, vbi lata ſunt, &, quantũ minimè

1 minimè poteſt,cõtracta.quod omnibus articulis cõuenit, quà curuantur, quẽadmodum popliti:quà extenduntur,quemadmodum patellæ, quam nonnulli vocant ἐπιγονίδα,ſicut alij ἐπιγονατίδα. ſuper hanc igitur dixit latam faſciã extendendam eſſe,ſic,vt ipſam vniuerſam cõplectatur.nam,quę non ſic obuoluatur, ſurſum vel deorſum facilè feretur. ad vtramq; enim partem labetur, proptereà quòd patella gibba eſt.At poplitem contractâ faſciâ, inuoluẽdum cenſet. nam neq; admittere,neque ſeruare eam poteſt, quæ in latitudinem explicatur.

» QVæ autem adijciuntur ad continendum quidem,quæ circa hæc ſunt : ad
» ſuſpendendum verò faſciam omnem, quà corpus quieſcit, & quà magis
10 cauum eſt,ſuperimponenda,vt ſupra vel infra genu.

Laudare eiuſmodi breuitatẽ decet, quæ vno vocabulo apertè id notare poteſt,quod oratio. Quemadmodum & nunc, vbi[ad continendum]καταλήψιος dixit,quo verbo ſignificatur oratio, quã proferre ſic poſſemus,vinculorũ, quæ ad articulos adhibentur, extremitas firmiter tenẽda eſt extra articulum aliquo inſuper vinculo addito : [ad ſuſpendendum] verò ἀναλήψιος, quo monemur, vt magnopere prouideamus,ne faſcia ad partes decliuiores delabatur, néue ſurſum tẽdat ad gibbas,quas ipſe ſuprà dixit ἀπόξυ,id eſt,in extremitate tenuatas, quùm inquit,[licet quidem benè ſcientem ad partes decliues, & quæ in extremitate tenuantur labi]. planè autẽ conſtat ex verbis ipſius, rectè id à nobis di-
20 ctum eſſe,quòd quæ nunc proponuntur, continuata illis ſunt,quibus ait, [licet quidem benè ſcientẽ ad partes decliues,& quæ in extremitate tenuantur labi]. quin & breuiſſimè ſedes commemorauit idoneas, quibus faſcia finiatur, duobus vocabulis eas comprehendẽs,quùm inquit,[quieſcit,& cauum eſt].Quieſcunt quæcunque extra articulum ſunt,in vtroque oſſium,quæ inter ſe cõmittuntur,vt,quod ad genu pertinet, quæ in femore ſunt,aut crure,hæc ſiquidem magis caua ſunt. Caua autem,λαπαρώτερα dixit,partes ſignificans,quarum contrarius habitus eſt,atque extantiũ,hoc eſt,quæ depreſſæ ſunt ac deſidũt.omne enim,quod cauum eſt,deſidit. Propriè autem vox λαπαρὸν,inane ſignificat, ſicut λαπάξαι,exinanire.nam illud Ἴλιον ἐξαλαπάξαι εὖ ναιόμενον πτολίεθρον, exinanire
30 vrbem Troiæ frequentem ſignificat. λαπαρὰ item dicunt illas corporis partes, quæ inter coſtas nothas poſitæ ſunt,& oſſa, quæ ad ilia pertinent. Iam verò omne quod deſidit,λαπαρὸν appellant,tranſlato vocabulo ab eo,quod communiter accidit.ſiquidem omne,quod vacuum eſt,neceſſariò deſidit.

» COnſentit autem cum capite humeri,faſcia ad alteram alam demiſſa: cum
» inguine,ad alterum ilium:cum crure,ſuper partem huius poſteriorẽ, quæ
» carnoſa prominet. Quibus autem ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpẽden-
» da eſt:quibus deorſum à ſuperiori.

Vbi vinculum non eorum commoditate,quæ laboranti particulæ ſuperimponuntur,ſed propter ſe adhibetur, eo conſilio primùm potiſſimúmq; iniici-
40 tur,vt affectam partem,& quo modo compoſita eſt,ſeruet,& ab inflãmatione tueatur, quod plenè oſtenſum eſt in opere de fracturis. ſed quià præſtare hæc vinculum nequit, niſi contineatur, ne ad ſuperiora vel inferiora corporis procedat, idcirco neceſſe eſt faſcias dare ad partes integras : & vbi veriſimile eſt vinculum totum ſurſum ferendum eſſe, à contrariâ parte ſuſpenſum deorſum attrahere. In quibuſdam igitur partibus à contrarijs ſuſpendimus vtiliùs, ſicut in capite humeri,& in inguine.exquiſitiùs verò ait in capite humeri,nõ ad alterum humeri caput, ſed ad alam:in inguine ad alterum ilium ducendam eſſe

fasciam.cùm neque humeri caput,neq; nates fideliter seruare iuncturã queant, 1
sicut ala,atque ilia. Vocatur autem(vt mox retuli) κενεὼς, quod inter thoracem
est,& os,quod ad ilia pertinet,ità dictũ propterea,quòd inane sit,hoc est,desidat.
Iam verò cõstat consentire,quod ὁμολογέῃ dixit,positũ fuisse pro cõgruere
& conuenire.nam,qui benè factis cõsentiũt,non modò nihil cõtrà faciunt,aut
dicunt,sed perficiendi socij sunt,sic ex locis,quæ proposita sunt, alia, quùm ad
hæc quoque fascia pertineat,alia adiuuant. similiter & in crure, cuius partem,
quæ carnosa prominet,facilè iũctura effugit, ad superiorem partem fascia vtiliter
datur, vbi videlicet carnosam ipsius prominentiam vinculo comprehendi
necesse est. Locus similiter, qui iuxta talos est, fortiter vinculum continet, 10
quùm inter duas eminentias positus sit, nempè suræ, tibiæque extremitates,
quas nonnulli perperam vocant ἀστραγάλους.idem quoque prꝑstat superior locus
per eam cruris partem,quæ posterior carnosa prominet.

„ VBi nihil tale est,quemadmodum in capite,quà maximè æquale est,conti-
„ neri fascia debet, & duci quàm minimè obliqua, vt postremò obuoluta,
„ quà valentissimè hæreat, vagos circuitus contineat.

Quâ ratione partes vinciri debeant,iuxta quas nulla talis sedes est, qualẽ in
crure dixit,quibúsue non est contraria pars altera,quemadmodum humeri capiti,&
inguini,ostendit nominatim capitis mentionem faciens, iubétque quà
maximè æqualitas est,totam iuncturam contineri,nempè extremitatẽ in neu- 20
tram partem inclinantẽ, rectam finiri,vel in fronte,vel in medio capite,vbi ea
pars est,quꝑ βρέγμα vocatur.nam,vbi ad mentum fascia ducitur,cõmodè finitur
in medio capite attracta sic,vt nullo modo inclinet: vbi verò in orbe circũdatur,
in fronte similiter citra omnẽ inclinationem.nam,quꝑ sic circuit ad posteriorem
partem feretur,quà occipitium est,quod inter collum est,& gibbã à
tergo caluariæ partẽ. Dixit autẽ postremò fasciam quàm minimè obliquè circumagendã
esse,idcirco,quià priores ambitus,vt diuersis locis affectã sedẽ inuoluãt,
sꝑpiùs necesse est obliquos duci:sed postremus minimè obliquus priores
continet,qui morbi causâ obliquè sunt adhibiti.hos itaq; constat hoc modo
contẽtos immobiles permanere. Quemadmodum igitur in capite,& supra 30
vel infra genu postremus circuitus seruari penitus sine inclinatione debet, sic
in vinculis, quæ dantur ad inguen,vel humeri caput, vbi ad contrarias partes
porrigere fasciam cogimur,extremi circuitus citra omnem inclinationẽ in orbem
esse debent,in ilibus quidẽ ab vtrâq; parte,vbi deligare inguen volumus:
ab vtrâq; alâ,vbi caput humeri.quod similiter seruãdũ est in cubiti cõmissurâ.

„ VErùm,vbi nec contineri,nec suspendi commodè potest, cõtineri filis de-
„ bet,vel subiectis,vel ad suturam adhibitis.

Quod proponitur, huiusmodi est. in quibus vitijs, aut partibus difficulter
extrema lintea continentur,aut suspenduntur,in his oportet filis, vel in orbem
datis,vel suturâ adhibitâ ad extremũ vinculum,efficere vt contineatur. Vtrum 40
verò fieri possit,vt aliqua pars,quâ difficulter extremum linteum contineatur,
& suspendatur,filum facilè ferat, nihil cum expositoribus dicere possum : nescio
autem an aliquæ sint partes,quæ huiusmodi iuncturam non sustineãt, sed
quosdam noui,qui,vbi paulùm vitiata pars mota esset,intolerabili dolore premerẽtur,
sicut is multo antè,cui,quùm ex alto caderet,regio iuxta spinam icta
est,ità, vt ne si paulùm quidem moueretur, ferre magnitudinẽ doloris posset.
necesse ergo fuit tunicã illi primùm detrahere,non exuẽdo, sed suturas omnes
scindendo,

1 ſcindendo,deinde tradere hominem plurimis,qui totum corpus continerent, & ſuſpenderent ſic,vt in neutram partem inclinaret,tum extendere ſuper lato ſcamno panniculũ,lanæ hapſo ſuperiniecto.quod imperauimus,vt,quùm primùm homo ab ijs,qui illum cõtinebant,à cubili attolleretur, celeriter ſuper id imponeretur,ſubijcereturq́; in latitudinẽ ſpinę hominis ſublati.nos verò alterum lanę hapſum,calido oleo madentẽ,vbi dẽpta tunica fuit,ſpinę abſq; morâ ſubijcientes,ſuper ſubiectum panniculum, cui alter hapſus lanæ ſuperimpoſitus erat,hominẽ collocauimus.poſt hæc madẽtis hapſi extremitatum ab vtrâque parte vnam ad priorẽ corporis partẽ adduximus, deinde ſuper ipſas attra-
10 ximus extrema ſicci hapſi,tum lintei,quę ſuturâ coniũximus.Quòd ſi non ſuturâ,ſed filis contineri quis iuncturã voluerit,primũ illa ſub pãniculo extẽdat, oportet.hoc ſiquidẽ fieri nõ debet vinculo iam iniecto, quod ſimiliter in coxâ cõuenit,tum in femore,in humero,& interdũ in ceruicibus à poſteriori parte.

» FAſciæ mundæ,leues,molles,tenues.

Materiam nunc docet faſciarũ,eas adhiberi iubens,mundas,leues,molles,tenues.mundas quidem, ne ob ſordes ſenſum mordentium excitent, néue humorum,qui ſuperinfunduntur,vím pẽnetrare vſque cutem prohibeant : leues,ne vitiatus locus oneretur:tenues,vt leuiores ſint,& molliores,facileq́; per eas tranſeat,quod infunditur:molles,ne premant.Cõſtat autem hæc omnia ad
20 id valere,ne inflammatio affectas partes inuadat.

» CIrcumagendæ autem,vel ambabus manibus,vel vtrâque in vicem.

Quod ſuprà dixerat cõmuniter de omnibus operibus chirurgiæ,præſtari ea volens vtrâq; manu,vel ambabus ſimul, id nũc de ſolâ circũagendi ratione.ſcripſit.huiuſmodi enim manuũ exercitatio celeritati,quæ in dolore potiſſimùm requiritur,magis eſt accõmodata.Ergo ambabus manibus ſimul circumagitur faſcia,quæ in vtrâq; partem attrahitur:cæterę,alterâ tantùm.ſed & in his vtraq; in vicem faſciam prehẽdit, nam,vbi in vtrâq; partem attrahitur, ambæ eodem tẽpore ſimiliter agunt: in reliquis in vicem, altera maximã iuncturæ partem efficit circumdans,cui miniſterio vtiliter altera ſubſeruit.

30 IDoneis verò vtendum,partium latitudine,craſſitudinéque inſpectâ.

Imperat,vt idoneam faſciam inueniamus, partiũ,quas deuincimus,latitudinem,craſſitudinéq; intuiti.Sed,quùm rectè faſcia adhibeatur per ea,quę dicta ſunt,in quibus docuit,vnde incipere debeat,quâ ratione affectæ ſedi circũdari,quaſq́; partes cũ ipſâ cõprehendere,tum quà finiri,& quomodo adhibere ibi nodum & filum expediat,ſcire conuenit nihil indicari ex his.ſiquidẽ nihil ex ijs,quæ propoſita ſunt ex partiũ,quæ vinciũtur, latitudine,aut craſſitudine colligitur,ſed ex ipſo morbo,& ex figurâ partis,quã morbus occupat. nũc igitur par eſt ipſum tradere,quíſnam ſit profectus faſciarũ,vbi partium,quę vinciuntur,latitudinẽ & craſſitudinem attẽdimus.hinc enim ipſorũ linteorũ lon-
40 gitudo ac latitudo intelligitur. Paruulo puero exempli cauſâ cõſentaneum eſt faſcias inijciẽdas eſſe,quæ,quod ad lõgitudinem ſpectat, breues ſint, quod ad latitudinẽ,anguſtæ,vt magnæ ſtaturæ iuueni longas,& latas,proq́; eorũ proportione cęteris corporibus,quę inter magna ſunt,& parua.ſi quod enim corpus vinciatur,quod penitus mediũ inter vtrâque latitudinẽ & craſſitudinẽ habeat, faſcias adhibemus,quod ad lõgitudinẽ & latitudinẽ attinet, medias inter eas,quibus ad magnũ corpus,& quibus ad exiguũ vſi ſumus:ſed ſi ad alterũ extremũ magis accedat,augẽtes vel minuẽtes pro eo illarũ modũ variabimus.

" CIrcuituum capita,dura,æqualia,distincta sint. 1

Vtraq; fascia circuitũ habet,& quæ laborantis corpori nondũ circumdata est,& quæ locũ affectum comprehendit.Capita verò fasciarũ, quæcunq; illa sint, vtriq; cõmunia sunt,seu capita nunc intelligãtur principia fasciarum, seu fines,siue vtraque,& præter hæc etiã extremitates in latitudinẽ,hęc omnia attinent ad vtrumque fasciæ circuitum, vbi scilicet per se glomerata est,& vbi laborãtis corpori obuoluta.quare hoc explicare nullo pacto difficile est,quãuis de eo huius libri expositores inter se dissideant, vera enim oratio est, seu referatur ad glomeratam, seu ad eam, quæ corpori superdata est. Quin & omnes extremitates intelligimus,non,vt quidã æstimarunt,eas,quę in longitudinem, 10 vel,vt alij,eas,quæ in latitudinem:illi ad solas fascias,quæ extra corpus sunt referentes: hi arctatum fasciæ circuitum indicari ab Hippocrate censentes. constat autem fasciam per se,priusquam corpori inijciatur, arctãdam esse.sic enim faciliùs prehẽdetur,quùm & tenuior sit,& circuitus habeat tenuiores, eo quòd in globum intenta coarctetur, quùm adstringi aliter nequeat. sola verò capita adstringenda esse apertè falsum est, quùm non hæc tantùm, sed tota fascia debeat coarctari.Ergo velut in re ambiguâ id,quod sentio,iam explicabo.Capita intelligenda sunt omnes tam in longitudinem, quàm latitudinem fasciæ extremitates: existimandúmque est minus propriè dicta fuisse, dura, atque eâ de causâ orationem esse obscuram.præfatus enim suptà [fasciæ mundæ, leues, 20 molles] qui nunc rursus eas duras inquit? Equidem arbitror vsum fuisse σκληραὶ, id est durę,vocabulo rei,quæ significatur,accommodato.nam sępiùs in extremitatibus linteorum,quæ quaternæ sunt,binæ in lõgitudinem, totidem in latitudinem,vel solum stamen conspicitur, cui subtegmen vsque finem nõ connectitur,vel solum subtegmen sine stamine. est etiam interdum, vbi alterum eorum laxiùs extremâ parte residit,vel aliâ parte residit,aliâ extat.In his igitur linteis circuituum capita molliora sunt, quàm in quibus stamen & subtegmen perpetua vsque ad finem procedũt.His,quæ hoc modo molles sunt, duræ aduersantur (vt dixit) conuenienter glomeratæ. satius autem fuisset dicere non molles,vt suprà dixit de nodo[non magnum].quæcunq; enim media sunt in- 30 ter immodica(vt retuli) proferri negatione alterius exuperantiæ solent. capita igitur dura iure sic accipi potuerunt, tum quòd nihil aliud,vel mediocriter probabile afferri possit,tum quòd Hippocrates de huiusmodi errore circa lintea nullo alio loco pertractet.Æqualia significãt ea,quę tota sine vllâ varietate similia sunt,id quod fit,vbi nulla pars lintei durior est aut latior, nulla itẽ mollior,aut angustior,tũ vbi nihil deest, nihil corrosum est, (παρύφασμα græci dicunt)sicuti videmus in telis,quarum textura inæqualis est.Distincta verò fieri accipimus,quùm æquè omnes partes extentę sunt,neq; vna extenta & simplex est,altera duplex,atque implicata.

" CAsura sanè deteriora sunt,quùm citò cadunt:hæc autem sic,vt neq; pre- 40
" mant,neque decidant.

Hæc loquendi ratio perturbata omnino est, quomodocunque accipiatur verbum ἀποπιπτόντων,quo[cadunt]expressit,siue iuxta atticorum cõsuetudinem dictum existimemus, qui genitiuum participij pluralem pro tertiâ personâ pluralis imperatiui ponunt, cuiusmodi illud est ἵπποι δ᾽ ἐς δόλιχοις παριόντων : siue genitiui casus, cuius rectus sit ἀποπεσόντες, oratio perturbata est. nam,si prius significatum admittamus,talis erit,[Casura deteriora citò cadant,vel si mauis cadat]

1 cadat] cùm dictio,caſura, neutri generis ſit. hoc autem in numero multitudinis acceptum græcè verbo iungitur tam ſingulari,quàm plurali:iuxta alterum ſignificatum, eiuſmodi reddetur oratio [caſura deteriora ſunt, ipſis citò cadentibus]ſed ſatius fuit ſic ſcripſiſſe[Caſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt]. Colligitur autem euidenter ex hâc oratione,& alijs quibuſdam, librum hunc rudem adhuc editū fuiſſe,propterea quòd partim auctor ipſe vnam vel alteram literam prætermittendo,addendo,aut variando errauit,quemadmodum plures ſcribunt:partim peccauit primus librarius,qui quędam ab auctore obſcuris literis ſcripta minùs perſpiciens, non benè coniecit. adde,quòd litera
10 perierit,vel confuſa fuerit abruptâ chartâ, vel alio caſu interueniente. fortaſſe etiam alij errauerunt,literas præpoſterè componenres, & nonnulli veterẽ ſcripturam immutantes. ex quibus omnibus fit, vt magnus errorum numerus, in multis exẽplaribus accumuletur.Hæc profectò vel ſemel habita, memoriâ tenenda ſunt:in ſingulis enim erroribus eadẽ repetere lõgnm eſt.Dantes autem integra verba ſic habere[Caſura ſanè dereriora ſunt,quùm citò cadunt]inquiremus, de quibus hæc dicantur, num de quibuſdam corporis partibus caſuris: an de faſcijs: an de ijs,quæ affectæ parti ad ſanitatem comparãdam imponuntur,qualia ſunt cataplaſmata, medicamina,linamenta,laquei. nãque extra hæc tria genera nihil videtur ab ægrotantium corporibus poſſe cadere. quin & ab
20 ijs,qui librum hunc explanauerunt,ſigillatim vnumquodque dictnm eſt,non tamen omnia tria, quanquàm,ſi cui ſingula probabilia viſa fuerint, poterũt & omnia videri. Equidem non alienum exiſtimo accipere orationem hanc in linamentis,quæ, vel per ſe ſæpiùs imponuntur vt ad ſanguinis eruptionem,vel, vt medicamenta excipiant, vel,vt eadem ſuperdata contineant. expedit enim prorſus ea decidere,at nõ citò,ſicut neque laqueos: ſed,vbi ſuppuratione factâ perfectè caro producta fuerit, & circa venas ſanguinem fundenres increuerit. At neque cruſtas etiã candẽti ferramento,vel adurentibus medicamẽtis inductas conuenit citò cadere.Sed complura medicamenta,quę partim liquida putreſcentibus partibus infunduntur,partim iuſpergũtur arida, partim ad lieno-
30 ſos dantur, & ad aquam inter cutem ſummopere proſunt, quùm non celeriter decidunr: medicamenta item, quæ,ꝙ benè inhæreſcant, ἐγκολλα dicuntur,ad alias partes, atque affectus impoſita valdè proficiunt,ſi diutius cõtineantur:ad fracturas etiam,& ad humeri caput frequenter excidens,tum ad pedum,coxarum,renum,omnium articulorum tormentum, capitíſque dolorem acutũ experti ſumus admodũ conferre,niſi citò decidant. è quibus quæcunque dicuntur ἐγκολλα, cùm ità glutinentur,vt vix reſolui poſſint,& corpori inhæreſcant, vinculum non requirunt:alia verò decidunt,niſi faſcijs cõtineantur,de quibus nunc loquitur.inquit igitur[hæc autem ſic,vt neque premanr, neque decidãt] quaſi ità ſcripſerit,quæcunq; medicamenta non expedit citò cadere,ità vinci-
40 enda ſunt, vt affectâ parte ſub vinculo nõ coactâ valenter teneantur, quod idẽ ſignificat ac non decidant. In his igitur,quæ extrinſecus ſuperdãtur,ſatis verba hæc excuſſa ſunt:conſideremus rurſus,num de partibus corporis, illud verè dicatur[Caſura ſanè deteriora ſunt,quùm citò cadunt]nonnulli ſiquidem orationem hanc falſam exiſtimant, quos fallunt partes putreſcentes, quæ celeriter excidantur neceſſe eſt. quod ipſum per ſe verum eſt, nihil tamen illi repugnat,multũ enim intereſt inter ea,quæ caſura ſunt,& quæ excidi debent.ſæpè enim oſſis teſta, vel ſquamula tempore decidit, quas præſtat à naturâ cõpulſas

tempore paulatim abſcedere, quàm ſub irritantibus præſidijs, aut ſub inſtru- 1
mentis reſoluentibus cadere. quæcunque enim ſubitâ vi extrahuntur, ſinus fi-
ſtulis ſimiles relinquunt: vbicunque caſura ſubcreſcente calloſo quopiam, vel
carnoſo remittuntur, locus quamprimùm plenus conſpicitur, & celeriter ad ci-
catricem perducitur, ſi medicina modicè ſiccans, atq; adſtringens adhibeatur.
Atqui nonnulla etiam neruoſa, & à membranis non abhorrentia, ſæpiùs exci-
dunt, paulatim tutò longo tempore ſuppurantia, quæ ſi cogantur vehementi-
bus medicamentis, id eſt acrioribus, vel ſi inſtrumento quopiam, ſeu digitis
noſtris euellãtur, reliquas partes afficiunt, inflammationem, febrem, delirium,
neruorum diſtentionem concitantia. Iam verò ad reliquum, nempè ad tertium 10
genus eorum, quę cadere diximus, pergamus, hę autem ſunt (vt nonnulli cõci-
piunt) faſciæ, quas aiunt, vbi laxæ ſunt, futurúmq; omnino eſt, vt cadãt, vtiliùs
longiori tempore cadere, ſed hoc falſum eſt, ſiquidem, quæ malè affectis parti-
bus circumdatæ ſunt, ſatius eſt cadere quàm celerrimè, ne dum tempore: atque
adeò expectare non debes, dum illæ cadant, ſed citò ipſe iuncturã ſoluens rur-
ſus moderatiùs deligare. quare nonnulli ex ijs, qui ſic exponunt, fatẽtur expe-
ditius eſſe, laxas faſcias citò cadere. Sed, quod ab Hippocrate effertur, præciſè
dicitur, niſi quiddã aliud intelligatur, vt vniuerſa oratio ſit huiuſmodi [caſura,
quùm diutius manent, deteriora ſunt ijs, quę celeriter cadunt]. ſed, ſi hoc detur
[cadere] minimè probabiliter refertur ad alias faſcias. Ecquis tamdiu expectat 20
in ijs, quæ ſponte ſunt caſura, cùm poſſit celeriter ſoluere, & rectè deligare? alij
verò in contrariam partem inclinantes, veram quidem dixerunt orationẽ, ſed
explanando verba contorſerunt. nam, quî non contorta eſt hæc expoſitio? Ca-
ſura deteriora ſunt, quàm non caſura, pręſtat tamẽ ea citò decidere, vt vna ſen-
tia contineatur priori parte orationis hactenus [caſura deteriora ſunt] & rurſus
ab alio principio orſi legamus [ταχέως ἀποπεσόντων, hoc eſt citò cadant]. At con-
torta eſt (vt diximus) hæc expoſitio iuxta figuram loquutionis σώμαρθρον appel-
latam. Adde quòd ſi illud [caſura ſanè deteriora] in vniuerſum accipiatur, fal-
ſum eſt, compluribus enim cadere bono eſt. melius eſt igitur (vt narrauimus)
orationem ad ea referre, quæ ſuperimponuntur, & ad partes caſuras: faſcias 30
verò, & poſtremam expoſitionem reijcere.

» AD quæ autem faſciæ ſpectant, vel quæ ſuper alias dantur, vel quæ primæ
» inijciũtur, vel vtræque.

Supplendum eſt, [hæc ſunt] dein protinus legẽdum [faſciæ, quæ primæ in-
ijciuntur, efficiunt, vt quæ abſceſſerunt, propellantur] & quæ ſequuntur. [Spe-
ctant] dixit ἔχεται eo ſignificans, quaſi deſiderant, & ſibi vendicant, & ſpe-
ctant, quæ rurſus omnia idem ſibi volunt, nempè, quæ vinculi vires ſint, quæ-
ue opera. Voco autem nunc opera, non operas, ſed effecta, quomodo domus
opus eſt ædificatoris, fabri lectus, textoris veſtimentum. In vinculis itaq;, præ-
ſertim quę ad fracturas adhibentur, binæ faſciæ obuoluuntur, antequam pan- 40
ni inijciantur, ſecundum hos reliquæ. Priores duas Hippocrates proprio no-
mine dixit ὑποδεσμίδας: iuncturam verò, quæ ex his fit, nuncupauit ὑπόδεσιν. Au-
diamus deinceps ipſum dicentem, quæ præſtare poſſint tam illæ faſciæ, quæ
primò inijciuntur, quàm faſciæ communiter. debuit autem primùm explicare
cuius gratiâ vincula à medicis inijciãtur, quomodo primùm partitus eſt, aſſe-
rens alia ſanare, alia ſanandi ſocia eſſe: tum quâ viâ iniectum vnumquodq; eo-
rum ſanet. ad curationis enim conſilium reſpiciẽtes idoneam iuncturam inue-
niemus.

1 niemus.indicabit autem consiliũ valetudo,quæ curabitur.Hippocrates tamen non ità scripsit,sed hactenus præfatus,qualem adhibere iuncturam debeamus, transit ad opera,& vires ipsius.

„ FAsciæ,quæ primæ inijciuntur,efficiunt,vt quæ abscesserunt,propellantur:
„ hiantia coniungãtur:contracta separẽtur:peruersa dirigãtur:aut cõtraria.

Abscessisse nunc dicit,quæcunque corpore integro cũ alijs partibus iungebantur,hæc,cùm aduersa valetudo est, vnitatem & contactum nõ ampliùs retinent.Vnitas quidem abest omnibus fracturis,vlceribus,fissis,contusis:contactus verò abscessibus,sinibus,inflationibus,tumoribus.Hiantia dicit,quę plu-
10 rimum inter se recedunt,quod fit duobus modis, vel vbi ipsa tota, vel vbi oræ duntaxat inter se distant.Ergo consilium curationis est,quę abscesserunt propellere:hiantia coniungere:peruersa dirigere,quod communiter ad omnia superiora pertinet.græci hoc ἐπανορθοῦσθαι,& διορθοῦσθαι dicunt significantes,quæcunque aliquo modo excedant,in statum restituere moderatum . consilia igitur in vinculis adhibendis, hæc sunt: quanquam eorum vis non modò hæc præstat, sed interdum etiam contraria,cùm rectè inijciuntur,hæc: quùm malè,contraria. Meritò igitur in extremâ oratione adijcit [aut contraria] .constituit enim ostendere,quid fasciæ,quæ primò inijciuntur,efficiãt, & non tantùm de rectè adhibitis tractare. In principio sanè huius orationis [Ad quæ autẽ fasciæ spe-
20 ctant,vel quæ super alias dantur,vel quæ primæ inijciuntur] loquitur de omni vinculo,non de optimo tantùm : si quis tamen de optimo tantùm velit ipsum agere,quod in extremâ oratione additur,hãc sententiam habebit.Sicut in habitu præter naturam alia diducta,hiantia alia,nonnulla peruersa conspiciũtur, sic videre licet alia vitia his cõtraria.corpore enim benè valente, quùm moderata cuncta sint,omne vitium inde oritur,quòd moderatio corrumpitur.Ergo, sicut quæcunque naturali habitu sunt, vbi cum quibusdam continuantur, vel quædã contingunt,amissâ vnitate,& contactu ægrotare,& habere præter naturam dicimus,ità etiam,quæ neque continuabantur, neque se contingebant, vnitas,& contactus morbo implicabit.quare,quùm hæc contraria sint,vbi cu-
30 rentur,contraria consilia exigent.Illa verò videbuntur rationi repugnare,quæ contraria sunt peruersis,directáq; nuncupantur.oportebit enim,& hęc(quantum ex propositâ oratione colligitur) peruertere, qui effectus non ampliùs est vinculi idonei,sed alieni. verùm,si quis meminerit eorum,quæ ab Hippocrate de femore,& de humero traduntur, comperiet his rectum habitum præter naturam esse, quùm secũdum naturam in exteriorem & priorem partem gibba sint.Sed quendam hoc latuit,qui femur humerúmue transuersum fractum, primò quidem rectum composuit,tum callo glutinãdum in eo habitu deligauit:sed,quùm naturalem ossium habitum animaduerteret, eúmque seruãdum esse intelligeret,sentiens fractum os nondum callo solidatum,aquâ calidâ per-
40 fudit oleo copiosè adiecto,dein vehemẽter extendens, primò quidem perfregit, vt initio fractum fuit,tum naturali figurâ seruatâ composuit, post hæc ità figuratum naturæ commisit callo glutinãdum.Quare verũ est non solùm imprudentes medicos ob alienum vinculum contrariam vtilitatem superioribus afferre,sed optimos etiam de industriâ. quoniàm, quæ præter naturam duplicata sunt,ad contrarias partes conuertunt:in ijs,quę coalescunt,cõiunctionem soluunt. videmus enim quibusdam exulceratos digitos cohærere, ità labra, & palpebras.Spectare igitur hęc oportet in huiusmodi vitiorum curatione,quo-

rum singulorum propriam iuncturam subijcit, primò proximis verbis agens, I
quâ viâ parari fasciæ debeant.

„ IAm verò fasciæ parentur leues, tenues, molles, mundæ, latæ, sine suturis, sine
„ eminentijs, ità valentes, ne extentæ rumpantur, & paulo ampliùs, non siccæ,
„ sed eo humore madentes, qui singulis sit idoneus.

Scripsit iam antè de fascijs, sed mutila quædã, ex quo colligitur librum hũc, neque ab Hippocrate fuisse adeò politè limatum, vt edi posset, neq; à filijs. nemo enim post obitum Hipppocratis eadem, vel breuissimâ etiam oratione attigisset, sed vel hęc, vel quæ antè proposita sunt, resecuisset. dixit enim superiùs [fasciæ mundæ, leues, molles, tenues] nunc adiungit opus etiã esse, vt latæ sint, 10 sine suturis, sine eminentijs, tum valentes, non solùm sic, vt non rumpantur, qùum vehemẽtiùs extenduntur, sed eo etiã ampliùs, hoc est validæ sint, & firmæ, quo fidelius teneãt. Pręcipit autem, vt sine suturis sint inæqualiter prominentibus, & sine eminẽtijs, quæ sunt in ijs, quæ texuntur, interdũ de industriâ, interdum inuito textore, oblongis quibusdam extãtibus, modò ex ipso subtegmine, modò etiam ex purpurâ. sed & fœminæ in iis, quas vocãt ταρυφὰς, datâ operâ omnino hoc faciunt, quæ omnia caueri iubet. At quod inquit [fascię parentur latæ] iis annumerari potest, quæ minus accuratè proferũtur. nam, si angustis comparentur, poterit quis redarguete, conferens eas cum iis, quæ iusto latiores sunt: sed si ad moderatas, quod à moderato in vtramuis partem rece- 20 dit, siue amplius sit, siue minus, id omne vitiosum est. Quorsum adhibeantur, tenues, leues, molles, mũdæ, superiùs dictum est. quod addit [non siccæ, sed eo humore madidæ, qui singulis sit idoneus] ad fascias quoq; refertut. quo autem motus argumẽto id præcipiat, euidentissimum est. in nullo enim vinculo siccas admouẽdas censet, sed ex eo humore madefactas, qui σωφορος, hoc est idoneus sit singulis vitiis, quę curantur. Siquidem cerato liquido simplici, & quod picem habeat, & vino nigro austero madefieri has docuit in opere de fracturis, & de articulis. Quòd si iniiciantur siccæ, præterquam quòd eâ ope carent, quam afferunt madefactæ, comprimẽdo ipsas partes, quibus superdantur, earum calorem augent, atq; eâ de causâ proximorũ locorum humores euocãt ad 30 sedem affectã, quod cũ tumores excitet, cuiuis constat maximo esse detrimẽto.

„ QVę abscesserunt quidem, eatenus, vt quę sublimia sunt, sedẽ contingant:
„ at non premant. incipiendum verò à parte sanâ, & quà vlcus est finien-
„ dum, vt quod subest, effundatur, neque aliud vltra coëat.

Siue fracti ossis partes pręter naturam inter se recesserint, siue quę coniũcta sunt, inter se dehiscant, siue magnum vulnus sit, coniungẽda sunt, dum se tangant, non tamen vrgeant. quãdoquidem partes, quę sic deligarentur, inflãmatio & dolor inuaderet. De his autem nunc potissimùm loquitur, quę ventriculi nuncupãtur, idque exempli causâ, hoc enim ipse explanauit in sequentibus. Illud verò [eatenus, vt quę sublimia sunt, sedem cõtingant, at nõ premãt] com- 40 muniter refertur ad alia omnia, quorum naturalis contactus, vel coniunctio soluta est: sed, quæ proximè subiicit, cùm inquit [incipiendũ verò à parte sanâ, & quà vlcus est, finiẽdum] patet de tumoribus dictum esse. ab iis enim saniem effundi oportet, & glutinationis tempore nullum succum cõcurrere ad partem. quod sanè continget, vbi imum sinum adstringamus, dum comprimatur: tum paulatim vinculum laxemus, vsque ad os sinus, quod seruari apertum debet, & deuexum. sinus itaque, vbi puros reddiderimus, glutinare volentes, eâ ratione deligabimus.

1 deligabimus. At vbi latum os ſcapularum ſummum à iugulo receſſerit, ſublimior ipſius pars valēter comprimi, & cogi debet, nullum enim afferet incommodum eiuſmodi preſſus, quemadmodum, vbi iugulo comminuto altera pars eius ſublimior ſit, minus tamen comprimemus hanc quàm latum ſcapularū os ſummum, alias inſuper fracturas minimùm, veriti ipſam inflammationē. Nos itaque de omnibus, quæ abſceſſerunt, locuti ſumus, Hippocrates autē exempli cauſâ de ſolis ſinibus, in quibus deligandis, moderationem apertè docuit, cùm ait [quæ ſublimia ſunt] hoc eſt, quæ abſceſſerunt [ſedem contingant, at nō premant] ſedē videlicet id nuncupās, quod abſcedenti corpori ſubiectum eſt. per-
10 petuò autem debet inhæreſcere, inſideréque quod admouetur. ſiquidē priuſquam partes ſe contingant, nullo modo poſſunt inter ſe glutinari, glutinantur enim, cùm ſe contingunt, & non vrgent. In aperto ſanè eſt neminem ſimpliciter imperaturum, vt ſinus, qui glutinatione indigēt, ità vinciantur, cùm primò vindicādi ſint ab inflammatione, dein purgandi, aut ſiccandi: prætereà ſi quid carnis tabuerit, reficiendum: at nec fiſſa, nec contuſa, quę ad vlcera ſimul & ſinus ſpectant, per propoſitum vinculum conuenit purgare, quùm primò incidunt, ſed ſimul atque inflammatione vacant, & ſicca ſunt. In vtriſque autē dixit cōtinui ſolutione carnoſas partes afflictari, cum eo quòd aliquid ſanguinis inter eas ſubſiſtit, quod commune eſt abſceſſus & ſinus. pars enim, quę ſic affi-
20 citur, quouſque aperta non eſt, abſcedere dicitur, ídque vitium nominatur abſceſſus. Verùm, ſi quà aperiatur, vt humor, qui receptus eſt, exitum habeat, vitium iam nō ampliùs abſceſſus, ſed ſinus vocatur. Omnia igitur hæc mala perpetuò iuncturam poſtulant, cæterùm nō perpetuò ſimilem. quoniàm ſuperueniente inflāmatione iunctura ne per ſe quidem expetitur, ſicut neque vbi ſuppuratio fit: quùm ſinus iam eſt factus, & caro increuit, moderatâ admodū opus eſt, ità, vt quæ abſcedunt, ſedem non contingāt, per eos enim demittenda ſunt purgantia, & aperientia medicamēta: vbi glutinādi tempus eſt, quod Hippocrates nunc agit, neceſſaria eſt vinciendi ratio, quam tradidit. Sed neminē decipi velim exiſtimantē velle Hippocratem ſinus omnes ità deligari. oſtenſum
30 enim eſt non omnes, ſed quibus nullum aliud acceſſit malū, nempè, quùm nec inflāmatio eſt, nec putreſcit caro, nec ſordes aut ſuccus ſubſiſtit. quoniàm ipſi vnius generis ſoli per ſe ſuam curationem admittunt. Hęc autem abundè fuerunt à nobis diffinita in libris de ratione curandi.

» ATqui obligentur recta rectè, obliqua obliquè, eo modo figurata, & quo
» minimè lædantur, & quo faſciæ non premant, nō laxētur, quem habitum
» non mutabunt, quùm ſuſpendendi, aut collocandi cauſâ mouenda erunt: ſed
» ſimiliter hæc omnia ſe habebunt muſculi, venæ, nerui, oſſa, benè contenta, &
» benè ſuſpenſa.

Recta & obliqua nunc dicit non partes corporis, ſed abſcedētia, de quibus
40 agit exemplo dūtaxat ſinus adducto, qui ad lōgitudinem eius, in quo fit, relatus, prorſum vel rectus eſt, vel obliquus. Rectum igitur nūc intellige decliuem, obliquum verò eū, qui talis non eſt. Vocauit autem rectū ſinum, cuius os in inferioribus partibus ſitum eſt, imum in ſuperioribus: obliquum verò, vbi ſpectat ad latera. Verūtamen fiunt etiam ſinus, quorū ſitus his cōtrarius eſt, quippe quorum imum ab inferiori parte ſit, os à ſuperiori, quos, vt detur exitus ſaniei, imos aperire rurſus oportet. quòd ſi os ab inferiori parte penitus non fuerit, ſed à latere, neceſſe eſt commodum partis habitum & vinciēdi modum, vt

inde sanies excernatur inuenire. tanta enim in talibus est habitus vis, vt sæpenumerò nos, eo variato, os, quod à superiori parte videbatur, in inferiori collocauerimus. Femur itaq; in quo sinus versabatur, os habens prope inguẽ, imum prope genu, sanauimus, quùm ita figuraremus, vt inguen genu superius esset, quod facilè cessit, ac sine dolore popliti subiecto puluino molli: eâdem quoque viâ sinus in posteriori parte cruris, quæ carnosa prominet, quorum os popliti finitimum erat, ad sanitatem perduximus, extremũ pedem sublimiorẽ poplite collocantes: brachium prættereà sinu detentum mitellâ suspendentes, sæpè curauimus, manum cubito altiorẽ constituentes: cubiti articulo similiter offenso, sic, vt sinus iuxta ipsum insidens à superiori parte humerum, ab inferiori brachium occupet, maximè accommodatur, qui nũc dictus est habitus, in quo articulus vtroque osse humilior collocatur, cubiti scilicet & humeri, in quo casu, duabus vtimur fascijs, quarum vtraque à vitio orsa ad os, quod in articulo est, finitur. Ergo, vbi sinus rectus omnino sit, iũcturam adhibebis, quę in neutram partem inclinet, perinde, ac si fractum membrum deuincias, quod rectum debeat contineri: sed, si ad latus conuertatur, vinculum æquè eodem spectet, & is habitus seruetur, quo sanies exitum habeat. deligare autem debemus affectam partem in eo statu, quo continenda est, scientes ea, quæ mutantur magnopere lædi, ità, vt necesse sit, nonnulla ex his, quæ attollebantur, subsidere, quædam, quæ deprimebantur, assurgere, quo necessariò fiet, vt quæ attolluntur, vrgeantur à fascijs, quæ subsidunt, cùm fasciæ relaxẽtur, non contineantur. Dixit autem Hippocrates in fascijs, quæ premunt ἀποσφίγξιν, in ijs, quæ laxantur, ἀποστάσιν, imperauítque, vt propriam sinui iuncturam inijciamus, eum habitum deligentes, sub quo neque fasciæ premant, neque laxentur. nam, vbi laxentur, coguntur affectæ partes mutari. Quòd si vinciẽdi tempore simpliciter obliquum sinum duntaxat spectemus, obliquam iuncturam admouebimus in eo habitu, in quo durare vitiatæ partes non possunt, vbi contineantur, aut suspendantur. vbi autem alligatæ partes moueantur, nonnullæ adstringentur, nõnullæ laxabuntur. quæ in figurãdo mutentur, ipse nominatim exposuit, cùm inquit [musculi, venæ, nerui, ossa] his enim continetur corporis moles. Intelligẽdæ autem venæ sunt iuxta maiorum consuetudinem, non solùm, quæ nunc venæ nũcupantur, sed etiamnum arteriæ. Mens igitur totius orationis hæc est, cuius singula verba non admodum obscura sunt, fortasse tamẽ non ab re fuerit ea paucis declarare. ἀναλήψιος, hoc est suspendẽdi vocabulum accipit in brachio, quod, vbi deligatũ est, collocatur in mitellâ, quæ à cubito ad manum excipiẽs, ipsum sustineat: θέσιος, hoc est continẽdi in crure. Patet autem id, quod suspenditur comprehendi sub genere eorum, quæ continẽtur. In fine orationis [benè contenta] εὖ θέντα dixit, [bene suspẽsa] εὖ ἔχοντα, illud ad crura, hoc ad brachia refertur.

» TVm eo modo figurata suspendantur, & iaceant, quo minimè lædant, &
» secundum naturam sint.

Non aliud est, quod minimè lædit, q̃ quod secundũ naturam est: sed vni & eidem contingit secundum naturã esse, & minimè lędere. quid hoc sit in opere de fracturis satis ab ipso expositum est. quod & hîc etiã suo loco exponetur.

» QVæ verò non abscesserunt, contrariã ratione.

Quidam adiectâ negandi particulâ [non] scripserunt [Quæ verò non abscesserunt] asserúntque, vbi abscesserit aliquid, vtẽdum esse vinciẽdi ratione superiùs positâ, vbi non abscesserit, contrariã. Ratio superiùs posita, incipiebat

à parte

1 à parte ſanâ,& ſuper vlcus deſinebat,coarctãdi vim remittens.contraria igitur incipiet ab vlcere ac fracturâ,& ſuperiùs procedet laxiùs adſtringens. Sed qui verba hæc declarãt citra negationẽ ſcripta,cõmonere ipſum aiunt,vt,vbi operam damus,vt quæ præter naturã cõtracta ſunt,aut cõmiſſa,abſcedãt,ſuperiorem vinciendi rationẽ immutemus. Perſpicuũ autẽ eſt,vbi ea,quæ admodum inter ſe iuncta ſunt, quocũq; modo nõ conueniẽter inter ſe cõcurrerint, deducere volumus,cõtrariâ vinciẽdi ratione opus eſſe.quin & in multis magnis vulneribus,in quibus,imâ parte nõ ſaneſcẽte, cutis agglutinatur, vel ex duplicatis oris altera ſuper alterã excedit, item ad ſimilitudinẽ orarũ cutis, in illis fractu-
10 ris,vbi fracti oſſis extremitates altè ſunt diductæ, quæ concurrerunt,abſcedere debere,id quoq; in aperto eſt.quod ipſum illis quidem oſſibus accidit,quæ intrinſecus multum caua ſunt.Hęc quidẽ per ſe vtilia eſſe certò ſcimus, quæ quis nunc reprehẽdere poſſet,vt malè adducta, eo ꝙ propoſitis verbis nullo modo accõmodentur,ità enim habent[quæ verò abſceſſerunt cõtrariâ ratione] at nõ idem ſignificatur his verbis[quę verò abſceſſerũt]atq; illis,[quę verò vt abſcedant,operam damus]debuerunt hi ſicut priores negationem pręponere verbo [abſceſſerũt] ſicq; orationẽ ſuæ ſententiæ conſonã reddidiſſent,ſcripturáq; ità mutatã potuiſſent ſuo iure exponere,nam,ſi ità habeat,vt nunc habet,eorũ explanatio aliena eſt.Ne putes igitur hîc de ijs tractari,quæ operã damus,vt ab-
20 ſcedant,hæc ſiquidẽ in ſequẽtibus oſtendet:ſed de ijs,quę abſcedũt, & nondũ perfectè abſceſſerunt,vel quãuis perfectè abſceſſerint,nõdum tamen verſa ſunt in ſinum.amant enim hæc primò curationẽ,quę dolorem leniat,concoquat,& pus moueat:ſed poſtꝙ̃ ad ſuppurationem venerũt aperiẽda ſunt,vt exitũ habeant,tum ſi quę remaneãt inflammationis reliquię,quâ parte continetur pus, quod effunditur,ſoluẽdę ſunt ex toto:deinde(vt poſui)ſiccare cõuenit,& carnem producere:quibus factis,vbi vnus ipſe relinquitur ſinus nulli vitio iũctus, ac neq; inflãmatio eſt,nec ſordes,nec ſuperat humor,aut deeſt caro,ad glutinationem veniẽdũ.Ergo nihil mirũ eſt,ſi iubet contraria fieri in his,quę abſcedũt.nouit enim quilibet,qui medicinalẽ artem profeſſus in operibus eius ver-
30 ſatus ſit, abſceſſibus,qui maturari poſſunt,inimicum eſſe,ſi quid eius humoris in pus verſum effundatur, magis enim ad rem pertinet,expeditiúſq; eſt intus ſubſiſtẽtem reliquum iuuare. in quo caſu affecta pars, quod ad morbũ attinet, vinculũ nõ requirit,cùm hoc abhibeatur,nõ quo per ſe curet,ſed quo iuuet curantia. Diſtat ergo abſcedentiũ curatio à totis ſinibus,in abſceſſibus enim expedit priusꝙ̃ ad matutitatẽ peruenerint,nihil effundi:cõtrà in ſinibus,excretis omnibus nihil intus relinqui.Pręterea abſceſſibus nullo ore prorſus eſt opus:ſinus os requirunt,idq; apertũ.Itẽ quę abſcedũt,ſub calido cataplaſmate,& madefaciendi vim habẽte coqui debẽt:ſinus per vehemẽter ſiccãtia puros reddere,ſiccoſq; oportet.Ad hæc ſinus propoſito vinculo curãtur: abſceſſus nõ alio
40 nomine vinculũ poſtulant,ꝙ̃ ſanãtiũ præſidiorũ cõmoditate.Sed Aſclepiades illud.[quæ verò abſceſſerũt cõtrariâ ratione]referẽs ad vinculũ,eius mẽtẽ vniuerſam eſſe autumat.Quòd ſi partẽ ſic figuratã deligaueris,vt faſcię neq; premãt,neq; laxẽtur,hoc totũ ſecũdũ naturã eſt:in ijs verò faſcijs, quę abſceſſerũt cõtraria efficito,hoc eſt cõtrario modo figurans deuincito.Scribit autẽ ad verbũ ſic[Si quo modo parte figuratã vinculũ abſcedat cõrrario figuratã alligato, vt ſi,vbi extẽto cubito humerũ deuinxeris,faſcia nõ maneat,ſed recedat,cõtrà, atq; vbi extẽtus erat figurato, hoc eſt cubitum inflectẽs ipſum denuo vincito.

quoniàm verò secundum naturalem habitum crura extenta sunt, si, quem ijs curuatis deuinxisti, extẽdere ipsa iusseris, cùm musculi locũ mutent, diducetur fascia ab illis locis, à quibus musculi recesserunt, ꝙ contrario modo figurentur, atq; vbi curuata erãt. siquidem crura extẽta vinciẽda sunt, eoq; modo figurata cõtinenda]. Hactenus Asclepiades, ꝓximũ iam est, vt ad alia verba trãseamus.

» VBi verò hiantia coniungenda sint, in cæteris eodem modo, tantùm ab vl- » terioribus aliquid adducẽdum erit, & paulatim cõprimendũ. primò qui- » dem minimum, deinde magis, maxima compressio contactu terminetur.

Reducamus in memoriã, id, quod summatim Hippocrates à fascijs, quę primæ inijciuntur, fieri dixit his verbis, quorum principiũ est [Fasciæ, quæ primæ inijciuntur, efficiunt, vt abscedentia propellãtur] tum ea, quæ hactenus ab ipso prodita sunt. supplebimus enim hâc viâ id, quod ꝓpositę orationi videtur deesse, sic, vt eo adiecto talis fiat [Vbi verò hiantia coniungere oportet, in cæteris eadẽ agemus, tantũ ab vlterioribus aliquid adducemus] & quę sequũtur. Hiãtia verò nunc ab ipso dici existimandũ est, quæ, pręterquã ꝙ vltra debitũ inter se recedũt, vtrãq; etiã oram habẽt in exteriorẽ partem cõuersam, quod in vulneribus fieri cõstat, vehementi interdũ inflãmatione accedente, vbi cùm carne altè admodum vulneratâ trãsuersus musculus incidatur, deinde nõ glutinetur, iungaturq;, sed magna inflãmatio sequatur, sub quâ extenta cutis vtrinq; proximã oram attrahat, ab vtrâque parte vulnus hiabit. Eiusmodi figuram repręsentant labra inflãmata palpebræ, & cutis, quæ glandem tegit: in capite etiam cùm aperta cutis est, vt locus terebræ sit, adiectâ inflãmatione hiantiũ speciem videmus, idq; sæpiùs accidit, potissimũ, vbi cute coactâ spaciũ, quod in medio est, linamẽtis implemus. id quod interdum facimus, vbi, aut musculorũ vulnus transuersum altè insederit, aut sanguis eruperit, lintea carpta (quæ μοτὸν vocãt, id est linamenta) inserẽtes, atque vbi timemus, ne cutis sanescat, vtrinque contracti musculi partibus nõ glutinatis. Postulãt sanè cũcta hæc vitia & alia præsidia, quæ inflãmationem submoueãt, verùm ipse nunc non quãlibet cuiusque morbi curationẽ exequitur, sed eam, quæ propriè vocatur chirurgia. Hiãtium igitur vinculũ idem est, quod abscedẽtiũ, quod ad reliqua spectat, orsum enim à parte sanâ paulatim ad cutem venit apertè vlceratã, sed eo distat, ꝙ in his ab vlterioribus incipit, ꝗ̃ in abscedentibus, quódque cõpressionem intẽdit vsque ad hiatũ. In finibus igitur vinculũ ab imo incipiebat: at in hiantibus non rectè inde orditur, vbi quasi radix est, sed lõgiùs à parte sanâ. pręterea cutẽ paulatim adducit ad vlcus, quã cõpressionem non remittit, sed paulatim intẽtum primo ambitu cutẽ premit, deinde magis. Vocabulũ [primo] nõnulli accipiunt in vno vinculo, nonnulli in pluribus. ꝙ si ad vnũ referatur, notabit vinculi principiũ: sin ad plures, primũ vinculum vniuersum ostẽdet. vtrũque autem verè dicitur aliter in alijs affectibus, nõ genere, sed magnitudine inter se discrepantibus, siquidem oras leuiùs in exteriorẽ partem cõuersas vno tantùm vinculo reducere ad naturalẽ habitum conabimur: vbi ampliùs hient, vi non cogemus, cùm primò deligabimus, tunc enim magis ad rem pertinet insistere inflammationi, ꝗ̃ cõponere hiãtia. Adijcitur autẽ postremis verbis [maxima cõpressio contactu terminetur] quoniã hiantia magis adduci possunt, ꝗ̃ vt se cõtingant, sed vbi sic adducta sunt, alterum altero vrgetur, & dolet, eóque ipsorum inflãmatio augetur. ducenda ergo sunt, quæ hiant, vt se contingant, sed non vltra id. Hæc autẽ scriptura dupliciter legitur, in quibusdam exemplaribus [maxima compressio contactu

1 contactu terminetur]quã agnouit Asclepiades:in alijs autem[maior compressio cõtactu terminetur]. quæ[maxima]habet,sicut potior est,ità etiã vetustior.

„ IN diducendis ijs,quæ contracta sunt, si inflammatio est,cõtrariâ ratione vti
„ oportet:si ea non est,præparatione eâdem,sed vinculo contrario.

Contraria ratio est contractionis,atq; hiatus,siquidẽ sub hoc labra plurimũ inter se in cõtrarias sedes recedunt,sic,vt alterũ in dextram partẽ, reliquum in sinistrã cõuertatur:contrà ità inter se cõcurrunt quæ contracta sunt, vt vel vnũ alteri insidat,vel inter se duplicẽtur quodãmodo,vel instar eorũ,quæ inuolnta sunt,implicẽtur, id, quod interdũ ob inflãmationem accidit,non aliter q̃ con-
10 trarium malũ, sub quo hiantis corporis partes plurimũ inter se diductæ in cõtrarias sedes recedunt.neq; mirũ est, si ab eodẽ morbo inflãmatione videlicet, hi cõtrarij casus oriũtur,cùm non iisdẽ particulis vehementer inflãmatis vtrũq; accidat,vt hient & cõtrahãtur. in oculis enim,vbi exteriorẽ palpebrarũ cutem ingens inflãmatio malè habeat, & intẽtione quadã proximum locum afficiat, palpebra ob inflãmationẽ intenta,in exteriorẽ partem conuersa apertè deprehenditur:vbi non cutis,sed interior tunica,quæ vsque ad nigrũ oculi pertinet, valde inflãmetur,palpebra tunc in interiorem partẽ trahitur. quę res,cùm ambabus accidit palpebris,morbũ facit,quẽ χύμωσιν dicunt,sub quo aperire æger oculum nõ potest. quod vitij genus labris interdũ incidit,tum cuti,quæ glan-
20 dem tegit,& ano,quorũ causa eadem est,exteriores enim eorũ partes inflãmationis vi in interiora vertuntur. eadẽ vitia & in fœminarũ naturalibus versantur.simile quoddã accidit & vulneribus,& ijs,quæ vtcunq; vlcerãtur, interioribus enim partibus inflãmatis peruertuntur vlcerũ labra in interiorẽ partẽ:sed concidunt etiã intrò, in quo casu extenuari & emacrescere ac putrescere eadẽ labra necesse est.nã, quî aliter fieri posset,vt promptè introrsum cõuerterẽtur? Deficit etiã pars interior,vel ꝙ non subministretur alimẽtum, quæ res ad tabẽ perducit, vel ꝙ subiectæ carnis scalpelli operâ plus iusto excisum fuerit, vel ꝙ putrescens absumatur.Ergo huiusmodi affectibus succurrit idoneũ vinculum, quod vbi inflãmatio accedat,nõ solùm per se non iuuat,sed onere etiam lædit.
30 Adhibetur autem cõmoditate medicamentorũ inflãmationem curãtium.quò spectãs dixit Hippocrates debere nos,quæ cõtracta sunt diducentes,vbi inflãmatio quidẽ est contraria ratione iuuare,hoc est à vinculo cauẽtes.quoniã,nisi magna necessitas vrgeat,vt quædã teneantur inflãmatis partibns superiniecta, nullo modo deuincimus, cumq; hæc cõfidimus posse sine vinculo manere fascias ad continẽdum non inijcimus.Accipimus autẽ lintea q̃tenuissima, & leuissima,ac circuitibus,quantũ fieri potest,rarissimis,vel vno tãtùm etiã cõtenti sumus,quę res plures medicos latuit inflãmatis partibus,quà tumor esset,super cataplasmata imponẽtes duros & graues panniculos,multã lanã,plures fascias, quę per se omnia sunt inflãmationibus aliena,cùm onere potissimũ offendan-
40 tur.Iam verò in ijs,quæ citra inflãmationem contracta sunt,iubet,vt fasciarum præparatio eadẽ sit,quæ priùs:vinculum verò contratiũ,atque in hiantibns.siquidem in illis fascia longè orsa,à parte sanâ,euoluta ad ipsum hiatũ procedebat,paulatimq; compressio eius intendebatur : at in contractis ab affecto loco incipientes fasciam euoluimus super cutẽ,quæ iuxtà est.Adiungi verò hîc debet, quod ab Hippocrate prætermittitur, vt qui non cõstituerit ipsorum, quos memorat,affectuum vniuersam curationẽ docere, sed eam duntaxat,quæ manu adhibetur.nos verò vt sermo absoluatur,quod restat adscribemus.Vbi quid

eorum,quæ cõtracta ſunt(vt dictũ eſt)diduxerimus ſubiectũ locũ,in quẽ labra inciderũt,implere linamentis debemus,vel idoneo medicamẽto,donec cõtractæ partes proximę cuti æquentur,tum propoſitã vinciẽdi rationẽ admouere.

Dirigere item vbi peruerſa oporteat,cætera fieri eadem debẽt.In ijs autem, quæ receſſerunt,adducendis,vincire opus eſt per faſcias, quæ primò inijciuntur,tum glutinare,atque ſuſpendere,in contrarijs verò contrà.

Corpus peruertitur,vbi aliquid ſuâ ſede,modò in exteriora corporis,modò intrò in ſpaciũ quodpiam laxius mouetur,quemadmodum in naſo,qui,ſi quid vel oſſis,vel cartilaginis in exteriorẽ partem recedat,ab exteriori parte deprauatur: ſin in foramen interius, ab interiori, ad cuius exemplum reliquæ partes peruertuntur.Cõſtat autẽ & in ijs cõmune cuiuſq; curationis conſilium prę ſidia oſtenſurũ. eſt autem cõmune vbiq; conſilium contrarijs contraria curare, quocirca nunc etiam,quæ receſſerũt,& per alia auxilia (de quibus tractare nũc propoſitum non eſt) & per faſcias coniungẽda ſunt.docuit autẽ ipſe deligandi modos huc pertinẽtes,iuncturã(vt ipſe anteà ſcripſit)ad ea quę abſceſſerũt,quę hiant,& quæ contracta ſunt:glutinationẽ,vt in opere de articulis ad naſum & maxillam:ſuſpendendi rationẽ,quemadmodũ,vbi in libro de fracturis inquit [Quod ſi vtroq; oſſe cõminuto,vel eo,quod ſubiectum eſt tantùm,deligatum brachiũ mitellã ſuſpẽdatur, eaq; plurima circa fracturã detur, partes verò hinc atq; hinc ſuſpenſæ ſint,homini neceſſe eſt os ad ſuperiora peruerti: ſin oſſibus ſic fractis,mitella manum duntaxat,& cubitũ excipiat,reliquũ verò brachium ſuſpenſum ſit,deprauatũ ſpectabit deorſum. debet ergo brachiũ ſuſpendi per mitellã latam mollẽq; multũ brachij cũ primâ palmæ parte æqualiter ſuſtinẽtem].Hæc igitur verba alienã ſuſpẽdendi rationẽ,deprauantemq; indicantia, deprauatorũ quoq; curationẽ demonſtrãt. Demus brachiũ cuipiã in inferiora peruerti,ſuſpendendũ erit mitellâ anguſtâ ab inferiori parte exceptũ: at ſi ſurſum intendẽs deprauetur,eâ vtendũ erit ſuſpendendi ratione,quæ in inferiora peruertit,per quã & regione iuxta primã palmæ partẽ,& cubito mitellã comprehenſis,quod inter hæc eſt,nullã re fulcitur. Cõſimili modo,vbi prima palmæ pars in ſuperiora conuertatur,iuncturã adhibebimus, quæ deorſum inclinet,hâc complexi,quæ in viciniã cubiti ſunt,alterã extremitatẽ à primã palmę parte ſine fulcturã relinquimus . itidem cubitum in ſuperiorem partem intendentem ſic ſuſpẽdemus,vt ipſum ſine fulcturã relinquamus. quæ ſuſpendendi ratio efficiebat,vt,cùm nondũ peruerſus eſſet in inferiorẽ partem inclinaretur. Sed (vt ſummatim dicam)quæcunque deprauare poſſunt,quæ deprauata non ſunt,eadem dirigũt,quæ in contrariã partem ſunt peruerſa.Ad horum autem ſimilitudinem deprauantur,diriguntur q;,quæ in femore,& quæ in crure,cùm totum crus iacet. quod enim in brachio efficit ſuſpendendi ratio, id iacendi in crure. ſed ſupplere oportet[iacere] vbi Hippocrates inquit [ſuſpendere] . Illud autẽ in fine ſermonis[in contrarijs verò contrà]poteſt ad prædictos deligandi modos referri,intelligemus enim ipſum velle vitia,quę ijs contraria ſunt,contrario modo vincta curari, hoc eſt iis ,quæ peruertunt ea, quæ præter naturam recta ſunt,quorum in ſuperioribus mentionem feci.

FINIS COMMENTARII SECVNDI GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galeni

Galeni in Hippocratem de officina MEDICI COMMENTARIVS TERTIVS, VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

IN fracturis,quod ad pannorũ attinet longitudinem,latitudinem,crassitudinẽ,numerum,lõgitudo quidẽ,vinculi longitudinẽ æquet:latitudo trium sit,vel quatuor digitorũ:quod verò attinet ad crassitudinẽ,triplices dẽtur aut quadruplices:tot autẽ numero,vt neq; plures sint,neq; pauciores,q̃ vt ambiãt.

Scripsit in opere de officinâ medici, primò de naturalibus iudicandi potentijs,quibus vniuersi homines & ad tractationẽ omniũ artium, & ad totius vitæ rationẽ vtuntur,necessariæ siquidẽ fuerunt,nõ solùm ad propositam medicinæ partẽ,quæ manu medetur,sed ad omnes in medicinâ morborum notas(σημειώσεις græcè vocãtur)quę sanè iudicãdi potentijs discernũtur: proximè in proposito opere docuit,quibus constet medicinæ pars, quæ manu curat:tertiò,qualẽ adhibere vinciendi rationẽ debeamus,tum ab affectę partis naturâ, tum ab ipso affectu indicium sumentes. In propositis autem verbis de fracturis agit,quę spectant ad cõmune vitium continui solutionẽ.sic enim ego solitus sum hoc morbi genus appellare : sed Hippocrates corpora, quæ huiusmodi malo torquentur,abscedẽtia dicit,quare & malum non iniuriâ abscessus nuncupabitur,fiẽtq; abscessus morbi quædã species,quã græci ἀπόστασιν propriè vocant & ἀπόστημα. Hæc diximus,vt in memoriã redigeremus, quæ in superiori expositione narrauimus:sed iam pergamus ad reliqua. De fracturis verba faciens,pannos ante omnia proponit,iubens,vt horũ longitudo sit ęqualis vinculo,quod cõstat ex fascijs,quę primò injciũtur,cùm eo nomine illi adhibeãtur, vt has fulciãt, atque immobiles teneãt: latitudo trium,aut quatuor digitorum, hominis videlicet qui deligatur:tum quod ad crassitudinem pertinet,triplices sint,aut quadruplices.quoniã,vbi fasciæ,quæ primò injciũtur, fulcturã egent firmiori,quadruplices,vbi non tantâ opus sit, triplices obijci abundè putat. Illud autem euidentissimum est,quòd,quo magis cõminuta ossa sunt,eo debent firmiùs contineri. Numero autem tot,inquit,esse oportet,vt affectũ membrum complectantur.at iugulum fractum,& costa comprehendi in orbem nequeũt, sed magnitudo fracturæ in quibusdam pannorum numerum indicabit. iugulo ternos pannos quadruplices plærũque imponimus. duos quidem primos ad similitudinem literæ. X. vt medium vtriusque,quà inter se committuntur, fracturæ obijciatur. tertium extendimus super reliquos duos in lõgitudinem iuguli,vt ea,quæ subiecta sunt,adstringat,& fracturam ipsam adurgeat.

AT quùm hi complendi causâ injciuntur, longi sint,vt ambiant: latitudinis & crassitudinis cõiectura fiat de eo,quod deest, id autem compleatur non confertim.

Miror Hippocratem non docuisse priùs vsum pãnorum, deinde viam,quâ quis eum possit cõparare. Vsus quidem duplex est,vt contineantur fasciæ,quæ primò injciuntur,& vt impleantur partes,quę in extremitate tenuantur,quas ipse nominare solet ἀπόξυ & ὑπόξυρα, cuiusmodi brachium est iuxta primã palmæ partem,& crus iuxta pedem,quibus iubet pannos in orbem circumdari,vt

postquam iniectæ illæ fasciæ fuerint, quæ alijs superdantur, iunctura sit æquè crassa. Ergo, quùm panni duplici de causâ superdentur, & ad continendum, & (quod ἀνόρθωσιν dixit) ad complendum, commonet, vt ità longi adhibeantur, vt corpus quod alligatum est, complecti in orbē possint: lati verò, & crassi pro eo quod complendum est. nam, si longiores sint, quàm vt partis ambitum æquent, necesse erit extremitatum alteram alteri insidentem reddere membrum tumidum magis eâ parte, quàm vtrinque, sic, vt iunctura inæqualis fiat, atque idcirco laxior: sin breuiores fuerint, quàm, vt extremi se tangant, quùm inter ipsos aliquid inanis spacij relinquatur, iunctura itidem contrariâ ratione inæqualis erit. siquidem locus in ijs necessariò reddetur inanis & cauus, perinde atque vbi longiores erant, gibbus & eminens. Edicit, ne huiusmodi panni semel subitò inijciatur, sed paulatim, tenuiores quidem à superiori parte, crassiores ab inferiori. quòd si vnum subitò inieceris, locus talem habitum acquiret, qualem primò habuit membrum.

„ EX fascijs, quæ primò inijciuntur duę sunt, prior ab affectu orsa in superiori
„ parte desinit: altera ab affectu deorsum procedit, inde sursum finitur.

Suprà quoque ostendi fascias, quæ ante pãnos affectæ parti primò inijciuntur, ὑποδεσμίδας ab Hippocrate nominari. Scripsit autem in libro de fracturis quorsum vtraque imponatur. prior namque ex ipsis non modò prohibet, quod concurrit, sed & eius quod in affecto loco receptum est, sursum aliquid expellit: altera nonnihil sanguinis in vitiatâ parte superantis ad extremū membrum transmittit. Commune est vtrique compositū os sine deprauatione continere.

„ ADstringendę autem maximè sunt, quà morbus est, extremis partibus mi-
„ nimè, alibi pro ratione.

Horum item ratio in commentarijs de fracturis exposita est. In vniuersum autem sub omni vinculo, vbi subiecta caro magis adstringitur, humor in eâ contentus ad proxima loca propellitur: vbi verò leniùs, admittitur quod procedit ab ijs, quæ vehementiùs comprimuntur.

„ COmprehendátque vinculum integræ partis quàm plurimum.

Quâ ratione hoc quoque consilium dederit, manifestum est, quia cùm vinculum integræ partis multum complectitur, firmiùs continetur, & humor ab affectâ parte ad ea, quæ iuxta sunt, magis expellitur, reprimitúrq; valentiùs, quod à superiori parte descendit.

„ AT quod ad fasciarum numerum, longitudinem, latitudinem spectat. nu-
„ mero quidem tot accipiantur, vt à vitio minimè superentur, vt ferulas
„ comprimere non sinant, vt onere non lædant, vt inclinationis causa non sint,
„ nec effœminent.

Alij ferè omnes sub eodem nomine fascias habent, quæ primæ inijciuntur, & quæ his superdantur: sed Hippocrates priores appellat ὑποδεσμίδας, quæ pannis superdantur ἐπιδέσμους. has igitur quot, quàm longas, quàm latas adhibere conueniat, nunc persequitur. imperat itaque, vt tot sint, quot compositū os fideliter contineant. illud enim [vt à vitio minimè superentur] id sibi vult quòd, vbi non superent, in contrarium incident, nempè vt cedant, & à vitio, hoc est vitiatâ parte superentur. quòd si tunc vincunt, quùm compositam partem immobilem conseruant, si quid hæc moueatur, iure dicet quis eas superari. Quod autem inquit [vt ferulas comprimere non sinant] nihil ampliùs notat, quàm ꝙ ferulæ, vbi fascię iusto pauciores sint, membrum ꝑmement, hoc est, cogent atq; vrgebunt,

1 vrgebunt,quæ noxa violatam quoque ſedem afficiet:quin ſi tot adhibueris,vt laborãtem oneres,ſic quoque peccaueris,quùm modum excedas. quæ duo cauentes faſciarum numerũ conijciemus, eâ obſeruatione adhibitâ, vt neq; premant,neque onerẽt. Sed ne faſciarum numerus (inquit)cauſa ſit inclinationis, quam dixit περιῤῥέπειν verbo inde ducto,q iunctura tota in alteram partem dextram vel ſiniſtram περιῤῥέπῃ, id eſt,inclinetur,id quod accidit ob exuperantem numerum faſciarum. Vſurpat autem verbum effœminare,quod ἐκθηλύνειν dixit, quidam in partibus vitiatis accipiũt, vt quas redditurus ſit infirmas & molles ſuperimpoſitorum linteorum numerus:alij in ipſo vinculo, quod imbecillum 10 fiet,quùm ferulæ,ſub iniectorum linteorum numero laxiùs contineantur.

„ QVod verò ad longitudinẽ & latitudinem pertinet, impleant trium quatuor,quinque,aut ſex,lõgitudinem quidem cubitorum: latitudinem verò digitorum.

Tot igitur digitorum,& cubitorũ illius ſcilicet,qui alligatur,ſuperdari vinculum iubet. neque vnum ſtatuit longitudinis & latitudinis terminum, eo q nullum ſit vinculum,quod adhiberi omnibus æquè lõgum debeat,ſed numerum,longitudinem,& latitudinem faſciarum pro magnitudine fracturę definit, atque hoc eſt poſtremum vinculum, quod in opere de fracturis inijci vo-20 luit,quo tempore inflãmatione à ſede affectâ ſublatâ veniẽdum eſt ad ferulas.

„ AMbitus itaque panniculorum totidem ſint,nec vrgeant.

Imperat,vt panniculi toties faſcias cingant, quoties earum vnaquæque circuierit.Illud autem[nec vrgeant]ad modum refertur adſtringendi. eatenus enim coarctari panniculi ſuper faſcias debent,vt firmiter maneant, ſed nõ vrgeant. At quid magis præſtat, quàm coniunctè hanc partem contexere cùm priori, vt tota oratio ſit huiuſmodi[Ambitus itaque pãniculorũ totidem ſint, vt ne vrgeant].quandoquidẽ premunt,vbi ſæpiùs circumdentur. Expedit fortaſſe pro τοσαῦτα, id eſt totidem, legere τοιαῦτα, id eſt talia.σ.tertiâ literâ ſcilicet verſâ in.ι. nam ambitus panniculorum qualitate potiùs, quàm numero vincu-30 lum exhibent moderatum.

„ MOllia autem adhibeantur,& minimè craſſa.

Hæc omnia videlicet præcipit mollia adhiberi,& non craſſa, cauens, quemadmodum ſuprà de linteis diximus, ità etiam nunc ne ſubiecta corpora comprimantur.

„ OMniáque hæc pro longitudine,latitudine,craſſitudinéque ſedis affectæ.

Idem quoque iam ſuprà dictum,vbi alia res agebatur,nõ huic diſſimilis.Meminiſſe autem vbique conuenit ad vitiatæ partis longitudinem,latitudinem,& craſſitudinem referri, quidquid de longitudine linteorum, tum latitudine,craſſitudine,numeróve propoſitum fuerit.

„ CÆterùm ferulæ,leues,æquales ſint,ab extremo reſimæ, ab vtrâque parte 40 vinculo paulo breuiores,craſſiſſimæ,quà fractura extat.

Spectant tam ferulæ, quàm panni ad ſtabilitatem vinculi,ac firmitatẽ. panni quidẽ,vt faſcias tueantur,quæ primò inijciuntur:ferulę verò,vt omnia,quæ ſubiecta ſunt,muniant,ſic vt in vniuerſum quatuor ſint,quæ ſingula ſuũ vſum præſtant.In primis enim faſciæ,quæ primò inijciuntur,compoſitum os continent,& affectum inflammari non ſinunt:deinde panni,qui ſuperdantur,delabi ipſas non patiuntur: tum ferulæ firmant, quas circumponi Hippocrates iubet leues,& planas.eſt autem contrariũ leui aſperũ,inęquale æquali,idq; quod

asperum est, omnino inæquale est: at nō sequitur, si quid inæquale sit, id prorsus asperum esse, quemadmodū nec via idcirco aspera est, quia inæqualis. potest enim cùm ascensu & descensu contineatur non aspero inæqualis & esse & appellari. quin & ferulas nihil prohibet leues esse, non tamen ęquales, nam, vbi in latera, vel sursum, aut deorsum spectent, æquales vtique non erunt, poterūt tamen esse leues. Fracturis itaque saluberrimum est ferulas nec asperas esse, nec peruersas, vtrâque enim de causâ comprimunt, præterquā quòd, quæ peruersæ sunt, vinculum quoque peruertunt, quo deprauato pars etiam, quę comminuta est, deprauatur. Monet autē, vt ab extremo resimę imponātur. resimas intelligere possumus leniter ab inferiori parte derasas, cùm, quę ad finem vsq; æquali crassitudine sunt, vinculum ibi æquè atq; in cęteris partibus cōtineant, quod minimè opus est facto. placuit enim ipsi medium arctiùs adstringi, inde versus extrema laxari, extremísque partibus omnium esse laxissimum: tum ferulas vinculo ipso breuiores superaccōmodari, ne vltra ipsum vllâ in parte cutē tangant, quæ sæpiùs intumescit, eò quòd humorē admittat sub fascijs depulsum. Crassiores item ferulas imponi voluit, quà fractura est, quandoquidem ad hūc locum potissimùm pertinent.

» ATq; vbi partes gibbę sunt, & naturâ minimum carnis habēt, vereri oportet, quæ eminent, vt iuxta digitos, aut talos, vel imponendo, vel breuitate.

Cauere iubet, ne iuxta ossium eminentias ferulæ superaccommodentur, id quod duplici ratione fit, vel vbi nullo modo ab illâ parte ipsius vinculi dātur, vel vbi adhibentur breuiores, quàm vt ad eminētiam pertineant, priusque desinunt, quàm illam attingūt, quod expeditius est. In quibus autem vitamus ferulas, ne quid lædant, ab illis planè abstinentes, dixit [imponendo]: at [breuitate] cùm longitudini aliquid demimus, quasi ità dixerit. Cauere debemus, nę ferulæ tangant, quod eminet, vel non imponentes, vel breuiores dantes.

» PAnniculi verò fulcire debent, at non comprimere primò.

Paulo suprà proximè à fascijs panniculorum mentionem fecit, non tamen expressit panniculos illis superinijciēdos esse, sed illud nobis cōsequutio ordinis indicauit: nūc autem ait [fulcire debent] id est firmare ac stabilire, cum eo vt ne premant. idq; vbi primò vinculum inijcimus, ità, vt si homo sequētibus diebus rogetur, respōdeat se nihil sentire, quod comprimat, cùm liceat nobis per panniculos ferulas coarctare. Scripserunt quidam [primò] non in fine propositorum verborum, sed in principio sequentiū, ità vt habeant [Primò inuoluere oportet ceratum, molle, leue, purum]: satiùs autem fuit cerato molli, leui, puro, in sexto casu accipere, ità, vt oratio reddatur. Primò circa fractam partem cum ipso circumdare fasciam oportet.

» CEratum, molle, leue, purum.

Non enim fascijs ipsis aridis iniectis solam vitiatæ partis cutem cerato inungēdam censet, sed subinde singulos etiam fasciarum ambitus. nam, si cute tantū illitâ siccas fascias dederis, eo præsidio affectas partes priuabis, quod per ceratum erant consequuturæ, cùm lintea ceratum ipsum, quod cutem madefaciat, absorbeant, & eam ob id siccam reddāt. Patet autem quam ob causam ceratum esse molle velit, cùm eo in vicem perfusionis vtatur, quæ perficere quidem hoc ipsum potest, sed tutius id ceratū præstat, præsertim vbi tunc assidere vsq; medicus non potest, nec ministrū nouit hominem laboriosum, quíue sedulo det operā ægrotanti. Iubet insuper, vt ceratū illinatur non solùm molle,

sed &

1 sed & purum, hoc est, cui nihil sit immixtum propolis, sordium, aut terreni vel arenosi, præter ceram. id autē protinus etiam leue erit, nisi propter eas, quę vocantur ἐγκυρίδες, latius pateat leue, quàm purum. Leue autem λεῖα ab Hippocrate dicitur. quod verbum non solùm inuenitur sic scriptum, sed λίβα etiam, adiectâ litera. β. ante. α. túncque non leue, sed liquidum significat. Sic autem magis scribendum putant, quicunque significatione verbi [purum] censent leue quoque contineri. liquidum verò dicunt è regione aridi esse, quod non est tale.

» QVod ad aquæ calorem pertinet, & copiā, calor vehemētior non sit, quàm
» vt infusa ferri possit à manu: copiam, vbi relaxandū, extenuandúmq; est,
10 esse conuenit maximam, vbi caro producenda est, aut molliendum modicam.

Exigit fracturæ curatio, vt de aquâ nonnihil etiam dicamus. Vbicunq; igitur fascię resoluuntur, consuerunt medici omnes fracturas aquâ calidâ perfundere, vt potè eius opem euidenter experti. Verùm in duobus peccare solēt, qui eâ vtuntur, in modo & qualitate. in hac quidē, quòd calidiorem infundant, vel frigidiorem, quàm opus sit: in modo ꝙ lōgiori, vel breuiori tēpore faciant huiusmodi medicinam. Temperamēti igitur in qualitate iudicem constituit manum ipsius curātis, qui manum suam aquâ perfundens, quam infusurus fracturæ est, potest pro fracturâ temperationē iustam conijcere. latè autē patet, quam dico temperatio: & ad communem hominum speciem, non ad offensum duntaxat refertur. ea enim interdum, & ipsi iusta videbitur. Ergo, vbi primùm fascias solueris, hâc persusâ poteris de homine quærere, nimísne calida, an gelida sibi videatur: atque ità calidiorem vel frigidiorem perfundens pro ægrotante appositè temperabis. Tēperatum ergo aquę calorē iudicari primò nostrâ manu voluit, quem quidem propriè admodum perfectissiméque & omnium optimè iudicat sensus ægrotātis. Iam verò quamdiu in perfusione aquæ calidæ perseuerādum sit, ex eisdem colligitur animaduersionibus, quibus frictio, & quodvis præsidium calefaciens. hæc siquidem admota, non modò euocare possunt ad affectam partem, quod iuxta continetur, sed etiam digerere. quocirca aquæ calidę, & ob corporis modum, & ob diuturniorem & breuiorē vsum contrarij esse effectus vidētur. quoniàm toto corpore inani digerit magis quàm euocat: contrà repleto, magis euocat, quàm digerit. tum paruo tēpore admota implet ampliùs quàm detrahat: sed si longior mora in perfusione sit, digerendo plus potest, quàm implendo. Iure igitur dixit, vbi relaxandū tenuandúmq; est, maximam copiam requiri: modicam, vbi molliēdum, & caro producenda. Extenuantur protinus, quæ exinaniūtur: non tamen ità protinus relaxātur, quæ extenta sunt, sed alijs medijs interiectis. quęcunque enim multitudine distēduntur, cuiusmodi sunt omnia, quæ inflāmatione tenētur, vbi exinanita sunt, relaxantur: quæ verò frigore spissante, vbi calefacta sunt: quæ siccitate distenduntur, vbi madefacta, relaxantur. Rectè ergo ait aquam calidam laxare, vbi plurima corpori infunditur, cùm hæc præstare valeat. Mirari verò te nolim, si diximus aquam calidam posse, & superātem humorem detrahere, & solidū corpus madefacere, alibi enim vtrumque esse verum demōstrauimus. Hæc igitur aquæ calidæ vis est, quę, vbi pauca sit, quid pręstare possit, proferre simpliciter non licet. si quis enim iterum vel tertiò infudisse, aut per spongiam fouisse cōtentus sit, operam penitus luserit: sed, si modicè perfusione vtatur, Hippocrate auctore carnē ꝓducet, molliétq; quibus eiusmodi præsidio opus fuerit. Quorsum verò adiecerim [quibus opus fuerit] cognosce. moderata aquæ calidæ per-

fusio graciliori corpore, ac repleto superanti humore calefactã partẽ implebit: sed, si corpus macrum sit, & minimè repletum, carnem simul producet, & molliet. creatur enim caro in illis partibus, in quibus ali, & crescere debet, quùm tẽperatam naturam inter frigus & calorem habẽt, & sanguis sincerus iusto modo ad illas confluit. vtrumque efficit calidæ aquæ moderata perfusio. quandoquidem sanguinem concitat ad sedem perfusam: & ibi priùs existentẽ carnem temperat, si frigida priùs erat, calefaciendo, si calida, refrigerando, quùm calorem euocat ad exteriora, & vtili humore madefacit, atque idcirco etiam refrigerat. quemadmodũ balnea aquæ dulcis, hæc siquidẽ eos calefaciũt, qui ex itinere immodico frigore emoriũtur: exustos verò non lædunt. vidẽtur enim tẽperatæ aquæ solio delectari, & vindicari post balneum à siti. Id etiãnum valet perfusio aquæ calidæ, quæ si moderatè adhibeatur, carne implet, & ob id particulã reddit molliorẽ. caro enim nuper coacta mollis est, vt potè, cùm sanguis haud ità pridẽ concreuerit, quoniàm casei modo, qui recẽs cogitur, generatur.

A. que calide moderata perfusio quid efficiat

" IN eo quod perfunditur, hâc moderatione vtendum, vt, dum intumescit, finiatur, priusquam residat. primò enim attollitur, posteà extenuatur.

Modus eius perfusionis, quæ carnẽ producere, & mollire debet, est, vt desistamus, antequam perfusus locus incipiat residere. primò enim attollitur, hoc est in tumorem assurgit naturali maiorem, tum quià funditur sanguis, qui in ipso continetur, tum quià à superioribus partibus eò descendit: post hæc extenuatur: quià multum sanguinis discutitur, tam eius, qui à superiori parte concurrit, quàm eius, qui ibi subsistebat.

" COntineantur autẽ molliter, æqualiter, & altiùs excitata quæcunque extant in corpore, cuiusmodi calx est, & coxa, ità, vt neque curuentur, neque peruertantur.

Orationem hanc alij legunt, quasi totam coniunctè contextam: alij in duas partes seiungunt, & vtramque seorsum explanant. Prior itaque pars ità circũscripta est, vt suum habere absolutum sensum per se possit. Ergo, siue contineri partes communiter intelligamus, vt sub continendi verbo comprehendantur etiam quæ suspenduntur, veluti brachium: siue ad solum crus referamus, optimum erit molliter contineri, & æqualiter, & sublimiores. molliter quidem, ne laborans eo loci prematur, & ob prementiũ sensum inflãmatione periclitetur, néue coactus statum mutare, fractũ membrũ peruertat, quod seruari immobile debuit, & ex toto cõquiescere: quæ verò inæqualiter continentur, dolẽt simul, & deprauãtur, cùm aliâ parte sine fulcro sint, aliâ vrgeantur, non iniuriâ itaq; censet æqualem habitum esse deligendum: ad hæc, vbi altiùs excitẽtur, defenduntur à materiæ cursu, cui, quùm opportuna sint, quæ in inferiorem partẽ inclinantur, inflammatione prehendũtur. Constat igitur prioris partis orationis sensum vnum esse posse, rectéque ità explanatã esse. Alterius verò partis, siquidem per se legatur, mens hæc erit. Quęcunque in corpore extant, vt in calce & coxâ, rectè contineantur, vt neq; curuentur, neque peruertantur. Sed quià non adiectum est [rectè contineantur] idcirco nõnulli eam pręcisam existimãt, coguntúrque cum priori parte ipsam coniungere. Rursus, si coniunctè ambæ legantur, oratio non ampliùs manet communis, sed solùm ad continendum extantia pertinet. Qui in omnibus hæc accipiunt, communẽ orationem fieri dicunt, eo quòd cum extantibus partibus, & reliqua intelligantur. quin, & Hippocratem ostendunt, non in hoc libro tantùm, sed & in alijs multis, ex vnius,

vel

1 vel alterius rei exemplo res vniuersas cõplecti.quùm id,quod proponitur,euidentiâ antecellat ea,quę sunt eiusdem generis,sic,vt ex ipso intelligantur,quẽadmodum nunc ex calce,& coxâ.Etenim,cùm omnes eiusmodi partes,quando affectæ sunt,molliter,& æqualiter iacere,& sublimiores haberi debeant, in extantibus qualis coxa est & calx,id maximè seruandum esse perspicuum est. Sępiùs autem diximus huiusmodi loquutiones prębere ansam alijs ad alia traducendi,sic,vt quod cuique visum fuerit,probabile credatur.quare de opinione,quæ vera videatur,non conuenit sentẽtiam proferre.Hoc igitur meminisse nos oportet,illud etiam non ignorantes in discrepantibus expositionibus, vbi
10 in sententiâ non peccetur,nõ diu esse insistendum,satius enim esse, transire ad id, quod ad artem maximè pertinet,atque in eo immorari, quod nunc facere præstat. Ergo, quùm conueniat partes omnes molliter collocandas esse, tum æqualiter,& sublimes,potissimùm quę extãt,qualis coxa est,& calx,ad ea,quę restant,veniamus,vbi inquit,ità,vt neque curuentur, neque peruertãtur. Rursus hoc loci ijs, quæ ad artem pertinent,annumerari debet extãtis partis collocandæ peritia.hæc,si iusto altiùs excitetur,mẽbrũ curuabitur: si humilior erit, peruertetur ac præsertim,cùm is error accidit,vbi primò collocatur. Quæ verò præter medicinalem artem in oratione sunt,longam requirũt explanationem. In commentarijs autem de fracturis,sicut perfectè tractatum est de alijs omni-
20 bus,quæ ibi præcipiũtur,ità etiam de calce continendo,vbi ait[Danda potissimùm opera est,vt imus calx optimè cõtineatur]. Sed consuerunt nonnulli addere omnia vbique,aliásq; alibi positas orationes,quibus idem præceptũ cõtinetur,adscribere, quod neque biduo perpetuo fieri posset. quocirca scripta ità exponẽtium nemo legit breuiori spacio q̃ annuo. Iam ergo quùm in libros de articulis, & de fracturis commẽtaria scripserimus,hîc tantùm monuisse necesse est.Si quis igitur eos libros legerit percurrens celerrimè, quod nunc proponitur,ad vlteriora pergat,doctus à nobis,qui periculum fecimus,perfectos fieri artifices latâ,plenâq; docendi ratione,non breui & compendiariâ,quã alioqui vtilẽ esse non inficior,cùm paucis contẽplationem vniuersam cõplectatur.

30 CAnalis verò crus non dimidium,sed totum excipiat. Spectetur autẽ morbus,& cætera,quæ oriuntur incommoda manifesta.

Agit hîc,vt quùm ijs,qui commentaria de articulis,& de fracturis legerint, id manifestum appellans,quod quiuis vnus è populo intelligit, nõnulla siquidem ità conspicua sunt,vt vniuersis appareant,qualia sunt,quæ proximè præcedentibus verbis narrauit. omnes enim intelligunt fractum membrum molliter & æqualiter esse collocãdum,incommoda tamen, quæ canalis affert, non vidẽt,nisi qui ab ipso perceperint in opere de fracturis,his verbis,quorũ principium est[De canali,qui fracto cruri subijcitur,incertus sum quid dem consilij] causam verò,cur iure incertus sit,subijcit. Ac rursus alibi in eodem opere,
40 vbi incipit.[Si quis ipsi femori canalem subijciat]tum compluribus adiectis in extremâ oratione adscribit. [Canalis igitur,vel totum excipere crus debet, vel nullo modo adhiberi]. Voluit autem propositis verbis canalis vsum necessariũ non esse, si adhibeatur tamen,subijciendum esse toti cruri inguinibus tenus, non ad genu duntaxat pertinentem.ex illis ergo manifestum est,quod proponitur hoc loco, neque ipsum per seipsum patet. Quoniàm quantum spectat ad verba[non]dixit[ἢ],quę vox accipi potest,quasi disiungat,sed eã ab ipso vsurpari ad negandum scimus. censet enim canalem vniuerso cruri subijciendum

innocenter. Eodem modo etiam vsurpauit ipsam Homerus in eo carmine, 1

Tutari incolumem populum non perdere conor. vbi [non] dixit[ὡς] quin & Thucidides etiam ità mutuatur. Vult autem spectãdum esse morbum, cuius gratiâ canalis admouetur, & alia omnia, quæ lædere possunt. Morbus quidem est fractura grauis ossium cruris, ad cuius curationẽ opus est crure penitus immobili. canalis enim probatur à quibusdam, vt qui vtilissimè tunc subijciatur, quùm æger è lectulo surgit. id autem accidit, vbi vel desidere cupit, vel cubilis duriciem non ferens, ad alterum trãsfertur iam tunc stratum, quod in opere de fracturis exposuit: vbi illud etiam ostendit, ꝙ canalis, si non sit longior, quàm vt vltra genu pertineat, non prohibet crus, quùm mouetur, infestúsque est, & 10 sæpiùs comprimit. Imperat autem, vt morbum intuiti, cuius gratiâ canali vtimur, & ea, quæ canalis affert incommoda, ipsum modò accipiamus, modò repudiemus. namque, vbi molestia, quam canalis exhibet, exuperet, vitandus erit: contrà, si vincat vtilitas, præstabit crus, non vsque ad genu tantùm, sed totum canali excepisse.

» PRæter hæc porrectio, ab inferiori parte intentio, in diuersas partes ductio,
» compositio, aliáque secundum naturam sint.

In prioribus dictum est porrectionem, quam πάρεξιν dixit vocari, quùm languens seipsum præbet medico curandum. quo tempore medicus primùm cognoscit affectum ipsum infestantem: deinde ad curationem ipsam accingitur. 20 At quùm necesse omnino sit affectam partem aliquo modo contineri, iure videtur secundum naturam esse continenda, nam, si præter naturam iaceret, non mediocriter læderetur. Postquam porrecta est, vel intẽdi solùm debet ab inferiori parte, vbi adeò tenera est, vt abundè sit, si à superiori parte teneatur: vel in diuersa diduci, vbi validior est. constat itaque, & hoc tempore satius esse ægro eum seruare habitum, qui secundum naturam sit. Quo facto proximum est, vt componatur, ac tunc etiam conuenit eundem habitum tueri. dehinc sequitur, vt contineatur, vel suspendatur, quæ duo non commemorauit nominatim, sed significauit, dum dixit[aliáque].

» DE naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requi- 30
» rat opus, quod fit, quod ad hæc, attendenda quies, medium, consuetudo.
» In quiete quidem, atque ocio considerare rectum habitũ oportet, puta brachij:
» in medio, porrectionem, atque contractionem, quemadmodum, vbi cubitus
» cum humero propè ad rectũ angulum figuratur: consuetudo idcirco spectãda
» est, quià non alius habitus faciliùs fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extẽta
» habẽtur. quę enim hoc modo collocantur, immobilia diu facillimè perseuerãt.

Præfatus in superioribus verbis[secundum naturam]non immeritò hîc exprimit, quænam sit hæc natura, quæúe sint eius notæ. scribit autem[De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requirat opus quod fit]quasi ità dixerit, naturalis habitus in actionibus quidem actionis proposito 40 indicatur, & vsu, cui destinatur [quod ad hæc]id est ad ea, quæ nunc proposita sunt, scilicet ad porrigendum, extendendum, componendum, collocandum, quùm homo ad nullum opus læsâ parte vti debeat. Alias animaduersiones in peruestigatione habitus naturalis deinceps adiungit his verbis, [Attendenda quies, medium, cõsuetudo] quietem intelligit, quùm homo feriatus ex toto in ocio est. vnde colligi rectum habitum testatur, sicut in brachio docuit, subijci cubitum volens, eiq; radium insidere. Eo medio ait apparere habitũ inter extremam

1 tremam porrectionem, & cōtractionē, quod scribit propè accedere ad rectum angulum cubiti cum humero, quem ipse ἐγγώνιον dixit, quo volunt habitum appellari, qui est ad rectum angulum, sic, vt cubiti os cum humero rectum angulum ostēdat. Verùm additur[prope]vetustis omnibus exemplis, quam scripturam agnoscunt, qui hunc librum explanarunt. bis autem peccatur in hâc scripturâ, si ἐπγώνιον accipiatur pro habitu, qui acutum angulū habet. Quùm ꝙ acutus angulus dicatur, qui recto minor est, nam, vbi recta linea super rectā ducta angulos efficit ab vtrâque parte inter se æquales, vterque æqualiū angulorū rectus est, sed qui recto minor est, appellatur acutus, sicut qui maior, obtusus, ha-
10 bet rectus angulus eā magnitudinē, cui nihil addi, nihil demi potest, sed acuti, & obtusi anguli numero sunt infiniti, in recto angulo, nulla penitus declinatio est, quandoquidem recta linea super rectam ducta tunc vtrinq; rectum angulum facit, quùm in neutram partem inclinat, at vbi linea, quę rectum angulum facit, vergat in alteram partē rectæ lineæ subiectæ, inclinationes maiores, minorésq; fiunt innumerabiles, nō licet ergo, vbi quis rectum angulū exprimi simpliciter velit, dicere[propè]acutum, siquidē priùs intelligitur rectus, posteà acutus, quoniā(vt retuli) vnus est rectus, acuti verò innumerabiles, meritò igitur dicet quis acutum quempiam angulum propè rectum accedere, sed, quùm plurimi sint acuti anguli, intelligemus illum esse, propè rectum, qui parum ab-
20 est, neque concursum rectarum linearum, à quibus producitur, ità acutum habet, ex ꝙ̄plurimis itidem āgulis obtusis eos intelligemus prope rectū accedere, quibus rectarum linearum, à quibus fiūt, coniunctio modicè obtusa est, aliquē verò angulū propè ad acutū accedere incōprehēsibile est, cùm acutus angulus non sit vnus, nō potest ergo ἐγγώνιον dici quod ad acutū angulū figuratur: Tum ꝙ nemo ex græcis appellat aut ἐπγώνιον per duplex π, aut ὠγώνιον per ω syllabam acuti anguli figurā, sed, quę rectum angulū habet, ea ὠπώνιον per ω diphthongū, & ἐγγώνιον per duplex. π. nuncupatur. An ἐγγώνιον necesse est accipere id, quod ad rectum angulū figuratur, quod accidit, vbi cubitus cum humero facit angulū rectum: exquirere autem, cur Hippocrates prope, adiungit? Dicemus igitur &
30 nunc, quod sæpiùs dicere consueuimus, obscurę orationis explanationem non certò sciri, sed, si quid probabile sit, cum eo vt quod propositum est verum sit, & auctoris sententiæ non repugnet, accipiēdum esse. huc itaque incumbentes verbum[propè]conabimur enodare. Statuamus ἐγγώνιον figuram, quùm vna sit, neque minui posse, neque augeri: nobis autem nō licere brachium ità collocarè, vt ossa ad angulum rectum sine vllâ inclinatione inter se committantur, sed satis esse, si non ità multum ab huiusmodi figurâ recedant. prę sertim cùm neq; Hippocrati placęat is totius brachij habitus, demonstrabo enim naturalē habitum prope rectum angulum esse, sed paulum recedere ad obtusum, hoc est spectare ad porrectionem, demonstrationē verò ab ijs accipiam, quæ ipse scri-
40 psit, nam de quiete ait, & de consuetudine indagare nos posse naturalē habitum, ex ambobus coniunctis conficitur consilium vnum compositum, perinde quasi quis ità dixerit. Collocandi rationes, quibus iacere singulæ partes solent, quùm ociosæ sunt, in curationibus quoque eligi debent, nam in partibus commodè figurandis, id patet primò studendum esse, vt minimè doleant. Verùm, si huiusmodi quiescentium habitus à laborantibus non seruetur, sed alio modo iaceāt sine dolore, haud diu mansuros esse manifestum est. Igitur, si respexeris ad homines ociosos, plærunque comperies brachia non penitus me-

dia inter porrecta ex toto,& ex toto curuata,sed ad porrectionem magis accedentia,id quod etiam accidit in alterâ habituum oppositione.Cũcti enim homines,vbi defessi sunt,brachia aperiẽtes, habitum eligunt medium inter pronum prorsus,& supinum,vt qui omniũ maximè dolore careat, cogũtur tamen paulùm inclinare in pronum. Volens igitur Hippocrates hæc exprimere, cùm non esset,quòd rem pluribus explicaret,adiecit verbum[prope]. Quod autem eâ ratione,quam dixi,inter cæteras maximè collocari cubantẽ iuuet,præcipuè intelligũt,qui sunt in eiusmodi artis operibus versati,hâc enim oratione auditâ veram esse rem comprehendunt.Itaque,vbi mens auctoris propter obscuritatem dubia est, expositorem tueri auctoris sentẽtiam,& propositæ rei veritatem oportet,sic enim,qui discunt,vtilitatẽ consequentur.hoc igitur consilium seruare in omni expositione conor. quod quidam expositores,neq; si operam darent,assequi possent, vt qui medicinalium operum sint expertes, & cauillatorum vestigijs insistant,fiántque ex eorũ numero,qui λογικοὶ ἰατροὶ vocantur, id est verbotenus medici,quorum causâ vulgo suspecti sunt qui rectè vtuntur ratione.Hæc,& si rarò explicẽtur,teneri memoriâ debent.accedamus nũc ad ea, quæ proximis verbis subijciuntur, quemadmodum habitus inter pronum & supinum omniũ minimè dolori est, cui assueti sunt ferè omnes plurimũ tempus ætatis,ita etiam se res habet in cruribus extendendis,extẽta enim crura iacere diu queunt immobilia.Mutandum verò necessariò nõ esse membrũ in alterum habitum minùs iocundum ostendimus in libro de musculis, vbi mutationis quoque causam adiecimus,quare id non ampliùs ostendendũ est, sed in memoriam reuocandum,quemadmodum & illud etiam,quòd citò ad eũdem habitum reuertemur.sed necessarium non est causam referre,longiorem enim sermonem desiderat, satius itaque est sententiâ Hippocratis ad vnguem seruatâ aliud quid pro causâ tradere,quod iuuenibus magis expediat,quódque à nobis disputatum est in libro de motu musculorum.Igitur in commissurâ humeri cum cubito, habitus naturalis medius est inter vtrũque extremum, nempè eius,vltra quod porrigere,& eius,vltra quod curuare brachiũ non licet.Apparet autem, vbi ossa carne nudentur, duobus processibus terminatum cubiti cauum,quo recipitur humeri ambitus cardinẽ repræsentans, quem duo tubercula medium complectuntur:tum in vltimâ porrectione posterior cubiti processus cõiectus in sinum humeri posteriorẽ,non secus quàm in extremo flexu prior in priorẽ.quibuscunque verò sinus posterior naturâ magis sinuatur,præter extremam porrectionem cubitum adducunt ad exteriorẽ partem,sicut cõtrà,qui eum recessum iusto minùs cauum habent, perfectè brachium non extendunt.Vt non sunt autem cõsimiles in omnibus structuræ articulorum, neque certi in omnibus extendendi fines,sic neque mediũ erit in omnibus idem. quare vbi medium habitum inter extremam porrectionem, & vltimũ flexum naturalem esse affirmamus,medium non ad vnguem accipimus,sed sic,vt latè pateat,quod mediũ Hippocrates appellat κοινόν. Verùm, sicut nullo modo fieri potest, vt medius ex toto habitus seruetur, vbi,nec adijcere latum vnguẽ, nec demere queas,sic non expedit brachium lõgè ab hoc medio figurari. Id enim interest inter artificiosam coniecturam,& eam,quæ artis est expers,quòd artificiosa exquisitam moderationem propè attingit,quę artis est expers,plurimũ nonnunquam aberrat. posset itaque Hippocrates iuxta hanc sententiam monuisse,vt seruetur habitus prope ἐγγώνιον,hoc vocabulo rectum angulum appellans,

1 lans,vt qui nos coniecturâ ductos,nõ longè recessuros esse ab exquisitâ moderatione existimet.Sed iamiã persequar,quod pollicitus sum me relaturũ iunioribus,quod ad hunc locum maximè conferat.Habet cõsuetudo præcipuam in medicinâ vim,ità,vt à clarissimis medicis natura aduentitia nuncupetur.quam constat inter ea,quæ necessariò admodũ spectantur,Hippocratem vbique numerasse in indicandi facultate tribuentem ei secũdas,illâ videlicet primas occupante, quæ à naturâ sumitur. collocandi enim ratio, quæ ab hâc indicatur, eatenus inferior est,quatenus exquisitè in omnibus eadem esse non potest, sed pro cuiusque cõsuetudine variatur. Conspexi ego quosdam totum diem con-
10 sidentes,qui artes exercent sedentarias, alios stantes,aut ambulãtes, censuíque non immeritò ijs magis extenta figurãda crura esse, qui bonam temporis partem habere sic collocata consuerunt: ex contrario minùs extenta, quibus curuata diem vniuersum detinentur.experimento autem rem comprobans, comperi qualem sperasi. Brachiorum verò eadem est ratio, iacere enim ad rectum angulum debent,sed propiùs ne accedere ad ipsum oporteat,an lõgiùs abesse, ex consuetudine intelligitur. Verùm homines,quùm quę à ratione excogitata sunt,experimento diiudicant,tunc rei excogitatæ certum indiciũ habent,vbi experimentum à ratione non dissentit.itaque præceptũ hoc ab omnibus amicis comprobatum firmiter iam constitutum est ad hæc maximè pertinere. Ar-
20 bitramur ergo Hippocratẽ voluisse habitum, qui ad rectum angulum ad vnguem est, pro consuetudine variari: mutationem verò exiguam esse, hoc est, prope rectum angulum accedere.

» IN mutatione verò,postquam adhibita intentio est, hęc similiter se habeant,
» quòd ad habitum pertinet,& situm,musculi, venæ, nerui, ossa benè admo-
» dum contineantur,& benè figurentur.

Hæc superiùs etiam dicta sunt,si quis autem ex toto ipsa detraxerit, præceptis nihil dempserit. Accidit enim in huiusmodi libris, quibus multa summatim continentur,vt auctor easdem res aliter atque aliter adscribat, eâ de causâ, vt consideret,quibus verbis,eas potissimùm explicet:librarius verò posteà,vbi
30 repperit scripta nonnulla in margine,nonnulla in ipso spacio,in quo contineri scriptura solet,vniuersa in ipsum spacium cõgerat, quo ordine maximè censet conuenire.Id igitur,quod propositis verbis ostenditur,eius generis est. Complura diximus attẽdi tempora in eo,qui curatur, primum,vbi ad medicum accedit aliquo prorsus modo figuratam habẽs affectam partem: alterum deinde, quùm se præbet medico,qui intuitus partem,& vitium eius cognoscat, & quâ pręparatione ad curationem opus sit:sequitur deinceps tempus pręparationis, & postmodum intentionis,tum ossa componendi,vbi fracta fuerint, & restituendi,vbi prolapsa, dein alligandi, postremum omnium est tempus suspendendi in brachio,continendi in crure, & in locis iuxta spinam, & caput. ἕξιν
40 igitur,id est habitum hîc vocauit παρὰ τὸ ἔχειν,quod habeat eam rationem,quâ partes continentur figuratæ eo tempore, quod ab iniecto vinculo proximum est:huic è regione opposuit situm eorum,quę continentur,nempè trium crurũ, capitis,& totius spinæ, sic,vt habitũ accipere in alijs debeamus, vt puta in iugulo, brachio, latere, capite humeri, lato scapularum osse, malis, maxillâ,& si quid aliud simile est. censet enim opus esse,vbi prędictę partes affectæ mutantur,nonnullas rectè iacere,puta quæcunque contineri possunt,nonnullas rectè figuratas haberi,nempè,quæ contineri non possunt. Dixit autem,quæ conti-

nentur ἄντα, alia verò ἄναντα. cętera in alijs ex dictis temporibus diuersa sunt. 1 Commune est omnium vnum & idem naturalis scilicet partiũ status, ad quem spectare iubet illum, qui postremo tempore vinculum diu seruandum constituit. nam, si membrũ alio modo figuretur, dum alligabitur, postremo tempore etiam mutabitur musculorum, venarum, & neruorum positio, ac neq; ἄντα erunt, neque ἄναντα, hoc est neque rectè continebimtur, neq; rectè suspendẽtur.

» INtendere autem illa valentissimè oportet, quæ maxima sunt & crassissima,
» & vbi vtrumque os comminutum est, minùs vbi id, quod subiectum est, mi-
» nimè, vbi id, quod superius.

Intendere (inquit) valẽtissimè oportet, quæ maximis & crassissimis ossibus 10 continentur, & corpora, quæ ipsa cingunt, hoc est musculos. hi enim sunt, qui potissimùm intẽtione indigent, vt quibus maximè vis insit ad sua initia recurrendi. ex harum partium numero est femur, deinde humerus & crus, post hæc brachium, postremo, quæ iuxta manum sunt & pedem. excipe hîc quæ in spinâ sita sunt. Sed quod ait, vbi vtrumque os fractum est, magis extendere oportet, intellige cubitum & radium: quòd verò subijcit [minimè] id est leuissimè, ac maximè moderatè, vbi id, quod [superiùs] accipe in brachio radium, quæ omnia (vt retuli) discussa sunt in opere de fracturis.

» QVòd si iusto valentior intentio adhibeatur, noxia erit, præterquã in pue-
» ris: partes autem paulo altiùs excitentur. 20

Si ossa in pueris, vel vbi franguntur, vel vbi suis sedibus excidunt, minùs q̃ expedit, extendantur, tantùm rem procedere non sinent. nam nec componentur, quæ fracta sunt, nec quæ prolapsa sunt, restituentur: sed si valentiùs extendantur, proprium affertur detrimentum. quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur, posteà inflammatio superuenit, febris, neruorum distentio, & interdum etiam resolutio. quod testatur se vidisse Erasistratus in humeri capite nimiùm extento. minùs tamen alijs, pueri læduntur, si vehementiùs extendantur, propter humorem corporum & molliciem. nam, vt lora plurimùm citra noxam distenduntur, quùm mollia sunt & madida, abrumpũtur verò, cùm arida sunt & dura: ità musculi, atque nerui, quùm madent, & molles sunt, du- 30 centem facilè subsequuntur, neque multum dolent, neque rumpuntur, sicci verò, & duri, quùm nisi magnâ vi cogantur, extendi nequeant, grauiori dolore vrgentur, non solùm si iusto magis, sed etiam si modicè intẽdantur. in eo enim casu neruorum ac musculorum fibræ conuelluntur, rumpunturq;, quorũ nihil manet pueros, neque enim postea inflammatione, atque idcirco febre, delirio, neruorum distentione, ac resolutione prehenduntur. Ipse igitur de pueris verba fecit, quæ transferenda nobis sunt ad eunuchos, fœminas, tum ad eos, qui naturâ, siue consuetudine madent, & molli carne sunt, cùm istiusmodi corporum temperamenta ducenti facilè pareant, neque sentire offensam vllam grauiorem soleant, si vltra debitum extendantur: at quibus vel naturâ, vel cõsue- 40 tudine corpus induruit, vix cedunt extendentibus, atque eâ de causâ minùs ipse censuit à medicis esse extendendos, valde siquidem lęduntur, vbi immodica vis adhibeatur. Quod verò ait [partes autem paulo altiùs excitentur] item duplici de causâ proponitur, & vt fideliùs contineantur, dilabuntur enim, quæ contraria sunt: & ne doleant.

» ARticuli exemplum sit, qui cognominis, qui par, qui similis, qui sanus est.

Cognominem Hippocrates dixit ὁμώνυμον, satiùs autem fuit dixisse

συνώνυμον.

1 συνώνυμον, alia enim sũt ὁμώνυμα, q̃ quę hîc tractãtur. homini quidẽ homo, & equus equo, tum canis terrestris terrestri, marinus marino, συνώνυμος est. quęcũque autẽ nomina in multis singularibus speciẽ vnã significãt συνωνύμως in ipsis dicuntur: cõtra ea, quibus differẽtes species appellãtur, vocare solemus ὁμωνύμως dicta, & quæ sub ipsis sunt, atque exprimũtur, ὁμώνυμα habẽtur. qui dicetur igitur brachiũ brachio cõparatũ ὁμώνυμον, quãdo speciẽ eandem habet? Sed nõ expedit in verborũ cõtrouersiâ immorari, quæ sequũtur magnũ in medicinâ momentum habent, quibus iubemur, cùm prolapsum articulũ in suam sedẽ restituimus, vti exẽplo cognominis, paris, similis, sani. cognominis quidẽ, vbi humerus cũ hu-
10 mero cõfertur, cum brachio brachiũ, femur cum femore, crus cum crure: paris in eodem homine, & non in alio, quam rem in opere de articulis declarauit his verbis [spectareq; in articulis, non quidem alterius hominis]: pari autẽ adiecit similẽ, potest enim, cum quo confertur, par esse, vt sanè similis nõ sit, cùm sæpè alter humerus vitio quopiã tabuerit, aut abscessu ægrotauerit, vel crus valgum sit, aut varũ: atque idcirco sanũ rursùs adscripsit, ne quid nos perperam accipiamus, nõ grauatus verbũ, quantũ est in vi, idẽ penitus iterare, nam, quod par est, vtiq; sanũ est, si simile sit, nisi vbi vtrũque membrum eodem modo sit affectũ. tunc autẽ in alijs hominibus spectãdũ erit, in quo casu cõuenit simili sanũ adijcere, sed, si in eodẽ homine cõsideretur, abundè erit dixisse sanũ, qđ simili cõ-
20 prehẽditur. fortasse autẽ Hippocrates vtrũq; scripsit, vt in alijs scriptũ inuenitur, animo accipiẽdi nõ vtrũq;, sed alterũ tantũ, librarius verò vtrũq; adscripsit.

» FRictio ad resoluendum valet, & adstringendum, præter hæc ad implen- » dum, ac minuendum. nam, si dura sit, adstringitur corpus: si mollis, resol- » uitur: si multa, minuitur: si modica, impletur.

Adstringere intelligit durare: resoluere, laxare, & mollire: minuere, extenuare. sub durâ enim frictione carnẽ pertractatã verisimile est, reddendam esse frictioni similẽ, dum adstringitur premiturq;: sic & sub molli carnẽ similẽ afficiendã, eo ꝙ cõtraria præstet, atque dura: multâ insuper, cùm demere plurimũ possit, extenuari corpus probabile est: sed non similiter plærũque refici eâ, quæ
30 multæ cõtraria est, paucâ videlicet, verũ modicâ, qđ superiùs dixit de vsu aquę calidæ. paucissima enim fricatio, nõ secus, ac exigua aquę perfusio nihil efficit, quod sensu percipiatur. Perfricare igitur oportet, vbi implẽdum est, quoad indicia conspiciãtur, quę tradita de perfundendi moderatione fuerunt; quùm ait [dum intumescit priusquã residat finiatur, primò enim attollitur: postea extenuatur]. demonstrauimus autem in secundo de tuendâ sanitate ex ijs, quæ frictio pręstat, nihil ab Hippocrate prætermissum. Illud verò, quod multos latet, ignorare non oportet, quãuis ἀνὰ sursum significet, τρῖψις frictionem, ἀνάτριψιν vocari à græcis nõ modò eam frictionem, quę ab inferiori parte sursum procedit, sed quamlibet quouis modo intendat: raróque legi apud ipsos vocabulum
40 τρίψεως, consuerunt enim appellare ἀνάτριψιν, quam nunc dicimus τρῖψιν.

» SEd, quod ad vinciẽdum attinet primũ vinctus premi se maximè dicat, quà » vitiũ est, extremis verò partibus minimè: fulciri item fascias, & non vrgere » se, idq; nõ vi, sed numero, eo ipso die, quo deligatus est, ac nocte paulo magis, » posteriori minùs, tertio autẽ laxari. reperiatur postridie in extremitatibus tu- » mor mollis, tertio die cũ resoluitur, quod vinculo exceptũ fuit, extenuatũ. idq; » seruãdum est quotiescũq; alligatur, cúmq; iterũ vincitur, intelligendũ est con- » ueniẽtérne iniectũ vinculum fuerit. in posterũ enim expedit plura atq; arctio-

» ra lintea dare, abhinc tertio die plura adhuc atque arctiora, deinde septimo die
» à primo resoluto vinculo ossa gracilia in conspectum veniant, & facilè tracten-
» tur. At, vbi ferulis alligatis locus gracilis sine prurigine, atq; exulceratione fue-
» rit, supersedendum est vsque ad vigesimũ diem ab ictu: si quid suspectũ sit, sol-
» uere interim ferulas conuenit, & tertio quoq; die coarctare. eodẽ autem modo
» figuratæ habẽdæ partes sunt, dũ suspẽduntur, dũ continẽtur, atq; dũ alligãtur.

Fulcimenta constat à græcis appellari, non solùm ἑρμάσματα, sed ἐρείσματα, vel ex eo, quod Poëta ait in eo carmine, . -ἕστασαν δ᾽ ἥρεον ἕρματα νηῶν. ad cuius similitudinem fulcire dictum est ab Hippocrate ἡρμόσθη, quod quasi insidere significat, & inhærescere. Id autem fieri iubet linteorum numero magis quàm pressu. caueri enim per se voluit linteorum pressum. sed hęc & alia multa, quæ & præpositis, & sequentibus verbis continentur, abundè explanata sunt in opere de fracturis, & de articulis. quare, si quid obscurum est, nõ est, quod exponamus, transferamúsq; huc quæcunque ibi perfectè prodita sunt, atque ideo quasi rem apertam prætermittendum existimo. ille enim qui non modò magis appositè, q̃ ego, sed, qui omniũ optimè potuit dicendo sensa mentis aperire turpe duxit,

Quod clarè expressum est iteratis dicere verbis.

His igitur relictis, vt potè, quæ plana sunt ijs, qui commentaria de fracturis, & de articulis legerint, ad ea, quæ restant, progrediar.

» Capita figurãdi ex consuetudine, & naturâ vniuscuiusque mẽbri colligũ-
» tur. species verò, ex cursu, statu, cubandi ratione ex actione & ocio.

Apertè quoque ex his verbis intelligitur librum hunc, qui summatim rem complectitur, post obitum auctoris editũ fuisse. nam, qui huiusmodi libros exscribunt, si qua sint, quæ duobus modis, vel in margine etiam apposita sint ab auctore, vt posteà consideret vtro exprimere mentem suam præstet, soliti sunt omnia describere in ipso opere. quis enim adduci posset, vt crederet eũ voluisse hîc eadẽ iterare nullâ ratione cogẽte, præsertim cũ summopere studeat breuitati? Sed cùm maiores nostri hęc duxerint explanãda, nos quoq; illos sequemur. patet igitur capita collocandi dicta esse quasi proposita, ad quæ intẽdẽtes idoneũ cuiusq; partis habitũ inueniemus. quin & consuetudinẽ vnũ esse ex ijs propositis suprà memoriæ prodidit, cùm inquit. Præter hęc porrectio, intẽtio, in diuersas partes extẽsio, cõpositio, aliaque secundũ naturam sint. De naturâ, quod ad actiones pertinet, animaduertendum est, quid requirat opus, quod fit, quod ad hęc, attendenda quies, mediũ, cõsuetudo. in quiete quidẽ atq; ocio cõsiderandus rectus habitus, puta brachij: in medio porrectio, & cõtractio, quẽadmodũ, vbi cubitus cum humero propè ad rectum angulũ figuratur: consuetudo idcirco spectanda est, quià non alius habitus facilius fertur, cuiusmodi est in cruribus, vbi extẽta figurantur, nam, quæ collocantur hoc modo, diu facillimè possunt immobilia perseuerare. hæc cũ paulò anteà scripserit, qui deterius iterũ hîc repetet? ꝓposita igitur cõsuetudine & naturâ vniuscuiusq; mẽbri, deinceps species, hoc est differentias ipsorũ colligẽdas esse ex actionibus arbitratur. Nõnulli verbo [species] adiecerũt [mẽbrorum] ità, vt oratio sic habeat [species membrorũ] de cruribus autẽ gratiâ exempli dixit [ex cursu, incessu, statu] cui addidit cubandi ratione] quod idẽ est, ac verbum superiùs scriptũ, videlicet [quies] his rursus subiecit [ex actione & ocio] actionẽ accipiẽs pro incessu, cursu, statu, singularibus actionibus: ocium verò pro quiete. Quare nihil ampliùs his verbis exequitur, q̃ actionem & quietem, neq; propterea, quod in principio huius

1 huius orationis naturam membrorum nominauerit, existimari velim alterum nunc collocandi modum indicasse, cùm nullum aliud naturæ tradiderit indicium præter actiónes, quod totum sic habet, quemadmodum in verbis paulo suprà scriptis docuit. quocunque autem tempore curationis eorum affectuum, qui manus auxiliũ desiderant, vnus seruandus est partis habitus, qui secundum naturam est, quem inueniri ait ex quiete atque ocio, id est, vbi quis cõquiescit, tum ex medio, quod scilicet est inter extrema, atque ex consuetudine, sub quã actio & quies manifestè comprehẽditur. Hæc itaq; duo maximè cõmunia indicia, medium scilicet inter extrema, & cõsuetudo vniuscuiusque partis natu-
10 ralem habitum nobis exponent. ego autem in libro de motu musculorum hæc persequutus, & partium compaginem indicans, quam ex ratione corporũ incidendorum inueni, naturalem partium habitum iuxta Hippocratẽ in libro de fracturis docui. Videri autẽ possunt diuersa de propositis rebus dici, cùm aliàs alia verba & nomina vsurpẽtur, veluti cùm quis dixerit collocanda esse membra, quemadmodũ minimè lædũt, non alium habitum inueniet, quàm eum, in quo detineri solent quiescẽtes, qui medius quoque est inter extrema, sed & indicatione sumptâ à partium compagine hic idem inuenitur.

» QVoniam labor firmat, ignauia resoluit.

Hoc etiam perangustè traditum fuit ab auctore, quod fortasse consti-
20 tuerat dilatare in eo libro, quem erat editurus. Legitur autẽ in quibusdã exemplis [Quid labor firmat, ignauia resoluit?] proponẽte sibi ipso auctore rem exquirere vtilissimam nõ modò ad medicinæ partem, quæ manu, sed & ad eam, quæ victus ratione medetur. omne igitur corpus, vbi in ocio degit, effœminatur, & imbecillum redditur: firmatur autẽ & vires colligit, vbi quid faciat, hoc est, aliquem vsum præstet. cuius orationis duo fidem faciũt, experiẽtia omniũ, qui animaduertunt euidenter apparentia, & indicatio, quæ à naturali compagine sumitur, quã in libro de tuendâ sanitate explicauimus. Quod verò ad chirurgiam attinet, non debẽt diu affectæ partes haberi immobiles, sicut nonnulli securitatis gratiâ faciũt: sed inflammatione sublatâ modicè dimoueri, quod
30 primò tantùm faciendum est, quùm affectæ sedi calida aqua infunditur, deinceps in balneis, postea etiam sine his.

» ADstringendum est numero potiùs, quàm pressu.

Item hoc ipsum ab auctore summatim per se scriptum à librario sanè huc translatum fuit. suprà enim clarè perfectéque explicatum est, nũnc præcisè adscribitur. supplere autem oportet [linteorum] vt vniuersa oratio sic habeat [Adstringendum est numero potiùs linteorum, quàm pressu].

» VBicunque sanguinis suffusio est, seu cõtusum, siue abruptio, siue tumor, si
» inflãmatio nõ est, sanguinis plurimum à vitio sursum expellatur, paulum
» verò deorsum. sed nec brachium, nec crus depẽdeat. fascia autẽ ab affecto loco
40 incipiat, ibiq; validissimè insidat, extremis verò partibus minimè, medijs mo-
» dicè: extrema itẽ sursũ adducta vinciatur: numeroq; potiùs q̃ cõpressu fasciæ
» adstringant. huc autẽ maximè accõmodantur tenues, leues, molles, mundę, la-
» tæ, valẽtes, vt quæ sine ferulis adhibeãtur. Perfusione insuper copiosâ vtẽdum.

Hippocrates iuxta Ionũ linguam (vt solitus est) contusum appellauit φλάσμα per. φ. id, quod à nobis per. θ. θλάσμα dicitur. accidit autem hoc vitij, vbi graue aliquid decidit in corpus, quod quasi carnem abrumpendo, atterendi vim habet. Verùm vbi contusa caro ad regionem, quæ sub cute est, sanguinem trans-

mittit,hæc ſanguinis ſuffuſio dicitur ἐκχύμωμα,ſub quâ cutis inuiolata ſeruatur. 1
ſcindi autem tenues venas cum carne, vbi id exoritur, manifeſtum eſt.Incidit
autem abruptio (quod σπάσμα dixit)quùm muſculorum fibræ plurimum ex-
tenduntur,ità,vt nonnullæ abrumpantur, cuiuſmodi mala recentiores medici
ῥήγματα propriè appellant.Huic ſubiecit Hippocrates tumorē,quē dixit οἴδημα,
quo vocabulo ſolet omnes præter naturā tumores notare: iuniores diſpertiun-
tur hos in inflammationes,quas φλεγμονὰς vocant,& in duros tumores,atque in
molles,& pituitoſos,quos ꝓpriè vocāt οἰδήματα.ſed φλεγμονὰς ſolet ipſe appellare
φλογώσεις, vndè nomen inditum eſt calidis tumoribus.accedit ad priores tumo-
res is,qui eryſipelas dicitur,quod perpetuò quidem inflammatum eſt, non ta- 10
men perpetuò tumet. Hi ergo morbi omnes nominatim poſiti ab Hippocra-
te, quod ad rationem victus ac medicamenta pertinet, aliam curationem exi-
gunt:quod verò ad manum,vinciri cōuenienter debent,pręſertim,vbi oriun-
tur ex præcedētibus vinculis,de quibus nunc pertractat.Illud verò[à vitio ſur-
ſum expellatur]dixit ἐξαρίᾶται, quòd quaſi exprimatur ſignificat.nōnulli aper-
tè ſcribunt ἐξαίρεται, hoc eſt expellatur, vt nullâ apud græcos explanatione ſit
opus.Cęterùm deligari hęc in libro de fracturis voluit,faſciâ orſâ à loco tumi-
do:nunc verò à vitio partis,quod πάθος nomine expoſuit, ſed vinculū,quod
ad fracturas pertinet, hîc eatenus variat, quatenus faſcias plurimum ferri do-
cet ad ſuperiora,parum verò ad inferiora.Illud item[Sed nec brachiū,nec crus 20
depēdeat] commune quoque eſt eius vinculi, quod ad fracturas accommoda-
tur,ſed id adſcripſit, vt potè, quod magnum in propoſitis momentum habe-
ret,ne(vt cōſueuimus)negligentiùs agentes ſummoperè lædamus. quùm,quæ
ingentem noxam aut opem afferunt, prout quis rectè vel nō rectè vtitur,Hip-
pocrates commemorare frequentiùs non grauetur:contrà,quæ parum prodeſ-
ſe nouit,aut obeſſe contentus ſit ſemel tractare.Ergo in fracturis,cùm primùm
alligantur,antequam vel inflammatio,vel aliud ex dictis nunc vitijs acceſſerit,
cautio eſt ſimiliter,atque in his, ne quid ad affectam ſedem concurrat: at non
æquè in illis danda opera eſt, vt quæ affectam partem occupant, digerantur.
quocirca perfuſionē hîc adiungit,non quo illic quoq; non adhibeatur,ſed quo 30
hîc magis. perfundenda enim copioſiùs hæc ſunt aquâ calidâ, vt quod in tu-
midis partibus collectum eſt,diſcutiatur. Quamobrem ipſe, cùm loquutus eſt
de calce,qui à ſaltu ex ſuperiori loco ſanguine ſuffunditur,præter cętera auxi-
lia ad id hoc quoque poſuit, aquâ calidâ copioſè perfundendum, vinctúmque
locum ſine compreſſione fideliter continendum.Igitur hęc quoque ad fractu-
ras docuit,licet plus habeāt ponderis in malis,quæ nunc cōmemorantur,nem-
pè eâ de cauſâ,vt citra omnē preſſum digerātur, ac propterea ſine ferulis quo-
que deuincit,ita,vt iunctura hæc duplici modo differat ab eâ,quā fracturę po-
ſtulant,tum quòd faſcias requirat minùs arctatas,& potiſſimùm leues, tenues,
molles,mundas.his enim maximè indigēt,quæcunque adſtringi leuiùs opor- 40
tet:tum quòd digeſtione opus ſit vehemētiore. Adiungit præterea vnūquód-
que,ex propoſitis vitijs inflāmatione vacare debere,ſi,quâ docuit ratione, cu-
randum ſit.ſiquidem inflammationes ne modicum quidē preſſum ferūt. con-
tra eas igitur nitimur per cataplaſmata,per aſſiduam calidę aquę perfuſionem,
perq; liquida medicamenta,quæ ſuccurrere ſcilicet inflammationibus poſſint.

„ VBi articuli ſuis ſedibus excidunt,aut his intactis,quæ ipſos continent, re-
„ ſoluuntur: aut oſſa, quæ citra commiſſuram ſe contingunt, diducuntur:
vel quę

1 » vel quæ iuncta erant, abrupto eo, quo continebantur, inter se dehiscunt: seu iu-
» xta articulos comminuuntur: aut peruertuntur, cuiusmodi sunt, quę vara sunt,
» in alteram partem inclinantia, ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri de-
» bent, arctiùs ab eâ, in quam, vt quùm deligata sunt, in contrariam spectent, ac
» priusquam deligarentur, ídque paulo plus æquo, quod & fasciis agendum est,
» & pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendíque ratione, præterea con-
» uertendo, dirigendo, plurimúmque perfundendo.

Mala hæc vniuersa latè persequutus est in opere de articulis, & de fracturis, quæ nunc sicut alia multa in compendium contulit, quod breuitatis causâ per
10 se obscurum est, at ijs, qui ea volumina legerint planum. nos, quùm ipsa anteà explanauerimus, vt memoria redintegretur, pauca in medium afferemus: si quis autem ab officinâ medici initium acceperit, huic præceptore opus est, qui res enodet, & quæcunque ab Hippocrate in opere de fracturis, & de articulis scripta sunt, in commentarium translata huc proferat. Dixit igitur Hippocrates propositis verbis ἐκπτώματα, in articulis, qui suis sedibus excidunt: στρέμματα, vbi intacto articulo, quæ iuxta ipsum neruosa sunt, resoluuntur, quod præsertim accidit, quùm ambulando vestigium fallit: διαστήματα, cùm ossa, quæ citra commissuram naturaliter se contingunt, præ affectu quopiam diducuntur, in opere etiã de articulis, & de fracturis nominatim mentionem facit de ossibus,
20 quæ inter se diducuntur, vt de cubito & radio in commissurâ brachij cum humero, & in manu de ijs, quibus illa continentur, & in crure similiter de ijs, quę iuxta genu sunt, pedémque in viciniâ calcis: ἀποσπάσματα dixit, quùm abruptis ijs, quæ ossa inter se connectunt, ipsa, quæ priùs iungebantur, plurimum inter se dehiscunt, quemadmodum ipse de extremitate lati scapularum ossis ostendit: sed ἀποκλάσματα dicit, quæ iuxta articulos comminuuntur, vocantur à iunioribus ἀπάγματα, de quibus in fine libri de fracturis meminit, inter cubiti noxas, vbi ἄπαγμα scripsit, eò ducuntur, qui post ipsum hoc vocabulo nuncuparunt quamcunque transuersam totius ossis fracturam in viciniâ articuli, in quâ videlicet fracti ossis partes inter se plurimum recedunt, ossa, quæ sic fran-
30 guntur, recentiores dicunt frangi καυληδὸν, quùm caulis modo abrumpantur: διαστρέμματα vocauit, quæ peruertuntur, ab ijs autẽ quæ στρέμματα dixit, differunt διαστρέμματα, quatenus hæc aliquo modo perueniunt ad articulum leuiter ipsum deprauantia, suáque sede commouentia, id quod euenit pręcipuè vni ossi tibię in pueris, in quo casu vincimus, vtrinque ad dirigendum obijcientes lignum ex tiliâ, vel ex tali aliquâ materiâ firmum molléque, tenuem inde regulam parantes. Rectè autẽ addidit, vbi commemorat ea, quæ peruertuntur [in alteram partem inclinantia] etiam, si legamus vt nonnullis placet [cuiusmodi sunt, quæ valga sunt, hęc in alteram partem inclinãtia] vtrique scripturæ optimè cõuenit adijcere [in alteram partem inclinantia] siquidem totus articulus sæpè in inte-
40 riorem partem vel exteriorem conuertitur, ídq; cruri accidit frequenter prope genu & prope talos. Vocantur autẽ, quæ in exteriorem partem vergunt βλαισὰ, id est valga, quæ in interiorem ῥοιβὰ, & κυλλὰ, id est vara. His omnibus vinculum prodest, quod duo spectat, vt ab eâ sede, in quam prolapsa pars est, fasciæ adducãtur, vrgeántq;. locus verò, vndè ea recessit, laxior fit, vt admittat, quod sub vinculo ad ipsum compellitur, hoc est, vt fasciæ ibi laxæ sint, non arctatæ. Supplere autem oportet [venerũt] vbi inquit [ab eâ, in quam] sic, vt totus sermo sit. [ab eâ parte, à quâ mota sunt, leniùs vinciri debẽt] hoc est fascię laxiores esse

arctiùs ab eâ, in quam venerũt, vt spectent in contrariam partem, atq; venerũt. terminum autem conuertendi in contrariam partem non præscripsit naturalem statum, tunc enim morbo vinculum cæderet, quùm deprauationi diu pars assueuerit: sed paulo vltra naturalem statum partem adducendam censet, atque hoc est, quod ait [idque paulo plus æquo] nam, quod naturale est, æquum est. Cæterùm præcipit, vt ad contraria conuertamus per omnia, quæ ad vinciendum admouentur. quæ ipse nominatim cum fascijs recensuit, quùm inquit [& pannis, tum suspendendi, collocandi, intendendíque ratione, præterea conuertendo dirigendo] quùm possit vinculum per hæc omnia plus iusto ad contraria inclinari. Scribit, [item plurimùm perfundendo] addens [plurimum] quod in proximè præcedentibus verbis omisit, intelligi tamen potuit ex ijs, quæ proposita erant. ibi itaque digerendi, hîc verò molliendi causâ, copiosè aquam infundit.

» IN his, quæ extenuata sunt, plurimum integræ partis comprehendatur, vt ex
» transfusione, quæ exhausta sunt, magis quàm suapte naturâ emacrescerent;
» diuerso vinculo ad incrementum spectent, & carne impleantur.

Percurrerunt locum hunc expositores huius libri, non secus atque alia multa, circuitionéque vsi pauca quędam attulerunt: qui verò enodare apertè ipsum contendunt, veritatem non attingunt, itá, vt mirum sit, qui potuerint extenuatis, hoc est gracilibus partibus, & quæ ali desierunt naturalem habitum restituere. Equidem censeo quæcunque, vel ad verborum significationes attinent, vel ad quæstiones captiosas, vt perperam accipiantur, nihil ad artis opera discentibus obesse: quæ verò contraria idoneæ curationi traduntur, necessariò ijs officere, qui medendi artem exercent. Ante omnia igitur docebo quâ viâ curauerim, quæ summâ macie confecta essent, vt qui addiscunt, iam eius ope fruatur: deinceps accommodare veritati proposita verba enitar. vbi enim latebra est obscuritatis, conabor rei veritatem tueri, eíque, si vllâ ratione fieri poterit, verba Hippocratis consentanea demonstrare, quod si interim non dabitur, iuuenis certè rem ipsam, vt sese habet, comprehendat. Ergo macies partium plærunque, vel ex diuturnâ quiete, vel ex eo vinculo, quod ad fracturas pertinet, proficiscitur, quùm ob illam robur quiescentium partium emoriatur: ob hoc regio, quæ vincta est, sanguine sursum partim, partim deorsum expresso, alimento priuetur. Quocirca contrario modo, atque contractum fuerit, mederi vitio debemus, nempè affectæ parti vim restituentes, efficientésque, vt eo sanguis affatim concitetur. vires quidem reficit moderata infrictio, perfusio, motus, debet autem esse idonea moderatio in vtroque genere, in qualitate scilicet & modo: sanguinis verò plurimum euocabunt, proposita nunc ratio alligandi, aquæ calidę perfusio modica, motus, & frictio, quę & vires etiam confirmant. omnia autem modo & qualitate moderata esse conuenit, cùm non satis sit frictionem, motum, calidæ aquæ perfusionem, nec multa esse, nec omnino pauca: sed oporteat frictionem quoque mediam esse, tam inter duram & mollem, quàm inter multã & paucam, similiter aquam itá temperari, vt media sit inter eam, quæ nondum calefacit (χλιαρὸν, id est tepidam vocant) & quæ iam dolori est, calore mordens (ζέον, id est feruentem dicunt) in modo item mediam inter multã & paucã. verùm de modo suprà tractauit, cùm dixit [dum intumescit priusquã residat, finiatur]. hoc autem tempore, si pars cum seipsã cõferatur, rubens maximè apparet. quæcunq; ergo gracilitate, maciéq; tentantur,

planè

1 planè magis exanguia conſpiciuntur,quàm quæ benè valent, víxque & quùm pertractantur, & quùm aquâ calidâ perfunduntur,rubeſcunt.hoc autem nobis propoſitum ſit,quòd ad modum pertinet, vt membrũ rubore offundatur, quo tempore tumidius quoq; exhibetur,ſed,niſi ceſſet qui fricat,vel perfundit,tumor deſinit,& rubor finitur. Maciem verò vel medicinam non admittere, vel ſanabilẽ eſſe indicio erunt tumor rubórque, promptè vel magno negocio excitati.quibus hi quidem ægrè contingunt ſuccurrere ſoleo perfricando corpus aliquo ex calefacientibus medicamentis,atque ex ijs præcipuè,quæ modicum accipiunt thapſiæ non vetuſtæ:ſed & huiuſmodi gracilitates inũgo aliquâ mi-
10 xturâ,quæ picem habeat, qualia ſunt medicamenta, quæ πιτ̃ωτὰ, vel δρωπακιστὰ græcè à quibuſdam dicuntur.quæ,ſi πίτ̃αια & δρωπακικὰ nominari audies,æquè intelliges,licebítq; tibi appellare,vt velis.inſtituimus autem in his commentarijs iuniores atticiſmum nõ docere, ſed perſequi medicinalis artis effectus vtiliſſimos,atque eos præcipuè,qui ex confectionibus picẽ habentibus ad propoſita pertinent.Igitur,ſi primus vſus partem reddat tumidã & rubram,iam ceſſandum eſt:ſin minùs,iterum & tertiò inũgendũ, in alijs quotidie,in alijs tertio aut quarto quoq; die,prout affectæ parti maximè opus eſſe iudicabis. Illud verò,quod pars, quæ fricatur, aut pice illinitur, incaleſcit, inter ea, quæ ſpectantur interdum non enumero,quoniàm ſub rubore cõprehenditur,cùm eo-
20 dem tempore caleat,rubeátque. Ego hâc ratione gracilitati præter naturã ſæpè occurri,raróque vſus ſum vinculi operâ,& ſi quando vſus ſum,eo modo alligaui, quo docet Hippocrates inſpectis verbis ipſius [diuerſo vinculo] quod enim inquit[diuerſo]illi vinculo opponitur,quod pertinet ad fracturas,quódque affectam ſedem vehemẽtiùs vrget.diuerſum itaque vinculum primo protinus faſciarum ambitu diſcrepat ab eo,quod poſuit ad fracturas, nõ enim ordimur à parte cui medemur, quemadmodũ facere in vlceribus, fracturis, ſanguinis effuſione,cæteríſque omnibus paulò antè propoſitis conſueuimus:præter hæc affectum locum nõ adſtringimus,ſed remittimus, maximè autẽ comprimimus partẽ integram,vnde incipimus.inde enim præcipit,vt faſcia vſque
30 ad affectum locum laxetur,atque vbi eò ventum eſt, laxiſſima inuoluatur. hic ſiquidem hyeme obuoluendus eſt, ne calefiat, laxus videlicet nec minimùm quid adſtrictus: ſed æſtate debet integra ſedes vinciri, vt qui in eâ ſubeſt ſanguis,ad locum,qui refectione indiget,depellatur,partem verò quę curatur,ſub vinculo calefacere & digerere alienum eſt. Vbi autem crus totum , aut totum brachium valde emacruit,alterum par membrum deligare conuenit, initio ab imis partibus accepto,dein faſciâ ductâ in crure inguine tenus, in brachio ad alam vſque,& humeri caput.quãdoquidem eodem modo venæ,quæ cruribus alimẽtum ſubminiſtrant, ab inferiori parte iuxta os ſacrum deriuantur à venâ cauâ,atque illæ,quæ brachijs,à ſuperiori iuxta iugulum. ſanguis itaque,qui ad
40 vnum fertur ex paribus membris, vbi iter clauſum eſt, ad alterum deducitur. Adſtringi autẽ ſanum membrum hactenus debet, vt ob compreſſionem minimè indoleſcat:ſed,quod vitiatum eſt, vel nudum relinquendum, vel paucâ lanâ vſque ad inguen obtegendum,vbi cælum frigidũ ſit,ſed,vbi non ſit tale, expedit nudum eſſe, & ſubinde linteis perfricari, tum calidis medicamẽtis foueri,ſi locus ægrè incaleſcat. namq;,vbi promptè, oleum cui parum ceræ adiectum ſit,per ſe idoneum eſt, ſiquidẽ diutiùs manet, & minùs reſoluit. Eadem omnino ratio eſt in brachijs,in quibus vinciendũ id eſt,quod benè valet, per-

inde quasi crus:prꝑstantérque calefaciendū,quod ægrū eſt,& frictione & mo- tu,hominem verò, vbi prorſus ſtupidus non fuerit, rogare præſtat, num in eâ parte,quæ curatur,aliquid eius caloris,qui excitatus fuerit,ſentiat ſupereſſe: an apertè deſijſſe ſibi penitus videatur. quòd ſi ceſſaſſe reſpondeat, iam tēpus eſt iterum adhibere, quæ calefaciant, & partem confirment, quorū quatuor gene- ra ſunt, frictio per lintea, calidæ aquæ perfuſio, frictio per calida medicamenta vel per oleum, ſimplicis dropacis inūctio. vbi vitiata pars refrixiſſe plurimum videatur, dropax varius ſit, habeátque bitumen, modicum ſulphuris ignem non experti, & pyretrū. Curanda verò ſic eſſe corpora extenuata, experimen- to comprobaui plurima reficiens. vtrum autem verba Hippocratis rectè expo- ſuerim non eſt, quòd contendam, qùum me non lateat obſcuræ orationis ex- planationem eò euadere poſſe, vt probabilis ſit, non tamen vt firmiter ſciatur. Declaro autem verba Hippocratis non ſicut plærique ſic ſcripta[vt ex tranſfu- ſione exhauſta magis, quàm ipſa emacreſcerent], ſic enim abſurda ſententia eſſet, ſed(vt alij legunt) adiecto pronomine his verbis[vt ex tranſfuſione, quę exhauſta] vocat enim exhauſta, quæ extenuata ſunt, ꝓptereà, quod in ocio de- gerint, fuerı́ntque alimento deſtituta. hæc ait ex tranſfuſione ſanguinis (quaſi ex curſu dixerit) ſanari, nimirùm ſanguine ad affectum locum copioſiùs cōci- tato, quàm ſi naturaliter haberet. Siquidem hâc ratione implebitur, quod ex- tenuatum erit, ſi diuerſum adhibeatur vinculum ab illo, quod in prioribus in- dicauit, cuius diſcrimen nos paulò antè demōſtrauimus, ex quo neceſſariò fa- cultatis diſſimilitudo proficiſcitur, illud quidē ab affectâ ſede ſanguinem ex- pellit, hoc ampliùs ad eam concitat, quàm ſi rectè valeret. nam, cùm benè vale- bat, abundè erat, qui in ipſâ continebatur, & ideo non opus erat ampliùs tranſ- mitti, quàm qui, partim in alimentum ſubminiſtrandum conſumitur, partim digeritur: nūc verò, qùum vitiatus locus inanis ſit, atque exanguis, multo plus concurrere ſanguinis oportet, non modò vt alatur ſicut in ſecundâ valetudine, ſed reficiatur etiam, præterquam quod nunc plurimum neceſſariò digeritur, qùum ſubinde calefiat. calefaciunt enim quæcunque ad ipſum præſidia adhi- bentur, ſiue frictio, ſiue motus & medicamenta, ſiue pix illita, & confectiones picem habentes, ac tādem calidæ aquæ perfuſio. nam & hac Hippocrates vſus eſt, fortaſſe ob eius ſeculi inopiam balneorum: nos autē hoc ſeculo aquâ, quam in balnei labris habemus, contēti ſumus, ad affectas partes modicè calefacien- das, tollendúmque eam laſſitudinem, quæ extendentium ſenſum repræſentat. Iam vero partes exerceri neceſſe eſt in actionibus vſitatis, id quod quotidie fa- ciendum eſt, non ſubitò ſemel, verùm ſubinde, quomodo etiam frictio adhi- benda eſt, donec excitetur calor, túncque ab eâ deſiſtendum. Verbis igitur ſic veram curationem accommodo, cuius vim experientiâ demonſtraui, ſexcen- tos, qui ſub vinculo diuturnóque ocio extenuati erant, recreando. Sed iam eo- rum, qui librum hunc enodarunt, mentem aperire tempus eſt. ex ijs plærique (vt retuli) vſi circuitione duntaxat integram verborum obſcuritatem relique- runt: pauci conati ſunt iuxta verba ipſa ad vinculum relata hoc modo vniuer- ſam ſententiam enodare. Hippocratem præcipere aiunt, vt eorum, quæ exte- nuata ſunt, curatio à vinculo inchoetur. quo exhauſta, hoc eſt extenuata ma- gis, quàm antè extenuata fuerant, in cōtrarium habitū mutentur. multos enim morbos putant hâc ratione ſanari, afferúntque exempla & eorum, qui nauſeâ preſſi ſumpto

1 pressi sumpto medicamento vomitum ciente ad sanitatem peruenerunt, & qui assiduè citâ & acri aluo exerciti catharctico consanuerunt, & quorum tussis finita est ob præsidia vehementiorem tussim excitantia. Nec desunt ex illis, qui commemorent, quæ Hippocrates in illis sententijs, quæ aphorismi vocantur, ad verbum sic scripsit. [Est etiam, quùm in neruorum rigore citra vlcus iuuenē habitiori, mediâ æstate gelidæ aquæ multa perfusio calorē reuocat] ergo, sicut contra morbos (inquiunt) non solùm pugnamus per auxilia ipsis contraria, sed etiam per similia, ità nunc ab Hippocrate iubemur gracilitati occurrere ab eo vinculo orsi, quod magis extenuare potest. id quod transfusione fieri aiūt, cùm
10 partes paulatim plurimúmque sub vinculo contabescentes, iterum recurrentibus humoribus recreantur, & idoneæ fiunt, quæ carne impleantur. Sed quùm videant, qui sic exponūt à se nullo modo explanari illud posse [diuerso vinculo] scribunt [diuerso habitu] sic, vt ternæ reperiātur scripturæ inter se differentes, quarum vna habet [diuerso habitu] namque in nonnullis exemplaribus sic scriptum reperitur. Qui scribunt igitur [diuerso habitu] locum hunc in vinculo non accipiunt, sed in parte ægrâ, quam alterius habitus existentem ac priùs esset, spectare ad refectionem dicunt, eúmque habitū comparari vinculo plurimum extenuante, quasi exhaustę partes non ampliùs vinculo extenuentur, sed nunc fortasse futurum sit, vt inde reficiantur. Itaque quùm vinculum, quod ad
20 fracturas pertinet, communis (vt paulò antè dixi) & aliorum affectuum, quibus annumerabantur sanguinis suffusiones, contusa, abruptiones, extenuandi facultatem habeat, quis conficiet, vt de eodem refici extenuatæ partes incipiant. quamobrē nonnulli ita legunt [vt ex transfusione, quæ suapte naturâ exhausta sunt] concipientes id absurdum, quod oratione sequitur, effugisse, eo quod partes suapte naturâ sint extenuatæ, atque id, quod nūc præcipitur, non pertineat communiter ad omnia, quæ extenuātur, sed ad ea tantùm, quæ suâ sponte. sic autem commune hoc præceptum, & generale pauca complectetur, paucissima enim sunt, & rarissima, quæ hâc de causâ tabescunt, reliqua omnia ob diuturnum vinculum, simúlque ob vitiatæ partis quietem in hunc morbum
30 incidunt, eáque potissimum fas est commemorari ab Hippocrate, quùm sub ijs fiant, quæ superiùs posita sunt. docuit enim hactenus de fracturis, & de quibusdam alijs affectibus, qui simile vinculum exigunt, quibus quùm maciem partium superuenire intelligat, indicare meritò voluit, quâ ratione ad sanitatem perducatur. Sed iamiam exequar, cuius maximè accusari possent, qui putant Hippocratem monere, vt extenuans vinciendi ratio adhibeatur. consilium quidem est reficere, quæ exhausta sunt, quod contingere non potest, nisi & vires reficiantur, & materia alimenti abundè subministretur. vinculum verò, quod tradi ab Hippocrate volunt, & sanguinis concursum prohibet, & robur infirmat: sed quod nos dari ab eodē credimus, diuersum est ab illo, quod
40 extenuat, inchoandū enim est à parte sanâ, nō ab ægrâ, & per multos circuitus adstringendum comprimendumq;, dum ne compressione excitetur dolor, qui posset inflāmationē mouere, fascia item vsque ad affectam sedem trahenda est paulatim vi compressionis remissâ. Illud præterea, quod integrū crus vnà cum ægro deligari conueniat, ipsorum expositioni minimè congruit, vbi inquiunt Hippocratem velle vinciēdum esse, vt quæ extenuata sunt magis, exhauriantur, quo non modò nihil confert vinculum alterius cruris, sed etiam obest, sanguis enim, qui antè ad illud ferebatur, nunc omnis ad affectū depellitur. Quòd

autem ſuperioris expoſitionis auctores malè huc exẽpla transferant, in aperto eſt,quùm nullam ſimilitudinem habeant cum ijs,quæ ab Hippocrate traduntur.quoniàm qui rectè rationi innititur,ſi ſubitò eijci velit omne id, quod cauſam exhibet,nempè,quod ventriculi tergoribus ità inhæreſcit,vt vix inde extrahi queat:ſimiliter & acria, quæ paulatim deſtillant, & ità ventrem irritant, vt deſidẽdi neceſſitas ſit,ſubitò non iniuria educet: quemadmodum euenit in tuſſi mediocri, quæ ijs exoluitur, quæ ipſam concitant acriorem. ſed nulla his communitas eſt cum eo,quod putant affectum locum,vt recreari incipiat,exhauriendum eſſe,quùm ex vinculis,neque tabeſcentes partes firmari poſſint, neque alimenti materia deduci.Illud verò, quod afferunt de neruorum rigore maximè alienum eſt,ignaros enim ſe oſtẽdunt artis,quam tradidit Hippocrates, quùm docet medendi rationem eſſe, vt contrarijs tollantur contraria. At nonnulli minùs verborum vim percipientes ad contradicendi ſtudium conuerſi ſunt,quod ferè faciunt,qui inconſideratè aduerſantur,atq; ea labefactare contendunt, quæ nunquam didicerunt. tantùm enim abeſt, vt per artificioſa illa,quæ traduntur ab Hippocrate,id tollatur,quod cõtrariorum contraria ſint auxilia,vt etiam confirmetur. Quin & in adductâ ſentẽtiâ dixit[frigidæ enim aquæ perfuſio calorem reuocat, hæc autem calore finiuntur]. hunc verò calorem,qui medetur frigidis vitijs interdum frictione mouemus, interdum calidis medicamentis,modò exercitatione,aut calidâ aquâ infuſâ,atque vbi vehementiore calore opus eſt,bitumine(vt ſæpiùs retuli)vel pice illitâ,interdũ etiã & aquæ frigidæ perfuſione. ſed cætera omnia, vt potè quæ calefaciendi vim habeãt,ijs partibus ac morbis,quibus calore opus eſt,vbiq; vtilia ſunt: frigida aqua,vt quæ frigida eſt,quantum in ſe eſt,rarò vtiliter adhibetur,atque ei tantùm corpori,quod potẽtem habet innatum calorem.In habitiore quidem corpore(inquit ipſe)eſt,vbi vtilis ſit aqua frigida,neque in hoc, quolibet tempore,ſed æſtiuo.frigidæ enim aquæ potionem duo afferre,vel noxam ex frigore, vel plurimum caloris ex altioribus partibus redeuntis,quis non nouit,aut non docuit ex ijs,qui de eâ conſcripſerunt? Corpore itaque abundè calido ſit, vt à frigore non ſuperetur calor,qui in ipſo eſt,ſed cute denſatâ,atque ijs, quæ expirare debent,relictis,augeatur:at ſi calor imbecillior fuerit,quàm vt ſubeunti frigori obſiſtat, vi ipſius ad altiora corporis aſpirante, homo frigidis morbis excipitur.fortaſſe hæc ſuperuacanea nunc attuli,quùm alibi(vt dixi)ea fuerim exequutus. Quæ primò igitur medentur,primò neceſſe eſt contraria ſint. prima autem dicuntur,quæ nullius medij auxilio his opponuntur:quę medio indigent,non primò efficiũt,ſed alia adiuuando efficiẽdi ſocia ſunt. Agunt autem nugas,qui alui purgationem,medicinam tuſſim mouẽtem,frigidam perfuſionem proferunt.nam hęc,quamuis rectè interdum fiant,plurimum tamen ab eo,quod nunc proponitur,abhorrent,in quo demõſtrandum eſt,qui fiat,vt vinciendi ratio,quæ extenuandi vim habet,vel quod exhauſtũ eſt,confirmet, vel plurimũ eò ſanguinis concitet.fruſtra autẽ,dum hæc oſtendere nequeunt, exempla adſcribunt præterquam quòd exemplo ſtabilẽ, certámque ſcientiam non efficiunt. oſtendimus enim in libro de exemplis, non eſſe exempli vſum, vt qui rem non cognoſcunt,eius ſcientiam acquirant. quod quidem nonnulli afferunt,qui rhetorum more,vt ſcientia comparetur,exempla adhibentes totâ aberrant via, non ſecus atque vbi Platonem dicunt plærunque per enumerationem demonſtrare.oſtenſum enim eſt illum vti enumerationibus gratiâ explanationis

1 planationis: quicunque verò tenetur studio exquisitiùs intelligendi enumerationis vim, & exempli, ad eum locum adeat, vbi de vtroque tractatur, quæ nos alibi exequuti sumus. Sed nunc ad propositum reuertamur eos hortati, qui in hisce libris versantur, vt quùm hactenus diligenter legerint, ad sequẽtium expositionem accedant, quæ præcedentium fidem faciunt. ad ea iam igitur progrediamur vniuersa, quæ vt in aperto magis sint, non adscribemus tota simul, sed membratim eóque modo etiam explanabimus.

» CÆterùm præstat partem, quæ super aliam posita est, sicut femur super id, » quod à genu ad pedem est, simúlque alterum crus cum integrâ parte de-10 ligare, vt similius sit, pariter quiescat, & æquè alimẽto prohibeatur, atq; alatur.

Paulò ante propositum est rationem deligandi extenuatas partes diuersam esse debere ab eâ, quæ ad fracturas pertinet, hæc siquidẽ adhibetur, vt sanguinis cursum prohibeat, quod in affectâ sede collectum est, sursum deorsúmque exprimat, mẽbra quieta seruet, & immobilia, cum hâc viâ vitiatæ partes interdum ab inflammatione penitus defendantur: at nunc non eo incũbitur, vt fluxus sanguinis repellatur, vt quod in ipsis subsistit educatur, vt immobiles cõtineantur, sed ad omnia his contraria consilium dirigitur. Fascia itaque (vt suprà scripsi) ordiatur à parte sanâ, premendóq; hanc, sanguinem, qui in ipsâ cõtinetur, ad extenuatam transfundat, non tamen ex toto integram partem ex-20 hauriat. Crure igitur aut brachio ægrotante abundè est vinculum incipere ab inguine, aut ab alâ: sed, si malum hoc femur infestat, aut humerum, necesse est contrarium mẽbrum deuincire, vinculo ab imâ parte orso, & vsque ad inguen vel alam porrecto. Si quando autem brachium, aut crus vehementer ægrotet, expeditiùs est vtrũque deligare, & quod superpositũ est affectæ parti, & quod integrum, vt prohibeatur alimentum, neque illi subministretur. atque hâc de causâ dixit Hippocrates [sicut femur super id, quod à genu ad pedem est, simúlque alterum crus cum integrâ parte deligare, vt pariter (inquit) quiescat] id est, ociosum sit alterum crus, atque illud, quod affectum est, & æquè ipsius alimentum intercipiatur. Illud verò [vt æquè alatur] idcirco posuit, quià mem-30 brum, quod vincitur, noluit ità alimẽto prohiberi, vt nulla pars penitus ad ipsum feratur. Quòd si vehementer quis adstringat, ex toto ferri alimentũ prohibebit, periculúmque protinus erit, ne pars emoriatur, id si non fiet, alimentũ quidem certè tam in femore, quàm in crure auferetur. propositum quidem est non extenuare femur, sed crus reficere. verũ quià vinculi ratio alimẽtum detrahit, huiusmodi noxam aliquandiu admittimus: deinde posteà, vbi crus modicè carnem contraxerit, vtrique cõmuniter consulimus. Quare illi audiẽdi non sunt, qui volũt Hippocratẽ iubere, vt cum extenuatâ parte, ea, quæ superposita est, atque alterũ crus extenuetur, vt gracilium partium macies occultetur, ne in aperto sit, néue ex plenioris membri cõparatione deprehẽdatur. cùm nec me-40 dicus quiuis vnus è populo, nedum Hippocrates hâc curãdi rationẽ probaret.

» LInteorum numero, non pressu.

In superioribus iam sæpè imperauit, vt hoc idem fieret, vbi deligatum membrum sanari penitus sine dolore voluit.

» LAxandum est primò, quod maximè indiget, ac frictione vtendũ, quæ im-» pleat, & perfusione citra ferulas.

Verbum [primo] vel ad tempus retulit, vel ad vim, si ad tempus, vel in vno vinculo, vel in his, quæ sequũtur, inter se collatis. Sed quià verè hæc omnia di-

cuntur,idcirco quod proponitur clarũ eſt,niſi fortaſſe ſi ità ſcrip ſit,volens cun- 1
ctahæc à nobis intelligi. Protinus igitur in primo vinculo, quoniam conuenit plurimum integræ partis cõprehendere, linteáque primo ambitu arctari, tum ſubinde magis laxari, maximè autẽ eâ parte, quæ refectione maximè indiget, probabile vtique eſſet verbum[primo]ad vim relatum de parte dici,quę curatur:ad tempus verò, de primo vinculo. Quòd ſi accipiamus in omnibus vinculis inter ſe comparatis, mẽs erit huiuſmodi.ſi in primis vinculis cum integrâ partem quoque vitiatam deuinxeris, interdum nudandã æger præbebit,quod ipſum primò agendũ eſt in ijs,quæ refectione indigent,atque eâ de cauſã minùs benè nutriuntur.at quùm ſanguis ad vitiatum locum & frictione concitetur,& alijs,quę paulo ſuprà narraui,ipſe magis citiúſque carne implebitur. Verùm Hippocrates & frictionis & perfuſionis aquæ calidæ meminit, nõ tamen medicamenti, quoniam hîc ſola docet manus præſidia. neque exiſtimandum eſt prætermiſſum ab eo fuiſſe membra eatenus dimouenda eſſe, ne ad laſſitudinem dentur, quùm ea oſtenderit, quæ ſunt eiuſdem generis, & motus quilibet permacræ partis ad id genus ſpectet, ad quod frictio,quùm verò quieſcere iuſſerit alterum crus, non ſecus atq; integrá partem,& nunc frictionis mentionem fecerit,motu quoque vtendum eſſe planè cenſuit,nihil enim prohibet, quo minùs abſque humero brachium, & crus abſque femore moueatur.quùm non opus ſit aduerſus maciem immobili crure ac brachio. conſtat enim curari hæc,dum mouẽtur tranſmiſſo alimento per partes ſuperiores,quæ eo non fruuntur, ſiquidem illæ potiſſimùm fricentur, pice illinantur, & calidis medicamentis curentur. Plurimum verò ſanguinis ad membra concurrere extremis partibus calefactis magnum tibi ſit indicium cõcitatus ibi calor & rubor. Horum autem plenam curationẽ habes,quùm his,quæ Hippocrates tradidit, adiecerimus calefacientium medicamentorum admotionem, cuiuſmodi eſt inũctio picis. Hippocrates nihil penitus in hoc libro de medicamẽtis meminit, quanquam plures affectus memorat medicamentorũ auxilium poſtulantes,ex quorum numero ſunt ſanguinis ſuffuſiones, id vitiũ ſub quo reſoluuntur,quę articulos continẽt,præter hæc abruptiones,cùm eam perſequi medicinę partẽ inſtituerit,quę manu medetur,atq; hanc(vt dixi)nõ vniuerſam,ſed partẽ,quæ maximè neceſſaria ſit,& vtiliſſima his,qui ad medicinalẽ artem aggrediũtur.

» FVlcimenta verò,ac firmamenta, velut pectori, coſtis,capiti, cæteriſq; eius » generis, alia pulſus cauſâ adhibentur, ne quid eo concutiatur, alia propter » commiſſuras,quæ dehiſcunt,ad oſſa caluariæ,vt fulciant,ſed ad tuſſim,& ſter- » nutamentum,aliúmue motum,cuiuſmodi in pectore & capite excitatur,vt fir- » ment,quorum omnium eadem in vinciendo moderatio eſt,nam quà vitiũ eſt, » maximè adſtringi debent. Subijcienda igitur lana mollis, quę morbo aptetur, » alligandúmque eſt,non arctiùs,quã ne pulſus concutiat,extremitatéſque com- » miſſuræ dehiſcentis ſe concingant,neq; circa tuſſim,& ſternutamenta,ſed fir- » ment,ità,vt neque cogi,neque concuti ſinant.

Quid ſibi velit verbum fulcire, quod Hippocrates dixit ἐρμάζειν,inde apertè colligitur,vbi iuſſit fulciẽdum vinculis eſſe,non tamen comprimẽdum,tam quùm panniculus ſuper faſcias inijcitur,quàm quùm faſciæ ipſæ circumdátur. Ducta autem vox eſt à nomine ἔρματα. ſic enim fulcimenta græcè vocantur, quorum meminit Homerus in eo carmine, —ὑπὸ δ᾽ ἔρεον ἕρματα νηῶν. quaſi nihil differat,ἐρείσματα,id eſt fulcimentá ne dicãtur,an στηρίγματα,id eſt firmamenta.

mamenta. Constat autẽ Hippocratem sępiùs dixisse [ἐρμάζειν] non tam in fascijs, quàm in pannis panniculísque, quod στηρίζειν, id est firmare significat, quin & expositores vbique pro eodem acceperunt. Nunc verò duorũ nominũ ἐρμάσματα, sic enim dixit fulcimenta, & στηρίγματα, quo firmamẽta expressit, proximè alterum alteri subijciens, indicasse videtur nõ significari idem ab vtroque. An ἐρμάσματα intellexit, quæ in vinciendo subijciuntur, circumdanturq́;, vt affectam partem immobilem teneant, ac primò quidem fascias, quæ primùm inijciũtur, quæ præter alios quosdã vsus, etiamnum ἐρμάζουσι, id est fulciunt, dein pannos, qui & ipsi non modò fracturam, sed & fascias fulciunt, posthæc fascias, quę ferulis superinijciuntur, & panniculos. siquidẽ hæc omnia, cùm eâ de causâ dentur, vt contineant quæ antè inuoluta sunt, non ea tãtùm, sed fracturas quoque fulcire possunt. Verùm ἀποστηρίγματα, id est firmamenta, mihi videtur appellare quęcunque sine vinculo ægrę parti vniuersę superdantur, aut à sinistrâ vel dextrâ parte, aut à superiori vel inferiori. voco autem superiorem vel inferiorẽ ad crassitudinem respiciens totius corporis, in eo enim spacio, quod in ipsius crassitudinem est; quæ subijciuntur, ab inferiori parte sunt, quę superimponuntur, qualiacunque sint, à superiori. Firmatur autem extremitas rectâ aliquâ re, quæ ab inferiori parte erigatur, caput puluinis & ceruicalibus, tum lanâ & pãniculis mollibus: canalis cõminuto cruri item subiectus vtrinq; ipsum firmat. Sed pilã ex lanâ demissam sub alam, in quã humeri caput exciderit, licet & fulcimentũ & firmamẽtum appellare, eo enim, quòd & ipsa alligetur, pars quodámodo fit totius vinculi, quęcunq; autẽ ad fulciendum thoracẽ & caput superdantur, firmamenta magis dicũtur q̃ fulcimenta. Hæc à medicis excogitata sunt propter motus partium necessarios, quorũ aliqui naturales sunt, vt respiratio pectoris, pulsus membranarum: nonnulli præter naturã, cuiusmodi tussis, sternutamentum, singultus, & quicũque pulsus inflãmatis partibus accidunt, aut sub vehementi capitis dolore in temporum arterijs, & sæpè palpitatio præcordiorũ: est etiam interdum, cùm aliæ partes firmamentum requirunt. Debẽt itaque adhiberi firmamẽta fascijs nonnũquam per se iniectis, vt ad temporum arterias, vbi caput intolerabili dolore torquetur, aut ad præcordia palpitãtia, aut ad vulnera, in quibus veremur, ne sanguis erumpat. nõnunquã verò fasciã lanam comprehendimus: interdum tamen nullã adiectã fasciã simpliciter firmamus. thoracem quidem & ceruices lanâ, caput puluinis mollibus, aut leuibus sacculis, in quos milium calefactũ coniectum fuerit, vbi simul & firmandum & fonẽdum est: maxillam verò prolapsam, mollia firmamẽta admouẽtes interdum firmamus. Ergo, cùm cõmunis sit ἐρμάσματος, id est fulcimenti, ac στηρίγματος, id est firmamenti vsus, iure putant, qui librũ hunc exposuerunt, ab vtroque idẽ significari, quibus sępè verbis nos quoque vtemur nullo discrimine interposito. est autem cõmune consiliũ, id, quod paulò antè dicebam, vt partes motu minimè concutiantur, sed, cùm (quod proximè declaraui) propriũ quoddam discrimen inter hęc sit, vbi curiosiùs agere volumus, στηρίγματα dicemus, quæ sine vinculo, ἐρμάσματα, quæ cum hoc adhibẽtur: sicq́; statuemus ea vocari στηρίγματα, quę partibus illis dantur, quarum motus necessarius est, à quo cessatio nõ est in nobis, ἐρμάσματα, quæ immobilibus. Motus siquidẽ cruris & brachij in nobis est: thoracis verò & membranarũ non est in nostrâ potestate, neq; item palpitatio alicuius partis, neque tussis, neque sternutamentum, neque singultus, quibus, quo minùs moueantur, obsistere aliquãdiu non licet. vrget enim posteà necessitas,

vbi,quâ concitantur,causa vehemens fuerir, videturq; valentissimi viri dũtaxat posse resistere,prohibereq;, ne moueantur. Sed aliter Hippocrates in proposito loco scripsit,quod ad pulsus perrinet,ne concuriat,rum quod ad cõmissuras capitis, ne dehiscant, ἐρμασμάτων verbo vsus: σηριγμάτων verò ad tussim & sternutamẽtũ aliúmue morũ,cuiusmodi in pectore, & capire excitatur. Dehiscunr igirur in capite suturæ,quæ ῥαφαὶ dicũtur, cùm,vbi ossa capiris se tangũt, propriè dicãrur ἁρμονίαι,sed trãslato vocabulo ῥαφαί.caluariç enim ossa ad vnguẽ inter se ἥρμοσται,id est cõmittuntur,atque idcirco ipsorũ contactus καθ' ἁρμονίαν cõmitti meritò dicentur,& à similitudine eorũ,quæ suuntur, ῥαφαὶ, id est suturæ. hç autem facilè interdum hiant,& interdũ dolorem mouent,quùm ea inflammantur,quæ connectunt membranã caluariam tegẽtem cum eâ,quæ dura sub caluariâ cerebrum cingit:sæpiùs item venæ tenues, quæ per suturas transeunt, inflammatione tentãtur,quo fit,vt motus duræ membranæ super inflãmatam partem cõcidentis,dolorẽ afferat,ad exemplũ motus arteriarum, qui aliquãdo ob inflãmationem dolori est.Hæc quidem vitia curiosam firmamẽti moderationem postulant,sic,vt nec ità laxum inhæreat affectæ parti,quæ mouetur, vt ipsum quoq; facilè concutiarur,& eâ de causâ molestũ sit: nec rursus plus iusto insidens premat,& dolorẽ exasperet.Ipsa autem alligandi moderatio superiùs ab ipso posita est,& ad alios quosdã morbos,quibus idem vinculum quod fracturis conuenit,atque idcirco nunc scripsit[quorũ omnium eadẽ in vinciendo moderatio est[quorum]intelligens,quæ nunc proposita sunt.cumq; eandẽ dixerit moderationẽ esse, deinceps moderationẽ ipsam refert, cùm inquit[nam, quà vitium est,maximè adstringi debẽt]id est,vbi vitium est,siquidẽ verbum [quà] ῆ ab ipso dicitur,quod nunc pro aduerbio loci accipitur,ac propterea debet adspiratione,& circũflexo accentu proferri. Itaque id,quod ad huiusmodi vitiũ fulciendum vel firmandũ adhiberi vtiliter testatur, adstringi voluit, nimirum fasciarum ambitu,nõ magis,q̃ vt prohibeat partes,quo minùs sub pulsu concutiantur,quod est præ angustiâ impedire motũ arteriarũ, hæc enim est causa doloris. Alium insuper finem prçscripsit,qui propriè pertinet ad suturas, quæ diducuntur,quùm inquit[extremitatésque commissurç dehiscẽtis se contingant]extremitates vocans,vltra quas non possunt cõmissuræ se contingere. Inrelligitur autem ex hoc vehemẽs & immoderata compressio.nam,vt diduci ossium commissuram non expedit,ità,nec plurimum comprimi,quandoquidem hoc quoque naturæ alienum est.Hi ergo fines sunt valentioris pressus:lenioris,deinde adscribit[neque circa tussim & sternutamenta] quasi ità dixerit, neque in tussi & sternutamento,ità,vt affectæ partes nullâ re contentç concutiantur,agirentúrque. tunc siquidem acriores motus concutiẽdo laxiores partes,& minimè fulctas vehementiùs quàm vitiatis opus sit, earum dolores exacerbarent. Quæ verò moderatio adhibẽda sit in fulciendo,ipse postremò adiungit,vbi ait[ità,vt neque cogi,neq; concuti sinãt] id est,ne,quæ vitiata sunt, comprimãtur valenter, néue motu concutiantur, hoc,est neque nimis arctè,neque nimis laxè colligentur.

FINIS COMMENTARII TERTII GALENI IN HIPPOCRATEM DE OFFICINA MEDICI.

Galenus

Galenus de fafcijs Vido Vidio
FLORENTINO INTERPRETE.

Hippocrates ille auctor vetuftiffimus mundicię fpectans,quam exigunt aliæ artes in agendo,mihi videtur non inconfideratè protuliffe[Nobis fanè placet in arte vniuerfa animi intentionem adhiberi,in quacũque enim operâ decorè agere rectéque poffumus, decorè ac rectè agere conuenit: quæcunque mun-
10 diciem celeritatémque admittunt, celeriter mundéque conficienda funt:atque vbi euitari dolor poffit,quàmmaximè iocundè: tum reliqua huius generis omnia præclariùs agere debemus, quàm alij eiufdem artis profeffores].Siquidem(vt in nonnullis,quę efficiuntur,videre licet)artifices vfum habentes non aliâ re præftant ignaris & expertibus, quàm celeritate atque elegantiâ.Medicum ergo eo magis quàm alium artificẽ fungi decet fuo munere, quo fibi nobilior eft fubiecta materies, & idcirco, fiue fecet, fiue adurat, fiue alliget, fiue quid aliud manu moliatur, non modò vtilitati ftudere debet, fed mundiciei & elegãtiæ,quemadmodum ipfe alibi rurfus teftatur, quùm inquit [Vinculi ratio duplex,altera illius quod inijcitur,altera illius,quod iniectũ eft.
20 quod inijcitur,vt celeriter,iocundè,promptè, elegãter. celeriter quidẽ,vt opus expediatur:iocũdè,vt facilè præftetur:promptè,vt vbique fit in promptu: eleganter,vt oculos delectet].Mala enim in nonnullas corporis partes incumbentia,idoneam vinciẽdi rationem poftulant, eámque per fe homo fæpiffimè decoram expetit.quare tam folius ægrotantis gratiâ,quàm omniũ, quibus fui videndi copiam faciet,fcire oportet, quæ vincula & fimplicia, & varia, fingulis partibus accommodentur: nec ignorandum eft nonnullis vtraque conuenire, nonnullis alterutra,nempè varia, licet alij fecus exiftiment, de quâ cõtrouerfiâ primò diiudicare operęprecium eft.Expellunt nonnulli varia vincula,nõ modò tanquam nihil proficiẽtia,fed veluti vfum præftantia maximè alienũ.id quod
30 nullâ ftabili ratione firmant:fed teftimonio maiorum nituntur,primùm Hippocratis,quùm inquit[Sed qui præftantia vincula amant fine mente complura alia lædunt]præftãtia id eft varia:deinde Mantiæ referentis cuidam oculos procidiffe, cui pharmacopola caput & faciẽ vario vinculo deligauerat, ídque iure putant eueniffe. quod fafciæ ob varietatem inæquales vrgeant, & idcirco mouere inflammationes poffint, atque abfceffus. Sed fatiùs fuit eos dignofcere,non vinculorum varietate accidere,quod adducũt,fed infcitiâ alligantium, qui valẽter adftringũt. oportuit enim ita deligare,vt Hippocrates docuit,cùm ait[In his autem maximè ad vinculum pertinet,vt arctetur quidem fic,vt quæ iniecta funt,neque recedant, neque comprimant, fed fulciãtur,non tamen co-
40 gantur] ęquum autem fuit, vbi Hippocratem citarunt, illud adiungere, quod in Hippocratis oratione reftabat,non enim fimpliciter fcripfit. [Sed, qui præftantia vincula amant,complura alia lædunt]. verùm fubiecit [fine mente] intelligãt autem ex ijs,quę mox perfequar,vinculum variũ nullo modo ab Hippocrate fubmoueri : ipfe igitur in libro de officinâ medici fafciandi rationem agens, vbi narrauit quid vincula requirãt dum inijciuntur,quid poftquam iniecta funt,fubdit.[Quod iniectum eft,vt rectè,vt decorè]rectè intelligit iniectum,quod confert:decorè,quod elegans eft. vt autem exponat quid fibi velit

Artifices ignaris pre[s] celeritate atque ele[g]

decorè, addit. [Decorè quidem, vt simpliciter, vt distinctè]. adiungit autẽ verbum simpliciter non quo ex toto declaret decorè, sed ex parte, quasi dicat vinculum simplex sit & distinctum, quod euidentiùs colligitur ex ijs, quæ subiecit. [Aut similibus & æqualibus, æqualiter & similiter: aut inæqualibus & dissimilibus, inæqualiter & dissimiliter. Species autem simplex orbicularis, ascia, sima, oculus, rhombus, dimidiatus. aptetur verò species speciei, ac morbo illius, qui deuincitur]. Ergo vinculi speciem, quæ simplex est, orbicularem esse necesse est, sed ascia omninò sima est, atque ità quod prorsus æquale est, erit sibi simile, quod inæquale dissimile. num igitur deterrentur iam de sententiâ, qui varia vincula repudiari ab Hippocrate voluerunt, fatentes asciam, oculum, rhombum, dimidiatum, varijs assignari? an præter hæc, illis commemorem eundem Hippocratem in libro de articulis, ad fractũ iugulum, vinculum admouere, quod à gruis similitudine γερανίδα nominauit, ídque varium esse? Sciãt autem quibusdam partibus, cuiusmodi femur est, vbi repositum est, atque humerus & cubitus aliáque plura, nullum aptari vinculum posse nisi varium. Hactenus de his. pergamus iam ad fasciarum vinciendíque rationem, scrutemúrque in primis, vt fasciæ inter se distent, materiâ, habitu, lõgitudine, latitudine, structurâ. Materiâ igitur inter se dissident, quoniàm nonnullæ linteæ sunt, nõnullæ ex lanâ, aliæ ex membranulis, quarum vsus, quùm neque vnus sit, neque similis, sed dispar, vbi opus erit, eas accipere conabimur, quæ morbo maximè congruãt, quæcunque ergo adstringenda erunt, linteis alligabimus, at vbi adstringere non oporteat, propterea quòd hoc inflammationi sit inimicum, sed abundè sit continere vel tegere, ex lanâ, ex membranâ verò secuti Hippocratem, vbi nasus vel maxilla comminuitur, extremitatem membranulæ parti, quę vinculum postulat, agglutinantes: Habitu, quùm aliæ glomeratę, aliæ scissæ sint, assutæ aliæ, glomeratæ sunt, quæ ex habenâ in lõgitudinem fiunt, quibus nihil assuitur, tales sunt, quibus perfracta membra vinciũtur, scissæ, quæ ex vno linteo extremis partibus vel alibi scisso conficiuntur, quales sunt, quæ ad capitis vulnera dantur (cancri dicuntur) siue in quatuor partes scindantur, siue in sex, siue in octo, assutæ ex pluribus habenis variâ figurâ inter se iũctis componuntur, quales sunt, quæ suspẽdunt, quæ cingunt, quę mammas deuinciunt, quę mammis & loco prætereà, qui iuxta anum est, accommodantur: Longitudine, cùm quædam breuiores, quædam longiores sint: Latitudinis eadem ratio est, siquidem tam hęc, quàm illa debet vinciendis partibus respõdere: Structurâ, nam aliæ texuntur, aliæ constant ex materiâ per se coactâ, vel certo ordine implicatâ, quę simplici texturâ fiunt, nonnullę hâc de causâ texuntur, nonnullæ conficiuntur ex telâ, quæ ad alium vsum texta scinditur in fascias, his plærunque vulnera obligamus, illis vtuntur venatores ad crura defendenda, eædẽ primæ palmæ parti circumdantur, quæ ex implicatâ materiâ fiunt, ab aurigis ad latera cõtinenda adhibentur. Est autem perpetuum, vt qui vinciunt, fascijs abundent, & quas habent, sciant quàmoptimè adhibere, atque vbi deligendi locus est, tales accipiant, quales docuit Hippocrates, quũm inquit [Iam verò fasciæ parentur, leues, tenues, molles, mundæ, latæ, sine suturis, sine eminentijs, ità valentes, ne extentæ rumpãtur, & paulo ampliùs]. Mundas quidem esse cõuenit, quoniàm sordidæ præterquàm quòd indecoræ sunt, liquore aliquo respersæ, non madescunt, deteriúsque id reddunt, quo perfundũtur, esse item sui coloris debent, ne si purpurâ inficiãtur, vel aliâ huiusmodi re, eandem noxam

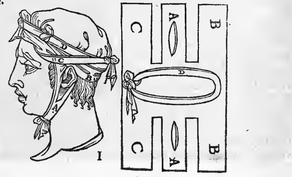
afferant,

1 afferāt,aut coloris ſimilitudine currentẽ ſanguinẽ repręſentẽt:tenues inſuper,
ne ambitus in tumorẽ nimiũ aſſurgant:molles,ne ob duritiẽ vrgeant:leues, ne
onere infeſtẽt:ſint pręter eā ſine futuris inæqualibus,ob quas futurum eſſet, vt
cōprimerent:tũ ſine eminẽtijs,hoc eſt nō ſint orę à lateribus ipſâ texturâ con-
fectæ,vel alioq uin verſæ atq; cōſutę,nec quædā extantia,quaſi fibræ.cùm quę
eminent,vinculũ reddāt inęquale,quę extāt,non patiātur faſciā facilè circuire.
Quòd ſi faſciæ ex inciſo linteo fiant,incidatur nō trāſuerſum, ſed in lōgitudi-
nem,ſicut intextũ eſt,ſectione ad ſtamen directâ,ſic enim lintea facilè ſcindũ-
tur,quod ſecus habet,ſi quà ſubtegmen ꝓcedit, hoc tentetur, adde,quod quæ
10 in longitudinẽ ſcindũtur faſcię,quod vinctũ eſt,firmiùs continẽt. At vinciẽdi
ratio quædā(vt ſuperiùs dixi)ſimplex eſt,& quædā varia, atq; hæc modò no-
men inuenit à ſede,cui adhibetur, modò ab euentis, nōnunquā trāſlato voca-
bulo à ſimilitudine animalium.à ſede,quæ vincitur,nomẽ trahit,oculus,naſus,
inguen,cæteraq; huius generis:ab animalibus,cancer,accipiter,aries,lepus,te-
ſtudo:ſed ab euẽtis,vallũ ſeu cōiunctũ,ſeu diſiunctũ,operculũ,habena,& quæ
his ſimilia ſunt.Præterea ex huiuſmodi vinculis quædā ſunt vincula tātùm,vt
tholus,regiũ,ſcapha,diſcrimen: quædā vincula ſimul & laquei,cuiuſmodi eſt
lepus auritus, paſtoralis,cæteriq; cōſimiles.Vinculũ inſuper aliud ab altero fa-
ſciarum capite incipit:aliud à medijs faſcijs:aliud vtroq; modo. Quoddā item
20 certis ſedibus idoneũ eſt,reliquis alienũ cùm ſit:quoddam alijs quoq; aptatur.
Super hæc aliud à priori parte cōſpicitur,ꝙ priorẽ hominis partẽ duntaxat al-
ligatā oſtẽdat:aliud à poſteriori,aliud ab vtrâq; ſimiliter & priorẽ & poſterio-
rem partẽ æquè vinctā demōſtrās,atq; hæc nunc cōſimili,nunc diſpari ratione
veniunt in conſpectum,quæ omnia plana fient,cùm ad ſingula ventũ erit.Sed
conſiderandũ eſt,inquirendũq; an quomodolibet ordiri faſcias oporteat:ma-
iores enim omnes ſtatuerunt certas corporis ſedes,à quibus faſciæ ordiri debe-
rent,exẽpli cauſā in capite,ob quācunq; cauſam vinciatur,faſcię caput in occi-
pitio collocāt,inde ipſam circũagentes,iuncturā cōficiunt,nec quidquā intuẽ-
tur,quod agũt morbo ne,cuius cauſā vinculũ adhibent,ſecundũ ſit,an aduer-
ſum:in alijs itẽ partibus inſcitiā vel ignoratione(vt credibile eſt)decepti,locos
30 præſcripſerunt. neceſſe enim eſt rectè vinciẽtem auctore Hippocrate eò incũ-
bere,vt nō ſolùm deligādæ parti,ſed affectui quoque vinculum cōueniat. Nos
igitur nō vndecũque, ſed quà maximè expedit,ordimur, extremáque faſciam
imponimus,quà docuit Hippocrates,cùm inquit, [Quę mouentur,vt articuli,
quà curuātur,minimis,& maximè collectis,veluti poples: quà extẽdũtur,ſim-
plicibus & latis,veluti patella,obuolui debẽt.quæ autẽ adijciuntur ad cōtinẽ-
dum quidẽ,quę circa hæc ſunt:ad ſuſpendẽdum verò faſciā omnẽ,quà corpus
quieſcit,& quà magis cauum eſt,ſuperimponẽda,vt ſupra vel infra genu.Cō-
ſentit autẽ cũ capite humeri faſcia ad alterā alam demiſſa:cũ inguine,ad alterũ
40 ilium:cum crure,ſuper partẽ huius poſteriorem,quæ carnoſa prominet.quibus
autẽ ſurſum labitur,ab inferiori parte ſuſpendẽda eſt:quibus deorſum,à ſupe-
riori. vbi nihil tale eſt,quẽadmodũ in capite, quà maximè æquale eſt,cōtineri
faſcia debet,& duci q̄minimè obliqua, vt poſtremò obuoluta, quà valẽtiſſimè
hęreat,vagos circuitus cōtineat].Oportet præterea deligātem ad ea reſpicere,
quę in vīculo requirũtur,cuius Hippocrates duas eſſe ſpecies teſtatur,vnā eius,
quod inijcitur,alterā eius,quod iniectũ eſt.vtrobiq; autẽ ſummâ curâ enitendũ
eſt,dum vinculũ inijcitur,vt celeriter,iocundè, prōptè,elegāter.celeriter quidẽ

vt opus expediatur: iocũdè, vt facilè præstetur: prõptè, vt vbique sit in prõptu: elegãter, vt oculos delectet. cũ iniectũ est, vt rectè, vt decorè habeat, nihilq; absit ex his, quę suprà opus esse retulimus. De vsu autẽ vinculorũ scire licet quędã eâ de causâ adhiberi, vt cõtinẽdo curãtibus præsidijs subseruiãt: alia nõ ꝓpter hoc, sed vt ipsa per se agãt, quibus curatio cõmittitur. in his maximè attẽdendũ à quã parte fascia ordiatur, quã circũeat, quâ desinat. quę singula exquisitiùs cõscribi nõ possunt, docere tamẽ viã licet per quã medicus facilè iudicare de singularibus poterit, naturã singulariũ partiũ perspiciens, q̃ facilè alligẽtur, suspẽdantur, collocẽtur: atq; insuper quid vinculũ valeat, efficit enim, vt quę abscesserũt ꝓpellãtur, hiãtia cõiungãtur, peruersa dirigãtur, atq; omniũ cõtraria prę- stentur. Oportet autẽ, si quid abscessit, ità deuincire, vt quæ sublimia sunt, sedẽ contingãt, hoc est locũ, vndè recesserũt, at nõ premãt: incipiẽdum verò à parte sanâ, & quã vlcus est, finiendũ, vt qđ subest effundatur, & aliud vltrà nõ coëat. Sed quę abscedere volumus, cõtrario modo penitus alliganda sunt, atq; vbi in vnũ adducere cõuenit. verũ vbi, quæ hiãt, hoc est, quæ in exteriorẽ partẽ conuersa sunt, lõgè initio accepto cõiungẽda sunt, in cęteris eodẽ modo vinciẽdũ, tantũ ab vlterioribus aliquid adducendũ erit, paulatimq; cõprimẽdum, primò minimũ, deĩde magis, maximę cõpressionis terminus sit, vbi se cõtingũt, aptãturq;, sed nõ vrgẽt. verũ in diducẽdis, quę cõtracta sunt, si inflãmatio est, supersedẽdum est, si ea nõ est, præparatione eâdẽ vtendũ, sed vinculo cõtrario. dirigere item vbi peruersa oporteat, cætera fieri eadem debẽt. tum quæ recesserũt adducẽda sunt, cõtraria autẽ contrà. Hęc omnia medicũ quasi leges tenentem, obseruantẽq; expedit id eligere, quod singulis vitijs idoneũ est, minimeq; ad certos locos consiliũ dirigere. Nos, quanq̃ in vno quoq; casu, quà primũ ordiri vinculũ oporteat, perfectè explicare difficile est, dum tamen fasciarũ rationem indicabimus, vt res euidentior sit, locos statuemus, à quibus ordiri potissimùm conueniat: medicus verò in agẽdo vbique illũ eliget, qui maximè in rem erit.

Linteum scissum ad summũ caput, & ei proximã regionem. I.

Linteum iustę magnitudinis scinditur in partes sex, & mediũ quà verticem cõplectitur, integrũ relinquitur, ex partibus verò pẽdẽtibus mediæ findãtur è regione auriũ, ac sub mẽtum demissę, nodo inter se vinciãtur. Quo facto altera fasciola angusta media occipitio inijcitur, extremaq; ad frontẽ adducũtur, & à latere capitis nodũ accipiũt: quatuor verò partiũ, quas pendere sinebamus, hęc ratio est, posteriores ꝓpe nodũ angustioris fasciolę, priores supra occipitiũ inter se colligantur. licet itẽ absq; nodo, alijs subiectis, alijs superdatis, postremæ fibulã imponere.

I

1 Linteum scissum ad frontem,& partes,quæ iuxtà sunt. II.

In quatuor partes scindere linteũ oporret,medio intacto quà frõti circumdetur:prioreſque partes ſuper poſteriores,quæ depẽdeant,ad occipitiũ dare,ibíq; inter ſe deuincire:poſt hæc reliquas duas conuerſas, in ſummo capite colligare, quæ ſub mentũ etiamnum demitti poſſunt,& ibi nodum accipere.Hoc vinculo ad occipitiũ quoque vtimur, partibus à latere capitis nodo inter ſe deligatis.

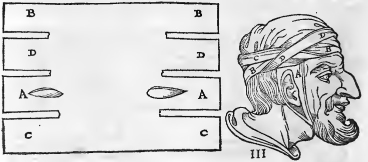

20

II

Linteum ſciſſum ad totum caput. III.

Linteum ſciſſum in partes octo, ità, vt medium integrum ſit, donec tegere caput poſſit,toti capiti obuoluatur: tum ex pendẽtibus partibus,duæ iuxra aures fiſſæ ſub mento inter ſe deligentur,è reliquis verò, binis à priori parte,quaternis à poſteriori,duæ à poſteriori extremæ ſuper alias ducantur ad frontem, 30 alterâ alteri ſubiectâ,vt à ſuperiori contineatur,deinde priores duæ ferantur ad occipitium, ſic,vt æquè alteri altera inſidat, his comprehenduntur quæ priùs fuerant circundatæ, reliquæ duæ poſteriores ad frontem attrahantur, alterâ ſimiliter alteri ſubiectâ,extremæque à latere fibula inijciatur.Hæc vinciendi ratio efficit,vt caput ſine nodis inuolutum defendatur à tædio, quod hi comprimendo afferre plurimum ſolent.

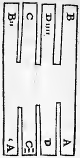

III

Cācer, siue vinculū capitis, siue operculū sciſſū in partes octo, ad caput. IIII.

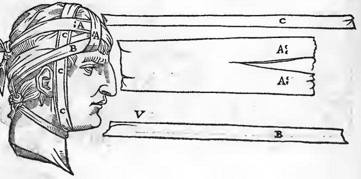
Medium amplecti debet vniuerſum caput, ſic vt quatuor partes à frōte rectè depēdeāt, ab occipitio totidē: ex illis exteriores, ad occipitiū porrectę īter ſe alligētur: ex his exteriores ſimiliter frōti circūdatę, à latere deligētur. tū ex reliquis, quę in frōte ſciſſę partes ſunt, ad occipitiū, quę in occipitio, ad frōtē attrahātur.

Operculum ex faſciâ latâ trium capitum (σκεπάστρα dicitur) & ex alterâ, quæ hanc continet (κάθος vocatur) & tertiâ, quæ prohibet, ne totum vinculum diducatur, καθολικός nominatur. V.

Pertinet ad obuoluendū vniuerſum caput, dicitur autē παρασκεπάστρα. eſt quidē κάθος faſcia lōgior, quæ in orbē faciei & capiti circūdatur, vt operculū cōprehēdat: ſed καθολικός ex faſciâ fit oblōgâ, adhibeturq́; eo nomine, vt diduci vinculū nō ſinat. quarū hæc ratio eſt. Linteū adhibetur ſic latū, vt caput vniuerſum cōplectatur, longiùs q̃ vt duplicatū, hoc efficiat, cuius alterū caput occipitio datur, alterū à frōte depēdet: tum anguſtior faſcia ſub mētū media inijcitur, & in vtrāq; partē per malas attrahitur inter frontē & verticē, inde ſub mētum rurſus demittitur: poſt hæc alterius anguſtioris faſciæ mediū frōti inijcitur, capitáque in orbē ad occipitiū porrecta, ibi & inter ſe, & cū alterius anguſtioris faſciæ capitibus alligātur: at qđ à facie pēdebat in longitudinē, vſq; dū ad ſupercilia vētum fuerit, diuiditur in duas partes, quæ in fronte alterâ ſuper alterā inſidēte ad ſimilitudinē literę. X. in orbē ad occipitiū ducūtur, atque ibi deligantur. Poteſt autē vna faſcia dūtaxat longior, & operculū cōtinere, & prohibere, ne tota iunctura diducatur, ad hunc modū, ſi media inter frontē & verticē ordiatur, capita verò recta per malas ſub mentū demiſſa, ibiq́; altero ſuper alterum excedēte in ſimilitudinē literæ. X, ſub imas aures ad occipitium dentur, vbi rurſus in ſpeciem literæ. X. inter ſe aduerſa ad frontē ducantur, & nodo à latere deligentur.

1 Hactenus de ſimplicibus vinculis,ſequitur,vt de varijs dicamus, ſi id anteà oſtenderimus,quòd faſciæ circuituum alius dicitur rectus,alius trâſuerſus, obliquus alius, quid autem hi ſibi velint,nomina declaranr: tum alius στεφανιαῖος, μετωπιαῖος alius, παρειὰς alius, alius γενειὰς: præter hæc aliud vinculum orbiculare, aliud in orbem ſerpens nuncupatur,aliud poſtremò aſcia. eſt autem στεφανιαῖος, qui coronarum modo inter frontem & verticem tẽdit: μετωπιαῖος, qui frontem ambit: γενειὰς,qui ſub mento circumagitur: παρειὰς ſimiliter à malis per quas ducitur,nomen habet:illa demùm vocatur aſcia,quæ lunata figura ab vnâ parte ſima eſt,ab alterâ gibba.Circuituum igitur iſtæc nomina ſunt.

10 Rhombus alter ſimplex,alter Hippocratis,de quo nunc. VI.

Aptiſſimum eſt vinculum hoc(vt quidam ſenſerunt) ad ſuturas, vbi dehiſcunt,vel(vt alijs placet)ad partium,quas vulnus diduxit,glutinationem,atq; ad emittẽdum humorem, eo,quòd comprimendi vulneris vim habeat. ſic autem circuire debet.faſcia à latere capitis orſa,obliqua ducenda eſt ad verticem atque alterum tempus, deinde malis vtrinque circumdanda, & obliquè parti priùs obuolutæ aduerſa in modum literæ.X. ad occipitium demittenda, inde obliqua, ſic,vt à priori circuitu diſtet, per malas porrigenda eſt ad alteras malas,ac rurſus obliqua ſurſum danda, vt bis.X.literam repræſentet, quódque in 20 medio eſt rhombi figuram accipiat,quo facto ad occipitiũ ferẽda eſt,& fronti in orbem inijcienda,eatenus autẽ circũagenda,vt quæ nuda ſunt,includantur.

Semirhombus vel lepus ſine auribus. VII.

Huic,& illi, cui nomen eſt Tholus,in omnibus eadem vis eſt. Ratio adhibendi huiuſmodi eſt.faſciæ caput occipitio inijcimus, eámque ſub infimâ auriculam obliquè inter frontem & verticem ad occipitium ducimus, tum inter frontem & verticem priori parti aduerſam,ac ſub infimam auriculam ad occipitium attrahimus,poſt hęc fronti circumagimus ſic,vt quod medium eſt,ſemirhombi effigiem referat. extrema verò faſcia,non modò in hoc, ſed in alijs quoque capitis vinculis, fibulâ à latere vincienda eſt. Poſſumus etiam,ſi ex vſu 30 ſit,faſciam circumducere,non ab inferiori parte ſurſum,ſed contrà.

VI

VII

Vinculum ad caluariam, vel ſcapha, vel Tholus, ſeu Dioclis, ſeu Glaucij. VIII. 1

Maximè idoneum eſt, vbi ſummum caput, & quod inter ipſum & frontem eſt, vincire cõuenit. hoc autem modo ipſum inijcies. orſus ab occipitio faſciam rectè per verticem duces ad frontẽ, ibíque ſiniſtræ manus digito indice continebis, & iuxta priorem partem rurſus ad occipitium demittes, ab eóque tertio ad frõtem porriges iuxta partem priorem, vbi ipſam obuolues per eum ſinum, qui à digito tenebatur, poſtremò fronti circumages.

Thais Perigenis, quam alij ad Molpicam auctorẽ referunt. IX.

Adhibetur eâdem cauſâ, quâ Tholus, ſed quandã præter vſum elegantiam 10 habet. Vbi Tholus vinculum ſuperdatum fuerit, anguſtioris faſciolę caput, ſub eius ambitum indatur, eáque porrigatur obliqua ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem, tum in fronte ſub prioris faſciæ ſinum agatur, inde obliqua ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, ducatur, poſt hæc ad occipitium, dein ſub infimâ auriculâ dextrâ inter frontem & verticem, ſub infimâ auriculâ ſiniſtrâ rurſus ad occipitium reuertatur. Nos verò, vt fideliùs cõtineatur, alium quoque ambitum per frontem adijcimus.

20

VIII

IX

30

Thais alia ſine auctore. X.

Tholo obuoluto, faſciola, quæ digiti latitudinẽ æquet, vel etiamnum anguſtior ſit, orſa ab occipitio recta ad ſummũ caput, & ad frõtem, per id, quod inter ipſam & verticẽ eſt, adduci debet, ibiq; duplicata rurſus ad occipitiũ porrecta cõuerti, atque inde per dextram capitis partem ad verticẽ, & inter ipſum & frontem procedere, deinde ad ſiniſtrum tempus demitti, quà duplicãda eſt, & per partem priùs obuolutã, ad dextram capitis attrahẽda, inde ſimiliter duplicata ad tempus, quod tertio fiat, vt tres ſinus duplicatæ faſciæ cincinnorum 40 imaginem referant, ſed poſtquam tertiò ad dextram occipitij partem ventum fuerit, faſciola ad ſiniſtram partem conuertenda, vt æquè in altero tẽpore conſpiciatur, poſtremò, vt benè priores ambitus teneat, fronti circumagenda.

Diſcrimen. XI.

Ad eoſdẽ pertinet ad quos Glaucij Tholus, inijcitúrque hoc modo. faſciæ, quod ſatis eſt, à facie dependeat, & reliqua eius pars ad ſummum caput, per id quod inter ipſum & frõtem eſt, feratur, inde ad occipitium, ibiq; tradatur miniſtro

1 niſtro continenda, poſt hæc cõuerſa circa frontem detur, quo facto caput à facie pendens, per partem primò iniectam, rectè ad verticem, per id, quod inter ipſum & frontem eſt, procedat, inde ad occipitium, ibíque finiatur.

Scapha, ſeu Tholus Diocleus. XII.

20 Rectè datur, vbicunque coniungere diducta neceſſe eſt, vel quòd ob diutinum materiæ curſum ad oculos inciſa cutis fuerit, vel quòd frõs alioquin vulnus acceperit. Obuoluitur autem hoc modo. faſciam ab occipitio orſam trahimus ſub infimâ auriculâ dextrâ, vel ſiniſtrâ, prout ab hâc vel illâ priùs ducendam æſtimabimus, inde ad tempus adiunctum, ab eóque tranſuerſam inter frontem & verticem, porrigimus ad alterum tempus, inde ſub infimâ auriculâ ad occipitium, quà caput priùs ſuperiniectum adſtringimus, dein ſuper aurem fronti circumdamus, ſic, vt ambitus hic, illi ſubijciatur, qui inter frontẽ & verticem procedit, ac vterque è regione alterius, ab interiori parte ſit reſimus, tum quoties opus eſt eodem modo circumagimus.

Inijcitur & aliter per duos faſciȩ ambitus, circa eã ſuturã, quȩ ad aures ꝑ verticẽ tendit, ſic, vt alter ambitus ſuper ſuturã ſit, alter infrà, & vterq; ab interiori
30 parte ſit reſimus, inferior autẽ ſurſum ꝓcedere debet, ſuperior verò deorſum.

Aliter.

Thais ſub incerto auctore. XIII.

Illis idonea eſt,quibus quod inter frontem & verticem eſt ac proximas partes,conuenit deuincire. Eam ſic admoueto,vbi ſemirhombum inieceris,ſic tamen , vt faſcia frontem non complectatur , ipſam ab occipitio obliquam , ad verticem & frontem porrigito, ibíque conuertito,facitóque, vt circa frontem lunæ figuram imitetur,& cornua ſurſum ſpectent,imâ parte ſitâ inter ſupercilia:poſt hæc ab alterâ parte verticis ad occipitium ducito,ſicque circa frontem attrahito.huiuſmodi vinculum præter eam,quam ſemirhombus affert vtilitatem,eſt etiam aliquo modo ſpecioſius.

XIII

Glaucij vinculum ſuperimpoſitum,vel additum. XIIII.

Ad eoſdem confert,ad quos vinculum ad caluariam, ſed huic magis fidendum.igitur,vbi vinculum ad caluariam adhibitum eſt,aliud ſuperinijcito,cui nomen eſt lepus ſine auribus,ne longum faciam.

XIIII

Regium. XV.

Idẽ efficit,quod Thais ſub incerto auctore,nimirũ,quod inter frontẽ & verticem eſt,ac proximas partes,deuincit,cuius hæc ratio eſt.faſcię quantum ſatis eſt dependere à facie ſinimus, quodque ex eâ reſtat,inter frontem & verticem rectà ad occipitium trahimus , inde conuerſam ſub imâ aure inter frontem & verticem

verticem obliquè ad occipitium, ab hoc obliquè item ad id contrariæ partis, quod inter verticem & frontem eſt, tum per tempus, ac ſub imâ aure ad occipitium ducimus, deinde caput, quod à facie pendebat, ad frontem attrahimus, térque ibi replicamus, ſic, vt ſinus ad ſimilitudinem graduum, ſe excedãt, quos poſtremò comprehendimus faſciâ circa frontem obuolutâ.

XV

Capiſtrum, quod dimidiatum, vel ad alteram partem dicunt. XVI.

Expeditiſſimum eſt, vbi maxillam ſeu vulneratã, ſeu prolapſam, ſeu ob diſtentionem oris aliúmue morbum oportet ab alterâ parte vinciri. faſcia ab occipitio orſa, obliqua per verticem, & inter ipſum & frontem per tempus ferri debet ad malas, inde ſub mento & imâ aure alterius partis ad occipitium, deinde ſub imis auribus ac mento attracta eodem reuerti, atque ad eandem rationem, quoties opus eſt, circuire. Tunc verò commodum ità circundatur, quùm à ſuperiori parte deorſum deligandum eſt, ſin ab inferiori parte ſurſum, faſcia ab occipitio incipiat, & ſub infimam auriculam, mẽtúmque procedat, tum per malas ducatur, & obliqua inter frontem & verticem ad occipitium, dein ſub mentum circumagatur, poſtremò frontem ambiat.

XVI

XVI

Capistrum ad vtramque partem. XVII.

Ad eos pertinet, quibus maxilla vel vtrinq; suo loco mota est, vel alio quopiam tenetur, ex ijs, quę dicta sunt in capistro ad alteram partem. fascia occipitio primùm iniecta, obliquè per verticem & inter ipsum & frontem ad malas porrigitur, demissáque sub mētum maxillá, & malas ab alterâ parte amplectitur, inde inter frontem & summum caput per partem priùs iniectā in speciem literæ. X. ad occipitium reuertitur, & sub imis auribus ac mento rursus ad occipitium data, nouissimè frontem complectitur.

XVII

Idem ab inferiori parte sursum. XVIII.

Ab occipitio ordiatur, & sub infimam auriculam, ac sub mentum detur ad malas, inde obliquè per summum caput ad occipitiū tēdat, ab eoq; sub infimâ auriculâ alterius partis, & sub mento demittatur, tum ad malas, post hæc obliquè inter frontē & verticē ad occipitium ducatur, & fronti posteà circūdetur.

Idem in vtrāq; partē ductum à superiori parte deorsum. XIX.

Mediâ fasciâ cōplecti occipitiū oportet, capitaq; eius per verticē obliqua inter ipsum & frontē porrigere, sic, vt. X. literā repręsentēt, deinde per malas sub mētū, & sub imas aures ad occipitiū reuerti, post hęc circa frōtē obuolui, & ad occipitiū adducta sub mētū demitti, postremò ad occipitiū per frontē circuire. 30

XVIII

XIX

Idem aliter. XX.

Media fascia super frontem detur, capitáque eius ducantur ad occipitiũ, ibíque figuram accipiant literæ. X. post hæc sub imas aures ac mentum ad malas, inde inter frontem & verticem obliqua ad occipitium demittantur, tum sub mentum, nouissimè per frontem circumdentur.

Aliter XXI.

Fasciâ mediâ ab occipitio orsâ, capita sub imas aures mentúmque attrahenda sunt, tum per malas, quod superest eodem modo obuoluendum, quemadmodum in eâ, quæ proximè posita est.

XX

XXI

Capistrum obliquum ad alteram partem, quo vinciuntur, quæ iuxta aurem sunt, & maxillæ processum. XXII.

Ab occipitio initium sumat, & sub infimam auriculam ad tẽpus, atque inter frontem & verticem obliquè ad occipitiũ, & circa frontẽ procedat, sępiusq; ad eandẽ rationem circumeat. quo modo procedere debet, cùm ab inferiori parte sursum attrahitur. Sin expeditius fit à superiori parte deorsum, ita porrigatur, incipiat ab occipitio, & obliquè per verticẽ & inter ipsum & frõtem ad tẽpus procedat, ab eoq; sub imã aurẽ ad occipitiũ reuertatur, deinde frontẽ ambiat.

XXII

Quod alij leporẽ ſine auribus,alij ſemirhombũ vel nauiculam dicũt, ad vtramque partem,commodiſſimè ad frontem, & ex parte etiam ad id, quod inter ipſum & verticem eſt,adhibetur. XXIII.

Occipitio primùm faſciam inijcimus, ab eóque ſub infimam auriculam ad tempus,& inter frontem & verticem adducimus, & obliquam ad occipitium demittimus, inde circa frontem iuxta angulum oculi tempori propiorem, & inter frontem & verticem obliquè ad occipitium,inde obliquè inter verticem & frontem,parti priùs iniectæ aduerſam ſic, vt ibi. X. literam repræſentet,poſt hæc ſub infimam auriculam ad occipitium,poſtremò circa frontem.

XXIII

Idem in vtrãque partẽ,ductum à ſuperiori parte deorſum. XXIIII.

Mediâ faſciâ occipitium amplectitor,capitáque eius per verticẽ inter ipſum & frontem adducito,ſic,vt ibi.X.literam repręſentent,inde ſub imas aures ad occipitium,poſt hæc circa frontem attrahito.

Idem ab inferiori parte ſurſum. XXV.

Faſcia media ab occipitio orſa ſub infimis auriculis in vtrãque partem ducitur ad angulos oculorum temporibus propiores,ab his inter frontem & verticem ad occipitium reuertitur,deinde frontem comprehendit.quibuſdam placet hanc ſub mentum quoque circumagi.

XXIIII

XXV

Vinculum à superiori parte iunctum. XXVI.

Capistrum rectum ad vtramque partẽ adhibemus, fasciámque non ampliùs sub mentum, sicut in illo, sed per medium nasum agimus ad occipitium, & super eam suturam attrahimus, quæ ad aures per verticem tendit.

Vinculum Glaucij valdè iunctum. XXVII.

Eâdem ratione obuoluitur, atque id, quod à superiori parte iunctum inscribitur, nisi quòd fertur etiam sub mentum.

XXVI

XXVII

Perigenis galea gladiatoria. XXVIII.

Aptissima est, vbi caput ac malę pluribus locis vulnus acceperũt. capistrum obliquum ad vtramque partem inijcitur, dein Glaucij scapha, post hęc rursum capistrum ad vtrãque partẽ. nonnulli, vt vinculum hoc elegantius reddant, id capitis ornamentum, quod κεφαλὴν appellant, parantes assuunt. adhibetur item & alio modo sine obliquo capistro, & fasciâ per malas minimè porrectâ.

Galea aliter ad eosdem. XXIX.

Fasciæ quod satis est à fronte depẽdeat, reliqua ad occipitiũ recta ducatur, & eatenus obuoluatur, vt rectũ capistrũ efficiẽs totas genas & caput cõplectatur, quo facto, caput quod à frõte pẽdet, sursum cõuertendum est, & rectè per verticem ad occipitiũ attrahendũ, ac, si placeat, sub imas quoq; aures aducẽdum.

XXVIII

XXIX

Lepus auritus. XXX.

Sic appellāt semirhombū, vbi laqueus ille accedit, quē auriculas nuncupāt, qui vel gladiatoribus decoris causā datur, vel vt caput cōtineat, vbi propter aliquē faciei affectū pertractare id oporteat. si decoris causā, auriculæ breues sint, & in medio frontis, nam sic animalis imaginē referūt: sin vt cōtineāt, in medio similiter, & magnæ, vt digiti in earum sinus coniecti, continere caput queant.

Alius ad tempora. XXXI.

Hâc ratione obuoluitur. ex alterâ parte fasciæ laqueus fit pastoralis, vel qui duos habēs sinus nominatur (quos sępiùs ī libro de laqueis breuiter declarauimus) & fronti inijcitur, super quē deīde semirhōbus, vel nauicula circūligatur.

XXX

XXXI

Simplex oculus, vel tenue vinculum ocularium. XXXII.

Fasciam ab occipitio orsam ducimus per verticem inter ipsum & frontem, inter supercilia, ad oculum sic, vt ipsum cōtegat, inde sub infimam auriculam ad occipitium, postremò circa frontem.

Idem ab inferiori parte sursum. XXXIII.

Ab occipitio initium sumit, & per summum caput inter ipsum & frontem inter supercilia ad oculum, tum sub infimā auriculā ad oculum, inter frontem & verticem agitur, post hæc ad occipitium, & circa frontem.

XXXII

XXXIII

Duplex oculus à ſuperiori parte ductus. XXXIIII.

Orditur ab occipitio,& per ſummum caput, atque id, quod inter ipſum & frõtem eſt, inter ſupercilia fertur ad oculum,tum ſub infimam auriculam alterius partis,ad alterum oculum, inter ſupercilia inter frõtem & verticem ad occipitium, poſteà circa frontem.

Poteſt etiam, ſi ad rem magis pertineat,initio conuerti,& ab inferiori parte ſurſum circumdari.

XXXIIII

XXXIIII

Duplex in vtramque partem ductus à ſuperiori parte deorſum. XXXV.

Mediâ faſciâ ab occipitio orſâ, ducere capita oportet inter frontem & verticem,atque inter ſupercilia,ſic, vt ibi.X.literæ figuram accipiãt, tum ad oculos,atque inde ſub imas aures ad occipitium & circa frontem.

Aliter XXXVI.

Media faſcia ordiatur à fronte, capita ad occipitium dẽtur, inde ad modum literæ.X.ſimiliter,atque in ſuperiori vinculo procedant.

XXXV

XXXVI

Oculus rectus ad alteram partem. XXXVII.

Orſi ab occipitio faſciam per ſummum caput, & inter ipſum & frõtem directà ad oculum ducimus, inde per eam partem, quâ maxilla cum malis cõmittitur, ſub mentum, & ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

Duplex ex eodem ductus. XXXVIII.

Priuſquam frontem comprehendat, ab occipitio ad alterum oculum trahi debet, tum recta, quà maxilla cum malis committitur, ſub mentũ, ab eóque ſub infimam auriculam ad occipitium & circa frontem.

XXXVII

XXXVIII

Idem ab inferiori parte. XXXIX.

Faſciam ab occipitio orſam ducito ſub infimã auriculã, ab eaq́; ſub mẽtum, & quà maxilla cum malis cõmittitur, ad oculum, inde inter frontẽ & verticem ad occipitium, poſt hæc ſub infimam auriculam, ſub mẽtum, quà maxilla cum malis ex alterâ parte committitur, ad oculum attrahito, tum inter ſupercilia ſuper partem priùs iniectam ad modum literæ. X. inter frontem & verticem ad occipitium porrigito, & circa frontem nouiſſimè circumdato.

XXXIX

Idem in

1 Idem in vtramque partem ductus. XL.

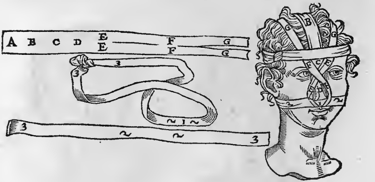
Fascia media non secus ac in eâ, quæ obliqua oculũ vinciebat, occipitio inijciatur, capitáque à superiori parte, vel inferiori attrahãtur, potest etiãnum media fascia sub mento incipere.

XL

20 Linteum scissum ad nasum. XLI.

Fascia eatenus lata esse debet, vt nasum complectatur, longa verò, vt duplicata à naribus ad occipitiũ perueniat. Orsam igitur ab occipitio rectâ per verticem & inter ipsum & frontẽ ad medium nasum adducimus, & quod ex ipsâ superest à facie sinimus depẽdere, quod rectũ in duas partes scindimus, vsque dum ventũ sit ad superius labrum. quo facto alteram fasciolã mediam, ab imo naso orsam super eam, quæ scissa pendet à facie, in vtramque partem, sub imas aures ad occipitium ducimus, super partem primò iniectam, sic, vt ibi .X. literam repræsentet, ministróque tradimus, deinde partes scissas à facie conuertimus ab vtrâque parte nasi inter supercilia, vt ibi literæ .X. similitudinem accipiant, ac per summum caput obliquas ad occipitium porrigimus, & cum priori capite iungimus, super quas deinde capita à ministro contẽta circa frontem attrahimus, sic, vt à latere nodo vel fibulã inter se vinciantur.

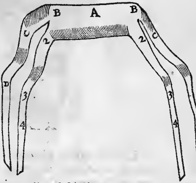

XLI

Funda ad naſum ex quatuor capitibus. XLII.

Scindendũ linteum eſt in partes quatuor,mediumq́; integrũ relinquendum, quà vincire debet imum naſum.ex capitibus verò,quę ſuperiora ſunt,pendere deorſum oportet,inferiora per genas primùm ad angulos oculorum tẽporibus propiores procedere,inde inter frõtem & verticẽ ad ſimilitudinẽ.X.literæ inter ſe cõmiſſa à miniſtro contineri,reliqua duo ſub imas aures ad occipitiũ demitti, ibiq; literæ.X.ſimilitudine acceptâ,circa frontem agi,& à latere inter ſe deligari,tum quæ à miniſtro tenebantur,in occipitio deſinere.

XLII

Eadem ex tribus faſciolis. XLIII.

Vna media inijcitur ſub imo naſo,capitaq́; eius per oculorũ angulos tẽporibus propiores inter frontẽ & verticẽ ducuntur, ibiq́ue aduerſa ad imaginẽ literæ.X.à miniſtro continẽtur,altera media datur ſuper imũ naſum,& in vtrãque partem ducitur ad occipitium, ibiq́ue accipit nodum cum capitibus à miniſtro contentis,tertia orditur à fronte,& capiti circumdata à latere deligatur.

Eadem ex duabus. XLIIII.

Vnà ſub imo naſo dari media debet, capitáque eius per angulos oculorum temporibus propiores inter frontẽ & verticem porrigi, atq; inter ſe aduerſa in ſpeciem literæ.X.miniſtro ſimiliter tradi: altera media inijci ſuper imum naſum,& capita eius ferri ſub imas aures ad occipitium,& ibi.X.literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumagi,& à latere deuinciri.

XLIIII

XLIIII

Nasus ex binis fasciolis. XLV.

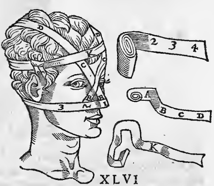
1 Vna super nasum in longitudinē detur, dimidiaq; pars à fronte dependeat, reliqua per verticē rectà ad occipitium porrigatur, sed alterius mediū dandum est sub imum nasum, capita verò sub infimas auriculas ad occipitiū ferenda, vbi debent literæ. X. similitudinem accipere. post hæc prioris fasciæ quod à fronte pendet, sursum conuertēdum, & super partem primò volutam rectà per verticem ad occipitium demittendū. quo facto, capita quæ ibi literę. X. figuram acceperant, id complexa, postquam fronti circundata fuerint, finienda sunt.

Accipiter ad nasum ex tribus fasciolis. XLVI.

10 Vna sub imo naso media īcipit, cuius capita vtrinq; iuxta nares inter supcilia ducūtur ad imaginē literæ. X, īde ad sūmū caput atq; occipitiū dātur, ibíq; cōtinētur: altera media sup imū nasū obuoluitur, capitáq; eius sub infimas auriculas ad occipitiū demittūtur, & ibi inter se, & cū capitibus, quę cōtinebātur, vinciūtur: tertia media à frōte orditur, & ī vtrāq; partē circūacta à latere capitis finitur.

XLV

XLVI

Idem ex binis fasciolis. XLVII.

30 Prior fascia perinde atque altera circumagenda est, sed capita huius in occipitio ad literę. X. similitudinē inter se aduersa, vbi frontē cōplexa sunt, finiuntur: illius verò sub his comprehēduntur, vel ipsa quoq; in occipitio in speciem literæ. X. inter se aduersa sub mentum adducuntur, ibique inter se alligantur.

XLVII

Faſcia glomerata ad idem. XLVIII.

Faſciæ pendere tantum à facie finito, quantū à naribus poſſit ad occipitium peruenire, reliquam eius partem recta per naſum, inter ſupercilia ad frontē & verticem trahito, inde per medium caput ad occipitium demittito, ibíque cōuerſam ſub infimâ auriculâ ad imum naſum attrahito ſuper partē pendentem, inde ſub infimâ auriculâ alterius partis ad occipitium ducito, ibíque contineto, poſt hęc caput, quod à facie pendebat, rectà ſuper partem priorem volutam, ac occipitium dato, ſic, vt à reliquâ faſciâ comprehēdatur, quam poſtremò circa frontem adducito, & ad occipitium reuerſam à latere capitis deuincito.

XLVIII

Funda. XLIX.

Orſa ab occipitio obliqua per verticem & inter ipſum & frontem tendit ad angulum oculi tempori propiorem, inde per genam ad imum naſum, ab eóque ad genam ſimiliter alterius partis, oculi angulum tēpori propiorē, inter frontem & verticem, ad ſummum caput fertur priori parti aduerſa. poſt hęc ad occipitium demittitur, & ſub infimis auriculis porrecta ad occipitium reuertitur, nouiſſiméque fronti obuoluitur.

XLIX

Eadem

Eadem aliter. L.

Fasciam occipitio primùm inijcimus,deinde obliquam per verticē ad tempus atque angulum oculi tempori propiorem adducimus,ab eóque sub imum nasum,atque infimam auriculam rursus ad occipitium demittimus,ibíq; conuertimus, & priori parti aduersam obliquam ducimus ad tēpus, ac sub imum nasum ad infimam auriculam contrariæ partis, post hæc ad occipitium, deinde sub infimam auriculam,sub imum nasum, ac sub imam auriculam alterius partis ad occipitium,postremò circa frontem obuoluimus.

L

Amintæ vallum. LI.

Orsi ab occipitio, fasciam obliquè per verticem ducimus,atque inter ipsum & frontem inter supercilia, inde à latere iuxta angulum oculi,naribus propiorem rectà ad proximam narem, inde quà maxilla cum malis committitur, attrahimus,tum sub mentum demittimus,& sub infimam auriculam ad occipitium damus,ab eóque per verticem obliquè inter ipsum & frontem, atque inter supercilia porrigimus,priori parti aduersam in speciem literæ. X. post hæc à latere nasi,ex contrariâ parte & quà,maxilla cum malis cōmittitur,sub mentum atque infimam auriculam alterius partis ad occipitium, inde fronti circumdamus,post hæc sub infimam auriculam, per medium nasum, ad alteram infimam auriculam atque occipitium. præter hæc nonnulli quoque mentum complectuntur. Adhibetur autem commodissimè, vbi vel inter supercilia, vel medium nasum deligare opus est.

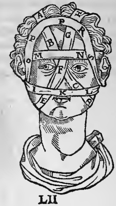
Phaleræ,seu vallum. LII.

Ab occipitio inchoatur,& obliquè per summū caput atque inter ipsum & frontē procedit inter supercilia,inde iuxta angulū oculi naso propiorē per genam sub imam aurem ad occipitium,ab eóq; per contrariā partem,sic,vt inter supercilia literæ. X. figurā accipiat,tum obliquè inter frontem & verticem,per verticem ipsum ad occipitium demittitur,deinde sub infimam auriculam,per medium nasum,atque alteram infimā auriculam, item ad occipitiū reuertitur, post hæc circa frontē agitur. Quidam,vt speciosius vinculū efficerēt, per eam

quoq; futurã,quæ ad aures per verticem tẽdit,circuire voluerunt. Poteſt etiam, ſi res poſtulat,faſcia duci in vtramque partem. huic & ſuperiori eadem vis eſt.

LI

LII

Menecratis accipiter. LIII.

Faſcia primùm occipitio detur,& rectà per verticem inter ſupercilia tendat iuxta angulũ oculi naſo propiorẽ, & ab alterâ nare ſuper imum naſum feratur iuxta alterũ angulum naſo propiorem, & inter ſupercilia, vt ibi ſimilitudo literæ.X. fiat,poſt hæc rectà iuxta partem priùs volutã ad occipitiũ reuertatur, ibíque conuerſa ſub infimã auriculam, & ſuper imum naſum, ac ſub infimam auriculam alterius partis,itidem ad occipitium adducatur,& fronti nouiſſimè circumdetur,quam agere etiam licet ſuper eam futuram,quæ ad aures per verticem tendit.Nonnulli,vt elegantius vinculum reddant,adijciunt ſemirhombum,cuius rationem ſuprà indicauimus.

Amintæ vallum ad naſum in alterã partem declinatum. LIIII.

Faſciam ab occipitio orſam rectà ad ſummum caput adducito,deinde inter ipſum & frontem,atque inter ſupercilia ab alterâ nare ſub imum naſum attrahito,inde ſub imam auriculam alterius partis,& ſuper imum naſum, ab eóque ſub imam aurem ad occipitium obuoluito,inde circa frontem.

LIII

LIIII

Hippocratis

Hippocratis vinculum adducens. LV.

Idem præstat, quod proximè positum. sic autem obuoluitur. membranula palmæ longior accipitur, cuius vnum caput glutine vel gummi illitũ naso agglutinatur ab eâ parte, in quâ iacet: alterum sub imam aurem ad occipitiũ adducitur ab eóque ad frontem, quà similiter agglutinatur.

LV

20

Ad aures linteum scissum in quatuor partes. LVI.

Medium auriculam complectatur, ex partibus verò scissis, quæ super auriculam sunt, vbi X. literæ figuram acceperint, vna per frontem, altera per summum caput, ad occipitium porrigantur, tum quæ per frontem procedebat, quà X. literæ similitudo est, attrahatur, quæ per verticem, ad frontem ducatur, & à latere capitis ambæ inter se vinciatur, sed partes subiectæ aduersæ inter se procedant, & altera per posteriorem partem, altera sub mentum detur ad occipi-30 tium, ibíque nodum accipiant.

LVI

Auris ex faſciâ glomeratâ. LVII.

Faſcia poſt læſam aurẽ ꝓpe occipitiũ orſa, per ipſam ferri debet, vt ex parte eandẽ includat, inde inter frontẽ & verticẽ attrahi non lõgè à fronte, tum per priorẽ partem prope alterã aurem ac ſub mentum ad aurẽ affectã, deinde inter verticem & frontem ad poſteriorem partẽ integræ auris, & ſub mẽtum, atque infimam auriculam ad occipitium, inde circa frõtem, ac rurſus ad occipitium.

LVII

Aliter. LVIII.

Occipitio primũ inijcitur, & ſub infimã aurẽ ſanã inter frõtem & verticem ad priorem partem affectæ auris porrigitur, atque inde ſub mentũ, & ſub infimam aurem ad occipitiũ, deinde obliquè ſuper aurem, poſt hęc circa frontem.

LVIII

Linteum ſciſſum in partes ſex ad regionem iuxta aurem. LIX.

Medium ſuper locum vinciendũ inijcimus ex partibus verò alijs à ceruice dependentibus, alijs ſuper caput collocatis, eas, quæ à priori parte ſunt, inter frontem & verticem nodo inter ſe deuincimus, medias verò in ſummo capite & inter ſe, & cum prioribus alligamus, poſteriores ad occipitium adductas, vt X. literam referant, circa frontem agimus ſic, vt à latere capitis finiantur.

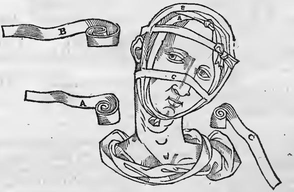
Iunctura

LIX

Iunctura ad malas ex tribus faſcijs. L X.

Vna media inter frontē & verticem inijciatur, capitáque eius per malas ſub mentum demittātur, ab eóque per malas iuxta priores partes inter frontem & verticem procedant, ibíque inter ſe colligentur, quòd ſi oculos quoque deuincire volueris, ducātur nō iuxta priorem partem, ſed per oculos, tum inter frontem & verticem data in ſpeciem literæ. X. ad occipitium adducātur: altera faſcia media inter frontem & verticem orſa in vtráque partem attrahatur iuxta oculorum angulos temporibus propiores, ad mentum, atque ibi nodum accipiat: tertia media medium naſum amplectatur, capitáque eius ſub infimis auriculis ad occipitium adducantur, ibíque. X. literæ ſimilitudine acceptâ per frontem circumeant, & nodo à latere capitis vinciantur.

LX

Longa ad frontem & regionem, quæ inter ſupercilia eſt ex faſciâ glomerata. L X I.

Dari primò ſuper occipitium debet, poſt hæc rectà duci ad frontem & inter ſupercilia, deinde ad occipitium reuerti, & poſtremò per frontem circumagi.

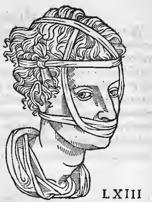
Funda ad labrum inferius scissa in partes quatuor. LXII.

Medium, quod integrum est, inijcito super labrum inferius, superiores verò partes ad mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibíque in speciem literæ. X. alterâ super alteram excedente, ad summū caput, & inter ipsum & frontem attrahito, ministróque tradito, reliquas verò binas partes sub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ. X. ad frontem attrahito, & has, & quæ à ministro continebantur, inter se deuincíto.

Eadem ad labrum superius. LXIII.

Mediâ superius labrum complectitor, inferiores partes iuxta angulos oculorum temporibus propiores adducito inter frontem & verticem, vt ibi. X. literæ figuram accipiant, inde ad occipitium demittito, reliquas duas partes sub infimas auriculas ad occipitium attrahito, ibiq; inter se aduersas circa frontem agito, & inter se deuincíto.

LXII

LXIII

Fascia glomerata ad labrum inferius. LXIIII.

Orditur ab occipitio, & sub infimâ auriculâ fertur ad labrum inferius, ac sub infimâ auriculâ reuertitur ad occipitium.

Eadem in vtramque partem ducta. LXV.

Media labrum complectitur, capitáque eius sub imas aures ad occipitium attrahuntur, & fronti circumdantur.

Alia. LXVI.

Incipimus ab occipitio, & sub infimam auriculam ad labrum fasciam ducimus, ab eóque sub infimam auriculam ex alterâ parte ad occipitium, inde per verticem obliquam, & inter ipsum & frōtem ad tempus porrigimus, ab eóque per malas sub mentum ad malas ex alterâ parte, deinde inter frontem & verticem in speciem literæ. X. inde ad occipitium, postremò circa frontem.

Ad labrum superius. LXVII.

Ab occipitio ordiatur, & obliqua detur inter verticem & frontē iuxta oculi angulum tēporibus propiorem ad labrum superius, ab eóque ad alterum tempus, atque oculi angulum ipsi propiorem, tum inter frontem & verticem super partem priùs iniectā ad imaginē literæ. X. inde ad occipitiū & circa frontem.

Eadem

Eadem à medio orſa. LXVIII.

Mediâ ſuperius labrum cōplectere, capitáque iuxta tempora, oculorúmque angulos temporibus propiores porrige, inde inter frōtem & verticē, vt ibi. X. literam referant, tum ad occipitiū, poſt hæc per frontem, rurſus ad occipitium.

LXVI LXVII LXVIII

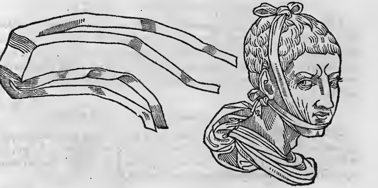
Funda ſciſſa in partes quatuor ad occipitium. LXIX.

Media occipitiū cōprehendit, ex partibus verò, quę ſubiectę ſunt per malas atque angulos oculorū temporibus propiores inter frōtem & verticē feruntur, ibíque inter ſe deligantur. reliquæ ſub infimas auriculas ad occipitium ducuntur, vbi ad modum literæ. X. altera ſuper alterā excedit, quòd ſi breuiores fuerint, in occipitio cum prioribus aptātur, ſi longiores, ad frontem adducuntur.*

Quùm de vinculis tam ſimplicibus, quàm compoſitis, quæ faciei & capiti conueniunt, abundè dixerimus, proximum eſt, vt ad reliqua pergamus.

Iunctura ad mentum EX SORANO. LXX.

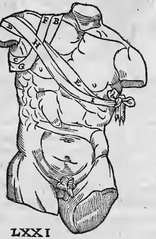
Faſciam ab vtroque capite ſcindētes, ſic, vt medium, quo mentum comprehenditur, intactum relinquatur, inferiores quidem partes, rectà per malas inter frontem & verticem porrigimus, ſuperiores per mentum trāſuerſas ad occipitiū attrahimus, nodóque inter ſe alligamus. prodeſt autem quibus deuincire mentum conuenit.

LXX

Spica Glaucij. Nunc GALENVS. LXXI.

Nomen inuenit à ſpicâ, quam ſuo ambitu imitatur, maximè autem proficit, vbi iugulum fractum eſt, aut humerus excidit. eius ratio eſt. Hapſus lanæ mollis ab eâ parte, quæ vinciēda eſt, alæ ſubijcitur, donec id cauum compleat, poſt hæc faſcia glomerata, quæ longitudinem & latitudinem habeat pro portione eius, quod alligatur, ab alterâ alâ incipiens obliqua per dorſum tendit, quà iugulum cum lato ſcapularū oſſe committitur, inde ſub alâ affecti humeri ad eam partem reuertitur, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, ità, vt ibi. X. literam repræſentet, deinceps obliqua per pectus procedit ad alam integræ partis, inde per dorſum obliqua ad iugulū, ità, vt parti priùs obuolutæ aliquantulum inſidat, ab eóque ſub alâ iterum datur ad iugulum, ſic, vt ſecundò ſimilitudo. X. literæ fiat. poſtremò ad alam integræ partis, atque ad eandem rationem circumagitur.

LXXI

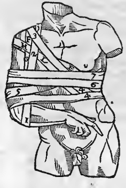
Eadem media primùm iniecta. LXXII.

Adhibitâ ſpicâ brachium figurandum eſt ad angulum rectum, atque alterâ faſciâ mediâ inuoluēdum, cuius capita recta ducēda ſunt, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur, atque ibi in ſpeciem literæ. X. aduerſa inter ſe ad alam integræ partis attrahenda, poſt hæc per latera atque affectum humerum circumdanda eatenus, vt omnia includantur, & ſub alâ ſanæ partis finienda.

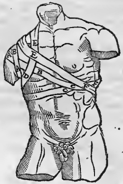
Eadem in vtramque partem ducta. LXXIII.

Media alam affecti humeri complectitur, & in vtramque partem ducta, quà iugulum cum lato ſcapularum oſſe committitur. X. literæ figuram accipit, inde obliquè pars vna per dorſum, altera per pectus procedit ad alteram alam, atque ad hunc modum, quoties opus fuerit voluta, finitur.

Geranis

LXXII

LXXIII

Geranis (ità enim appellatur à gruis similitudine) Hippocratis, siue (vt alijs placet) Perigenis. LXXIIII.

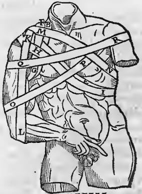
Iisdem conuenit, quibus spica. in hunc autem modum obuoluitur, vbi spicam iniecerimus, semel circa humerum dari fascia debet, inde ad iugulũ procedere tum obliquè ad alteram alam, atque ibi desinere.

Funda humerum complectens, quæ idem præstat atque Geranis. LXXV.

Spicam adhiberi priùs conuenit, tum ab eâ parte quà iugulum cum lato scapularum osse committitur, fasciam semel rectà ferri ad brachium, quod ad angulum rectum figuratum sit, atque inde rursus ad eam partem, quà iugulum cum lato scapularũ osse committitur, deinde ad alam integræ partis, post hæc humero & lateribus circumdari, & sub alâ nodum accipere.

LXXIIII

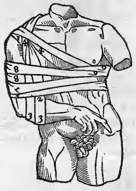
LXXV

Eadem aliter. LXXVI. 1

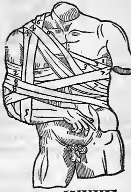
Media vitiati humeri caput amplectatur, capitaque eius recta ducantur ad brachiū in viciniâ cubiti, & rursus iuxta partes priùs iniectas, quà iugulū cum lato scapularū osse coniungitur, inde ad alam integræ partis, post hæc in orbē.

Aliter. LXXVII.

Media circumdanda est alæ integrę partis, capitáque eius in orbem ad latera atque humerum attrahenda, tum sub alâ integræ partis iterum demittenda, inde obliqua ducenda sunt ad eum vitiatæ partis locum, vbi iugulum cum lato scapularum osse committitur, deinde rectà per humerum ad cubitū, ab eóque rursus ad eam partem, quà iugulum cum lato scapularū osse committitur, 10 inde ad alam integræ partis, postremò in orbem circa humerum.

LXXVI

LXXVII

20

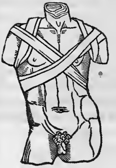
Spica duplex, quam alij quadrigam dicunt. LXXVIII.

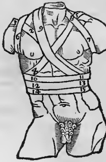
Commodissimè inijcitur, quùm vtrumque humeri caput malè habet. eius ratio hæc est. vbi spica simplex data fuerit, fasciam sub alam vincti humeri demittentes obliquam ducimus ad alterum humerum, atque ad eam partem, quà 30 iugulum cum lato scapularum osse committitur, sic, vt ibi X. literam referat, deinde ad alteram alam, atque ad eandem rationem circumagimus.

Cataphracta. LXXIX.

Nomen habuit à similitudine thoracis Romani, quē cataphractam dicunt. prodest autē quibus deligare iuxta iugulū cōuenit latum os scapularū, pectus, dorsum aut latera. quod vinculi aliquâ ex parte duplicē spicam repręsentat, sic autē obuoluitur. Alæ primò circūdatur, tum obliquè per pectus ducitur prope illam regionē, vbi iugulū cum osse pectoris cōmittitur, inde per ceruices ad latum scapularū os humeri contrarij atque ad alam subiectā, ab eâq; ad ceruices super partē priùs iniectā, ità, vt prope ceruices similitudo. X. literę fiat, post hęc 40 obliqua datur ad latū scapularū os ex alterâ parte, atq; ad alam, ab alâ ad ceruices, vt in vertebrâ colli. X. literæ figuram accipiat, deinceps sub alâ & obliquè prope eam regionē, vbi iugulū cum osse pectoris cōmittitur, sic, vt hîc quoque similitudo. X. literæ fiat, & iuxta ceruices & super latū scapularū os, & sub alâ, vt quater. X. literā repræsentet, nimirū semel à priore parte, semel à posteriori, bis prope iugulū. Ad eādem autē rationem quoties opus est, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera sic, vt tota iunctura thoracem referat.

Eadem

10

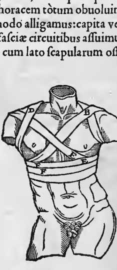
LXXVIII LXXIX

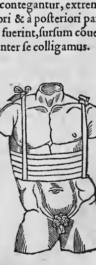
Eadem in vtramque partem ducta. LXXX.

Sub alâ dari mediã fasciam oportet, & in vtramque partem ferri ad proximum iugulum, sic, vt prope ceruices. X. literam referat, deinde obliquè porrigi ad contrariam alam, ab eáque ad proximum iugulum, vt ibi prope ceruices
20 fiat similitudo literę. X, inde ad alteram alam obliquè, postremò in orbem circa pectus.

Sostrati vinculum rectum ad alam & pectus. LXXXI.

Maximè conuenit, vbi medium pectus, vel dorsum aut latera, seu thoracem volumus deuincire. duas igitur fasciolas iustæ longitudinis humerorum capitibus inijcimus, earúmque capita recta sinimus depẽdere: deinceps fasciâ glomeratâ thoracem tòtum obuoluimus & latera, vt contegantur, extremámque fasciam nodo alligamus: capita verò, quæ & à priori & à posteriori parte pendebant, fasciæ circuitibus assuimus, ac, si longiora fuerint, sursum cõuersa, quà
30 iugulum cum lato scapularum osse committitur, inter se colligamus.

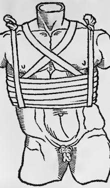
LXXX LXXXI

Vinculum in ſpeciem literæ. X. ad alam & pectus. L X X X I I. 1

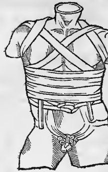
Quas ꝓximè poſui faſciolę, nõ rectę, ſed obliquę depẽdeãt, ità, vt tã à pectore q̃ à dorſo ſimilitudo. X. literę fiat. cętera eadẽ fieri debẽt, quę, vbi rectę adhibẽtur.

Amintæ thorax. L X X X I I I.

Huic & vinculo, quod ad alam poſui, eadem vis eſt, ſic autem faſciatur. impoſitâ cataphractâ ad vtrãque partem ductâ, vbi faſcia eatenus circuierit, vt vſque ad vmbilicum complexa omnia fuerit, capita inter ſe vinciri debent, ſic, vt lupus laqueus fiat, quódque ex his vltra laqueum relinquitur, ad ilia vtrinque adductum prioribus circuitibus inſeritur, ſic, vt extremum pẽdeat, quod quatuor digitorum lõgitudinem æquet, quo fit, vt thoracis fimbrias repræſentet. 10

LXXXII

LXXXIII

20

Thorax ad idem. X. literam repræſentans. L X X X I I I I.

Faſciam ilibus primũ à dextrâ parte inijcito, & obliquè per latus & medium pectus trahito ad humeri caput, ab eóq; ad alam, atq; iterũ ad humeri caput ſuper partem priorẽ ad effigiem. X. literæ, pòſt obliquè per dorſum ad ilia ſuper caput primò iniectũ, deinceps per ventrẽ ad ilia ſiniſtræ partis in orbem circũducito, deinde per dorſum priori parti aduerſam, ſic, vt ibi eiuſdẽ literę ſimilitudinem habeat, ad caput humeri dextrũ, poſt hæc ſub alam demittito, & rurſus ad caput humeri circũagito ſic, vt ibi ſimilitudo. X. literæ fiat, poſt hæc per mediũ pectus ac latus obliquè ad ilia ſiniſtræ partis, nouiſſimè in orbẽ circũdato, atque ad eandẽ rationẽ voluito, dum quæ ligãda ſunt, omnia includãtur. 30

LXXXIIII

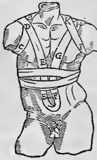
Stella.

1 Stella. LXXXV.

Adhibito vinculo,cui nomen eſt thorax.X.literam repręſentans debet anguſtior faſciola dari in orbem ſemel aut iterum circa pectus & dorſum, & extremo capite fibulâ deuinciri.

Geranis in ſpeciem fiſcellæ. LXXXVI.

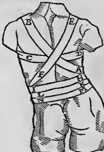
Idem poteſt,quod cataphracta,eius autē ratio eſt.à dorſo incipit,& obliquè per ſcapulas ad eam partē ꝓcedit, vbi iugulū cum lato ſcapularū oſſe cōmittitur,inde ſub alâ demiſſa eodē reuertitur,vt ſimilitudinē.X.literę ſuper eādem commiſſurā accipiat,poſt hęc obliqua per māmam ad vmbilicū,ibíque cōuer-
10 ſa obliquè trahitur ad alteram mammā, atque ad eam partem, vbi iugulū cum lato ſcapularū oſſe cōmittitur,vt ibi literæ.X. figurā accipiat, deinde per dorſum demittitur,& in orbem datur circa latera,atque ad eandē rationē circuit.

LXXXVI

Stella à poſteriori parte ſe oſtendens. LXXXVII.

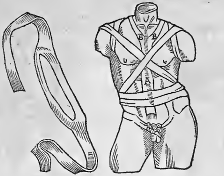
Vtiliter adhibetur,quibus deuincire dorſum oportet.ſic autē circumdatur. ab ilibus orſa puta ſiniſtræ partis, per dorſum tendat ad caput humeri dextri,
20 inde ad alam, ab eâq; per latū ſcapularū os ſiniſtræ partis ad alam atq; humeri caput,dehinc obliquè per dorſum feratur priori parti aduerſa, poſt hæc ſemel aut iterū in orbē circa ilia detur,eóque ambitu extrema pars contineatur.Eandem quoque ſic circumagere licet, vt à priori parte oculis exponatur,id quod fit,vbi non à priori parte,ſed à poſteriori æquè circumeat.

LXXXVII

Vinculum,quod à fulmine κεραύνιος appellatur. LXXXVIII. 1

Idem efficit,atque illud,quod proximè positum est,fasciam iustæ longitudinis atque latitudinis mediam in longitudinem scindimus, dum recipere caput possit, ex capitibus verò vnum à ventre, alterum à dorso patimur dependere,post hęc imponimus id vinculi,cui nomen est Thorax.X.literã repręsentans,imaq; capita prioris fasciæ scissa in plures partes pendere finimus.

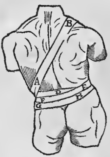
LXXXVIII

Simplex vinculum ad ceruicem. LXXXIX. 20

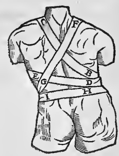
Commodissimum est,vbi res poscit alteram ceruicum partem alligari. incipit autem à medio latere,& per dorsum fertur ad ceruicẽ & pectus, post hæc ad latus super caput primò iniectum,deinde per thoracem in orbem.

Duplex. XC.

Fascia primùm alæ circumdari debet,tum obliquè per dorsum ad ceruicem procedere, inde ad pectus, & alam atque alteram alam, post hæc obliquè per pectus ad ceruicem ità,vt ibi.X.literam præsentet, deinde obliquè per dorsum ad alam,ac postremò in orbem circumagi, atque ad eãdem rationem circuire. 30

LXXXIX

XC.

Cuspis,

1 Cuſpis,ſiue hamus. XCI.

Binæ faſciolæ,quæ & longitudinem conuenientem habeant, & duorũ digitorum latitudinem non excedant,mediæ humerorum capita complexę dependent,& tam à dorſo,quàm ab vmbilico.X.literę figurã accipiunt,poſt hęc fibulâ inter ſe iunguntur,quo facto obuoluitur Geranis in ſpeciem fiſcellæ.

Rhombus ſimplex. XCII.

Iiſdem prodeſt,quibus proximè adſcripta,conficitur autem ex duplici vinculo ad ceruices,& ex Geranide,antè dictis.

XCI.

XCII

Rhombus duplex ad idem. XCIII.

Faſcia ab ilibus orſa obliqua per iugulũ fertur ad latum ſcapularũ os,inde ad alam,ab eâq; ad iugulũ ità,vt quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, referat ſimilitudinẽ literæ.X.poſt hæc trãſuerſa per collũ ad alterũ iugulũ,tũ ſub alâ demittitur,atq; ad idẽ iugulũ reuertitur, vt ibi quoque ſimilitudo.X.literę fiat,inde obliqua per mãmã porrigitur ad ilia cõtrariæ partis ſic, vt in pectore 30 eandẽ literã referat,poſteà in orbẽ circa ilia fertur,& obliqua per dorſũ tendit, quà iugulũ cũ lato ſcapularũ oſſe cõmittitur, inde ad alã demiſſa eodẽ reuertitur,tum trãſuerſa per priorẽ partẽ quà iugulũ cum oſſe pectoris,& quà cum lato ſcapularum oſſe cõmittitur, & obliqua per dorſum ad ilia, poſtremò in orbem. Cùm hoc etiam imponitur, vel duplex geranis,vel ſimplex vinculũ, ad ceruicem, vel etiam duplex.

XCIII

Sostrati κραώνιος. XCIIII.

Proficit vbi mediũ pectus & dorsum deligandũ est, sic autẽ obuoluitur. duo inijci vincula oportet, & qđ cuspis, & qđ stella nũcupatur, tãtummodo capita, quæ in stellã per fibulã inter se iungebantur, ad ilia adducta dependent.

Apollonij iunioris ἡμικραώνιος XCV.

Fasciolas, quas in cuspidæ adhibuimus, ad humerorũ capita damus, tum duplex vinculum ad ceruices inijcimus, deinde geranida in speciem fiscellæ.

Sostrati parua ara. XCVI.

Speciosa est, siquidẽ obuoluta paruę aræ angulos repræsentat. Primùm deligetur vinculum ad ceruices, deinde geranis in speciem fiscellæ, quo facto adijcitur vinculum Sostrati ad pectus cum fasciolis suspendentibus.

Eiusdem paruum templum. XCVII.

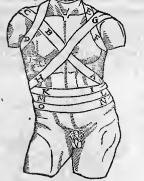
Hoc etiam & decorum est, & idem proficit. recto vinculo Sostrati imposito, illud inijciendum est, quod Quadriga nominatur.

Apollonij Thirij paruum templum. XCVIII.

Binæ fasciolæ super dorsum dantur, quemadmodum in vinculo recto Sostrati ad pectus, posteà simplex rhombus circumagitur.

Geranis in speciem fiscellæ in priori parte se ostendens. XCIX.

A latere orsa obliqua per pectus eo ducenda est, vbi iugulũ cum lato scapularum osse cõmittitur, inde sub alam, ab hâc eodẽ reuersa per collum trãsuersa ducenda est ad cõmissurã iuguli alterius partis cũ lato scapularum osse, deinde sub alâ à priori parte versus posteriorem ad eandem commissuram porrigenda, inde obliqua per pectus, & postremò in orbem circa ilia. idem quoque vinculũ à posteriori parte se ostendet, si circuitus, qui à priori parte fuerant in posteriori collocemus, & eos, qui à posteriori, in priori.

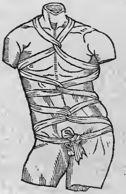

XCIX

Auriga. C.

Valet ad latera deligãda, atq; ad hunc modũ inijcitur. Mediã fasciã collum cõprehẽdimus, capitáq; obliqua per pectus attrahimus, ibiq; inter se implicata sub alas adducimus ad dorsum, vbi rursus implicamus, atque ità, donec totum thoracẽ deligauerint, modò à posteriori, modò à priori parte implicamus, extremaq; inter se deuincimus, quo vinculo vtũtur aurigæ ad latera continenda.

Expositis

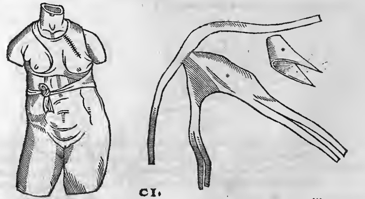
C.

Expositis fascijs, quæ thoraci accommodantur, proximum est, vt ad reliquas pergamus.

EX HELIODORO.

Assuta fascia ad mammam. CI.

20 Fasciam, cuius longitudo ac latitudo sit pro portione hominis duplicamus, tum initio facto à medio eius partis, quæ duplicatur, suimus deorsum obliquè tendentes, deinceps omne id, quod super suturam est, excidimus, vt pilei modo sinus fiat, qui mammam, & quod superiniectum est, capiat. vtrunque huius fasciæ caput in duos scindimus, deinde ab alterâ parte sinus, quæ contra suturam est, & veluti labrum lintei, fasciolam latam circiter digitos duos à latere suimus sic, vt alterum caput longius sit, breuius alterum, quæ fasciola cingulus dicitur. vinciendi ratio est. sinus datur ad mammam, vt ipsam comprehendat, longius verò cinguli caput per dorsum attrahitur ad integram mammam, & cum breuiori nodum accipit. ex capitibus scissis priora duo sursum feruntur ad
30 ceruices, ità, vt dexteriori sinistrum, sinisteriori dextrum procedat, penderéque sinatur, quibus cum reliqua duo capita colligantur.

CI.

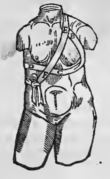
Glomerata fafcia ad mammam. CII.

Lõgioris fafcię,quę tãtum latitudinis habeat,quãtum vfus requirit,caput in duas partes fciffum detur iuxta integrã mammã, fafcia verò per dorfum obliquè ad vitiatã mammã procedat,ab eaq; ad alterã,poft hæc fuper dorfum,inde ad affectã mammã à fuperiori parte deorfum porrigatur,vt inter vtrãq; mammam.X.literę figuram accipiat,fępiufq; ad eandem rationem circumeat,dum quæ nuda funt,omnia cõtegãtur. extrema verò fafcia fcindatur,tum fciffę partes inter fe vinciantur altero nodo fub integrã mammã,altero fuprà collocato.

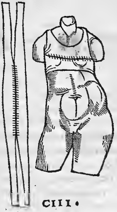
EX SORANO.

Duplex in vtrãque partem ducta,à fuperiori parte deorfum. CIII.

Medię fafcię,quę pectori trãfuerfa circũdetur,altera affuitur,donec vtrãq; mãmillã ptrãfierit,hæc capitibus fuis rectà ad collũ datis ex eo fufpẽditur, illa per dorfum procedit,vtriufque capita inter fe vinciũtur,vt deligãdis mãmis accõmodentur.

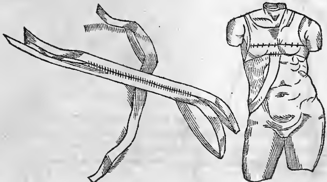
CII.

CIII.

Vinculum fufpendens fex habens capita. CIIII.

Sufpendenti vinculo quatuor capitum circa mediã futuram, alia fafcia trãfuerfa affuitur, cuius capita,vbi (vt dictum eft) deligauerimus,in dorfo inter fe vinciuntur,ne,aut refolui vinculum poffit,aut rugofum fieri. Habet autẽ eundem vfum,quem proximè traditum.

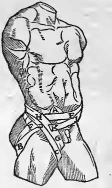
CIIII.

1

NVNC GALENVS.

Iunctura ad alterum inguen. CV.

Expeditiſſima eſt, vbi alligare inguen oportet. Inijcitur autẽ hoc modo. faſcia ab ilibus orſa obliquè per clunes ferri debet à parte inguinis vitiati inter anum & naturale, poſt hęc ſurſum procedere ad inguen, tum in orbem per coxam ad ilia ſuper partem priùs iniectam, & ab inferiori parte ſurſum adduci.

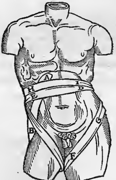

20

CV.

Ad vtrumque inguen. CVI.

Abdomini faſciæ caput inijcito, eámque obliquè per coxam inter anum & naturale attrahito ad inguen ab inferiori parte ſurſum, deinde iuxta caput primò iniectum ad coxam, atque inter anum & naturale ad alterũ inguen ab inferiori parte ſurſum, poſt hęc infra vmbilicũ, ſicq́ue circumagito, dum inguen vtrumque includatur.

40

CVI.

Eadem in vtramque partem ducta. CVII.

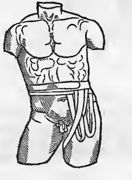
Media faſcia incipit ab inguine, capitáque eius ad coxã data literæ. X. figuram accipiunt, & vnum ad inguen, alterum ab exteriori parte procedit, deinde ambo in vnum adducuntur, atque ad eandem rationem circumeunt.

Aliter ad alterum inguen. CVIII.

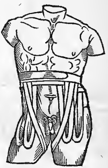
Vnum fascię caput,quod breuius sit,nec duorũ vel trium cubitorũ longitudinẽ excedat,ab inguine depẽdeat,alterum verò glomeratũ,per ilia ad coxam detur atque abdomen,inde oblìquè ad coxã & inguen circumagatur ab inferiori parte sursum,tum ad ilia & coxã ac per ilia contrarię partis ad abdomen, tuncq; caput depẽdens ad inguẽ sursum cõuertatur sic,vt ibi sinus fiat, qui altero capite,quod glomeratum est,cõprehẽdatur,post hæc rursus qđ glomeratũ est,per inguẽ & coxã ducatur ad abdomẽ,rursusq; primũ caput duplicetur à superiori parte deorsũ,& eo,quod glomeratũ est,cõprehendatur,ac dũ fascia desinat,alterũ quidẽ duplicetur,alterũ superdetur,nouissimè fibula ĩponatur. 10

Aliter ad vtrumque. CIX.

Fasciolâ mediâ lumbos complectimur,capitáque eius ab inguine non secus quàm in iuncturâ ad alterum inguen finimus dependere, tum alteram fasciam à ventre orsam, quemadmodũ in iuncturâ ad vtrumque inguẽ circumdamus, capita verò,quæ pẽdebant,quemadmodum in simplici dictũ est,duplicamus.

CVIII.

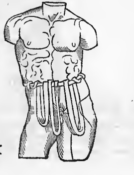

CIX.

30

Pecten seu vinculum suspendens ad colem. CX.

Fasciola media lũbis inijciẽda est,capitáq; eius super vẽtrem adducta nodo inter se vinciẽda,tum alterius fasciæ glomeratæ caput zonæ inserendũ,reliqua pars ad colẽ data in zonã rursus à superiori parte deorsum cõijciẽda, post hæc sub colem & ad zonã,postremò testiculos cõplexa,in zonam demittenda est.

CX

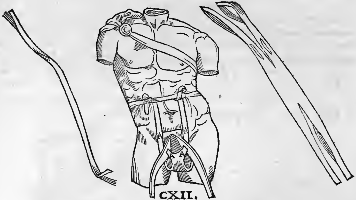
Aliter.

1 Aliter. CXI.

Iniectâ zonâ fasciæ caput super colē imponatur,eáque circa ipsum in orbem detur,donec totū includat,deinceps ad zonâ feratur,ab eáque ad colem,atque inde rursus ad zonam,nouissimè testiculos amplexa in zonam demittatur.

Idem ex fasciâ scissâ ac zonâ. CXII.

Linteum iustæ magnitudinis scindito in partes quatuor sic, vt medium integrum relinquatur, quo colē excipito,tum ab altero capite scissas partes in viciniâ colis findito,in quæ fissa cōijcito partes alterius capitis,cingulóque inserito,& nodo alligato.

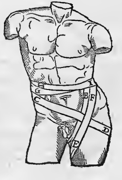
20

CXII.

EX HELIODORO.

Vinculū ad alterū inguen,quod nōnulli dixerūt cácrū ꝓ inguine. CXIII.

Fascia ab ilibus contrariȩ partis incipiens obliqua fertur ad lumbos,deinde ad inguen,quod vinciri debet,ab eóque ad summā coxam porrigitur,post hęc ad idem inguen reuersa datur ad regionē,quæ sub vmbilico est,vt.X.literæ figu-30 ram accipiat,ab eâque ad ilia alterius partis,sicq; circūagitur, donec,quæ nuda sunt,omnia cōplectatur,túncque vtiliter semel in orbem ambit circa lūbos, & infra vmbilicum.Prodest autem quibus deuincire inguen oportet.

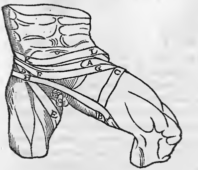
CXIII.

Ad vtrumque inguen. CXIIII.

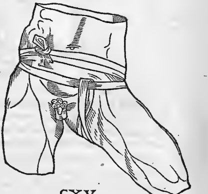
Vbi vinculũ adhibuerimus ad alterum inguen,omiſſo circuitu in orbem,in vinculo ad vtrũq; inguen faſciam à lumbis attrahimus ad alterum inguen,deinceps ad ſummam coxam,ab eáq; ad idem inguen, vt in altero ſimilitudo.X. literæ fiat,deinde ad lũbos adducimus, poſt hæc eatenus hâc ratione obuoluimus, vt quæ nuda ſunt,includamus.Valet ad vtraque inguina deliganda.neq; ab re eſt vltra propoſitos circuitus,in orbem quoque faſciam circumagere.

Iunctura ad inguen tuendum. CXV.

Faſciæ glomeratæ,à capite duodecim interpoſitis digitis faſciolam aſſuere duorũ cubitorũ oportet,eóque capite ſuper ilia cõtrariæ partis iniecto, faſciolã rectam à poſteriori parte per lumbos & clunes demittere inter anũ & naturale,obuolutáq; inguini vitiato ſurſum porrigere,deinde glomeratam faſciã bis, térue circumagere,per quẽ ambitũ faſciola attrahitur quaſi per nodũ,vbi verò huiuſmodi circuitibus in orbem inguen adſtrictum eſt,faſciola ad ſummã coxam porrigitur,ab eâque ad idem inguen,& ad eam regionẽ,quę ſub vmbilico eſt,quo facto ex faſciã glomeratã vinculum fit ad alterum inguen, nodúmque accipit ſub vmbilico.Pertinet autem hoc vinculum ad eos,quibus propter varices,qui inguen implent,manus curatio admouetur.

CXIIII.

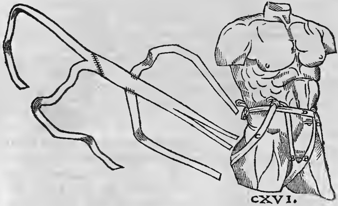
CXV.

Aſſuta iunctura ad anum. CXVI.

Faſcia ſumi debet eatenus longa,ac lata,vt huic iũcturæ ſufficiat,cui ab vno capite altera valẽtior faſcia lata circiter digitos tres tranſuerſa aſſuenda eſt,hæc zonæ nomen inuenit: tum eidẽ faſciæ interuallo puta nouem digitorũ alia faſcia tranſuerſa,perinde lata vt zona,ſimiliter aſſuẽda eſt, cuius partes vtrinque adiuncta crura nũcupãtur:alterũ verò caput rectę faſciæ,quod cõtra ſuturã eſt, ſcindẽdũ in duo crura.Homo igitur explicatã zonã cingatur, recta verò faſcia per lũbos ꝓcedat ad anũ atq; inter ipſum & naturale, eiuſq; crura ad inguina ducta zonæ inſerãtur:poſt hęc adiũcta crura ãrctata in zonã demittantur,atq; ibi cũ cruribus alligẽtur. quod vinculũ ſine adiũctis cruribus nõnulli ad calculoſos,vbi calculus euulſus eſſet,adhibuere.id nos ob nodorũ inæqualitatẽ reijmus,ne pars vmbilico ſubiecta vrgeatur. veſica enim inæqualiter cõpreſſa inflãmationi obnoxia eſt.deligamus autẽ, quibus calculus euulſus eſt, paruâ faſciâ,quã ꝓximè ad inguen ꝓpoſuimus:ſed nũc breuiorẽ rectam faſciolã aſſuimus,

mus,

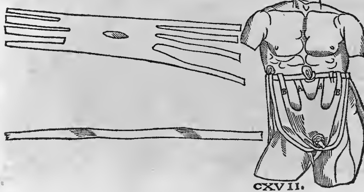
1 mus,extremáq; ſcindimus in duas partes. hæc autẽ iunctura illis longè cõmodior eſt,q̃ quę ani cauſâ inijcitur. ſiquidẽ glomerata faſcia in orbẽ voluta lumbos & omne id,qđ ſub vmbilico eſt,tegit,extremáque ſub vmbilico prioribus circuitibus aſſuitur. ex rectâ verò faſciâ,quod integrũ eſt,ad anũ & inter ipſum & naturale demittitur,partes verò ſciſſę ad inguina attractę in priores circuitus immittuntur,quæ vinciendi ratio,calculoſis,vbi ſecti ſunt, aptiſſima eſt.

20 CXVI.

Sciſſum vinculum ad ſcrotum. CXVII.

Linteũ ꝑ hâc ipſâ iuncturâ longũ latũúe,ab vtroq; capite in quatuor parteis diuiditur,ſic,vt ab vno breuiores ſint,ab altero lõgiores, deinde à medio verſus breuiores exciditur,donec,vbi vſus reqritur,coles eo cauo excipiatur. zonã ergo inijcere primũ homini oportet, tũcq; ex breuioribus partibus lintei medias duas in zonã demiſſas,inter ſe deuicire, & reliquas duas in eãdẽ zonã cõiectas pati dependere. quo facto coles ꝑ id cauũ excipi debet,ſcrotũq́, totũ cõprehẽdi ĩtegro linteo,ex cuius partibus lõgioribus,duę exteriores ſcroto ĩuol-
30 uẽdę ſũt,ità,vt dextra ſiniſteriori,dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,deinceps in zonã demiſſę eo modo,quo priores ꝑmittẽdę ſunt pẽdere,reliquę duę medię ſcroto ſimiliter iniectæ,vt dextra ſiniſteriori, dexteriori ſiniſtra ꝓcedat,per ſummas coxas in eãdẽ zonã demittẽdæ,& cũ prioribus partibus pẽdẽtibus alligandæ.

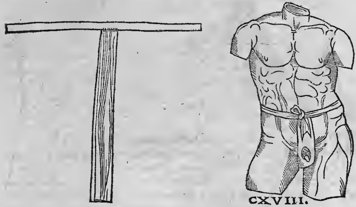

CXVII.

EX SORANO.

Iunctura ad scrotum ex tribus capitibus. CXVIII.

Vni extremæ fasciæ assuatur altera media ad imaginem literæ. T. harũ, quæ transuersa est, hominem cingat: quæ recta, feratur ad scrotum, ibique eatenus incidatur, quatenus coles suo cauo recipiatur, extremáque ad zonam alligetur, vt scroti vitijs accommodetur.

CXVIII.

EX HELIODORO.

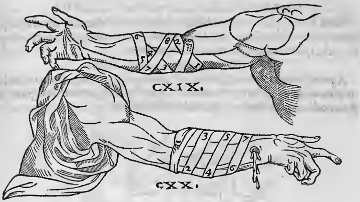
Fascia glomerata ad cubitum. CXIX.

Incipit ab imo humero in viciniâ cubiti, atque in orbem circumagitur, post hæc obliqua ducitur per priorem cubiti partem, quâ secari venæ solent, tum brachio in orbem obuoluta obliqua ad humerum reuertitur, sic, vt in priori parte cubiti. X. literam repræsentet, sic autem circuit, donec tegantur, quæ nuda sunt, & vbique à latere nodum accipiat. Illud autem commune est humeri brachij alteriúsue membri vinciendi, quòd fasciæ in orbem ferri debent, cum eo vt interdum etiam obliquæ procedant, quo vinculum firmiùs hæreat. Huius verò fasciæ extremitas vel inferioribus assuenda est, vel angustiori fasciolâ vincienda est, aut in duo capita scindenda, quæ ab alterâ membri parte nodo inter se alligentur.

Iunctura in orbem, quidam adijciunt sub auctore Hippocrate. CXX.

Huius vinculi ratio est, vt fascia super aliquod membrum pluribus circuitibus in orbem ambiat. rectè autem inijcitur, vt membrum contineat, quod in suum locum restituitur, magis verò pertinet ad corporum, quæ abscesserunt glutinationem, his seruatis, quæ ad artificiosam fasciandi rationem pertinent. abscedentium enim ore in inferiori parte sito fascia à superiori parte deorsum procedit, vt humores excernantur, & eorum, quæ abscesserunt alterum alteri insidat, vt glutinetur: sed si vlcus superius sit, vt materia ab inferiori parte sursum sub vinculo excernatur: vbi verò abscedentia corpora trãsuersa sint, fascia ab ipsis circumdetur versus os, vt humor emittatur.

Menecriti

CXIX.

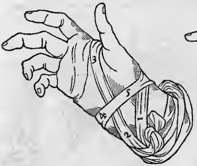
CXX.

Menecriti vinculum ad partes extremas. CXXI.

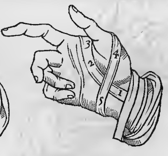
Ab extremo brachio prope manum orsi, vbi fasciam semel in orbem duximus, obliquam attrahimus per primam palmæ partem, deinde per palmam ipsam circumagimus priori parti aduersam, ità, vt ad primã palmæ partem reuertatur, prope ipsam priùs. X. literæ similitudine acceptâ, atque ad eãdem rationem obuoluimus, dum quæ nuda sunt, contegantur. Adhibentur autẽ vtilissimè, vbi & primam palmæ partem, & palmam alligari necesse sit.

Cancer. CXXII.

Angustioris fasciolæ, cuius latitudo exẽpli causâ digitum æquet, capite super primam palmę partem imposito, ipsa per palmam attrahenda est, & ab interiori parte versus exteriorẽ obliquè ad pollicem adducenda, tum circa ipsum ab exteriori parte obliquè porrigenda ad primam palmæ partem aduersa parti priùs iniectæ sic, vt super exteriora pollicis. X. literam referat, atque ad eandem rationem eatenus voluenda, vt omnia complectatur, nouissiméque circa primam palmæ partem data, finienda est. commodissimè autem obuoluitur ad vinciendum pollicem, quem ἀντίχειρα vocant.

CXXI

CXXII.

EX SORANO.

Iunctura ad primam palmæ partem. CXXIII.

Orsa à primâ parte palmæ obliqua versus palmam ducatur, deinde per palmam ipsam transuersa, postremò in orbem circa primam palmæ partẽ, vt quibus hanc ipsam vincire volumus, accommodetur.

Vinculum oppositum. CXXIIII.

A primâ palmæ parte incipiens, post ipsam obliquè circa pollicem obuoluitur, tum obliquè à priori parte manus ad primã palmæ partem porrigitur, ibique in orbem attrahitur, vt vinciendo pollici aptetur.

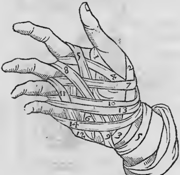
CXXIII.

Vinculum, vt in palæstrâ ductum. CXXV.

Adhibito vinculo opposito fasciã insuper obliquè ꝓpe primã palmæ partẽ versus digitos circũdamus, deinde in orbẽ circa indicem, post hęc obliquè aduersam parti priùs iniectæ, ꝓpe primã palmæ partẽ attrahimus, idéq; facimus circa reliquos digitos, vt illis idoneum sit, quibus tam quod prope primã palmæ partem versus digitos est, q̃ quod post digitorum articulos, vinciri debet.

Rhombus ad medium membrum. CXXVI.

Fasciæ caput membro inijcimus, eamq; super id obliquã ducimus, post hæc in orbem, deinde aduersam parti priùs obuolutę, atque ab alterâ parte in orbẽ, vt ad eas fracturas conferat, quibus carnis quoque vulnus accessit.

CXXV.

CXXVI.

Rhombus multiplex ad vnicum membrum. CXXVII.

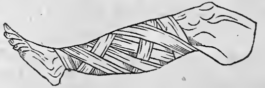
1 Super extremã vnius membri partem fascia imponitur, & per ipsum æquis interuallis quasi in cochleã serpit vsque ad alterã extremitatẽ, quam in orbem complexa, obliquè circuit, & in orbem datur aduersa parti priùs iniectæ certa seruans interualla, vt ijs, quæ comprehendit, accommodetur.

Palma habena. CXXVIII.

Orsa à summo mẽbro, obliqua per mediũ ad imũ feratur, & in orbẽ circa ipsum detur, pòst parti priùs iniectę aduersa ad sũmũ reuertatur, & iuxta eosdem circuitus ambiat, vt eas partes fideliter cõtineat, quę recẽti callo glutinatę sunt.

CXXVII.

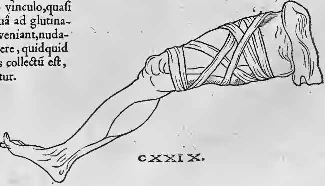

CXXVIII.

EX HELIODORO.

Rhombus æqualium crurum. CXXIX.

30 Tradita iũctura hæc est ad femur, vbi id aliquã parte vulneratũ sit, & adiũctę partes abscedãt, cuius ratio est. Ab inferiori parte vlceris fascia in orbẽ circuit, inde obliqua ducitur à latere vlceris, & rursus in orbẽ à superiori parte vlceris attrahitur, tũ obliqua ad imaginẽ literæ. X. deorsum demittitur, deinceps cõuenienti interuallo bis iuxta vlcus obliqua porrigitur semel ab inferiori parte sursum, semel à superiori deorsũ, ità, vt bis litera. X. reprę sentetur, & in medio rhõbus super vlcus collocetur, quo per mediũ interuallũ nudatũ humores excernantur. Circuit autẽ ad eandem rationẽ, donec quæ nuda sunt excipiat, eóque fit, vt quę abscesserunt sub vinculo, quasi sponte suã ad glutinationem veniant, nudatóq; vlcere, quidquid humoris collectũ est, effundatur.

CXXIX.

Rhombus inæqualium crurum. CXXX.

Vbi ꝓximũ vinculũ inieceris,requirit qđ nũc ꝓponitur,vt fascia per vulnus feratur,etiã obliqua. eo vſi ſunt,quibus operiendi quoq; vulneris conſiliũ fuit.

Aſcia. CXXXI.

Scribũt,qui huiuſmodi iuncturam adhibuerũt, ipſam vtiliter inijci,quibus vulnerato femore ꝓximę partes diducuntur,ſic autẽ inijci debet. voluẽda ſub vulnere faſcia eſt in ſpeciẽ aſciæ ſic,vt pars gibba deorſum, ſima ſurſũ ſpectet, deindè ſup vlcus iterũ in ſpeciẽ aſciæ priori aduerſę circũagẽda eſt,atq; ad eãdem rationẽ attrahenda,dũ quæ nuda ſunt cõtegat, ab inferiori parte ſurſum, & à ſuperiori deorſum procedens,interdum etiam per vlcus,vt ipſum operiat. 10

Vinculum à latere.X.literam repræſentans. CXXXII.

Faſciam imo femori in orbem prope genu circumagimus, tum obliquè ducimus,& rurſus parti priùs iniectę aduerſam attrahimus ſic,vt à latere genu literæ.X.ſimilitudinem referat,eodemq; modo circũducimus.Potiſſimùm autem pertinet ad eos, quibus genu in alterã partem lapſum reconditum eſt. repræſentanda verò.X.litera eſt ab eâ parte,in quam excidit.

Teſtudo. CXXXIII.

Super genu faſciam tendere in orbẽ oportet,inde obliquã à ſuperiori parte deorſum per patellã demitti ad poplitem, ibiq; ſub genu in orbem iterum circumagi,& parti priùs iniectæ aduerſam ſuper patellã procedere in ſpeciẽ literæ.X.poſt hæc per poplitem & patellam in orbem circuire, atque ad eandem rationem obuolui.cõuenit autem patellæ,quomodocũq; ſuâ ſede proruperit. 20

CXXXI.

CXXXII.

CXXXIII.

Ad Calcem. CXXXIIII.

Circumagẽda faſcia eſt circa talos in orbem, inde à poſteriori parte ex vno latere nerui lati obliquè ducenda ad alterum latus,tum circa calcem voluenda, ab eóque ad ſuperiora pedis porrigenda, atque ad eandem rationem circumdanda.valet autem ad calcem alligandum.

Ad talos. CXXXV.

Faſcia ſuper talos datur, inde obliqua ad ſuperiora pedis porrigitur, poſt hæc ſub plantam demittitur ſic,vt ad ſuperiorẽ partem reuerſa.X. literæ ſimilitudinem referat,alligatâ verò plantâ circumducitur in orbem.Valet,vbi vinciri talos oportet.

Spica

CXXXIIII.

CXXXV.

Spica ad plantam. C XXXVI.

20 Fascia in orbem magnum digitum cõplectatur,ab eoq; per plantam procedat circa talos,inde obliqua reuertatur ad plantam sic, vt non longè à minimo digito similitudo literę.X.fiat, post hæc ad superiorem partem pedis intẽdat, & ad eandem rationem circumeat. Maiores vinculum hoc ad magnum digitum deligandum memoriæ prodiderunt: nobis verò superuacaneum videtur digitum alligare ad plantam atque ad talos,abundè enim existimamus,si cum digito, & plantâ pars pedis superior vinciatur (quemadmodum propositum est in digitis manus).

CXXXVI

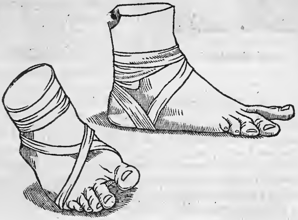
EX SORANO.

Calceus CXXXVII.

Fasciam primò talis inijcimus,tum per ipsos obliquam ducimus ad plãtam, ab eâque ad alteram partem talorũ obliquam attrahimus, postremò circa crus in orbem porrigimus,vt illis accommodetur,quibus deuincire talos cõuenit.

Ad calcem. CXXXVIII.

Fasciæ caput sub talis inijcito,eáque circa ipsos obliquè ad plantam demittito,tum obliquè circa calcem,& in orbẽ iuxta talos adducito, vt illis aptetur, quibus obligare calcem volumus.

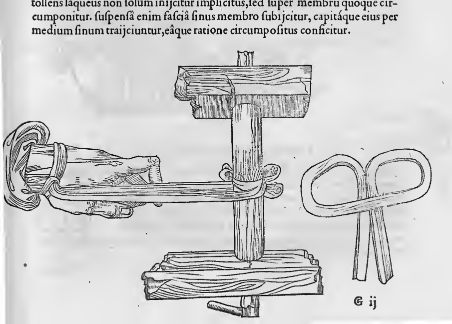
CXXXVII. CXXXVIII.

FINIS GALENI
DE FASCIIS.

Oribaſius de laqueis ex Heracle Vido Vidio Florentino interprete.

Quæ ratio ſit laquei attollentis.

AD attollentē habena adhibetur duplicata, cuius vtrūq; caput ſiniſtrâ manu cōtinetur, ſinus verò dextrâ prehēditur, & capitibus ſupinijcitur, ſic, vt capita ſita ſint in medio ſinu. quo fit, vt ex vnâ parte, laquei nexus feratur, capita ex alterâ. Habet autē hic laqueus facultatē extendēdi æqualiter, pertinetq́; non modò ad extendendū mēbra, ſed etiam ad continēdum, cùm in ſuam ſedem cōpelluntur, & ad figurandū corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidē eas partes intēdit, quæ binis oſſibus continētur, quàndocunq; enim alterū vitioſū ſit, ſinus ſuper ipſum, capita ſuper integrū imponuntur. nā ſinus corpori inhærētes affectam partē vehementer diſtēdunt, at capita, cùm recedant à corpore, eam partē, quę benè valet, vel nihil omnino intendūt, vel certè q̃minimū. Mēbris quoq;, cùm reponūtur, aptiſſimus eſt, ſicuti cubito, cū in aliquā trium partiū excidit, in quas vbi ꝓlapſus eſt, brachiū curuū eſt, neque extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atq; exteriorē. in quo caſu laqueus oſſibus brachij iuxta primā palmæ partem inijcitur, capitáque eius ſublimiora feruntur, &, vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figurāda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè. in ijs enim, quæ iuxta anum vitia infeſtant, vbi tractantur, brachia poplitibus ſubijciuntur, & huiuſmodi habenę attollentes ad brachia dantur in viciniâ manus, eorúmq; capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur. quoniàm attollens laqueus non ſolùm inijcitur implicitus, ſed ſuper membrū quoque circumponitur. ſuſpenſâ enim faſciâ ſinus membro ſubijcitur, capitáque eius per medium ſinum traijciuntur, eâque ratione circumpoſitus conficitur.

Quomodo laqueus Nauticus debeat adhiberi 1

Ex medio ſinu duplicatæ habenę duos item ſinus facere oportet,eóſque inter ſe permutatos ità collocare,vt interior extrinſecus, exterior ab iteriori parte ſitus ſit. hâc enim viâ nexus laquei ab vnâ parte,capita ab alterâ procedunt. Eſt autē idoneus ijs,quæ extendi inæqualiter debent: valet item ad continendas ferulas, quæ fracturis accommodantur . iuncturâ namque adhibitâ vnum habenæ caput ſiniſtrâ manu teneatur, alterum verò per affectā partem voluatur,ſic,vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traijciatur, vt ab eâ parte,quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtrâ rurſus contineatur. quo iniecto ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum den- 10 tur,capitáque attrahantur,& inter ſe alligentur, vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem,aut ad ferulas continendas,imponitur enim,implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum,vbi lata faſcia non eſt. in quo caſu ſinus ità inter ſe diducendi ſunt,vt alter prope cubitum ſit,iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibíque nodo inter ſe deliganda.

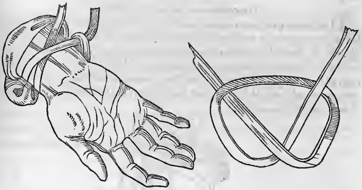
20

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur.

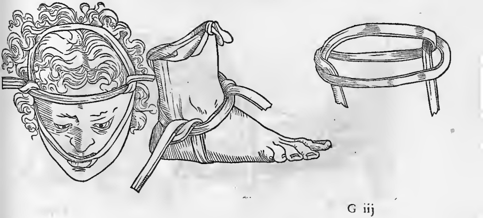
Ad χιαστὸν habena duplicanda eſt,cuius vtrumque caput ſiniſtrâ manu continendum:ſinus verò dextrâ prehenſus conuertendus eſt,ſic,vt capita ad ſimi- 40 litudinem literæ.X.aduerſa inter ſe ſint, inde enim nomen habuit χιαστὸς. quo facto ſinus capitibus.X. literam referentibus ſuperinijciendus, quódque ex his ſubiectum eſt,per medium ſinum attrahēdum. eóque fit, vt medius laquei nexus appareat : à lateribus verò,hinc ſinus vnus,inde duo capita ſe oſtendāt. Valet autem,vbi oportet inæqualiter diſtendere.

Paſtoralis

Paſtoralis laqueus,qui & Sandalius dicitur,quomodo inijciatur.

Paſtoralis,dictus à quibuſdam ſandalius,cùm eo implicatur,quem χιαςὴρ nominauimus,hic ſiquidem primò eſt adhibendus,vt Sandalius fiat:quo iniecto
20 ſinus eius dependẽs attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per mediũ eius ſinus,qui contra capita ſitus eſt.ſic enim ab vnâ parte laquei nexus,ab alterâ capita collocantur:in nexu verò terni ſinus,duo ſcilicet à lateribus,tertius in medio conſpiciuntur.Adhibetur autem commodiſſimè ad talum prolapſum,vbi reponitur.vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur, à priori alter ad partem pedis ſuperiorem,medius,hoc eſt tertius,plantę ſubijcitur.quo facto capita ad id vinciuntur ,quo extendẽdi cauſâ vtimur, neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ, quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. vnus enim ſinus ad frontem hominis,alter ad occipitiũ datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis, capita verò per tempora ad ægri caput ferun-
30 tur, ac ſiue, vt retinacula ſint, ſiue , vt à ſuperiori parte extendant, ibi inter ſe vinciuntur

Draco laqueus,quâ viâ inijciatur. 1

Ad laqueum draconem media habena à posteriori parte tali, in cipiat iuxta latum neruum:capita verò versus priorem ferantur ad superiorem partem pedis, vbi .X. literæ similitudine acceptâ, ad plantam porrigantur, & rursus inter se aduersa eandem literam repræsentent,post hæc circa talum, vel ab inferiori parte sursum,vel à superiori deorsum circumdentur,tum deligētur ad id, cuius operâ ad extendēdum vtimur.Facit autem hic laqueus ad talum suo loco motum,vbi reconditur.

20

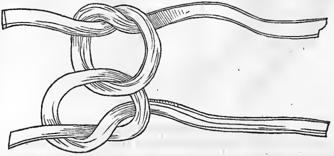
Qua ratione is laqueus adhibeatur,quem simplicem nodum dixerunt.

Laqueus,cui nomen est simplex nodus, à quibusdam Perineos appellatur. Quomodocūque autem vocetur,eius ratio est. Habena simplicem nodum accipiat, eiusdémque sinus attrahatur,capita verò depēdeant: deinde mēbrum, quod reponere opus est,inter superiores sinus collocandum, tum alter sinus in alterum insitus,ad capita ducendus, communíque nodo cum capitibus ad id 30 vinciendus,quod ad intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

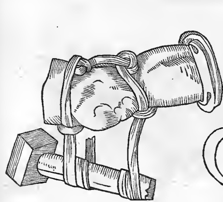
Lupus laqueus, quomodo nectatur.

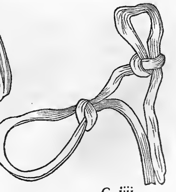
Duæ habenæ iustæ longitudinis duplicentur, ſic vt capita ab eâdem parte collocētur, ſinus inter ſe aduerſi ſint, tum capita, quę ab inferiori parte, ſurſum, quæ à ſuperiori, deorſum vellantur, ſic, vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita ſe oſtendant. Habet autem vim extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad oſſium, quæ reſtituuntur, intentionem, ſed in herniæ curatione ad membranam abdominis adſtringēdam, item ad vincienda venarum capita ſanguinem fundentia. Nos autem in ſinus conijcere lina ſimplicia conſueuimus, quæ communi medicorum vocabulo, quòd relaxent, χαλαστήρια dicuntur, neque hæc ipſa temerè adijciuntur, ſed vt, vbi quæ arctata ſunt, remittere volumus, per lina id præſtemus, & non per capita.

Nodi Herculei ratio.

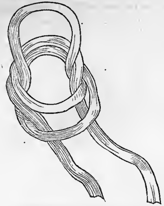
Ad nodum Herculeum, habenam adhibere oportet, quæ duos nodos accipiat inter ſe diſtantes, quo fit, vt Herculeus nodus vtrinq; ſe oſtendat, hinc autem ſinus, inde verò ſint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere conſilium eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt, medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

Simplex charchesius, quâ viâ implicetur.

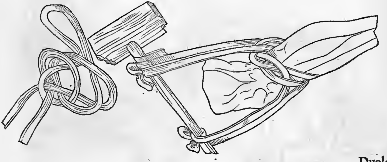
Ad simplicẽ charchesiũ, qui vim habet extẽdẽdi ęqualiter, duplicari habena debet, capitaq; eius sinistrâ manu cõtineri, sinus verò dextrâ sursum cõuersus supimponi capitibus, quæ media opus est aduersa inter se collocare in speciem. X. literæ. eo facto sinus capitibus iniectus, à superiori parte deorsum attrahatur, per medium eius partis, quâ. X. literę fuit accepta similitudo. sic enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex charchesius quo modo implicetur.

Duplex charchesius æqualiter distẽdit, ac simplici longè est efficacior. eius autem ratio est. Habenam prehendimus duplicatã, capitáque leuâ cõtinentes, sinum patimur dependere. tum ex capitibus, quæ cõtra sinum sunt, alterũ duplicamus, sic, vt paruus sinus fiat, quem in sinistrâ manu ponimus, alterum per sinum traijcimus, deinde nexũ per sinus cõuertimus, & in sinistrâ collocamus. quo facto, ex capite, quod cõtra sinum est, rursus alterũ sinum efficimus, quem nexui adiungimus: postremò pendentem sinum per mediũ nexum trahimus, ab inferiori parte sursũ. quo fit, vt ab vno latere sint duo capita, ab altero vnus sinus, quibus laquei nexus medius interijciatur.

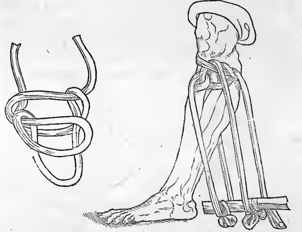

Duplex

1 Duplex charchesius, quomodo ex simplici fiat.

Cùm duplex charchesius variè cõsueuerit implicari, siquidem per se interdum, interdũ fit ex simplici, nonnunquã conficitur circumponendo, suprà demonstratum est, quo modo per se inijciatur, nunc quâ ratione ex simplici fiat, exponemus. Adhibere igitur primò simplicẽ charchesium oportet, sinusq; alterum ab altero diducere, deinde eum, qui subiectus est, in superiorẽ conijcere, & similiter vtrũq; diducere, ac per spaciũ, quod ipsis mediũ interijcitur, sinũ qui contra capita est, ab inferiori parte sursum attrahere. sic enim rursus laquei nexus medium sese ostendit, hinc vnus sinus, inde bina capita conspiciuntur.

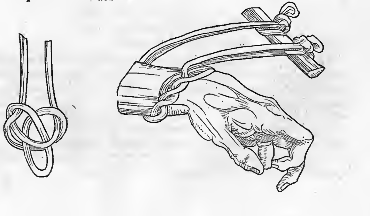
10

20

Duplex charchesius, quomodo implicetur circumponendo.

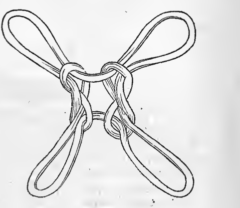
Quoniã vehementi validorũ corporũ intẽtione, laquei capita, ex vnâ parte sæpius rũpuntur, ante perfectã intentionẽ, ne cogamur intẽdẽtis adhuc laquei 30 capita relaxare, charchesiũ circũponimus. Tenẽtes igitur sinistrâ manu caput, circa mẽbrũ restituendũ tres sinus efficimus inter se distãtes ità, vt ex his quod satis est, dependeat: post hęc primũ sinũ in postremũ demittimus, & semel aut iterũ eos cõuertimus, per quos mediũ sinum rursus attrahimus. quo fit, vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus sinus, ab altero duo capita se ostẽdãt.

Plinthij,quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio ſit.

Ad Plinthium laqueum,adhibetur habena circulum repręſentans,id eſt ſine capitibus, hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimíſque digitis circumdatur,necnon vtrique indici,vt ſinus in vtrâque manu terni ſint,vnus circa minimum digitum,circa indicem alter,tertius ſuper pollicem.poſt hæc, ſinus,in quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis transferũtur, tum ad indices,qui minimis iniecti fuerũt,deinde ſinus, in quos indices demiſſi poſtremò erant,medij à pollice à ſuperiori parte deorſum velluntur, ſicque ab vno latere duo ſinus,totidem ab altero, medius inter hos laquei nexus ad rhombi ſimilitudinem conſpectui ſubijciuntur.Habet autem ęqualem intendendi facultatem, & non ſolùm ad intentionẽ,ſed videtur ad menti quoq; fracti compoſitionem pertinere.nam mentum ipſum ſub fracturâ aliquando peruerſum, in laquei complexum,rhombum referentem inſeritur ab exteriori parte:ſinus verò per malas,parteíſque ſuperiores,ad ſummum caput ferũtur, atque ibi inter ſe deligantur.

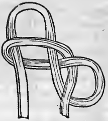

Laqueus Epangylotus (ità enim appellatur,quoniàm ſinus ſuper ſinum inijcitur)quâ viâ inſeri poſſit.

Ad Epangylotum, vnum habenæ caput, inter ſiniſtræ manus pollicem & indicem collocamus,eámque extrinſecus vltra primam palmę partem adducimus,inde per palmam ipſam,datam, inter pollicem & indicem vtriuſque manus attrahimus,poſt hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. eo facto habenæ caput dextrâ manu ſurſum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus.quo fit,vt duo ſinus efficiantur,inter quos attractus nodus apparet.Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur.inter ſinus enim vtrâque manu hominis coniectâ,reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio

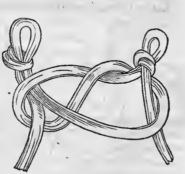

20

Ratio eius laquei, quem auriculas nuncupant.

Ad auriculas, epangylotus primò inijciendus, danda autē opera eſt, vt alter ſinus amplior ſit, quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti, ſic, vt duo ſinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habenâ dependet, duplicatum ſe oſtendat. Rectè autem adhibetur, vbi prolapſa maxilla reponitur, tum ad proceſſus capitis recondendos. ſinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódq; inter eos duplicatum conſpicitur, ad frontem, deinde vinculū illud inijcitur, quod leporem auritúm appellant, poſtremò auriculæ, vel vt contineant, vel vt à ſuperiori parte extendant, ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus(quem nonnulli minùs pro- 1
priè ſtrangulantem dixerunt)quomodo inijciatur.

Laqueus,quem duos ſinus habentẽ appellant,ex binis conſtat chiaſtis,quorum alter ab altero diducitur. Eſt autẽ aptiſſimus ad corpora figuranda,vbi vitia iuxta anum curantur. ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur:at pars,quæ media inter ſinus duplicata dependet,ad ceruicem hominis fertur,atque hàc viâ corpus figuratur.

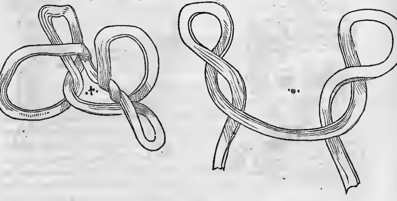
.✝. Ratio laquei,quem ſtrangulantem propriè nuncupant.

Laqueus,qui propriè ſtrangulans nũcupatur, ex ſimplici fit charcheſio, hic enim primò inijcitur ſic,vt alter ſinus ab altero diſtet. Cõfert autẽ ad quos ꝓximè expoſitus,brachia nãq; rurſus coniecta in ſinus coarctãtur, & ea pars habenæ,quæ duplicata eſt,media ſimiliter collocatur,in eãq; ceruices inſerũtur.

.ϖ. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος,id enim
nomen traxit ex eo,quòd ſupra feratur.

Hyperbatus fit ex laqueo Nautico,ſiquidẽ in hunc primò implicitũ brachia 30
inſeri debent,ſinúſque inter ſe diduci,& capita ad ceruices deligari.

Laquei igitur,quorum expeditiſſima comprehenſio eſt,huiuſmodi ſunt.

FINIS ORIBASII DE LAQVEIS.

Oribasius ex Heliodoro de machinamentis Vido Vidio Florentino interprete.

Quibus modis luxata restituantur.

LVxata in suam sedẽ tribus generalibus modis collocãtur, quibus alij ferè omnes continentur. Vnus vocatur palęstricus, ad quem ferè solas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia, tum ad mascula, quæ illis robustiora sunt, modò recẽs vitium fuerit: alter methodicus dicitur, ad quem instrumẽta adhibemus, quorũ vsus in cõmuni vitã est, hic omnibus idoneus est, pueris, fœminis, masculis iam robustioribus, & corpori iuuenili, atq; ijs luxatis, quæ iam vetusta sunt: tertius reponendi modus, qui per organa est, maius momẽtum habet. valet enim ad prolapsa, vbi malũ diutius trahitur, valet ad corpora athletarũ, prætereà quæcunque prolapsa curationem recipiunt, & sub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum operâ reponuntur.

De organorum differentijs.

ORganorũ medicinaliũ differentiæ in vniuersum, & quasi generales, summum (vt alij sentiunt) ternæ habentur, alia ènim tractoria sunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur: nobis autem placet nonnulla tractoria esse, nonnulla machinamẽta, nonnulla, quæ erecta, nõnulla, quæ plana collocantur. Tractoria sunt, quæ, quùm paruâ breuíque sint structurâ, extendendi duntaxat facultatẽ habent. hæc vt suo munere fungantur, aduentitia quædam postulãt, vt scamnum, lectum, scalam, eo quòd per se vsui esse minimè possint. quocirca & alligata, & in plano sita nuncupantur. nam, vbi in agro, aut solitudine quâpiam, quę suo loco mota sunt, reponimus, ac neque scamni, neque lecti, neque scalæ copia est, aliquid in solum defigimus, ad quod tractoriũ organum alligemus. Machinamẽta sunt organa tractorijs ampliora, minora tamen alijs, quæ non modò intentionem, sed impulsum quoque pollicentur, ac præcipuè quorumdam membrorum gratiâ comparãtur. Erecta organa sublimiorem structuram habent, & non solùm ad extendendũ valent, sed etiam ad impellendum. Porrò autem plana organa sunt, quorũ humilis structura est. ex ijs constant, quæ & extendendi & impellendi vim habent, ità, vt homine illis insidente, recondi, quod elapsum est, possit. reperiuntur ètiam in his quædã propria structuræ discrimina.

Ex quâ materiâ struantur organa.

BAsis, crura, latera, transuersaria, cubiti, testudines, adiuncta crura, hæc omnia, quæ in organis ampliora expediuntur, ex robustiori materiâ conficiẽda sunt, vt puta iligneâ, vel fraxineâ, quæ secundas obtinet. Oportet autẽ eâ de causâ, validissimam esse organorum materiam, vt vim queant in cõdendis articulis sustinere, quod in ijs potissimũ organis requiritur, quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua sunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparẽtur, vt quod structuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas restituat. Aliquãdo autem quæsitum est, fer-

reáne, an ænea sumi debeant. inquiunt, qui ferro æs præferunt, hoc leuius esse & faciliùs tractari, minúsque rubiginem trahere q̃ ferrum: contrà, qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant, ære enim efficacius robustiúsque ferrum est. atqui de ferro cõuenit, firmius esse, sed superuacuum est eximium robur, vbi eius nullus est vsus, cùm liceat hæc ex ære fabricare, quod mollius est, & satis roboris habet. licet tamen & ex ferro. Quòd si ex ære fiant, sumatur id, quod ducitur, nam, quod cõflatur, faciliùs rumpitur, comminuitúrque, ita vt pręstet ex ferro hęc parare, quàm ex fuso ære. Sed quoniàm ferrũ citò rubigine obducitur, idcirco aliquot interpositis diebus subinde pingui aliquo inungendum, ac, ne rubiginem sentiat, manu perfricandũ. At dicet quis, si ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpâ domini ipsius organi fieri.

Ex quibus partibus organa constent, & quis sit earum vsus.

CONtinetur omne organum non omnibus, sed quibusdã ex ijs, quę numerabo, nempè, basi, cruribus, transuersarijs, cubitis, axibus, regulis, testudinibus, cochleis, tympanis, clauis, manubriolis ductarijs, vectibus, baculis versantibus, obicibus, cuneis, item lunatis lignis, orbiculis, trochleis, fossis, operculis, vertebris, fibulis, radicibus, vncis, catenis, forficibus, sedilibus, priapiscis, ad hæc cochleâ fœmina, quę græcè πθηλικόχλιον appellatur, cuneolis, chiniscis, colũbarijs, ergatâ. hæc ferè sunt, quibus organa componũtur, quorum vsus sigillatim iam nunc exponendus nobis est. Basis ad id potissimùm struitur, vt super eam erecta organa statuantur. Crura in organis & latera dicuntur, in ijs, quæ erecta collocantur, propriè crura, minùs propriè latera, sed in tractorijs propriè latera dicũtur, minùs propriè crura. hæc ferè in organis statuuntur, vt ipsorum machinationes contineant: propriè autem in organis erectis crura rectè commodéque dimensa, ad illam pertinent condendi rationẽ, quæ excitando præstatur. Transuersaria, quæ διαπήγματα dicuntur, vt græcum nomen indicat, ad crurum laterúmque compaginem fiunt, ad quem vsum primò præcipueq; destinantur: huc accedit, quòd machinationes quoq; sustinent, vt puta trochleas, cubitos atque alia quædã. Cubiti ad eum vsum in organis comparantur, vt per ipsos, quæ suo loco mota sunt, à superiori parte extenta reponantur, queàdmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per superius transuersarium demissi in testudinem figuntur, vt hâc elatâ, quę prolapsa sunt, à superiori parte intenta recondãtur. latæ cubitorum summitates alæ ab architectis dicuntur, imæ verò partes quadratę, calces. hi ergo propriè cubiti nominantur, sed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo sunt idoneæ, eâ autem spathâ, quæ in Fabri atque Andreæ machinamento est, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in posteriorem partem erumpens, sunt & aliæ spathæ in quibusdam organis, ad alios impellẽdi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vsus in organis præstant. primò enim radix & fibula in organo Fabri spatham distinẽt ad testudinem. est quidẽ in testudine radix, spatha verò, quâ parte quadrata est, medium habet cauum, in quod radix eadem inditur, deinde fibula continendi causâ, in spathã ac radicem pertusã inseritur. propriè radices ad id fiunt, vt recipere vncos possint, & alios effectus præstare: sed fibulæ itẽ gratia est, quòd machinationes immobiles seruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent, vt fibulę ex ipsis suspendantur, quo seruentur in organis, neque decidant. Vnci adijciũtur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes, quóue in radices coniecti quædam organorũ machinamenta sistant. Per

vertebras

1 vertebras (quas græci στροφώματα dicunt) ferè id efficimus, vt quædam organa immobilia moueantur, sicuti crura organi Andreæ. crura enim in organo trãsuersa secta, vertebris fibulisque cõtinentur, vt organo, modò erecto, modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. ad exemplũ huius structuræ organi Andreæ Plinthij crura prope basim secta sunt, rursúsq; vertebris continentur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motum, adiunctis cruribus innitatur, vsumq; illius organi præstet, quod planum collocatur. hi sunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporũ ductionẽ, hoc est intẽtionem spectant, quorũ quidam ab vnâ parte ad alteram penetrant, ac per se mouẽtur,
10 quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. penetrat axis in Plinthio Nilei, & in scamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod, quià per tres funes circumuoluitur, trispastum appellatur, & in Nymphodori glossocomo. penetrantes igitur axes per se manibus cõuertuntur, latentes autẽ per alias quasdã machinationes, exempli causâ in Nymphodori glossocomo per tympanum, & cochleã ad lentis imaginẽ fabricatã, in trispasto per funes alligatos. Ad clauos, qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiusmodi alia ad extendẽdum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula versantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearũq; versationes statuũtur. primas occupant manubriola ductaria, secundas vectes, quibus minùs effi-
20 cacia sunt bacula versantia. plæraq; enim ex ipsis exigua, quùm sint, vnâ manu conuertuntur. Chinisci, cuiusmodi sunt in lyrâ, excogitati sunt ad axes continendos. vbi enim fibulę nõ sint, quid poterit aliud vtilius inueniri? quod enim ad vim pertinet, vsum habent fibularũ: decoris autem causâ, insculpta habẽt anserina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterum penetrãtes axes cõtineant, cuiusmodi sunt in scãno Hippocratis, & in nostro. Est & alia media, phlia in organo Hippocratis ad similitudinẽ literę.u. eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem, quæ extrahendo fit, vbi femur excidit, accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci possint, veluti in organo fabri, quod duplicẽ trochleam, quà testudo mouetur,
30 in superiori transuersario cõtinet. in nostro quoq; organo rursus trochleę sunt, quæ per inditos funes, axes attollũt. verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducãtur, simúlq; vt ad intentionẽ, quæ alio intercedẽte motu fit, accõmodentur. Orbiculi struuntur ad trochlearũ motionem, quę per se sunt immobiles, collocãtur autem in medio earũ, quemadmodum in Demosthenis ἀστράβη, & ad funes cõtinendos, vt in trispasto Apellidis. Cuneus pręsertim paratur ad humeri caput in alam prolapsum, ac deinceps ad alios quoq; vsus. At lunatum lignum prodest, vbi humeri caput in priorem aut posteriorẽ partem excidit. Est autẽ Polus lignum infixum superioribus crurũ extremitatibus in organo Philistionis. luxato enim humeri capite brachiũ extenditur, polúsque
40 obijcitur ad hominis ceruices. Epipoma verò, quod & Epipigma dicitur, est u. figura in ligno insculpta, in quam conijcitur. u. inuersũ: qualis conspicitur in eo organo, quod Hermes dicitur. fit autẽ hoc, nẽ ab Hermis vultu corpora terantur, vt in organi cõpactione ostendemus. καλάθιον verò & σκιθάλιον cõmuniter parata sunt, vt epipigma ferãt. Est quidẽ σκιθάλιον lignum sex digitorum in medio hebes. καλάθιον verò lignum sex digitorum rotũdum, quod angustiori basi nititur, & quassillo simile est. Sũt & in organis quædã columbaria insculpta ad similitudinem columbarum, quæ ornandi causâ facta sunt, atque ad id

etiam,vt aliud ferãt epipigma.Tympanis hæc gratia eſt,quod quædã organo- 1
rum machinationes,quæ maximũ vſum pręſtant,per ipſa paulatim mouentur,
vt axes & cochleę.eſt autem tympanum rotunda machinatio dentata.At Delphines dẽtibus incluſi, machinationes motu ꝓhibẽt,quòd vnci quoq; efficiũt.
Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt, vt corpora,quæ reſtituũtur,paulatim, & minimè concuſſa extendãtur. quemadmodũ enim teſtudines animalia
lento gradu procedunt,itã machinationes,quibus illa referuntur.Porrò autem
ex teſtudinibus nõnullæ trãſuerſarijs ſimiles ſunt,aliæ oblongæ,aliæ cubi ſpeciem repræſentant.trãſuerſarijs ſimiles ſunt,in organo Andreę,Fabríue:oblõgæ in quadratã columnã,quæ appellatur Hermes:cubũ referũt in rotundã co- 10
lumnã Eraclidæ Epheſij. prætereà teſtudinum aliæ cubitos & ſpathã attollũt,
aliæ cuneatam & lunatam appẽdicem,quædam nihil attollunt,ſed ſolùm ſunt
ad extendendum inuentæ.cubitos attollit teſtudo,quæ ſurſum fertur,in organo Andreæ: cubitos & ſpatham teſtudo, quæ eſt in organo Fabri. cuneata,&
lunata appendix eã teſtudine excitatur,quę in Herme eſt.nihil attollit,ſed ſolummodò extẽdendo eſt,ea teſtudo,quæ in rotundã colũnã Eraclidæ Epheſij
collocatur, ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ.Alæ autem &
dracones fibulæq; infixæ clauorũ vſum præſtãt, propriè autẽ dracones,quod
ad materiã pertinet,in vicẽ manubrioli ductarij fabricãtur.Quoniàm verò teſtudines plærunq; à cochleis mouentur,proximũ eſt,vt cochlearum ſtructurã, 20
atque vſum exponã. comparantur ergo cochleæ in organis, ad alias machinationes impellendas,puta tympana & teſtudines,quo paulatim & nullâ ratione
concutiendo extendant.Cochlearũ,quædã quadratæ ſunt,quædã ad imaginẽ
lentis,quæ figuræ nomen inuenerunt,relatæ ad capreolos, at non ad ſtructurã
ſcapi,quælibet enim cochlea rotunda eſt ad tornũ rotundata.differũt cochleæ
capreolis,ꝙ alię quadratę,alię ad lentis imaginẽ dicũtur.quadrata cochlea eſt,
quæ capreolos habet quadratos,atq; ex ijs non ſolùm quod ꝓminet,ſed etiam
qđ cauũ eſt,cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreę: quæ in lẽtis ſpeciem ſunt,id capreoli,qđ cauũ eſt altè anguſtũ habẽt,latũ verò in ſũmo,contrà
quod ꝓminet à baſi latũ vertice ipſo tenuatur. ſimilis autẽ eſt huiuſmodi ca- 30
preolus lẽticulę dimidiatę,à quâ figurâ cochlea hęc ad imaginẽ lẽtis dicta eſt.
cochleæ igitur tã quadratæ,q̃ ad imaginẽ lẽtis ad motionẽ diuerſarũ machinationũ ſtatuũtur.quadratę enim teſtudines cõpellũt:quę ſunt ad imaginẽ lẽtis,
primò quidẽ tympana,interdũ etiã teſtudines ĩ ijs,quę pericochlia nũcupãtur.

Quã ratione quadrata cochlea teſtudinem moueat.

Demus teſtudines eſſe itã fabricatas,quẽadmodũ in organo Andreæ,quarũ ſingulæ pertuſæ ſint,atq; in id cauũ cochleæ demiſſæ, ab interiori autem parte caui ferrea,vel ænea lamina teſtudini infixa ſit,quæ quidem lamina
dens nũcupatur.hic igitur dens teſtudinis,in cochleę capreolo includitur. quo
fit,vt in quâdam cochleæ conuerſione,lamina, quæ dens nuncupatur,teſtudi- 40
ni infixa,atq; in cauo capreoli contẽta teſtudinem moueat. prętereà ex ijs ipſis
cochleis quadratis alia ſimplex eſt, alia duplex, ſimplex cochlea eſt, quæ vno
duntaxat capreolo eſt excauata, vnãq; teſtudinẽ impellit:in duplici, bini ſecti
ſunt capreoli, hæc & binas teſtudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo,quod Plinthium nuncupatur. excauatum enim lignum
eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis,itã,vt quâdam cochleæ
conuerſione orſæ teſtudines,vel à medio verſus tranſuerſaria,vel à tranſuerſarijs verſus

1 rijs versus medium impellantur. est & alia cochlea duplex in eo, quod κηρύκιοι appellatur excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsâ organi structurâ videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet, siquidem capreoli cochleæ, tympani dentibus insiti machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo versante, vel manubriolo ductario conuertitur in tympani dentes conueniens machinationem mouet: mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed nō ampliùs per dētem, quemadmodum quadrata, verùm in fœminâ cochleâ contenta, quæ in ipsâ testudine struitur. quoniàm te-
10 studinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos ijs, qui sunt in cochleâ lentis formam referente, sic, vt id, quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referētis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauū est in capreolis cochleæ, id, quod extat ex capreolo cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit antē in cochleę conuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quùm cochlea in ipsius capreolis voluatur. huiusmodi structuræ plurimæ adhibentur ad organa, quę plana collocantur. ad id enim fabricantur, vt homines, quibus luxata restituuntur, inclinatis organis insidant. organa enim, quæ plana collocantur, ità parata sunt, vt ægris super ipsa, vel sedentibus, vel cubantibus, luxata repoηantur. Priapiscus, qui &
20 stiliscus & scalmus nuncupatur, in quolibet organo, quod planum collocetur, statuitur. fit autem eâ de causâ, vt ei parti, quæ inter anum & naturale est, obex sit, vbi, quę prolapsa sunt, restituuntur. est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magnâ ex parte rotundum, ab eo, quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars conijciatur in cauum, ad literæ. π. similitudinem quadratum, in organo, quod planum collocatur: reliqua verò pars, quę extat, inter anum & naturale objciatur. Configitur autem in trāsuersarium. π. ferreum, vt firmiter priapiscum cōtineat. sed in nostro organo videre licet magnum. π. ferreum ad alium vsum comparatum, nempè ad gibbam spinam per pressum impellendā. Opercula in organis parātur, vt machinationes sub ipsis occultētur, ne, si abs-
30 que operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia vero, vt machinationes cōtineant, queādmodum in Menecriti Bucranio, vbi axis continetur, atque eadē de causâ in alijs organis. Forfices in organis arctè transuersaria cū cruribus iungūt, ad hunc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiuncta crura id efficiunt, vt organa, quæ erecta collocantur, illis innixa, inclinatáque eundem vsum pręstent, ac si plana statuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectēt, declarabo in sequentibus, quænam ex organis immota, suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex ijs, quæ mouentur, quænam suo loco maneant, quæ locum mutent, dum mouentur: rursus ex ijs, quæ
40 immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneant, quæ eximi possint, ad alios quoque vsus idonea. Hæc itaque immobilia sunt in organis, basis, crura, latera, transuersaria, cuneata & lunata appendix, sedile, priapisci, atque alia complura. Vsui sunt, quùm mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleę, testudines, atque huius generis plurima. Mouētur in eodē loco manentia: vertebræ vnci tympana, cochleæ, plærique axes. Locū mutant testudines, cubiti. Eorum, quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædā & eximi, & inseri possunt. semper quidem immobilia

manent,baſis,crura,latera, tranſuerſaria,radices,ſedilia,lunata appendix : extrahi poſſunt in quibuſdam organis, quamuis immobilia ſint,tum cunei, tum priapiſci,qui ad alios quoque vſus facti extrahuntur,& immittuntur.

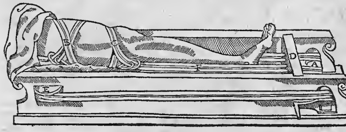
Ex Galeno de machinamentis.

ARticulis reponendis Hippocratis ſcamnum per ſe abundè eſt. ſi quis autem velit alijs quoque vti, eſt polyſpaſton(ita appellatũ, quoniàm multis orbiculorum circuitionibus facilitatem pręſtet)quod iter facientibus maximè idoneum eſt,refertur autem ad Archimedẽ auctorem.in vrbibus verò nõ alienum eſt Fabri vel Andreæ organum,cum erecto opus eſt:vbi plano,ſcamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De Gloſſocomo machinamento.

NOn ab re quidem mihi gloſſocomũ videtur à iunioribus medicis inuentum,quod ſeu femur,ſeu crus cõminutũ ſit,vbi callus circũdatur, cõmodiſſimè admouetur.Habet autem ab imâ parte axem, ad quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur. Inijciantur laquei extremis partibus oſſis, quod curatur,fiántque ex duabus habenis,ſic,vt quatuor vterq; capita habeat, bina à dextrâ,totidem à ſiniſtrâ.ex ijs capitibus,quę inferioris laquei ſunt, per foramina facta in inferiori parte gloſſocomi ad axem duci debent : quæ ſuperioris, primò procedere ad ſuperiora , deinceps ipſa quoque per latera gloſſocomi perforata traijci,quibus foraminibus trochleæ includantur.vtrinque ergo ab exteriori parte gloſſocomi,ſuperioris laquei capita ferenda ſunt ad axẽ. his enimità conſtitutis, vna axis cõuerſio pariter ambos laqueos extendit deorſum verſus,illum qui ad inferiora fracti oſſis alligatur,ſurſum,alterum ſic,vt compoſitâ fracturâ in poſterum liceat quotidie hanc laqueorũ in diuerſas partes intentionem corrigere,valentiùs,vel leniùs extendẽdo.laqueum igitur,qui in inferiori parte eſt,directâ ductiòne axis extẽdit:eum,qui in ſuperiori parte, intercedente alio motu, græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

A Axis,ad quem laquei alligantur.
B Laqueus ſuperior.
C Laqueus inferior.
D Inferior pars gloſſocomi.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte gloſſocomi.

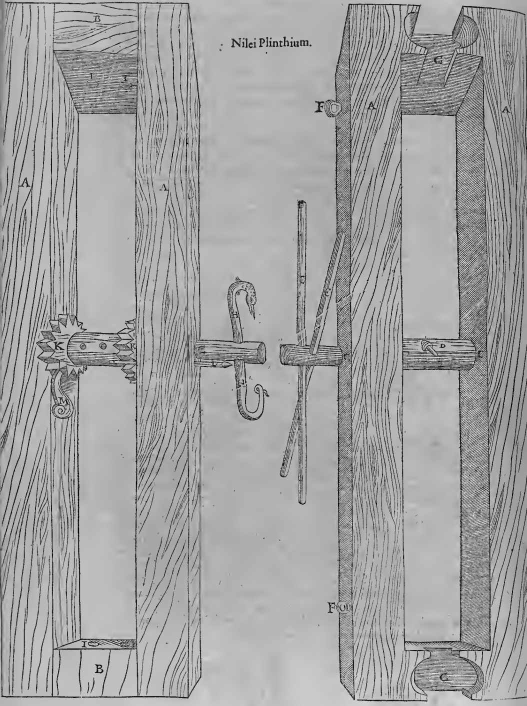

Nilei

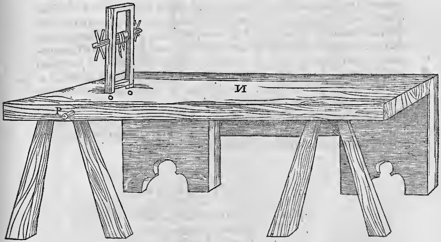
Nilei Plinthium.

FActum eſt Plinthium Nilei ad eorũ organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblõga. duo enim habet latera longa palmos quatuor, digiti craſſitudine,quæ extremis partibus trãſuerſarijs inter ſe compacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitudo, quanta laterum, ſed longitudo palmum implet.merito igitur,quùm talis compactio ſit,vt latera quatuor palmos longa ſint,tranſuerſaria vnum,totius organi quadrati ſtructura oblonga confecta eſt.Licebit autẽ,ſi quis,voluerit latera breuiora,quàm dictum eſt, efficere, quandoquidem organum, per vnicum axem, effectum præſtat. media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruijs foraminibus, per quæ axis traijcitur, qui mediâ parte clauum infixum habet, capitibus verò, quibus latera excedit, vectes æneos, vel ferreos decem digitorum magnitudine. Sunt item in organo quatuor annuli lateribus affixi,bini ab inferiori parte,totidem à ſuperiori. Antiqua huius organi ſtructura auctore Nileo talis eſt. Herodotus quidam architectus tranſuerſariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ. ب. ne habenæ, quæ à corporibus, quibus vis adhibetur, ad axis clauum feruntur,extantibus angulis atterantur,ſed recta procedãt. hactenus Herodotus. nos verò quam accepimus, hiſtoriam referemus. ferunt Paſicratem architectum Sidoni organum hoc vidiſſe, quod à ſtatuâ cõtinebatur, aliter tamen fabricatum. nam,quùm eadem compactio eſſet,conſpiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus ęneorũ draconum complexus,quorum capita è regione ad caudas ſpectabant, ſed quo pertinebant hi dracones? non alio,niſi vt in vicẽ vectium axes cõuerterent: tum in organo, quòd Sidoni erat media,tranſuerſaria pertuſa erant rotundis foraminibus,quę clauo axis reſponderent.conſtat autem foraminum eũdem eſſe vſum,qui in organo Herodoti,nimirum,vt habenę,quibus corpora extenduntur,ad clauum,rectę per ea foramina porrigantur. Retulit inſuper Paſicrates axem incluſa habuiſſe in viciniâ laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori,atque item in lateribus foramina fuiſſe dẽtium ordini reſpõdentia,vt poſtquam abundè extenta corpora fuiſſent,fibulæ inter dẽtes eò demiſſæ,vbi in luxatis reſtituẽdis opus eſſet,axem ſiſterẽt.Sed recentiores tympanis omiſſis priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbẽ aliquo intermiſſo ſpacio,& ipſa axium capita,quo ad vſum dictũ fibulę inditæ axem immobilem tuerentur.Ego autem,quùm fibulæ decidant,ad eum, quem dixi vſum,vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui ſic, vt huius foramina illis conuenirent,quæ erant in orbem in lateribus aliquo ſpacio interiecto, quo,vbi vellem in luxatis condendis axem immobilem reddere,vncum includerem in foramen, quod eſſet accommodatum. Communis Plinthij tractorij fabricatio huiuſmodi eſt:verùm ego aliter Plinthiũ ſtruxi, ſaluâ enim eâdem laterum menſurâ,inferius tranſuerſarium ſurſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium extrema crura relinquens, axem verò collocaui in medio tranſuerſariorum,cui parti græcè φωτὶ nomen eſt,& ſcamnum quoddam, quale in ludo videmus,ab vnâ extremitate excidi cauis quadratis atque oblõgis, vt propoſitorum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent,ipſa item latera extremis partibus trãſuerſa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrãtibus,vt fibula in foramina coniecta Plinthiũ contineret. Hæc de organi ſtructurâ,nunc ad ipſius motionem aggrediar.

Nilei Plinthium.

A Duo latera.
B Transuersaria.
C Rotunda, ac peruia foramina.
D Axis, qui mediâ parte clauum infixum habet.
E Vectes ænei.
F Annuli.
G Transuersarij priores partes excauatæ ad figuram literæ ◡.
H Æneorum draconum complexus.
I Foramina rotunda.
K Tympana ænea dentata.
L Fibula indita.
M Vncus.
N Scamnum quale in ludo videmus.
O Caua quadrata.
P Fibula.

De motu organi tractorij.

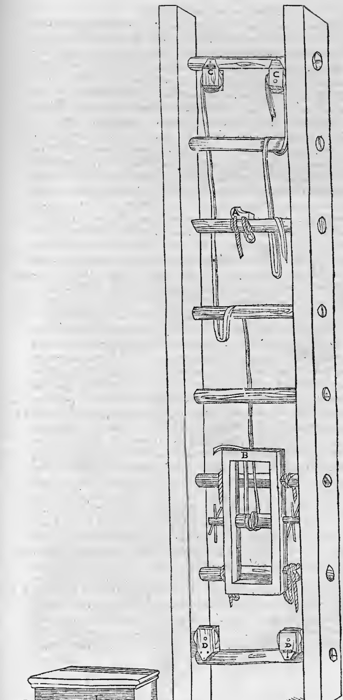
QVoniàm tractoria organa imperfecta sunt, nec præstare quidquam per se possunt, sed alterius operam requirũt, puta scalæ, lecti, scamni, quæ vbi non sunt, eorum vicem exhibet pauimentum, terraq; ad prolapsa restituenda, mihi operæprecium videtur, quasi doceam in ludo, gratiâ eorũ, quæ nunc tractantur, super scalam præparatam, organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum restituendum in alam prolapsum.

PAratur scala vna ex ijs, quæ in communi vsu sunt, non lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat, siquidem talis luxatis reponendis est aliena, sed æquè crassa sit, quadratísque gradibus constet, leuatis angulis, ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiusmodi scalæ vbi copia non sit, quo molliùs corpora insidant, gradus lanâ inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur, vbi id restituitur, cuneum funibus suspensum collocare super gradum idoneum, cui brachium (vt ostendi) superimponatur, & per funes ad eum alligare. est autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. brachio superiniecto intentionéque adhibitâ suspendẽdus homo est sic, vt duos palmos à pauimẽto recedat. & cuneus ad gradum firmiter alligandus non temerè, sed eo obseruato, vt ex partibus, quę cum cauo quodam capitulata est, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà est, ad latus. A cuneo verò deorsum versus alterius, siue tertij gradus interuallo, organum ad scalam vinciẽdum est per eos quos habet annulos & funes, aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. ipsa item scala in pauimentum fortiter adigenda est, ne in extendẽdo moueatur, sed stabilis maneat, ac sine vllâ inclinatione. quatuor prætereà trochleæ, siue solidæ, siue ex duobus lignis curiosiùs factæ alligẽtur, quarum duę à summo gradu suspensæ deorsum spectent, duæ ab imo sursum. quâ fabricatione paratâ cuneus ad id, quod prolapsum est reponẽdum, admoueatur, tenui lanâ mollíque obuolutus, tum vt lignum, quod durũ est, circumdatâ lanâ minùs tactu lædat, tum vt sudor, qui propriè oriri solet alâ plurimum calefactâ, magísque ægrotantis metu ac labore, lanâ cuneo impositâ combibatur. Hæc autem scala, vel contineatur stabiliter ab assistentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneísque (vt propositum est) cõfirmetur. Illud autem in aperto est scalam benè lõgam esse debere, vt postquam demissa in terram fuerit, quod extat, vbique pro magnitudine eius, qui curatur, abundè longum sit. scalâ confirmatâ subsellium iuxtà collocetur.

A Cuneus funibus suspensus, ac super gradum alligatus.
B Organũ ad scalam alligatum.
C Trochleæ duę à summo gradu suspensæ deorsum spectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu suspensæ, sursum spectantes.
E Subsellium.

De humeri

C
C
A
B
D
D
E

De humeri capite in alam prolapso. 1

SVper subsellium homo ascendens, brachium super gradum traijciat, ità, vt cuneus aptè in alam demittatur, post hęc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinsecus pendeant, deinde charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, nō circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra lacerti tumorem vel vltra. sic enim cubiti inæqualitas laqueum deorsum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtiliùs imponetur. sequuntur enim faciliùs ea corpora, quæ ampliori interiecto spacio adducuntur: quæ exiguo, difficiliùs. Circūdato laqueo capita eius recta deorsum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes, vel solis 10 manibus conuertatur, vt eius conuersio directâ ductione ab inferiori parte intendat. eodem autem tempore, quùm aucta iam intētio est, subsellium subtrahatur, vt homo à scalâ pendeat, atque ità excitando reponi luxatum possit. Suspenso homine, minister assistens à posteriori parte vtramque manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat, collúmque in cōtrariam partem cogat, ídque fiat, quo tempore intendimus, atque excitamus, quùm laquei ægro iniecti posteà laxentur. Neruis abundè diductis, debet qui reponit, assistens habenæ capita prehendere, cubitúmque ad scalam repellens, humeri caput per habenam extrahere. quo facto remittenda intētio est, & ipse articulus sursum compellēdus, vt in regionem pristinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ità ha- 20 bet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit, priusquam nerui extendātur, habenis & crura hominis inter se & integrū brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum, quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat, vel manu laquei capita contineat. Licebit etiamnum alio intercedēte motu ab inferiori parte extēdere, id quâ ratione fiat, subijciā. Iisdem omnibus factis, quæ pręcepimus, quùm ab inferiori parte extendentes directâ ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traijciūtur ab interiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte versus interiorē ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. nihil item prohibet, quo minùs eâdem fabricatione paratâ duplici 30 motu contrario intercedēte ab inferiori parte adducamus, quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta, ibíque traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligantur. vt eius conuersio duplici motu contrario intercedēte ab inferiori parte extendat. postquam abundè extenderimus, proximum est, vt impellamus, eo, quo ostendimus, modo, vbi de directâ ductione loqueremur. Hi sunt modi, quibus ab inferiori parte intēdimus. Postquam reconditus articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est, vt æger super id statuatur, tam à scalâ, quàm à cuneo remotus, collocato humero (vt anteà dixi). verùm, quùm maiores nostri idem organum idoneum à superiore parte attrahendo tradiderint, sequitur, 40 vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo explicare. potissimùm autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus non solùm elapsus esset, sed etiam perfractus. Spectemus igitur, quibus modis voluerint luxata restituere, à superiori parte intendentes. Scalâ igitur in cæteris eodem modo præparatâ, cuneum non ampliùs ex funibus suspensum, ad gradum alligant, sed solùm superimponūt: funium

1 funium verò capita admodum lõga per ſuperiores trochleas ab interiori parte extrà traijciunt:poſt hæc deorſum demiſſa vectibus,qui pro clauis ſint,circumligant. His ità conſtitutis ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendẽs,brachium ſuperinijciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum, vel alterum æqualiter extendentem humero inijciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. quibus ità contentis axis conuertitur,per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus à ſuperiori parte intẽdit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis impulſus adhibetur, & per duplicem habenam ex-
10 trahendo,& manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, eâ de cauſâ, quam adiungam. cuneus elatus circumagitur, qui quùm ſub alâ non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimùm, vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio,quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt anteà diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulò pòſt intelligetis, vbi condendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem, quæ in diuerſa diducit, ſic habet. cæteris omnibus ordinatis laquei capita non ampliùs ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur, per ſe dantur, vel alio motu intercedente,vt priùs ſcilicet
20 per inferiores trochleas traijciantur,túncque ad axem deligẽtur. Eadem nunc culpari poſſunt in hâc in diuerſa extendendi ratione,quę paulo antè dicta ſunt in illâ,quæ à ſuperiori parte extendit. vbique enim probo, quùm is, cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendendi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt,quùm de humero in alam prolapſo dixerimus,vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

1 De humeri capite in prioré vel posteriorem partem excidenté.

AD humeri caput in prioré vel posterioré partem elapsum scalâ eâdé ratione modoq; preparatâ vel figuratâ organoq; & trochleis(vt anteà dictum est)alligatis,rursus,vbi restituere volumus, sub sellíu iuxtà ponimus,lanâq; vel linteis cótegimus gradú idoneum,super quem restituamus:cui(sicut ostensum est)inuoluto ala insidat:tum carchesium laqueum,vel aliú equaliter extédendi vim habétem humero(vt propositú est)circúdamus, cuius capita deorsum attracta ad organi axem religamus, quemadmodú ad humerú in alam plapsum tradidimus,vt conuersus axis directâ ductione ab inferiori parte intédat.eodé 10 momento,quo intendimus,aliquis rursus à posteriori parte assistés,vtrâq; manu ad ceruices hominis datâ,corpus in contrariá parté repellat. Licebit auté in hoc casu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subsellio itaq; subtracto, homo suspéditur,vt simul & articulus excitetur,& quæ illi superiecta sunt,laxentur. vbi,quantú reponendus articulus postulat, intéderimus,circúducendo impellimus. siquidé in priorem partem,humeri caput exciderit, ab eâ sede,in quam venit ad eam,vbi esse naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus,atq; alterâ manu cubitú à posteriori parte in prioré adducimus,quo facto minister assistens manú apertam lato scapularú ossi opponat,atq; id repellat,ne vis operæ resoluatur: verùm,si in posterioré partem prorúpat,contrariú 20 fieri debet,humeri quidé caput prominentiori parte palmæ vrgédum est,vt à lato scapularú osse in suam sedé reuertatur, atq; alterâ manu cubitus ad posteriorem parté prorsus adducédus. Hâc igitur ratione humeri caput restituendú ducimus,vbi in prioré vel posteriorem partem erupërit. Sed alij in vtroq; casu eam reponendi rationé probarunt,quæ à superiori parte extédit, hoc,quo pacto agant,videamus. Scalâ eodé modo paratâ duplicatę habenæ,vel funis medium lanâ,vel linteo inuolutum alæ subijciút,capitaq; eius per superiores trochleas traducta deorsum ad axis vectes táquam ad clauos alligant, deinde humero carchesium laqueú,vel alium,qui æqualiter extendere valeat, circúdant, cuius capita deorsum demissa,vt contineantur ad aliqué scalæ gradum deuin- 30 ciunt. quibus ità constitutis axis conuertitur, quo cóuerso & continét,& à superiori parte intendút,ac postquam abundè extéderunt,adducédo impellunt. At cú in diuersa cótendút, capita laquei,vel directâ ductione,vel alio intercedente motu,funis verò per alium motú interiectú ad axis clauú alligát,vt conuerso axe in diuersa diducant,postquam satis intenderunt, adducendo impellunt. Intentiones quidem succedunt, sed impulsus fallax est. siquidem homine excitato,& suspensione distracto ægrè articulus restituitur. atq; ob hanc causam nunc placuit extendendi rationem tam à superiori parte , quàm ab vtrâq; præterire. Humeri ergò caput,in quamcunque partem venerit,conuenit ab inferiori parte extendendo reponere,cùm erectus homo collocatur. Quâ viâ hu- 40 meri caput restituatur,exposuimus. Pergamus igitur ad cubitum.

De cubito.

AEquè duo brachij ossa in quatuor partes erúpunt,in interioré, exterioré, priorem & posterioré,atque vbi in tres partes venerint: exterioré scilicet interiorem & posterioré,brachiú curuatur,& extendi nó potest. Cómune est horum triú casuum,in quibus curuum brachium minimè extéditur,scalá cum organo(vt dictú est)ad restituendú parare,posteà hominé iuxta scalá collocare,vt super subsellium ascendés brachiú super conuenientem scalę gradú inij-

ciat,tum eâ iũcturâ,quæ palma nũcupatur,humerũ continere, & laqueum inæqualiter extendentẽ,vt attollentem chiaſtũ,aut nauticum brachio in viciniâ manus circũdare,eiuſq; capita ad vnũ ſcalæ gradũ,vt retinacula ſint, deuincire,vt vbi vis adhibetur,recti anguli figura fideliter cõſeruetur, eoq; facto medium duplicatę habenę,brachio ꝓpe cubitũ inijcere,capita verò deorſum ducere ad axem,ibiq; vel directâ ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,nõ ſecus ac vbi humeri caput reponitur,vt ſimiliter axis cõuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiã ad cubitum ille reponẽdi modus, qui à ſuperiori parte extẽdit,cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus(vt ꝓpoſitũ eſt)cõſtitutis,humerus nõ ampliùs, vt cõtineatur,deuincitur,ſed laqueus carchefius,aut alius ex ijs,qui ęqualiter extendũt,ipſi circũligatur,cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta ab interiori parte in exteriorẽ attracta deorſum feruntur,& ad axiũ vectes quaſi ad clauum alligantur:duplicatę verò habenæ capita deorſum adducta,vt retinacula ſint ad aliquid immobile dãtur.cõuerſo igitur axe & cõtinemus,& alio intercedẽte motu à ſuperiori parte extẽdimus. At modus,qui in diuerſa extẽdit,hinc manifeſtus eſt, vbi enim in diuerſa extendimus,laquei capita per ſe ad clauũ axis, vel alio intercedẽte motu ad eiuſdem vectes deligãtur,vt eadẽ conuerſio in diuerſa extendat. Neruis,quãtũ res poſtulat,extẽtis cõueniẽter impellere oportet,adducẽdo,ſi luxata in duas partes venerint,in interiorẽ ſcilicet & exteriorẽ:extrahendo,ſi in poſteriorẽ,quas impellẽdi rationes in opere de articulis expoſui. Hęc igitur fieri debent,quãdo cubitus in ꝓpoſitas partes erũpit. Verùm,ſi in priorẽ, in quo caſu diximus extentum brachiũ non curuari,iterũ eadẽ ſcala atq; organũ cõparatur,æger ſcalę aſſiſtens brachiũ ſuper cõmodũ eius gradũ imponit,humerus ad ſcalã per eandem iũcturam vincitur,laqueus ęqualiter extendẽs ad brachiũ datur in viciniâ manus, cuius capita deorſũ ferũtur ad organũ, vt ab inferiori parte attrahãtur. ſi quis autẽ velit agere hoc tum continendo,tum à ſuperiori parte adducendo, humerum nõ ampliùs ad ſcalã deuinciat, ſed vtriq; mẽbro laqueũ inijciat, qui æqualiter intendat,vnũ ſcilicet humero, alterũ brachio,& ſuperioris quidẽ laquei capita ſurſum ferat vltra caput,alterius verò deorſum,vt(quemadmodum in alijs reponendi rationibus declarauimus)extendat. quod vbi abundè fecerit, nunc reponẽdi cauſâ duo modi impellẽdi potiſſimùm aptantur,qui premit,& qui circumducit. ſed antè quidem premere cõuenit,dum intẽtio adhuc manet, dehinc circũducere,quos impellẽdi modos multo antè expoſui in opere de articulis. Oportet autẽ eo,quod luxatũ eſt,reſtituto brachiũ curuare atq; extendere,pronumq; & ſupinũ collocare, vt ex toto reſtitutũ eſſe intelligas, tum ad angulum rectũ in ſequentem curationẽ figurare. Vtraq; igitur brachij oſſa, vbi loco ſuo nõ ſunt per ſuperiores modos reponũtur. verùm quoniã vtrũq; per ſe propriè vitiatur, cùm ſuo loco mouetur, poſthac neceſſe eſt ſcribamus, quonã modo cubitus erumpẽs,radiúſq; diductus ab inferiori parte extẽti, reuertãtur.

A Cuneus ſub alâ per funes ſuſpenſus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpẽſę.
D Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.
E Subſellium.
F Iunctura,quę palma nuncupatur.
G Laqueus attollẽs ĩ viciniâ manus.
H Capita laquei, vt retinacula ſint, ad ſcalæ gradum deuincta.
I Medium duplicatæ habenę prope cubitum iniectum.
K Capita ad axis clauũ directâ ductione alligata.

E

De cubito & radio.

MOuetur per ſe cubitus interdũ loco, & rurſus per ſe radius diducitur, ijs modis,quos in opere de articulis declarauimus. Ad hęc igitur oſſa reſtituenda,ſcala ſimiliter paratur,humerúſque ad gradũ vincitur eâ iuncturâ,quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiũ vtiliter datur laqueus aliquis, ex ijs, qui inæqualiter extendunt,cuius laquei ſinus à parte,quæ reſtituitur,capita à contrariâ,hoc eſt ab integrâ collocẽtur. propriè enim laquei,qui inæqualiter extẽdunt,eas partes magis cogunt,quibus ſinus hærent,minùs verò,quibus capita. ſiquidem conſilium eſt,vbi ſuperius os excidit,ab inferiori parte attrahere: ad id,quod ſuo loco eſt,vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent,vel directâ ductione,vel alio motu intercedente,vt cõuerſio axis ab inferiori parte extendat. ſed vbi, quantum reſtituendum os poſcit, extenderimus,idoneis impellendi modis vti conuenit,cubito quidem in interiorem partem excidente,radióque in exteriorem adducto,vtriuſq; manus digitos inter ſe iunctos eminentię cubiti ſubijcimus,prominentioréſque palmarum partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed,ſi in poſteriorem partem prorumpant,cubitus pręſertim,ea reponendi ratio efficaciſſima eſt,quę extrahendo impellit,ſin radius in priorem partẽ conuertatur, expedit premendo & circumducẽdo impellere, quemadmodũ oſtẽdimus,vbi vtrumq; os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit,in cubito libera brachij cõtractio atq; porrectio:in radio,in pronum vel ſupinum habitum cõuerſio. quo modo igitur per ſcalam homine erecto reſtituere luxatum conueniat,demõſtrauimus. verùm quià iuſtâ aliquâ de cauſâ,aut ob imbecillitatem,aut ob femur,ſeu crus ſimul comminutum, æger ſtare nequit,dum luxatũ reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire, quæ ratio ſit reſtituendi homine ſuper planam ſcalam iacente.

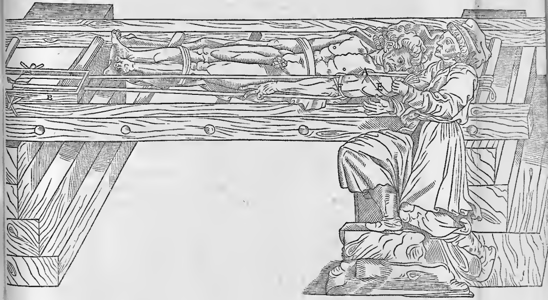
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ ſuperiores.
D Trochleæ inferiores.
E Subſellium.
F Iunctura,quæ palma nuncupatur.
G Laqueus inæqualiter extendens.
H Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.

C
C
F
B
HH
D
D
E

Quo pacto iacente homine restituatur humerus in alam prolapsus. 1

SCalam collocare planam oportet,& vt à pauimento attollatur,extremitatibus lapides vel ligna ab vtrâque parte subijcere,atque æquâdi gradus causâ linteũ superimponere.huiusmodi enim lectus,quod pertinet ad ægrum iacentem,dum restituitur,scamni munus prçstabit.organum verò ad scalam alligandum ab inferiori crurum extremitate,rursúsque trochleæ(quemadmodũ dictum est)binæ à superiori scalæ parte,totidem ab inferiori vinciendę. satius autem est ad luxata restituenda pro scalâ adhibere scamnũ, quod ab altero extremo,quadratis fossis excauatum sit,vbi organum firmiter insistat. quæ præparatio esse debeat,dictum est:modos autem,quibus humeri caput restituitur, exequemur.Prolapso igitur humeri capite,collocare hominem cõuenit, sic,vt iaceat super scalam,organo ad pedes constituto,supinus, vbi in alam vel priorem partem excidit:in vẽtrem,vbi in posteriorem. Igitur,vbi in alam conuertitur,funis capita super caput à priori vel posteriori parte adducẽda, mediúmque habenæ duplicatę dandum est ad humerum sic, vt inter ipsum & cuneum demittatur,capitáque eius ab exteriori parte ferantur,atque ità pendeant: post hæc laqueus charchesius,vel alius ex ijs,qui æqualiter extẽdũt,humero(vt suprà ostensum est)inijciendus,cuius capita deorsum ad organum adducenda. quùm capita ergò ad pedes ferantur, agemus vel continentes, & ab inferiori parte extendentes, vel in diuersa trahentes, siue directis ductionibus vtamur. siue alius motus intercedat,vt anteà indicauimus: cùm satis extenderimus,cõdere humerum debemus,idoneam impellẽdi rationem adhibentes. Præcipuè autem duplex impellẽdi ratio idonea est,& quæ articulũ extrahit,& quæ sursum compellit. manente intentione duplicatæ habenæ capita tenentes,vi humeri caput extrahimus,eodémque momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus.eo enim fit,vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur,moueatúrque. quo facto remissâ intentione, protinus sursum compellimus,post hæc humerum prehendentes,attollimus,vt in suum locum collocemus.Hæc sunt,quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

A Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.
D Trochleæ ab imo gradu.
E Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectent in partem exteriorem.
F Charcheſius ad humerum datus.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente. 1

SEd si humeri caput in priorem vel posteriorem partẽ conuertatur,homine (vt dictum est)figurato,nempè supino,si in priorem partẽ venit,in ventrẽ, si in posteriorem, funis aut habenæ medium lanâ siue linteo obuolutum, alæ subijcitur, capitaq; supra caput feruntur, non quidẽ è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariã, ad rem aliquam immobilem vinciuntur, quâ retineantur. Ambigitur verò,quamobrẽ capita non rectà ferãtur, sed versus contrariam partem obliqua. Pasicrates quidem atq; alij nonnulli hoc eâ de causã fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite sursum attracto ꝓhibeamur, quo minùs ab inferiori parte extendamus. sed decipiũtur similitudine femoris,quùm res aliter habeat, siquidem femur ad.r. literæ similitudinẽ declinat, at humeri caput dimidium orbiculatum est,neque potest femoris modo à medio fune sursum adduci. quorsum igitur id fit?ne sub medio fune, quæ sub alâ sunt compressa,alæ regionem compleãt,completo enim recessu,humeri caput locum non habebit,in quem recondatur. Nos etiã non secus atque ij, qui non multo antè nos vixerunt,ob propositam causam,habenam vel funem similiter collocamus. consueuimus interdum & aliter continere, duos enim laqueos ex ijs,qui inæqualiter extendũt,implicantes,thoraci, dorsoq; sub alijs circumponimus,eorúmque capita continendi causã ad gradum,qui contrà situs est,alligamus,quâ continendi ratione adhibitâ laqueum æqualiter extendentem humero circũponimus,quemadmodũ tradidimus, quà de humeri capite in alam prolapso,cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organũ demittimus, & ad axem deuincimus,vt eo conuerso contineamus, & ab inferiori parte pariter extendamus. Vi,quantum res exigit, adhibitâ, vt articulum restituamus, premendo impellimus. prominentiori enim vnius manus palmâ vi humeri caput cõprimimus, alterâ verò cubitũ huc atq; illuc agitamus. Indicium autẽ repositi ossis in superioribus explanauimus. fit etiã interdũ, vt ad humeri caput luxatũ, medij quoque humeri fractura accedat,cogaturq; medicus eodẽ tempore vtriq; vitio subuenire. Docẽdi autẽ gratiã sermoni insistam,qui eũ casum explicet,vbi & caput humeri in alã excidit, & medius humerus cõminuitur. 30

De humero fracto simul & prolapso.

QVæsitum est à maioribus nostris,quâ viâ hæc restituatur. Pasicrates quidem os suo loco motum primò restituit, ꝙ maiorem vim in restituendo postulet,quàm fractura. At si quis sub fracturã laqueũ inijciens eodẽ momento velit,tam quod fractum est,quàm quod excidit,restituere,dum vis ad luxatum,quantũ postulat,adhibetur,fractura plus iusto intenta partes fracturæ superiectę vltra debitum extentæ lædentur,resoluentur nerui,aut abrumpentur, & fortasse corpora tota, priusquam articulus laxetur, atque hâc de causã cẽsuit ipse laqueum super fracturã imponẽdum, & antè quod luxatũ, dein quod fractum est,restituẽdum. Voluit Aristion eodem tempore, & luxatũ, & fractum humerum restituere,ne si luxatũ priùs reponatur,dum fractura cõponitur, prę vi positum humeri caput erumpat. Quæ dicuntur in vtroque casu sequi detrimenta,verè sic habent,quapropter nobis placet,antè articulum reponi, proximeq; fracturam curari,eâ cautione,ne dum quod fractũ est, ab inferiori parte extẽditur, articulus elabatur. Ad luxatum igitur restituendũ cuneus à funibus dependens in alam conijcitur,rursúsque capita funis sursum adducuntur super caput, humero super fracturam Chatchesius laqueus imponitur, vel alius,qui æqualiter

1 æqualiter extendat,eiusque capita, deorsum demissa, vt retineãtur ad aliquam moram vinciuntur, atque à superiori parte attrahẽdo articulus reponitur. quo facto cuneus in alâ relinquitur, vt humeri articulus maneat, laquei verò capita ab inferiori parte resoluuntur,& super caput adducta tanquam retinacula vinciuntur,vt vtrinsque præsidio cunei scilicet & laquei, articulus suo loco seruetur. post hæc Charchesius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero inijcitur, cuius capita deorsum demissa ad axem, vt ab inferiori parte intendant, religantur. quo fit,vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, superiori articulo non excidente. hactenus de humeri capite,nunc de cubito.

10 De cubito luxato.

CVbito in illas treis parteis conuerso,in quas vbi procidit, brachiũ curuum est,neq; extenditur,homo resupinãdus est, super asserem scalæ insidentẽ: alligatis trochleis organoq; ab inferiore parte, laqueus inæqualiter extendens brachio ꝓpe manum inijciẽdus, cuius capita super caput adducta ad oppositã moram alligẽtur. tum duplicatæ habenæ mediũ iuxta cubitũ dãdum,capitaq; eius deorsum adducẽda. Dantes igitur capita,laquei quidẽ humero iniecti, supra caput,duplicatæ verò habenę,deorsum,cõtinebimus simul, & ab inferiori parte extẽdemus,vt ostẽsum fuit in superioribus. neruis abũdè intẽtis eo modo impellemus,quẽ paulo suprà diximus, cùm de erectâ scalâ pertractauimus.

20 At si in priorẽ partẽ elabatur,in quo casu brachiũ extenditur, resupinato itidẽ homine,laqueus ęqualiter extendẽs humero inijciatur,capitaq; eius super hominis caput attrahãtur,tum alter laqueus æqualiter extendẽs ad extremũ brachium alligetur, eiúsque capita deorsum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam esse anteà exposui. Eodem autem modo,vbi articulum restituimus, impellere oportet, premendo scilicet, & circumducendo, eadémque ratione,quæ in opere de luxatis dicta est. verùm,si alterum os præter naturam habeat,siue cubitus excidat,siue radius diducatur,laqueo rursus æqualiter extendente ad humerum dato,capitibúsque eius sursum super caput adductis,vt retinacula sint,brachio laqueus inijcitur,qui inæqualiter extendat,quémadmo-

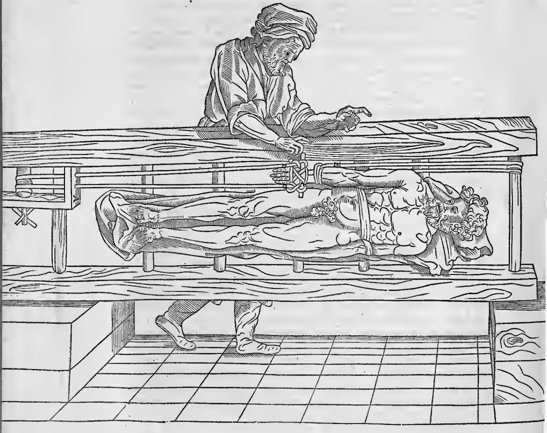
30 dum explicauimus,capitáque eius deorsum ad organum adducũtur, & ijdem impellendi modi accommodãtur. Absoluimus iam sermonem vniuersum, de cubito atque humeri capite: restat,vt ad manum accedamus.

De manu.

MAnus in quatuor partes mouetur,interiorẽ,exteriorem,priorẽ & posteriorem. Restitui autẽ debet,vel super scamnũ,vel super scalam,quæ plana collocetur. homine itaque iuxta scalam vel scamnum sedẽte, figuretur manus,supina,si in interiorem partem erupit: prona, si in reliquas tres. deinceps circa sinum manus,ferramentum, quo adurimus transuersum vel transuersus axis detur, atq; ad ipsam palmam vinciatur: tum extremitatibus propositi ve-

40 ctis,seu ferramẽti sinus laquei inæqualiter intendẽtis vel mediæ habenæ inijciantur,capitáque à priori parte ad organum ferãtur. brachio autem in viciniâ manus circũligetur laqueus æqualiter extendẽs,cuius capita ferantur à posteriori parte,rursusq; intẽtio adhibeatur, quæ paulò antè exposita est,vel continendo & seu ab inferiori,seu superiori parte extendendo,vel in diuersa adducendo: postquàm abundè intenderimus,impellere debemus,quemadmodũ in libro de luxatis exposuimus,premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorem partem venit: vbi in priorem & posteriorem, adducendo. sed venio ad spinam.

A Organum ad ſcalam alligatum.
B Trochleæ.
C Ferramentum datum ad ſinum manus.
D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem.
E Laqueus æqualiter extendes brachio iniectus in viciniâ manus.

1 De ſpinâ.

Spina gibba ex recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituẽdo hominẽ pronum collocare, vel ſuper ſcalam, cuius gradibus aſſer iniectus ſit, vel ſuper ſcamnum, trochleáſq; (vt dictũ eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinã dare binos laqueos æqualiter extendentes, vnum à ſuperiori parte gibbi, alterũ ab inferiori, vel quaternos ex ijs, qui inæqualiter extẽdunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte, totidẽ ab inferiori, & ſuperiorum quidẽ capita ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte intendant, ſiue vt in diuerſa diducant, verùm, vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus, quẽ in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem, vt de modis reponendi femoris pertractemus.

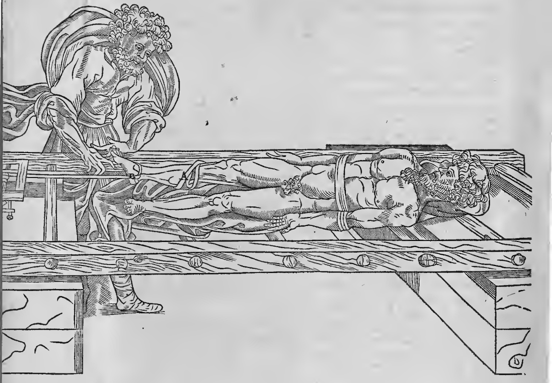
De femore. Femur in quatuor partes prorũpit, interiorem, exteriorem, priorẽ & poſteriorem, atq; vbi in tres partes cõuertitur, crus extentum eſt, & curuari minimè poteſt: quòd ſi in poſteriorẽ partem prolabatur, curuatur, ſed non extẽditur. Igitur, ſi in illas tres partes venit, vbi extentum crus minimè implicatur, reſupinandus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnũ, & duplicatæ habenæ vel funis medium lanâ ſeu linteo circũdatum inter anum & naturale inijciendum, capitáq; eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorẽ quidem & priorẽ partem femur eruperit, media habena variè quâcunq; parte inter anũ & naturale dari poteſt: ſed, ſi in interiorẽ partem exciderit, inter femur integrũ adhibenda eſt, & articulũ, qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit, membrum ab inferiori parte attrahi nõ ſinat. quo facto Charcheſius laqueus vel alius æqualiter extendẽs femori extremo circũponẽdus eſt, capitáq; deorſum ad organum ferenda, & ad axis clauum alliganda, vt adhibitis retinaculis cõuerſo axe cõtineamus, & ab inferiori parte extẽdamus. nihil item prohibet, quo minus à ſuperiori intẽdamus, quẽadmodũ dictum eſt, quà de humeri capite. Neruis, quãtum ſatis eſt, diductis, iiſdẽ vtendũ eſt impellendi modis, quos in opere de articulis indicauimus. At, ſi femur in poſteriorẽ partem prolabatur, vbi cõplicari crus diximus, ſed nullo modo extẽdi, organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitũ conuerſus, in alterã coxam inclinetur, poſt hæc contineatur, ſicut in opere de articulis oſtendimus, tunc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendẽs femori circũdetur, eiuſq; capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendãt, ad axem religẽtur. neruis, quantum res poſtulat, intẽtis, oportet eâdẽ ratione in reſtituendo impellere, quæ in opere de articulis expoſita eſt, ſpathâ premendo idoneâ extrahere, & femoris caput in exteriorem partem adurgere, ſicq; crure deorſum extento, atque homine reſupinato articulus reponitur. crus autem reſtitutũ teſtatur eius flexus, atque porrectio. in quamcunque enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt, liberam eius actionem ſpectamus, flexum ſcilicet & porrectionem.

De genu. Genu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorem, & poſteriorẽ: vbique autem crus extentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partẽ veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes mẽbris inijcere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri ſuper eam regionẽ, quæ carnoſa à poſteriori parte prominet, rurſúſque organo ad inferiora deligato, eaſdẽ adhibere intendendi rationes, quæ in alijs luxatis ſunt oſtẽſæ, impulſúmque in opere de articulis declaratum.

De talo.

1 TAlus modò in interiorem, modò in exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in poſteriorem.rurſus itaque oportet hominē ſedere, extentóque cruri laqueū imponere,qui æqualiter extendat,eiúſque capita ad poſteriorem partem porrigere,ad talum verò ſandalium, vel draconem laqueum dare, capitáque à priori parte ad axem adducere, continendóque ab inferiori parte extendere, & iiſdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus.Reſtituendi rationem præterimus,quoniàm de hâc pręcipuè agimus, vbi organorum, quæ plana collocantur , præſertímque noſtri machinamenti,motum declaramus. 10

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

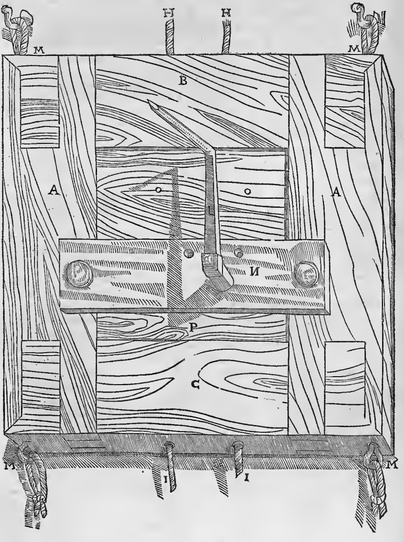

1 Gloſſocomum Nymphodori.

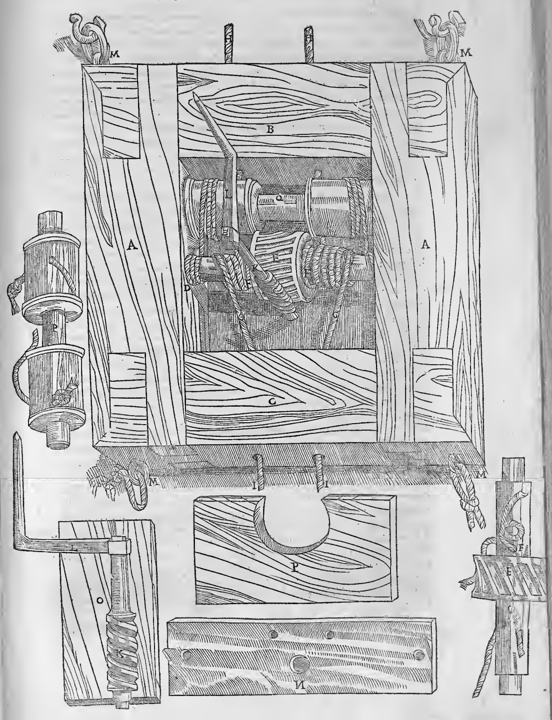
GLoſſocomum Nymphodori tractorium organum eſt quadratum, habet autẽ duo latera,quæ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur,laterum verò & tranſuerſariorum eadẽ eſt magnitudo, ſunt enim longa latáque duos palmos,craſſa digitos totidem. quare,quùm ęqualis ſit eorum modus,iure gloſſocomũ ex eorũ numero eſt,quæ propriè quadrata appellãtur. Media igitur latera exculpta , cauatáq; ſunt cauis non nimis altè penetrãtibus, quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtrâq; parte ferrei
10 vnci ſunt,duo in vniuerſum,vel foramina,in quæ poſſint conijci funes, quorũ hæc ratio eſt.funes duo vncis medij circumligantur,& ab vtrâque parte prope foramina nodũ accipiunt,quorum capita,quùm quatuor ſint, duo traijciuntur per tranſuerſarium prius,ab interiori parte extrà,reliqua duo per id, quod poſterius eſt. Secundũ tympanum cochlea ſpeciẽ lentis referens recta collocatur, hæc compoſito vocabulo græcè κοχλιοδέξων dicitur . eius extremitas demittitur in cauũ non penetrans prioris trãſuerſarij:pars verò,quæ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxta tympanum collocatur:quod ſupereſt ex eius longitudine per foramen tranſit,extremáque parte baculum verſans habet,quo torquetur,vt cochlea per id verſata tympanum moueat, conuerſo hoc axis verſetur,quo moto
20 funium capita,quæ extrà procedunt,ad intendendum ducuntur.Sunt item in gloſſocomo opercula,vt quæ in eo ſunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi,bini ab inferiori parte,totidem à ſuperiori,eâ de cauſâ,vt alligari organũ poſſit.Huius fabricationis auctor eſt Ariſtion filius Paſicratis,ſiquidem aliter ſtructum fuit à Nymphodoro.in vetuſtâ enim ſtructurâ extat cochlea non per trãſuerſarium,ſed, quà opercula ſita ſunt,traiecta. duas enim forfices ferreas ad latera affixas habet ad medium pertuſas, quarum vna axi ſubijcitur, altera ſuperponitur, vtraque à latere tympani collocatur , inferior anguſtius foramen habet,ſuperior latius. Cochleâ igitur ab eâ parte , quâ opercula ſita ſunt,traiectâ,atque à forficibus contentâ,alterum operculum ſine
30 impedimento clauditur:alterum claudi non patitur pars cochleæ,quam penetrare diximus , cuique baculum verſans affigitur . hoc itaque operculum medium tranſuerſum in duas partes ſecatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunatâ figurâ exciditur, vt, quùm operculum clauditur,lunatum eius cauum propoſitam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructuram nõ accepit Ariſtion , ſed adiecit organo axem habentem tympana foraminàque,vt axis,qui in medio eſt,motus, vbi velis, conſiſtat,& vi minimè voluatur: tranſtulit item annulos iuxta prius tranſuerſarium,ne organum à parte operculi, ſed à parte prioris tranſuerſarij alligetur: traiecit prætereà funium capita per opercula,hæc quidem à ſuperio-
40 ri parte,illa verò ab inferiori.quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vna nobiſcum ſentit,ſed axem,quem adiũxit,tanquam ſuperuacaneum reijcimus. ſiquidem vnus axis ex robuſtâ materiâ præparatus, quod opus eſt,abunde efficit . Sed quùm gloſſocomi fabricationem abſoluerimus , ſequitur , vt ad eius motum veniamus.

A Latera.
B Transuersarium prius.
C Transuersarium posterius.
D Cauum non penetrans.
E Axis habens tympanum in medio.
F Foramina in quę funes cōijci possint.
G Funes duo.
H Capita funiū traiecta per prius trāsuersarium.
I Capita funium per posterius trāsuersarium traiecta.
K Coclea speciem lentis referens.
L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranuersarijs.
N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis.
P Pars operculi in lunatā figurā excisa.
Q Axis habens tympana foramináque.

Nymphodori Glossocomum clausum.

Nymphodori Glossocomum apertum.

De motu organi. 1

VBi humeri caput ſuo loco mouetur præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſca-
lam eodem modo paratam,quo in Nilei Plinthio explicauimus,nunc pro
Plinthio Gloſſocomum alligetur, nõ ab operculis,ne ſub cochleâ habenæ ab-
rumpantur,ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur
item opercula,capitáque funium ad axem alligata excipiantur, hæc quidem à
ſuperiori parte,illa verò ab inferiori: ac deinceps,vbi reſtituere volumus,ſub-
ſellium prope ſcalam ponatur, ſuper quod homo aſcendens brachium ſic tra-
ijciat,vt indatur cuneus in alam : circumligetur inſuper humero Charcheſius 10
laqueus, vel alius æqualiter extendens, eiúſque capita ducantur ad ſuperiora
funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionibus ab inferio-
ri parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios mo-
tus interiectos, hoc modo. Laquei capita per inferiores trochleas traijciantur,
& cum funium capitibus colligentur, quo rurſus fit, vt machinationes motæ,
alio intercedente motu ab inferiori parte extendant : verùm,ſi per ſuperiores,
laquei capita traijciantur, deinceps per inferiores demiſſa, ad funium capita
vinciantur, rurſus machinationum motus per duos contrarios motus inter-
iectos ab inferiori parte extẽdit. Impulſus verò,quos deinde res poſtulat,fiunt,
quemadmodum dictum eſt,vbi humerus in alam prolabitur,& per duplicem 20
habenam extrahendo, & intentione remiſſâ per manus ſurſum compellen-
do. Retulerunt alij organum hoc, vbi à ſuperiori parte extendere volumus,
idoneum eſſe,tranſferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cu-
neúmque ad gradum adhærentem, ſolutum tamen, in alam conijciunt, dein-
de capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & Char-
cheſium laqueum humero inijciunt, cuius capita deorſum adducta ad imum
ſcalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis dire-
ctis ductionibus à ſuperiori parte intendant. licet etiam organo ab inferiori
parte alligato à ſuperiori extendere alio intercedente motu, alligatis enim la-
quei capitibus, vt(quemadmodum dictum eſt) retinacula ſint, cunei funium 30
capita per trochleas traiecta, cum ſuperioribus capitibus funium organi vin-
ciunt, vt machinationibus motis alio intercedente motu à ſuperiori parte ex-
tendant, aut laquei capitibus non ampliùs retinaculi vicem exhibentibus, ſed
ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel
alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent, cúmque abundè exten-
derunt, eoſdem adhibent impulſus, quos paulò antè propoſuimus. Quæ re-
lata ſunt,adſcripſimus, probamus autem, & in hoc, quod de Nilei Plinthio
diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionem ab inferiori parte adhiberi,
cuneo ad ſcalam alligato: eam verò, quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in di-
uerſa deducit, ex toto prætermitti, eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. Quòd 40
ſi homo iaceat, ſic interdum cenſui luxatum reponi. contentus ſum propo-
ſitis reponendi rationibus exempli cauſâ propter organi motum huc alla-
tis. omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſſunt,non ſe-
cus ac per Nilei Plinthium. vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed repo-
nendi rationes eædẽ,ſic,vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi mo-
tum intelligere.

Triſpaſtum

1 Trispastum Apellidis, seu Archimedis.

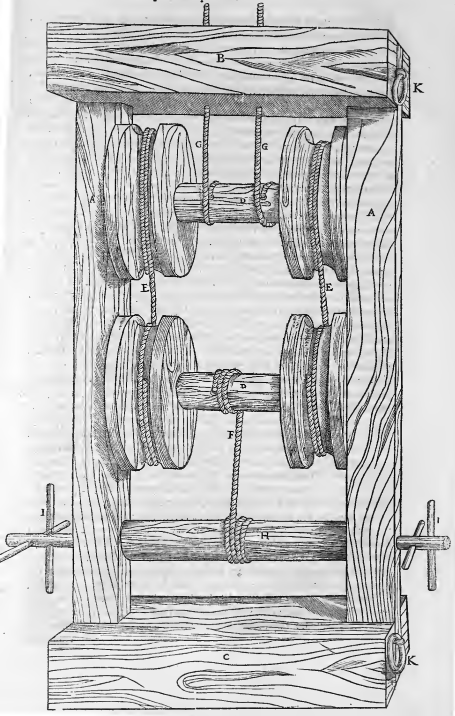
ILlud in primis scire cōuenit, quod neq; Apellides, neq; Archimedes medici fuerunt, sed architecti, qui machinamentum hoc excogitarūt (quemadmodum nos accepimus de historiâ) ad naues deducendas funibus nō per manus, sed per ergatā attractis, illius autem seculi medici eius structuræ modū minuētes trispastum organū medicinale ad luxata, fractáq; restituēda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorū genere est, quę oblonga quadrata nūcupantur. est autē hoc modo compactū. duo latera longa palmos quatuor, digiti crassitudine inter se coagmentantur per transuersaria longa palmos duos 10 crassa digitum. latitudo potissimū posterioris transuersarij sex digitos æquat: prioris propter opercula palmos duos. Vt retulit autem Pasicrates, media latera excauata sunt, cauis non nimis altè penetrātibus, quibus duo axes includuntur, rotas habentes in viciniâ laterum. vtriusq; axis rotæ perforatæ sunt peruijs foraminibus, quæ non aliâ de causâ facta sunt, nisi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc est. funes duo extremâ parte nodum accipientes, coniecti in prioris axis foramina attrahuntur, ità, vt nodi super foramina collocentur: tum funes circa suas vterque rotas inoluūtur, & per posterioris axis foramina traiecti nodū accipiunt. Posterior axis medius inter rotas foramen habet, in quod rursus funis conijci debet. sumitur funis longus, qui ab vtrâq; extremitate no-20 dum acceperit, deinceps per propositum foramen traijcitur sic, vt nodus foramini iungatur, post hæc circa medium axem inoluitur, quo facto altera eius extremitas per posterius trāsuersariū, quod medium perforatum sit, traijcitur. at quid nunc fit fune traiecto? manu tractus euolutúsque posteriorē axem conuertit, quo conuerso alia capita funium, qui extrà procedunt, ducuntur. Adhibentur autem funes quatuor, duo, & item duo, atque ad hunc modum immittuntur. Sumuntur funes duo, qui extremâ parte nodum acceperint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas sunt, traijciuntur, attrahuntúrque sic, vt nodi foramina contingant, túncque funium capita per prius transuersarium perforatum ab interiori parte versus exteriorem traijciūtur: aut prehenduntur 30 funis vnus duplex, cuius capita coniecta in prioris axis foramina attrahitur, vt medius funis inter foramina statuatur, posteà eiusdem funis capita traijciūtur per foramina trāsuersarij prioris. Duo item alij funes sumuntur nodo extremâ parte deuincti, hi per foramina inter rotas posterioris axis facta, & à medio foramine recedentia attrahuntur, qui deinde, vbi eorū nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur, traijciuntúrque per posterius transuersariū perforatum, sic, vt quinque nunc sint, funiū, quæ extra feruntur, capita, duo per prius transuersarium, tria per posterius. his posterioribus manu attractis, inclusisque funibus (vt dictum est) inuolutis atque euolutis, capita eorum, qui exteriùs ferebantur, ducuntur, extendúntq; capita habenarum, quibus distenditur corpus. 40 Huiusmodi organi structuram Pasicrates exponens reprehendit tāquam minimè efficacem. vniuersum enim organi opus cōsistit in ductione funis posterioris, qui manu attrahitur, at nequit manus in restituendis luxatis vim tantam sustinere, præsertim, vbi magni articuli sunt, & corpora robusta. quamobrem organi structuram immutauit, duósque axes, qui inclusi erāt, ita struxit, vt penetrarent, & priorem, minorem exiguis capitibus extantem, posteriorem maiorem & longiora capita habentem, & ad prioris quidem axis extantia capita clauos confixit: posteriori verò vectes adiecit. demissis axibus duobus digitis

machinamentũ in restituendo sic mouit. Habenas extendẽdis corporibus in- 1
iectas ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe conuerso prior
moueretur, & euolutis, inuolutisq; funibus nerui extenderentur. Sed Aristion
Pasicratis filius patri aduersatur, vt vetustã organi structurã ignoranti. in vetu-
stâ enim (inquit) organi structurâ, axes non mouebantur in laterũ cauis, sed cir-
ca ferreos chodaces affixos lateribus in capreoli formã excauatis, quod videre
licet in organis ad aquam hauriandã cõparatis, quæ ob fabricationis rationem
facilè conuertuntur, neque tamen rotæ in se continent armillam, sed chodacẽ.
quoniàm igitur axes per armillas mouentur circa chodaces, & rotę per choda-
ces circa armillas, axes promptè admodum versabuntur, atque idcirco sine im- 10
pedimento erunt, etiamsi funis manu ducatur. Ob id autem ipsum trispastum
organum appellatũ est, quoniàm tres funes agũt, vnus quidẽ extrà ductus, duo
inclusi. Hactenus ipse probabiliter scripsit, sed vera sunt, quę à Pasicrate addu-
cuntur, non enim potest manus funẽ ducens benè restituere, sed fortasse mon-
strationis causâ in ludo organum mouere, vis autem, quę in restituendo requi-
ritur per manum minimè poterit adhiberi, atque eâ de causâ ijsdem omnibus
factis, quæ in vetustâ scripturâ sunt ostensa, tertium axem organo adijciẽdum
iudicauimus, cuius capita traiecta per latera essent, vt posterior axis nunc me-
dius fiat, medius autem perforetur, in extantibus capitibus vectes demittan-
tur, vel manubriola, aut bacula ductaria. medius verò funis posterior, vbi circa 20
axem est inuolutus, traijcitur per foramen axis penetrantis, suóq; ibi capite al-
ligatur. His ità constitutis cõuersus posterior axis, ille inquam cuius capita ex-
tant, funem circa se inuoluit, quo fit, vt medius axis moueatur, quo moto prior
quoque axis mouetur. Tribus axibus conuersis, funium, qui extrà ducũtur, ca-
pita tenduntur, cum quibus vinciuntur habenæ, quę corpora extendũt. Habet
item organum opercula, veluti glossocomum, ne machinationes oculis expo-
nantur, atque item annulos ad latera affixos, quibus alligetur. Hæc est vniuersi
trispasti fabricatio. Restituẽdi autem modi aptantur ijdem, quos posuimus in
glossocomo, distat enim solùm, quibus mouetur, machinationibus: prætereà
funium eadem est ductio, habenis ad eos alligatis. Sed iam trispasti fabricatio- 30
nem explicatam habemus.

- A Duo latera.
- B Prius transuersarium.
- C Posterius transuersarium.
- D Duo axes habentes rotas in viciniâ laterum.
- E Funes circa rotas inuoluti.
- F Funis coniectus in foramẽ medium inter rotas posterioris axis.
- G Funis duplex, cuius capita traiecta per foramina prioris axis, per prioris trãsuersarij foramina traijciuntur.
- H Tertius axis, cuius capita traiecta sint per latera.
- I Vectes in extantibus capitibus demissi.
- K Annuli ad latera affixi.

Fabri

Triſpaſtum Apellidis,ſeu Archimedis.

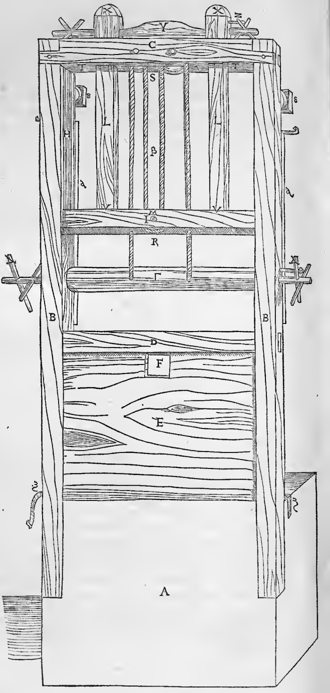
Fabri organum.

1

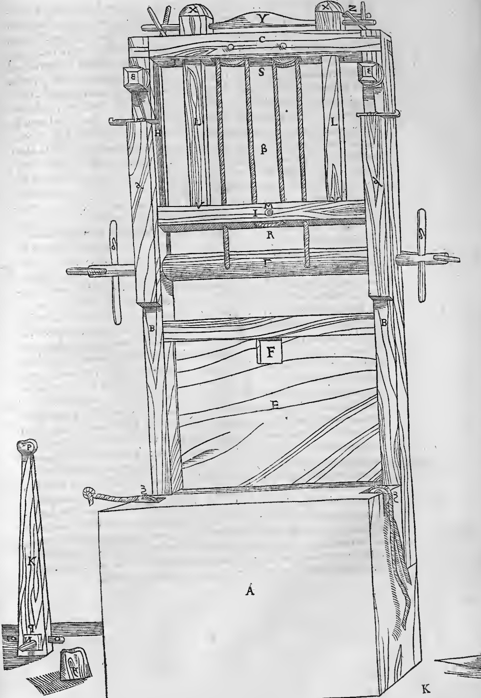
FAbri organum ad hunc modum fit. super basim, quæ κρατὶς nominatur, pro organo dimensam statuuntur crura duo, quorum longitudo duos cubitos & semissem æquat, aut etiam excedit : latitudo implet digitos quatuor: crassitudo tres. crura hæc per duo transuersaria inter se coagmentantur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à basi recedat, altero à superiori, quâ crura finiuntur. inferiori transuersario subijcitur asser transuersus, qui & cum lateribus organi, & cum transuersario committitur, hunc asserem sedile consuerunt omnes appellare, cuius medium ad transuersarium exciditur ad 10 effigiem.π. inuersi, quâ parte transuersario infigitur æneum.π. Accommodatur tam cauum, quàm.π.demittendo priapisco octo digitos longo. Inter transuersaria ab interiori parte crurum canaliculi excauantur, in quibus, dum luxata reponuntur, moueatur quadrata testudo, spatham & cubitos mouens. quandoquidem prior pars testudinis (frontem dicunt) peruio foramine pertunditur, in quod radix conijcitur, cuius extremum, quà extenuatur, ad posteriorem testudinis partem per crassitudiné traijcitur. Proposita pars radicis peruio foramine pertũditur, per quod fibula demittitur, ne radix euellatur, sed manens in foramine torqueatur. Fibula autem in extremâ radice scutulo superposito includitur. Radix eo pertinet, vt spatham in organo sustineat, habet enim or- 20 ganum spatham capitulo leniter cauo assurgentem, ità longam, vt à testudine ad superius transuersarium, quod caput nominatur, pertineat, & cuneati axis modo excedat. huius spathæ extremitas, quæ contra capitulum est, media in quadratam figuram exciditur, atque in id cauum includitur radicis extremitas lata, quæ perforatur. perforatur item spatha ab vno latere ad alterum, in quod foramen fibula demittitur, vt spatham detineat ad radicem. ipsa verò testudo iuxta medium pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine dispositis, vel duobus à priori parte, totidem à posteriori constitutis, quæ nõ aliâ de causâ fiunt, nisi vt funes in ea indantur, vt in sequentibus ostendam. Medium caput, hoc est superius transuersarium, in quadratam figuram excauatur, in quod 30 cauum duplex trochlea inditur, quæ circa axiculum versatur. habet item superius transuersarium duo alia caua quadrata peruia, nempè ab vtroque trochleæ latere vnum, in quę conijciuntur quadratæ cubitorum partes, duo enim cubiti per superius transuersarium demittuntur deorsum, & testudini inhærent, quę quadrata caua in summo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuésq; architecti calces nuncuparũt : superiores latas ac rotundas dixerũt alas. In alas ergo cubitorum, quæ superius transuersarium excedunt, & peruijs foraminibus pertusæ sunt, axis conijcitur, cuius capita vtrinque excedunt, medium cuneatum est, in extremis capitibus vectes sunt, vel manubriola ductaria, quibus conuertatur. Alarum partes priores iuxta foramina & axis capita 40 rursus forantur, vt, siquãdo opus sit in foramina fibulæ demissæ seruent axem immobilem. Organo prætereà iuxta crurum extremitates alia duo sunt adiũcta crura, vt siquando sedilis vicem exhibeat, super basim atque adiuncta crura iaceat. Verùm quià testudo per funem elata, & cubitos & spatham attollit, in sequẽtibus quâ ratione funis indatur, adijciam. Sumitur funis duplex, cuius capita per duo foramina, quæ vel iuxta cubitos sunt, vel à priori parte, vel à posteriori, vel in medio traijciuntur, vel ab inferiori parte sursum adducũtur, sic, vt medius

1 vt medius funis inter foramina collocetur, deinde capita ſurſum feruntur, & circa duplicem trochleam prioris tranſuerſarij inuoluuntur, atque (vt dictum eſt) permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetrantis axis religantur, continetur enim organo Fabri alius axis coniectus in crura, quæ ſuper trāſuerſarium inferius digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. in axis medio duo claui ſunt infixi in extātibus capitibus vectes vel manubriola ductaria, quibus conuertitur axis, cuius conuerſio per funes teſtudinem attollit, atque vnà cum ſpathâ ſimul cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad luxata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collocantur. Huiuſmodi eſt antiqua
10 ſtructura organi, quod ad Fabrum refertur auctorem.

A Basis.
B Crura duo.
C Transuersariũ superius.
D Trãsuersarium inferius.
E Asser transuersus subiectus ĩferiori trãsuersario.
F Medium asseris excisi ad formam .u.inuersi.
G Priapiscus.
H Canaliculi excauati ab interiori parte crurum.
I Quadrata testudo.
K Spatha.
L Cubiti.
M Prior pars testudinis peruio foramine pertusa.
N Radix.
O Fibula demissa p radicẽ.
P capitulũ spathæ cuneati axis modo.
Q Extremitas spathę ĩ quadratam figurã perforata.
R Foramina quatuor testudinis.
S Duplex trochlea ĩdita in cauum superioris transuersarij.
T Caua duo quadrata superioris trãsuersarij,in quæ demittuntur cubiti.
V Imę partes cubitorũ quadratæ.
X Supiores cubitorũ partes rotũdæ,quę alæ dicũtur.
Y Axis in alas cubitorũ demissus.
Z Fibulę demissę in alas pforatas, quæ axẽ immobilem seruent.
α Alia duo crura adiuncta.
β Funis duplex.
γ Alius axis, q in cruribus continetur.
Δ Vectes, quibus conuertitur axis.
ε Binæ trochleæ ad basim.
ζ Binæ trochleæ ad summa crura.
η Cuneus.

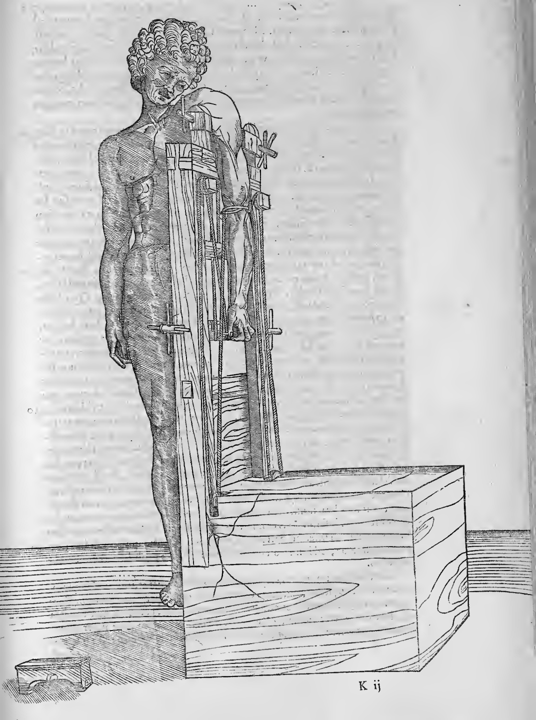
Fabri Organum.

De motu organi. 1

QVùm erecta organa comparentur ad reponendum humeri caput excitando, & alijs quoque modis idonea sint, de humeri capite restituendo tractare constitui. ordiar autem ab eo casu, sub quo in alam prolabitur. Verùm, vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adijcientur, binæ ab inferiori parte, quà basis sursum spectat, totidem à superiori ad summa crura. vbi ergo luxatum restituere volumus, cuneata pars axis primùm lanâ vel linteo circumdetur, subselliúmque iuxta organum ponatur, super quod homo ascendat, deinceps vinciantur crura quidẽ habenâ inter se, sed integrum brachium extentum, ad latus. in foramina autem alarum, indantur fibulæ, vt axis seruetur immobilis, vsque dum eo moto opus erit. His ità constitutis brachium super axem imponatur, atque, vbi cuneata pars axis in alam coniecta sit, laqueus Charchesius, vel alius æqualiter extendens humero inijciatur, eiúsque capita deorsum adducta, ad clauum eius axis, qui cruribus annectitur, alligentur, fune nõ ampliùs indito, quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuersio directâ ductione ab inferiori parte extendet. id quod etiam, alio intercedente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò per inferiores trochleas traducuntur, inde sursum data ad clauos axis alligãtur, vt hic versatus propositam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici cõtrario motu interiecto, laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad superiores feruntur, inde ad axis clauos vinciũtur, vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales sunt modi, quibus ab inferiori parte intendimus. Si quis autem à superiori intendere voluerit, fune in testudinem cõiecto, veluti in organi structurâ posuimus, laquei capita deorsum adducat, & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: post hæc axem conuertat. quo conuerso testudo alio motu intercedente, per funem elata à superiori parte intendet. Ex his quoque ille modus comprehenditur, qui in diuersa extendit, hic non ampliùs requirit, vt capita retinacula sint, sed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propositus extendendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus. Postquam abundè intẽderimus, fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, recipiendæ sunt, atque ipse per vectes vel manubriola ductaria conuertendus, vt cuneo aliquâ ex parte inclinato, extrahendo impellamus, sicut in alijs organis ostendimus: post hæc dum restituimus humero deorsum intento, minister à posteriori parte assistens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus versus pedum regionem cogat in cõtrariam partem. Verùm, vbi restituimus, ministro id præstante, quod ostẽdimus, subsellium pedibus hominis subiectum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo, tum (vt alibi dictum est) eodem momento, quo ab inferiori parte extendimus, atque excitamus, per cuneum extrahendo impellemus, deinde intentione remissã sursum cogemus, vtrâque manu membro comprehenso, &, vt in suum locum recondatur, elato. Hâc igitur ratione humeri caput in alam prolapsum restituitur.

Verùm, si

Verùm,ſi in priorem partem aut poſteriorẽ veniat, vertere ſic axem opor- 1 tet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quod æquum eſt. hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſitas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium,quod iuxtà ſit,aſcendens, brachium ſuperponat, ſic, vt axi inſidat: deinde humero inijciatur laqueus æqualiter extendens,cuius capita deorſum ad axem alligentur:eædémque intendendi rationes adhibeantur, quæ traditæ ſunt, vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulſus conuenit, quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas coniectus, humeri caput in alam 10 prolapſum ità reſtituitur. agitatur ſpatha ſic, vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis ſuperius tranſuerſarium excedat, tum duplex habena media inter ſpatham & trãſuerſarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent. In reſtituendo autem,æger ad organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium imponit ſic, vt ſpatha in alam indatur, poſt hæc Charcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero inijcitur,cuius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur: fune ad teſtudinem dato axis conuerſus teſtudinem, cúmque eâ ſpatham àttollens à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus,qui in diuerſa ducit. laqueí capita mutata ad axem alligantur, tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa di- 20 ducet. poſtquam ſatis extenderimus,duplicis habenæ capita continenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittenda eſt, membrúmque ſurſum adducendum,vt quàmcelerrimè in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum non ſpatham habeat, non cubitos, non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. cuneus,in quem funes conìecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat, & per funes ad ipſum vinciatur, deinceps æger brachium ſuperimponat, cuneúſq; in alam conijciatur, quo coniecto laqueus Charcheſius humero circumligetur, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem, qui cruribus cõtinetur, vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis in- 30 tenderit,impellere oportet, velut in alijs organis demonſtrauimus,aut extrahendo,aut ſurſum compellendo, qui modi,quùm ab inferiori parte extendimus, potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit alijs per teſtudinem ità reponere.funem primò reſoluunt,ipſúmque duplicant,cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traijciunt, à ſuperiori parte deorſum, & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem prope ſuperius tranſuerſariũ, túncque reſtituendum brachium ſuperinijciunt, cuneúmque in alam demittunt, poſt hæc brachium per palmam iuncturam ad teſtudinem vinciunt. his ita conſtitutis, inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferiori 40 parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curuatur,interiorẽ inquam, exteriorem,& poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet,atque axis conuerti, ſic,vt pars eius, quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet, ſurſum, quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem. quo facto humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eſt: brachio

verò

1 verò in viciniâ manus inijciendus est laqueus inæqualiter extendens, eiúsque capita sursum adducenda, & ad alam, vel ad extans caput axis è regione alliganda. brachio sic ad rectum angulum figurato, habenæ vel latæ fasciæ medium ad eam regionem detur, quæ proximè sub cubito est, cuius capita deorsum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet, ijdem modi conueniunt, quos, vbi humeri caput restituitur, ostendimus, nunc siquidem licebit, vel continendo, & à superiori parte extendendo, vel in diuersa ducendo vim adhibere, quâ abundè adhibitâ, eadem impellendi ratio accommodatur, quæ tradita est, vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At si cubi-
10 tus in priorem partem moueatur, in quo casu brachium extenditur, membro superimposito, humerus ad axem deligetur, tũc Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens brachio inijciatur, eiúsque capita deorsum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur: pòst idem impellendi modus expeditissimus, quem in tractandis organis demonstrauimus. Propriè autem spatha plurimum videtur ad cubitum restituendum pertinere. Videamus autem, quomodo vbi neque cubiti in organo sint, neque axis in alis cõtineatur, opus hoc efficiendum sit. Funis igitur resoluitur, duplicatúrque, & eius capita per duo foramina testudinis à superiori parte deorsum traiecta, ad axis clauos alligantur. testudo autem, cum spathâ prope superius transuersarium attollitur, de-
20 in spatha torquetur, & brachium super transuersarium, cui lana circumdata sit, imponitur, humerúsque ad transuersarium per palmam iuncturam alligatur, brachium verò ad spatham toto membro curuato. conuertitur igitur axis cruribus contentus, testudóque deorsum versus à fune coacta spatham similiter deorsum adducit, sicque ab inferiori parte intẽdimus. At, vbi satis extenderimus, aptatur impulsus, quem paulo suprà posuimus, si in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: si in posteriorem, extrahendo. Porrò ab inferiori parte extendere possumus, impulsu autem, eo, quòd brachium deuinctum sit, ad spatham extrinsecus prohibemur, nisi, quùm radix euelli ex foramine possit, extrahendo impellamus. Magis autem accom-
30 modatur spatha, vbi cubitus in priorem erupit, quem si restituere velimus, funem demittere similiter oportet, sinereq; vt spatha dependeat, deinde membro superiniecto, humerum ad transuersarium deuincire, brachium verò ad spatham, post hæc ab inferiori parte extendere, vi, quantum res postulat, adhibitâ impellere, antè quidem premendo, tum circumducendo, spathâ cum brachio tortâ curuatâque, premendi causâ. hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis.

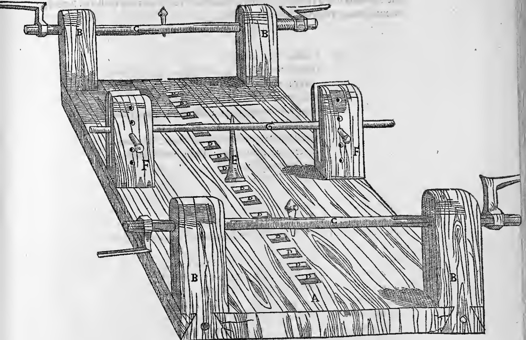
1

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellauit, in quibuſdam etiam χεδίαις: recentiores id βάθρον, id eſt, ſcamnum dixerũt, eóq; affixis cruribus & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt. ſtruitur autem ſic. Paratur lignum ſex cubitos longum, latum duos, nouem digitorum craſſitudine, reſupinatúrque, & quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda, duo ſcilicet & duo cum eius extremis iunguntur, huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruijs foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. totum lignum in medio vſque ad alteram partem quatuor digitorum ſpacio iniecto caua habet, quorũ altitudo pariter & latitudo treis digitos æquet. caua hæc Hippocrates κατώτος nuncupauit. Mediũ præterea lignum altè in quadratam figurã excauatur, quo ſcalmus demittitur, qui priapiſcus vocatur. Alias item habet φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ. π. non inutiliter adiectas. Structura igitur Paſicrate auctore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam, quâ ratione moueatur ſcamnum Hippocratis, quod, vbi vetuſtam ſtructurã habeat, homine iacente, ad luxata omnia reſtituẽda idoneum eſt, vt dum ſingula exequar, declarabo.

A Lignum ſex cubitos longum, latum duos, craſſitudinis nouem digitorum.
B Quatuor ligna pedem lõga extremis partibus rotunda.
C Axes habentes in medio clauos, & in extantibus capitibus manubriola ductaria.
D Foſſę quarum altitudo tres digitos æquat.
E Priapiſcus ſuperius teres demiſſus in medium lignum altè in quadratam figuram excauatum.
F Duo poſtes.
G Tranſuerſarium lignum in ſpeciem gradus.

De maxillâ

Scamnum Hippocratis.

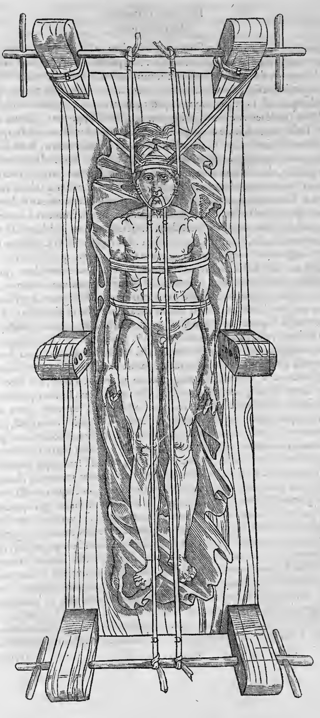

De maxillâ restituendâ.

MAxillâ excidente, siue ab alterâ parte, siue ab vtrâque homo resupinatur sic, vt caput iuxta axem, qui ab eius parte est, collocetur, brachijs ad pectus, atque abdomen alligatis, cruribúsque inter se, & omnibus ad scamnum organum deuinctis. tum capiti ea iunctura imponitur, quæ lepus auritus dicitur, eiúsque sinus ad ea ligna, quæ proximum axem sustinēt, vt retinacula sint, deligantur: media habena in os inditur, quantum potest intima, iuxta eam regionem, quâ maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiúsque capita deorsum demissa ad axem, qui à pedibus est, alligantur, aliáque habena media mentum complectitur, & in vtramque partem vltra caput adducta ad axem, qui super ipsum est, diducendi causâ deuincitur. his ità constitutis, inferior axis torquetur, vt continēdo, & ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur. Postquam intenderis, quantum res postulat, ad eos impellendi modos venies, quos in opere de articulis exposuimus. Si maxilla quidem ab vnâ parte exciderit, tria efficies, adduces, premes, & sursum compelles: sin ab vtrâque extrema mota fuerint, premere conueniet, & sursum compellere. hæc de maxillâ, nunc venio ad humeri caput.

A Iunctura lepus auritus.
B Sinus leporis deligati ad ea ligna, quæ sustinēt axem proximum, vt retinacula sint.
C Habena, quæ media in os inditur.
D Capita habenæ alligata ad axem, qui à pedibus est.
E Alia habena, quæ media mentum cōplectitur.
F Habenæ alterius capita diducendi causâ ad axem deuincta.

De humeri

B
B
D
D

De humeri capite in alam prolapso.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in priorem partem venerit, resupinare hominem debemus: si in posteriorem, pronum collocare. vbi ergo in alam prolapsum restituimus, cuneus eo immittendus est, sic, vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem spectet, quà æquus est, in posteriorem. expedit autem cuneum, vt mollior sit, linteo vel lanâ inuoluere. omne enim lignum (auctore Hippocrate) durum est, & tactu lædit, atque hâc de causâ potissimùm lanâ circumdatur. adde, quòd hæc sudorem absorbet, qui in alâ oritur & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem, qui ad diducendum confert: & quòd cuneum labi non patitur. deinde funium capita, hæc quidem à priori parte, illa verò à posteriori super caput ad axem adducenda, media item habena sub alâ inter cuneum & humerum danda est, vel (vt alijs placuit) inter cuneum & latera, eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi autem hnmero Charchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens, inijciendus non quà laceratus est, ne quùm neruosus sit, si adstringatur, doleat: sed suprà vel infrà. plerique superiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proximè ad articulum accedat, sed locus hic ad curationem minùs accommodatur, prohibet enim rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum censemus, & ob hanc causam, & propterea quòd locus, qui iuxtà adstringitur, ægrè laxatur, quæ verò mediocri interiecto spacio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem, vt laqueus molliùs insidat, humerum lanâ obuoluere, deinde laqueum inijcere: tubercula enim cubito subiecta prohibent, quo minùs laqueus sub extendentium vi deorsum labatur. his ità constitutis laquei capita deorsum demissa è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta. magis autem ad rem pertinent, vbi inter se alligata clauo circumponuntur, tunc siquidem opus suum firmius præstant. necesse autem est, vel continere, & seu ab inferiori, seu à superiori parte extendere, vel per organi axes in diuersa contendere. Abundè vi adhibitâ, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem, quo extrahimus, momento cubitum alterâ manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tum hâc remissâ laxatáque manibus sursum compellere. At si caput humeri in priorem partem moueatur, hominem supinum collocamus: pronum, si in posteriorem. cuneóque omisso, medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum sub alam demittimus, capitáque eius supra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, sed versus contrariam partem, homine resupinato, si in priorem partem articulus exciderit. Quæsita autem causa est, quamobrem id fiat. Pasicrates quidem id propterea fieri dixit, ne humerus detineatur habenâ è regione sursum versus attractâ: recentiores non eâ de causâ, capita obliquè ducenda esse dixerunt, sed, ne corpora, quibus ala continetur, compressa lati scapularum ossis sinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda esse ad contrariæ partis ligna, quibus axis continetur. Rursus autem humero Charchesius laqueus inijciatur, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúsque capita deorsum ad axem, qui à pedibus est, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori parte

ri parte intendamus, vel (si placeat) in diuersa contendamus. Conuenit autem impulsus, quemadmodum suprà declarauimus manibus præcipuè adducendo, comprimendóque. Similiter autem, vbi humeri caput in posteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conuenit, quæ, vbi in priorem venit, tradita sunt. At vbi satis extenderimus, manibus premere, & adducere, & sursum compellere necessarium est.

A Cuneus.
B Funium capita ad axem supra caput adducta.
C Habena media inter cuneum & humerum data.
D Charchesius laqueus humero iniectus.
E Laquei capita ad axem, qui à pedibus est alligata.

B B
A
E E

1 De humero luxato comminutóque.

NOnnunquam accidit,vt prolapso humero fractura quoq; adijciatur mẽbro medio comminuto,in quo casu recondere articulum oportet, & fractură cõponere.quod ad reponendũ pertinet retinaculo vti expedit,& à superiori parte extendere: quod ad fractură,similiter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere. sed antè restituere,quod prolapsum est,oportet: deinde,quod fractum.Ergo,vbi volumus,quod prolapsum est condere,cuneum in alam indimus,capitáque funium super caput attrahimus,ac mediam habenã inter cuneum & humerum demittimus,cuius capita ab exteriori parte procedant.tum
10 infra cuneum ac super fracturam charchesium laqueum inijcimus, eiúsque capita deorsum ad ligna,quæ axem sustinent,ad retinendum,alligamus: sed funium capita ad axem,qui super caput est,vincimus,vt eo conuerso & cõtineamus,& à superiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenientem impulsum articulum restituimus.quo facto laquei capita super caput data, retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiusmodi charchesius est,humero inijcitur,cuius capita demissa ad axem,qui à pedibus est,vinciuntur,vt & retinendo,& à superiori parte extendendo vis adhibeatur.neq; nunc est, quod timeamus, ne fracturâ ab inferiori parte attractâ repositus articulus excidat.siquidem,cùm à superiori parte tam à cuneo, quàm à superiori laqueo
20 retineatur. Vi satis adhibitâ fracturam manibus componimus, quemadmodum sæpiùs indicauimus. Quòd si humeri caput in priorem vel posteriorem partem venerit, vbi restituitur, easdem animaduersiones desiderat. hactenus de humeri capite.

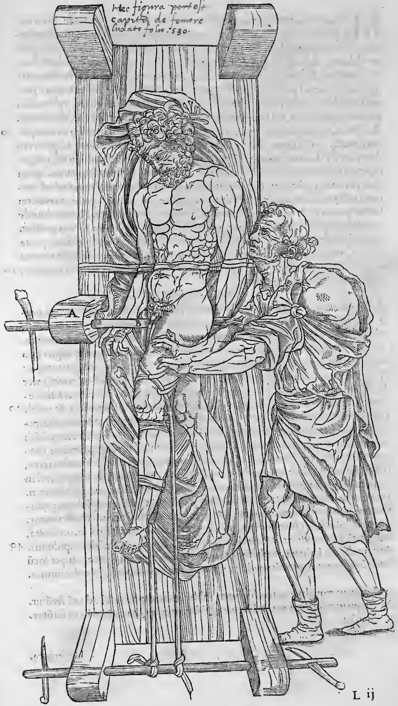
De cubito.

CVbito in illas tres partes elapso,in quas vbi venit,brachiũ curuum est, neque extenditur,interiorem exteriorem & posteriorem,homo super organum resupinetur,quo commodè figurato charchesius laqueus,vel alius æqualiter intendens humero circundetur,cuius capita,vt retinacula sint,sursum super caput vinciantur,brachio autẽ in viciniâ manus laqueus inijciatur, qui in-
30 æqualiter extendat,puta Attollẽs,Chiastus,aut Nauticus, cuius capita sursum adducta ad ligna,quibus axis continetur,religẽtur,vtrumque scilicet ad id, ad quod spectat è regione sic, vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur.tum duplicatæ habenæ, seu latę fascię medium ad brachium detur iuxta cubiti iuncturam,cuius capita ad axem,qui à pedibus est,vinciãtur. Datis igitur capitibus laquei,ad superiora,duplicatæ habenæ, ad inferiora, binísq; axibus vno super caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus, vel continendo,& à superiori,vel inferiori parte attrahendo, vel in diuersa ducendo: eâq; ratione impellemus, quæ reponẽdo articulo idonea sit. vbi in interiorem vel exteriorem partem conuertatur,adducemus: vbi in posteriorẽ,extrahemus.
40 Quòd si in priorẽ partem articulus elabatur, in quo casu curuari extẽtum brachium nequit,homo supinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio super scamnum extento charchesius laqueus humero inijciatur, cuius capita super caput procedãt. extremo itẽ brachio in viciniâ manus alius detur laqueus, qui æqualiter extẽdat,cuius capita deorsum attrahantur,item eadem vis adhibeatur,nempè retinaculis,& intentione à parte inferiori. Equidem satius duco in diuersa contendere,nam hoc ad articulũ reponẽdum efficacius est, quàm si ab inferiori parte solummodò extendamus. oportet autem, quùm abundè ex-

tenderimus,ad commodè impellēdum transire, premendo nimirū & circum- 1
ducendo,premendo quidem intentione adhuc manente,circumducēdo,postquam remissa fuerit.Condito articulo,vt eius restituti certa indicia habeatur, experiri oportet naturales brachij actiones, flexum inquam & porrectionem, prętereà situm in pronū habitum,ac supinum,quoniàm,vbi huiusmodi actiones liberæ sint,perfectè restituti articuli fidem faciunt:possumus & conferētes cum altero cubito,num ex toto luxatum restituerimus, colligere. quo perfectè restituto brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrq; in sequentē curationem. Duo igitur brachij ossa,vbi suo loco mota sunt,his modis reuertūtur.sed potest seorsum vtrumque etiam offendi,cùm cubitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoq; explicabo.Lęditur per se cubitus radio 10
inuiolato:dehiscit seorsum radius,cubito in suā sede manente. vtrumlibet horum ossium lædatur,vbi per hoc organum restituitur, humerus iniecto laqueo ad ligna,quæ axem super caput continent,alligatur, extremóq; brachio rursus laqueus circumdatur,qui inæqualiter extendat, sicut Attollens, aut Nauticus, cuius capita deorsum demissa intendēdi causā ad axis clauos vinciūtur. In circumdando laqueo,qui inæqualiter extendit,id obseruatur, vt sinus super eam partem,quæ reponitur,capita super contrariā collocentur,siquidem laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita insident,minùs verò contrarias.Ergo,cùm brachium duobus ossibus cōtineatur,vbi alterum suo loco motum reponitur, cogere id potissimùm expedit, & alterum,si fieri potest,non vrgere.Intentione abundè adhibitā,illi conueniunt 20
impellendi modi,quos luxati genus postulat, siquidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriusque manus digiti inter se iuncti ab exteriori parte radij eminentiam cubiti complectuntur,prominentioresque palmarū partes à latere dantur,vt his impellentibus quasi adducendo,os in suā sedem collocetur.At si cubitus ad posteriora radij proruperit,brachio aliquātisper curuato, eodē momento,quo ab inferiori parte extendimus,prominētiori palmæ parte premere debemus,vt os in suam sedē reponatur. hæc enim premēdi ratio ad restituendum propriè aptatur.At,vbi radius in priorem partem recedat,extēto brachio perinde agere conuenit,quasi vtrumque in eandē partem excesserit,adhibenda itaque vis est,& continendo,& ab inferiori parte extendendo,quo abundè 30
facto duplex impulsus accommodatur, & qui premit, & qui circumducit, qui premit intentione manente,hâc remissā,qui circumducit,vt ostensum iam est. Commune est vtriusq;,vbi restituta fuerint, spectare,an brachium suo munere sine impedimento fungatur,curuetur nimirum, & extendatur,& supinum, pronúmque figuretur,quæ actiones,si liberæ sint, ex toto restitutū esse testantur.quo facto brachium,in sequentem curationē ad rectum angulū collocetur.

A Charchesius laqueus humero iniectus,cuius capita sursum,vt retinacula sint, adducantur.
B Attollēs laqueus in viciniā manus,cuius capita ad ligna,quibus continetur axis,religantur.
C Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.
D Capita duplicatæ habenæ religata ad axem, qui à pedibus est.

Manus

Hec figura pert est
capitis de femore
luxato folio 530.
A
B

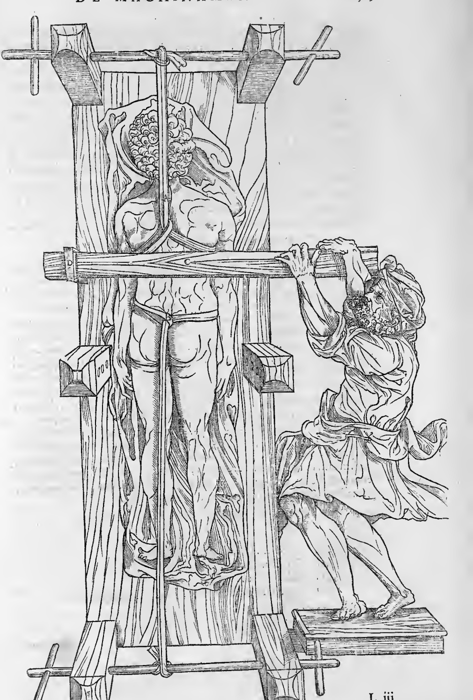
De manu.

Manus in quatuor partes prolabitur, in interiorem, exteriorem, priorem, & posteriorem. Oportet, si in interiorem partem veniat, supinam collocare, super scamnum homine similiter resupinato, proná, si in reliquas tres partes elabatur: deinde Charchesium laqueũ vel alium ęqualiter extendentẽ brachio inijcere, & super sinum manus dare vectem transuersum, vel ferramentũ, quo adurimus, ad palmã ipsam deligare eo vinculo, quod [Ad extremas partes] inscribitur: tum vectis vel fertamenti extremitatibus inijcere, vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiũ sinus, deorsumq; demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiusq; capita super caput adducta, vt retinacula sint, deuincire: quæ verò deorsum ferebantur capita extẽdendi causâ ad axem, qui à pedibus est, religare, vt eius cõuersione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. quam rem vbi satis pręstitimus, cõuenienter impellimus. Nunc autẽ maximè ad manum restituendam pertinet adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit prætereà & sursum adducere, & in diuersa contendere. Neruis abundè diductis impulsus necessarij sunt, qui eam compellere in suum locum possint. quòd si in interiorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiori parte palmæ, aut etiam calce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

De spinâ luxatâ.

Hippocratis organum luxatis omnibus restituendis accõmodatur, sed pręcipuè spinæ, quæ, vbi gibba facta est, tunc maximè curari posse censetur, cùm recens ex ictu vitium est. collocatur igitur homo pronus super scamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur: circumdantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus supra gibbum locum, alter infra, aut quaterni ex ijs, qui inæqualiter extendunt, bini à superiori parte, totidem ab inferiori inter se aduersi inijciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimùm in diuersa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à superiori parte extendendo. Intẽtione abundè adhibitâ, ille impulsus, quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellẽdi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per spatham premẽdo idoneam. Impulsus per huiusmodi spatham illis restituendi modis annumeratur, qui facilè comparãtur. extremitas enim spathę in fossã aliquã demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt spathę obex opponeretur, Hippocratis scamno. π. ferreũ adiecimus, quod & extrahi & infigi posset, & spathę respõderet, pertusumque pluribus foraminibus esset, & in foramina crurũ organi demitteretur, vt. π. pro gibbi magnitudine accõmodaretur, spathâq; extremâ in. π. cõiectâ, eius partẽ premendo accommodatã super gibbũ dantes premẽdo impulimus. Alij duplicatæ habenæ mediũ organo subijciẽtes eandem spatham super locũ iniectã premunt. Premẽdi modũ in opere de articulis exquisitiùs indicauimus.

A Laqueus æqualiter extendẽs supra gibbũ, cuius capita rectà ad axẽ ferũtur.
B Laqueus æqualiter extendẽs infra gibbũ, cuius capita recta ad axẽ ferũtur.
C Spatha,
D π. ferreum.

De femore.

FEmur in quatuor partes promouetur, in interiorem, exteriorem, priorem, & posteriorem: si in tres partes prolapsum est interiorem, exteriorem & priorem, crus extensum est, implicarique non potest, si in posteriorem, curuum est, neque extenditur. Ergo, si in illas treis partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, resupinato homine medium duplicatæ habenæ lanâ inuolutum inter anum & naturale demittẽdum est, capitáque eius super caput adducenda: vbi in alias partes venerit, nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari habena debet: sed eâ animaduersione, si in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet, ne femoris caput, cùm extenditur, habenâ mediâ detineatur, cuius capita vel ad axem alligentur, vbi in diuersa contendimus, vel ad ligna, quibus axis, qui à capite est, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu Charchesius laqueus inijciatur, eiúsque capita deorsum demissa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis veniendum est ad impulsum.

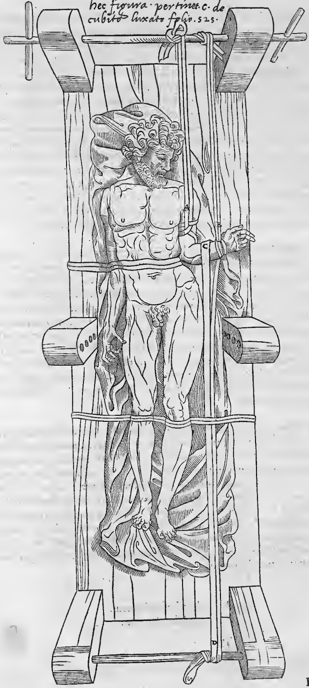
De femore in interiorem partem prolapso.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapsum excogitata sunt ligna ad similitudinem. π. à lignis, quibus axis continetur, non abhorrẽtia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens restituitur, æger in integrum latus versus iaceat, eculéoque priapisco integrũ crus proposito ligno subijciatur, alligetúrque ad scamnum ità, vt immobile perseueret, eâdémque ratione & brachia, & reliquum corpus. crus autem vitiatum detur super transuersarium lignorum, quæ. π. literam repræsentant, ità, vt transuersarium inter anum & naturale collocetur. sed extremo femori iuxta genu inijciatur laqueus, vel Charchesius, vel alius, qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipsum verò lignum. π. literam repręsentans sub crure, quod restituitur, detur spatha, quæ premendo aptatur, vel lignum habẽs in summo capitulum rotũdum ac leniter cauum, ab interiori parte à summo crure ad imum pertinens. Quo facto vbi restituere volumus, axis conuertitur, cuius conuersio ab inferiori parte extendit. postquam nerui abundè extenti fuerint spathâ vel eo ligno, quod in summo capitulum habet, super id lignum, quod. π. literam refert, cum crure magnâ vi deorsum adducto, impulsus extrahendo adhibetur, post quem alius idoneus est, qui sursum versus compellit, quemadmodum diximus de humero in alam prolapso.

figura huius capitis depicta est folio 527

A Postes. π. literam repræsentantes.
B Transuersarium.
C Charchesius laqueus.
D Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.

hec figura pertinet c. de cubito luxato folio 525.

De femore in posteriorem partem prolapso. 1

VErùm, si femur in posteriorem partem elabatur, neque pronum, neque supinum hominem collocamus, sed sedētem, magis autem in integram coxam inclinatum. Homine ità figurato, duas prehendere habenas oportet, earumq; vnam simplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam simplicem, & simplici quidem hominem cingere, duplicem à superiori parte deorsum demittere, ab eâ regione, quæ vmbilico proximè subijcitur, ad eam, quę inter anum & naturale est, & per anum sursum adducere, vt quatuor habenæ capita à posteriori parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars spathæ, quę premendo accōmodatur, coxę supponatur, imoq; femori 10 iuxta genu laqueus inijciatur, qui æqualiter extendat, cuius capita ad inferiorē axem demittantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibitâ, dū adhuc intendimus, caput femoris per spatham in exteriora propellatur, apertâque manu æger resupinetur, per hāc enim vim femur in suum locum compelletur. Repositi autem indicium erit, comparatio cum altero crure, & liberæ ipsius actiones. nam, si citra impedimentum complicari & extendi potest, ex toto intus esse conijciendum est.

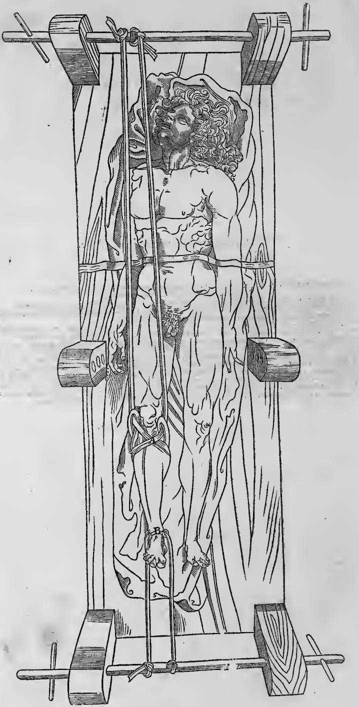
De genu.

GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorem, & posteriorem in omnibus his casibus, crus extēsum est, & minimè complicatur. Oportet, 20 si in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure super scamnū collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri inijcere: alterum à superiori parte super femur, alterum infra genu: dein capita superioris super caput adducere, inferioris ad axem: neruósque intendere, quemadmodum in reliquis articulis dictum est, siue retinaculis vsi ab inferiori vel superiori parte intendamus, siue in diuersa diducamus. Neruis abundè diductis, si in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit, qui adducit: si in posteriorem, & ille qui premit, & ille, qui circumducit. quos impellendi modos, cùm similes illis sint, qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur. 30

De talo.

TAlus modo in interiorem partem procidit, interdū in posteriorem quoq; conuertitur, in quas partes vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure extento: ac cruri Charchesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum inijcere, eiúsque capita ad inferiorem axem alligare, túncque mēbrum vel in diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere. Neruis quantum res postulat diductis conuenienter impellere, vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retrò cogendo, vbi in posteriorem, extrahendo. nunc siquidē ob eum habitum 40 impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentiùs tractabimus in opere de luxatis.

A Charchesius laqueus.
B Sandalius laqueus.

A
B

FINIS ORIBASII DE MACHINAMENTIS.

Errata,quæ inter relegendum obuia fuere.

Prior numerus,paginā:alter,lineam notat.

7. 7.pro enim,lege item. 4. 6.lege,cataplasmate. 8. 1.porrò,lege porrò autē. 10. 23:conuertitur in pus.
Adde:quandoquidem illa pro pure saniem mouent.
11. 24. &,lege dein. 29. 28. lege œsypon. 30. 43. lege Laurion. 31. 5. lege œsypus. 33. 41. lege ἀρσενικοῦ.
34. tres primæ lineæ sunt notatæ,ac si essent Hippocratis, cùm tamen sint Galeni. In secundâ lineâ post verbum,detrahere.adde:aut intelligi voluit hîc quoque aro vtendum esse, vt in superiori dixerat.
35. 28. lege digerens. 51. 18. lege λιμονΐονειμ. 52. 20. lege myrrham. 86. 8. cant:lege cunt, 90. 41. lege quidq;. 99. 16. lege Itaque. 104. 13. lege siue. 106. 4. lege quartumdecimum. 106. 33. lege læue, & 34. leuius. sic folio sequēte passim. 144. 17. parum, lege paulum. 168. 35. lege vertuntur. 211. 32. lege vt quæ minus. 213. 19. leg. si trāsuersa. 215. 19. leg. τοιαδέ μοι. 216. 28. leg. δελΐοειδὴς. 217. 19. leg. τῷ ἐπιγ' ὄφείονΐες αὐτῷ. 219. 15. lege ὠμίλτον. 219. 45. di vnū,aufer di. 244. 10. lege spathæ. 246. 2. lege τιμωρίσσαι. linea 6. τιμωρούμενος. 257. 40. leg. πτερυγοειδὴς vocatur. 263. 38. lege vtræq; habenæ. 265. 3. leg. à dextro. 266. 28. lege farina tritici. 269. 1. lege διαπύρινον. 270. 4. lege ne sit,ac. 271. 16. leg. alterius noxæ. 284. 38. lege γεννηΐικά. 305. 24. lege ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ. 311. 3. lege posthac indicabimus. 327. 3 leg. πολυόφθαλμον. 330. 26. leg. δυσεντερίας. 362. 20. leg. ὃ δεῖ. 372. 2. leg. πέραΐος. 375. 29. leg. ἰλΐον ἐξαπαλάξ. 397. 37. lege placeat. 412. 45. leg. ἕρματα. 421. 4. μεΐωπιαῖος. 421. 7. leg. γεννειάς. 461. vbi est manus C X X. lege C X X I. 461. 33. lege ἀνΐίχειρα.